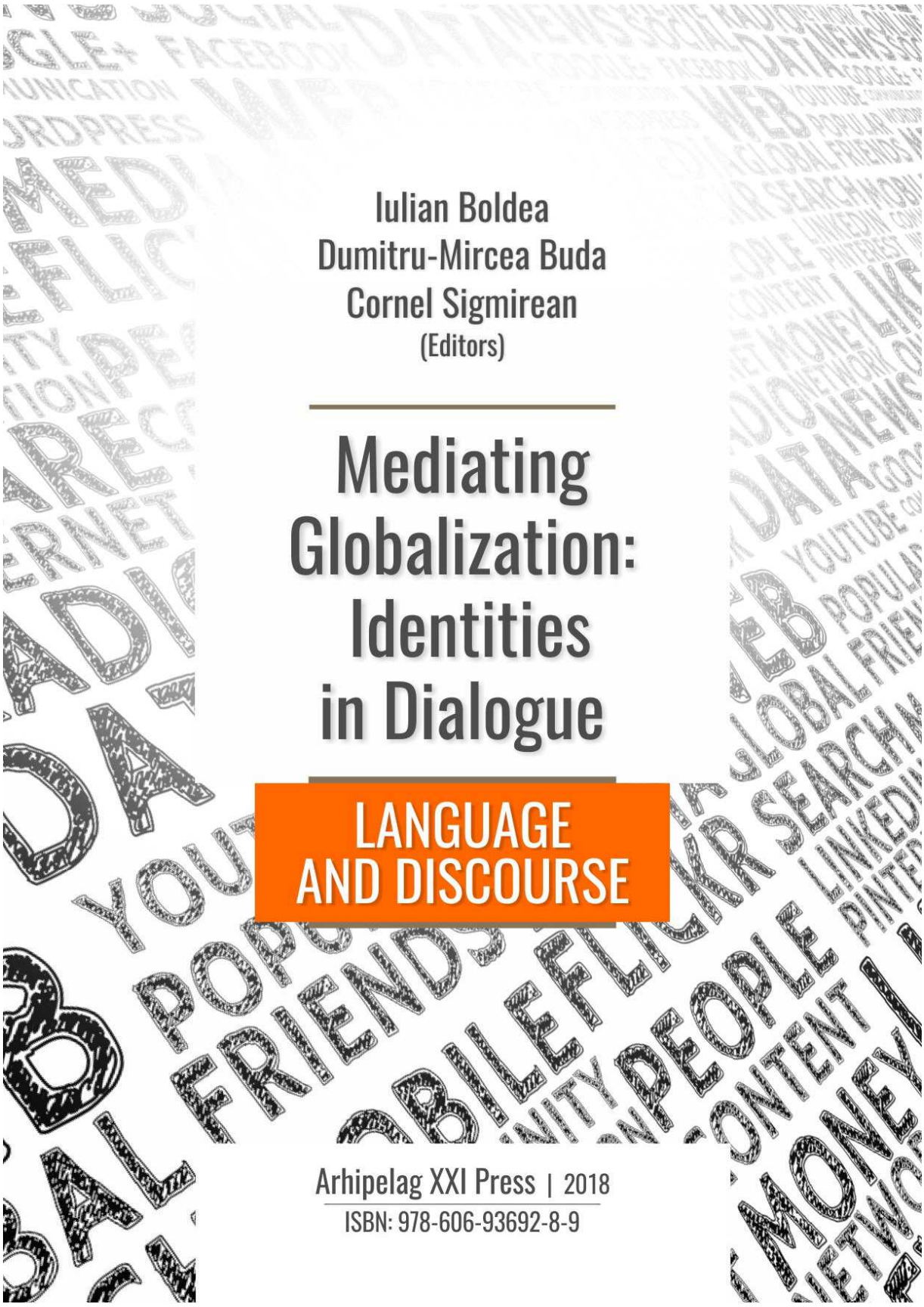

Iulian Boldea
Dumitru-Mircea Buda
Cornel Sigmirean
(Editors)

Mediating Globalization: Identities in Dialogue

LANGUAGE AND DISCOURSE

Arhipelag XXI Press | 2018
ISBN: 978-606-93692-8-9

Date:
25-26 May 2018

Location:
„DIMITRIE CANTEMIR" University, Tîrgu Mureş

MEDIATING GLOBALIZATION: IDENTITIES IN DIALOGUE

eISBN: 978-606-93692-8-9

Section: Language and Discourse

All responsibility regarding the contents of the published works belongs to the respective authors

Edited by: The Alpha Institute for Multicultural Studies
Moldovei Street, 8 540522, Tîrgu Mureş, România
Tel./fax: +40-744-511546
Published by: ||Arhipelag XXI|| Press, Tîrgu Mureş, 2017
Tîrgu Mureş, România Email: tehnoredactare.ldmd@gmail.com

Contents

FREEDOM AND PARADOX IN LIVIU REBREANU'S WORK

Doina Butiurca

Assoc. Prof. Dr. Habil.Faculty of Technical and Human Sciences in Târgu-Mureş, Sapienţia University in Cluj-Napoca 8

LE CHAMP SÉMANTIQUE DU MOT ARGENT

Adela-Marinela Stancu

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova 14

ON THE CONCEPT OF 'GENRE' IN DISCOURSE ANALYSIS: THE LEGAL DOMAIN

Simina Badea

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova 19

LA TRADUCTION DU LANGAGE GASTRONOMIQUE : ENJEUX ET DEFIS

Maria Elena Milcu

Assoc. Prof., Hab. Dr., "Lucian Blaga" University of Sibiu 25

ASPECTS OF TRANSLATING TERMINOLOGY

Reka Suba

Assoc. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureş 34

STYLISTIC PROFILING IN THE TRANSLATION OF SPECIALIZED TEXTS

Reka Suba

Assoc. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureş 40

CONTEMPORARY INFLUENCES REFLECTED, AT THE DISCURSIVE LEVEL, IN CHILDREN'S CREATIONS

Angelica Hobjilă

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi 45

THE ADJECTIVE IN THE MEDICAL TERMINOLOGY

Eugenia Mincu

Assoc. Prof., PhD, Institute of Philology, Moldova 55

L'EXPRESSION DE L'INTENSITÉ FORTE APPLIQUÉE À LA PROPRIÉTÉ

Maria-Rodica Mihulecea

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 62

THE CRYPTOEROTIC TEXT FROM THE STELLAR PRAYER OF T. PALLADI
Victoria Fonari
Assoc. Prof., PhD, State University of Moldova 70
THE NEED FOR ENGLISH IN SCHOOLS AND UNIVERSITIES
Liliana Florina Andronache, Roxana Corina Sfetea
Lecturer, PhD, Prof., PhD,"Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest 82
LEXICAL LOAN WORD IN ROMANCE LANGUAGES
Maria-Laura Rus
Lecturer, PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş 87
THE TRANSLATION OF CRAFT NAMES FROM GERMAN TO ROMANIAN
Oxana Chira
Lecturer, PhD, "Alecu Russo" State University of Bălţi, Moldova 92
THE ROMANIAN VOCABULARY, DIFFICULTIES IN THE PROCESS OF ITS RECEPTION BY THE FOREIGN STUDENTS
Cristina-Eugenia Burtea-Cioroianu
Lecturer, PhD, University of Craiova 96
PROPER NAMES USED IN IDIOMS
Cristina Gabriela Marin
Lecturer, PhD, University of Craiova 103
SEMANTIC VALUES OF THE PREPOSITION SUR (ON) FROM A COMPARATIVE POINT OF VIEW
Rodica Roman
Assist. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 112
ROMANIAN MEDICAL TERMS. MORPHO-LEXICAL STRUCTURES
Simona Nicoleta Staicu
Assist. Prof., PhD, "Victor Babeş" University of Medicine and Pharmacy, Timişoara 122
ENGLISH SPORTING IDIOMS
Corina Mihaela Geană
Assist. Prof., PhD, University of Craiova 128
ALTERNATE DISCOURSE: BEES, BIODIVERSITY AND FINNISH METAL
Haralambie Athes
Assist. Lecturer, PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi 135

RARAE AVES. TWO RFL-TEXTBOOKS IN THE 1940S

Diana V. Burlacu

Lecturer, PhD, Institut für Romanistik, Universität Regensburg, Germany....143

FROM MODALITY TO GRAMATICALIZATION IN ROMANIAN AND ENGLISH

Manuela Margan

Lecturer, PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad....152

HEDGING IN SCIENTIFIC RESEARCH ARTICLES: POSITIVE AND NEGATIVE CONSEQUENCES

Monica Mihaela Marta

Senior Lecturer, PhD, "Iuliu Haţieganu" University of Medicine and Pharmacy, Cluj-Napoca....166

ANGLICISMS IN ROMANIAN SPECIALIZED VOCABULARY OF MANAGEMENT

Simona Redeş

Lecturer, PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad....173

TEXT, TITLE AND INTERCULTURAL AT ASSIA DJEBAR

Raluca-Vasilica Fariseu (Lungu)

PhD Student, University of Craiova....179

TEACHING ESP IN THE VIRTUAL LEARNING ENVIRONMENT: USING ILIAS ONLINE EDUCATIONAL PLATFORM TO FACILITATE THE ACQUISITION OF ENGLISH SPECIALIZED LEXICAL CONTENT

Mariana Boeru, Laura Cizer

PhD ,Lecturer, PhD – "Mircea cel Bătrân" Naval Academy of Constanţa....187

THE PROCESS OF TEACHING AND LEARNING THE ROMANIAN MEDICAL LANGUAGE IN THE CONTEXT OF CULTURAL DIVERSITY

Elena Mihaela Andrei

PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi....192

THE POETRY OF THE REAL. COGNITIVE STRUCTURES FOR THE CONSTRUCTION OF REALITY

Mariana Pantaleru (Pascaru)

PhD Student, "Lucian Blaga" University of Sibiu....197

ORTHOGRAPHIC PARTICULARITIES OF THE OTHODOX CATECHETIC LANGUAGE FORM THE XXIST CENTURY

Alexandra Ioana Dângă

PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca....205

THE TYPOLOGY OF COMOARA DENOMINATIONS IN THE TOPONYMY FROM OLTENIA AND MUNTENIA

Iustina Burci

Scientific Researcher II, PhD, "C.S. Nicolăescu-Plopșor" Research Center of the Romanian Academy, Craiova 213

THE CREATIVE WRITING WORKSHOPS AS A SUPPORT IN LEARNING RFL

Mariana-Diana Câşlaru

PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi 222

REGARDING THE EXPERIMENTING SUBJECT / DIRECT OBJECT [+ANIMATE, –PERSONAL] OF PSYCHOLOGICAL VERBS WHICH EXPRESS "WONDER" IN ROMANIAN, FRENCH AND SPANISH

Daniela-Luminița Teleoacă (Dobre)

PhD, Scientific Researcher III, "Iorgu Iordan" Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest 226

THE LITERARY ALLUSION AND THE INTERTEXTUAL QUOTATION IN THE NOVEL O SUTĂ DE ANI LA PORȚILE ORIENTULUI BY IOAN GROȘAN

Inga Druță

Scientific Researcher, Institute of Philology, Chișinău, Moldova 236

NEOLOGISMS AND GLOBALIZATION

Laura-Adela Ponta

Assist., PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad 242

THE NEOLOGICAL LEXIS IN THE NOVEL LOGODNICUL BY HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

Loredana-Maria Ghioală

PhD Student, University of Craiova 249

FRENCH BORROWINGS IN THE WORK IMPRESII ASUPRA LITERATURII SPANIOLE BY G. CĂLINESCU

Loredana-Georgiana Popescu (Tomescu)

PhD Student, University of Craiova 254

FEMALE TYPOLOGIES IN THE MEDIA.BUILDING THE FEMALE MEDIA CHARACTER. EVOLUTION AND METHODS

Oana Andreea Nae

Lecturer, PhD, "Dunărea de Jos" University of Galați 258

DEFINING THE TEXTILE TERMS

Angelica Preda

PhD Student, University of Craiova 265

'TRADITUM' AND 'TRADITIO' IN THE TRANSLATION OF GENESIS 2,4b - 3,24

Constantin Răchită

Research Assistant, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi 272

TEXT AND ITS TYPOLOGIES IN ROMANIAN TEXTBOOKS OF FRENCH LANGUAGE

Gabriela Toma (Bănuţoiu)

Phd Student, University of Craiova 281

CONSIDERATIONS ON MACRO- AND MICROTOPONOMY IN THE UPPER VALLEY OF THE SUCEAVA RIVER

Livia Veronica Ghiaţău

PhD Student, "Ştefan cel Mare" University of Suceava 287

THE LANGUAGE OF WINE, BETWEEN POETRY AND PERSUASION - THE LEXICAL AND RHETORICAL ANALYSIS OF WINE TASTING NOTES.CASE STUDY: COTNARI

Ionela Chiru

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi 292

MARITIME CONCEPTS AND TERMINOLOGY FROM LITERARY WRITINGS

Maria-Loredana Trucă (Ţancu)

PhD Student, University of Piteşti 303

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

FREEDOM AND PARADOX IN LIVIU REBREANU'S WORK

Doina Butiurca

Assoc. Prof. Dr. Habil.Faculty of Technical and Human Sciences in Târgu-Mureş, Sapienţia University in Cluj-Napoca

Abstract:The assertion we start from in our research is that the destiny of Rebreanu's character is defined at the limits between authority and freedom. We have in view two instances, this being one of the objectives of the study. On one hand, freedom that undermines authority (Forest of the Hanged), authority that subdues freedom (Prince Horia), forcing the individual to accept the necessity of authority. The second objective is research of the models, out of which we selected Dostoievski's novels. Our observation, at this point, is that the rebellion against formal logic is deeply rooted in the this aforementioned model. It is necessary to make a difference with regard to authority with Liviu Rebreanu, where it is conceived as a power imposed by force. The conclusion drawn is that in Liviu Rebreanu's literature, authority becomes foreign and exterior in rapport with the character upon whom it is exerted.

Keywords: Liviu Rebreanu, freedom, authority, novel, Dostoievski.

Destinul omului, tribulaţiile sale se definesc prin raportul dintre autoritate şi libertate: patosul ascuns, izvorât din *Crăişorul Horia* este patosul libertăţii. Şi tema romanului *Pădurea spânzuraţilor* este legată de libertatea înţeleasă ca destin, în trinomul credinţă – iubire – Dumnezeu, şi este raportată la autoritate.

În *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, Paul Evdokimov reţinea faptul că de-a lungul istoriei, libertatea a fost definită „în raport cu limita ei autoritară", iar autoritatea „în raport cu libertatea pe care trebuie să o mărginească"(Paul Evdokimov, Bucureşti, 1973: 153). În literatura rebreniană se poate vorbi – pe de o parte - despre ipostaza libertăţii care subminează autoritatea (*Pădurea spânzuraţilor*) pe de altă parte, despre autoritatea care subjugă libertatea (*Crăişorul Horia*), obligând individul să accepte „dictatul necesar" al autorităţii. Acestea, în cazul în care fiinţa sau comunitatea nu se ridică împotriva clişeelor formale, existenţiale, aşa cum procedează Apostol Bologa sau colectivitatea apostaziată din *Crăişorul Horia* şi*Răscoala*. Revolta împotriva logicii formale are rădăcini adânci în modelul dostoievskian: din „subterana" lui, omul scriitorului rus pare să spună: „ce-ar fi să dăm naibii acest doi-şi-cu-doi-fac-patru ?". O deosebire se impune însă, în ceea ce priveşte autoritatea la Liviu Rebreanu, concepută ca putere impusă prin forţă: autoritatea devine străină şi exterioară în raport cu personajul asupra căruia se exercită. De aici se naşte *suferinţa*, aceasta fiind strâns legată de problema libertăţii. Pentru a putea fi dezmărginit, omului îi este necesară suferinţa („Suferinţă ne trebuie, multă, imensă…"- se confesează Cervenco). Şi la Dostoievski, ceea ce s-a constituit într-o poetică a „cruzimii" este pus în legătură cu libertatea umană, pe care scriitorul rus o înţelegea ca pe-o mărginire a fiinţei. Romanele lui Liviu Rebreanu sunt experimente ale celor două tipuri de libertate umană:

libertatea harică, specifică fenomenologiei dez–mărginirii şi liberul arbitru. În romanul *Ion*, prozatorul cercetează destinul tragic al omului lăsat să aleagă între *bine* şi *rău* (libertatea antropadicee). La fel va proceda şi în romanele *Jar***,** *Ciuleandra***,** *Gorila* . Este o libertate înţeleasă în sens nietzscheean: „Ceea ce e mare la om – este moto – ul romanului *Gorila*, ales din opera lui Nietzsche – este că el e o punte şi un fără scop; ceea ce se poate iubi la om e că el e o trecere şi un apus". Există în structura romanului*Ion* imaginea unei libertăţi *arbitrare*, în aceea a lui Puiu Faranga o libertate *iraţională*, tot aşa cum în cazul lui Toma Pahonţu avem revelaţia unei libertăţi *revoltate* ce se autonimiceşte, distrugând individul. Fiecare din aceste ipostaze duce la *suferinţă* şi apoi la *extincţie*, fără a ipostazia acel „dincolo" al libertăţii creştine. Omul lăsat să trăiască după un cifru al binelui şi al răului este o fiinţă problematică şi antinomică, ce trăieşte cu nostalgia sacrului, a libertăţii harice, chiar dacă nu o experimentează. Este desfacerea dionisiacă a legăturilor cu lumea văzută, fie prin extazul dansului, fie prin nostalgia „cuplului etern şi fericit". Dincolo de dialectica necesarului rămâne eternul adevăr al sufletului omenesc, ce tinde să depăşească temporalitatea. Libertatea binelui şi a răului, libertatea întru Adevăr, ca şi dialectica tragică reflectată de această dualitate este adevărata dilemă pe care personajele romanelor lui Liviu Rebreanu o trăiesc: deşi Glanetaşul vede „numai pământul aspru şi totuşi ademenitor, ca o ţărancă voinică şi frumoasă, a cărei îmbrăţişare îţi zdrobeşte oasele,"balul de la Armadia dă ocol sufletului „brutei ingenue", tulburându-l şi ispitindu-l către o altă lume: „În dosul uşii dinspre grădină, Ion cotoşmănit în suman, nu simţea nici frig, nici somn, privind petrecerea domnilor …[…]… cu ochii plini de mirare şi de plăcere". Extază a unei interiorităţi abandonate misterului, sufletul Glanetaşului păstrează ceva din măreţia vechilor revelaţii religioase, năzuind spre un alt fel de libertate: a completitudinii, a sacralizării fiinţei apostaziate, chiar dacă numai pentru o trecătoare clipă.

Soluţia creştină a libertăţii (*teodicee*) este în *Pădurea spânzuraţilor* şi în *Crăişorul Horia* o ipostază a *Învierii* şi a fost legată de virtutea *interiorizării*: fiecare poate identifica spaţiul *libertăţii interioare*, cu condiţia de a se fi întors spre Dumnezeu – pare a fi mesajul acestor opere. Libertatea creştină, a cărei apologie Apostol Bologa o face, găseşte în Dumnezeu nu atât o limită (Ilimitatul nu se poate mărgini) cât izvorul autentic, situat dincolo de orice constrângere umană şi de conştiinţă. Suferind de „dragoste divină", protagonistul este capabil să distrugă moartea: „Moartea încă cine singur a învins-o ? Cel ce cu moarte a călcat".

Modelul creştin al lui Rebreanu este un creştinism blând, de tipul celui întruchipat de personajele lui Dostoievski: stareţul Zosima, Alioşa Karamazov (din *Fraţii Karamazov*). Antropologic, Bologa este o fiinţă patetică, animată de tendinţe care se înfruntă. Acest patos nu este haos, nu înseamnă agitaţie sterilă în neant. Vâltoarea pornirilor este estompată de inimă (creştinismul însăşi este o religie a iubirii) şi menţine protagonistul în limitele antropologiei creştine şi printr-un alt fapt: nevoia de a alege libertatea creştină este inerentă căderii în păcat (culpabilitatea de a fi subscris morţii).

Există câteva nivele de structură, prin care această antropologie creştină se fixează. Antroponimia este primul nivel la care cifrul religios al libertăţii harice, conjugat destinului, se raportează prin caracterul individualizat al numelui propriu, *Apostol*. Cuvântul Apostol înseamnă în tradiţia religioasă creştină „trimis". El priveşte, în primul rând, pe cei doisprezece apostoli care au fost trimişi la propovăduirea credinţei, apoi pe cei „învredniciţi de darurile duhovniceşti" şi în al treilea rând, pe aceia care au contribuit la creştinarea popoarelor păgâne. În romanul *Pădurea spânzuraţilor*, antroponimul denumeşte în primele cărţi, o realitate individuală, situată sub semnul obiectivităţii epice: student la filozofie, combatant în armata austro – ungară, înrolat

dintr-un orgoliu viril, cugetător frământat de problemele existenţei. Această realitate depăşeşte cadrul restrâns al individualului, prin conotaţiile creştine şi vocaţia religioasă: „Realitatea a fost pentru mine numai un pretext – notează Rebreanu în *Mărturisiri*– pentru a-mi crea o altă lume nouă, cu legile ei, cu întâmplările ei." Regula alegerii numelui nu ţine de un criteriu exhaustiv, pur denominativ, ci de unul simbolic având implicaţii de ordin mistico – religios. Apostol nu este un gânditor comun, ci unul predestinat apostolatului, de la întemeierea lumii. În paralela propusă între destinul lui Bologa şi traseul christic, Liviu Maliţa descoperă echivalenţe între dezertarea locotenentului şi popasul lui Iisus în Grădina Ghetsemani, unde Fiul se retrage „pentru a cere îndurare unui Tată surd în faţa revoltei sale neputincioase". Aflat pe cruce încă în viaţă, dar reintegrat deja Tatălui Divin, Iisus se dezice de mamă, încredinţând-o „ucenicului iubit". Şi Apostol încetează să mai fie un fiu al mamei, deoarece mama, „fiinţă ambiguă", „terra fecunda" stă „pe aceeaşi linie cu moartea" – consideră exegetul: „trupul femeii (mamă şi iubită) este trupul înrudit cu moartea" (L.Maliţa, *Alt Rebreanu,* Cluj-Napoca 2000: 51). După ce îşi anulează legăturile cu Klapka, vine şi rândul mamei sale, fapt ilustrat simbolic prin refuzul de a scrie epistola maternă: „ – Aţi isprăvit de scris ? întreabă plutonierul, vrând să strângă masa, fără să se uite la Bologa."

„ – Nu, nu… nici nu am înce… zise Apostol deodată foarte agitat ".

Mama, „principiul care îl ţinuse până acum în forţele generatoare ale vieţii", şi-a pierdut „puterea" şi a devenit „izomorfă figurii morţii" iminente, în viziunea lui Liviu Maliţa. Intuiţia lui Rebreanu de a suprima scrisoarea adresată mamei, este legată, pe lângă faptul că „moartea nu mai putea fi oprită" (Liviu Maliţa), şi de un alt adevăr, ţinând de condiţia lui *homo religiosus*: menţinând legătura cu mama, Bologa ar fi rămas captiv în dimensiunile unui omenesc sublimat, izomorf figurii lui Klapka; numai abandonând această legătură afectivă cu lumea, locotenentul putea accede la divin,călăuzit de iubire, se putea desprinde din familia omenirii, în vederea *renaşterii* sale *mistice*, proiectate în lumina Răsăritului: „Ridică ochii spre cerul ţintuit cu puţine stele întârziate (…). Drept în faţă lucea tainic luceafărul, vestind răsăritul soarelui. "

Lumina răsăritului de soare este simbolul renaşterii întru fiinţă, iar soluţia morţii devine prin anularea legăturilor cu lumea, formă de *imitatio Christi*. Spânzurătoarea este transformată în cruce – stâlp cosmic – iar în persoana lui Bologa este ucis „un apostol", aşa cum s-a mai spus. Scrisoarea de dinaintea execuţiei, pe care romancierul o anulează, punea în relief *motivul christic* al mântuirii prin moarte: „mor pentru că-mi sunt mai dragi oamenii ca viaţa" – urma să fie una din confesiunile protagonistului. Prin inserţia unor astfel de mărturisiri, Rebreanu ar fi absolutizat conotaţiile biblice ale unui roman în care dialectica libertăţii antropodicee şi sensurile creştine ale acesteia se constituie într-o problematică gravă a omului modern, pentru care căutarea lui Dumnezeu rămâne soluţia rezolvării dilemelor sale existenţiale: „În Apostol am vrut să sintetizez prototipul propriei mele generaţii. Şovăirile lui Apostol Bologa sunt şovăirile noastre, ale tuturor, ca şi zbuciumurile lui…. Numai un astfel de om putea să fie personajul central al unui roman în care lupta dintre datorie şi sentiment ameninţă mereu să degenereze în frazeologie goală, patriotară" (Liviu Rebreanu,*Amalgam,* p. 97).

Personajul nu îşi pune în relief adevărata semnificaţie numai prin antroponimie şi revelaţia mistică din copilărie (aceea de ales), ci şi prin aluzia biblică: trecând pe lângă adăpostul căpitanului Cervenco, se abătu pe la acesta ca „să-l întrebe de urât". La plecare, ruteanul îl salută pe locotenent „ca pe un mântuitor". Destinul lui Bologa trimite, în viziunea lui Nicolae Creţu „la marele arhetip al iniţierii sfântului" şi prin „indicii de detaliu" (N. Creţu, *Constructori ai romanului*, Bucureşti 1982:69), prin organizarea acestora într-o reţea simbolică: dialogul Bologa

– preotul Boteanu şi drumul „Golgotei" sunt două scene în care adaptarea atributelor religioase ale scenariului la condiţia personajului, evocă un martiriu de Christ. Bologa vine la casa preotului spre a fi iniţiat şi în tainele sfinţeniei, după ce Klapka îl iniţiase în cele ale omenescului, după o regie a întoarcerii pe axa mitică („Porni fără să se mai uite înapoi, şi nici nu se opri până la poarta preotului Boteanu"). Este ultima treaptă în demersul desăvârşirii umane, a iniţierii în misterele sfinţeniei. Abandonarea timpului individual („fără să se mai uite înapoi") este semnul drumului spre sine, spre un timp recuperator. Iniţierea în tainele sfinţeniei înseamnă imersiune în originar. Apostolul devine proiecţie a transcendentului, într-o infrastructură mundană, de origine sacră, prin „scânteia divină" din om, „sufletul". În *Tratatul de antropologie creştină*, Petre Ţuţea identifică – pe lângă alte accepţiuni – în suflet, „principiul vieţii", „o realitate distinctă de corp"(Petre Ţuţea, *Omul. Tratat de antropologie creştină,* Iaşi, 1993:153). Şi în mecenatul pe tema sfinţeniei din dialogul lui Bologa cu preotul Boteanu, sufletul rămâne înainte de toate, un principiu al vieţii, reflectând în sens larg, concepţia romancierului: „sufletul – nota Liviu Rebreanu - comunică permanent cu cosmosul întreg, dincolo de timp şi spaţiu, dincolo de materie şi neant".

El are ca la orice alt modern, o nuanţă religioasă, ca urmare a unei asocieri foarte generale, cu ideea de nemurire: „sufletul are nevoie de merinde veşnică"- se confesează Bologa. Sentimentul religios este menţinut şi prin asocierea dintre ideea de suflet şi aceea de Dumnezeu, în romanul *Pădurea spânzuraţilor*. Petre Ţuţea rezuma principiul inspiraţiei morale în expresia aproape gnomică, a lui d' Ancillon, „ a avea suflet", şi considera, parafrazând-o pe M-me de Staël, că iubirea ne învaţă mai mult despre misterele sufletului decât metafizica cea mai subtilă. Se pare că acest adevăr leagă misterul sufletului omenesc, de iubire în epica rebreniană, fie de pe poziţiile filozofiei creştine („iubirea universală"), fie de pe acelea ale metafizicii din *Adam şi Eva* („cuplul etern"). Nu întâmplător în dialogul dintre Bologa şi preotul Boteanu, ca punct terminus al fenomenologiei dezmărginirii, sufletul este iniţiat în misterele iubirii divine, după ce va fi depăşit purgatoriul morţii.

„ – Numai moartea ne împacă aievea, cu lumea şi cu Dumnezeu.
– Iubirea, nu ? întreabă Apostol repede, aproape înfricoşat.
– Iubirea cea mare şi adevărată e numai la Dumnezeu…" (Liviu Rebreanu, *Opere* 5: 229)

Menţinută în limitele aceleaşi morale creştine, lecţia apostolatului presupune şi o altă doctrină: numai despovărat de orgoliul învăţăturii, sufletul omului va putea accede la contopirea cu Divinitatea, spre a se putea elibera de condiţia ontologică a fiinţei trecătoare, singurătatea: „Cât timp trăieşti între cărţi, şi din ele, ţi se pare că acolo-i toată înţelepciunea…Apoi, când ieşi în lume, îţi simţi sufletul trist şi fără sprijin, măcar de ai fi mistuit toate bibliotecile de pe faţa pământului ". (Liviu Rebreanu*, Opere*5, pag. 224). Bologa trăieşte acut conştiinţa că acestei teze a sfinţeniei i se opune o antiteză, fiindcă în strădania lui de a se supune voinţei lui Dumnezeu, a apărut ca o tendinţă firească, dorinţa de a înţelege această voinţă prin propriile capacităţi:

„ – Constantine, murmură Apostol cu o voce groasă, ca şi când ar fi vorbit din adâncurile sufletului, eu toată viaţa m-am războit cu Dumnezeu !… Auzi ?

M-am luptat în fiece minut, căutându-l, adorându-l şi blestemându-l. Am simţit totdeauna că am nevoie de Dumnezeu şi Dumnezeu m-a chinuit îngrozitor!… am avut clipe când l-am simţit în inima mea şi nu l-am putut păstra acolo! De ce, părinte, nu l-am putut păstra ?" (Liviu Rebreanu, *Opere 5*: 225 - 226). Şi alte elemente par să evoce un martiriu de Christ: „Zgâriat, cu hainele sfâşiate de copaci în sârma ghimpată", aşa arăta Bologa în noaptea arestării.

Drumul spre locul execuţiei este conceput în mod simbolic, asemenea celuilalt drum, din „ţinuturile necunoscute", şi face parte integrantă dintr-o imagistică a Golgotei: „Drumul i se părea mai uşor înapoi, la deal, de cum fusese înainte, la vale. Numai vremea nu se clintea din loc, parcă o mână grea ar fi oprit minutarele ceasornicului ceresc". Acest drum „urcă mereu", se prelungeşte la o altă dimensiune, „pe o cărare fără sfârşit". Drumul ascensional, asociat cu simbolismul „ceasornicului ceresc" este expresia ieşirii din timp , indicând sensul libertăţii harice, prin percepţia unui timp sacru. Ascensiunea spre pisc este anevoioasă, poteca echivalând cu un drum rezervat exclusiv iniţiatului, pentru care altitudinea ascunde un *locus sacer* şi un Absolut divin, proiectate într-un timp al veşniciei.

Şi pentru Chevalier altitudinea „apare ca un mijloc de a intra în legătură cu Divinitatea" ,ca o „reîntoarcere la Principiu". Parafrazându-l pe Richard de Saint – Victor, autorul *Dicţionarului de simboluri* reţine faptul că urcuşul nu este simplă imagine reiterând o topografie sacră, ci un simbol legat de „cunoaşterea de sine", ceea ce se petrece deasupra ducând la „cunoaşterea lui Dumnezeu". Şi pentru Bologa, drumul patimilor are un singur obiect: cunoaşterea Divinităţii , cu care va căuta o comuniune lucidă.

Prin refuzul de a judeca pe cei doisprezece ţărani români, Bologa ipostaziază arhetipul apostolului care a refuzat să reitereze trădarea lui Iuda. O altă expresie fidelă a logicii hierofanice este, alături de topografia Golgotei, ca *loc sacru,* şi *timpul sacru*. Timpul „crucificării"apostolului este unul al raporturilor privilegiate cu sacrul: transgresarea spre Tatăl divin se produce în „săptămâna patimilor". Timpul crucificării lui Apostol Bologa este „repetiţia analogică"(Jean – Jaques Wunenburger, *Sacrul*, Cluj-Napoca 2000:214) a timpului biblic al jertfei lui Hristos, cu care umanitatea devine contemporană. Energia originară este captată în dublu sens: pentru a asigura înnoirea unei umanităţi apostaziate şi pentru reîntoarcerea mistică a apostolului. De timpul sacru al *săptămânii patimilor* se leagă şi ceea ce Wunenburger numea ritualul *festivităţii*: „Apostol se îndreptă spre uşă, trecu pragul şi, în capul treptelor, se opri uluit. Ograda era plină de soldaţi cu făclii aprinse, cu căşti lucitoare ca o retragere cu torţe în timpul unei sărbători mari. Flăcările sforăiau aspru, cu lumini roşcate, cu nouraşi de fum necăcios". (Liviu Rebreanu, *Opere*5: 315). Este o festivitate cu cea mai mare concentraţie emoţională, proiectată în dimensiunile viziunii româneşti precreştine asupra morţii: alunecarea în nefiinţă este „sărbătoare" a sufletului, amintind de bucuria vechilor traci, de a se reîntâlni după moarte, cu Zalmoxis, aşa cum a remarcat Mircea Eliade, în *studiul De la Zalmoxis la Genghis – Han*. Asemenea lui Lucian Blaga, Liviu Rebreanu relativizează tragismul morţii în *Pădurea spânzuraţilor* şi în *Crăişorul Horia*. Lipseşte din sufletul mulţimii şi al protagonistului spaima de nefiinţă şi de reintegrare în veşnicia firii. Miron Costin a relativizat dramatismul trecerii prin „fapta bună", Mihai Eminescu prin geniul „nemuritor şi rece" iar Lucian Blaga prin fascinaţia „muntelui vrăjit". Liviu Rebreanu are intuiţia salvării din relativ, prin Tatăl divin. Din acest motiv, trecerea „dincolo" este ritual de biblică Înviere („sărbătoare mare"), de renaştere mistică, în care bocetul a devenit excepţie individuală (plânsul Ilonei), nu o dimensiune general – umană: „Împrejur auzea numai sfârâit de făclii şi zgomot de bocanci târâţi anevoie. Apoi, din stânga, izbucni brusc un hohot de plâns prelung, ascuţit, acoperind tot convoiul şi umplând văzduhul ca un cântec de mort." (Liviu Rebreanu, *Opere* 5, pag. 316).

Acest final însumează pasiunea mistică, ardentă, elementele exterioare ale credinţei, uşor identificabile (crucea, lumânări, ritualuri) şi atitudinea ancestrală, într-o *imagologie – amalgam* a ceea ce Mircea Eliade numea *creştinism cosmic.* Misterul *Învierii* este înţeles ca o „liturghie cosmică": „Atunci Apostol fu împresurat de un val de iubire izvorâtă parcă din rărunchii

pământului. Ridică ochii spre cerul ţintuit cu puţine stele întârziate. Crestele munţilor se desenau pe cer ca un ferăstrău uriaş cu dinţii tociţi. Drept în faţă lucea tainic luceafărul, vestind răsăritul soarelui".

BIBLIOGRAPHY

a. OPERA

Opere, 4, *Ion*, text ales şi stabilit, note, comentarii şi variante editoriale de Niculae Gheran addaenda şi variante manuscrise de Valeria Dumitrescu; Bucureşti, Ed. Minerva, 1970
Opere, 5, *Pădurea spânzuraţilor*, ediţie critică de Niculae Gheran addaenda de Cezar Apreotesei şi Valeria Dumitrescu, Bucureşti, Ed. Minerva, 1972
Opere, 6, *Adam şi Eva*, ediţie critică de Niculae Gheran variantele in colaborare cu Valeria Dumitrescu, Bucureşti, Ed. Minerva, 1974
Opere, 7, *Ciuleandra*, *Crăişorul Horia*, ediţie critică de Niculae Gheran variantele în colaborare cu Valeria Dumitrescu, Bucureşti, Ed. Minerva, 1975
Opere, 10, *Gorila*, ediţie critică de Niculae Gheran, Bucureşti, Ed. Minerva, 1981

b. REFERINŢE CRITICE

Creţu: Nicolae Creţu, *Constructori ai romanului*, Ed. Eminescu, Bucureşti, 1982.
Evdokimov : Paul Evdokimov, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, trad. de Th. Baconsky, Ed. Anastasia, Bucureşti, 1973.
Maliţa: Liviu Maliţa,*Alt Rebreanu*, Cluj, Ed. Cartimpex, 2000.
Ţuţea: Petre Ţuţea, *Omul. Tratat de antropologie creştină*, Ed. Timpul, Iaşi, 1993.
Wunenburger: Jean – Jaques Wunenburger, *Sacrul*, trad. de Mihaela Căluţ, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

LE CHAMP SÉMANTIQUE DU MOT ARGENT

Adela-Marinela Stancu

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract:Our study aims at presenting meanings of the word ***money*** *as they appear in the specialized explanatory dictionaries. We have shown the extent to which this word has become known in the common language (idioms, phrases, proverbs).*

Keywords: money, symbol, expression, phrase, proverb.

La discussion sur l'argent, du point de vue économique, est assez complexe. De nos jours, il est impossible de dire précisément quand les premières pièces ont été créées. Les recherches ont découvert des pièces primitives. Elles sont représentées sous la forme des disques frappés dans un métal (en or ou en argent) et signés par le propriétaire. Au commencement, comme moyen de payement on employait le troc. Ainsi, on échangeait les produits, pour que, plus tard, on utilise comme moyen d'échange les coquillages, les outils en métal, les lingots et les bijoux. Certaines choses ont été choisies comme monnaie parce qu'elles sont portables, les autres parce qu'elles avaient une valeur décorative ou parce qu'elles pouvaient être consommées. Plus tard, dans la Grèce antique, on retrouve les monnaies en argent ou en or. En Chine, ont été frappées les monnaies sous la forme d'outils miniature. En ce qui concerne l'Empire romain, c'est à Rome, au IIIe siècle avant J.C. qu'entre en activité un premier atelier monétaire. Les premières monnaies métalliques romaines ont été les petits lingots de bronze ornés d'un bœuf. Ensuite, avec le développement de l'empire, le système monétaire romain s'impose largement. Le besoin de manipuler facilement les grandes quantités de monnaies a déterminé l'invention d'un autre moyen plus commode, le papier-monnaie. Ainsi, les premiers billets ont commencé à circuler en Chine, sous le nom de «monnaie-volante» (le VIIe siècle). Nous y avons essayé de dresser une courte histoire de l'argent.

En ce qui suit, nous porterons une discussion sur les sens du mot *argent*, tel qu'il apparaît dans des locutions et des expressions figées. Nous précisons que toutes les informations présentées dans cette étude ont été extraites des dictionnaires explicatifs, étymologiques, des dictionnaires des dictons et proverbes, tels qu'ils apparaissaient dans la bibliographie.

Le Petit Robert explique le mot *argent* «1. Métal blanc. 2. Monnaie de ce métal; toute sorte de monnaie (métallique, scripturale, papier-monnaie)». En ce qui concerne l'étymologie, toujours ce dictionnaire précise comme origine le latin *argentum.*

Le mot *argent* forme des locutions diverses. Ainsi, on peut les classifier:

a) Locutions nominales

à prix d'argent «très cher»

âge d'argent «âge de bronze, âge de fer, époque prospère»
argent au jour le jour «utiliser de l'argent gagné quotidiennement»
argent blanc «la monnaie d'argent par opposition à celle en or»
argent comptant «en argent liquide, en espèces, argent versé ou perçu immédiatement»
argent courant «espèces ayant cours»
argent de poche «argent donné à enfant par ses parents ou son entourage; argent réservé aux petites dépenses personnelles»
argent des philosophes «matrice propre à recevoir la teinture du soleil; mercure des philosophes, appelé aussi *or blanc*. Cf. aussi *l'argent vif des philosophes*»
argent fin «métal précieux»
argent frais «fonds nouveaux, venant augmenter un investissement, un capital; argent neuf»
argent liquide «billet de banque, pièce de monnaie; sous forme de numéraire»
argent mignon «qui est destiné à des achats ou à des dépenses de fantaisie»
argent monnayé «argent servant de monnaie»
argent mort «qui ne rapporte pas d'intérêt, qui dort»
argent sec «que l'on porte sur soi et dont on dispose pour ses menus besoins»
argent vif des philosophes exhalé «ouvrage de la pierre philosophale, lorsqu'il n'y a plus de noirceur»
argent-braguette «allocations familiales»
argent-sale «argent gagné de façon malhonnête»
aristocratie d'argent; puissances d'argent «fondées sur l'argent ou qui sont au service de l'argent»
article d'argent «sommes versées aux caisses des agents de postes, pour être payées dans tous les bureaux du royaume ou aux armées»
astre au front d'argent, astre aux cornes d'argent «lune»
beaucoup d'argent «des mille et des cents»
blanchiment d'argent «crime économique»
bouton-argent «plantes à fleurs blanches; matricaire, renoncule, camomille»
capital-argent «accumulation d'espèces fiduciaires par les commerçants aux débuts du capitalisme»
corbeille-argent «plante ornementale à feuillage argenté»
coût de l'argent «intérêt»
étoile-argent «autre nom d'edelweiss, plante cotonneuse des montagnes poussant au-dessus de 1000 mètres d'altitude de la famille des composés»
gens d'argent «qui vivent du commerce de l'argent»
homme, femme d'argent «personne intéressée de l'argent»
le mur d'argent «la résistance de ceux qui possèdent les richesses, le capital»
les argents «les objets en argent; *argenterie*»
marché d'argent «marché monétaire, marché financier»
mariage d'argent «mariage d'intérêt, mariage arrangé»
médaille d'argent «vice-champion, deuxième»
ni pour or ni pour argent «jamais, en aucun cas»
noces d'argent «vingt-cinq ans de mariage»

Pas point d'argent, pas point de Suisse «On ne donne ou ne fait rien pour rien.» (par allusion aux soldats suisses qui abandonnèrent le service de François Ier)

plomb-argent «couple de métaux souvent associés dans les mines»

problème d'argent «difficulté financière»

quantité énorme d'argent «pont d'or»

vaisselle d'argent «argenterie»

vif-argent «ancien nom du mercure»

b) Locutions verbales:

accepter (prendre) pour argent comptant «accepter sans esprit critique, être crédule»

aimer l'argent «adorer le veau d'or»

apporter sur un plateau d'argent «servir une personne sans qu'elle ait à le demander ou plus généralement offrir un service accompagné d'avantages»

argent à tricher «on dit, dans les transactions commerciales des Européens en Afrique, de la somme que l'argent indigène, dont ils se servent, prélève sur le prix convenu et garde pour sa peine, à l'insu du marchand»

avancer de l'argent «prêter de l'argent»

avoir de l'argent «avoir de la fortune, avoir de la galette, avoir des rentes»

avoir de l'argent à gogo «être riche à souhait»

avoir des difficultés d'argent «avoir du mal à joindre les deux bouts»

avoir du vif-argent dans les veines «être très agité, être très actif, être vivace»

avoir suffisamment d'argent «avoir de quoi, avoir de quoi vivre»

blanchir de l'argent «réemployer l'argent dans des activités légales afin de le rendre *propre*, en dissimulant les preuves de son origine»

boire son argent «dépenser son argent»

cracher de l'argent «débourser de l'argent de façon inconsidéré, payer sans difficultés»

crever d'argent «être très riche»

crouler sous quelque chose «avoir une telle quantité de quelque chose qu'on ne sait plus quoi en faire ou que cela nous écrase»

cuire l'argent vif des philosophes «cuire le mercure philosophale ou l'ouvrage au blanc pour aller au rouge»

dégager de l'argent «rapporter de l'argent, générer une richesse»

dépenser son argent «boire sa fortune, boire son argent»

déposer son argent «déposer des fonds»

devoir de l'argent «avoir des dettes, avoir une ardoise»

dilapider de l'argent «gaspiller de l'argent, l'utiliser à mauvais escient»

donner de l'argent «cracher au bassin, cracher au bassinet»

empiler de l'argent «amasser de l'argent, accumuler, économiser»

emplir ses poches d'argent «s'enrichir»

en avoir pour son argent «obtenir des avantages proportionnés à sa dépense ou à son effort»

en donner à quelqu'un pour son argent «lui donner autant ou plus qu'il n'était en droit d'exiger, qu'on ne lui avait promis»

en être pour son argent «avoir dépensé ou perdu son argent sans contrepartie»

en vouloir pour son argent «en proportion de ce qu'on a donné (en argent ou autrement)»

être à court d'argent «manquer d'argent, être pauvre»
être né avec une cuillère d'argent dans la bouche «être issu d'une famille riche dès sa naissance»
être près de son argent «être avare»
être sans argent «avoir le gousset vide, loger le diable dans sa bourse, loger le diable en sa bourse, n'avoir ni croix, ni pile»
faire argent de tout «employer tous les moyens, honnêtes ou non, pour gagner de l'argent; savoir tirer profit matériel, financier de toutes les situations, à chaque occasion»
faire de l'argent «(fam.) s'enrichir»
faire valser l'argent «dépenser sans compter»
fondre l'argent entre les mains filer entre les doigts «être dépensier»
jeter de l'argent par les fenêtres «dépenser, être extrêmement dépensier, gaspiller de l'argent sans compter; (fam.) se montrer prodigue»
jouer argent sous corde «jouer argent comptant»
laver de l'argent «réinvestir de l'argent acquis illégalement dans des activités légales»
loyer de l'argent «intérêt»
manger de l'argent «(fam.) perdre de l'argent dans une affaire»
manger son argent «dépenser»
manquer d'argent «être à court d'argent»
mettre de l'argent à gauche / de côté «épargner»
ne plus avoir d'argent «être à sec»
offrir beaucoup d'argent «faire un pont d'or»
passer de l'argent sous la table «soudoyer»
payer en argent blanche, argent dure «payer en monnaie»;
perdre sa pauvre argent «perdre sa fortune»
placer de l'argent «investir de l'argent dans le but de le faire fructifier»
prendre pour argent comptant «croire naïvement ce qui est dit sans se poser de question»
ramasser de l'argent «gagner de l'argent et le mettre de côté, le réserver»
remuer de l'argent à la pelle «s'enrichir»
se vendre pour l'argent «être vénal»
tirer de l'argent de quelqu'un «prendre, de gré ou de force, de l'argent de quelqu'un; escroquer, voler»
toucher une somme d'argent «recevoir, percevoir une somme d'argent»
vouloir le beurre et l'argent du beurre «vouloir tout posséder»

Comme expressionsproverbiales, les dictionnaires en enregistrent:

Argent fait perdre et pendre gent. «L'argent cause souvent la mort de son possesseur.»
Argent frais et nouveau ruine le jouvenceau. «Un jeune homme nouvellement enrichi est en danger de perdre sa fortune et sa santé.»
Ils ont le temps et l'argent. «On dit des gens en faveur.»
L'argent appelle l'argent. «La richesse suppose richesse.»
L'argent est un bon serviteur et un méchant maître. «L'argent rend de bons services à celui qui sait bien l'employer et fait le malheur de celui qui se laisse dominer par l'avarice ou par le soif de gain.»

L'argent n'a pas d'odeur «l'argent malhonnêtement gagné ne trahit pas son origine; peu importe d'où provient l'argent, l'essentiel est d'en avoir»

L'argent ne fait pas le bonheur. Plaie d'argent n'est pas mortelle. «Une perte d'argent n'est pas un malheur irréparable»

L'argent trouvé n'a pas de maître. «L'argent circule sans jamais s'attacher à celui qui le possède un instant.»

Le beurre et l'argent du beurre. «S'emploie à propos d'une personne qui veut tout avoir sans contrepartie»

Le temps c'est de l'argent. «Il ne faut pas perdre le temps.»

Les promesses de cet homme ne sont pas de l'argent. «Ses promesses ne sont pas sûres; il ne faut pas s'y fier.»

Qui n'a point d'argent en bourse, ait au moins miel en bouche. «L'homme sans fortune doit, pour réussir dans le monde, s'exprimer d'une manière douce et insinuante.»

En ce qui concerne ce mot, on peut dire qu'il est d'une extrême richesse en locutions, ce qui corresponde à la place très importante de l'*argent* dans la vie des gens et à sa valeur symbolique.

BIBLIOGRAPHY

Barré, Louis, Landois, M. Narcisse, *Complètement du Dictionnaire de l'Académie Française*, Bruxelles, 1839 (édition en ligne)

Brachet, August, *Dictionnaire Etymologique de la langue française*, Paris, 1872 (édition en ligne)

Dictionnaire de l'Académie française, Paris, 1835 (édition en ligne)

Le Nouveau Petit Robert de la langue française 2008, Paris, Editions Robert, 2007

Picoche, Jacqueline, *Dictionnaire étymologique du français*, Paris, Editions Robert, 2006

Rat, Maurice, *Dictionnaire des locutions françaises*, Paris, Editions Larousse, 1957

Schinteie, Ion, *Dicţionar franco-român de cuvinte, expresii şi locuţiuni*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1983

Trésor de la langue française informatisée, (version électronique du *Trésor de la Langue Française*, dictionnaire de référence du XIXe et XXe siècle)

www.linternaute.com

www.wikipedia.fr

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

ON THE CONCEPT OF 'GENRE' IN DISCOURSE ANALYSIS: THE LEGAL DOMAIN

Simina Badea

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract:Any discourse analysis should devote an important place to the concept of 'genre', defined within the parameters of communicative goals. More specifically, genre appears as an act of communication among the members of the academic or professional community. Genre analysis goes beyond the syntactic and lexico-semantic levels, it captures the specific meanings that reveal themselves in professional settings and contexts. In approaching the concept of 'genre', the paper mainly makes reference to the legal domain and legal discourse, to the way in which legal professionals identify and understand communicative purposes or conceptualize domain-specific issues, a process which imposes certain constraints on the use of linguistic resources.

Keywords: genre, discourse, discourse analysis, professional communication, legal domain

1. The relationship between discourse and genre

The concept of 'genre' plays an essential part within discourse analysis. Inspired by pragmatics, discourse analysis approaches language beyond sentence boundaries and casts light on the study of meaning by considering, discussing and interpreting context. On the other hand, genre analysis is "a way of analysing, interpreting, and accounting for some of the discursive actions taking place in specific academic and professional contexts, and considers context and any form of specific genre knowledge as an important contributor to its understanding of genre" (Bhatia & Nodoushan, 2015: 122).

Bhatia (2002: 17, 18) perceives discourse as text, genre and social practice, three complementary and interacting views. Discourse as text involves an analysis of language use limited to the surface level properties of discourse, without a significant analysis of context, which is not well configured in terms of textual links. The construction of the textual product is given more attention than its actual use or interpretation.

Discourse as genre includes context in the analysis beyond the textual output, considering not only the way in which the text is constructed, but also how it may be used, interpreted, exploited in various contexts in order to achieve communicative goals. Context is "more specifically configured in terms of disciplinary cultures" (Bhatia, 2002: 17).

Discourse as social practice takes into account social context, the focus is no longer on the textual product, but on the features of context. Socio-culture realities broadly configure context.

There are researchers who argue that 'text' and 'discourse', 'text type' and 'genre' should be used as synonyms. Trosborg, for instance, considers that a strict delineation between text linguistics and discourse analysis is not necessary, while suggesting to use the terms 'text' and 'discourse' interchangeably, for they both may denote any kind of reality or aim of language (Trosborg 1997: 4, in Berūkštienė, 2016: 93). "In general, it seems that discourse is made of texts falling under different text types which are further classified into genres" (Berūkštienė, 2016: 94).

2. Defining genre and genre analysis

Genre is generally defined in terms of communicative goals, appearing as an act of communication among the members of the academic or professional community. Genre analysis goes beyond the syntactic and lexico-semantic levels, it captures the specific meanings that reveal themselves in professional settings and contexts.

The term 'genre' was first employed in relation to the linguistic means used in different types of texts. The methods of linguistic investigation varied as well. For instance, Barber (1962) and Morrow (1989) approached genres by counting the number of conjuncts, with Morrow also discussing the communicative and pragmatic functions of these linguistic devices.

Genre has been seen from several perspectives. Miller, for instance, defined genres as "typified rhetorical actions based in recurrent situations" (Miller, 1984: 159), contending that genres reflect the typical, yet dynamic, dialogical interactions among social actors that address one another in the framework of specific rhetorical situations.

In Trosborg's view, genres are "coded and keyed events set within social communicative process ..." (Trosborg 1997: 8), whereas other opinions see genres as "conventional forms of texts associated with particular types of social occasions" (Hatim and Mason 1997: 218, in Berūkštienė, 2016: 92)

But the most famous and thorough definition of genre is the one offered by Bhatia (1993: 13):

> "a recognizable communicative event characterized by a set of communicative purpose(s) identified and mutually understood by the members of the professional or academic community in which it regularly occurs. Most often it is highly structured and conventionalized with constraints on allowable contributions in terms of their intent, positioning, form and functional value. These constraints, however, are often exploited by the expert members of the discourse community to achieve private intentions within the framework of socially recognized purpose(s)".

Thus, genre appears as part of a communicative process which leads to a three-level textual analysis: the communicative purpose of the genre, its move-structure and the rhetorical strategies used (Wølch Rasmussen & Engberg, 2017: 114).

As for genre analysis, it may be defined as "*typification of social and rhetorical action*, as in Miller (1984), and Berkenkotter & Huckin (1995), as *regularities of staged, goal oriented social processes* as in Martin (1993), or as *consistency of communicative purposes*, Swales (1990) and Bhatia (1993), (…) often viewed as the study of situated linguistic behaviour" (Bhatia, 2002: 4).

3. Genre analysis: beginnings and evolution

The beginnings of genre analysis can be traced back to the eighties, when the conceptualization of genre emerged in the context of the "concerns about the teaching and learning of English for Specific Purposes" (Bhatia &Nodoushan, 2015: 121).

An overview of Genre Analysis, as a discipline, in its evolution towards Critical Genre Analysis, is presented in an interview that Vijay Kumar Bhatia gave Salmani Nodoushan in

2015. Thus, Genre Analysis is one of the three approaches to discourse studies in various forms, especially from academic and professional perspectives. These three approaches can be briefly presented as follows (Bhatia & Nodoushan, 2015: 121, 122):

- the American tradition, inspired by the studies of classical Greek rhetoric (Miller, 1984);
- the second approach, stemming from Systemic-Functional Linguistics (Halliday, 1994);
- the British Tradition (to which Bhatia belongs), attempting to study academic and professional discourses with a view to developing ESP programmes in the United Kingdom and other ESL learning contexts.

The publication of Swales' *Genre Analysis* (1990) increased the popularity of genre studies. Swales' Creating a Research Space model (the CARS model) had an impact on the teaching of academic writing and generally, on genre analysis in ESP, trying to give an account of the laboratory of research in the academic environment.

The writings of Bhatia (1987, 1993, 1996, 1997, 2002, 2004) marked the development of genre analysis, which integrated textual and social context analyses according to certain practical methodological procedures that he identified.

Bhatia (1993) focuses on the study of ESP contexts, where genre analysis can identify certain language teaching problems while attempting to provide solutions. He explains why grammar is helpful in language teaching and illustrates the use of nominal expressions in professional and academic discourse.

Bhatia (2008) created a framework for critical genre analysis meant to demystify academic and professional discourses. The purpose of critical genre analysis is reiterated in 2015:

> "(…) we need to go well beyond the mere analysis and description of language use and widen considerably the notion of context in which such discursive acts take place. This involves a closer and much deeper look at the professional practice of specialists, paying particular attention to what I have often referred to as 'discursive performance', which is invariably realised interdiscursively because of the increasing involvement of interdisciplinary practices and contexts" (Bhatia & Nodoushan, 2015: 124).

Therefore, a closer look at professional practice complements professional discourse analyses, which is essential in understanding how specialists construct, use and interpret professional discourses in order to achieve professional objectives. But beyond the discursive practice, there is the professional practice and also the professional and disciplinary culture (ibid., p. 123).

The study of genres was also marked by Swales (1998), who used interviews, observations, in-depth analysis of textual histories in order to reveal the interaction between text and context; Hyland (2000), who made a corpus-based analysis of academic genres and later on (Hyland, 2002; Hyland, 2014) underlined the idea that genre studies should deal with the differences characterizing the use of language within various disciplines; Tardy (2003), who performed an intertextual approach to genre analysis, etc.

Genre-based approaches also have important pedagogical implications, the features of genres acquiring new characteristics which transform genres into "a more social construct which shapes and is shaped by human activity" (Tardy, 2006: 79).

Traditional genres are continuously evolving, coexisting with emerging genres determined by social and technological changes. In 2014, the volume *Evolution in genre. Emergence, variation, multimodality,* edited by Evangelisti Allori, Bateman and Bhatia, contributed to the enrichment of genre-related aspects, dealing with the notion of families/groups

of genres and making an analysis of their linguistic and non-linguistic realisations, as well as forms of expression both within the same genre and across related genres from the standpoint of social or medial constraints or possibilities.

Along the same line, Bhatia argues that we often direct attention to pure genres for the sake of simplifying things, "whereas in real life situations, genres are most often found in hybrid forms", that is why he suggests "to focus more on the complexity and dynamicity of genres, rather than on the purity of such discursive configurations" (Bhatia & Nodoushan, 2015: 124).

4. Genres characterizing the legal domain

Speaking about legal genres, Varo and Hughes employ the terms 'text type' and 'genre' synonymously (Varo and Hughes 2002: 201, in Berūkštienė, 2016: 94). It results that legal genres are types of legal texts, but there is no consensus on the criteria lying at the basis of the classification of legal texts into genres. However, legal texts may be divided into several genres depending on the situation of use or function, on the one hand, or depending on the branches of law or legal profession involved, on the other hand (Berūkštienė, 2016: 105).

Varo and Hughes (2002: 102) note that genres of legal texts mirror various branches of law, i.e. civil law, criminal law, European Union law, administrative law, etc. They mention three such classes of genres: legal texts related to statute law, public law and judgments; private law texts dealing with agreements or arrangements made by private individuals, including contracts, wills, deeds, etc. (therefore contract law, succession law, etc.); law-related academic writings, such as textbooks and various papers.

According to the the functions of language, i.e. regulatory (prescriptive) and informative (descriptive), Šarčevic divides legal texts into genres as follows: (1) primarily prescriptive (regulatory texts emanating from authorities, e.g. laws, rules, regulations, codes, treaties, etc.), (2) primarily descriptive but also prescriptive (hybrid legal texts, e.g. judicial decisions, actions, appeals, etc.), and (3) purely descriptive (the doctrine, texts written by legal scholars) (Šarčevic 2000: 11-12, in Berūkštienė, 2016: 107).

Considering the situation of use as the basis for the classification of legal texts, Cao (2007: 9-10) determines four types of legal texts: (1) legislative texts (e.g. national laws, international treaties, multilingual laws, etc.); (2) judicial texts produced during judicial proceedings; (3) legal scholarly texts produced by scholars in the field; and (4) private legal texts (various documents drafted by lawyers, e.g. contracts, wills, litigation documents, witness statements, etc. and documents produced by non-lawyers).

In another opinion, types of legal genres are determined according to professional communication in the legal domain (Hafner, 2014: 349). Hafner identifies legal professional written genres and legal professional spoken interaction. The former category contains: 1. genres used to construct the law (normative texts produced in the public sphere, i.e. legislation, and in the private sphere, such as contracts and deeds); 2 genres used to interpret the law (e.g. expressing legal opinions, rendering a judicial decision, providing legal advice); 3 genres in the legal workplace (e.g. communicating with a law firm, drafting a will, negotiating settlements, writing correspondence, etc.). Spoken interaction in the professional legal context includes courtroom interaction, police interviews, lawyer-client interaction, etc.

5. Conclusions

The future of genre analysis pertains to the study of hybrid genres. All that has been said proves that genre is still at the core of research, taking versatile forms and constantly adapting to

new communicative situations, many of them occurring in multilingual and multicultural contexts.

Last, but not least, one should not ignore the practical applications of genre studies. Such studies contribute to the reform of the language found in legislation and other documents, as well as to the development of courses for translators, the focus moving towards linguistic conventions, extralinguistic features of texts and their generic similarities. Genre analysis may also enhance the cooperation between linguists and lawyers (Wølch Rasmussen & Engberg, 2017: 131-132).

BIBLIOGRAPHY

Allori Evangelisti, Paola, Bateman, John, Bhatia, Vijay K. (eds.) (2014). *Evolution in Genre. Emergence, Variation, Multimodality*. Bern: Peter Lang.

Barber C.L. (1962). Some measurable characteristics of modern scientific prose. In *Contributions to English Syntax and Phonology*. Gothenburg Studies in Linguistics 14. Stockholm: Almquist and Wiksell. Reprinted in Swales (1988: 1-14).

Berkenkotter, C., & Huckin, T. N. (1995). *Genre Knowledge in Disciplinary Communication - Cognition / Culture/ Power.* New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Berūkštienė, Donata (2016). Legal Discourse Reconsidered: Genres of Legal Texts. *Comparative Legilinguistics, 28,* 89-117.

Bhatia, V. K. (1987). Language of the Law. *Language Teaching, 20*(4), 227-235.

Bhatia, V. K. (1993) *Analysing Genre: Language Use in Professional Settings*. New York: Longman.

Bhatia, V. K. (1996). Methodological Issues in Genre Analysis. *Hermes, 16,* 39-60.

Bhatia, V. K. (1997). Translating Legal Genres. In A. Trosborg (ed.), *Text Typology and Translation,* pp. 203-216. Amsterdam: John Benjamins Publishing.

Bhatia, V. K. (2002). Applied Genre Analysis: A Multi-Perspective Model. *Ibérica, 4,* 3-19.

Bhatia, V. K. (2004). *Worlds of Written Discourse: A Genre-Based View.* London: MPG Books Ltd.

Bhatia, V. K. (2008). Genre analysis, ESP and professional practice. *English for Specific Purposes, 27*(2), 161–174.

Bhatia, V. K., Nodoushan, M. A. Salmani (2015). Genre analysis: The state of the art (An online interview with Vijay Kumar Bhatia). *International Journal of Language Studie*s, *9*(2), 121-130.

Cao, Deborah (2007). *Translating Law*. New York: Multilingual Matters.

Hafner, C.A. (2014). Professional communication in the legal domain. In V.K. Bhatia, S. Bremner (eds.), *The Routledge Handbook of Language and Professional Communication,* pp. 349-362.Routledge.

Halliday, M. A. K. (1994). *An Introduction to Functional Grammar.* London: Arnold.

Hatim, Basil & Mason, Ian (1997). *The Translator as Communicator*. London: Routledge.

Hyland, K. (2000). *Disciplinary Discourses: Social Interactions in Academic Writing*. Harlow, U.K.: Longman.

(2002). Specificity revisited: How far should be go? *English for Specific Purposes,21*, 385-395.

(2014) Disciplinary specificity: Discourse, context, and ESP. In D.D. Belcher, A.M. Johns, B. Paltridge (eds.), *New Directions in English for Specific Purposes Research,* pp. 6-24. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Martin, J. R. (1993). *A Contextual Theory of Language. In The Powers of Literacy - A Genre Approach to Teaching Writing*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.

Miller, C. R. (1984). Genre as social action. *Quarterly Journal of Speech*, *70*, 151-162.

Morrow, P. R. (1989). Conjunct use in business news stories and academic journal articles: A comparative study. *English for Specific Academic Purposes, 8*, 239-54.

Šarčevic, Susan (2000). *New approach to Legal Translation.* The Hague: Kluwer Law International.

Swales, J.M. (1990). *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.

(1998). *Other Floors, Other Voices: A Textography of a Small University Building*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Tardy, C.M. (2003). A genre system view of the functioning of academic research. *Written Communication, 20*, 7-36.

(2006). Researching first and second language genre learning: A comparative review and a look ahead. *Journal of Second Language Writing,15*, 79-101.

Trosborg, Anna, ed. (1997). *Text Typology and Translation*. The Netherlands: John Benjamins Publishing Co.

Varo, A. Enrique & Hughes, Brian (2002). *Legal Translation Explained*. St. Jerome Publishing: Manchester.

Wølch Rasmussen, Kirsten & Engberg, Jan (2017). Genre Analysis of Legal Discourse. *Hermes - Journal of Language and Communication Studies, 22* (null), 113-132.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

LA TRADUCTION DU LANGAGE GASTRONOMIQUE : ENJEUX ET DEFIS

Maria Elena Milcu

Assoc. Prof., Hab. Dr., "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract:The city of Sibiu is going to be declared in 2019 the " European Gourmet Region," a great opportunity for the town and the region regarding economic development and tourism. The implications in the local and regional level will be enormous, tourism, agriculture and the gastronomy are all going to be honored. But what will be the implications at the linguistic level, more precisely at the level of the gastronomic translation? It is proposed in this article to present some aspects related to the translation of the culinary language, as a specialized language. The translation of specialized language must focus on the grammatical, lexical and semantic characteristics of the text, but it must also be aware of the cultural transfer, which has led to a transformation of meaning, a dynamic re-semantisation. If the need for the transfer of the specific vocabulary and grammar are essential in specialized translation, the translator must be aware of the characteristics of the discourse from the point of view regarding cultural transfer, in order to make it obvious in the target language. In the gastronomic translation the translator's work starts precisely when he analyzes the two culinary texts and understands that the two languages impose different scripts/writing rules in this specialized language. The importance of the transfer and of the implicit transformation of the discourse is explained by the need of up-close understanding of the target text, without this, the purpose of the translation is annulled. That is why the gastronomic translation also becomes a portal of the globalization, a vector of knowledge and promotion of linguistic and cultural diversity.

Keywords: specialized translation, gastronomic language, cultural transfer, linguistic transfer, translator skills.

1. Introduction : La ville de Sibiu « Région Gastronomique Européenne » - implications au niveau culturel, gastronomique, linguistique.

En 2019 la ville et la région de Sibiu seront déclarées « Région Gastronomique Européenne », avec de grandes implications à plusieurs niveaux : culturel-gastronomique, éducation-santé, développement soutenable et éthique du tourisme, développement des PME, développement des plateformes en ligne contenant des informations sur l'offre touristique, gastronomique et agricole de la région. On se propose la croissance de la visibilité internationale de la région de Sibiu par la promotion de la diversité gastronomique locale, la croissance, la valorisation et la promotion du patrimoine gastronomique local, sa classification définitive dans la catégorie du patrimoine immatériel intangible, la création des marques collectives qui attestent l'origine des produits de la région de Sibiu, l'introduction dans les curricula éducationnelles de la gastronomie et des disciplines connexes, le développement du tourisme local, l'évaluation scientifique des valeurs du patrimoine matériel et immatériel de la région, etc.

Mais quelles seront les implications au niveau linguistique, plus précisément au niveau de la traduction gastronomique ? La traduction d'un langage de spécialité doit faire attention aux caractéristiques grammaticales, lexicales et sémantiques du texte, mais elle doit aussi tenir compte du transfert culturel, qui a pour conséquence une transformation du sens, une dynamique de ré-sémantisation. Si la nécessité du transfert du vocabulaire spécifique et de la grammaire sont essentielles dans la traduction de spécialité, il faut être conscient des traits du discours du point de vue du transfert culturel, afin de les rendre évidents dans la langue cible. Dans la traduction gastronomique le travail du traducteur commence justement quand il analyse les deux textes culinaires et comprend que les deux langues imposent d'autres règles d'écriture dans ce langage de spécialité. L'importance du transfert et du changement implicite s'expliquent par la nécessité de compréhension intime du texte cible, sans laquelle la finalité de la traduction s'annule. C'est pourquoi la traduction gastronomique devient, elle aussi, un portail de la globalisation, un vecteur de connaissance et de promotion de la diversité linguistique et culturelle.

2. Marqueurs linguistiques du langage culinaire : phrases courtes, indépendantes, parcours facile du texte, verbes à valeur impersonnelle.

Le manque de compréhension du discours analysé détermine le lecteur à abandonner le texte. Dans cette éventualité le but du texte culinaire serait annulé, car le message du texte source n'arrive pas au récepteur. Une recette dans le langage culinaire français comporte des *phrases courtes et précises* et elles constituent d'habitude des indications à suivre pendant l'activité dans la cuisine. Par exemple, on dit : « Tremper les haricots secs dans de l'eau pendant une nuit. Cuire les saucisses. Enlever le gras de l'oie. Faire cuire au four 3 minutes jusqu'à ce que le gras ait fondu. »[1] Et puis, le texte culinaire est construit par des *phrases indépendantes* ; rien ne doit être inconnu pour le lecteur ainsi qu'un *parcours facile du texte* est à indiquer même si des difficultés de compréhension pourraient survenir au niveau du vocabulaire.

Par la suite, si le texte source est rédigé dans un style spécifiquement culinaire, le traducteur doit s'efforcer de le transposer dans le même style spécifique appartenant à la langue d'arrivé. En ce qui concerne les éléments mentionnés, il faut ajouter que le langage culinaire du roumain s'y rapproche beaucoup. En conséquence, le texte culinaire traduit doit être construit des phrases courtes et précises qui constituent des indications ; les phrases indépendantes se retrouvent aussi dans le texte cible. Par exemple, on dit : « Fasolea se înmoaie peste noapte. Punem la fiert într-o oala fasolea cu apa. După 30 minute de fiert, scurgem apa de pe fasole. »[2] Voilà donc, quel est le style dans une recette écrite en roumain.

Et puis, si dans la catégorie du nom on ne trouve pas de problèmes sauf ceux d'ordre lexical, le verbe se remarque dans le texte culinaire français. Les phrases qui construisent le discours gastronomique sont gouvernées par des *verbes impersonnels*. Ainsi, chaque phrase du texte comporte au moins un verbe à l'infinitif à valeur impérative. On a pu voir dans l'exemple donné en français leur abondance : « *tremper », « cuire », « enlever », « faire cuire »*.

En revanche, le texte culinaire écrit en roumain est formé de phrases où on utilise des verbes personnels. Dans la plupart des textes on utilise des verbes à l'indicatif présent, troisième personne singulière à *valeur impersonnelle*(« *se fierbe », « se taie », « se decojeşte », « se adaugă »*), mais on peut trouver aussi l'indicatif présent de la première personne pluriel à valeur

[1] « Cassoulet », Recettes de cuisine traditionnelle française, Cuisine-Frances 2014, http://www.cuisine-france.com/recette/cassoulet.htm
[2] « Iahnie de fasole », e-Rețete, le 9 décembre 2009, http://www.e-retete.ro/retete/iahnie-de-fasole

impersonnelle (« *fierbem », « tăiem », « decojim », « adăugăm »*), ou l'impératif présent (« *fierbeți », « tăiați », « decojiți », « adăugați »*).

En conséquence, la traduction du domaine culinaire doit être réalisée en vue de satisfaire tous ces spécificités du style gastronomique des deux langues, mais surtout de la langue d'arrivée. Le traducteur doit faire passer le discours pour garder le message et puis, il doit transformer le texte pour qu'il soit écrit dans le style culinaire spécifique à la langue cible.

Il faut mentionner dans un premier lieu que la traduction gastronomique est un processus laborieux pendant lequel on réalise un transfert d'information d'une langue source vers une langue cible ; ce processus est appliqué aux textes écrits et doit être accompli pendant une période appropriée, en conformité avec la difficulté et la longueur du texte. Le processus doit supposer également des recherches approfondies dans le domaine de spécialité visé et l'accès permanent aux sources d'information.

Et puis, la traduction en tant que domaine spécialisé doit se produire pour satisfaire les besoins d'un certain domaine d'activité du marché. Elle est spécialisée car chaque domaine d'activité construit son propre discours qui se développe d'une manière propre et spécifique. De plus, parce que le traducteur doit transférer des informations spécialisées il s'impose à celui-ci d'être au courant avec ce type de langage de spécialité qui doit être à son tour transféré dans la langue cible.

3. Traduction culinaire et transfert culturel.

La traduction du domaine culinaire se spécialise parce que le discours gastronomique comporte un vocabulaire spécifique et de surcroît, il est parsemé de notions culinaires spécifiques aux peuples divers, aux régions et à leur culture. La traduction comme activité est gouvernée par le principe des langues-cultures, par conséquence dans le domaine des traductions culinaire il est encore plus important de tenir compte de ce facteur pour le succès de la traduction. Le traducteur du domaine gastronomique doit savoir que sa tâche n'est pas seulement de transférer des mots ; il doit faire un passage culturel qui implique des difficultés. Ainsi, il faut reconnaître les difficultés et les défis imposés par le texte culinaire afin de perfectionner son activité.

Et finalement, si on pense que parler du domaine gastronomique roumain/français signifie aborder un domaine de l'art culinaire, il faut ajouter aussi que ce type de traduction comporte de fortes influences culturelles et par la suite que l'on travaille dans un domaine culturel spécialisé.

On vit de nos jours dans un monde où la diversité culturelle et linguistique est soutenue par tous les institutions politiques et de culture. Due à cette diversité et à l'ouverture des peuples vers ce concept, la communication entre ceux-ci connaît une évolution remarquable. Cette évolution de la communication entre peuples contribue à son tour au développement des relations sociales, établies entre les gens de nationalités différentes ; mais elle vise aussi de plus hauts niveaux, car une bonne communication entre les entreprises du monde entier favorise des échanges économiques. Et puis, le statut actuel de la communication a contribué également au bon fonctionnement du dialogue institutionnel au niveau mondial.

Pour le traducteur professionnel spécialisé dans le domaine culinaire il y a un défi d'ordre culturel. A un premier abord, travailler dans cette aire d'activité ne présente pas de difficultés et ne requiert pas beaucoup de connaissances. Pour combattre cette vision, il s'impose à mentionner l'opinion avisée d'une traductrice grecque qui déroule ces activités sur les bouquins de recettes et des menus. Elle travaille pour un bureau de traductions à Athènes et ses aires linguistiques sont

le grec et l'anglais. Elle dit que « traduire des recettes et des menus semble être à une première vue une tache assez simple, mais ç'est seulement une première impression. Un menu apparait comme une simple liste des plats et un bouquin de recettes pourrait être considéré une énumération de recettes avec des listes d'ingrédients et des simples instructions. Comment est-elle erronée cette opinion ! Nous traduisons des bouquins de recettes et des menus depuis des années et on trouve encore un défi dans cette tâche. »[3]

Dû à cette fausse impression on se propose à mettre en évidence, en ce qui suit, les qualités et les compétences nécessaires à un traducteur professionnel, spécialisé dans le domaine culinaire.

Pour commencer à parler des compétences requises à un traducteur, il s'impose à citer l'opinion d'un linguiste qui renvoie au métier en cause : « le traducteur (tout comme l'interprète) doit disposer d'une solide connaissance de ses langues de travail, d'une culture générale étendue et dans le cas des traductions techniques, d'une connaissance du domaine auquel appartient le texte à traduire ; d'où l'obligation pour lui de se documenter constamment. »[4] On peut observer que Ladmiral mentionne parmi les compétences d'un traducteur, autant les connaissances à valeur générale aussi bien que des connaissances spécialisées. Ainsi, il s'impose même au traducteur culinaire de se spécialiser dans son domaine, une fois qu'il se veut un professionnel des traductions.

Premièrement, il faut dire que le traducteur est un bilingue peaufiné et l'utilisation des deux langues de travail se réalise avec aisance. Le vocabulaire du traducteur doit être très vaste/riche, toujours mis-à-jour et en plein développement et enrichissement.

J. Kristeva mentionne dans son livre, *Pour comprendre la traduction*, que le traducteur doit remplir quelques exigences en vue de mener sa traduction vers la réussite. Par exemple, « connaissant en profondeur l'état actuel de sa langue, il doit puiser d'abord dans tous ses registres, tout en essayant de l'enrichir, par des nouveaux emprunts ou néologismes. »[5] Par la suite, pour pouvoir transférer un terme/mot du français vers le roumain, il est nécessaire que le traducteur connaisse le terme dans la langue maternelle, en tenant compte des nuances qui existent dans les deux langues, et en conséquence faire le passage.

Et puis, on doit accorder une grande attention à la grammaire de la langue maternelle, puisque sans une bonne maîtrise de celle-ci on doute que le traducteur soit capable de traduire du français vers le roumain, car l'incompétence dans la langue maternelle signifie implicitement la manque de connaissance dans la langue étrangère.

En vue de soutenir cette idée, il faut mentionner que le traducteur professionnel « aime lire, aime jouer avec les mots, donc il connaît très bien les règles de grammaire et d'orthographe. »[6] On comprend également qu'une bonne maîtrise de la grammaire et de l'orthographe donne au traducteur la liberté de se réjouir de ses habilités en matière de créativité, même s'il s'agit des recettes de cuisine, car une recette doit être attirante et appétissante pour son lecteur seulement grâce aux mots utilisés.

Par exemple, la langue française présente les recettes de cuisine sous une forme assez simple à lire, mais la langue roumaine a l'habitude de tout compliquer ou amplifier, même transformer des verbes à l'infinitif dans des phrases pour rendre l'information contenue par le

[3] Marinou, P., *Translating for recipes books and menus*, http://www.translationdirectory.com/article928.htm
[4] Ladmiral, J.-R., p. 12.
[5] Kristeva, J., *Pour comprendre la traduction,* p. 135.
[6] Milcu, M., *Théorie et pratique dans les langages de spécialité, Op. Cit*., p. 62.

texte de départ. Dans la plupart des recettes, le registre culinaire français emploie les verbes à l'infinitif et on dit : « *mettre la farine dans le bol* », « *faire cuire 3 minutes la viande* », « *mélanger les ingrédients* », etc.

En revanche, en roumain le discours culinaire est gouverné par des verbes à l'indicatif présent de la troisième personne du singulier (« *se pune făina în bol* », « *se gătește carnea pentru 3 minute* », « *se amestecă ingredientele* »), à l'indicatif présent de la première personne du pluriel (« *punem făina în bol », « gătim carnea pentru 3 minute », « amestecăm ingredientele* »), ou à l'imperatif (« *puneți făina în bol », « gătiți carnea pentru 3 minute », « amestecați ingredientele* »). Dans ces circonstances, le traducteur doit choisir la variante qui lui paraît la plus appropriée pour la recette qu'il traduit ; grâce à une bonne maîtrise de la grammaire et au sens de la langue il fait le choix correct.

Ensuite, il faut ajouter qu'une très bonne compréhension de la langue étrangère est la compétence indispensable du traducteur. Sans des connaissances à un haut niveau, la traduction ne pourrait pas se réaliser, car les problèmes de vocabulaire et de grammaire ne seraient pas surmontés et des erreurs s'infiltreraient dans le texte cible.

Par ailleurs, si la maîtrise parfaite de la langue maternelle est une compétence sans laquelle l'acte traductif ne pourrait pas se dérouler en bonnes conditions et avec la prémisse qu'on obtient un bon produit fini, il faut voir quelles sont les compétences à demander en ce qui concerne la langue étrangère. Dans ce sens, il paraît qu'il y ait des opinions assez différentes, car maîtriser une langue étrangère au même niveau que la langue maternelle est un réel succès et on pense que cette compétence pourrait être acquise seulement après avoir beaucoup étudié. Puisque l'approfondissement d'une langue étrangère se fait dans le cas idéal dans le pays où l'on parle la langue, ayant contact constamment avec les natifs, on se demande combien de traducteurs ont-ils cette chance.

De toute façon, ce qu'il faut retenir est que la tâche du traducteur est de traduire des textes écrits, par conséquent il doit montrer une bonne capacité de compréhension des textes écrits. Pour cette raison il faut citer un théoricien de la traduction qui dit que « la maîtrise de la langue de départ requise est une connaissance passive et, non pas active. Il s'agit d'être capable de comprendre ce qu'écrit un auteur, et non pas d'être capable de bien écrire cette soi-même dans cette langue. »[7] Dans les conditions établies par Daniel Gile, en ce qui concerne les compétences linguistiques du traducteur, on se pose la question si seule la capacité de comprendre un auteur est suffisante pour réaliser une bonne traduction.

Par la suite, on doit se pencher sur le niveau de compréhension du traducteur, en ce qui concerne la langue française. On se demande si ce niveau doit dépasser le niveau de langue d'un natif, ou si le traducteur a besoin de comprendre le français seulement à un degré qui puisse atteindre celui d'un locuteur natif.

Pour mieux comprendre l'état des choses, il faut mentionner que selon Daniel Gile « le niveau de compréhension requis varie en fonction du texte concerné. Il ne s'agit nullement de connaître la langue étrangère *à fond* et de manière aussi homogène (ou aussi peu hétérogène) que les locuteurs natifs, mais il ne suffit pas d'en connaître les bases et de combler les lacunes avec un dictionnaire comme un béquille *ad hoc.* »[8]

[7] Gile, D., *La traduction. La comprendre, l'apprendre*, Paris, Presse Universitaire de France, 2005, p. 13.
[8] *Ibid.,*p. 13.

Par conséquent, comprendre le français et pourtant avoir des lacunes qui devraient être couvertes par un dictionnaire pendant l'acte traductif, n'est pas une preuve de professionnalisme, mais c'est une situation qui a une ampleur modérée, le traducteur culinaire étant obligé de presque tout connaitre dans son domaine. En conséquence on conclut qu'un traducteur doit, dans la mesure du possible, arriver au niveau de compréhension d'un locuteur natif.

De plus, le traducteur professionnel doit prouver une bonne connaissance de la culture dans laquelle la langue de départ a pris naissance. Traduire seulement des mots, sans avoir un bagage culturel sur le fond signifie qu'on traduit comme un aveugle, percer les choses, sans jamais voir leur beauté. Dans ces conditions le métier de traducteur serait triste, stressant et fatigant. En plus, comment traduire du domaine culinaire, qui est lié à l'art gastronomique français, sans avoir des connaissances sur la culture culinaire française et sans connaitre l'amour de ce peuple pour la bonne cuisine.

Daniel Gile parle des connaissances culturelles d'un traducteur et fait la mention : « connaître une langue, c'est également connaître une ou plusieurs cultures qui y sont intimement associés. »[9] On peut même dire que l'acquisition de la maîtrise d'une langue reste aussi dans le bagage culturel que le traducteur acquiert pendant sa formation.

Et puis, « certaines termes et expressions, notamment les termes culturels, sont indissociables d'un fait historique, d'un environnement social, d'une affectivité propre à une communauté linguistique qui ont des indices textuels à travers des nuances dans des emplois et des sens. »[10] Par la suite on se demande comment déboucler les barrières culturelles dans l'acte traductif si elles ne représentent pour le traducteur que des données inconnues. C'est à lui la tâche de bien se préparer, d'acquérir des connaissances culturelles car elles sont indispensables pour la réussite des traductions.

Il faut encore ajouter que le traducteur, dans sa qualité de spécialiste doit être conscient de l'importance des compétences culturelles afin qu'il puisse mener à bonne fin son travail. Dans ce sens il faut mentionner que le traducteur doit « être capable d'avoir une conversation soutenue avec les habitants du pays, car on suppose qu'il connaît les subtilités, la culture et les coutumes du pays. »[11]

Pour exemplifier l'importance de la composante culturelle il faut mentionner quelques expressions subtiles qui contiennent le nom « œuf » et qui n'ont rien à faire avec la cuisine. « *Va te faire cuire un œuf »* pourrait mettre en difficulté une personne sans connaissances culturelles et linguistiques solides.

En revanche, un traducteur professionnel saurait qu'il ne s'agit pas de la cuisson proprement-dite d'un œuf, mais d'une expression familiale utilisée « *pour se débarrasser de quelqu'un* »[12] et qui signifie « *va-t'en, débrouille-toi* »[13] De plus, si dans le script d'une émission culinaire on découvre un cuisinier qui affirme après avoir servi un nouveau plat à ses clients: « *J'ai mis tous les œufs dans ce plat* », ça ne signifie pas qu'il a utilisé tous les œufs de la cuisine pour préparer un certain type de nourriture; au contraire, le sens de l'expression est « *qu'il a mis tous ses espoirs dans le succès du plat* » devant les clients gourmets.

[9] *Ibid*., p. 13.
[10] *Ibid*., p. 13.
[11] Milcu, M., *Théorie et pratique dans les langages de spécialité*, p. 62.
[12] Robert, P., *Op. Cit.*
[13] Florent, J., *Op. Cit.*

Ensuite, même l'expression « *quel œuf »* peut présenter des difficultés, car une fois que le même cuisinier, de l'émission culinaire, la prononce, cela ne signifie pas qu'il est enchanté par un œuf, au contraire c'est une remarque dépréciative, méchante et sans respect envers quelqu'un et signifie « *imbécile »*.

Pour conclure cette idée, il s'impose à mentionner que la composante culturelle est une compétence sans laquelle l'acte traductif a beaucoup à souffrir et sans laquelle le traducteur ne peut pas se considérer un professionnel et non plus un traducteur spécialisé. Ensuite, en tant que traducteur il faut se montrer, également, une personne avec une vaste culture générale. La traduction ne suppose, presque jamais, que des connaissances linguistiques ou de la culture française ; au contraire elle demande pareillement des connaissances de culture générale. Car si « l'importance de la culture générale dans la traduction est généralement sous-estimée » on constate conformément à Daniel Gile, une vulnérabilité élevée à des erreurs d'interprétation en ce qui concerne l'analyse du texte source et on assiste à des choix d'expression erronées dans la langue cible.

En tout cas, les connaissances de culture générale, les compétences linguistiques et celles liées à la culture source sont extrêmement importantes pour un traducteur professionnel, et elles doivent être soutenues par l'acquisition des connaissances du domaine de sa spécialité en vue d'obtenir toujours une meilleure traduction.

Et puis, on attend que les connaissances d'un traducteur puissent remplir toute sorte de domaines, à partir de celui agricole, architectural jusqu'à celui culinaire. De plus, il faut mentionner encore que « l'acquisition par le traducteur d'une connaissance minimale de la langue de spécialité dans laquelle il est appelé à exercer sa compétence est un préalable inévitable. »[14]

Il s'impose, donc, même au traducteur culinaire de faire preuve de connaissances dans le domaine spécialisé. On se demande, par exemple comment peut agir un traducteur qui rencontre dans un menu de restaurant qui lui parvient le nom d'un plat qui s'appelle « *nuages de pommes de terre ».* Si le nom en français se montre très appétissant, on s'interroge si la traduction non-travaillée du roumain « *nori de cartofi »,* pourrait attirer le client roumain. Car le souci du traducteur doit être l'attraction du client, celui devrait chercher une dénomination plus séduisante en roumain, voire un nom moins prétentieux, car sous l'appellation « *nuage de pomme de terre »,* se cache une « purée de pommes de terre assaisonné d'épices ». Le traducteur doit être préoccupé à donner à la nourriture un nom suffisamment appétissant, qui soit connu aux roumains pour qu'ils décident de l'acheter. Par conséquent, en plus des connaissances linguistiques et culturelles, le traducteur doit se diriger vers l'acquisition des compétences spécifiques au domaine culinaire.

Il s'impose également à ajouter que la créativité du traducteur peut constituer un atout dans ce domaine, car les dénominations des plats français sont d'habitude assez prétentieuses, et un traducteur créatif serait capable de les rendre en roumain avec plus de légèreté, utilisant le style culinaire spécifique et gardant le signe de l'art culinaire même dans le nom des mets. Si le traducteur culinaire n'est pas un cordon bleu, il doit être au moins un bon connaisseur de la cuisine. En plus, être un passionné de l'art culinaire constituerait un véritable avantage devant les défis de la traduction. L'inclination vers la culture gastronomique le rendrait plus soucieux et plus méticuleux en ce qui concerne ses travaux traductifs. Travailler sous l'auspice de la

[14] Milcu, M., *Théorie et pratique dans les langages de spécialité*, *Op. Cit*., p. 65.

responsabilité du bon travail à effectuer est une grande qualité du traducteur spécialisé, voir du traducteur culinaire.

4. Conclusion

Grâce aux qualités mentionnées un traducteur expérimenté peut cibler la perfection ; en revanche, un traducteur débutant a plusieurs chances à évoluer et à acquérir de nouvelles connaissances s'il est doué de responsabilité, de méticulosité ou de passion pour la cuisine.

Par la suite, s'il arrive à traduire une expression comme « *déglacer la poêle* » qui est très usitée dans le langage culinaire français, il doit faire attention à la polysémie du verbe et en même temps aux sources consultées. Même si l'utilisation du dictionnaire bilingue est le premier geste, il faut mentionner qu'il y a la possibilité d'atténuer ou de rater les nuances, ce qui n'est pas un acte de professionnalisme.

Par exemple, le dictionnaire bilingue traduit le verbe « *déglacer* », par l'expression « a dizolva zahărul ars în apă sau vin ». Mais un traducteur spécialisé dans le domaine culinaire sait que « déglacer » ne suppose pas que dissoudre le sucre à l'eau ou au vin. Comme le mentionne une source monolingue le sens du verbe est de « dissoudre, en le mouillant d'un peu de liquide, les sucs caramélisés au fond d'un récipient. »[15] Par conséquent, « *déglacer* » ne fait pas référence seulement au sucre mais « mouiller les sucs de cuisson adhérant au fond de (un récipient) pour obtenir une sauce. »[16]

Par exemple, « déglacer une sauteuse, une poêle ; déglacer au vinaigre, déglacer à la crème. »[17] Le choix de traduction par la meilleure variante de cette expression est très lié aux connaissances spécialisées du traducteur. Faute de connaissances, le traducteur culinaire doit montrer le désir d'acquérir des compétences spécifiques et d'améliorer ses performances.

La conclusion qui s'impose est que pour réussir dans cette branche de la traduction culinaire qui comporte des livres de recettes, des scripts des émissions télévisées, des menus de restaurants, des étiquettes de produits alimentaires ou des glossaires culinaires, le traducteur doit accéder à toutes ses connaissances linguistiques, culturelles et spécifiques. Traduire n'est plus faire passer le discours d'une langue à une autre, ni le résultat de l'action de *traduire*. La traduction, même culinaire, gastronomique, est un phénomène vivant, fonctionnel, organique, un « soft power » qui se trouve à l'appui des politiques culturelles, des relations internationales, de la globalisation. Les traducteurs sont maintenant des veilleurs, et ils bâtissent des mythes culturels, ils sont munis de savoir et de pouvoir.

BIBLIOGRAPHY

Cronin, M. 2003. *Translation and Globalization*, London, Routledge.
Delisle, J. 1984. *L'analyse du discours comme méthode de traduction : théorie et pratique*, Ottawa, Editions de l'Université d'Ottawa.
Espagne, M**.,** **«** La notion de transfert culturel », *Revue Sciences/Lettres* : http://journals.openedition.org
Gal, A., M., *Alimente și preparate culinare din bucătria românească și internațională : dicționar explicativ român-englez-german-francez-italian*, București, Editura Allfa, 2007.

[15] Florent, J., *Op. Cit.*
[16] Le petit Robert.
[17] *Ibid.*

Gile, D., 2005, *La traduction. La comprendre, l'apprendre*, Paris, Presse Universitaire de France.
Kristeva, J., *Pour comprendre la traduction*, Paris, Le Harmattan, 2009.
Ladmiral, J. R., 1994, *Traduire : théorèmes pour la traduction*, Paris, Gallimard.
Milcu, M., 2013, *Théorie et pratique dans les langages de spécialité,* Bucureşti, Editura Universitară.
Le Petit Robert, Paris, Dictionnaires le Robert, 2010.
Le Petit Larousse Illustré, Paris, Larousse, 2010.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

ASPECTS OF TRANSLATING TERMINOLOGY

Reka Suba

Assoc. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureș

Abstract: In cognitive linguistics, within the semantic structure of different texts there are some elements or lexical units that can be foregrounded, highlighted. Thus, they stand out from the surrounding words and acquire certain thematic roles, all the other elements functionning as the background against which these highlighted terms are used. The present study aims to analyse the practical modalities of highlighting and foregrounding in specialized texts.

Keywords: semantic structure, foregrounding and thematic role, lexical units with thematic roles, cognitive background of texts, transposing foregrounded elements

Conform concepţiei lingvisticii cognitive, limbajul poate fi cercetat numai într-un context general, al interacţiunii culturale în societate, în acest fel principiul fundamental al structurilor lingvistice fiind determinat de abilităţile cognitive, de capacitatea şi procesul conceptual uman, iar în ceea ce priveşte concepţia categorizării, aceasta are la bază modelul şi teoria prototipului.
În teoria prototipului categoriile sunt corelate cu prototipurile lor, ori sub formă de reprezentări schematice şi formale, ori cu imaginile concrete ale categoriei sau o listă de membri ai categoriei, iar aceste două modalităţi alternative ale categorizării reflectă natura procesului cognitiv, şi anume: organizarea percepţiei şi a experienţei de cunoaştere are loc fie sub forma schemelor de reprezentare (structuri formale abstracte), fie sub forma imaginilor mentale concrete. Înlocuirea concepţiei clasice aristotelice a categorizării cu teoria prototipului şi trecerea semanticii structurale şi referenţiale în plan secund a dus la identificarea semnificaţiei cu conceptualizarea şi cu percepţia. Situaţiile concrete pot fi redate în mai multe feluri, iar această capacitate este denumită reprezentare, o noţiune de bază a psihologiei cognitive, din care au luat naştere bazele teoretice ale lingvisticii cognitive, care conchide că reprezentarea constituie temeiul bazei cognitive a majorităţii structurilor semantice (Banczerowski 2003: 196). Imaginile mentale se pot forma prin filtrul mai multor sisteme, de exemplu: prin sistemul schemelor structurale (distribuţia şi cantitatea obiectelor, configuraţii temporale şi spaţiale etc.), prin sistemul reglării perspectivei (în strânsă legătură cu localizarea actanţilor, dinamica lor, cu perceperea diferitelor stări şi a schimbărilor unghiului de perspectivă), prin sistemul dirijării atenţiei (delimitarea elementelor proeminente, cu rol de figură faţă de cele de fundal) sau prin sistemul dinamicii forţelor, a relaţiilor dintre aceste forţe (Talmy 1988: 194, apud Banczerowski 2003: 197). Mijloacele existente ale limbilor corespund acestor sisteme, dar deoarece procesul de convenţionalizare a reprezentării este strâns legat de factorii culturali, sociali şi istorici, aceste mijloace diferă de la o limbă la alta.

Pornind de la aceste concepte, în cele ce urmează, fără a avea pretenţia unei analize sistematice şi exhaustive, vom supune atenţiei din această perspectivă cognitivă câteva aspecte legate de câţiva termeni specifici şi fragmente de text de limbă maghiară şi traducerea lor pentru subtitrarea în limba română, luate din seriale de emisiuni televizate cu caracter gastronomic[1].

Gastronomia este considerată parte integrantă a culturii popoarelor, atât prin inventarul terminologic gastronomic, cât şi prin formarea, originea şi evoluţia denumirilor, deoarece „reflectă strânsa legătură pe care o au cultura şi civilizaţia unei societăţi cu limbajul sau, altfel spus, în termeni coşerieni, modul în care o comunitate etnolingvistică îşi asumă extraverbalul prin propria experienţă de cunoaştere" (Munteanu Siserman 2013: 431). Este de precizat însă că acest limbaj este considerat de către terminologi mai puţin specializat decât limbajele profesionale din aria ştiinţelor exacte sau din cel al ştiinţelor umane, din cauză că este destinat unei mase mai largi de receptori. După cum remarcă Antonia Ciolac, limbajul de specialitate culinar şi gastronomic de fapt corespunde unui domeniu ocupaţional mai larg, şi ca orice limbaj de specialitate, presupune două niveluri de complexitate: „stratul de jos este reprezentat de *nivelul profesional curent* (selectat de specialişti în comunicarea cu nespecialiştii), iar stratul de sus corespunde unui *nivel profesional „înalt"* (specializat), folosit între profesioniştii din domeniu", iar oscilarea între aceste niveluri şi folosirea termenilor specifici acestora este determinată în primul rând de obiectul şi tema generală a discursului, dar „depinde şi de o serie de factori cum ar fi: a) gradul de specializare în domeniu a locutorului; b) nivelul de pregătire a destinatarului; c) tipul de text (± intens informativ) şi de context de comunicare (formal/semiformal); d) canalul de comunicare (scris/oral)" (Ciolac 2016: 37-38). Nivelul profesional specializat se caracterizează prin numeroase neologisme terminologice, împrumuturi din alte limbi, denumite neonime sau xenisme (în cazul în care sunt preluări din limbile străine actuale), iar nivelul profesional curent printr-o gamă redusă de neologisme culinare, acestea fiind înlocuiţi cu variantele lor din limba comună sau cu perifrază.

Emisiunile culinare vizate, fiind destinate unei receptări largi, evită folosirea în exces a termenilor de specialitate, deşi sunt comunicări orale audiovizuale cu caracter formal sau semi-formal, şi prezentatorul sau prezentatorii de fiecare dată sunt specialişti în domeniu. Totodată, corpusul nostru intră în categoria emisiunilor cu caracter informativ-didactic, constând în prezentarea verbală şi practică a unor reţete şi a informaţiilor aferente gastronomice.

Primul serial gastronomic din corpus constă în 12 episoade şi are următorul dialog introductiv la începutul episoadelor:

A: Tarkedli?	În traducere: Gogoașa Dalken ?
B: Cseh.	În traducere: Cehească.
B: Sztifádó?	În traducere: Stifado ?
A: Görög.	În traducere: Grecesc.
A: Darázscsípés?	În traducere: Bienenstich (Înțepătura albinei) ?
B: Júúújjj, német.	În traducere: Vai, nemțesc.

[1] Titlurile serialelor: Reţete din toată Europa (având 12 episoade), Reţete din toată lumea (cu 20 de episoade), Grătar urban (4 episoade), Marketa la piaţă (10 episoade) şi Dora la piaţă (10 episoade), difuzate de postul de televiziune Tv Paprika.

Acest schimb de replici la începutul episoadelor are un caracter de divertisment pe lângă funcţia informativ-didactică şi rolul de a ancora subiectul discursului culinar în spaţiul geografic definit peste câteva secunde şi prin titlu: Reţete din toată Europa.

Dacă ne raportăm la nivelurile categoriale stabilite de E. Rosch, şi anume: nivel supraordonat, nivel de bază şi nivel subordonat, în cazul primei replici se observă că entitatea vizată se află pe niveluri categoriale diferite în cazul celor două limbi, termenul din limba maghiară situându-se la nivelul subordonat, iar cel românesc la nivelul de bază, unitatea lexicală generică *gogoaşă*desemnând tipul de prăjitură şi formând o bază pentru specificaţie, pentru componenta specifică a gastronimului (Munteanu Siserman 2013), această componentă din urmă însă are doar un rol de delimitare, nefiind folosit ca termen uzual în limbajul gastronomic românesc, dar în acest context are rolul de a arăta proveniența denumirii ungureşti, şi anume faptul că denumirea acestui preparat de patiserie *tarkedli* (mai demult *talkedli*) are origini germane şi cel mai probabil datorită influenţei culturii gastronomice austro-germane a fost preluată atât de limba cehă, cât şi de cea maghiară. În episodul destinat gastronomiei ceheşti, însă, acest gastronim apare în mod consecvent sub forma de *gogoşi ceheşti*.

În lexicul gastronomic maghiar şi român, în cazul denumirilor unor produse culinare sau feluri de mâncăruri, se poate observa aceeaşi structură binară, având o componentă generică şi una specifică, cu rol de diferenţiere, adesea exprimat cu toponime sub forma unui adjectiv relaţional cu trimitere directă la nume de ţări sau regiuni (Munteanu Siserman 2013: 433).

În cadrul aceleiaşi clase gastronomice, în corpusul studiat mai apar următoarele denumiri:

- *apácafánk*, în traducere: *gogoşi franţuzeşti Religieuse*, un preparat franţuzesc de patiserie, *Religieuse* în limba franceză însemnând călugăriţă, denumire primită datorită aspectului ei, ce sugerează o călugăriţă în costumaţie monahală (emisiunea Reţete din toată lumea, episodul destinat bucătăriei franţuzeşti) – denumire cu dublă specificaţie, componentele aflându-se la niveluri categoriale diferite, structura organizaţională pornind de la cel mai ridicat grad de abstracţie spre cel mai scăzut, şi respectând în totalitate grafia denumirii originale în cazul celei de-a doua componentă
- *sáfrányos túrófánk*, în traducere: *gogoşi cu brânză şi şofran* (emisiunea Reţete din toată lumea, episodul destinat bucătăriei indiene) – componentele specifice ale denumirii referindu-se în acest caz la ingrediente.

O altă componentă generică în materialul studiat apare numai în traducerea în limba română, şi anume: *mâncare*, împreună cu specificaţii de genul: *mâncare de pui, mâncare de carne de porc, mâncare de carne de vită* etc., termenii maghiari situându-se la un nivel categorial subordonat, de exemplu: *ragu, becsinált, paprikás, pörkölt, tokány* etc., sau dacă specificitatea se realizează în cadrul leguminoaselor (*mâncare de fasole, mâncare de dovlecel, mâncare de cartofi* etc.), atunci în componenţa corespondentului maghiar substantivul generic *főzelék* denotă modul de preparare prin fierbere, iar componentele specifice indică felul legumelor: *babfőzelék, krumplifőzelék, spenótfőzelék, borsófőzelék* etc., relaţia sintactică dintre unitatea de bază, substantivul determinat şi elementul determinant fiind una circumstanțială de proveniență (contrar termenilor corespondenți din română, unde se observă un alt tipar sintactic, în cazul acestei sintagme determinantul fiind atribut substantival prepoziţional).

Diferenţele denumirilor gastronomice din cele două limbi se explică prin utilizarea nivelurilor categoriale diferite, prin diferența între nivelurile de abstracţie a reprezentării, în terminologia

gastronomică maghiară lipsind nivelul de bază în cazul mâncărurilor cu carne, fiind prezentă doar nivelul subordonat, mai concret.

Într-o altă ordine de idei, conform lingvisticii cognitive, în structura semantică a diferitelor texte unele elemente semantice (unităţi lexicale sau grupuri de cuvinte şi expresii) pot căpăta rol de figură, faţă de toţi ceilalţi componenţi care formează baza sau fundalul textului (Tolcsvai 2000). Cu ajutorul următoarelor exemple se pot observa modalităţile de transpunere a acestui rol în cazul traducerii.

În seria de replici redată mai sus elementele cu rol şi statut de figură sunt răspunsurile date la întrebări în amândouă limbi. Aceste enunţuri care denotă provenienţa preparatelor, ies în evidenţă faţă de termenii specializaţi, şi au rolul de a ghida atenţia spectatorilor spre acea arie geografică, care este vizată în emisiunile respective. Iar dacă ne raportăm la întregul serial gastronomic, chiar şi faţă de episoadele în parte îşi menţin acest statut, prin caracterul lor definitoriu.

Fragmentul următor şi traducerea sa însă prezintă diferenţe de structurare din această privinţă:

Szerencsére egyre inkább újra az életünk részévé válik a piacra járás, a nagyvárosokban egyre több termelői piac nyílik tele izgalmasabbnál izgalmasabb alapanyagokkal. Rengeteg piacot bejártunk, hogy megmutassuk, miért is annyira jó piacra járni. Induljunk is! (emisiunea *Dora la piaţă*)

În traducere: *Aprovizionarea de la piaţă începe să facă parte din viaţa noastră. Se vede şi din multitudinea pieţelor agroalimentare din marile oraşe, pieţe pline de materii de bază din ce în ce mai interesante. Am cutreierat multe pieţe ca să vă putem demonstra, de ce e bine să ne aprovizionăm de la piaţă. Haideţi să pornim!*

Topicalizarea textului sursă diferă de cea a textului ţintă prin plasarea elementului cu rol de figură la începutul enunţului, acesta fiind în prima frază a textului original însuşi procesul emergent şi continuu, iar în textul ţintă rezultatul acestui proces. Lăsând la o parte structurările şi delimitările sintactice, care sunt determinate într-o mare măsură de normele referitoare la subtitlurile din audiovizual, ceea ce se poate constata din perspectiva configuraţiei figură şi fundal, este această schimbare a unghiului de perspectivă, menţinând totuşi presupoziţia aflată la baza enunţului, şi anume că mai demult cumpărătorii nu avea obiceiul de a frecventa pieţele.

Ceea ce însă se menţine de fiecare dată în traducerea acestui tip de text specializat, este iconicitatea specifică, care presupune o conformitate directă între expresiile verbale şi obiectele sau evenimentele redate de ele, ceea ce se poate realiza prin combinarea semnelor, prin alăturarea sau distanţarea unităţilor care prezintă conexiuni cognitive sau semantice sau prin acea activitate a subiectului conceptualizării care are rolul de a determina ordinea unităţilor constitutive ale întregii scene. Ordinea orizontală este determinată de caracterul linear al limbi, dar diferenţele între modalitatea de construire a scenei cauzează modificări în structura verticală (Banczerowski 2003: 201-202). Din perspectiva iconicităţii empirice, ordinea evenimentelor, determinată de subiectul conceptualizării, este redată şi în traducere, aşadar ordinea reprezentată verbal coincide cu ordinea firească a fazelor de pregătire a evenimentului descris:

Fölvágom a vöröshagymát, ugyanis meg fogok pirítani egy kis vöröshagymát és ebbe fogok különböző fűszereket tenni, természetesen azokat is elmondom a maga idejében. És ahogy ez le van pirítva, hozzáadjuk a csirkemellet, felöntjük, hozzáadjuk a csirkemellet, és réteslappal fogom majd rétegezni, illetve rengeteg olvasztott vajjal, és fogok hozzá tenni cukrozott narancsos mandulát is. (emisiunea *Reţete din toată lumea*)

Tai ceapa albă, fiindcă voi pune la prăjit puţină ceapă albă şi la ceapă voi adăuga diferite condimente, le voi enumera la momentul respectiv. Când toate acestea se prăjesc, adăugăm pieptul de pui şi apă, carnea se fierbe şi punem totul între foile de plăcintă, adăugând mult unt topit, şi voi mai pune migdale cu portocale şi zahăr.

Aşadar, se menţine principiul convenţiei general acceptată în naratologie, şi anume că într-o serie de propoziţii succesive având timpuri gramaticale identice, propoziţiile denotă evenimente succesive.

În concluzie, discursul gastronomic televizat fiind un tip de discurs specializat, dar cu „indicii valoroase asupra identităţii naţionale" (Drugă 2017: 768), ridică numeroase probleme de traducere vizând atât lexicul culinar, cât şi componenţii pragmatici ai organizării textului, cu atât mai mult cu cât traducerile în cazul emisiunilor din audiovizual se fac pentru subtitrare, ceea ce necesită o altă abordare lingvistică şi tehnică. Aşadar, acest tip de traducere poate fi considerat o subspecie în categoria traducerilor specializate, iar în cazul perechilor de limbă maghiară şi română, cele mai mari diferenţe se pot constata la traducerea gastronimelor şi a termenilor culinari în privinţa categorizării pe diferite niveluri conceptuale, transferurile categoriale, folosirea unuia sau a altuia fiind determinată atât de contextul actual, cât şi de funcţia unităţii lexicale în organizarea conceptuală şi semantică a mesajului textual.

BIBLIOGRAPHY

Banczerowski, Janusz 2002: A profilírozás mint nyelvészeti fogalom. In: *Magyar Nyelvőr*, 126. évf., 2002/3., 321-328. http://nyelvor.c3.hu/period/1263/126307.pdf

Banczerowski, Janusz 2003: Az ábrázolás fogalma a kognitív nyelvészetben. In: *Magyar Nyelvőr*, 127. évf., 2003/2., 196-205. http://epa.oszk.hu/00100/00188/00030/pdf/127208.pdf

Banczerowski, Janusz 2004: A szaknyelvek és a szaknyelvi szövegek egyes sajátosságairól. In: *Magyar Nyelvőr*, 128. évf. 4. szám, 2004 október-december, p. 446-452. http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1284/128406.pdf

Ciolac, Antonia 2016: "Străinisme" lexical culinare în emisiuni teledifuzate româneşti I. In: *Limba română*, LXV (1), Section Lexicografie, Editura Academiei, Bucureşti, pp. 37-45. http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A24872/pdf

Ciolac, Antonia 2016: "Străinisme" lexical culinare în emisiuni teledifuzate româneşti II. In: *Limba română*, LXV (3), Section Lexicografie, p. 399-407, Editura Academiei, Bucureşti, pp. 37-45.http://www.diacronia.ro/en/indexing/details/A25726/pdf

Drugă, Luminiţa 2017: Creativitate lingvistică în denumirea unor preparate culinare tradiționale de frupt/dulce sau de post adaptate la spațiul urban moldovenesc. In: *Numele şi numirea. Actele Conferinţei Internaţionale de Onomastică*, ediţia a IV-a, Secțiunea Sacred and profane in names in public space, Editura Mega, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, p. 768-780. https://onomasticafelecan.ro/iconn4/proceedings/4_7_Druga_Luminita_ICONN_4.pdf

Dumitru, Irimia 2000: *Gramatica limbii române*. Polirom, Iași.

Kiss, Jenő 1995: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Kocsány, Piroska 2005: A szövegtan leírása, filozófiája és gyakorlata. In: *Adalékok a magyar nyelvészet szövegtani diszkurzusához.* Szerk. Petőfi S. János. Officina Textologica 11, Debreceni Egyetem, Magyar Nyelvtudományi Tanszék, 9-52. http://mnytud.arts.unideb.hu/ot/11/ot11_2kocsany.pdf

Munteanu Siserman, Mihaela 2013: Nume de preparate culinare autohtone în perspectiva globalizării. In: *The Proceedings of the European Integration Between Tradition and Modernity Congress 5*, Editura Universităţii Petru Maior, Tg-Mureş, pp. 431-443. http://www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari5/IETM5_Part53.pdf
Pethő, József 2011: A figura-alap viszony a nyelvben és a nyelvleírásban. In: *Magyar Nyelvőr*, 2011. pp. 187-194. http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1352/135206.pdf
Rosch, Eleanor 1986: Egyetemes és kulturálisan specifikus jegyek az emberi kategorizációban. In: Pléh Cs. (szerk.) *Gondolkodáslélektan I.*, Budapest, TK, 1986., 64-94.
Tolcsvai Nagy, Gábor 2001b: *A magyar nyelv szövegtana*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
Tolcsvai Nagy, Gábor 2000: A kognitív nyelvészet elméleti hozadéka a szövegtan számára. In: *Magyar Nyelvőr*, 124. évfolyam 4. szám, 2000. október-december, 494-500. http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1244/124411.htm

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

STYLISTIC PROFILING IN THE TRANSLATION OF SPECIALIZED TEXTS

Reka Suba

Assoc. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureș

Abstract:The stylistic structure and the textual stylistics belong to the field of semantics. Our study wishes to approach the issue of style and stylistic implications in specialized texts. We have analysed certain lexical units that display some peculiarities in point of style, and the way they contribute to the shaping of the overall meaning of the text.

Keywords: stylistic structure, stylistic value, colloquial style, slang, the role of slang

Structura stilistică a textelor şi stilul fiind parte integrantă a semanticii textului, studiul de faţă doreşte să cerceteze pe texte de specialitate valoarea stilistică a anumitor elemente lexicale şi structurale ieşite în evidenţă din punct de vedere stilistic, precum şi contribuţia acestora în procesul de formare a structurii semantice globale a textului.

Punctul nostru de pornire este concepţia gramaticii cognitive asupra reprezentării lexicale şi gramaticale, considerându-le strâns legate de toţi componenţii contextuali şi situaţionali, conform unor scheme generale, cuprinzând atât partea formală, cât şi pe cea semantică (Langacker 1987, Lakoff 1987, apud Tolcsvai 1996). Aşadar, structura gramaticală şi semnificaţia nu sunt doi componenţi independenţi şi autonomi, ci relaţia lor strânsă se evidenţiază atât la nivelul producerii textului, cât şi la cel al receptării: forma gramaticală, structurile sintagmatice şi sintactice contribuie în egală măsură la semnificaţia rezultată a textului. Sensul noţiunii specifice a iconicităţii în gramatica cognitivă constă tocmai în faptul că o relatare poate fi făcută sub mai multe forme gramaticale, dar transferabilitatea reciprocă nu confirmă echivalenţa sensurilor, acestea totdeauna diferă într-o măsură mai mică sau mai mare. Structura gramaticală este o construcţie instituită prin structuri simbolice înglobând cele două poluri, cel fonologic şi cel semantic. Această structură se formează prin integrarea substructurilor conforme, iar regulile de compoziţie de fapt sunt nişte scheme structurale. Aceste scheme ori se realizează cu specificaţii mai clare, ori se formează altele noi din cele de bază, prin procedeul extinderii. Relaţiile gramaticale se formează prin interconectarea caracteristicilor cognitive a modelului şi a rolurilor semantice prototipale (agent, pacient). Percepţia, prelucrarea şi reprezentarea lingvistică se bazează pe diferenţierea dintre figură (profil) şi bază sau fundal. Această relaţie dintre bază şi profil este considerat un element-cheie şi la nivelul frazei, dar mai cu seamă la nivelul lexical (Tolcsvai 1996: 206). Aşadar, în structura semantică a textului unele elemente semantice (unităţi lexicale sau grupuri de cuvinte şi expresii) pot căpăta rol de figură, faţă de toţi ceilalţi componenţi care formează baza sau fundalul textului. Studiul de faţă doreşte să analizeze modalităţile de transpunere a acestui rol în cazul traducerii textelor de specialitate, mai precis în cazul traducerii emisiunilor culinare televizate.

În ultimii ani s-au înmulţit considerabil emisiunile culinare de la diferite posturi de televiziune, precum şi canalele specializate pe gastronomie. Cert este faptul că aceste emisiuni sunt foarte apreciate de telespectatori, deoarece reprezintă o oportunitate bună pentru a învăţa de la cei mai bine cotaţi bucătari ai lumii, de a urmări noutăţile din domeniu şi pentru a afla noi reţete culinare. Numeroşi bucătari-şefi, dintre cei mai buni din lume, realizează emisiuni proprii de gătit, această industrie devenind una de mare succes peste tot, modalitate prin care ei câştigă popularitate şi renume, devenind vedete şi realizând venituri considerabile. Emisiunile culinare ale marilor bucătari-şefi se pot urmări atât la posturile de televiziune prin cablu, cât şi online, pe diferite pagini de internet cu specific culinar sau chiar pe site-urile bucătarilor.

Majoritatea emisiunilor culinare au ca tematică prepararea mâncărurilor acasă, cu ingrediente accesibile şi simple, iar în ceea ce priveşte modul de exprimare, în general este prezentă nomenclatura specifică gastronomică, cu multe neologisme terminologice aparţinând unui limbaj de specialitate, cel al meseriei culinare. În cadrul acestui tip de comunicare orală teledifuzată cu caracter formal sau cel mult semiformal, se poate observa însă şi o orientare către un discurs în care rolul predominant îi revine funcţiei de divertisment.

Corpusul analizat[1] se încadrează în acest tip de discurs, având un caracter mai mult informal, prin atmosfera degajată a emisiunii, prin gazdele aparţinând unor subculturi urbane şi prin folosirea unui limbaj argotic, toate aceste elemente ale contextului contribuind la strategia de construire a unei conexiuni la nivel psihologic între emisiune şi telespectatorii tineri.

În profilul stilistic al textului tocmai elementele şi structurile lexicale argotice ies în evidenţă şi capătă rol de figură, pe fundalul discursului obişnuit gastronomic neutru, iar acest amestec lexical specific şi globalizat deopotrivă are la bază o axiologie care implică în acelaşi timp produsul, bucătarul, clientul şi limbajul, şi este cea a organizări în jurul unui sistem de valori esenţiale, axate pe formele de manifestare a spiritului tânăr.

După cum remarcă Rodica Zafiu, argoul fascinează prin "exotism şi familiaritate, fiind un limbaj deopotrivă depărtat şi apropiat, al altora şi al nostru. (…) Argoul e o ilustrare a posibilităţilor ludice şi estetice ale limbii; un spaţiu în care îşi manifestă creativitatea uneori vorbitori anonimi, dotaţi cu ingeniozitate şi umor" (2010: 19).

De precizat este însă că în corpusul vizat se recurge la un argou comun sau general, un argou modern (Milică 2009), cu elemente împrumutate din zona argoului interlop, folosit din raţiuni de expresivitate şi nonconformism.

Câteva exemple alese în mod aleatoriu pentru termeni şi structuri argotice, expresive şi ludice, precum şi pentru asocieri lexicale inedite şi amuzante, în varianta originală şi în traducere:

- "…kínai vendégem bemutatja, hogy egy yakitori grillen is lehet wokban készült ételt *villantani*. Utána Gáborhoz érkezik vendége, egy *fekete öves BBQ mester*..." – expresia *villant* (a străluci, în sensul de a se etala), ducând prin asociere la bliţul aparatului de fotografiat, este eliminată din versiunea în limba română, fără a avea consecinţe însemnate la nivelul structurii semantice, dar unitatea sintagmatică *fekete öves BBQ mester* este redată în întregime şi cu aceeaşi valoare stilistică şi în textul tradus: „…oaspetele meu chinez ne va demonstra că se pot face preparate într-un vas wok chiar şi pe un grătar yakitori. Apoi Gabor va avea un oaspete, un *maestru bucătar cu centură neagră la barbeque*…".

[1]Serialul gastronomic *Grătar urban*, având patru episoade, difuzate de TvPaprika, cu textul original în limba maghiară şi subtitrat în limba română.

- „Ma is, mint mindig, a Fény utcai piacról érkezik a *hardware* a *kajáink*hoz. *Haveri alapon* Feri a szárnyasokat, Peti az emlősöket *menedzseli*. (…) *A jó isten áldjon meg* minden kedves, éhes nézőt. Első receptünk ma, sőt első kettő, *izomból* nagy marhahús levesbe és szendvicsbe. Jól mondom, mesterem?" – expresia aparţinând terminologiei IT *hardware*, o componentă a calculatorului, aici dobândeşte o utilizare figurată, într-un sens neobişnuit (şi anume: bază), fiind tradus tocmai prin explicitare, cu sintagma *ingrediente de bază*; termenul argotic *kaja*, utilizat frecvent în rândul tinerilor, este eliminat din traducere, cel mai probabil din motive tehnice privind regulile adaptării pentru subtitrare; sintagma argotică *haveri alapon* (pe bază de amiciţie) este înlocuită cu substantivul prieteni, decalând registrul stilistic spre zona limbii standardizate; predicatul verbal *menedzseli* (gestionează), o preluare din fondul comun, dar transformat într-un element argotic, este tradusă prin *se ocupă de*, având un sens mai larg şi fără conotaţiile termenului din limba sursă; expresia *A jó isten áldjon meg*, prin traducerea *Să binecuvânteze bunul Dumnezeu* pierde tocmai acea ambiguitate semantică din limba sursă, care provine din utilizarea sa ca mustrare şi ceartă în limbajul cotidian, menţinându-se doar sensul denotativ al enunţului, fără vreo valoare pragmatică şi stilistică anume; folosirea termenul argotic *izomból* denotă o mare creativitate lingvistică a vorbitorului, referindu-se prin această expresie atât la tipul de carne, cât şi la sensul adverbial *din start*, dar în traducere se menţine doar acesta din urmă: „Astăzi, ca şi întotdeauna, ingredientele de bază sosesc de la piaţa din strada Fény. Apelăm la prieteni, Feri se ocupă de carnea de pasăre, iar Peti de mamifere. (…) Să binecuvânteze bunul Dumnezeu telespectatorii noştri dragi şi flămânzi. Prima noastră reţetă de azi, adică primele două, din start, vor fi o supă şi un sandviş. Zic bine, maestre?".

După cum se observă, pe lângă termenii specifici limbajului argotic, se utilizează în mod frecvent şi termeni din limba comună care au conotaţii metaforice în argou, dar general-valabil este o intensă metaforizare a expresiei, metaforele devenind de fapt tranzacţii între contexte care „pun în joc o interacţiune sau o opoziţie verbală între două conţinuturi semantice: cel al expresiei în utilizarea sa metaforică şi cel al contextului literar ocurent. Metafora nu mai are funcţie pur ornamentală, ci semnificantă şi cognitivă" (Oană 2012: 152).

Aceste metafore din argou sunt de tipul implicaţiei, termenul metaforizat fiind înlocuit cu unul metaforic. În corpusul analizat se găsesc atât metafore nominale, cât şi verbale, sub mai multe forme de realizare: ori printr-un termen unic, ori prin sintagme, expresii sau locuţiuni.

Alte câteva exemple pentru termeni argotici nominali şi verbali, în mare parte proveniţi din limbajul cotidian, dar trecuţi printr-o modificare semantică:

- „*Rátolok* egy kis olajat." – „Torn puţin ulei." sau „mindegyikre egy pár cseppet *toljál* belőle" – „pune câteva picături pe fiecare bucată" - verbul *rátol* (a împinge, a apăsa) este un termen devenit argotic prin schimbarea câmpului semantic, în traducere apărând corespondentul său din limbajul comun.
- „Wu *mindenen játszik*." – sintagma *mindenen játszik* are sensul de a se pricepe la toate instrumentele, şi datorită acestui transfer de câmp semantic, în registrul familiar-argotic devine marcă a expresivităţii. În traducere: „Wu se pricepe la toate."

- „*Meg tudsz ereszteni* abba a kamerába egy Jackie Chan-es félmosolyt ?" – *megereszt* (a da drumul) folosindu-se în sens figurat numai în registrul familiar-argotic. În traducere: „Ţi-ar ieşi un semi-zâmbet ca al lui Jackie Chan ?"
- „Egy csodálatos uborkával *megyünk*…" – *megyünk* (venim) din cauza conotaţiilor contextuale devine un termen argotic, în traducere: „Avem nişte castraveţi minunaţi."
- „Kifejezetten *csípem.*" – *csípem* (a ciupi, a apuca) termen argotic caracteristic registrului, tradus prin: „Îmi place mult."
- „Tálalásban nem vagyok *izmos*…" – *izmos valamiben* (în sens de a fi bun în ceva), metaforă nominală cu valoare calificativă, tradusă prin: „La servire nu mă prea pricep."
- „egy igazi *nagyágyú*" - *nagyágyú* (artilerie grea) fiind o metaforă nominală, tradusă prin: „maestru în arta pregătirii grătarelor"
- „Kicsit *csövi* az a poharunk nem?" – csövi (vagabond, în sens de jerpelit), o abreviere orală, în traducere: „Acel pahar nu arată prea bine, nu ?"
- *zsír, király* etc. - metafore adjectivale cu valoare adjectivală superlativă cu sensul de foarte bun, de calitate superioară, traduse prin *mişto, marfă* etc.

Aceşti termeni metaforici care ies în evidenţă prin caracterul lor argotic din fundalul discursului gastronomic, susţin aspectul argoului de limbaj deosebit de inovator şi expresiv. Referitor la transferul câmpurilor semantice, aflate la baza metaforizării, Rodica Zafiu foloseşte termenul de derivare sinonimică:

„Un termen devenit argotic, cu sensul modificat prin metaforă sau metonimie, poate fi înlocuit (mai ales când este cuprins într-o expresie) cu sinonime ale sensului de bază, care ajung astfel să stabilească procese metaforice similare sau/şi să intre în aceeaşi construcţie. (…) De obicei nu este vorba despre sinonime propriu-zise, ci de cuvinte din aceeaşi sferă semantică sau care au în comun trăsăturile pe care se bazează metaforizarea" (Zafiu 2010: 62).

Exemplele prezentate în limba sursă şi în traducere demonstrează însă că majoritatea termenilor argotici din limba sursă s-au eliminat din textul tradus, fiind înlocuiţi cu corespondentul lor din vocabularul fundamental, sinonime cu valoare stilistică neutră, şi în acest fel profilarea stilistică la nivelul limbajului a devenit mult mai puţin pregnantă în limba ţintă, decât în limba sursă. Astfel, cu schimbarea canalului de transmisie din limbajul oral (în limba sursă) în limbă scrisă (în limba ţintă), cu reguli şi convenţii specifice privind expresia, profilarea stilistică şi poziţionarea registrului cad în sarcina altor componente ale emisiunii, cum ar fi situaţia şi contextul comunicării, vestimentaţia, tunsoarea şi tatuajele prezentatorilor, spiritul ludic şi glumeţ care se observă în comportamentul lor, precum şi imaginea în ansamblu a platoului de filmare, toate acestea având o funcţie identitară şi devenind mijloace „de solidarizare şi de diferenţiere faţă de cei din afara comunităţii underground" (Zafiu 2010: 15).

BIBLIOGRAPHY

Banczerowski, Janusz 2002: A profilírozás mint nyelvészeti fogalom. *Magyar Nyelvőr*, 126. évf., 2002/3., 321-328. http://nyelvor.c3.hu/period/1263/126307.pdf

Ciolac, Antonia 2016: "Străinisme" lexical culinare în emisiuni teledifuzate româneşti I. In: *Limba română*, LXV (1), Section Lexicografie, Editura Academiei, Bucureşti, pp. 37-45. http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A24872/pdf

Ciolac, Antonia 2016: "Străinisme" lexical culinare în emisiuni teledifuzate româneşti II. In: *Limba română*, LXV (3), Section Lexicografie, p. 399-407, Editura Academiei, Bucureşti, pp. 37-45.http://www.diacronia.ro/en/indexing/details/A25726/pdf
Drugă, Luminița 2017: Creativitate lingvistică în denumirea unor preparate culinare tradiționale de frupt/dulce sau de post adaptate la spațiul urban moldovenesc. In: *Numele şi numirea. Actele Conferinţei Internaţionale de Onomastică*, ediţia a IV-a, Secțiunea Sacred and profane in names in public space, Editura Mega, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, p. 768-780. https://onomasticafelecan.ro/iconn4/proceedings/4_7_Druga_Luminita_ICONN_4.pdf
Dumitru, Irimia 1999. *Introducere în stilistică*, EdituraPpolirom, Iaşi.
Lakoff, George 1987: *Women, Fire and Dangerous Things*. The University of Chicago Press.
Langacker, Ronald W. 1987: *Foundations of Cognitive Grammar*. Vol. I., Stanford, California.
Milică, Ioan 2009: *Expresivitatea argoului*. Editura Universităţii Alexandru Ioan Cuza, Iaşi, 2009, prefaţă de Dumitru Irimia.
Munteanu Siserman, Mihaela 2013: Nume de preparate culinare autohtone în perspectiva globalizării. In: *The Proceedings of the European Integration Between Tradition and Modernity Congress 5*, Editura Universităţii Petru Maior, Tg-Mureş, pp. 431-443. http://www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari5/IETM5_Part53.pdf
Oană, Mihaela 2012: Câteva aspecte ale creaţiei metaforice din argoul adolescenţilor de azi. Editura Universităţii din Bucureşti. http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V929/pdf
Tolcsvai Nagy, Gábor 2000. A kognitív nyelvészet elméleti hozadéka a szövegtan számára. In: *Magyar Nyelvőr*, 124. évfolyam 4. szám, 2000. október-december, 494-500. http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1244/124411.htm
Tolcsvai Nagy, Gábor 1996. *A magyar nyelv stilisztikája*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
Zafiu, Rodica 2010. *101 cuvinte argotice*. Humanitas, Bucureşti.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

CONTEMPORARY INFLUENCES REFLECTED, AT THE DISCURSIVE LEVEL, IN CHILDREN'S CREATIONS

Angelica Hobjilă

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The literature created by children (for children and not just for them) reflects – beyond the imaginative impulse, the creativity manifested, but also the anchoring in the real considered relevant by the younger or older children – the multiple influences exerted, in society, today, on school-age creators. The present study proposes the analysis – through the grid of these influences reflected at the discursive level – of the texts included in the volume Ce poţi face cu două cuvinte. Juniorii / What you can do in two words, Bucharest, Arthur Publishing House, 2012; these are texts created by children aged 8-15 years, with the premise of a certain binom like "crystal – star", "wonder – tunnel", "cave – parrot" etc. Beyond the beauty of reading itself, which involves openness to the souls and minds of young authors, the analysed texts verbally illustrate the most interesting repercussions of the exposures of school-age creators to the multiple variables of everyday reality: regional forms along with words / phrases / replies in English, names of characters, as well as spatial landmarks that send to different cultures, created words, addressing formulas that place, temporally or spatially, certain characters, etc. So, a whole repertoire of elements that can be studied in terms of their association, on the one hand, with the age of the authors and, on the other hand, with the influences exerted on them in the contemporary world.

Keywords: discourse, literature, school age, influences, contemporaneity

Introducere

Multiplele influenţe de ordin social, cultural, politic, religios, familial etc. exercitate asupra copiilor de diferite vârste se reflectă, cum este şi firesc, atât în manifestările şi interacţiunile lor cotidiene, cât şi în creaţiile lor (subsumate literaturii, artelor plastice, muzicii etc.).

În acest context, lucrarea de faţă propune a analiză a manierei în care influenţele lumii contemporane interferează, în scrierile literare ale copiilor de 8-15 ani, cu elanul imaginativ şi creativitatea specifice vârstei. Relevante am considerat, din această perspectivă, diversele coordonate ale discursului micilor creatori care – având ca punct de plecare un binom de tipul „morsă – tic", „coadă – dulap", „oglindă – sticlă", „minune – tunel" etc. – au realizat volumul *Ce poţi face cu două cuvinte. Juniorii* (Bucureşti, Editura Arthur, 2012). Un volum plin de proiecţii de basm, ghiduşii lingvistice şi prospeţime, dar şi de „lucruri serioase", revolte şi întrebări implicite.

La nivelul discursului textelor analizate, pot fi reperate o serie de repercusiuni dintre cele mai interesante ale expunerii creatorilor de vârstă şcolară la multiplele variabile ale realităţii contemporane, cotidiene: cuvinte/ expresii subsumate limbajului colocvial, reflectând anumite

influenţe ale mediului familial; cuvinte din engleză/ franceză, expresii „traduse" din alte limbi, nume cu rezonanţă „internaţională" etc., ca mărci ale raportării copiilor şi la alte spaţii lingvistice şi, implicit, culturale, respectiv ale asumării folosirii unor termeni de specialitate (cu precădere din sfera informaticii, a tehnologiei moderne); sintagme ce parodiază elemente clasice din basmele copilăriei, respectiv expresii, nume de personaje, tipuri de conflict etc. care trimit către lecturi mai vechi şi mai noi din sfera literaturii pentru copii; replici ce ancorează creatorii-copii în realul problematic (prin trimiteri către probleme politice, sociale actuale, către ideea de discriminare, către stereotipuri etc.) al lumii contemporane etc.

1. Literatura creată de către copii – delimitări şi influenţe exercitate asupra creatorilor-copii

Studiile de specialitate consacrate universului general al literaturii pentru copii şi concretizărilor ei particulare, respectiv sferei creativităţii copiilor şi influenţelor exercitate asupra acestora din diverse perspective reflectă, pe de o parte, ipostaza copilului ca receptor de mesaje ce-şi au originea în diferite medii/ contexte (artistice sau nu) şi, pe de altă parte, ipostaza de copil-creator.

Se subliniază, astfel, în primul rând, rolul deosebit pe care îl are literatura „în dezvoltarea personală a copiilor", în întregul „proces de învăţare" (Stan, 2015, p. 454), asociindu-se, totodată, „contextului cultural", „vieţii culturale a societăţii" (Stan, 2015, p. 455), sferei media (Ewers, 2009), atât prin implicarea emoţională a cititorului-copil (Stan, 2015, p. 454), cât şi prin raportarea la „trăsături dezirabile şi indezirabile" (Anderson, 2012, p. 32), la valori, la „adevăruri de bază despre viaţă şi a trăi" (Manna, 1986, p. 58) etc.

De aici, particularizări ancorate în universul şcolii – cu sublinierea ideii de responsabilitate în abordarea/ valorificarea literaturii pentru copii (Ewers, 2009), cu atât mai mult cu cât pot fi identificate, în anumite texte literare, şi stereotipuri culturale şi de gen (Hunt, 1999) – şi generalizări subsumate contextului în care se creează, respectiv celui în care se receptează literatura pentru copii.

Se consideră că, în general, „dacă arta nu poate fi separată de aspiraţia estetică, ea transformă percepţia noastră asupra lumii, reflectând subiectele centrale ale existenţei noastre, fie că acestea au o dimensiune colectivă, socială, personală sau intimă" (Lenoir, 2015, p. 3); astfel, ca „vectori ai emancipării individuale şi ai accesului la cetăţenie, arta şi cultura se plasează în inima socialului" (Lenoir, 2015, p. 3). De aici, ideea că „inversarea legăturii dintre conţinutul cultural şi planul social se accelerează (bunurile culturale devin premise pentru sociabilitate)" (Octobre, 2014, p. 55), cu atât mai mult cu cât, în contemporaneitate, se constată că „«a fi fan» este o identitate culturală" (Réseaux, apud Octobre, 2014, p. 55).

În condiţiile în care actul literar, în sine, presupune o raportare subiectivă a creatorului la realitate (Godoy, Ferreira, 2014, p. 550; Routley, 1979, p. 3), respectiv la o „lume alternativă" (Ryan, 1980, p. 403), „scena de enunţare" (Maingueneau, 2007, p. 222) asociindu-se unui „sistem de enunţare care corelează construcţia textuală cu o realitate socială definită" (Charaudeau, Maingueneau, 2002, p. 43), însuşi verosimilul, element-cheie al literaturii (create de către copii) pentru copii, „luat în calitatea sa de concept intracultural, [...] devine legat de accepţia discursului ca reprezentare mai mult sau mai puţin conformă cu «realitatea» socioculturală şi corespunde reprezentărilor sau acelor moduri de a acţiona şi de a vorbi considerate a fi obişnuite într-o comunitate (rutine, scenarii, topoi, stereotipuri)" (Nagy, 2015, p. 388).

Relevantă, în contextul analizei propuse în lucrarea de faţă, este, în sensul celor semnalate mai sus, caracterizarea lumii contemporane printr-o serie de „sub-culturi specifice produse de fiecare univers (social, de vârstă, de sex)", în anumite „condiţii (de socializare familială, de educaţie, de traiectorie individuală)" (Octobre, 2014, p. 57); se atrage, astfel, atenţia asupra unor elemente precum: „transformarea profundă a reperelor culturale, caracterul hibrid al culturii şi al comunicării, culturalizarea raporturilor din lume", „folosirea generalizată a tehnologiei", ducând către „o mutaţie, precum şi o rearanjare permanentă, a reprezentărilor asupra timpului, valorilor şi identităţilor" (Octobre, 2014, p. 52), „prezenţa puternică a englezei în timpul liber al tinerei generaţii [... ca] ecou al folosirii crescânde a acestei limbi în anumite domenii profesionale" (Octobre, 2014, p. 57) etc.

Aşadar, un univers în permanentă restructurare, în centrul căruia copiii, care „formează şi sunt formaţi de lumea din jurul lor" (Steinberg, 2011, p. 15), se văd supuşi unui întreg ansamblu de influenţe şi interacţiuni „macro- (social, politic, economic), mezo- (instituţional, de exemplu, şcoală, media, instituţii religioase, welfare agency) şi micro- (individual)" (Steinberg, 2011, p. 16; vezi, într-o altă clasificare, şi influenţele economice, sociale, culturale, biologice, tehnice/ tehnologice etc. exercitate asupra copiilor – Prout, 2005).

În realitate, „copiii întotdeauna participă şi fac parte din două culturi – a copiilor şi a adulţilor" (Corsaro, 2005, apud Corsaro, 2009, p. 301), ei „îşi însuşesc în mod creativ informaţii din cultura adulţilor pentru a produce cultura propriei lor generaţii" (Corsaro, 2009, p. 301). De altfel, se consideră că „studierea culturii populare a copiilor" oferă multe informaţii „despre copilărie şi despre relaţia adulţilor cu aceasta" (Mitchell, Reid-Walsh, 2005), interesantă fiind, în acest context, cercetarea copilăriei prin prisma spaţiului politic, vizual, fizic, virtual, istoric, a spaţiului memoriei (Mitchell, Reid-Walsh, 2005) – cu trimiteri către Barbie, Harry, Toy Story, dormitoarele copiilor, către website-urile lor etc.

În ceea ce priveşte modul în care creativitatea creatorilor-copii este/ poate fi influenţată de variabilele contextuale ale societăţii contemporane, studiile de specialitate reflectă opinii dintre cele mai diverse. Astfel, dacă, în accepţiunea generală se subliniază ideea că, în principiu, creativitatea se manifestă „într-un context ambiental caracterizat prin faţetele sale fizice şi sociale", cu precizarea că „faţetele sociale implică ţesătura socială şi culturală, la scară naţională, regională, locală", iar „în cadrul contextului local, putem distinge, de asemenea, contextul familial şi contextul şcolar" (Besançon, Lubart, capitolul 3, p. 1) şi că „valorile transmise de mediul cultural stimulează sau frânează activitatea creativă" (Besançon, Lubart, capitolul 3, p. 2), sunt semnalate şi direcţii particulare de analiză; de exemplu, influenţa pozitivă a activităţilor culturale asupra nivelului creativităţii copiilor (Besançon, Lubart, capitolul 3, p. 2), efectele negative ale expunerii acestora la ecranul televizorului, la media, tehnologie, aspect ce poate fi contracarat prin acţiunea responsabilă a adulţilor (Besançon, Lubart, capitolul 3, pp. 3-4).

Aşadar, în ipostaza sa de receptor (de produse artistice) şi/ sau de creator (aici, cu precădere, de texte literare), copilul este ancorat în mod obligatoriu în lumea din care face parte, în care se formează, reflectându-i – prin manifestările lui – valorile, priorităţile, contradicţiile, întrebările, provocările pentru prezent şi viitor etc. De aici, interesul particular reflectat, în studiul de faţă, prin analiza creaţiilor literare ale autorilor volumului *Ce poţi face cu două cuvinte. Juniorii*, în vederea identificării, în „discursul" acestora, a mărcilor subiective şi „de generaţie" ale raportării la variabile sociale, politice, culturale, familiale, şcolare, lingvistice etc.

2. Repercusiuni – la nivelul discursiv al creaţiilor copiilor – ale multiplelor influenţe contemporane exercitate asupra creatorilor

Analizând – din perspectiva elementelor semnalate în studiile de specialitate şi sintetizate *supra*, în prima secţiune a acestei lucrări – textele incluse în volumul *Ce poţi face cu două cuvinte. Juniorii* (Bucureşti, Editura Arthur, 2012), am identificat următoarele elemente relevante pentru influenţele culturale, politice, sociale, lingvistice, tehnologice, familiale, şcolare etc. exercitate asupra creatorilor-copii:

(a) trimiteri către sintagme asociate spațiului politic contemporan: „mătușa Tamara" (p. 13), „băieții cu ochi albaștri" (p. 15), „sunt născută în '97, ce ochi albaștri?" (invocarea unui an ulterior Revoluției din 1989), „el [împăratul] le folosea, după cum spunea în fiecare discurs, «numai în folosul comunităţii»" (p. 161);

(b) invocarea temelor prioritare subsumate contextului social actual:

- trimiteri către realități sociale contemporane: „mătușa Tamara, oaia neagră a familiei, plecată de vreo câțiva ani la muncă în Spania" (p. 13), „un sat plin ochi cu beţivani" (p. 26), „călătorii de afaceri" (pp. 51-52), „avea o firmă cu leduri colorate şi-o reclamă de-ţi lua ochii (probabil era foarte căutată)" (p. 52), „peştişorului îi vindecă alergia şi îi oferi un sejur de 7 zile la un hotel de 5 stele din Hawaii" (p. 53), „Şi-apoi a început să mă lovească şi să mă sâcâie. După doi ani de locuit în casa lor, nu mai suportam, aşa că am fugit, mai bine zis am zburat de acolo... Dar nu ştiu cum am ajuns aici. Ştiu doar că acum mi-e dor de familia mea şi aş da orice să mă întorc la ea" (p. 149); „un câine pierdut hoinărea printre oameni, cerşind de mâncare celor pe care îi vedea mai uşor de înduplecat" (p. 160), „mă prinseră de mâini şi de picioare şi mă predară Poliţiei. [...] Cine prindea făptaşul primea drept recompensă..." (p. 161); „locuia cu chirie într-un apartament" (p. 36), „nu mai putu să-şi plătească chiria; fu dată afară şi lăsată pe drumuri" (p. 36);
- problema ecologiei: „- Se apropie de cetate un dragon uriaş, care scuipă tot felul de resturi şi ambalaje nereciclabile! Fugiţi şi adăpostiţi-vă, până nu vă îngroapă în gunoi!!! Aproape tot tărâmul magic a dispărut sub un munte de ambalaje şi de resturi de mâncare" (p. 47), „se aşezase pe un scaun din plastic", „pahar din plastic de la McDonalds" (p. 48); „soluţie pentru curăţat apa mărilor, soluţie pentru spălat cerul, soluţie pentru trezit copacii la viaţă" (p. 144);
- ideea de voluntariat: „sunt voluntar la Tășuleasa Social" (p. 24);
- problema discriminării: „Se cazară la o cârciumă (lucru foarte ciudat, pentru că BBG se aşteptase ca Vaca să nu fie primită, mai ales că aceasta își spusese numele adevărat la recepție)" (pp. 26-27); „animalele nu au voie în Marea Sală" (p. 30); „Zâna era foarte supărată, pentru că, dintre toate zânele, ea era singura care nu avea aripi. Nu că şi le pierduse pe undeva, ci pur şi simplu aşa se născuse. Nu vă spun cum râdeau de ea celelalte zâne, cum o ironizau mereu şi cât de tristă era Lilica tot timpul..." (p. 47), „- Vreau să plec din ţara asta, fiindcă toţi căpcăunii râd de mine... Nu vreau să mă bat şi nu-mi place să sperii copiii, mie îmi plac florile şi îmi place să citesc poveşti. Sunt pasionat de teatru şi aş vrea să mă fac actor" (p. 51), „aflară de la peştişor că şi el se simţea trist pentru că fraţii lui nu-l acceptau. Era alergic la alge, stuf şi trestie şi nu-i făcea bine să stea prea mult în heleşteu, spre hazul celorlalţi peştişori. Aşa că voia şi el să plece definitiv" (p. 52); „cică nu eram de esenţă nobilă, ca să merit această onoare" (p. 90);
- etichetarea: „După cum arăta, nu părea a fi isteţ... avea un cap rotund cu ochelari mari, iar copiii îl considerau un tocilar" (p. 80);

- problema alimentaţiei/ a alimentației nesănătoase: „împăratul murise pentru că își băgase un cartof prăjit în nas" (p. 28); „o grămadă inofensivă de acadele, îngheţată şi alte bunătăţi interzise de mame înainte de ora mesei" (p. 37), „sunt vegetarian şi-mi plac atât de mult cartofii prăjiţi şi porumbul fiert de la fast-food, că le înghit cu ambalaj cu tot" (p. 49), „copacii erau din vată de zahăr, florile din caramele şi norii din îngheţată" (p. 61), „copacii erau un fel de vată pe băţ" (p. 115);
- problema igienei/ a sănătăţii: „sigur dragonul nu se spălase pe dinţi de când era el" (p. 49), „de la mâncat atâtea nimicuri, m-am trezit cu o durere incredibilă de măsea" (p. 49); „se pare însă că am fost diagnosticat prea târziu, iar pericolul de a-i infecta şi pe alţii era prea mare" (p. 90);
- trimiteri către teme controversate în societatea contemporană (relații între anumite persoane, combinații genetice etc.): „- Este un om care studiază combinațiile dintre afoni. Căci dacă două persoane afone se căsătoresc, copilul lor trebuie să fie protejat ca nu cumva să i se strice așa de tare coryile vocale, încât de fiecare dată când deschide gura să explodeze toate obiectele de sticlă din jurul lui. De aceea, înainte ca oamenii afoni să se căsătorească, trebuie să consulte un combinofon" (p. 21);
- accentul pus, în contemporaneitate, pe dezvoltarea emoţională, pe planul afectiv: „îmi voi seca izvorul emoţional de tot" (p. 35);
- actualizarea unor jocuri/ activităţi preferate: „zânele se relaxau jucând *Imagine Town* sau conversând pe Facebook" (p. 47), „ea se rostogoli ca o minge de fotbal" (p. 48), „ceainăria din faţa Teatrului de păpuşi", „piciorul metalic al unei mese de biliard de la Clubul unicornilor sportivi" (p. 48), „m-am jucat *Solitaire*" (p. 52); „nici televizorul, nici play-stationul nu i-au obosit pe copii" (p. 75); „iubea badmintonul şi jucătorii de poker fairplay" (p. 80), „televizorul îşi turuia norma zilnică de cuvinte" (p. 155);

(c) trimiteri către stereotipuri actuale: „desenase o balerină frumoasă, cu părul buclat, ochii albaştri" (p. 20); „o fiică «normală», cu părul blond şi ochii albaştri" (p. 34), „de spatele rochiţei din borangic roz" (p. 49), „Lilicăi îi dărui o pereche de aripioare roz (care se asortau cu rochiţa ei preferată)" (p. 53), „făcea vrăji pe animale: le făcea mai înalte, mai slabe, mai deştepte etc." (p. 61), „o aricioaică foarte frumoasă şi blândă" (p. 67), „un dulap roz, cu oglinzi imense pe ambele uşi şi mânere preţioase, aurii", aparţinând „unei domnişoare cochete" (p. 89), „Tomi, de mâine vei ţine cură de slăbire şi vei face aerobic pe spalierul Ioanei, vei slăbi 997 de grame şi vei putea merge să dansezi Hula cu iubita ta în Hawaii" (p. 106);

(d) (pre)nume comune, din spaţiul românesc sau din alte spaţii: „Ion", „Vasile" (p. 11 ș.u.), „Vasile Tartopan", „Mărioara", „Florin" (p. 12), „Titi", „Tamara", „Nicoleta" (p. 13), „Liana" (p. 19), „Mihai" (p. 109), „Mitică", „Popeasca" (p. 110), „conu Iancu" (p. 112), „Toma Găluşcă" (p. 127), „Puiuţ, Păpuşa şi Prinţesa" (p. 152), „Briana" (p. 71), „Yvonne" (p. 109), „Susie" (p. 149), alături de prenume modernizate, inclusiv grafic: „Laryz" (p. 13) – în ultimul exemplu fiind evidentă influenţa comunicării tip Messenger, Facebook, sms etc.;

(e) nume de animale, reflectând atât raportarea evidentă la spaţiul românesc – „cățelul Azorică", „ariciul Teo" (p. 13), motanul „Tomată" (p. 103) –, cât şi influenţele din alte spaţii (de limbă engleză/ franceză/ spaniolă), prin trimiteri simple – şerpoaica „Rina" (p. 61), pisica „Goldie", pisica „Jolie" (p. 104), motanul „Moustache" (p. 141), papagalul „Mozart" (p. 149), papagaliţa „Crystal" (p. 150), papagaliţa „Abby" (p. 150), „un papagal băiat, Paco" (p. 152) – sau combinate „Horsi-Calul" (p. 65), motanul „Jumpi (Săritorul)" (p. 104);

(f) termeni preluați din engleză/ franceză (cei mai mulţi, aşa cum se subliniază şi în literatura de specialitate, subordonaţi anumitor domenii „profesionale" – vezi Octobre, 2014, p. 57 sau doar ca marcă a dorinţei de a epata): „wireless", „modem", „virus", „laptop", „FBI", „Facebook", „hard", „Iphone" (p. 12), „check in" (p. 15), „low cost", „Messenger" (p. 16), „karma" (p. 18), „party-room" (p. 102), „*copy-paste*" (p. 105), „cel mai *fancy* restaurant" (p. 112); „*croissant* cu unt" (p. 143), „am ceva *très important* să-ţi arăt" (p. 144), „vezi tu, *ma chérie*" (p. 146);

(g) asocieri inedite de elemente populare, regionale, argotice și termeni de specialitate (cu precădere, preluați din limba engleză, din domeniul informaticii/ internetului etc.): „ - Mă Vasile, da' ție îți merge, mă, wirelessul? / Iaca că nu știu, de la cine luași modemu? .../ Atunci nu știu, mă, ce are. Eu ți-am zis să nu mai descarci atâta Lady Gaga că ți se umflă hardul, dar tu nu... Noh, acum intră pe Faceboof de pe Iphone.", „Hei, Biger! Liţă Ghiţălău (în loc de «Hey! Teacher! Leave those kids alone!»)" (p. 29), „Însă Lilica era în elementul ei. Nu avea ea aripi, însă la informatică se pricepea de minune. Îi plăcuse mereu să-şi bage nasul pe la placa de bază [...], prin unitatea centrală, ba chiar nici placa video nu-i scăpase. De altfel, laptopul nu avea nevoie decât de o resetare şi de o instalare a unui antivirus mai performant" (p. 53);

(h) trimiteri către diferite spații/ culturi, prin substantive proprii-nume de ţări/ localităţi/ cartiere, respectiv nume de persoane/ personaje: „Spania", „însoritul Castellón" (p. 13), „Malaga" (p. 15), „Hawaii" (p. 53, p. 106), „România", „Franţa", „Sorbona" (p. 80), „America de Sud" (p. 88), „Oceanul Pacific" (pp. 88-89), „Italia" (p. 109), „Parisul" (p. 109), „Paris" (p. 141), „cartierul Montmartre" (p. 141); „Billy Bob Gonzales" (p. 25); „Spitfire" (p. 29), „Chupacabra" (p. 29), „un prieten pe nume Shonta" (p. 29), „Johanna" (p. 34);

(i) raportarea la anumite valenţe ale contextului cultural muzical – prin nume de vedete/ melodii: „Lady Gaga" (p. 12), „AC/DC" (p. 106), „Rock'n' roll train" (p. 106) –, respectiv ale contextului economic – prin nume de mărci celebre: „Mercedes" (p. 13), „Seat" (p. 16), „Spitalul «Sf. Milka»" (p. 27), „McDonalds" (p. 48), „Zara" (p. 50), „Channel" (p. 103), „Wiskas" (p. 106), „un Pommery extra garantat" (p. 110), „ochelari de evdere RayBan" (p. 147);

(j) trimiteri către lecturi clasice/ contemporane din literatura română/ universală: „un câine de jucărie, fără un picior" (p. 19), „un cavaler din porțelan atât de mândru și de viteaz, exilat din cauza brațului pierdut în bătălie, o balerină cu piciorul rupt" (p. 20) – vezi *Soldăţelul de plumb*; „după patru ore de cules cristale, băiatul ajunse la o peșteră plină cu chestii strălucitoare" (p. 27) – vezi *Degețel, Hänsel și Gretel, Aladin*; „duhul dulapului" (p. 52) – *Aladin*; „eu sunt bibelou de porţelan" (p. 41) – vezi *Romanţă fără ecou*, de Ion Minulescu; „Am să-l întreb pe bunul meu prieten Harry Potter, poate ai auzit de el, toţi copiii îl adoră!" (p. 50) – seria *Harry Potter*; „trei prieteni, care făcuseră călătoria ca să-l ajute pe bietul dragon" (p. 53) – *Vrăjitorul din Oz*; „Ariciul nostru, cum o văzu, se îndrăgosti de ea pe loc. Făcură o nuntă mare ca-n poveşti" (p. 67), „Ştii că trebuie să îndeplineşti trei sarcini..." (p. 52) – basme; „poveştile *Scufiţa Roşie, Albă-ca-Zăpada, Cei trei purceluşi* şi *Cenuşăreasa*" (p. 75), „balconul Julietei" (p. 109) – *Romeo şi Julieta*; „parcă sunt Scufiţa Roşie" (p. 109), „*Bucureşti, dragul nostru Bucureşti, Vrei o Românie mai frumoasă?, Numai mâncare dietetică, Harry Potter şi Talismanele Morţii, Ce poţi face cu două cuvinte*" (p. 124); parodierea unor formule inițiale din basme: „A fost odată... bla, bla, bla... [...] Pe când avea cartea urechi de liliac şi picioare de băiat..." (p. 33); „A fost odată ca niciodată, că de s-ar întâmpla în prezent, nimeni n-ar mai fi atent, într-un tărâm departe, departe de al nostru..." (p. 47); parodierea unor formule mediane din basme: „Şi cum vârsta creşte, creşte, aşa necazul se măreşte" (p. 35), „şi aşa trecu o zi, trecură

două, trei, o săptămână, chiar o lună" (p. 64), „peste trei ani, trei luni şi trei zile, a ajuns la ai săi" (p. 71); parodierea unor formule finale din basme: „Şi uite-aşa, v-am spus povestea mea. Eu capul mi l-am bătut şi sper că basmul v-a plăcut. Şi dacă nu v-o plăcea, inventaţi voi altceva" (p. 53); parodierea unor texte din folclorul copiilor: „Hai la mami văcuța / Să te dea nițel uța, / Și de n-oi cădea, / În altă lume te-oi purta!" (p. 26);

(k) trimiteri către desene animate: „trenul *Thomas*" (p. 43), „seria revistei *Să gătim cu Tom şi Jerry*" (p. 48), „haine de *Barbie*" (p. 153), respectiv către sfera cinematografiei, în general: „Ştiţi, ca în filmele acelea cu îndrăgostiţi" (p. 150);

(l) creaţii de cuvinte, reflectând elanul imaginativ al copiilor în plan lingvistic, precum şi influenţele din diverse contexte: abrevieri – „BBG", „Imagara, de la «imaginar» cu un «a» la sfârşit" (p. 25), „Leoarp (o creatură pe jumătate leu și pe jumătate șarpe)" (p. 27), „Realitara, lumea reală" (p. 29), „OMC! (*Oh, My Cats!*)" (p. 106); cuvinte derivate: „imagarus (așa se numeau locuitorii Imagarei)", „Moș Imagrus (în loc de Moș Crăciun)" (p. 25), „capitală furnicească" (p. 35), „dragi cititori nemoftusoşi" (p. 35), „limba lui Tudor, tudoreza" (p. 41), „Marinoviciosu [...] Numele lui real e Marinovici. Dar își merită pe deplin «-osu» de la sfârșit. Era scandalagiul blocului" (p. 44), „Înţepici" (p. 61), „Înţepica" (p. 67), „regiunea cu substantivul, numită Substantivania" (p. 80), „de ce niciun substantivian nu a vizitat Verbania sau Adjectivania? Sau de ce substantivienii nu învaţă verbaniana sau adjectiviana?" (p. 82), „«gustoşenii» de *party*" (p. 101), „electrofon, copacofon sau statofon" (p. 115), „culoarea copacie" (p. 138); cuvinte compuse: ţara „Anti-vreau să scriu corect" (p. 33); „poliţia anti-cacofonie" (p. 33), „monstromâncozaur" (p. 37), „patacamacaoacacrantz!" (p. 38), „crantzbrrrrrrrau!" (p. 38), „Luţă-Batistuţă" (p. 95), „fabrică de râso-culori" (p. 100), „Baufobieîntunecească" (p. 100), „Panamotania" (p. 106), „pe inventator l-au numit «Numai-o-dată»" (p. 118), „Tensionaerul" (p. 128), „Cărarea de Litere" (p. 135), „Căţelul de usturoi, care mirosea a usturofloare, adică o floare supărată de usturimea picioarelor ei" (p. 135), „Aleea Rezultatelor" (p. 135), „fredona o melodie plăcută, adică Buburomozart" (p. 136), „Cărarea fără Sfârşit" (p. 137), „Câmpia Soarelui", „Copacul speranţei" (p. 137), „acum mă duc la capsazin să-mi cumpăr capse", „Aleea Cioburi de Întuneric" (p. 138), „Maestrul Hârtifier", „Hârţovişte, capitala noastră" (p. 157); „traduceri" de expresii clasice: „singurul lucru pe care puteam să-l fac era, cum spun englezii, «să cer direcţii»" (p. 157), „ultimul «cap de operă»" (p. 160);

(m) trimiteri către elemente specifice sferei internetului/ tehnologiei, respectiv comunicării online sau prin mesaje-text: „Contactaţi-mă pe www.ideipentruscolarilenesi.eu şi puteţi afla reţeta!" (p. 34); „mi se termină creditul de timp" (p. 84); transcrierea sunetului „ţ" prin „tz" (p. 38);

(n) raportarea la lumea școlii/ contextul şcolar: „cum ar spune învățătoarea mea" (p. 25); „monotonia de tip «ora de tehnologie»" (p. 34), „Răzvan tocmai se întorsese obosit de la şcoală – tocmai dăduse teză la mate" (p. 41), „Am o groază de teme la mate, de învăţat la istorie şi un proiect la bio! NU AM TIMP!!!" (p. 41), „oricum era cam greu de cap şi rămânea mereu corigent la câte o materie în timpul şcolii" (p. 51);

(o) trimiteri către simboluri şi practici culturale (în unele cazuri, şi religioase): „Moș Imagrus (în loc de Moș Crăciun)" (p. 25), „sticla cu Mirosul Crăciunului. E sărbătoarea mea preferată. M-a învăluit pe dată mirosul de brad, de cozonaci, de turtă dulce." (p. 143), „în fiecare seară îi vizitez pe Moş Crăciun şi pe Valetul de Cupă, însă pe Întunecimea Sa Bau-Bau niciodată" (p. 100), „NASA" (p. 140); „- Da' de ce nu vii niciodată și la mine? Îs băiat bun! Toți copiii primesc cadouri..." (p. 25), „pom de Crăciun" (p. 91); „Dracula" (p. 78), „Einstein" (p.

80), „Rossini" (p. 101), „Halloween" (p. 108), „un fel de An Nou" (p. 110), „Prima mea pisică avea cam şapte ani când m-am născut eu şi era neagră. Nu, nu am avut niciodată ghinion din cauza ei (aşa cum ar trebui să fie...?)" (pp. 101-102); „e vineri, 13, zi Pisicească" (p. 105);

(p) reflectarea unora dintre dominantele contextului familial – prin:

- anumite cuvinte/ sintagme, replici, ilustrând stiluri comunicative, realităţi/ atitudini familiale, comportamente-tip etc.: „frigiderul cu pricina, *dragul de el*" (p. 34); „începu să plângă *ca un bebe fără suzetă*" (p. 31), „*cafea nu beau, pentru că... nu mă lasă mama*" (p. 32), „*job*" (p. 32), „*se înţelegeau din priviri* şi erau *nedespărţite ca două surori*: ca sarmalele cu smântâna sau cartofii prăjiţi cu ketchupul" (p. 38), „Răzvan s-a întors obosit de la şcoală [...] şi a fost întâmpinat de strigătul fratelui său mai mic, *rămas în grija lui*" (p. 41), „E bine de ştiut că «Ăan» înseamnă «Răzvan» în *limba lui Tudor, tudoreza*" (p. 41), „*Mă asculţi şi pe mine?!*" (p. 42), „*Tu niciodată nu-mi spui nimic!*" (p. 45), „- *Ce aveţi? De ce vă certaţi? Ce aveţi de împărţit?*" (p. 61), „*Nu aveţi decât să credeţi ce vreţi!*" (p. 64), „*Am două lucruri să-şi spun. Unu: nimeni nu-i perfect, doi: nu vezi cât rău provoci?*" (p. 67), „*a moştenit tot ce-a fost mai rău de la ambii părinţi*" (p. 80), „*Am văzut multe la viaţa mea...*" (p. 88), „*Cum de-aţi îndrăznit să mă treziţi? V-a rugat cineva?*" (p. 145);
- apelative specifice, unele subsumate argoului: „- Bă Vasile, eşti, mă, acasă?" (p. 11), „Mă Ioane", „Mă Vasile" (p. 12), „mă, sumo" (p. 26), „bă, copile" (p. 26), „mă", „bă" (p. 28); interjecții – ca mărci ale implicării afective: „ioi" (p. 26, p. 28), „Pam-param!" (p. 27), „oau" (p. 30)/ „uau" (p. 108), „neh" (p. 33), „bla, bla, bla" (p. 33), „of", „mda" (p. 145), „oho" (p. 146);
- deictice lexicale de tipul *treabă, chestie*, cu rol în marcarea atitudinii econome şi relaxate a locutorului-copil: „cam scârțâie *treaba* cu ariciul" (p. 11), „am aproape 11 ani, trec în clasa a V-a și alte *chestii* complicate" (p. 24), „o peșteră plină cu *chestii* strălucitoare" (p. 27), „nu numai *chestii* gen facturi" (p. 148), „alte *chestii* siropoase" (p. 150);
- folosirea apostrofului pentru a marca, în vorbire, nepronunțarea consoanei finale sau a unui grup de silabe: „da' ce eşti aşa morocănos?"; „da' ție îți merge...?" (p. 12), „da' de ce nu vii niciodată și la mine? Îs băiat bun!" (p. 25), „- Da' tre' să-l rog pe tată-miu!" (p. 26), „ciclopu' ăla" (p. 28), „da' şi pe tine" (p. 28), „tre' să ai nervii de fier" (p. 33), „acum tre' să mă repet" (p. 36), „lucrarea de doctorat a lui ta'su" (p. 44);
- sintagme ce se constituie în „stereotipii afuncționale" (Nagy, 2015, p. 345), fără rol noțional: „mă rog" (p. 24, p. 25, p. 153), „păi" (p. 25, 148), „în fine" (p. 33, p. 80, p. 156), „în sfârșit" (p. 20);
- cuvinte/ expresii subsumate comunicării colocviale: „țol festiv" (p. 13), „faci mișto" (p. 15), „un jaf de mașină" (p. 16), „un Seat obosit" (p. 16), „cap de cretă" (p. 17), „ca s-o scurtăm, spre ca tot poporul român să aibă destul bănet" (p. 24), „care-i faza" (p. 25), „gata cu prostiile" (p. 25), „poliţai" (p. 30), „ca să vă faceţi o idee" (p. 33), „burdihane" (p. 33), „zgâlţâială" (p. 34), „timp berechet" (p. 35), „puştoaica" (p. 35), „ca să aibă sare povestea" (p. 36), „pot însă paria că..." (p. 37), „a ieşit un tămbălău de zile mari" (p. 44), „De data asta m-am ars!" (p. 48), „un tip de treabă" (p. 49), „ăştia îşi bagă nasul peste tot" (p. 50), „arată jalnic" (p. 52), „gata în doi timpi şi trei mişcări" (p. 71), „nu puneau geană pe geană sub nicio formă" (p. 75), „m-a prostit să mă uit cu el la un film" (p. 78), „un revoluţionar beton" (p. 79), „i se făceau mutre pe la spate" (p. 82), „Banii, viaţa sau mustaţa, Domnule Combinofon?" (p. 82), „ce mare scofală să ai grijă de nişte haine! Nişte cârpe care nu înseamnă nimic" (p. 90), „beculeţul i s-a aprins" (p. 98), „golanul suprem" (p. 104), „să mă

caftească" (p. 106), „urli ca din gură de şarpe" (p. 145), „Mare scofală!" (p. 146), „mă enervează la culme" (p. 149), „cu brio" (p. 150), „discuţiile acestea mă termină" (pp. 151-152), „Mamă!! Arătam trăsnet." (p. 153), „arată foarte tare" (p. 153) etc.

Se remarcă, astfel, în textele din volumul *Ce poţi face cu două cuvinte. Juniorii*, dincolo de creativitatea – verbală şi extraverbală – a autorilor-copii, pe de o parte, elemente ce reflectă specificul vârstei (cuvinte inventate, ilustrarea anumitor preferinţe în sfera literaturii pentru copii, a filmelor de desene animate, a muzicii, a activităţilor de petrecere a timpului liber etc.) şi, pe de altă parte, trimiteri către influenţe exercitate din diverse tipuri de context: politic, social, cultural, economic, şcolar, familial, lingvistic etc. (aşa cum au arătat şi studiile de specialitate care au tratat această problematică – vezi sinteza din prima secţiune a lucrării de faţă).

Concluzii

Copiii ilustrează, prin manifestările lor individuale/ subiective şi relaţionale/ intersubiective, respectiv prin creaţiile lor din diverse domenii, atât datum-urile de ordin personal şi familial, cât şi multiplele influenţe exercitate, contextual, asupra acestora.

Aceste caracteristici au fost identificate, în creaţiile literare însumate în volumul *Ce poţi face cu două cuvinte. Juniorii* (Bucureşti, Editura Arthur, 2012), în urma analizei – prin această grilă a variabilelor contextuale manifeste sau implicite – a anumitor cuvinte/ sintagme, replici, cuvinte create, structuri discursive etc.

Stereotipuri, stiluri comunicative, mărci ale dominantelor contemporane din sfera politicului, a socialului (discriminare, etichetare, voluntariat, alimentaţie sănătoasă/ nesănătoasă, igienă/ sănătate, munca în străinătate etc.), a culturalului (sărbători, valori/ simboluri din diferite arte: literatură, muzică etc.), a economicului (mărci renumite, elemente de marketing), a tehnicii/ tehnologiei (internet, social-media etc.), a educaţiei (în familie/ şcoală) etc. se constituie, astfel, în tot atâtea mărci ale expunerii creatorilor-copii la multiplele şi diverse influenţe ale societăţii actuale, respectiv ale atitudinii micilor autori faţă de aceste variabile.

BIBLIOGRAPHY

Anderson,Nancy L. (2012). *Elementary Children's Literature: Infancy through Age 13*. 4th Edition.Pearson Education US.

Besançon, M.; Lubart, T. (2015). *La créativité de l'enfant. Évaluation et développement*. Mardaga.

Charaudeau, P.; Maingueneau, D. (ed.). (2002). *Dictionnaire d'analyse du discourse*. Paris: Seuil.

Corsaro, William A. (2009). *Pear Culture*. InQvortrup, J.; W. Corsaro; M. Honig (eds.). (2009). *The Palgrave Handbook of Childhood Studies*. Palgrave Macmillan UK, pp. 301-315.

Ewers, H.-H. (2009). *Fundamental Concepts of Children's Literature Research Literary and Sociological Approaches*. New York: Routledge.

Godoy, E.; Ferreira, R. B. (2014). *The communicative relevance in fictional discourse*. In *Linguagem em (Dis)curso – LemD*, Tubarão, 14(3), pp. 545-556.

Hunt, P. (ed.). (1999). *Understanding Children's Literature*. 2nd Edition. New York: Routledge.

Lenoir, D. (2015). *Social et culturel*. In *Informations sociales,* 4(190), p. 3.

Maingueneau, D. (2007). *Discursul literar. Paratopie şi scena de enunţare*. Traducere de Nicoleta Loredana Moroşan, prefaţă de Mihaela Mîrţu. Iaşi: Institutul European.

Manna, Anthony L. (1986). *Children's Literature and Society: Introduction*, *Children's Literature Association Quaterly*, 11(2), p. 58.

Mitchell, C.; Reid-Walsh, J. (2005). *Researching Children's Popular Culture. The cultural spaces of childhood*. London&New York: Routledge, Taylor & Francis e-Library.

Nagy, R. (coord.). (2015). *Dicţionar de analiză a discursului*. Iaşi: Institutul European.

Octobre, S. (2014). *Les enfants du numérique: mutations culturelles et mutations sociales*. In *Informations sociales*,1(181), pp. 50-60.

Prout, A. (ed.). (2005). *The Future of Childhood*. London: Routledge.

Routley, R. (1979). *The semantical structure of fictional discourse*. In *Poetics*, 8(1-2), pp. 3-30.

Ryan, M.-L. (1980). *Fiction, non-factual, and the principle of minimal departure*. In *Poetics*, 9(4), pp. 403-422.

Stan, R. V. (2015). *The Importance of Literature in Primary School Pupils' Development and Personal Growth*. In *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 180, pp. 454-459.

Steinberg, Shirley R. (2011). *Kinderculture: mediating, simulacralizing, and pathologizing the new childhood*. In Steinberg, Shirley R., ed. 2011. *Kinderculture: The Corporate Construction of Childhood*. Westview Press, pp. 1-89.

Izvoare:

*** (2012). *Ce poţi face cu două cuvinte. Juniorii*. Prefaţă de Liviu Papadima. Bucureşti: Editura Arthur.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

THE ADJECTIVE IN THE MEDICAL TERMINOLOGY

Eugenia Mincu

Assoc. Prof., PhD, Institute of Philology, Moldova

Abstract: the medical terminology is a field of specialized supplementary knowledge. The medicine terms are conceived as terminological units which bring supplementary knowledge, ensure specialized communication in medicine and own a motivated representation.in the medicine domain specialized knowledge unites are o two types:

a) Linguistic units: lexical units (cord, abdomen, intestin etc.), phrase logical units, (Faţa lui Hippocrate „the dying symptom"; capul meduzei „sign in the cancerogen affection" etc.) fixed / relatively fixed syntagmic units (cord astenic, coloană vertebrală etc.).

b) Nonlinguistic units: symbols (pharmaceutical terminology: names of vitamins, mineral salts etc.), formulas (pharmaceutical terminology: acids, oxides etc.).

At a morphological level, the linguistic units are referred to nouns, adjectives, and verbs and have the capacity to make references and to classify the information in the medical domain.

Keywords: Medicine, terminology, linguistic unit, adjective.

Introducere

Având drept reper Teoria comunicări terminologice, Maria Teresa Cabré în *La terminologie, une discipline en évolution: le passe, le présent et quelques prospectives* (Cabré, p. 1-12) face o caracteristică a unităţilor terminologice, menţionând următoarele: unităţile terminologice desemnează un câmp de cunoaştere specializată, specific unui domeniu de activitate; unităţile terminologice au caracter poliedric (= intradisciplinar, implică lingvistica, ştiinţele cognitive, ştiinţele comunicării, pragmatica etc., fiecare disciplină cu o arie proprie de interpretare a unităţii terminologice); nemijlocit în texte specializate, unităţile prototipice, care reprezintă cunoştinţe specializate, sunt unităţi terminologice.

În medicină, natura logică, în funcţie de cunoaşterea „lucrurilor", se referă la **nume** (substantiv), **calitate** (adjectiv), **acţiune** (verb).În articolul de medicină *Aspecte morfologice ale arterei sacralemediane* (2015), se constată că din totalul de 856 (100%) de cuvinte utilizate, 302 (35,2%) sunt substantive, **268 (31,3%) sunt adjective**, 87 (10,1%) sunt verbe şi 199 (23,4%) de cuvinte reprezintă alte părţi de vorbire (adverbe, prepoziţii, conjuncţii, numerale).

În terminologia medicală românească, **împrumuturile din limba franceză sunt *pars leonis*, mai puţine sunt cuvintele din *straticum* şi mai puţine – cele formate pe teren românesc.**

Calitatea în terminologia medicală

Dacă substantivul formează nucleul terminologiei medicale, atunci adjectivul este considerat „brâu de apărare". În terminologia anatomică, adjectivul poate forma termeni complecşi – sintagme libere: mâna *dreaptă*, mâna *stângă* etc.; şi termeni complecşi – sintagme consacrate: *substanţă albă* = măduva spinării; *substanţă cenuşie* = encefal.

De menţionat că adjectivele *albă, cenuşie*, extrase din context, nu mai pot fi raportate la statutul de termen. O altă stare de lucruri o prezintă termenii complecși de tipul: *sept nazal, coloană vertebrală*, în care adjectivul detaşat de substantive îşi menţine statutul de termen, deoarece derivă de la substantive-termeni: *locomoţie → locomotor*; *ţesut → tisular*; *celulă → celular; digestie → dige□iv; epi□eli□ → epi□eli□l; □bd□men → □bd□min□l* etc., acestea preluând semnificaţia substantivului.

Criterii de clasificare

La nivel de structură a termenului sintagmatic

În terminologia medicală, persistă termenii complecşi formaţi din două cuvinte: s. → adj.: *fosamandibulară*, *coloana vertebrală*, *palatul moale, palatul dur* etc., dar şi termeni complecşi cu o arhitectonică spectaculoasă (în funcţie de complexitatea informaţională).

Prezența acestora se explică prin exactitatea în desemnarea anatomică a segmentelor corpului uman:

a) s. → adj. → adj. – *plica palatină transversală*, *nod limfatic profund* etc.;
b) s.
↓
s.→ adj. – *cornul ventriculului lateral, margine a osului temporal* etc.;
c) s. → adj.
↓
s. → adj. – *recesul superior al bursei omentale, procesul zigomatic al osului frontal* etc.;
d) s. → adj.
↓
s. → adj.
↓
s. – *creasta etmoidală a apofizei frontale a maxilarului* etc.

Structura termenilor, în mare parte, este preluată preponderent din limba latină, iar manualele şi studiile de anatomie conţin numeroşi termeni sintagmatici în limba latină (Nikolova, 1994).

În articolul *Conformații spațiale ale bursei omentale* (Suman, 2015, p. 112-119), 15 termeni anatomici au o prezență în limba latină: „Cavitatea în cauză, în *decubitus dorsalis*, prezintă un spațiu extrem de larg, în care lichidul patologic se acumulează, ușor, sub stomac și, parțial, în *recessus lienalis*, însă practic nu nimerește în *recessus superior*".

Concomitent, este utilizată şi traducerea termenilor în limba română; astfel, în medicină se atestă sinonimia între termeni latineşti *versus* termeni în limba română: „În adâncime, acest spațiu se împarte cu ajutorul plicei gastropancreatice în *recessus lienalis* și în ***recessus superior***. Lângă ***recesul superior*** se află vestibulul bursei omentale și foramenul epiploic" (*ibidem*).

Frecvent, sunt utilizate adjective ca determinante ale termenului complex: *fisura cerebrală orbitală*. Adjectivul *orbitală* se referă nu doar la substantivul *fisură*, ci determină întreaga

îmbinare. O situaţie similară este prezentă şi pentru termenul sintagmatic *creasta occipitală externă*.

Acestea sunt, de regulă, adjective spaţiale, utilizate la sfârşitul termenului sintagmatic.

Criteriul morfologic/ derivativ

În mare parte adjectivele sunt de origine latină, împrumuturi din limba franceză şi au la bază:

1. Participiul din limba latină:

a) Participiul în genitiv singular *solvĕre – solventis* → rom. *solvent*.

Alte exemple:

- Terminologia anatomică şi cea histologică: *aferent, eferent, proeminent, ascendent, confluent* etc.
- Terminologia clinică: *alternant, deformant, penetrant, obliterant, latent, incipient, convalescent* etc.
- Terminologia farmaceutică: *adjuvant, anticoagulant, expectorant, repelent* etc.

b) Participiul cu valoare adjectivală, preluat din limba latină: *aorta ascendens* → rom. *aorta ascendentă; arythmia alternans* → rom. *aritmie alternată* etc.

c) Participiul pasiv: s*tereliso, āre, avi,* ***atum*** *– sterelisātus, a, um* (participiul perfect pasiv) → rom. *sterilizat*; *tero, ĕre, trivi,* ***tritum*** *– tritus, a, um* (participiul perfect pasiv) → rom. *triturat*. Alte exemple:

- Terminologia anatomică şi cea histologică: *ataşat, compact* etc.
- Terminologia clinică: *lacerat, obturat* etc.
- Terminologia farmaceutică: *depurat, distilat, diluat, filtrat, dizolvat* etc.

2. Substantivele latineşti. Cuvântul latin *dolor* „durere” este preluat din aforismul *Rubor, tumor, calor, dolor et functio laesa/ Înroşirea, tumefacţia, căldura* (= febra), *durerea şi disfuncţia*
semnele clinice în inflamaţie. Substantivul latin *dolor* este încorporat în categoria adjectivului: *simptom dolor/ doloric, efect antidolor/ antidoloric* etc.

Adjectivele în terminologia medicală sunt formate prin derivare şi prin compunere afixoidată.

1) Derivarea adjectivelor:

a) Prin prefixare. Derivatele prin prefixare aduc un surplus de informaţie spaţială şi sunt utilizate pentru a preciza topografia formaţiunii anatomice. Menţionăm relaţiile de sinonimie şi de antonimie dictate de originea lor (greacă sau latină) (Tab.1):

Tabelul 1. Cele mai frecvente prefixe în derivarea adjectivului

Sursa	**Interioritate**	**Exterioritate**	**Superioritate**	**Inferioritate**	**Circulari-tate**
Limba latină	*Intra-* „în afară”: *intracelular, intrauterin* etc.	*Extra-* „în afară”: *extrauterin* etc.	*Supra-* „localizarea de asupra unei structuri”: *supraclavicular, supraorbital* etc.	*Sub-* „localizarea dedesubtul unei structuri”, „mai puţin”: *subcutanat, sublingval* etc.	

Limba greacă	*Endo-* „intern interior”: *endocelular, endogen* etc.	*Exo-* „în afară, din afară, extern”: *exogen, exocelular* etc.	*Epi-* „deasupra”: *Epigastric, epidural* etc. *Hyper-* „de asupra unei norme” (clinică): *hipertensiv, hipervitaminoză* etc.	*Hypo-* „sub limita unei norme” (clinică): hipotensiv, hipoglotic etc.	*Peri-* „alături, împrejur”: *pericardial* etc.

Dintre cele mai productive prefixe utilizate în procesul de formare a termenilor-adjective, menţionăm:

Inter-< lat. *inter* „localizat între formaţiunile anatomice”: *intercostal*, *interarticular* etc.

Infra-< lat. *infra* „sub, mai jos”: *infraclavicular, infraorbital* etc.

Retro-< lat. *retro* „în urmă”: *retromandibular, retroperitonial* etc.

Peri-< lat. *peri* „în jurul”: *pericardial, periarterial* etc.

Para-< lat. *para* „lângă”: *parasternel, paravaginal* etc.

Pre- < lat. *pre* „înainte de, înaintea”: *prevertebral, prenatal* etc.

Post- < lat. *post* „după”: *postnatal, postganglionar* etc.

Sunt atestate, de asemenea, situaţii de *prefixare repetată*: *prepericardial*; fenomenul fiind explicat prin necesitatea de precizare terminologică topografică.

b)Prin sufixare (Mârza *et al*., 2006)(Tab. 2):

Tabelul 2. Situaţii de formare a adjectivului prin derivare sufixală

Substantivul	**Tema substantivului**	**Adjectivul în limba latină**	**Adjectivul în limba română**
-os			
Fibra, ae, f	*Fibr-*	*Fibrosus, a ,um*	*fibros*
Nervus, i, m	*Nerv-*	*Nervosus, a, um*	*nervos*
Petra, ae, f	*Petr-*	*Petrosus, a, um*	*petros*
-ic			
Zygoma, ătis, n	*Zygomat-*	*Zygomaticus, a, um*	*zigomatic*
Lympha, ătis, n	*Lymphat-*	*Lymphaticus, a, um*	*limfatic*
Gaster, tris, f	*Gastr-*	*Gastricus, a, um*	*gastric*
-in			
Canis, is, m	*Can-*	*Caninus, a, um*	*canin*
Palatum, i, n	*Palat-*	*Palatinus, a, um*	*palatin*
-id			
Pterix, pterygis, f	*Pterig-*	*Pterigoideus, a ,um*	*pterigoid*
Lambda, ae, f	*Lambd-*	*Lamdoideus, a, um*	*lambdoid*
-al			
Costa, ae, f	*Cost-*	*Costālis, e*	*costal*
Facies, ei, f	*Faci-*	*Faciālis, e*	*facial*
-ar			

Maxilla, ae, f	*Maxill-*	*Maxilāris, e*	*maxilar*
Mandibula, ae, f	*Mandibul-*	*Mandibulāris, e*	*mandibular*

De remarcat faptul că latinescul ***-al***alternează cu ***-ar:***

Adjectivul în limba latină	**Adjectivul în limba română**
Pulmonālis, e	*Pulmonar*
Dentalis, e	*Dentar*
Lumbālis, e	*Lumbar*

Sunt prezente și adjective, formate de la acelaşi radical, prin intermediul a două sufixe: ***musculos*** şi ***muscular***. Primul este preluat din latină: *musculosus, a, um*, frecvent utilizat în vocabularul fundamental, cu sens de „puternic, plin de muşchi". În medicină, „inima este un organ intern ***musculos***central al aparatului circulator, situat în parte stânga a toracelui, care are rolul de a asigura prin contracţiile sale ritmice … (Sistemul muscular http:/ / www.ymed.ro/ sistemul-muscular-generalitati/ sistemul Muscular). Al doilea adjectiv este un împrumut din limba franceză ***musculaire*** „care aparţine mușchilor", „privitor la mușchi". Termenul este utilizat în terminologia consacrată, dar şi în textele de popularizare a medicinei: „Totalitatea muşchilor formează sistemul ***muscular***" (*ibidem*).

Adjectivele ***median***şi ***medial***s-au format în baza latinescului *medium, i, n* „mijloc"; în limba de origine fiind prezente formele *medianus, a, um* şi *medialis, e*.

În limba română sunt identificate drept sinonime, în terminologia medicală utilizându-se cu predilecţie forma *median*: „Tubul intestinului primar împarte mezenterul primitiv, care este situat pe planul *median* al embrionului pe fețele ventrală și dorsală"(Suman, 2015, p. 112-119); forma *medial* fiind utilizată în lingvistică: *vocală medială.*

2. Compunerea afixoidată este utilizată, în special, în terminologia anatomohistologică: *musculocutanat, costoclavicular, brahioradial, labiodentar, oromaxilofacial* etc.: „ ... partea *posteromediană* a cutiei craniene", „ ... corpul uman este un cilindru anteroposterior ..." etc. „Perturbarea circulaţiei *enteromezenterice* poate fi privită ca o ischemie acută sau cronică".

Anatomo- din *anatomie* este susceptibil a se combina cu termeni autonomi: „În scopul determinării acestor indici „strict vasculari", este primordială efectuarea unei analize complete *anatomoclinice* a particularităţilor de vascularizaţie mezenterică" (*ibidem*, p. 112-119).

Remarcăm tendinţa de **actualizare a adjectivelor savante**. Astfel, adjectivul latin *medicus, a, um* „lecuitor, curativ" se regăseşte într-o serie de termeni, simpli sau complecşi:

- **unitate lexicală autonomă**: *Arta Medica* (denumirea revistei de popularizare a medicinei, municipiul Chişinău);
- **parte componentă a unui cuvânt compus**: *AcasaMedica* (serviciu privat de acordare a asistenţei medicale la domiciliu; *Infomedica* (Centrul computerizat al USMF „Nicolae Testemiţanu").

Criteriul semantic

În funcţie de semnificaţia pe care o deţin, adjectivele în terminologia medicală indică:

1. Apartenenţa la un anumit spaţiu, respectiv, organ: *cavitate bucală, cutie toracică, cutiecraniană* etc.

2. Localizarea unor procese fiziologice, maladii, intervenţii: *fractură craniană, ulcer stomacal* etc.

3. Poziţia: *retrocardiacă, retromandibulară* etc.

4. Orientarea în raport cu axele şi cu planurile fundamentale ale corpului: *suprafaţa frontală, laterală, mediană* etc.

În terminologia medicală, sunt prezente adjective latine cu semnificaţiile, comparativă şi superlativă, concentrate în radical: *inferior, superior, anterior, major* etc.

Spre deosebire de limba latină, unde acestea sunt plasate în finalul termenilor, în limba română situaţia se menţine doar în anumite poziţii: s. → adj. → adj.: *sulcus palatinus major* → sulcul palatin *major; canalis palatinus* major → *canalul palatin major* etc.

În alte situaţii, adjectivul are o poziţie ordinară:

s. → adj.
↓
s. → adj.: *vena* ***posterioară*** *a atriului stâng* ← *vena atrii dextri* ***posterior.***

Deseori, pentru a înlocui o sintagmă prea lungă în limba română, se preia termenul din limba latină: *muşchiul cel mai lat al spatelui → musculus latissimus dorsi.*

Sunt moştenite şi relaţiile de sinonimie, antonimie din limba sursă: v*ena minima* (venă minimă) ≠ *vena maxima* (venă maximă); *pars superior* (parte superioară) ≠ *pars inferior* (parte inferioară) etc.

Concluzii

Cunoaşterea „lucrurilor" medicale implică numele (substantivul), calitatea (adjectivul), acţiunea (verbul). În sistemul terminologic medical, substantivul deţine statut de element static şi formează nucleul terminologiei medicale în opoziţie cu verbul, elementul dinamic.

Dacă substantivul formează nucleul terminologiei medicale, atunci **adjectivul este considerat „brâu de apărare".** Menționăm adjective ca *albă, cenuşie* etc., care extrase din context, nu mai pot fi raportate la statutul de termen și adjective care își menţin statutul de termen, deoarece derivă de la substantive-termeni: *locomoţie → locomotor*; *ţesut → tisular*; *celulă → cel□l□r; dige□ie → dige□iv; epi□eli□ → epi□eli□l; □bd□men → □bd□min□l* etc.

Au fost delimitate mai multe criterii de clasificare a calității în terminologia medicală: structural, morfologic, semantic.

În termeni sintagmatici, adjectivele au rol de precizare a „lucrurilor" de medicină, oferind termenului medical exactitate, și desemnează: apartenenţala un anumit spaţiu, respectiv, organ: *cavitate bucală, cutie toracică, cutiecraniană* etc.; localizarea unor procese fiziologice, maladii, intervenţii: *fractură craniană, ulcer stomacal* etc.; poziţia: *retrocardiacă, retromandibulară* etc.; orientarea în raport cu axele şi cu planurile fundamentale ale corpului: *suprafaţa frontală, laterală, mediană* etc.

Limba latină îşi menţine funcţia nominativă şi poziţia permanentă în terminologia medicală și rămâne a fi „limbă de comunicare", de predare/ învăţare a materiei de medicină (anatomie – *musculus latissimus, tuberculuim majus, ala maior* etc.), demonstrând o dată în plus că *Non est medicina sine lingua Latina.*

BIBLIOGRAPHY

Cabré M. T. La terminologie, une discipline en évolution: le passe, le présent et quelques prospectives, p.1-12, www.upf.edu/ pdi/ dtf/ teresa.../ ca07passe.pdf (vizitat 1.08.2013).
Mârza E. *et al.* Limba latină şi bazele terminologiei medicale. Chişinău, CEP Medicina, 2006.400 p.

Nikolova V. = НиколоваВ., КолеваИ. Lingua Latina Medicinalis. Фондация Отворею общество. София: Издательство Рива - ABC- 90, 1994. 210 с.
Sistemul muscular http:/ / www.ymed.ro/ sistemul-muscular-generalitati/ sistemul Muscular
Suman S. *et al.*Conformații spațiale ale bursei omentale.Angioarhitectonica arterei mezenterice superioare cu privire la ischemia mezenterică cronică. În: *Actual issues of morphology*. Materials of the International Scientific Conference dedicated to 70th year anniversary of Nicolae Testemitsanu State University of Medicine and Pharmacy, Chişinău, October, 15-16, 2015, p. 112-119, p. 119-128.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

L'EXPRESSION DE L'INTENSITÉ FORTE APPLIQUÉE À LA PROPRIÉTÉ

Maria-Rodica Mihulecea

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: This work is focused on the matter of intensity, a basic notion in the process of valuing the characteristic features of the adjectives. We shall limit ourselves to several observations concerning both the high degree of the intensity applied to the characteristic features and to the marks which express it on the lexical, semantic and syntactic levels: prefixes, adverbs of intensity, terms expressing qualitative value, specific structures (the infinitive constructions, exclamations, rhetorical means). We have tried to identify and to present them. We have grounded our demonstration on the examples borrowed from a corpus made of concise enunciations which are meant to capture the public's attention: proverbs, idiomatic phrases, quotations, advertising texts.

Keywords: degree, intensity, mark, qualitative, characteristic features.

Introduction

La notion de base sur laquelle s'appuie notre étude est celle d'*intensité* qui, à côté de celle de la *quantité,* fait partie de l'opération de *quantification.* La distinction entre les deux aspects - intensité et quantité - réside[1] dans la nature et la classe d'appartenance sémantiques des mots auxquels s'applique la quantification: lorsque le mot représente un être dénombrable ou non dénombrable, pouvant multiplier ou amplifier l'unité de référence, on parle de *quantité*. Si le mot est un élément de la classe des non dénombrables et qu'il représente une propriété (qualité) ou un processus (l'opération de quantification consiste à intensifier l'unité de référence), on parle d'*intensité*.

Le terme de *propriété* renvoie à une classe conceptuelle illustrée par l'adjectif et l'adverbe. C'est une classe « qui décrit des caractères particuliers, des qualités, des manières d'être ou de faire que l'homme perçoit ou construit et qu'il assigne aux êtres ou aux processus »[2]. Dans le langage courant, le substantif *intensité* est utilisé[3] d'une part, dans le «domaine des phénomènes naturels ou résultant de l'action de l'homme» en tant que propriété physique, et d'autre part, dans le « domaine de la personne » (c'est un emploi figuratif), en tant que *grandeur* ou *degré* de certaines propriétés (sensations, sentiments, émotions). De ces deux valeurs mentionnées, on insiste ici sur la dernière, appelée encore « intensité-gradation »[4] parce qu'elle

[1] P. Charaudeau, *Grammaire du sens et de l'expression,* Paris, Hachette, 1992, p. 239.
[2] *Ibidem*, p. 37.
[3] Dictionnaire *Trésor de la langue française*, http://www.cnrtl.fr/definition/intensite, consulté le 26.02.2018.
[4] J.Cl. Anscombre, I. Tamba, «Autour du concept d'intensification» in *Langue française*, no. 177, 2013/1, p. 5, éditeur Armand Colin https://www.cairn.info/revue-langue-francaise-2013-1-page-3.htm, consulté le 24.02.2018.

évalue « la force et la grandeur de certaines propriétés ». La classe grammaticale à laquelle se rapporte l'intensification est celle qui comporte des adjectifs.

En supposant l'intervention du locuteur dans la variation du degré d'une propriété, l'opération d'intensification met en rapport deux degrés de la même propriété: l'un supérieur ou inférieur à l'autre (*jolie* - neutre / *très jolie* - superlatif absolu). C'est en fait une variation à l'intérieur de la catégorie définie antérieurement. Dans d'autres préoccupations de définir l'intensité, R. Kiesler[5] la nomme « mise en relief » et Clara Romero[6] parle d'un « écart entre deux états x_1 et x_2 » relatifs à un phénomène, de sorte que « l'expression de l'intensité résulte de cet écart », qui se caractérise « par une certaine amplitude dans le contraste ». Les deux aspects - l'amplitude, qui correspond au quantitatif, et le contraste, qui renvoie au qualitatif – sont présents dans tout écart, constituant en même temps les deux pôles, autour desquels s'organisent les phénomènes d'intensité. Les notions qui sont en général variables en degrés sont celles représentées par les adjectifs qualificatifs. Selon les auteurs de la *Grammaire méthodique du français*[7], la qualité exprimée par l'adjectif « est appréciée en elle-même et saisie à différents degrés d'intensité repartis par la langue sur une échelle: faible, moyenne et élevée » (ou forte).

Dans ce travail, nous nous intéressons à l'intensité forte (le degré fort de la variation de la propriété) et particulièrement aux moyens linguistiques, que les locuteurs utilisent, pour s'exprimer intensément en français.

Marques de l'intensité forte

Dans le domaine de la propriété, l'intensité forte concerne plusieurs niveaux linguistiques dont on retient ici deux, propres à l'écrit: lexical et sémantico-syntaxique, où l'on relève une variété de marques d'expression (préfixes de haut degré, adverbes intensifs, exclamations, comparaisons à parangon stéréotypé, etc.). Dans ce qui suit, nous essaierons de les identifier à travers le corpus choisi.[8]

On observe que l'intensification est déclenchée par des marques propres au niveau linguistique auquel elles appartiennent.

1. Le niveau lexical

1.1. Des préfixes à sens intensif (*extra, ultra, super, sur*)

À l'intérieur de notre corpus, nous avons remarqué le fait que la préfixation - en tant que procédé d'intensification - est faiblement représentée, excepté les réclames publicitaires :

Cils d'eau - Mascara aqua-résistant ***extra-recourbant****, longue tenue. Tracé* ***ultra-intense*** (produit de beauté *Chanel)*; *Docilement recourbés par la brosse et* ***extra-allongés****, vos cils vous donnent un côté extraordinairement naturel et naturellement extraordinaire ...*

[5] R. Kiesler, «Où en sont les études sur la mise en relief?» in *Le français moderne*, 68, no. 2, 2000, p. 224, dir. J.-M. Klinkenberg, http://en.calameo.com/read/000903947142bb6510864?authid=jrbSj8SWPqu0 , consulté le 19. 01. 2018.

[6] C. Romero, «Pour une définition générale de l'intensité dans le langage» in *Travaux de linguistique*, no. 54, 2007/1, éditeur De Boeck Supérieur, https://www.cairn.info/revue-travaux-de-linguistique-2007-1-page-57.htm, consulté le 20.01.2018

[7] M. Riegel (dir), J. Pellat, R. Rioul, *Grammaire méthodique du français*, 2e édition. Paris, Quadrige / PUF, 2002, p. 361.

[8] Le corpus sur lequel nous nous sommes arrêtée est constitué d'un ensemble varié d'énoncés appartenant au «discours répété» (cf. E. Coşeriu, *Prelegeri şi conferinţe (1992-1993),* Iaşi, Ed. Universităţii, 1994, p. 55): proverbes, expressions idiomatiques, citations, textes publicitaires. Ce sont des énoncés dont les caractéristiques communes consistent en leur caractère concis et leur rôle de capter l'attention du public auquel ils s'adressent. En ce sens, on peut dire que l'intensification est indispensable à la communication, en l'influençant.

(*Longueur Sublime* - produit cosmétique *Bourgeois*); *Atoderm - Intensive Baume. Le soin intensément anti- démangeaisons et réparateur... Sa texture* ***ultra-nourrissante*** *et non collante permet un habillage immédiat.* (crème protectrice- *Bioderma*); *Couleurs* ***ultra-intenses****, résultat* ***ultra- visible****, même sur cheveux foncés*. (produit cosmétique *Garnier*); ***Sur - naturel****! Le 1er gel qui devient liquide comme l'eau. Un coiffage* ***ultra-facile*** *qui laisse les cheveux souples, naturels et propres.* (produit de beauté de *L'Oréal*).

On observe que les adjectifs auxquels se combinent les préfixes: *extra, ultra, sur* sont qualificatifs, simples (*extra - recourbant, ultra - intense, ultra - facile, sur - naturel*) et à base verbale (participe passé: *extra - allongés*).

Marquant l'intensité excessive, ces préfixes qualifient l'adjectif qu'ils précèdent, comme une particularité positive du nom auquel ils s'ajoutent. Ils expriment l'excès et équivalent à *très* ou à *trop* (par exemple, *surnaturel* est défini par le Dictionnaire *Larousse*[9]: « Qui est trop extraordinaire pour être simplement naturel »). Les dérivés avec ce type de préfixes représentent des mots dont la signification renferme le trait « intensité élevée ».

1.2. Des adverbes intensifs

Le plus souvent, l'intensité forte est exprimée par des adverbes :

- **simples (*très, fort, trop, tout, bien, si*):**

bien: Être ***bien*** *rembourré* (fig.fam. = très gras); *Est* ***bien*** *fou qui s'oublie* (proverbe); *Compagnon*

bien *parlant vaut en chemin chariot branlant* (proverbe); *Charité* ***bien*** *ordonnée commence par soi-même* (proverbe)*;*

tout: Montrez le meilleur de vous-mêmes. C'est ***tout*** *simple et ça va tout changer* (publicité: *Renault*); *Attendre que les alouettes vous tombent* ***toutes*** *rôties dans le bec* (proverbe);

très: Le mascara «Volume Glamour» est maintenant ***très*** *haute tenue.*(publicité: produit cosmétique *Bourgeois*) [*Très* modifie ici un adjectif combiné à un nom].

Les adverbes ***si*** et ***trop*** expriment une intensité qui dépasse la norme :

si apparaît soit dans une phrase positive, annonçant une subordonnée de conséquence:

L'orgueil nous tient d'une possession ***si*** *naturelle au milieu de nos misères, erreurs, etc. Nous perdons encore la vie avec joie, pourvu qu'on en parle.* (Pascal: 77);

La douceur de la gloire est ***si*** *grande, qu'à quelque objet qu'on l'attache, même à la mort, on l'aime.*(*ibidem*, 78)

Votre peau est ***si*** *rayonnante que vous faites de l'ombre au soleil.* (publicité: huile hydratante - *Le Petit Marseillais*);

soit dans une phrase négative, qui nie un degré d'intensité élevée. La proposition est suivie d'une subordonnée en *que* ou en *qui*[10], représentant un jugement, comme dans les proverbes:

Il n'est ***si*** *gros rhume qui ne vienne à sa fin; Il n'est* ***si*** *grande folie que de sage homme; Il n'est* ***si*** *méchant pot qui ne trouve son couvercle; Il n'y a* ***si*** *bons amis qui ne se quittent; Il n'y a* ***si*** *long jour qui ne vienne à la nuit; Nul n'est* ***si*** *généreux que celui qui n'a rien à donner;*

trop: Le chaudron trouve que la poêle est ***trop*** *noire; Il est comme le renard, il trouve les raisins* ***trop*** *verts; Il serait fou d'être* ***trop*** *raisonnable* (publicité: eau de toilette pour hommes *Lanvin*);

Précédant l'adjectif, *trop* est employé avec la signification de présence excessive de la qualité. Il est synonyme de *exagérément , excessivement.*

[9] Dictionnaire *Larousse*, http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/surnaturel_surnaturelle/75798, consulté le 27.02.2018

[10] Dictionnaire *Trésor de la langue française,* http://www.cnrtl.fr/definition/si, consulté le 28.02.2018.

- **dérivés** (synonymes de *très*)**:**

*Être **solidement** charpenté* (fig. = être très bien bâti)*; Être **complètement** crevé* (fig.fam. = très fatigué); *Docilement recourbés par la brosse, et extra-allongés, vos cils vous donnent un côté **extraordinairement** naturel et naturellement extraordinaire ...* (publicité: *Longueur Sublime* - produit cosmétique *Bourgeois*); *Aqua-D*, ***fortement** concentrée en pro-vitamine D, ... permet à la peau de reconstituer son stock de Vitamine D*. (publicité: produit cosmétique de *Lierac*)

L'idée d'intensité forte est due au sémantisme de l'adverbe, dont les sèmes superlatifs indiquent le maximum d'une propriété ou d'une qualité (*extraordinairementnaturel*). Par l'emploi des adverbes intensifs, l'annonceur publicitaire révèle une appréciation ou une évaluation qualitative.

1.3. Des mots à valeur qualitative:

Dans l'analyse de notre corpus, on observe la présence de certains adjectifs qui expriment par leur sens « un degré élevé de grandeur, d'importance »[11]

*Qui de femme honnête est séparé, d'un droit **divin** est privé* (proverbe);

*La vie est un voyage **extraordinaire.*** (publicité: chaussures de sport *Primigi* apud M. Frunză, 2007:108); *Une hydratation **intense.** Le plaisir...d'un gel crème pour les peaux sèches* (publicité: produit de beauté *Biotherm* apud M. Frunză, 2007: 123); *ALIEN eau **extraordinaire*** (publicité: le parfum *Thierry Mugler*);

*Que la présomption soit jointe à la misère, c'est une **extrême** injustice*. (Pascal: 105);

*Toute la dignité de l'homme est en la pensée ... La pensée est donc une chose **admirable et incomparable** par sa nature ...* (*ibidem*, 167);

2. Le niveau sémantico-syntaxique

Employée dans divers types de situations de communication, la catégorie de l'intensité peut avoir des effets de sens contextuels particuliers. Parmi les modalités d'expression de l'intensité forte, que nous avons identifiées à ce niveau, dans le corpus proposé, on mentionne: des exclamations, des changements de catégories grammaticales, des constructions et des expressions à sens expressif.

2.1. Des exclamations:

Qu'elle [la pensée] *est grande par sa nature! qu'elle est basse par ses défauts!* (Pascal: 167).

[Liée au haut degré[12], la quantification de l'exclamation peut être interprétée: « dans la catégorie de la *grandeur* / *bassesse*, la pensée est indispensable *par sa nature* / *par ses défauts* »].

2.2. Des constructions à infinitif qui expriment une conséquence à intensité forte:

*Être bête **à manger** du foin **/ à pleurer***(fig.fam.)

*D'être insensible **à mépriser** les choses intéressantes, et devenir insensible au point qui nous intéresse le plus*. (Pascal: 102)

2.3. Des transferts de catégories grammaticales:

Tout, très peuvent être employés devant un nom en fonction d'attribut ou d'épithète:

*Être **tout flamme** pour quelqu'un* (fig. fam.= très enthousiasmé)*; Être **tout ouïe*** (fig. fam.= très attentif)*; Être **très / trop collet** monté* (fig.= être très affecté)*; Être **très fleur** bleue*

[11] M. Riegel et *alii*, *op. cit.*, p. 363.
[12] J.Cl. Anscombre, *op.cit.* p. 6.

(fig. fam.= très sentimental)*; Être* ***très talon*** *rouge* (fig.fam.= très élégant, afficher une mine d'aristocrate)*;*

Selon P. Charaudeau[13], l'emploi de *très* devant « certains êtres dénombrables » relève l'idée d'une très forte intensité. L'auteur considère « que la personne a une telle passion pour l'objet qu'elle en devient „imprégnée" comme si l'objet se transmuait en „propriété" »:

elle est très fleur [= elle aime énormément les fleurs];

il est très talon [= il est extrêmement élégant et raffiné]

On remarque aussi la présence de *très* devant un nom propre:

Très féminin, ***très*** *couture,* ***très Cardin*** (publicité: parfum *Pierre Cardin*).

Le changement de catégorie grammaticale favorise, dans la publicité, une bonne mémorisation de l'énoncé et implicitement du nom du produit, soumis à l'attention du consommateur.

2.4. Des procédés rhétoriques qui dans leur manifestation peuvent produire un effet d'intensification . On en distingue:

- des comparaisons

Ce sont des constructions qui s'appuient sur la combinaison d'un adjectif au degré positif avec un nom qui, ayant des propriétés contraires, entraîne l'idée d'intensité forte. Correspondant à ce qu'on appelle superlatif absolu, qui marque le degré extrême d'intensité, les comparaisons figées que nous avons trouvées dans le corpus analysé apparaissent dans la structure :

- des expressions à sens figuratif et familier: *Être aimable comme un chardon* (fig. iron.= très désagréable)*; Être bête comme une carpe / un chou / une cruche / une oie / ses pieds*; *Être comme le loup blanc* (= très connu)*; Être copains comme cochons* (= très bons amis); *Être aux cents coups* (= fortement ému, très préoccupé)*; Être ennuyeux comme la pluie*; *Être fort comme un bœuf / un Turc* (= très solide)*; Être comme un chêne* (= très grand, très puissant)*; Être fraîche comme une rose* (= très belle et jeune)*; Être franc comme l'or* (= très sincère) */ gai comme un pinson* (= très gai)*; Être muet comme la tombe; Être souple comme un roseau* (= très souple)*; Paraître sérieux comme une messe* (= être très solennel)*;*
- des proverbes: *Il est chargé d'argent comme un crapaud de plumes* (= très pauvre)*; Il est comme le charbon qui brûle ou qui noircit; Il est comme le chat qui tombe toujours sur ses pieds;*
- des textes publicitaires: *«... depuis l'Antiquité, l'*Immortelle *est connue comme une fleur éternelle. Elle détient en elle un extraordinaire secret de jeunesse».* (produit de beauté *L'occitane*); *C'est comme un oreiller pour vos pieds*! (chaussures *Skechers*. *Memory Foam*) [= semelle très moelleuse]
- et des citations: *Ainsi l'opinion est comme une reine du monde, mais la force en est le tyran.* (Pascal: 149)*; L'extrême esprit est accusé de folie comme l'extrême défaut*. (ibidem, 171)

- des litotes

Par la négation du contraire, *la litote* laisse entendre plus qu'on ne dit, et dans certains contextes, elle renforce ou intensifie. Nous l'avons rencontrée, par exemple, dans les proverbes où elle exprime des jugements, des commentaires:

Mauvaise herbe ne donne pas bon foin;

Si le droit est en suspens, c'est qu'il n'est pas mort;

[13] P. Charaudeau, *op. cit.* p. 260.

Il n'y a pas de mauvais pilote quand le temps est beau [il y a de très bons pilotes ...];
Il n'y a pas de sot métier [tout métier a son utilité]

et dans les textes publicitaires où elle présente les qualités d'un produit d'une façon élogieuse, pour déclencher l'acte d'achat:

On ne va pas tourner autour Du Pot. (produit alimentaire fabriqué en Normandie - *Nutella*) *La peau idéale n'est pas un rêve*. (*Idéalia* - produit cosmétique de *Vichy*)

D'autres intensificateurs appartenant à la litote exigent une intonation et une mimique particulières:

Avoir une de ces mines ! [= être très surpris]

Il est à remarquer que la litote s'appuie sur l'idée que le sens implicite peut parfois être plus fort que le sens explicite.

- **des répétitions**

Il s'agit de la reprise d'un terme ou d'un groupe de mots, afin qu'on exprime l'intensité d'une qualité:

Ce qui est fait est fait (proverbe)
Suprêmement blonde. Suprêmement protégée. (publicité: produit de beauté de *L'Oréal* destiné à colorer les cheveux);

La reprise du verbe à une autre voix est parfois accompagnée d'un changement de signification, ce qui accentue l'idée de l'intensité de la qualité et de l'expressivité:

Qui ne doute de rien ne se doute de rien. (proverbe)
Sentir bon et se sentir bien. (publicité: parfum *Clarins*, Paris)

2.5. Des expressions idiomatiques

La manifestation de l'intensité peut concerner non seulement un terme, mais une idée, un concept. On peut l'observer dans le contenu de certaines expressions qui sont utilisées dans le langage figuratif, surtout au registre familier, pour faire connaître les intentions des locuteurs:

Avoir une mémoire d'éléphant (= être rancunier); *Être sur les dents* (= très épuisé); *Être en pleine forme / dans une forme éblouissante* (= en très bonnes conditions physiques); *Être sur les genoux / Être rompu de fatigue* (= très fatigué); *Avoir le coeur gros* (= être très peiné)

ou dans la structure des proverbes:

Le bon timonier triomphe de l'orage (= être très adroit); *Avoir une oreille d'âne* (= très discret); *À coeur vaillant rien d'impossible* (= être très courageux); *Qui veut la fin, veut les moyens* (= être très persévérant)

et même dans les textes publicitaires:

Boire Evian, c'est respirer à 3.000 mètres. (eau minérale *Evian*) [= eau très fraîche]

Bien que les notions de quantité et de qualité soient séparées du point de vue conceptuel, celles-ci peuvent, pourtant, interférer en pratique. On remarque, ainsi, la possibilité de glisser d'un pôle à l'autre et la présence des mêmes moyens linguistiques dans les deux cas:

***Bien** méchant le cheval qui ne veut porter sa selle* (proverbe) - l'intensité d'une qualité (= très méchant)
*Qui a **bien** besogné a droit de se reposer* (proverbe) - la quantité (= beaucoup)
*Brebis **trop***[= très] *apprivoisée de **trop*** [= beaucoup] *d'agneaux est tétée* (proverbe)

Conclusion

Après avoir présenté d'une manière générale la catégorie de l'intensité, nous nous sommes limitée dans notre travail à l'intensité forte appliquée aux propriétés, en insistant sur les marques qui l'expriment, aux niveaux lexical et sémantico-syntaxique.

En nous rapportant à l'analyse du corpus proposé, nous constatons que l'idée d'intensité forte est exprimée par certains moyens lexicaux et grammaticaux (préfixes, adverbes d'intensité, termes à valeur qualitative) et diverses structures (exclamations, constructions à l'infinitif, figures de rhétorique exprimant l'intensité) qui relèvent un excès.

Notre intention étant descriptive, on observe qu'au niveau lexical la préfixation intensive est plus présente dans les réclames publicitaires, que dans les autres types d'énoncés. Les préfixes les plus fréquemment rencontrés sont *extra* et *ultra*, qui marquent le degré élevé d'intensité de l'adjectif. Dans le même sens, on emploie toujours dans les textes publicitaires les adverbes en *-ment*, grâce auxquels l'annonceur met en évidence une évaluation qualitative.

Parmi les adverbes intensifs, les plus fréquemment rencontrés dans nos exemples, on mentionne *bien*, avec une nuance d'appréciation qualitative et *si, trop*, exprimant l'intensité qui dépasse une norme, tandis que *tout, très* apparaissent dans des énoncés moins nombreux.

Au niveau sémantico-syntaxique, on retient, d'une part, la présence des comparaisons figées à valeur d'intensité forte (*être fraîche comme une eau*) qui sont utilisées surtout dans les proverbes et, d'autre part, la création des expressions à sens intensif dans le langage figuratif (*être sur les dents* = très épuisé). Il est à souligner, en même temps, l'emploi de l'intensificateur *très* devant un nom (*être très talon rouge* = très élégant) et surtout devant un nom propre, comme l'on remarque dans le texte publicitaire pour le parfum *Cardin* : *Pierre Cardin*: *Très féminin,* ***très*** *couture,* ***très Cardin***. Ce procédé non seulement attire l'attention, mais il souligne également l'idée d'une très forte intensité de la propriété.

Au terme de l'examen des marques de l'intensité forte, on se rend compte d'une part, de leur importance dans le processus de la communication et d'autre part, de leur capacité d'exprimer le haut degré d'intensité appliquée aux propriétés (qualités). Elles représentent un ensemble de moyens linguistiques variés, sur lesquels reposent le phénomène de l'intensification.

BIBLIOGRAPHY

Charaudeau, P., *Grammaire du sens et de l'expression,* Paris, Hachette, 1992.

Ducrot, O., Schaeffer, J. M., *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*, București, Editura Babel, 1996.

Frunză, M., *De l'argumentation à la persuasion dans le discours publicitaire français*, Iași, Casa Editorială *Demiurg*, 2007.

Riegel, M., Pellat, J-Ch., Rioul, René, *Grammaire méthodique du français*, 2-e éd. Quadrige/PUF, 2002.

Ressources électroniques:

Anscombre, J. Cl., Tamba, I., «Autour du concept d'intensification» in *Langue française*, no. 177, éditeur Armand Colin, 2013/1, p.5
https://www.cairn.info/revue-langue-francaise-2013-1-page-3.htm, consulté le 24.02.2018.

Dictionnaire *Trésor de la langue française,* http://www.cnrtl.fr/definition/si, consulté le 28.02.2018.

Dictionnaire *Larousse*,
http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/surnaturel_surnaturelle/75798
www.lexilogos.com/francais_langue_dictionnaires.htm consulté le 3.05.2017
Kiesler, R., «Où en sont les études sur la mise en relief?» in *Le français moderne*, 68, no. 2, 2000, p.224, dir. J.-M. Klinkenberg,
http://en.calameo.com/read/000903947142bb6510864?authid=jrbSj8SWPqu0, consulté le 19. 01.2018.
Romero, C., «Pour une définition générale de l'intensité dans le langage» in *Travaux de linguistique*, no. 54, 2007/1, éditeur De Boeck Supérieur,
https://www.cairn.info/revue-travaux-de-linguistique-2007-1-page-57.htm, consulté le 20.01.2018
www.espacefrancais.com/**proverbes**-francais-expliques/, consulté le 18.02. 2018
http://www.proverbes-citations.com/les-proverbes-par-themes.shtml#.WELomrJ96Uk, consulté le 15.01.2018.

Textes de référence:

Gheorghe, G., *Proverbele româneşti şi proverbele lumii romanice*, Bucureşti, Editura Albatros, 1986.
Gorunescu, E., *Dicţionar de proverbe francez – român*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1975.
Negreanu, A., *Dicționar de expresii francez - român*, București, Humanitas, 1992
Pascal, B., *Pensées,* Paris, Librairie Générale Française, 1972.
Revues: *Géo*, mars 2018, *Elle*, no. 3756 déc. 2018, *Avantages*, no. 355/avril 2006, *Grazzia*, avril 2014, *Biba*, mai 2014, *Marie-Claire*, janvier 2018, *Marie - France*, mars 2018.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

THE CRYPTOEROTIC TEXT FROM THE STELLAR PRAYER OF T. PALLADI

Victoria Fonari

Assoc. Prof., PhD, State University of Moldova

Abstract: The volume of lyrics the Iceberg of the heart signed by Tudor Palladi is a trilogy: Ashes of sighs, Edena the eternal, One in four. The author is known and in the sphere of research, the literary, the last being the Metaphor between word and drama... (Chisinau, 2017). Living in the imperative of the lack of rigors, Tudor Palladi believes that the most rigorous evaluation is the emotion, the pleasure cannot be imposed, it is true that it can be cultivated or taste has the opportunity and to be imposed, yet the most complicated in the multiple voices to trace in his own voice.
The voices he hears and to which calls are his readings – I'm not insăilările of intertexte why would he want to be well hidden, are the quotes what-i open some windows the compartments. And in these windows are smiling Pier Franco Marcenaro, Kirpal Singh, Guru Amas Das, Mihai Eminescu, Steliana Grama. The most persistent dialogue is poetic with and through the texts of the poetess Stelianei Grama, who is no longer alive. I found a vein taken from the Paradise of Dante Alighieri. The primary issues constitute time, life, creation, love, divinity.

Keywords: criptoerotic, knowledge, intertext, love, eternity, paradise.

Volumul de versuri *Aisbergul inimii* (din colecția Opera Omnia, Iași, 2018) semnat de Tudor Palladi este o trilogie: *Cenuşa din suspine*, *Edena cea eternă*, *Unul în patru*. Autorul este cunoscut și în sfera cercetării literare, ultima fiind *Metafora între cuvânt şi dramă*... (Chișinău, 2017). Poetul Tudor Palladi (n. 06.06.1946, Bălănești) lucrează la o carte asemeni unui arhitect. Conţinutul trebuie să fie transfigurat dintr-o rugăciune în care fiecare cuvânt îşi ştie rostul. Atent la detaliu, de parcă să nu supere niciun cuvânt, clădeşte cartea. „Aisbergul inimii" este aceeaşi construcţie unde cuvintele devin detalii ai corpului său spiritual. Poezia devine o formă a cunoaşterii care aduce din neantul intuiţiei pe undele emoţiei ceea ce raţiunea nu are decât să asculte dactilografierea inimii.

Cunoaşterea de sine este atribuit lui Socrate, dar acest dicton se afla scris cu mult înainte pe frontispiciul oracolului din Delphi. Care este acest traseu de cunoaştere? În fiecare timp era perceput diferit, în dependenţă de criteriile vizate. Totuşi orice scriere, deşi este concepută după anumite criterii comune, în esenţa ei are viziunea proprie a scriitorului. Anume această optică va defini pe viitor carcasul sau tiparul interpretativ general-uman.

„Timpul nici nu se vede, el nu cade sub simţuri. Perceperea timpului presupune un nivel mai înalt de abstractizare, distanţarea de imediat, de aceea este nemijlocit prezent"[1]. Dacă un spaţiu poate fi ales în favoarea sau defavoarea eroului liric, timpul nu oferă această posibilitate.

[1]Puha, Elena, Stratone, Nicolae. *Antropologie Filozofică*. – Iași: Bucovina, 1995, p. 208.

Fiind o parte componentă a exteriorului, a decorului, timpul doar „curge prin noi, şi peste noi, nu din noi. Noi lovim timpul în faţă, nu-l cunoaştem transversal, în profunzime”[2].

În conformitate cu concepţia despre timp a filosofului francez M. Bergson, prezentul nu poate fi gândit: „Trecutul imediat, în măsura în care este perceput, este... senzaţie, fiindcă, orice senzaţie traduce o foarte lungă succesiune de unităţi elementare; iar viitorul imediat, în măsura on care se determină, este acţiune sau mişcare. Prezentul nu este deci în acelaşi timp senzaţie şi mişcare; și cum prezentul meu formează un tot nedivizat, mișcarea trebuie săținâ de această senzație, să o prelungeascăîn acţiune. De unde conchid că prezentul meu constă dintr-un sistem combinat de senzații și mișcări. Prezentul meu este, în esenţă, senzori-motori”[3].

„Aisbergul inimii” să fie acel ceva de care dacă încerci să te atingi şi acesta imediat dispare. Tudor Palladi probabil a considerat că atingerea nu poate fi realizată prin eseurile critice, unde de fiecare dată denotă profunzimea gândirii, realizând paralele şi trasând interpretarea pe făgaşul lecturilor proprii. Selecţia în favoarea poeziei este motivată prin faptul că metafora este acelaşi aisberg care creşte în timp, nevăzut de timpul imediat, uneori palpabil doar cu sufletul şi nu imediat prin raţiune. Partea văzută este porţiunea mică, respectiv sunt texte care întredeschid porţi spre alte tărâmuri ale altei lumi, necunoscute – este lumea inimii, cea pentru care *Pace vouă* este valoarea supremă. Inima este părtaşă a armoniei, a liniştii, a admiraţiei şi a contemplării.

Trăind în imperativul lipsei rigorilor, Tudor Palladi consideră că cea mai riguroasă evaluare este emoţia, plăcerea nu poate fi impusă, e drept că ea poate fi cultivată sau gustul are posibilitatea şi să fie impus, totuşi cel mai complicat în multiplele voci să-ţi depistezi propria voce.

Vocile pe care le aude şi la care apelează sunt lecturile sale – nu sunt însăilările de intertexte ce ar vrea să fie bine ascunse, sunt citatele ce-i deschid ca nişte ferestre compartimentele. Şi în aceste *ferestre* zâmbesc Pier Franco Marcenaro, Kirpal Singh, Guru Amas Das, Mihai Eminescu, Steliana Grama. De ce am ales verbul „zâmbesc”? Pentru că toate citatele vizează dragostea. Cineva ar putea să reproşeze, dar dragostea nu este numai zâmbet, este şi lacrimă, şi durere, şi răbdare. E cert că din optica dragostei dintre el şi ea dragostea este mărginită după substanţa chimică în care îşi unge Eros săgeţile, adică ori în miere – ceea ce înseamnă reciprocă, ori în venin – semnifică dezacordul. Extrema relaţiilor din mitologia antică par să fie schematice, dar directe. Dar paleta din cartea lui Tudor Palladi chiar prin citatele alese se conturează raportul: dragoste – eternitate – Dumnezeu. Pe aceste repere pulsează inima, care uneori în cotidian este definită ca un organ biologic ce răspunde de alimentarea sângelui în corp, alta ar fi etimologia – de anima, în raport cu animus, dar de câte ori ignorată de tot macchiavellismul dominat al secolului nostru. Frigul devine o autoapărare de a nu accede la *anima* decât cei ce-şi doresc cu adevărat, cunoscând supremaţia emoţiei şi neacceptând să fie dominaţi de jocul raţional.

Cultura europeană prin criteriile curentelor literare a explicat întreaga creaţie universală prin două criterii: raţional şi emoţional. Această dihotomie nu are echivalenţa celor două tipuri de săgeţi şi totuşi în acest criteriu raţionalul este purtător de ordine, iar emoţia răspunde de haos. Tudor Palladi vine să combată această doctrină. Emoţia are parte de ordine, or, armonia nu poate să fie dedusă din haos. Haosul şi neantul sunt diferite ca esenţă şi atunci cuvântul nu mai este cel care este dominat de context, el singur fiind purtător al acestui context.

[2]Ibidem, p. 207.
[3]Henri Bergson. *Eseu asupra datelor imediate ale conștiinței*. – Iași: Institutul European, 1992, p. 82-84.

Un argument în favoarea ordinii stricte constituie titlurile de deschideri, îmi permit să numesc compartimentele poemelor – deschideri, pentru că sunt porţi de trecere pe alte trepte, alte dimensiuni ale spiritului:

I. *Cenuşa din suspine* – distingerile din interior înseamnă şi perpetuarea unitară a omului: viitorul în trecut şi trecutul în viitor. Pentru suflet trecutul nu de fiecare este plasat ca ceva iremediabil, amintirea poate revitaliza mai mult decât prezentul cotidian. Sufletul îi dă o altă fisură timpului, nu mai este dominat de frontierele liniare. Jocul cu imaterialitatea timpului, dar care ştie să pună amprente dure, este cooptat după propriile legi: amprentele timpului generează un zbor al durerilor, totul este trecător devine o lege a pământului, dar nu e cea a cerului. Suspinul denotă scara care urcă coborându-l în lumea proprie.

Titlul „Cenuşa din suspine" anunţă o dematerializare sau un transfer din real spre idee. În viziunea grecilor cenuşa este elementul de durere mortuară, subordonează timpul deplângerii plecării omului drag. Or, în tradiţia elină antică, un criteriu al exteriorizării plânsului defunctului constituie turnarea peste cap a cenuşii. Arderea este un atribut al conexiunii dintre lumea celor vii şi lumea olimpică sau cea a umbrelor. Deşi sunt din registre opuse, pătrunderea în acelor tărâmuri semnifică dezicerea de viaţă.

„Suspine", cu asociativele sale fonetice de „sus", „spine", „spune", se extinde asupra subtilităţilor auditive de corespondenţă dintre senzaţie şi fonem. Cenuşa este o consecinţă a arderii, suspinul – a unei sfâşieri ce dăinuie ca o rană ce nu vrea să fie cicatrizată.

Poemele din acest compartiment / volum li se atribuie o asumare auctorială prin definirea textelor de „pălăduiri" de la numele de familie Palladi. Chiar primul poemul deschide sfâşiri într-un sentiment care dăinuie: „Tăcerea veche pururi nouă / Să-mi recitesc de la-nceput". Versul eminescian pătrunde în structura aleasă de poet în „A primăverii înflorire..." care îşi începe exerciţiul de inspiraţie / de meditaţie prin împletirea a două motouri, ontologic diferenţiate:

- Primul biblic: „Cine nu iubeşte, n-a cunoscut pe Dumnezeu; pentru că Dumnezeu este Dragoste" (1. Ioan:8) cu o condesare celestă accentuând două esenţe care se luptă continuu divinul şi terestrul în om, deschiderea întru dragoste este condiţia cunoaşterii prin prisma artistică. Apropierea de divin se realizează anume prin emoţie care va dezvălui sublimul din omul evlavios şi din oamenii pe care tinde să-i cunoască.
- Al doilea „A iubi e primăvară" aparţine lui Lucian Blaga, unde emoţia este o secvenţă a vieţii, percepută ca o revoltă în faţa frigului, a speranţei, a credinţei. Presupune şi o tendinţă de a generaliza că toţi dispuşi să trăiască verbul „a iubi" se includ părtaşi ai unei primăverii continuu.
- A treia secvenţă sunt versurile propriu-zise ale scriitorului Tudor Palladi: „Inoxidabilă departe / Coboară-n adieri de foi / Lumina beznei ce-i împarte / Altoiul neuitat de noi". Emoţia, făcând parte din criteriul subiectivităţii, are capacitatea de a fi efemeră şi eternă. Rezistenţa sentimentului în timp se relevă prin inacceptarea coroziei, adică uitarea nu poate rugini interiorul. „Lumina beznei" implică o vastitate a spaţiului care nu îi este cunoscută limita, dar imensitatea sperie şi atrage concomitent. Imaginea „beznei" conţine o conotaţie dublă: spaţiul cunoscut doar de cei aleşi de Dumnezeu, cărora li se deschid porţile luminii în lumea de dincolo, spaţiul interiorului care îşi descoperă aptitudinea iubirii pe o scală de care nu îşi dădea seama vreo dată că e posbilă. Mircea Eliade atenționează asupra observației lui A.C. Coomaraswamy cu privire la conexiunea fonică dintre cuvântul sanscrit „lila", care înseamnă jocul cosmic

creator, și „lelay" înfățișarea Sfântului Duh în formă de flăcări Apostolilor[4]. În acest context depistăm că lumina are multe conotații – de la importanța ontologică vitală până la ilucidarea tainelor.

Lumina în viziunea poetului are repere creștine, de aceea am considerat necesar de a stipula viziunea teofaniilor luminoase din textul biblic: „1. ideea de lumină este inclusă în conceptul de „strălucire" divină, iar a-l întâlni pe Iahve înseamnă a pătrunde în Lumina Sfântă; 2. Când a fost creat, Adam era o ființă ce iradia Lumină, dar, păcătuind și-a pierdut aureola; 3. între-o zi Lumina Sfântă va reapărea o dată cu Mesia, care va străluci ca soarele, căci Mesia este Lumină și aduce Lumina; 4. cei drepți capul încununat de raze în lumea viitoare, căci lumina e semnul caracteristic al lumii viitoare, reînnoite; 5. când Moise a coborât de pe muntele Sinai (*Ieşirea 34, 29 urm.*), fața lui era atât de strălucitoare încât Aaron și poporul întreg s-au înfricoșat"[5].

Lumina revelatorie distinge posibilitatea de a percepe lumea prin varietatea sa creativă în mai multe dimensiuni. Lumina, fie prin vers, fie prin gând sau emoţie, devine o catapultă pentru eul liric de a fi aruncat spre cunoaşterea necunoscutului propriei lumi determinată de scara emoţiei.

În acest volum, ca şi în celelalte, este prezent o oglindire. În „Cenuşa din suspine" motoul din textele Stelianei Grama[6] (04.06.1974, Chișinău – 11.10.2006, Chișinău) sunt aşchiile dialogului poetic. Deşi într-un dialog e obligatorie prezenţa unui eu şi tu concomitent, în spaţiul artistic atestăm o comunicare dintre versuri. Motoul din versul poetei apare ca o acordare de strună a instrumentului muzical ales în pălăduiri. Este o unitate de abordare a unui subiect pe care le-ar discuta nu poeţii (care nume concrete Steliana Grama şi Tudor Palladi), dar textele lor. Titlul „Ameţitorul alb de-argint sonor" (p.13) emană vocea de clopoţel, venită parcă din alte dimensiuni ale Stelianei, imagine conturată şi de versul selectat din poezia sa, care apare ca o sentinţă latină: „Cunosc un singur Dumnezeu – Iubirea". Enunţul apare ca o revelaţie din frământările scrierilor ebraice de a cunoaşte numele lui Dumnezeu, or, cel, care îl va afla şi-l va rosti, va avea supremaţie. Tudor Palladi se disociază într-un eu venit dintr-o perspectivă a pietrei filosofale: „Socratica înţelepciune spune / Totul să-nduri să arzi pân'la tăciune / Eliberat de-naltul Tău astral / Liliachiu ca piatra de graal". Datul se identifică ca o ardere, realizare totală care ajunge la punctul sedimentării („tăciune"). Este traseul parcurs de la dinamică la statică, de la hotar la libertate. Graalul interpretat diferit, face parte din misterii, ascunsă în legendele despre cavalerii teutoni, apare ca o criptogramă ce atinge litera L din acrostih (steLiana) şi numele Grama. Culoarea, ce închide nuanţele din curcubeu este asociată cu strugurii de flori, aminteşte de piatra ametist, cea care are forţă de a rămâne treaz. Veghea este condiţia dialogului, totul trebuie însemnat, pentru că este important. Şi dacă cineva ar spune: cât se poate de vorbit cu aceeaşi ființă despre acelaşi lucru; atunci cartea din pălăduiri demonstrează prin creaţie că se poate şi că lipsesc limitele percepţiei. Rezultă prin senzaţia de „ameţitor" din titlu, ce se repetă ca un refren în ultimul vers.

Aceste vocalize, ce sincronizează voci cu tembre din spaţii diferite, sunt definite „În şoapta Marilor Iubiri", unde titlurile îşi continuă dialogul dintre EA: „De ce nu mă-nfiez, Iubire"

[4] Vezi: Eliade, Mircea. Mefistofel și androginul.Trad.de A. Cuniță. București: Humanitas, 1995, p. 14.
[5] Tabără, Cristian. Experiența mistică a luminii în religiile orientale și în creștinismul orthodox. București: Paideia, 2000, p. 22.
[6] Steliana Grama a scris următoarele cărți „Tratat de tanatofobie" (1996), „Rezervația de meteori" (1998), „Pubela di Calea Lactee" (2000), „Surogat de iluzii" (2003) etc.

(S.G.) şi EL: „Atât de dor i-i versului de tine" (T.P.). Versul lui T. Palladi din titlu pare că îmbrăţişează artistic segmentul rupt atent ca o floare din poezia Stelianei Grama pentru a o reînvia în timpul artistic. Acelaşi efect – o îmbrăţişare de texte îl sesizăm şi în poezia „Peste prispa cea de stele" cu motoul „Nu ne-alunga din casa Ta, Iubire..." (Steliana Grama).

Printre versuri întâlnim nume care înfăşoară dialogul pe o scară a culturii: „Joi te-a chema cum s-auzi cum vara-nfloare / Ca-n Eminescu teii visători"; „Sâmbătă-a dat de-a-nmuguririi Clipă / În prour aprilin cum bate-n geam / Ca-n Blaga să se-atingă de „risipă" / „Florar" ci vecii care este neam". Zilele săptămânii la Grigore Vieru sunt înrolate în perceperea existenţială în „Steaua mea de vineri", la Arcadie Suceveanu în „*Miracolul zilei de miercuri*". Tudor Palladi reflectă o săptămână în care este Steliana Grama într-o lume a reveriei, în aureola corespondenţelor Meaştrilor al cuvântului, ce aveau percepţia ontologică a rostirii, a rostului numelui. Textul include două lumi: cea a trecutului biografic al Stelianei Grama căreia i s-a dat să trăiască o primăvară trăind numai 32 de ani; alta – perceperea comuniunii întru lumina iubirii, indiferent dacă nu sunt de aceeaşi parte a râului Styx, ceea ce constituie posibilitatea cântării pentru autorul „Aisbergul inimii", utilizarea aptitudinii a fi auzite vibraţiile versului plin de iubire. Steliana Grama fiind în lumea celor drepţi, devine purtătoare a adevărului suprem. Această forţă energetic pătrunde poezia lui Tudor Palladi.

Viziunea de împreunare poetică se relevă în următoarele versuri: „Noi amândoi purtăm acelaşi Em- / Inescian Arheu dintr-un totem". Pronumele personal alăturat de numeralul colectiv valorifică un tandem de idei. Silabisirea cuvântului „eminescian" nu este una aleatorie. Analiza noastră se axează asupra unui text ezoteric. Autorul implică numelui forţe mistice, factorii care favorizează aceastea sunt: „Numele este un lucru viu. În nume se regăsesc toate caracteristicile simbolului: 1. este încărcat cu semnificaţie; 2. scriind sau rostind numele unei persoane o faci să trăiască sau să supravieţuiască, ceea ce corespunde dinamismului simbolului; 3. cunoaşterea numelui cuiva dă ascendent asupra respectivei persoane: aspect magic, legătura misterioasă a simbolului"[7]. Considerăm că aceasta ar fi cheia interpretării textelor lui Tudor Palladi – într-un timp când se generalizează, când biograficul se reduce la uzual, poetul criptează numele Steliana Grama peste tot: în motou, în specie literară, în acrostih, prin fâşiile numelor despre care poate au comunicat, poate şi-ar fi dorit să discute. Dar poezia creează spaţiul în care, asemenea visului, permit accederea întâlnirilor imposibile, dorinţele convieţuiesc cu împlinirile, iar trecutul şi viitorul devin un fitil creat din litere care se aprinde odată ce începe lectura.

Cercetând poemele în cauză, depistăm un acrostih care oglindeşte numele şi prenumele autorului însuşi. Titlul „Am acceptat din dragoste să mor..." aminteşte de poezia trubadurilor. Se creează impresia că lexicul elevat distinge anumite pagini din idealul dragostei măreţe care aminteşte de simbolistica cavalerilor teutoni: „focul", „umple cuvântu-nmiresmat de stări", „ozonu-şi soarbe din tuspatru zări", „clipitele divine", „orfică-n zbucium", „a stelelor cunună de-ametist". Dinamica stihiei iese din circuitul Vedelor referindu-se la focul genezic, arderea din interior vine să relevă puritatea trăirilor, similare literaturii cavalereşti pe care specialistul în literatura medievală Max Weber în „Destinul Occidentului"[8] o defineşte *criptoerotică*, ţinând cont de concesiile de onoare cavalerească unde în raporturile de vasalitate există o „religiozitate criptică", determinat de o viziune ascetică. Iată cum se raportează acrostihul la cele elucidate anterior: „La gândul că asemenea lui Christ / Am acceptat din Dragoste să mor / De dragul Celei

[7]Chevalier, Jeans; Gheerbant, Alian. *Dicţionar de simboluri*. Vol. II. – Bucureşti: Artemis, 1995, p.354.
[8]Vezi: Weber, Max. *Considerazioni intermedie. Il destino dell'Occidente. A cura di Alessandro Ferrara*. Armando Editore.

fără care-i trist... / Icoana ei s-o pot renaşte-n zori..." (p.165). În faţa acestui acrostih, elaborat cu simboluri de pe blazonurile medievale, ai senzaţia ţi se deschide accesul la o altă dimensiune din cele 3 proprii pământului. Criptoerotismul a fost elucidat şi în interpretarea poeziei lui K.P.Kavafis de către Sophie Coavoux în „Le déveoppement de l'érotisme dans la poésie de Constantin Cavafy" (Monpellier: Ed. Presses Universitaire de la Méditerranée, 2013).

Reminescenţă din epoca alchimică, adică de la evul mediu, insistă să trecem terminologia şi în registrul epocii informaticii. În prezent criptografia este utilizată în parametrii informaţiei pentru protejarea bazelor de date, a fişierilor. Revenind la pălăduiri, specific: în cazul textului artistic este protecţia de anxietate, dezvăluirea durerii şi a iubirii, a fortificării cuvântului întru creaţie, perceput drept o conexiune dintre lumea reală şi cea a ideilor, cuvântul cu esenţa de armonie întru prosperarea spiritualului.

II. *Edena cea eternă* – apogeul anunţat de Dante Alighieri pentru a ajunge să fie atins de Beatrice (fonetic acest nume fiind asociat cu Beatitudine – binecuvântare). Deşi cuvântul eden, cu forma improprie dicţionarului la genul feminin, insistă şi în „Cenuşa din suspine", se relevă prin titlu într-o altă amploare. Paradisiacul străpunge cu vigoare aceste texte. Dacă cuvântele dor, trecut, suferinţă, desemna o tristeţe în volumul anterior, în acest compartiment despărţirea este o consemnată ca o convenţie, prezentul poetic insistă şi prin aceste *pălăduiri stelare* autorul îşi determină traseul lui Dante. Versurile „Tu îmi surâzi de veci nemuritoare / Ca visul ce se-ntâmplă doar în Rai" amintesc de imaginile subtile ale lui Dante Alighieri din „Paradis": „Beatrice sta pe veşnicele roate / cu ochi ţintiţi; iar eu ţineam pe-ai mei / la ea, şi-uitând de ceruri sus, de toate. / (...) / S-arăt *per verba* ce-i *transumanare* / nu-i chip să pot, ci-ajunge-exemplul dat / cui graţia-i păstrezi asemeni stare // De-am fost eu numai cel se-acum creat / ştii tu, cârmuitoare-n cer, Iubire, / a cui lumin-aici m-a ridicat" (Dante Alighieri, Paradisul, Cântul I, vv.64-72).

Această înălţare se resimte în versurile „Steaua-regat şi turnul meu de veghe". Destinul desemnează singur o criptogramă pe care fiecare o descifrează la o distanţă de timp. Să ne amintim de Laura lui Petrarca, iubită şi simbol, or este poetul aievea încoronat cu lauri. Aşa şi fericirea lui Dante cunoscută prin Beatrice, pe care nu a văzut-o decât de două ori în viaţă. Steliana, în acest context, devine un simbol, ridicată la nivelul mitic graţie reveriei poetice.

În „Edena cea eternă" persistă dialogul cu Steliana Grama prin versurile ce apar în motou. În acest context fragmentarea poeiilor Stelianei Grama sidefează un alt luciu. Versurile devin secvențe dintr-un foc stelar. Lumina lor crepusculară își urmează drumul de a revitaliza iubire din planul trecutului în prezent. Coloratura sensului aspectului verbului oscilează dintre participiu (cu nuanța trecutului) și prezent. Ambii autori își aleg această partitură, deosebirea constă că Steliana Grama preferă un eu cu firea „dezmoșteniă de Iubire" apare parale cu senzația de greutate „Îmi târâi pașii (...) / Și-nvăț ce este resemnarea", iar Tudor Palladi dezvăluie comuniunea dintre *noi*, cum ar fi „Dintre chemările Iubirii / Luăm doar ele ce-au lăsat" („Dintre chemările Iubirii").

Edificiul poetic lui Tudor Palladi în această carte se construieşte cu coloanele templelor imaginilor textelor Stelianei Grama. De parcă timpul s-a bifurcat în două timpul poetic din viaţa reală biografică în care a trăit poeta Steliana Grama şi timpul poetul Tudor Palladi, în care reuşeşte să o întrevadă din lumea eternă. Bisericile creştine ascundeau coloane păgâne adunate din templele distruse. În cazul dat distrugerea este proprie timpului, unei senzaţii din *Mortua est*, dar eminescianismul este revizuit pe calea undelor cuvintelor ce au forţă de a trăi atât cât sunt

rostite. De aceea prezentul versului Stelianei Grama răsună ca un ecou din catedrala, un fragment coral dintr-o partitură de soprano, similar după vocea de clopoţel a poetei: „Ce-aş face cu Iubirile postume? / Mai poţi lua ceva cu tine-n lume?" Motoul face parte din mistere, apar întrebări: Despre care lume atenţionează? Despre cea de aici? Sau cea din altă lume? Acest *Postum* ţine de durata unei iubiri? Sau cum se clasifică iubirile: de părinţi, de artă, de prieteni, de ţară? Răspunsurile sunt adunate în versurile-pălăduiri: „Regatul meu cu ochii de cicoare / Cu stele-adânci de-albastru de Izvoare // Ca-n Cantemir celebrul ce măsoară / Vechimile cu-a gândului zăvoare". Măsurarea relevă ordinea cu care şi-a împlinit destinul, ţinând cont de un moment biografic consemnat de profesoara de limbă şi literatură română Olga Starţun, care povestea un dialog dintre ea şi o elevă de clasa a V-a: Ce citiţi acum? Răspunsul a fost: În prezent recitesc anumiţi scriitori pentru a valorifica creaţia lor cu elevii claselor mai mari. Dar tu, ce citeşti acum? Eu citesc „Istoria Ieroglifică" de Dimitrie Cantemir. Era răspunsul Stelianei Grama. Probabil din considerentul profunzimii cuvântului ei, poetul insistă la coloane din versul ei. Şi deşi în poezia „Setea de viaţă" nu indică direct numele poetei întrezărim lumina stelară: „Neaua cum luce-n stelele de-argint / Când Soarele-o înalţă-n slăvi de-alint / Şi Ţi se-arată din albastra-i ceaţă / Dalb-ninsorie setea cea de Viaţă..." Dorinţa de viaţă luptă cu ninsoarea, albul inundă şi insistă constituie puterea absorbirii materiei în numele spiritualului. Viaţa, în toată trecerea sa, determină frumosul creaţiei, miracolul trăirii, dorinţa determină calea dintr-un gând păgân la emoţia împlinită prin iubirea divină.

Sentimentul răvăşeşte şi atunci eul liric exclamă în titluri „Bolnav mi-i sângele de tine"; „Mi-e arsă inima de tine", resemnările sunt negate „Doar gândul niciodată nu apune"; „Numai Iubirea nu cunoaşte moarte / Ea este-al Veşniciei Legământ" citim în pleonasmul „Paradisul veşniciei", veşnicia se subînţelege în paradis. Ce e drept din ce în ce mai des cuvântul *paradis* este înlocuit cu cuvântul *paradisiac*, ce are un sens de voluptiv, atractiv, izolat de semnificaţiile sale religioase. În sensibilitatea cuvântului autorul a menţionat eternul printr-un eden de genul feminin „Edena cea eternă" – titlul fiind o oglindire aproximativă a literelor din două cuvinte din registre diferite.

Conexiunea cu cel ce nu mai este se realizează prin meditaţie şi rugăciune. Lumânarea fiind un atribut, face ca fiinţa dusă-n nefiinţă să fie simţită printr-o lumânare, o retransformare inversă a Galateii: „Atunci mi-am zis că eşti de ceară / O lumânare în abis / Şi mă sufla din mine-afară / Durerea unui gest „permis...". Materializarea cu o realizează Pygmalion, dar o surpare a sufletului din cauza dispariţiei Galateii. Ieşirea din teluric devine zborul durerii care tinde să-şi găsească sens vieţii. În unele poeţii întrezărim imagini din poemul „Luceafărul" un răspuns la o chemare din altă lume, doar că dialogul dintre el celestul şi ea pământeană sunt schimbate cu locurile în ea celestă şi el teluric: „Pe calea gândului zburând / Către chemarea Ta din noapte / În jurul meu vedeam lucind / Metaforele-nmugurind în şoapte" („Coroanele sunt bune pentru spini..."). În acest volum insistă forţa iubirii, care devine o chintesenţă, având forţa de a detrona timpul, de a distruge limitele, de a se înălţa prin durere – calea mântuirii desăvârşindu-se de o credinţă topită în speranţă şi iubire.

III. *Unul în patru* sunt poezii-portaluri – dialoguri cu Mihai Eminescu (*Dorul-dor netrecător...*, *Dorul naşte din cuvânt*), cu Sant Pier Franco Marcenaro (*În crugul cerului iubirea...*). În comunicarea poetică cu Steliana Grama găsim tangenţe cu tehnica lui Vasile Voiculescu care a semnat „Ultimele sonete închipuite ale lui W. Shakespeare".

Cercul dialogului cu Steliana Grama este exploziv sau are forţă de a magnetiza şi de a implica întregul tezaur al culturii universale. Cum ar fi: Victor Hugo („Un poet este... o lume într-un om"), P. Picasso („Opera noastră e un fel de jurnal"), L. Feuerbach („Puterea gândirii este puterea cunoaşterii, puterea voinţei – energia caracterului, puterea inimii - Iubirea"), Vl. Streinu („Vocaţia eternităţii este singurul fel al omului de a fi om şi nu un vierme existenţialist"), L. Blaga („Funcţia originală a poetului: aceea de a prelungi necontenit, prin miturile pe care le făureşte, realitatea în prezent"), I. Barbu („Pentru mine poezia e o prelungire a geometriei"), Solon („Fugi de plăcerea care dă naştere durerii"), F. Dostoievski („Durerea adâncă tace şi se ascunde"), A Camus („Admiraţia!... suprema bucurie a înţelegerii"), Ch. Baudelaire („A mânui savant o limbă înseamnă a practica un fel de vrăjitorie"), M. Heidegger („Tăcerea este modalitatea autentică a cuvântului"), Novalis („Poezia vindecă rănile deschise de raţiune") etc. Pe această hartă a citatelor se distinge portalul în poezia lui Tudor Palladi – scriitorul care îi ia parcă din timpul lor, punându-i în cartea sa. Fragmentele sunt picuri de eternitate preluată din mierea împărtăşaniei. Comoară care trebuie să lucreze în numele umanităţii. Suntem obişnuiţi să *discute* în eseuri intertextele, alteori citatul este o pledoarie pentru scriitorul vizat. Aceasta ar fi propriu lui George Meniuc, dar nu lui Tudor Palladi, care simte necesitatea de a continua comunicarea la nivelul artistic. Poezia, în acest sens, nu insistă la un tabel cronologic, ea oferă trepte adânci de urcare. Poezia devine stăpâna care doreşte să fie auzită în tainele ei, acceptată cu emoţii, unde raţiunea înseamnă voinţa de a percepe, de a nu grăbi lectura în defavoare înţelegerii. Dialogul propus este înţelegerea care nu poate apărea ca un sigiliu, invers înseamnă parfum ce trebuie savurat continuu, pentru a nu fi uitat, pentru a nu permite dizlocarea umanului din om. Parfumul poetic se doreşte trăit cu toate percepţiile sufletului în numele frumosului.

În timpul cu percepții fragmentare, unde intertextul este impus să prezinte performanţa scriitorului de a ironiza, de a pune la îndoială orice valoare, de a fi în ipostaza unui plictisit (dacă nu are facebook-ul în faţă), poezia lui Tudor Palladi este un portal skape unde au parte să discute toţi autorii nominalizaţi. Nu este realizat după modul unei cărţi care îşi pune drept scop valorificarea maximelor tematice. Tema iubirii este axa fundamentală care păstrează unitară cartea, dar varietatea epocilor de unde-s selectate gândurile lustruiesc textul lui Tudor Palladi, oferă un sentiment de respect pentru predecesori şi relevă arta de a citi întru perceperea iubirii, iar selecţia este valoarea dintr-un baroc al lui Cervantes, unde lecturile explică lumea lăuntrică a omului intelectual. Idealul îi este propriu şi îşi găseşte părtaşi în toate sferele uitate, neglijate, negate.

Considerăm că este important să explicăm cum interacţionează fluidul patrimoniului universal cu textul autorului vizat. Pentru aceasta revin la structura *Unul în patru*: între titlul coperţii şi prima poezie avem figuri geografice, ce amintesc de coperţile lui Victor Teleucă, unde cuvintele erau scrise în forma titlului, cum ar fi *Piramida singurătăţii* şi textul poetic era înşirat ca nişte mergele pe forma de copt a piramidei. În clepsidra poetică cu o cruce a Apostolului Andrei citim cuvintele – Acrostihuri, Rondeluri, Segeuri, Steligrame. Tot volumul, cu excepţia câtorva poezii, ţine de această specie. Dificultatea, din punct de vedere tehnic, constă în faptul că acrostihul e unul şi acelaşi STELIANA GRAMA, rondelul are 13 rânduri şi numărul literelor din acrostih este exact cât necesită această specie de formă fixă, repetiţia este şi ea respectată cu o mică noutate se modifică cu locurile cuvintele din primul vers în ultimul (de exemplu:

1.*Secundul nomograf al unei stări* – 13.*Ah! Secundul nomograf al unei stări...* din poezia *Secundul nomograf* p.94 sau 1.*Siajul navei ce-o petrece-n larg* – 13.*Al navei lung siaj ce-o duce-n larg...* p.92). Conform viziuni autorului această restricţie îl poate ghida spre perfecţiune de a pune toate cuvintele în faţa memoriei poetei care nu mai poate scrie pentru că fizic a murit, dar are forţă vitală de lumina prin numele destinului său. Segeuri evidenţiază majusculele similar cu segmentele pe care şi le pune omul prin datul de nume, respectiv un fatum. Steligrame în jocul acesta de sunete care evident că ne întoarce sau ne îndeamnă la acelaşi nume străbate şi o altă conotaţie *telegrame de la Steliana*. Cartea telegrafiază dialogul presupus dintre Tudor Palladi şi Steliana Grama. În literatură există o astfel de *corespondenţă* dintre lumea noastră şi lumea de apoi la B.P.Hasdeu în lucrarea „*Sic cogito*" unde se întrevede convingerea de a comunica cu fiica sa Iulia Hasdeu. De fapt cercetătoarea Elena Ţau a analizat tangenţe dintre aceste două autoare ce au scris cu mult har, au fost interesate de diferite domenii şi au murit în floarea vârstei. O confirmare de un dialog transcendental sunt pălăduirile „Dacă există-n lumea Ta vreo lume / De care taci sau nu doreşti să-mi spui" („În dincolo de ce nu poţi rosti").

Se cunoaşte că în prezent sunt texte scrise la patru mâini, aşa cum ai cânta o partitură complicată unde fizic un singur om nu poate să-şi resfire talentul. Sau se resimte un respiro pentru două persoane care îşi doresc să ţese poezia împreună în acelaşi timp. În volumul dat „mâna" poetei moarte rămâne o sincronizare de timp, asemenea picup-ului mecanizată cu muzică clasică din cutiile muzicale cu cheiţă, revenind printr-o descifrare artistică de către Tudor Palladi şi care construieşte din ele o compoziţie în patru mâini, după modelul lui L.Beethoven, J.Brahms sau W.A.Mozart. Pianul sau clavecinul este selecţia cititorului, dar uneori în elogierea Iubirii stelare se aude şi partitura în patru mâini pentru orgă al lui J.S.Bach.

O reflecţie a iubirii trecute în spaţiul mitului ca un dialog dintre diferite vârste este pe filiera romancieră dintre Mircea Eliade „Maitreyi"şi Maitreyi Devi „Dragostea nu moare". În acest dialog al iubirii la nivelul spiritual asemeni lui Dante şi Beatrice prin intermediul coerenţelor stelelor din poemul „Divina comedie", ce fiecare parte este punctată spre celest prin cuvântul stea/stele. Versurile lui Tudor Palladi amintesc de această dragoste ce are forţa de a înălţa:

În crugul Cerului ard stele
Întru a Viselor Credinţă
Să dau de-a umbrelor himere
Ce tac ascunse în Fiinţă.

Poezia „În crugul Cerului Iubirea" include metaforic note explicative aşa cum o face în *Prefaţa* marele scriitor italian în lucrarea sa ermetică care cuprinde un mozaic de simboluri asemeni frescelor din evul mediu care spun ceea ce se tace.

Pe parcursul călătoriei căruia Dante, în postura de personaj, are posibilitatea să cunoască notorietăţi. Similar şi Tudor Palladi în acest dialog, unde insistă cuvintele-cheie din volumul Stelianei Grama „Cetatea de scaun a Dragostei", sunt implicate întâlniri cu cei care au lăsat amprente în cultura universală. Dovezi în favoarea unei Steliane de Beatrice din viziunea dantescă o sesizăm în sonetul poetei *Cea mai frumoasă Dragoste din lume*:

Şi *Dragostea* pe care-o aşteptai –
Cea mai frumoasă *Dragoste* din lume –
A căpătat contururi vii şi grai,
A căpătat fiinţă, chip şi nume?

Desprinsă e din *Iad* sau e din *Rai*
Şi ştie că ţi-i hărăzită-anume,
Şi că-i cea mai frumoasă de pe lume,
Şi că de-o veşnicie-o aşteptai??

Majusculele numelor comune, care sunt prezente în aceste versuri, se păstrează şi în creaţia lui Tudor Palladi. Lexicul comunicării poetice dintre sonete şi rondeluri (Steliana Grama a scris şi rondeluri, totuşi în volumul selectat pentru dialogul virtual între spaţii presupunem că sunt preponderent sonetele poetei) denotă o percepţia eudaimonistă de a discuta similar ca la *Simpozionul* lui Platon despre frumuseţe, divinitate şi dragoste.

Din preceptul platonic dragostea are două origini: telurică şi celestă. O continuare este poemul *Nu poţi fi sedusă de modele...* titlul trece prin porticul balzacian: „Suferinţa este ucenicia marilor voinţe omeneşti". Suferinţa poetei a fost una fizică, una care a izolat-o de toţi, dar poate în acele momente în opoziţie cu fizicul a fost perceperea ei spirituală care a apropiat-o de toţi care o cunoşteau. Voinţa de supraomul lui Nietzsche a făcut să poată simţi înălţarea prin a depăşi interdicţia fizică prin poezie. Modelul de supraom al lui filosofului german mi se pare că se apropie cel mai mult de modul de a supravieţui în incertitudinile fizice apogeurile cunoaşterii intelectuale.

Poetul Tudor Palladi îi relevă unicitatea şi menirea divină de a arde luminând vieţile altora, celor ce vor deschide cartea şi vor citi dragostea de viaţă care se împleteşte ca un fir roşu la ambii autori:

Să nu Te laşi sedusă de modele
Tu-Ţi eşti modelul Tău de infinit

Versurile includ o atitudine – majusculile pronumelui personal denotă o conexiune cu divinizarea. Partea telurică se opune posibilităţilor intelectuale în a percepe cuvântul găsit printre pagini de carte. Rondelul consemnează simbolic sfârşitul prematur: „Numai atât lumina îşi voi cere / Armindenul când e desţelenit". Sărbătoarea de mai – arminden – valorifică „zenitul". Trecerea are loc lin după o constelaţie se schimbă şi trece în cealaltă parte a pământului.

În această ipostază titlul cărţii pare să fie răceala care dăinuie – este hotarul celor două lumi, dar care îşi găseşte rază prin cuget. Infinitul sunt aripile crescute din dragoste, din esenţe de cuvinte, din laboratorul creativ care nu seacă. Să exemplific prin iniţială **S** cuvintele se înşiră în poezie străpungând tăcerea: „Safirul", „Sandrobotticellian", „Sfârşitul", „*Sfumato*", „Secundul", „Sadică", „Steaua", „Securea", „Satirul", „Simbolică", „Semizei", „Salcia", „Scoruşul", „Similidiamantan", „Saporific", „Sonetul", „Soarele", „Soarta", „Săbier", „Sacrific", „Sitomania", „Salbele", „Singură", „Serafică" ş.a.m.d. Fiecare cuvânt conţine o supremaţie, este o figură care pune preţ, estimarea clipelor de a avea această posibilitate de a percepe glacialul tăcerii, dar concomitent şi perspectiva de a distinge infinitul prin semantica scoasă din prenume. Repetiţia sunetelor ne introduce într-un mister, selectarea cuvintelor nu este aleatorie, ea sincronizează cu fiinţa care din realitate prin ritualul cantat de rondel, prin pronunţare se destăinuie şi îşi certifică forţa creatoare de mit. Tudor Palladi preia practica antică de conexiune dintre nume şi funcţie. În acest sens Steliana devine lumina angelică ce îi destăinuie posibilităţile de atracţie a cuvintelor în raport cu sunetele. Iar structura rondelului îl obligă la rigurozitate şi acceptarea legilor jocului poeziei cu formă fixa.

Deşi s-ar părea că steligramele ar putea să fie un exerciţiu al raţiunii pure, cuvintele se înşiră asemeni faţetelor de cristal care cresc în grotă. Toţi ştiu teoretic cum cresc stalagmitele, dar forma de viitor nu poate să o ghicească nimeni. Aşa şi cuvintele din poezia lui Tudor Palladi

este minune care în jocul sicronizat de sunetele din acrostih, niciunul nu sună la fel. Rondelul dat determină cuvântul model la perspectiva de *Tu* drept o atitudine a clasicismului, tot ce ţine de sufletul poetei este răvăşit de a fi „de rang înalt" (vezi: *classicus* din latină). Concomitent eul liric ar putea să se distanţeze de acrostih şi să savureze Omul din epoca Renaşterii – infinitul în om vine din optica de a vedea fiinţa după chipul Divinităţii. Perspectiva dată deschide o poartă spre infinit şi cititorului de a încerca să găsească siguranţă şi în această certitudine să nu imite şablonul, dar să descopere infinitul din fiecare. Este o replică la plictisul unui secol superficial, care simplifică totul distrugând cuvinte pentru că se preferă abrevieri, negând limba română în favoarea unor anglicisme la modă, oportunitatea devine mai mult tehnica şi mai puţin cartea. Să aibă oare dreptate în eseul său Leu Butnaru că ultimul cititor de limbă română va trăi în societate unde toţi vor avea nevoie doar de cifre?

Şi acum să discutăm despre cifre şi figuri geometrice. „Unu în patru", cifra 13 este cea dominantă – 13 rânduri are rondelul, 13 litere are acrostihul. Poeziile lui Tudor Palladi, în ezoterismul lor, ne îndreaptă spre interpretarea cifrelor: „Încă din vechime, numerele, care nu servesc în aparenţă decât la socotit, au oferit o bază preferenţială elaborării simbolice. Ele exprimă nu numai cantităţi, dar şi idei şi forţe"[9].

Reveria iubirii încântă, ea sperie şi dăinuie, ea doare şi sfâşie, ea înalţă în toate momentele dramatice – ea oferă forţă. Esenţa acestei cărţi este de a destăinui iubirea, de a valorifica treptele pe care se poate urca un suflet iubind, viaţa este un dar pe care omul creator şi-l dăruie scriind, dar astfel accese şi la o varietate de lumi în care îşi găseşte forţe de a depăşi frica, angoasa şi între Eros şi Tanatos să dea prerogativa vieţii. Or, cuvântul are forţa mirifică de a ne auzi dorinţele nespuse, emoţiile tăinuite. Poeziile lui Tudor Palladi insistă asupra formei care să lumineze semnele literelor, astfel cuvintele formează verigi fonetice, legate de numerologie, călăuzitoare de misterii. Considerăm că aceste texte sunt ezoterice, care în diferite anturaje ar avea posibilitate să lumineze altfel. Interpretarea mea denotă pregătirea mea empirică în a pune în discuţie aceste texte, insist asupra cuvântului în discuţie, pentru că la o primă vedere s-ar putea reduce la un dialog dintre doi oameni, nu este chiar aşa. Cartea conţine o antologie ascunsă a celor mai frumoase citate despre iubire, selectate din lumea întreagă. Cartea are forţă de alumina pe cei ce iubesc la prezent şi relevă un raport neordinar şi parcă acceptat dintre emoţie şi raţiune. Poeţia denotă o revoltă faţă de raţionalul sec, umanul se ascunde în emoţie, dar sentimentul nu trebuie să nască angoase, sentimentul ţine de intuiţie, care cunoaşte legile cosmice, ce vin similar din ritmul respiraţiei sau a bătăii de inimă. Respectiv emoţia nu este un criteriu al dezordinii, este o artă de a asculta ce se înhibă, este arta de a comunica cu noi înşine în cele mai ascunse lumi pe care destinul ni le dezvăluie în anumite fragmente de viaţă.

BIBLIOGRAPHY

Alighieri, Dante. Divina comedie. Trad. G. Coșbuc. Chișinău: Cartier, 2016.
Bergson, Henri. *Eseu asupra datelor imediate ale conștiinței*. Iași: Institutul European, 1992..
Chevalier, Jeans; Gheerbrant, Alain. *Dicţionar de simboluri*. Vol. II. Bucureşti: Artemis, 1995..
Coavoux, Sophie. Le déveoppement de l'érotisme dans la poésie de Constantin Cavafy. Monpellier: Ed. Presses Universitaire de la Méditerranée, 2013.
Eliade, Mircea. Mefistofel și androginul. Trad. de A. Cuniță. București: Humanitas, 1995.

[9] Jean Chevalier, Alain Gheerbant. Dicţionar de simboluri. Vol. II. – Bucureşti: Artemis, 1995, p. 355.

Palladi, Tudor. *Aisbergul inimii.* Iași: TipoMoldova, 2018.
Puha, Elena, Stratone, Nicolae. *Antropologie Filozofică*. Iași: Bucovina, 1995, p. 208.
Tabără, Cristian. Experiența mistică a luminii în religiile orientale și în creștinismul ortodox. București: Paideia, 2000.
Weber, Max. *Considerazioni intermedie. Il destino dell'Occidente. A cura di Alessandro Ferrara.* Armando Editore.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

THE NEED FOR ENGLISH IN SCHOOLS AND UNIVERSITIES

Liliana Florina Andronache, Roxana Corina Sfetea

Lecturer, PhD, Prof., PhD,"Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: In Romania, children usually come in contact with a foreign language around the age of 3 or 4. It might be beneficial for them since the sooner they come in contact with it, the better for their further knowledge of the given language, but it might also be detrimental to their proper acquisition of their mother tongue.

Keywords: foreign language, school/ university, need, pupils/ students

In Romania, children first come in contact with a foreign language at kindergarten, i.e. roughly around the age of 3. It is very likely for most of them at this age not to master perfectly their mother tongue either. This might be considered a drawback by some people since there is always the possibility of **confusion** between words, **mispronunciation** or even their **incorrect learning** of a foreign language from the very beginning.

The **confusion** may arise due to the similarity in form between words in two or more different languages, that is due to the so-called "false friends". Children might confuse between words like those below, which have a similar form in Romanian and English, but whose meaning is completely different.

librărie (book shop) – *library*
tablă (white/black board) – *table*
ordinar (of a bad quality) – *ordinary* (common)
actual (at present, at the moment) – *actual* (real)
eventual (possible, likely) – *eventually* (in the end)
crimă (murder) – *crime* (minor offence)
criminal (murderer) – *criminal* (someone who commits a crime, an offence)
magazin (shop, store) – *magazine* (journal)
fizician (physicist) – *physician* (doctor)
sensibil (sensitive) – *sensible* (rational, common-sensical)

Mispronunciation is often due to the child's incomplete cognitive development, which makes him/her incapable of long-term remembering and correct pronunciation of the words and phrases heard or taught. Repetition and correction is mandatory at this stage for a good development of pronunciation. The cases in which incorrect pronunciation starts from the teacher are rarer; unfortunately, they still exist.

The **incorrect learning** might be due to the teacher's fault or the learner's fault. In the former case, the teacher's skills might prove insufficient for the needs of the learner, i.e. he/she may mispronounce words, may provide too much or too little information, incorrectly adapted to the cognitive level of the learner or may not provide enough explanations or correlations with the mother tongue, for the learner to better understand the notions and concepts taught. It the latter case, it may be due to the child's incapacity of following the explanations of the teacher or his inability to start studying a foreign language at such a young age. In either case, patience and repetition are the key to the correct understanding of the ideas, words or concepts discussed and further on learned.

It is well-acknowledged that once the pupils advance in age, it becomes easier for both (them and the teacher) to approach grammar and vocabulary. When it comes to **grammar**, it is very important to follow a given order, to provide as many examples as possible to better illustrate the grammar items taught. When grammar is taught, it is essential to use a reduced vocabulary, easily accessible and understood by the learners, for the sake of practice. When asked about grammar, most students may over-react and complain about it, seeing it as boring or repetitive.

Still related to **grammar**, the forms of the verbs in English are easier to learn by any Romanian student since, unlike the Romanian verb, the English one has fewer formal indices that mark the person and the number. That is why, at least for Present Tense Simple, the only ending used is the one specific to the third person singular: *-(e)s* (e.g. *he studies*). The subject is of utmost importance in English, since it provides information about the person and the number, especially when expressed through a personal pronoun (Gălăţeanu-Fârnoagă; Comişel 1992:35).

Also relevant for the current discussion are the **mistakes** made by anyone who begins to study a foreign language. First of all, mistakes occur due to the incomplete cognitive development of the pupil who attempts to learn another language (a foreign one), other than his mother tongue. It is the teacher's duty to identify and try to comprehend the causes of the mistakes made (Ivanov 2011:5). Ivanov identifies three major classes of mistakes made by students in their attempt to learn a foreign language: *interlanguage errors* (which are due to the linguistic transfer), *intralingual errors* (specific to the language learned) and *developmental errors* (due to the learning process). The last two can be taken into account and paid more attention in the case of younger students who have not had the chance to understand and master completely their mother tongue, while the first class of mistakes brought into discussion is moreover related to students in high schools or universities, given their more developed cognitive level.

Moreover, **mistakes** represent the feedback given by the students in the process of learning a foreign language. It is the duty of the teacher to apprehend them, since they might give a clue on the stage of linguistic development of the learner. The teacher's experience is also very important, because he/she can notice the mistakes that are recurrent with each generation of students. Therefore, he/she shall understand which are the items that require more time for explanations and practice.

In addition, mistakes are imminent, at least at the beginning, when one tries to get accustomed with the grammar and the vocabulary of the new language. In other words, they are inevitable since they go hand in hand with learning and practicing.

Respect for the teacher and the other colleagues, the desire to study, paying attention and doing the homework are some of **the qualities of being a good student** (Riddell 2014: 4-5). A

good teacher should be both strict and indulgent with his students, must be aware of the students' needs, must have a lot of patience, must be aware that not all students can learn in the same rhythm, should not only limit himself and the teaching activities to books, but should also rely on the emerging issues in the class, neither should he pretend to know all nor ask it from his students (Riddell 2014: 11). Above all, the teacher's most important quality is to know **how** to teach his subject. However, we consider that there is more to those mentioned already, and it is impossible to keep the high standards and ideals at each and every lesson.

The **methods** used when teaching a foreign language differ with age. Nowadays, children are more exposed to the internet and games, whether we like it or not. They both represent possible sources of English vocabulary, but it is the task of the teacher or parent to lead the child through this process of learning a foreign language this way. For the child it becomes easier and he will learn many words without much effort, especially if he engages himself in programs or games that he enjoys. Conversely, it is also a very dangerous means of learning, since without proper guidance and monitoring, the child may follow unwanted paths and links, thus overexposing himself and becoming more vulnerable in front of the vast pieces of information that the internet has to offer, inappropriate at early ages.

Therefore, the teacher has to adapt his methods to the learning needs of his students, since at present, new request, changes, challenges and, last but not least, the rapid and dynamic evolution of languages may endanger the curriculum and also the attitude of the student during the implementation of the teaching-learning process (Ivanov 2011: 194-195). It is not only the student who should be versatile when it comes to learning a new language and comply with the teacher's requests and methods, but also **the teacher should become versatile** and adapt and do with the methods and techniques that are suited best to the students. Therefore, it is important for the materials to be informative, enjoyable and entertaining, for the students not to lose interest in what they are taught (Umstatter 2002: vii). It is very important to make them look forward to the next lesson, to arouse their curiosity on the matter discussed and, why not, if time permits, let them choose a topic of discussion.

Once the child grows older, the needs also change. He switches from games to documentaries, movies, music etc. Internet has become part of everyone's life, easily accessible not only on the computer, but also on the phone. Despite being forbidden in schools, mobile phones are still used by students in their quest and desire for knowledge, but the phones may also turn into the teachers' enemies, since there is this tendency of checking on the internet what the teacher teaches. This approach may be due to the short time allotted to the lesson itself, to the incomplete or incorrect understanding of the teacher's explanations or, some other times, to the uncontrollable desire of the student to show off in front of his colleagues and thus disturb the likely development of the lesson, as planned by the teacher. It is obvious that phones cannot be forbidden at home, and the student is allowed to check on the internet what he thinks he has not fully understood in class, and as long as it does not occur in the classroom, it is a normal thing to do either out of curiosity or out of the need to learn and understand better.

The teacher may also approach **modern methods** in the teaching-learning process and make use of the internet in the classroom. There are very many websites[1] that provide tests and questionnaires for the sake of practice the notions and concepts taught in class, which the teacher may use together with his students for free. It seems easier, since most such websites also

[1] See, for example, http://www.cambridgeenglish.org/test-your-english/, consulted on 6.05.2018.

provide the score at the end of the test, along with the correct answers, in order for the students to acknowledge the mistakes they have made. If not preferable in class, the teacher may recommend such tests to be done at home, since they are structured and adapted to the students' level of knowledge. The purpose of other websites[2] is to make the student determine his own level of English. There are authors, for example Umstatter (2002: viii) who have come to see or refer to students as "test-takers". We consider this approach to be rather limited, since students not only study a language for the sake of testing it and being assessed, but also for their own benefit and practice.

As for other methods, when **teaching English in schools**, the **audio-lingual method** is used for young learners in kindergartens and in primary schools, when children have to focus more on listening and repeating, on making habits, on creating patterns, since they are now learning how to write in their mother tongue. Another method that could be successfully used with children at very young ages refers to their learning by means of commands, such as: *Stand up!, Raise your right hand!, Sit down! Go to the door!* etc. This method is called **total physical response (TPR)** and it focuses on repetitive commands and creation of patterns, easy to reproduce by children at this age.

Another method, which best applies to pupils in the elementary school, is **the structural approach**, which focuses on grammar and rules, on them being taught one at a time and in a specific order. A method for children in the elementary school focuses on placing the child in a given situation in which he has to invite, suggest, complain etc. It focuses on the student and the world around him and the most likely situations and arguments that can occur. He needs to use the familiar and known vocabulary, imagining what he would say if he were in such a situation. This comes under the heading of **communicative language teaching (CLT).**

When it comes to pupils in (state-supported or private) high schools, **immersion** is a very common method nowadays, especially for students of foreign origin established in Romania, but also for Romanian students. They are supposed to study most or all the subjects (math, geography, history etc.) in English. It is a very challenging and difficult approach, since all the thoughts should be formulated directly in English. It requires more attention and more commitment from the student. The advantage of such a method is that English will never lose its authenticity as long as the teacher teaches only in English, without resorting to the students' mother tongue (Riddell 2014: 2).

On the other hand, **in universities**, a combination of methods[3] is preferable. The **direct method** focuses more on the words (the vocabulary) pertaining to a specific field of activity, which is the aim of most universities, i.e. to teach English for specific purposes, according to the specificity of each faculty/ university (e.g. medicine, computer science, law, economic sciences etc.), and also on their correct pronunciation, and less on grammar rules. **The lexical syllabus** starts from original and authentic materials in which stress in placed on different words or phrases, according to how frequent they are. However, the purpose of learning at this stage is not only fluency in speaking, as most students expect only to talk, but also accuracy and fluency in writing.

There is this imperative need, to which universities must respond, related to the acquisition of foreign languages by students, since many of them have the opportunity

[2] See, for example, https://learnenglish.britishcouncil.org/en/content, consulted on 6.05.2018.
[3] For a more detailed discussion on teaching methods, see Willis, D.,*The Lexical Syllabus*, Collins Cobuild, 1990.

(sometimes a one-life-time opportunity) to go and study abroad, even for short periods of time, which incapacitates them if they do not know how to speak at least one foreign language (English in particular), if not more. They may get scholarships or may attend internships either in Romania or in other countries, which represents a huge advantage for their future development, irrespective of the field of activity chosen for the future and knowing a foreign language represents an open door to better choices.

Additionally, after graduation, when in search for a job, they will always be asked about the foreign languages they know, and the key to a successful career is tightly connected to the answer to such a question, i.e. the more languages one speaks, the better for him in life. Knowing a foreign language is also mandatory in case one wants to continue one's studies. The enrollment to a Master's program or a Doctoral school also requires that the candidate know a foreign language.

The focus of the present paper is on foreign language teaching and acquisition is schools and universities, but with particular interest in English, since it is present everywhere in schools, in advertising, on television, on the internet etc. Therefore, it is worth the name of "the language of globalization".

There have always been **divergent opinions** about English as a language. Some perceive it as merely an instrument, "a skill to use for communicating thought and information". Others understand it as "an essential element of a human being's thought processes, perceptions, and self-expressions; and as such it is considered to be at the core of translingual and transcultural competence" (MLA 2018). Without taking sides in the ongoing and never-ending debates on the purpose and role of English as a global language, we all agree that knowing English is of utmost importance.

BIBLIOGRAPHY

1. "Foreign Languages and Higher Education: New Structures for a Changed World", https://www.mla.org/Resources/Research/Surveys-Reports-and-Other-Documents/Teaching-Enrollments-and-Programs/Foreign-Languages-and-Higher-Education-New-Structures-for-a-Changed-World, consulted on 22.04.2018.
2. Gălăţeanu-Fârnoagă, Georgiana; Comişel, Ecaterina, *Gramatica limbii engleze pentru uz şcolar*, OmegaPres Publishing House, Bucharest, 1992.
3. Ivanov, Doina, *Interferenţe între limba română şi limba engleză în învăţarea limbii engleze de către români*, Editura Universitară (The Academic Publishing House), Bucharest, 2011.
4.http://esl.fis.edu/teachers/support/method.htm, consulted on 6.05.2018.
5. Riddell, David, *Teach EFL. The Complete Guide*, Hodder Education, 2014.
6. Umstatter, Jack, *English Brainstormers! Ready-to-Use Games and Activities That Make Language Skills Fun to Learn*, Jossey-Bass Publishing House, 2002.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

LEXICAL LOAN WORD IN ROMANCE LANGUAGES

Maria-Laura Rus

Lecturer, PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

Abstract: The vocabulary of a language is enriched by various means. In this article we discuss about the lexical loan in Romance languages and its typology: formal loan (phonetic, graphic and morphological adaptation) and semantic loan, underlining the power of linguistic interferences and also the need for these loans when there was a lack of semantic terminology inside one Romance language or another.

Keywords: Romance languages, loan word, vocabulary, adaptation

Bogăţia unei limbi, afirma cu câteva decenii în urmă reputatul lingvist Theodor Hristea, este dată, înainte de toate, de „bogăţia şi de varietatea vocabularului ei"[1]. Alături de schimbarea semantică, de formarea cuvintelor şi de frazeologisme, împrumutul lexical reprezintă un mijloc de transformare a vocabularului unei limbi, având drept consecinţă imediată sporirea inventarului lexical. Prin acest fenomen, o limbă introduce în uz un lexem nou, fie creând o formă[2] nouă, fie un sens nou[3].

În general, după cum bine se ştie, împrumutul este precedat şi motivat de un model cultural de natură extralingvistică; de pildă împrumutul masiv al anglicismelor nu are raţiuni intralingvistice, ci este datorat dezvoltării neîntrerupte a ştiinţei, a tehnicii, prefacerilor de ordin cultural, social, economic sau contactului dintre popoare. Aşadar, orice contact cultural se manifestă prin urme de împrumuturi, ceea ce face ca împrumutul să reprezinte atât efectul, cât şi dovada evidentă a unei capacităţi de influenţă socioculturală.

În comparaţie cu împrumuturile de natură gramaticală sau fonetică, împrumuturile lexicale au o frecvenţă mult mai ridicată în cadrul limbilor romanice, motiv pentru care ne-am oprit asupra acestora din urmă. În plus, motivaţia externă a acestor împrumuturi este mai transparentă şi precisă decât a modificărilor semantice şi derivative.

A. Limbile de contact

Din diverse motive de ordin istoric, numeroase limbi au intrat în contact cu limbile romanice. Cele mai frecvente împrumuturi în spaţiul Romaniei provin din latina scrisă (pentru limbile romanice din spaţiul romanic occidental) întrucât latina a fost limba culturii, a bisericii, a administraţiei şi dreptului, a ştiinţelor etc. Ea a fost limba de contact a tuturor limbilor romanice,

[1]Theodor Hristea (coord.), *Sinteze de limba română*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1981, p. 31.
[2]Avem în vedere aici împrumutul formal.
[3]Crearea unui sens nou e vizibilă în cazul calcului lingvistic.

cu excepţia românei, pe parcursul întregului Ev Mediu şi în perioada modernă. A existat apoi o perioadă de bilingvism „materializat în coexistenţa latinei scrise, tot mai constrânsă la imobilism, cu limbile vernaculare, dinamice, permeabile şi în plină evoluţie”[4]. Latina a integrat în această perioadă, cel puţin parţial, anumite lexeme ale limbilor de substrat, care au supravieţuit în limbile romanice. În acest sens, avem câteva exemple în toponimie. De pildă celt-iberica apare în toponimia Peninsulei Iberice (*lli* – „oraş” se regăseşte în nume de locuri precum sp. *llerda* > *Lérida*); în Italia Centrală, etrusca dăinuie în câteva nume de familie.

Latina, la rândul ei, şi apoi limbile romanice au preluat termeni din greacă, din arabă sau din limbile germanice. În sec. al XIX-lea – al XX-lea termenii greco-latini au primit o importanţă particulară în cadrul terminologiei ştiinţifice: *fonologie, morfologie,monogeneză* ş.a. limbile germanice s-au manifestat ca limbi de suprastrat, stând alături de latină, dar fără a o elimina. Ele au intrat în contact cu latina târzie şi cu limbile romanice, în special cu franceza din nord-est şi italiana din nord. În general influenţa germanică se observă în sfera vieţii militare: fr. *guerre, baron, sénéchal,* it. *guerra, sperviere* (erete). Araba şi-a manifestat influenţa în Peninsula Iberică între sec. al VIII-lea – al XIII-lea, iar mai târziu ca limbă de contact datorită colonizărilor şi a migraţiilor contemporane. În epoca medievală au pătruns multe împrumuturi din această limbă prin spaniolă şi într-o măsură mai mică prin italiană. Avem astfel termeni din viaţa urbană şi rurală, din gastronomie (mirodenii) şi ştiinţe medievale: sp. *azafrán* (şofran)/ it. *zafferano,* sp. *cenit* (zenit) ş.a.

Perioada de bilingvism s-a finalizat prin repoziţionarea latinei din concurent redutabil în sursă de îmbogăţire a lexicului limbilor romanice. Sunt împrumutaţi, astfel, termeni necesari pentru a denumi diverse realităţi care nu aveau înveliş sonor pe teren romanic.

În cazul limbii române, aşa cum se ştie, limbile slave meridionale sunt cele care şi-au manifestat influenţa începând cu sec. al IX-lea după unii lingvişti sau chiar mai devreme după alţii (sec. al VII-lea – al VIII-lea). Desigur, impactul lor se referă mai ales la vocabular; reprezentativi sunt, de exemplu, termenii care se referă la cultul şi organizarea bisericească: *jertfă, maslu, post, pomană, vecernie, schit, strană, stareţ* ş.a.

„Începuturile influenţei engleze asupra limbilor romanice se concretizează în contactele ca urmare a cuceririi Angliei de către normanzi,cu o prezenţă constantă (…) a francezei ca limbă de cultură în spaţiul britanic”[5]. Franceza a influenţat puternic engleza în această perioadă, pentru ca ulterior, mulţi termeni să revină în franceză într-o formă anglicizată[6]. Începând cu sec. al XVIII-lea engleza şi-a exercitat influenţa asupra tuturor limbilor romanice. În limba română influenţa directă se manifestă în sec. al XX-lea, dar mulţi termeni englezeşti au pătruns mai devreme în limbă prin filieră franceză. Ei sunt din domeniul ştiinţific, tehnic, politic, financiar, sportiv, social etc. Dăm câteva exemple din multitudinea de lexeme de această origine: din engl. *sandwich* avem în rom. *sandvici (sendviş),* it., sp. fr. *sandwich*; din engl. *wagon* avem în rom. *vagon,* it. *vagone* , fr. *wagon*, sp. *vagón*, ptg. *vagão* ş.a.

În sfârşit, împrumuturile interromanice s-au manifestat încă de la începutul existenţei limbilor romanice.

[4]Sanda Reinheimer-Rîpeanu, *Lingvistica romanică: lexic – morfologie – fonetică*, Editura Bic ALL, Bucureşti, 2001, p. 40.

[5]Sanda Reinheimer-Rîpeanu, *op. cit.*, p. 54.
[6]În franceză împrumutul e cunoscut sub termenul „aller-retour”.

Franceza a avut o „acţiune punctuală" (Martin-Dietrich Glessgen) asupra limbilor romanice încă din Evul Mediu (a se vedea galicismele din limbajul curţii şi din cel liric italian). Apogeul influenţei franceze este în sec. al XVIII-lea – al XIX-lea. Pentru limba română ea se „materializează într-un bagaj lexical de amploare care a contribuit la dezvoltarea vocabularului limbii române cultivate moderne, formând un strat de termeni care poate fi asemănat cu rolul superstratului cultural latin în limbile romanice din Occident"[7] (sfârşitul sec. al XIX-lea). Există în limbile romanice termeni de provenienţă franceză în domenii precum: vestimentaţie, mobilier, artă culinară ş.a.: fr. *parquet* > rom. *parchet,* sp. *parqué*; fr. *coquet* > rom. *cochet,* it. *coquette,* sp. *coqueto* etc.

Italiana a influenţat în special franceza şi limbile iberice, între sec. al XIV-lea – XVI-lea, iar română nu mai repede de sec. al XVIII-lea, împrumuturile concentrându-se în domeniul artelor, al arhitecturii, al terminologiei muzicale, militare şi bancare: it. *maccheroni* > rom. *macaroane,* fr. *macaroni*, sp. *macarrones*, ptg. *macarrão*; it. *medaglia* > rom. *medalie*, fr. *médaille*, sp. *medalla*, ptg. *medalha* etc.

Spaniola şi portugheza influenţează celelalte limbi romanice pentru a denumi realităţi specifice Peninsulei Iberice din domenii variate. În română termenii de origine spaniolă au pătruns prin intermediul francezei. De exemplu: sp. *chocolate* > rom. *ciocolată*, fr. *chocolat*, it. *cioccolata*, ptg. *chocolate*; ptg. *marmelada* >rom. *marmeladă*, fr. *marmelade*, it. *marmelata*, sp. *marmelada* etc.

Occitana a intrat în contact cu catalana în Evul Mediu. De asemenea începând cu sec. al XVI-lea, prin intermediul francezei regionale din sudul Franţei şi al limbajelor specializate, contactul dintre acestea a adus un număr însemnat de termeni în lexicul francezei; sunt de această origine: *abeille, cigale, tortue* (nume de vieţuitoare), *cabernet, cognac* etc.

În fine, catalana a influenţat mai ales spaniola: *paella, entremeses, seo* etc.

B. Tipologia împrumuturilor lexicale

B1. Împrumuturile formale sunt acele împrumuturi care se referă la integrarea formală a unui cuvânt care provine din altă limbă şi sunt cel mai uşor de identificat. Aceste împrumuturi pot avea diferite grade de integrare în limba în care ajung, în funcţie de adaptarea sau nu la normele lingvistice ale limbii-ţintă. Astfel, vorbim despre adaptare fonetică, grafică, morfologică, despre derivare şi compunere, despre schimbare semantică sau formarea de frazeologisme. Exemplele pe care le vom aduce sunt împrumuturi din engleză, împrumuturi recente, dar foarte puternice actualmente şi cu o frecvenţă ridicată.

Adaptarea fonetică – Împrumuturile sunt integrate mai mult sau mai puţin în sistemul de pronunţie al limbii-ţintă sau se pot întâlni ambele variante. De exemplu engl. *mouse* este pronunţat identic în limba română. În franceză avem pentru engl. *jungle* [dʒɐŋgl], o variantă adaptată fonetic limbii-ţintă: [ʒœgl], în schimb pentru engl. *pipeline* există două variante de pronunţie: una identică limbii engleze – [pajplajn], iar cealaltă specifică francezei – [pi'plin]. La fel în italiană: *giumbo* [dʒumbo] vs. [dʒambo].

Adaptarea grafică – În general sunt frecvente variaţiile grafice. De exemplu *sandwich* a fost adaptat parţial din punct de vedere grafic la limba română, azi având două variante: *sandvici/sendviş*; în it. *bleffare vs. bluffare* (din engl. *bluff*); în fr. *cornère vs. corner.*

[7]Sanda Reinheimer-Rîpeanu, *op. cit.*, p. 58.

Adaptarea morfologică flexionară – Pentru verbe, adaptarea flexionară e inevitabilă: rom. *a dribla vs.* engl. *to dribble*; it. *sprintare vs.* engl. *to sprint*; ptg. *lanchar vs.* engl. *to launch*. La substantive şi adjective, care în limbile romanice au categoria gramaticală a genului, situaţia e la fel diferită, marcarea genului fiind obligatorie: fr. *la fille* (după modelul *la vedette*), it. *la holding* (după modelul *la societá*), rom. *mouse-ul* (după modelul masculinelor). Marcarea numărului poate rămâne diferită în unele limbi romanice: fr. *les boxes vs. les box.*

Adaptarea morfologică derivativă – Afixele derivative pot fi similare celor din limba-sursă sau apropiate de cele din limba-ţintă: fr. *agnostique*<engl. *agnostic*; fr. *indésirable,* rom. *indezirabil*< engl. *undesirable*(prefixul e o adaptare din engleză, în timp ce sufixul franţuzesc e identic celui englezesc).

Derivarea – Formarea de derivate noi pe baza unui împrumut nu are prea mare frecvenţă într-o primă perioadă de timp şi indică o integrare ulterioară: sp. *film –> filmista*; it. *bar –>barista*; rom. *baschetbalist*

Schimbarea semantică – În limbile-ţintă (limbile romanice), un termen polisemantic englezesc poate fi împrumutat doar cu unul dintre sensurile sale. De pildă *comfortable* e împrumutat în română (*confortabil*) doar cu referire la obiecte, nu şi la persoane (un fotoliu poate fi confortabil, dar cineva nu se poate simţi confortabil).

B2. Împrumuturi semantice (calcuri)

O formă a limbii-ţintă, în cazul de faţă o limbă romanică, primeşte un sens nou, după modelul limbii-sursă. În schimb nu există o inovaţie formală în limba romanică. Astfel, există împrumutul de sens şi împrumutul de structură.

Împrumutul de sens atribuie un sens nou unei forme lexicale care are în comun un alt sens cu forma din limba-sursă. Polisemia este transferată, astfel, în limba-ţintă: sp. *cumbre* (adunare politică la vârf) după engl. *summit*; fr. *arrière* (jucător din defensivă) după engl. *back*. În cadrul acestui mecanism intervine adesea apropierea formală dintre cuvintele din engleză şi cei din limba romanică: rom. *a realiza*, fr. *réaliser* (a-şi da seama) după engl. *to realize*; rom. *ataşament* (anexă) după engl. *attachment*; fr. *approche* (modalitate de a aborda un subiect) după engl. *approach* etc.

Împrumutul de structură reproduce cuvânt cu cuvânt un compus sau un frazeologism din limba de origine: rom. rom. *Casa Albă* după engl. *White House*; rom. *ţara nimănui* după *no man's land*; fr. *grate-ciel* după *sky-scraper*; it. *ragazza-squilo* după *call-girl* etc.

Concluzii

Interferenţele lingvistice pot avea efecte puternice, majore asupra reţelei semantice atunci când un câmp noţional este restructurat (a se vedea exemplele din sport). De asemenea, ele pot determina modificări în cadrul mecanismelor preferenţiale de formare a cuvintelor (cum e cazul sufixelor romanice care corespund engl. *–ize, -ization, -ist*). Aceste interferenţe pot chiar conduce în unele situaţii spre împrumuturi de tip sintactic (ex: sp. *No le había visto por un año vs. No le había visto desde hacía un año* după tiparul engl. *I hadn't seen him for one year*).

Unele împrumuturi suplinesc în limbile romanice anumite lacune semantice, motiv pentru care termenii respectivi au fost numiţi „necesari" (anglicisme necesare), în timp ce altele reprezintă simple redundanţe, fiind numite în consecinţă „de lux" (anglicisme de lux). Cu toate acestea, din punct de vedere stilistic, orice împrumut are un rol pentru vorbitorii limbii-ţintă, corespunzând în general unei necesităţi expresive.

BIBLIOGRAPHY

Glessgen, Martin-Dietrich, *Lingvistică romanică: domenii şi metode în lingvistica franceză şi romanică*, Editura Universităţii „Al. I. Cuza", Iaşi, 2014
Hristea, Theodor (coord.), *Sinteze de limba română*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1981
Reinheimer-Rîpeanu, Sanda, *Lingvistica romanică: lexic – morfologie – fonetică*, Editura Bic ALL, Bucureşti, 2001
Stoichiţoiu-Ichim, Adriana, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică. Creativitate*, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2000

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

THE TRANSLATION OF CRAFT NAMES FROM GERMAN TO ROMANIAN

Oxana Chira

Lecturer, PhD, "Alecu Russo" State University of Bălți, Moldova

Abstract: The generally accepted view is that translation should be taught to people with a good command of a foreign language. But research findings on bilingualism defy that notion. The first stage of bilingualism is the translation stage of foreign language learning, which means that a person has to do translation in order to understand or say something in a foreign language. The aim of this article is to analyze different nouns used in German for denoting profession, their origin and meaning. Some other lexical items that belong to the semantic field economics / economy are discussed as well. Identifies synonymous pairs, formed by derivational tracing, with their preferable usage.

Keywords: Key words: bilingualism, translation, job prospects, globalization, profession names in German, economist.

In diesem Artikel sind die Schwierigkeiten analysiert und dargestellt, die bei der Übersetzung deutscher Berufsbezeichnungen entstehen, und auch eine Reihe von Klassifikationen gegeben, die für die Einteilung derjenigen nötig sind. Es werden jedes Jahr eine Menge der Studien und wissenschaftlichen Arbeiten zu dem Thema Übersetzen und Dolmetschen gewidmet. Trotzdem bleiben in diesem Bereich Aspekte, die noch zu forschen sind. In dem Zusammenhang mit der zu untersuchenden Thema der Arbeit muss erwähnt werden, dass das Gebiet der Berufsbezeichnungen als Forschungsthema nicht verbreitet ist.

Bevor zur Analyse und Klassifikation der Berufsbezeichnungen einzugehen, ist es wichtig einige Grundbegriffe zu erläutern. Da diese Arbeit hat als Stützpunkt die Problematik der Schwierigkeiten bei der Übersetzung, möchte ich mich also auf die Übersetzungsmethoden stützen, die zur Überwindung die Lücken, genauer gesagt lexikalischer Lücken, beitragen. Ein Beitrag in dieser Richtung hat Newmark illustriert (Kittel 2004: 486):

1) Transference (Übernahme des ausgangssprachlichen Wortes in den zielsprachliche Text);
2) Cultural equivalent (Substitution des ausgangssprachlichen Wortes durch das in der zielsprachlichen Kultur entsprechende zielsprachliches Wort für den betreffenden Sachverhalt);
3) Through translation (die wörtliche Übertragung von konventionellen Kollokationen);
4) Literal translation (die wörtliche Ersetzung eines Element der Zielsprache);
5) Functional equivalent (die Verwendung eines in der Zielsprache neutralen Ausdrucks zur Bezeichnung eines ausganssprachlich spezifischen Begriffs);
6) Descriptive equivalent (paraphrasierende Erklärung eines ausgangssprachlich spezifischen Begriffs);
7) Translation couplet (Übersetzungsmethode, bei dem zwei der anderen sechs Strategien kombiniert werden).

Wenn man von den Schwierigkeiten bei der Übersetzung einiger Erscheinungen spricht, muss man die beiden Sprachen berücksichtigen. Es wird also nützlich ein kontrastives Abbild

der gleichen Phänomene der deutschen und der rumänische Sprache zu geben. Die Analyse beginnt man mit der Vorstellung im Einzelnen der Wortbildungskomponente. Im Gegensatz zu der deutschen Sprache kann man im Kontext des Rumänischen und nämlich im Kontext der Berufsnamen, über die Komposition nicht sprechen. In der rumänischen Sprache ist das Wortbildungsverfahren nicht so produktiv wie in der deutschen Sprache. Das System der Sprache erlaubt nicht, in der Gegenüberstellung zu der deutschen Sprache, solche Manipulationen mit den Substantiven vollzuziehen. Aus diesem Grund werden die rumänische Arbeitsnamen als eine Reihe bzw. Kombination aus mehreren Wörtern bezeichnet. In Rahmen dieser Forschung ist es nötig hervorzuheben, dass im Laufe der Wortschatzanalyse einige Besonderheiten der rumänischen Berufsbezeichnungen auffallend sind. Dazu gehören das schon oben genannte „Reihe aus mehreren Wörtern" für den Ausdruck der Arbeitsname und auch das Überwiegen mancher bestimmter Wörter, die dabei impliziert sind. Zu den meist verbreiteten Wörter für den Ausdruck der Berufsnamen in der rumänischen Sprache, die wir analysiert haben, sind „maistru" und „lucrător".

Das Wort „maistru" drückt in der deutschen Sprache sowohl die äquivalente Bezeichnung für die gemeinte Stellenname, als auch als umschreibendes Wort, das nur in der rumänischen Sprache präsent ist, aus. Wir würden diese Erscheinung in zwei Kategorien einteilen. Die erste Gruppe der deutscher einfachen und zusammengesetzten Arbeitsnamen sind die Berufsnamen, die das Wort „Meister" enthalten und deren Äquivalente in der rumänischen Sprache:

Bergmeister - maistru miner
Bohrmeister - maistru sondor
Küchenmeister - maistru bucătar
Maurermeister - maistru zidar
Meister - maistru
Schicht(en)meister - maistru miner de schimb
Schnittmeister - maistru de decupaj
Stuhlmeister - maistru țesător

Die zweite Gruppe ist also die Gruppe der deutscher Arbeitsnamen, die das Wort „Meister" im Stamm nicht vorhanden ist, in der rumänischen Sprach sondern ist zu treffen.

Abteilungssteiger - maistru minier de sector
Abteufsteiger - maistru minier puțar
Einfahrer - maistru miner
Fahrsteiger - maistru miner șef
Härter - maistru de călire
Kunststeiger - maistru-mecanic minier
Obersteiger - maistru principal
Sprenger - maistru artificier.

Aus diesen Beispielen wird es klar, dass das Element „maistru" in der rumänischen Sprache ein verbreitetes Verfahren für die Bezeichnung der Arbeitsstellen ist. Es gibt aber eine andere Kategorie der Wörter die in der deutschen Sprache, die das wortbildende Element „Meister" enthält, aber diese werden in der rumänischen Sprache nicht als „maistru" übersetzt:

Baumeister – constructor
Bürgermeister – primar
Lithographenmeister – mașinist
Maschinenmeister - mașinist (la piese de tipar)
Tonnmeister – maestru, operator de sunet

Ein anderes Wort, dass, wie schon oben gesagt wurde, ziemlich oft bei der Bezeichnung rumänischer Berufsbezeichnungen auftaucht, ist das Wort „lucrător". In Gegensatz zu dem Wort „maistru", hier ist deren Äquivalent nicht in dem deutschen Wort zu treffen. Dies wird damit

bedingt, dass in der rumänischen Sprache eine Tendenz zur Beschreibung der Arbeitsnamen typisch ist. Zur Liste der Berufsbezeichnungen die dieser Regel folgen sind:

Abzieher - lucrător din echipa de levată
Baumwollzwirner - lucrător la mașina de răsucit tip bumbac
Beizer - băițuitor (lucrător la decapare)
Flachdrucker - lucrător la tiparul plat
Leger - lucrător la mașina de pliametrat
Maschinenschlichter - lucrător la mașina de încheiat
Monogießer - lucrător la mașina de monoturnat
Plätter - lucrător la presa de călcat
Presser - presor, presar, lucrător la presă
Treiber - cupelator, lucrător la cupelație

Wenn wir an die deutsche Wortbildung uns richten, ist es wichtig, uns an einen Typ der Wortbildung, und genauer gesagt Zusammensetzung, zu erinnern. W. Fleischer weist an die Kategorie der Zusammensetzungen, die Personenbezeichnungen bedeuten und das Wort „Macher“ als Wortbildungselement enthalten. Zu dieser Gruppe der Bezeichnungen kann man folgende Arbeitsnamen nennen:

Besatzmacher - ceaprazar
Brunnenmacher - fântânar, puțar
Filmemacher - cineast
Kammmacher - fabricant de piepteni
Kesselmacher - cazangiu
Pelzmützenmacher - căciular
Puppenmacher - păpușar
Schuhmacher - cizmar
Uhrmacher - ceasornicar
Zirkusspaßmacher – clovn

Aus dem gesagten ist es möglich zu bestätigen, dass die rumänischen Wörter *ceaprazar, fântânar, pieptănar, căciular, păpușar, cizmar, ceasornicar* sich genau in die Kategorie der „Namen von Gegenstände” einordnen, da es die Initialbegriffe zu merken sind, wie: ceaprazar – ceapraz, fântânar – fântână, pieptănar – pieptene, căciular – căciulă, păpușar – păpușă, cizmar – cizmă, ceasornicar – ceas.

Ein anderes oft treffendes Suffix ist das Suffix „-mann“. Dies steht für meistens für die Bezeichnung der Arbeitsnamen. Diese Kategorie der Wortbildung wird durch folgende Beispiele unterstützt:

Acker(s)mann - plugar
Bergmann - miner
Chefkameramann - cameraman
Feuerwehrmann - pompier
Hüttenmann - metalurgist
Kammeramann - cameraman
Kaufmann - negustor
Landmann - plugar
Mannequin - manechin
Seemann – mărinar
Spielmann - lăutar
Staatsmann – politician

M. Flaișer führt eine Idee in ihrem Aufsatz über die Berufsbezeichnungen in der rumänischen Sprache über den Zusammenhang der Rolle der Frauen und den Berufsbezeichnungen (Flaișer 2007: 103). Die Autorin spricht von der Haushalts-, Unterhaltungs- und Erziehungsfunktion der Arbeitsnamen in früheren Zeiten. Diese Rolle hatte früher religiöse Gründe, die später eine andere Bedeutung in der Gesellschaft hatte. Zu solchen Arbeitsnamen zählte sie, die noch heute existierende Berufsbezeichnungen wie z.B.: Erzieherin, Hebamme, Kammerfrau, Kinderfrau, Maniküre, Näherin, Stickerin.

In der heutigen Gesellschaft, wenn die Rolle der Frauen gewinnt immer an Bedeutung, sieht die Situation im sprachwissenschaftlichen Sinne anders. So eine Veränderung der Situation betraf in der gleichen Maße die deutsche und rumänische bzw. moldauische Gesellschaft. Die deutsche Grammatik ist im Sinne von Genderunterschied in der Berufswelt mehr dazu angepasst. Auf diese Weise kann theoretisch mit Hilfe des Suffixes „-in” jede Berufsbezeichnung nach dem Bedarf verändert, wie z. B.: Informatikerin, Lehrerin, Kanzlerin u.s.w.Im Gegensatz zu den deutschen Wortbildungsmöglichkeiten ist dieser Prozess in der rumänischen Sprache nicht

möglich.Obwohl das Sprachsystem so eine Einteilung (z. B. *primăriță, doctoreasă*) erlaubt, wird das aus politisch korrekten Gründen nicht benutzt. Deswegen werden die Arbeitsnamen nach Genderunterschied lexikalisch nicht geändert. Dieser Unterschied wird nur kontextbedingt oder durch das Hinzufügen des Wortes „Doamna“ (d. h. Frau) ausgedrückt. Trotzdem gibt es Arbeitsnamen, die eine Form zum Ausdruck der weiblichen Berufe enthalten, so wie: *învățătoare, profesoară, croitoreasă* etc.

Bei der Untersuchung der deutschen Berufsbezeichnungen trifft man nicht selten Arbeitsnamen, die wegen der Aussprache oder Schreibweise sehr bekannt scheinen. Solche Wörter sind unter dem Begriff „Internationalismus“ bekannt.

D. A. Cruse schlägt für Internationalismus die folgende Definition vor: „Inhalte, die in verschiedenen Sprachen durch gleiche oder ähnliche Ausdrücke repräsentiert sind“ (Cruse 2005: 1380). Für eine nähere Betrachtung des Phänomens, um eine bessere Vorstellung zu haben, muss man dieses Thema aus einem bestimmten Standpunkt zu betrachten. Man muss die mehrsprachlich-vergleichende Perspektive des Phänomens favorisieren und die Idee von der „interlingualen Verständigung“ zu entwickeln. Diese Kategorie der Wörter ist manchmal täuschend wegen der anscheinend gleichen Form des ausgangsprachlichen und zielsprachlichen Wortes, was eine Schwierigkeit bei der Übersetzung sein kann und manchmal zu Bedeutungsfehler führen. Zwischen solchen Schwierigkeitserreger können sowohl als „falsche Freunde“ auftreten, als auch durch eine Teil – zu – Eins – Äquivalenzrelation des ausgangsprachlichen und zielsprachlichen Wortes ausdrückt werden. Zum Beispiel: Dealer – (dt.)1. jemand, der an der Börse handelt; 2. jemand, der mit Rauschgift handelt. (ro.) Börsenagent.

Als Schlussfolgerung zu dieser Forschung können wir Gründe zusammenfassen, bei den Schwierigkeiten des Übersetzungsprozesses aufkommen können. Eine davon könnten Neologismen werden, die keine vorhandene normative Übersetzung haben. Das passiert, insbesondere in den rasant entwickelnden Berufsbereichen. Heutzutage ist eine Tendenz manche Arbeitsnamen zu entlehnen, die weiter Lehnwortbildungen oder Lehnwortkombinationen bilden können. Auch zu dieser Gruppe der Wörter gehören die Internationalismen, die nicht selten eine partielle Äquivalenzrelation zwischen den ausganssprachlichen und zielsprachlichen Begriffe ausdrücken.

BIBLIOGRAPHY

Cruse, D. A. Lexikologie / Lexicology. 2. Halbband. Berlin: Walter de Gruyter, 2005.

Flaișer, M. Nume și denumiri de profesii. Iași: Demiurg, 2009.

Flaișer, M. Destinul unor nume de profesii majoritare sau/și minoritare ăn limba română. In Români majoritari – români minoritari, Iași: Alfa 2007, p. 99-105

Kittel, H. Übersetzung-Translation- Traduction.1.. Teilband. Berlin: Walter de Gruyter, 2004.

Wörterbücher:

Anuței, M. Dicționar român-german. București : Editura Științifică, 1990.

Gorceac, T., et al. Denumiri de profesii și ocupații. Dicționar rus-român. Chișinău: Editura Cartea Moldovei, 2000.

Isbășescu, M. Dicționar German-Român de 60 000 de cuvinte. București: Teora, 1999.

Lăzărescu, I. G. Dicționar German-Român Român-German. București: Editura Orientul, 1993.

Marin, C., Leca, Gr. Dicționar tehnic German-Român. București: Editura Tehnică, 1966.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

THE ROMANIAN VOCABULARY, DIFFICULTIES IN THE PROCESS OF ITS RECEPTION BY THE FOREIGN STUDENTS

Cristina-Eugenia Burtea-Cioroianu

Lecturer, PhD, University of Craiova

Abstract: The linguistic mechanisms of learning Romanian as a foreign language have as their starting point the vocabulary. The main semantic relations of contemporary Romanian (polysemy, homonymy, paronymia, synonymy, lexico-semantic fields) are as many attempts to decipher the lexicon by foreign students. The Romanian vocabulary includes words in circulation, but also obsolete words (archaisms), words known and used throughout the country, but also words used in certain parts of the country (regionalisms), the words themselves, but also the variants, the literary forms, but also the non-literary forms. Thus, in explaining Romanian vocabulary, all these aspects must be taken into account for its correct understanding and use by foreign students, not only of the basic vocabulary, but also of the specialized languages studied by them during college years.

Keywords:vocabulary, language, language reception, foreign students

1. Introducere

Importanța lexicului în predarea limbilor străine a fost remarcată de-a lungul timpului de către toți cercetătorii din domeniu dar și de către cei care au fost implicați activ în domeniul didacticii limbilor. Este cunoscut faptul că vocabularul reprezintă nivelul cel mai permisiv al limbii, și limba maternă o învățăm toată viața. E o condiție *sine qua non* dacă dorim să ținem pasul cu dinamica socială, cu realitatea care se schimbă de la o zi la alta și tocmai de aceea poate deveni complicată predarea limbii române studenților străini. Definind limba/limbajul ca o activitate creatoare, Eugeniu Coșeriu afirmă despre sistemul lexical următoarele: „Cuvintele se schimbă continuu, nu numai din punct de vedere fonic, ci și din punct de vedere semantic, un cuvânt nu este niciodată același; am spune mai curând că un cuvânt, considerat în două momente succesive ale continuității folosirii sale, nu este „ni tout à fait un autre, ni tout à fait le même". În fiecare moment se manifestă ceva care a existat deja și ceva care n-a existat niciodată înainte: o inovație în forma cuvântului, în folosirea sa, în sistemul său de asociații. Această schimbare continuă, această năzuință neîntreruptă de creație și de re-creație, în care, ca pe niște pânze ondulante cu mii de nuanțe sau ca pe suprafața scânteietoare a mării în bătaia soarelui, în nici un moment nu se poate fixa un sistem static concret, deoarece în fiecare moment sistemul se frânge pentru a se reconstitui și pentru a se frânge din nou în momentele imediat succesive – această schimbare continuă este tocmai ceea ce numim realitatea vie a limbajului" (Coșeriu 2009: 196−197).

Prin urmare, suntem obligați ca, odată cu fenomenele noi, să învățăm termeni sau cuvinte noi, în felul acesta îmbogățindu-ne fondul lexical în permanență. Dar, la fel de important este acest aspect atunci când învățăm o limbă străină. Pentru orice vorbitor non-nativ, vocabularul constituie punctul de plecare, elementul fundamental în asimilarea limbii-țintă, deoarece îl introduce în structura lexicală a noii limbi și, prin aceasta, îi înlesnește accesul la cunoașterea culturii, istoriei și a mentalității poporului care vorbește acea limbă. Cuvintele unei limbi sunt ca și părțile unui puzzle pe care studentul trebuie să le îmbine și să le grupeze pentru a crea o imagine a ansamblului bine definită cu ajutorul elementelor gramaticale, pentru a-și transpune gândurile în propoziții și fraze coerente, clare și inteligibile, exersând astfel competența exprimării orale și scrise. Din perspectiva profesorului, odată cu predarea treptată a lexicului și a structurilor gramaticale, în realitate, noi „îi învățăm pe studenți să numească din nou lumea, prin unitățile de vocabular din limba-țintă, pe de o parte, și îi învățăm să spună ceva despre lume, prin conotațiile gramaticale specifice noii limbi, pe de altă parte" (Vîlcu 2008:219).

Așa se explică faptul că studenții care nu au bagajul lexical necesar, vor avea o exprimare orală și scrisă lacunară. Tocmai de aceea, materialele didactice trebuie foarte bine gândite, astfel încât să le faciliteze celor interesați familiarizarea treptată cu principalele sfere lexicale ale limbii române. Așadar, studenților străini dornici de învățarea treptată a limbii române li se predau pentru început noțiuni de bază din sfera cotidianului, aceștia având o conectare imediată cu lexicul de bază folosit în situații concrete de comunicare.

Cunoașterea vocabularului unei limbi străine și capacitatea de a-l utiliza devine fundamental în asimilarea oricărei limbi străine. Învățarea unei limbi presupune implicit și explicit achiziționarea progresivă a vocabularului, nivelurile de competență se bazează pe volumul de cuvinte învățate (cunoscute) și reperabile în limba pe care o predăm. Dacă, în general, predarea limbii române ca limbă străină pentru începători se face prin intermediul unei limbi de tranziție și anume limba engleză, sunt voci care reclamă învățarea prin „introducerea directă a lexicului, fără apelul la o limbă de contact, prin utilizarea pe scară largă a imaginilor, a relațiilor de sinonimie și de antonimie între cuvinte, precum și a perifrazelor" (Platon 2012: 9).

Al. Graur a pornit de la premisa că în vocabularul limbii române există un nucleu, un fond principal de cuvinte care, alături de structura sa gramaticală, reprezintă esența limbii, conferindu-i individualitate. Cert este că aplicând criterii de ordin lingvistic, mai ales criteriul vechimii cuvintelor, lingvistul a alcătuit un corpus de lexeme strict circumscris – fondul principal lexical al limbii române (Graur 1954, 1957). În predarea vocabularului limbii române ca limbă străină ar trebui să se recurgă la o statistică asupra frecvenței cuvintelor, care era considerată a fi „o metodă obiectivă, capabilă să înlocuiască aprecierile calitative aproximative și uneori subiective cu evaluări cantitative precise, care ar oglindi ierarhia reală a cuvintelor în limbă în funcție de importanța lor" (Sala 1988: 12). Așadar, vocabularul reprezentativ al limbii române care ar trebui să fie asimilat de către studenții străini aflați la nivelul A1-A2 conține cuvinte cu frecvență ridicată din perspectiva actuală a dinamicii lexicului limbii române.

2. Dificultăți de receptare a vocabularului limbii române ca limbă străină

Limba română ca limbă străină nivel A1-A2 cuprinde o serie de cuvinte uzuale, considerate astfel după frecvență, valoare funcțională sau ponderea pe care o are un anumit cuvânt în comunicarea propriu-zisă, bogăția semantică și puterea de derivare a cuvântului, pentru că la acest nivel studentul nu dispune „de un vocabular suficient de bogat în această sferă tematică" (Arieșan 2014: 248–250). Pentru nivelurile A1 și A2, constatăm că există multe lexeme care își păstrează în continuare validitatea. Spre exemplu, zilele săptămânii (*luni, marți,*

miercuri, joi, vineri, sâmbătă, duminică) cu divizarea în părțile zilei (*dimineață, amiază, seară, noapte*), anotimpurile (*primăvară, vară, toamnă, iarnă*), exprimarea vremii și a fenomenelor meteo (*cald, frig, soare, vânt, zăpadă, ger, gheață, ploaie, polei, senin, etc.*), activitățile zilnice cu verbele de rigoare*: a se trezi, a se spăla, a se îmbrăca, a mânca, a se duce, a lucra, a studia, a găti, a se dezbrăca, a se culca, etc.*

Tot astfel, și sfera educației: *școală, facultate, student, școlar, curs, pauză, Universitate, liceu, elev, examen scris/oral, clasă, tablă, pix, creion, caiet, carte, etc.* De asemenea, este foarte bine reprezentat câmpul lexical al familiei și al gradelor de rudenie (băiat, bărbat, bunic, copil, căsătorie, divorț, familie, fată, femeie, fetiță, fiică, fiu, frate, ginere, mamă, nepot, nevastă, părinte, soră, soție, tată, unchi, etc.), precum și cel al părților corpului uman (*braț, buză, cap, cot, corp, creier, deget, dinte, față, frunte, genunchi, gură, inimă, mână, obraz, ochi, os, palmă, păr, picior, piele, piept, pumn, sprânceană, umăr, ureche, barbă*). Nu lipsesc nici articolele de îmbrăcăminte și încălțăminte: *căciulă, cizmă, pantof, pălărie, fustă, a îmbrăca, rochie, etc.* O sferă lexicală importantă o constituie cea a alimentelor sau mâncarea și băutura: *aliment, apă, carne, brânză, cerealĕ, grâu, franzelă, fruct, lapte, mălai, mămăligă, măr, orz, ou, pară, pepene, pește, pâine, plăcintă, porumb, sare, secară, turtă, unt, varză, vin, zahăr, etc.* Câmpul culorilor (*alb, albastru, roșu, verde, etc.*) și sfera semantică referitoare la natură, elemente de faună și floră (plante și animale) fac parte din vocabularul aferent primelor două niveluri: *albină, arbore, capră, copac, cocoș, floare, frunză, găină, gâscă, iarbă, iepure, lup, maimuță, măgar, măr, muscă, oaie, pasăre, pădure, pisică, plantă, plop, porc, ramură, rață, stejar, șarpe, șoarece, șoim, tutun, urs, urzică, vacă, vierme, viespe, vită, vișină, vițel, vrabie, vulpe, cățel etc.*

Referitor la naționalități, avem cuvinte precum: *național, naționalitate, națiune; albanez, american, arab, bulgar, francez, grec, italian, libanez, maghiar, neamț, român, românesc, rus, sas, sârb, spaniol, tătar, turc, ungur, etc.* Din sfera semantică a profesiilor avem cuvinte ca: *ocupație, meșteșug, serviciu; actor, artist, autor, avocat, cioban, director, inginer, învățător, măcelar, mecanic, medic, militar (general, locotenent, ofițer, soldat), mocan, morar, muncitor, păstor, pescar, plugar, poet, preot, profesor, scriitor, țăran sau funcții sociale ca: președinte, primar, etc.*;sau variantele unor meserii actuale:*analist, animator, designer, director de vânzări, manager, om de afaceri, informatician, întreprinzător, persoană fizică autorizată, businessman, programator.*

Din perspectiva lexicului actual al limbii române, există și elemente lexicale care ar trebui lăsate de o parte, deoarece fie sunt regionalisme, fie țin de lexicul specializat, fie au devenit între timp arhaisme, fapt ce nu ar face altceva decât să îngreuneze receptarea unui text de limbă română de către studenții străini. Din această categorie fac parte: *căpetenie, biruință, căuș, rob, a pomeni, poruncă, a porunci, slobod, a prăpădi, a prăvăli, a preface, a pregăti, a pricepe, pricină, a despuia, a fățui, a drege, a sorbi, soroc, spaimă, spată, a spicui, a spurca, statornic, a stâlci, a stânjeni, a stoarce, spinare, a spinteca, a spulbera, a teși, a toropi, traistă, tăciune, a tămădui, a zăn- găni, a zăpăci, a suge, a sugruma, suliță, a sfârâi, sfoară, a sforăi, a sfredeli, a vătăma, a veghea, veșnic, văzduh, etc.* Pe de altă parte, *prund, strachină, a străduI, a vârî, a drege, a tăvăli* sunt cuvinte regionale, iar *a săgeta, a scărmăna, a scărpina, a râma, a scurma* nu au relevanță pentru un student străin care face primii pași în însușirea limbii române ca limbă străină. Tot astfel, *papură, a priveghea, puf, a pufăi, soi, sondă, sonor, a surzi, șarjă, a strecura, strâmt, stuf, slavă, a tăbăci, a treiera, a trâmbița, tămâie, țeapă, a trosni, turtă, vrednic, etc.* țin de lexicul specializat al limbii noastre. Verbele *a tângui, a țârâi, a vâjâi, zdreanță, zbughi, a*

zdrobi, a zdruncina, a zgârci, a zgârâia pe lângă faptul că sunt nerelevante, mai conțin și o fonetică dificilă pentru străini fiind greu de pronunțat de către studenții începători.

Trebuie remarcate și elementele lexicale care au intrat în uzul colectiv în ultimii ani, ele marcând schimbările social-politice de la nivelul întregii societăți. În acest sens, amintim cuvinte ce se referă la mediul *on line*, cum ar fi: *calculator, computer, laptop, adresa de email, pagina web, facebook, skype, pagina web, tabletă*. Sau termeni indispensabili ai zilelor noastre, precum: *apel, a apela, sms, telefon mobil, abstract (rezumat al unei lucrări științifice), management, firmă, acord, act/document, adaptor, adidas/adidași, administra, adminis-trator, aerian, avion, societate comercială, aerobic, afiș, agendă, agent, agenție, airbus, alfabet, algoritm, alimenta, analiză, publicitate, reclamă, apreciere, arhivă, arhivare, asigurare, asigurat, ASL, asociat, ATM, audiobook* sau *carte audio, audioconferință, audio-vizual, autocolant, autonomie, baghetă, balerini, bancă, bază de date, bibliotecă virtuală, digitală, bilet, bip, a da bip, birou, blog, bloguri, blogger, blogosferă, brand, business, a comunica, comunicare etc*. Nu în ultimul rând, vom aminti lexeme devenite indispensabile astăzi pentru orice persoană cultă, cum ar fi: *dicționar, emoticon, e-mail, european, facebook, fast-food, google, on-line, telefon mobil, telecomandă*. În concluzie, aproape fiecare câmp lexical trebuie actualizat pentru a crea o perspectiva realistă a studentului asupra însușirii limbii române ca limbă străină și pentru a oferi profesorului posibilitatea de a desfășura un proces didactic cât mai eficient posibil.

Unul dintre factorii esențiali în învățarea vocabularului de bază al limbii române ca limbă străină este comunicarea.Abordarea comunicativă sau predarea limbajului comunicativ se referă în principal la modul în care este folosit limbajul, implică atât limba vorbită, cât și limba scrisă, iar cele mai importante preocupări au de-a face cu „when and how it is appropriate to say certain things" (Harmer, 2007: 69). Alte aspecte ale abordării comunicative sunt că studenții trebuie să fie implicați în sarcini axate pe sens, trebuie să fie expuși la limba țintă și trebuie să o folosească cât mai mult posibil. Prin urmare, studenții trebuie să fie implicați în situații de comunicare reală punându-se accent pe bagajul lor de cunoștințe din limba țintă și pe îmbogățirea vocabularului uzual cu diferite cuvinte noi din cadrul procesului comunicativ.

Unele activități de comunicare populare sunt: jocul de rol și simularea situațiilor reale (un program de televiziune, o scenă la bancă, la aeroport, la cinema, o ieșire în parc, la restaurant etc.), creându-se adevărate dialoguri sau scene pline de sens și culoare, menite să ușureze asimilarea vocabularului de bază al limbii române (a se vedea Harmer, 2007 și Harmer, 1991). Cu toate acestea, trebuie să ținem cont de faptul că producerea limbajului este o abilitate care necesită practică chiar și în situații improvizate (a se vedea Belchamber, 2007). Mai mult decât atât, practicarea unei limbi străine în cadrul sălii de curs ar necesita înlocuirea limbii de contact cu limba țintă chiar și atunci când studenții au un nivel inferior (chiar și începători). Există mai multe avantaje ale utilizării abordării comunicative. Predarea se poate face astfel prin folosirea situațiilor autentice și a diferitelor tipuri de instrumente (texte, imagini, resurse audio-vizuale). În plus, studenții au avantajul că se raportează la experiențele și situațiile personale atunci când imaginează situații de comunicare și că le vor putea folosi și în afara sălii de curs.

Unele aspecte importante ale abordării învățării limbii române ca limbă străină sunt legate de acele filtre cognitive accesate de către studenții străini, reprezentate de limba engleză sau limba maternă prin care încearcă să filtreze informația nouă, greu de înțeles, ceea ce duce inevitabil la greșeli de exprimare sau de folosire corectă a vocabularului limbii române: „Like other dynamic systems, language develops nonlinearly and is affected not only by input, but also

by interactions between its componential subsystems, such as specific languages known" (Caspi and Lowie, 2010: 3).Acest lucru poate fi observat în următoarele exemple:

- *Stiloul meu e pe tablă.* Înțelesul dat în limba engleză ar fi: *My pen is on the table* – numai că aici se face confuzia între *masă – table* și *tablă - board/blackboard - Stiloul meu e pe masă.* – forma corectă;
- *Eu place camera mea.* Înțelesul dat în limba engleză ar fi: *I like my room* – numai că în limba română avem nevoie de forma de dativ a pronumelui personal de persoana I sg. – *îmi – Îmi place camera mea.* – forma corectă;
- *Familia mea locuiește în Franța despre 10 ani.* Înțelesul dat în limba engleză ar fi: *My family has been living in France for about 10 years.* – numai că în limba română avem nevoie de prepoziția *de*, pentru a exprima asta și nu de prepoziția *despre*. - *Familia mea locuiește în Franța de 10 ani.* – forma corectă;
- *Aștept un taxi pentru 5 minute.* Înțelesul dat în limba engleză ar fi: *I am waiting for the taxi for 5 minutes.* - numai că în limba română nu avem nevoie de prepoziția *pentru* în acest context. – *Aștept un taxi 5 minute* – forma corectă;
- Cuvinte care sunt foarte des influențate prin poziționarea greșită în limba română de către studenții străini, de limba engleză sau de limba maternă a acestora: o albă ușă (a white door); un dulce dormitor (a sweet bedroom); rece ceai (cold tea), cinci ora (nine o'clock), la douăzeci ora (twenty o'clock), mea camera (my room), ta casa (your house), etc. Ordinea normală a cuvintelor de acest tip în limba română este: substantiv + adjectiv/ determinat: o ușă albă; ceai rece; ora cinci; la ora douăzeci; camera mea; casa ta; etc.
- *Văd la casa; gătesc la prânz; deschid la ușa* – Înțelesul dat în limba engleză ar fi: *the house, the lunch, the door* – foarte des este folosită prepoziția *la* (at) ca un echivalent al articolului hotărât. – *Văd casa; gătesc prânzul; deschid ușa* – forma corectă;
- *Casa este clean și simple* – acest exemplu este o combinație de engleză și română care scoate în evidență nesiguranța cunoașterii cuvintelor românești (curate/modestă, simplă) și preferința pentru cele cunoscute din limba engleză (*clean/simple*) - *Casa este curată și simplă/modestă* – forma corectă.

După cum se poate observa, unele dintre dificultățile întâmpinate de studenții străini atunci când studiază limba română sunt: *acordul, genul, conjugarea complexă a verbelor, cazurile genitiv / dativ, etc.* Dar acest lucru nu înseamnă că nu reușesc, pas cu pas, să înțeleagă mecanismele formării cuvintelor, a așezării corecte a cuvintelor în propoziție sau frază, a exprimării simple și coerente într-o limbă străină pentru ei, limba română. În consecință, trebuie să ținem cont și de faptul că: "the acquisition of a grammatical structure is a gradual process, not a sudden discovery as the intuitive view of correction would imply" (Truscott, 1996: 342).

3. Concluzii

Studenții care învață limbi străine, în general, trec printr-un proces de învățare care uneori implică transferul limbii străine prin intermediul limbii materne sau a limbii engleze. Pe de o parte, acest lucru reflectă creativitatea lingvistică a acestora în comunicare sau în cadrul scrierii. Pe de altă parte, acesta este un argument suplimentar pentru evitarea utilizării unei limbi de contact care ar afecta mai mult abilitățile lor de exprimare. În vocabularul limbii române sunt incluse şi cuvintele aflate în circulaţie, dar şi cuvintele ieşite din uzul vorbitorilor (*arhaisme*), cuvintele cunoscute şi folosite pe întreg teritoriul ţării, dar şi cuvintele folosite în anumite zone ale ţării (*regionalismele*), cuvintele propriu-zise, dar şi variantele, formele literare, dar şi formele neliterare. Așadar, folosirea corectă a vocabularului limbii române ca limbă străină de către

studenții străini implică abordarea a trei aspecte care se intersectează: aspecte creative, lexicale și morfosintactice. Studenții, așa cum am observat, uneori produc discursuri lingvistice care sunt influențate de limba lor maternă sau de limba engleză cee a ce duce la greșeli de exprimare, prin folosirea calculului lingvistic, prin utilizarea amestecată a cuvintelor străine și românești în același discurs, comutarea codurilor, etc. Acești studenți străini de nivel A1-A2 nu fac altceva decât să creeze un nou cod lingvistic, inovativ și eficient în abordarea comunicării mesajelor la nivelul diferitelor tipuri de conversație.

BIBLIOGRAPHY

Arieșan, Antonela (2014). *Inventarul lexical al limbii române ca limbă străină* – propunere de cercetare, în Elena Platon, Antonela Arieșan (ed.) „40 de ani de limba română ca limbă străină la Univer-sitatea Babeș-Bolyai. 1974–2014". Cluj, Casa Cărții de Știință.

Badea, Simina, (2016). *ESP Landmarks: Strategies for teaching English to law students,* Craiova, Editura Universitaria, 2016.

Caspi, Tal and Lowie, Wander (2010). *A Dynamic Perspective on Academic English L2 Lexical Development*.In R. Chácon-Beltrán, C. Abello-Contesse, M. d. M. Torreblanca-López & M. D. López-Jiménez (Eds.), *Further insights into non-native vocabulary teaching and learning* (pp. 41-60). Bristol: Multilingual Matters Ltd., University of Groningen.

Coșeriu, Eugeniu (2009). *Creația metaforică în limbaj*, trad. din spaniolă de Eugenia Bojoga, în Eugeniu Coșeriu, „Omul și limbajul său", antologie de Dorel Fînaru, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", p. 167–197.

Gherghina, Dumitru, Gherghina, Maria, Negomireanu, Doina, Elisabeta Chilom, (1996). *Vocabularul limbii române în școală*, Editura „Didactica Nova", Craiova, 1996.

Graur, Alexandru (1954) *Încercare asupra fondului principal lexical al limbii române*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste Române.

Graur, Alexandru (1957) Fondul principal al limbii române, București, Editura Academiei Republicii Socialiste Române.

Harmer, Jeremy (1991). *The Practice of English Language Teaching*. New Edition, Londond and New York: Longman Handbooks for Language Teachers.

Harmer, Jeremy (2007). *The Practice of English Language Teaching*. Fourth Edition, Edinburgh Gate: Pearson Education Limited.

Humboldt, Wilhelm von (2008) *Despre diversitatea structurală a limbilor și influența ei asupra dezvoltării spirituale a umanității.* Versiune românească, introducere, notă asupra traducerii de Eugen Munteanu. București, Humanitas.

Iliescu, Maria (1981) Maria Iliescu, Carmen Nedelcu, Valeria Neagu, Gabriela Scurtu, *Vocabularul minimal al limbii române*, cu traducere în limbile engleză, franceză, spaniolă, pentru studenți străini, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981.

Platon, Elena (2012) *Un nou manual de limba română ca limbă străină*, în E. Platon, I. Sonea, D. Vâlcu, „Manual de limba română ca limbă străină (RLS). A1-A2" , Cluj, Casa Cărții de Știință, 2010, p. 7−10.

Platon, Elena, Sonea, Ioana, Vasiu, Lavinia, Vîlcu, Dina (2014) *Descrierea minimală a limbii române ca limbă străină. A1, A2, B1, B2*, Cluj, Editura Casa Cărții de Știință, 2014.

Sala, Marius (1988)*Vocabularul reprezentativ al limbilor romanice*, coordonator Marius Sala, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988.

Stoichițoiu-Ichim, Adriana (2007). *Vocabularul limbii române actuale*, București, Editura All, 2007.

Stoichițoiu-Ichim, Adriana (2006), *Creativitate lexicală în româna actuală*, Editura Universității, București, 2006.

Truscott, John (1996). Review Article. *The Case against Grammar Correction in L2 Writing Class,* in Language Learning, nr. 46/2, june 1996, p 327 – p 369;Department of Foreign Languages and Literature, National Tsing Hua University, Hsinchu, Taiwan.
http://www.academia.edu/32994089/MULTIMODAL_APPROACHES_IN_LANGUAGE_LEARNING._Perspective_multimodale_%C3%AEn_predarea_limbilor_str%C4%83ine_Cristina_Varga_ed._

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

PROPER NAMES USED IN IDIOMS

Cristina Gabriela Marin

Lecturer, PhD, University of Craiova

Abstract: The present paper aims at obtaining a better view of idiomacity as a cross-cultural phenomenon of language in use. Idioms are seen as a special category of English language which are not only determined through their structure, but also they show a specific type of behaviour in language use.

Keywords: twofold meaning, name constituent, cross-cultural phenomenon, structure, fixed expression.

1. Introduction

The present paper seeks to find out what information is given is given in the data on each person or locality that has lent its name to the idiom. The types of idioms adopted for this classification are: Noun phrase (NP), Verbal phrase (VP), prepositional phrases, irreversible binomials, stereotyped similes. My interest in proper names in English idioms arose when reading about them most notably the three-volume Book of English Idioms by V.H. Collins. Moreover, this interest took the form of finding out the origin of these expressions and the origins of the people and places that had lent their identities to such phrases. Each English idiom studied in this article carries a proper name constituent. According to Moon[i1] „the term idiom has a twofold meaning: first, it is a particular manner of expressing something in language, music, art, etc. which characterize a person or a group. Secondly, an idiom is a particular lexical collocation or phrasal lexeme, peculiar to a language".

An overview of the personal names involved in the expressions indicates the following types of sources:

-*the Bible*: (doubting Thomas, the mark of Cain, like Daniel in the lion's den)

-*literary texts or internationally known works*: (Aladdin's cave from the Arabian Nights, Stevenson Jekyll and Hyde, Mary Shelley, etc.;

-*classical heritage* (i.e. mythology and figure of Greek and Roman antiquity): Nessus' shirt, Achilles heel, etc. ;

-*popular culture*: Darby and Joan (after the couple mentioned in an 18th century balad), pleased as Punch (after Mr Punch from the traditional children's puppet show „Punch and Judy";

[1]Moon, R- Fixed expressions and idioms in English, A Corpus-based approach, p.67

-*real people/legendary figures*: Florence Nightingale (the famous nurse), peeping Tom (after the tailor that according to legend peeped at Lady Godiva when she rode naked through Coventry), Morton's fork (after John Morton who was the archbishop of Canterbury and chief minister of Henry VII who used an argument to drew up a code of rules to govern), sweet Fanny Adams (after the 8 year-old victim in a murder case in 1867), happy as Larry (after the famous Australian boxer Larry Foley 1847-1917).

2. Practical direction

Finding idioms in a general dictionary is a slow and laborious task and it is hoped that this article will provide assistance to both teachers and students in a practical way. The article has a practical direction by offering in the section below a list of some common/uncommon English phrases, expressions or idioms used by using proper names which will assist you in developing and enriching your vocabulary.

Custer's last stand- any man who goes down to defeat in a spectacular manner. Custer[2] was an American general whose troops were wiped out in an Indian ambush.

A Blimpish point of view- any reactionary or unprogressive point of view that harks back to the pre-war period in Britain. Colonel Blimp, a red-faced elderly colonel invented by David Low, the celebrated cartoonist, was a familiar figure of fun in the 1930-s.

to have Hobson's choice- to have no choice at all, Tobias Hobson, a seventeenth-century Cambridge carrier, who hired out horses to the undergraduates of the university, never allowed his customers to choose a horse but insisted on their taking the horse nearest the stable door, so that they had no choice at all.

keeping up with the Joneses- trying to maintain the same standards of material comfort one's neighbours who are represented by the ordinary name of Jones.

like the Alice in Wonderland- an imaginary world where the inhabitants are all insane and the laws of logic and reason have been suspended.

to be as pleased as Punch- absolutely delighted usually with oneself over some achievement. Punch is always portrayed as laughing or singing with pleasure at his own escapades.

a Frankestein monster-the product of an inventor's imagination which destroys his creator. The phrase is taken from the famous horror story by Mary Shelley about a young student F. , which describes how he made the monster which became so powerful that eventually destroyed him.

waiting for Godot- waiting forever because Godot never comes (from the play Waiting for Godot by Samuel Beckett)

Rabelaisian wit- the earthy humour characteristic of the great writer F. Rabelais (1494-1553)

Machiavellian cunning- the most subtle and unprincipled cunning. In this treatise on state-craft the Prince Machiavelli[3] tried to establish the principles of political power which be maintained were based on realism rather than conventional morality.

[2] General George Armstrong Custer (1839-1876) who developed a strong reputation during the Civil War.

like the Luddites-a term of abuse for anybody who opposes the introduction of labour-saving machinery which may threaten his livelihood. The phrase comes from the „Luddite" mechanics who attempted to destroy the new machinery in the Midlands and North of England which had been installed to replace their handicrafts.

on a Napolenic scale-on a huge, ambitious scale.

to be a Shylock- to be a ruthless, pitiless money-lender who will extract the last penny from his debtor.(Merchant of Venice, W. Shakespeare).

a Don Juan- a man who is always falling in and out of love, one who has an insatiable love for women. He is the central figure in Mozart's Don Giovanni and Byron's Don Juan.

Jekyll and Hyde personality- someone who alternates great kindness and nobility of character with extreme brutality and barbarism. The phrase is taken from Robert Louis Stevenson's novel which depicts the good Dr Jekyll changing into evil Mr Hyde.

a Procustean bed- a harsh, inhumane system into which the individual is fitted by force regardless his own needs or wishes. The phrase is taken from the name of a Greek robber who forced his victims to lie on a couch. If they were too long, he chopped off their feet and if they were too short, he stretched their bodies to the required length.

like a Sphinx- an expressionless face which conceals a secret.

the Oedipus complex- the association of patricidal fantasies and feelings of guilt in the mind of a young boy.

Aladdin's cave- a place full of riches and good things.

to play Cupid- to play the match maker Cupid (Greek-Eros) son of Venus(Aphrodite) was the god of love.

opening Pandora's box- accepting a dangerous present which will bring every conceivable ill upon one's head. From the Greek myth which relates how Pandora, the first woman ever made, was given a box by the gods whose contents when released would afflict the human race ever after.

the sword of Damocles/like the sword of Damocles(hanging over somebody)- the danger that looms ahead and threatens our well-being. From the legend of King Dionysius, who made his courtier Damocles sit under a sword that hung from the ceiling by a single hair, in order to demonstrate to him the precariousness of a king's life which he so much envied

the Midas touch- a person is said to have „the Midas touch" when all his business ventures prosper spectacularly. The phrase comes from the legend of Midas, king of Phrygia, who anything he touched might turn into gold was granted by the gods as a reward for his hospitality to Dionysius' tutor.

[3]" The Prince" describes immoral behaviour, such as dishonesty and the killing of innocents, as being normal and effective in politics.

to cut the Gordian knot- to take decisive action in order to gain one's ends. There was an ancient legend that the first person to untie the Gordian knot would gain the empire of Asia. Many travellers had failed to unravel the knot, but the Alexander of Macedonia solved the problem.

to raise Cain- to create a terrible row, to explode with anger.

they are like David and Jonathan- inseparable friends.

be to a David come to judgement- to show judgement and wisdom beyond one's years.

a David and Goliath situation- a situation in which one adversary is hopelessly outmatched by the other.

to out-herod Herod- to exceed Herod in cruelty and wickedness.

to play Judas- any display or affection whose purpose is to conceal an act of treachery.

CLASSICAL AND MYTHICAL NAMES

an Adonis- any young man of striking beauty. The phrase is sometimes used as a light-hearted compliment.

beyond the dreams of Croesus- unimaginable riches.

A simple Simon-someone who is easily taken in (from the nursery rhyme: „ Simple Simon met a pie man going to the fair...").

a proper Charlie- a fool. The name refers to the people who were employed by King Charles I. These men had a reputation for stupidity.

A silly Billy- a foolish fellow (the nickname for William IV who was considered none too bright.)

To give a Roland for an Oliver- to give as good as one gets, to retaliate effectively.

As dead as Queen Anne- said in reply to news that is no longer new.

Lady Bountiful- a country lady whogave half her money to charity.

BIBLICAL NAMES

the Old Adam- the primitive, sinful nature of a man who is concealed under a veneer of good breeding and education.

Jack of all trades- a man who knows a little of many jobs but none properly.

Jack is as good as his master- there is no difference between the boss and the worker.

Jack Sprat- a small/undersized boy/man. The sprat is a very small fish.

every Jack has his Jill- every man can find the right woman if he looks for her.

before one could say Jack Robinson- in a moment, before one could turn around.

a Jack in the box-a toy man who springs out of a box as soon as the lid is lifted. (used as idiomatic expression)

John Bull[4]- the typical Englishman (was described by Arbuthnot in his history of John Bull)[5].

to hoist the Jolly Roger[6]- to challenge the authority of the act

to rob Peter to play Paul- to give one person what rightfully belongs to another.

to be a Peter Pan- to be a male adult who mentally remains fixated on his childhood.

to be Paul Fry- someone who is always interfering on other's people affairs.

a doubting Thomas- a sceptic, someone who will believe the evidence of his eyes. Thomas, a disciple of Christ was unwilling to believe in his resurrection until he had seen the marks left by the nails on the hand of Christ.

a peeping Tom[7]- a person who takes pleasure in peeping nude women.

I'm all right, Jack!- is the slogan of self-seeking opportunist who will forget his friends for the sake of his own interests.

a Jack in office- a self-assertive official who misuses his authority

a Parthian shot- a cutting remark made by someone on leaving which gives the victim no opportunity of retaliating

to have Philistines tastes-someone without cultural interests.

A good Samaritean- someone who goes out his way to help a stanger in distress, although the stranger has no claim on him. The phrase has been taken from Christ's parable of Good Samaritean, Luke X, 29.

There are too many chiefs and not enough Indians-there are too many highly paid directors and managers and not enough men to carry out orders.

The Mandarin mentality- Mandarin was the name given to the officials in the Chinese Civil Service who had ruled China for centuries before the Communist Revolution. This mentality is one of the ruling class, self-satisfied, domineering and very conscious of its superiority to the rest of the country.

A Bohemian life- in some countries the name „bohemian" was a synonym for „gypsy" in the mistaken belief that gypsies came from Bohemian. It means an irregular, unconventional way of life and is often applied to writers and artists.

The Russian soul- a vague, unfulfilled yearning for a better, spiritual life which would bring consolation and relief to the suffering masses.

[4]John Bull is a national personificationof the United Kingdom in general and England in particular used especially in political cartoons. He is usually depicted as a stout, middle-aged, country-dwelling, jolly man.
[5]a series of five pamphlets written in 1712.
[6]was the traditional name for the flags flown to identity a pirate ship about to attack during early 18 th century.
[7]after the tailor that according to legend peeped at Lady Godiva when she rode naked through Coventry.

Russian roulette- gamblers would stake their lives by putting a bullet in one of the six chambers of a revolver and then holding it to their head and pressing the trigger.

A Tartar (term of abuse)- a grim, uncivilized, bad-tempered person who makes a lot of trouble. Tartars are Asiatic of Turkish origin and are said to be notorious for their savagery in war.

To catch a Tartar- to take prisoner a man who makes so much trouble that one regrets ever having captured him.

The Amazons- active, assertive women in different walks of life. The Amazons were a legendary tribe of women who fought on horseback against ancient Greeks.

Spartan simplicity- absolute simplicity in one's way of living; the simplest diet and the avoidance of luxury and comfort in any form. The phrase has been taken from the Spartans who were the most disciplined and austere people in the ancient Greece.

LANGUAGE AND NATIONALITIES

Broken English/French/Spain- badly spoken English containing many mistakes in grammar and pronunciation.

Queen's English- correct, grammatical English. It may be spoken in any accent, provided it is clear and intelligible.

Received English- a phrase coined by Professor Daniel Jones[8] for the socially most acceptable accent. It is the only accent that it is not tied to any particular region but is local to the whole country. Jones called it" received" because at one time this pronunciation was an essential condition for being received in best society.

Plain English- 1) blunt, outspoken English

2) good, clear easily understood English as opposed to the jargon that is sometimes employed by civil servants.

To Welsh on someone- to trick or swindle someone to break a promise, often in connection with some businesses. The phrase reflects hostility in former times between the Welsh and British.

Go Dutch- each person pays his own bill in a restaurant. A practice favoured by students or young people who are working.

A Dutch party- a party to which each contributes some food and drink.

Double Dutch- nonsense, meaningless words.

To talk to someone like a Dutch uncle-to lecture with excessive seriousness. Dutch courage- false courage acquired by drinking.

I'm a Dutch man if.....-a way of denying a supposition.

[8](1881-1967) head of Department of Phonetics at University College, London.

Prussian efficiency- a general term for all the qualities associated with the history of Prussia: energy,throughness,patience and discipline.

Teutonic thoroughness-especially characteristic of Prussia. The German had a reputation for studiousness, theoretical analysis and research in depth, in contrast with Anglo-Saxon empiricism.

To take French leave- to leave without first obtaining permission.

Gallic humor- humor that is logical and intellectual wit rather than humor.

To make a Roman holiday- to organize a gruesome show for the public.(the words are taken from a quotation from Byron's Childe Harold's Pilgrimage)

When Greek meets Greek- when two men of formidable strength engage in a combat the contest will be hard and severe.

A Greek gift- a gift which brings only trouble and sorrow (from Vergil's Aeneid).

A perfect Babel/ a Babel of sounds- an uproar in many different languages.

the walls of Jericho[9] didn't fall down in a day- if you want to defeat your enemy, you will have to fight very hard.

His/her road to Damascus[10]- a dramatic change of mind in some burning issue.

Mecca[11]- a place which has a strong appeal for enthusiast. It is the birthplace of the prophet Mohammed and a holy place for Muslims.

REAL/IMAGINARY PLACES

An El-Dorado- an imaginary country where the traveller can make a fortune without any effort.

To live in Eden- a place of sheer bliss and delight.

To consign to Limbo- to put art of one's mind once for all. Limbo was a place adjoining hell

which accommodate unbaptized infants.

In the land of Nod- asleep (to nod off- to be asleep).

Shangri-la/like Shangri-la- a state of mind lacking in drive and interest, chill placidity. Shangri-la is the paradise described in James Hilton's Lost Horizon (1933)[12] up in the mountains of a buddist country. The people lived there in perfect peace and serenity.

[9]A city near Jordan River in Palestinian territories.
[10]Capital of the Syrian Arab Republic.
[11]The birth place of Muhammad being regarded as the holiest city in the region of Islam.
[12]The novel explains the origin of Shangri-La, a fictional utopian lamasery located high in the mountains of Tibet.

To meet your Waterloo- to suffer a final, decisive defeat. The phrase has been taken from Napoleon's defeat by Wellington at the Battle of Waterloo. It is usually applied to an unexpected defeat after a string of successes.

Rome was not built in a day- nothing of value has never been achieved without great effort. To fiddle while Rome burns- to occupy oneself with trifles during a crisis.Legend has it that Emperor Nero fiddled while Rome burned.

All roads lead to Rome- Rome has always possessed a special importance- as the capital of the ancient world, then as capital of Christendom. As the seat of the papacy, Rome commands the allegiance of six hundred million Catholics.

See Naples and die- Naples is the most beautiful city in the world and you have seen Naples, you may die happy. There is a small town near Naples called „Mori" which is the Italian equivalent for „die" where thousands once died of typhoid and cholera, so this is a joke-phrase.

the Venice of the North- there are three cities in the north of Europe which boast they are compared to Venice: Bruges, Amsterdam and Stockholm.

castles in Spain- unreal wealth and splendour which only exists in the mind of the dreamer(see castles in the air).

the gnomes of Zurich- Swiss bankers so called because they were the guardians of huge treasures under the earth.

An Olympian detachment- an impersonal, unemotional view of human conflict. From Olympus, the home of Greeks where Zeus reigned.

You are not at the Ritz!-the Ritz is a hotel in Piccadilly (London) which has made a name for excellence of its cooking and accommodation.

To send to Conventry- to punish somebody for disloyalty to his companions or workmates by refusing to speak to him.

To carry coals to Newcastle- to bring a thing to a place where it is famous for, like trying to sell wine to the French or kimonos to the Japanese.

Off to Gretna Green- couples who were under age in (English law) would run together to get married at Gretna Green, a small town on the English-Scottish border. Here the conditions for marrying under Scottish law being less strict than under English, this was an option for couples who had not obtained the consent of their parents.

Like a Marathon- a long-drawn –out contest and event which calls for great endurance. The name has been taken from the Battle of Marathon between the Greeks and Persians, fought in 490 B.C. The messenger who announced the result of the battle, fell dead on his arrival in Athens after running nearly 23 miles.

CONCLUSION

Languages are living organisms and therefore new words and phrases are coming to life and this process is the most obvious in idiomatic expressions. This article is intended to be an

attempt of representing a learning material which may facilitate the access to the English which is a language rich in idioms. Without them English would lose variety and humor, especially in speaking. All in all, the paper has attempted to tackle a new kind of approach to the proper names used in idioms as this is a subject less discussed in scholarly papers. It also, represents a translation tool which may enable translators or teachers to have a better understanding of both literary and internationall known works and classical heritage.

BIBLIOGRAPHY

Collins, V.H. (1962) Book of English Idioms, Vol. I, Bristol, Longman
Collins, V.H. (1963) Book of English Idioms, Vol. II, Bristol, Longman
Collins, V.H. (1964) Book of English Idioms, Vol. III, Bristol, Longman
Webster's Encyclopaedic Unabridged Dictionary of the English Language, (1989), New York, Portland House, New York.

http://www.merriam-webster.com accessed on 12th January 2018

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

SEMANTIC VALUES OF THE PREPOSITION SUR (ON) FROM A COMPARATIVE POINT OF VIEW

Rodica Roman

Assist. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Based on existing linguistic sources (dictionaries, grammar books) and on previous studies and research on prepositions, we will describe the semantic values of the preposition "sur" in French, and we will present the way in which these prepositions are transferred into the Romanian language.
The comparative analysis will allow us to present the complexity of meanings and usage of the preposition "sur" and to illustrate the diversity of prepositional equivalences.

*Keywords: preposition, **sur/on**, semantic value, comparative analysis*

Dans cet article nous nous proposons une approche sémantique de la préposition simple *sur*. Une seconde tâche de notre étude consiste à observer comment les valeurs sémantiques de cette préposition sont exprimées en roumain. L'analyse comparative nous permettra d'illustrer les modifications qui portent sur l'utilisation de la préposition dans les deux langues.

En vu de cet objectif, nous avons couvert l'ensemble des emplois possibles pour la préposition *sur* attestés principalement dans les dictionnaires. Ces sources des données dévoilent le fait que *sur* représente l'aboutissement des formes latines *super* et *supra*, deux étymons différents[1], ce qui justifie l'hétérogénéité de ses emplois synchroniques. Mais ces différents emplois de la préposition *sur* ne sont pas toujours classés de la même façon. Nous reposons notre étude sur la classification donnée par TLFi que nous considérons la plus nuancée et adéquate à notre démarche. Il attribue à la préposition *sur* trois domaines d'emploi : le domaine spatial, le domaine temporel ou temporel-causal et le domaine notionnel.

La correspondance prépositionnelle roumaine non contextuelle de *sur* est *pe*. Celle-ci est définie dans la littérature de spécialité comme une préposition simple d'origine latine (< *super*, *per*) qui constitue le principal marqueur prépositionnel du situatif de supériorité[2]. L'analyse lexicographique distingue un large éventail d'emplois de la préposition *pe* en fonction du

[1] Conformément au Dictionnaire historique de la langue française (1992), la préposition *sur* hérite de *super* le sens « au-dessus de, au-delà de » et de *supra* les emplois où elle « marque la domination, introduit le nom d'une partie du corps sur laquelle on prend appui, et le sens de *au-dessus*, sans idée de contact ».

[2] Teodora Cristea, *Éléments de Gramm aire Contrastive. Domaine français-roumain*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1977, p.156 « les prépositions qui se partagent l'aire de la supériorité en roumain [sont] *pe*, *peste*, *deasupra*, *asupra* ».

complément que celle-ci introduit, les sens spatial, temporel et notionnel étant mentionnés dans un deuxième temps[3].

Il existe de nombreuses études théoriques[4] qui décrivent les valeurs sémantiques et cognitives de la préposition *sur*. Les analyses sur lesquelles repose notre recherche portent sur des descriptions de la polysémie verticale et horizontale de la préposition en mettant l'accent sur les différents emplois contextuels auxquels s'appliquent les notions universelles de « contact » et de « support ».

La perspective ouverte par les sources lexicographiques et théoriques mentionnées nous offre la possibilité de nuancer et d'enrichir le cadre contenant les principaux emplois de la préposition *sur* (emplois spatiaux, emplois temporels, emplois argumentatifs et emplois notionnels). La démarche comparative que nous proposons par la suite vise à établir la diversité des équivalences prépositionnelles.

L'emploi spatial représente l'emploi prototypique de la préposition *sur*. TLFi prévoit à l'intérieur du domaine spatial deux définitions :

> **I.** Domaine spatial : « le complément désigne le lieu d'un contact, par pesanteur, par pression, par recouvrement »
>
> **II.** Domaine spatial : « le complément désigne l'objet en direction duquel s'exerce une action, la cible, l'objet atteint, ou par métonymie, la direction elle-même ».

Ces deux emplois spatiaux sont développés en fonction du verbe introducteur et de la nature du complément de *sur*.

I.A. : « le complément désigne le sol ou bien un support quelconque où s'exerce la pesanteur » :

La préposition *sur* marque le « contact » d'un corps ou d'une partie d'un corps avec un « support ».

Prenons quelques exemples[5] :

*s'allonger, se coucher, se rouler, tomber, dormir… **sur** le tapis / sur **le** banc / **sur** un lit.*
*a se întinde, a se culca, a se rostogoli, a cădea, a dormi… **pe** covor / **pe** bancă / **pe** un pat.*
*tomber **sur** le ventre / a cădea **pe** burtă*
*sauter **sur** un pied / a sări **într-un** picior*
*se trainer **sur** les genoux / a se târâ **în** genunchi*

Nous pouvons observer que le choix du complément désignant la partie du corps en contact avec le sol ou le choix du verbe introducteur peut engendrer l'utilisation d'une autre préposition (*în* / *întru*) pour exprimer en roumain la même valeur sémantique.

Autres exemples :

*mettre, retourner… un malade **sur** le dos / a pune, a întoarce… un bolnav **pe** spate*

---

[3] DEX : Dicționarul explicativ al limbii române, https://dexonline.ro/ *(consulté le 30.04.2018)*

[4] Patrick Dendale et Walter De Mulder, « *Contre* et *sur* : du spatial au métaphorique ou inversement ? », Verbum, XX, (4), 1998, pp.405-434.
Danielle Amiot, « *Sur* préposition et préfixe : un même sens instructionnel ? », *Revue de Sémantique et pragmatique*, 15/16, 2004, pp.183-195.
Ludo Melis, *La préposition en français*, Paris, Ophrys, 2003, pp.91-93.
Kristel Van Goethem, « L'emploi préverbal de *sur* », in *L'emploi préverbal des prépositions en français. Typologie et grammaticalisation*, De Boeck/Duculot, 2009, pp.98-106.

[5] Les exemples sont pris ou inspirés de TLFi.

apporter, jeter, placer, mettre, ranger… qqch. ***sur*** *le bureau /* ***sur*** *l'étagère...*
a aduce, a arunca, a plasa, a pune, a aranja… ceva ***pe*** *birou /* ***pe*** *etajeră...*

Au cas où les verbes expriment l'action d'empiler la préposition *sur* est traduite par *pe* ou *peste* une autre préposition roumaine marquant la supériorité :

ne pas laisser pierre ***sur*** *pierre / a nu lăsa piatră* ***pe*** *piatră*
mettre les livres les uns ***sur*** *les autres / a pune cărţile unele* ***peste*** *altele*
vivre les uns ***sur*** *les autres / a trăi unii* ***peste*** *alţii*

Après un verbe exprimant l'action de transporter, le complément désignant le support est introduit en roumain par les prépositions *pe* ou *în* :

emporter / porter qqch. ou qqn. ***sur*** *son dos /* ***sur*** *ses épaules*
a duce / a purta ceva sau pe cineva ***în*** *spate /* ***pe*** *umeri*
charger / placer qqch.ou qqn. ***sur*** *le dos de qqn.*
a încărca / a aşeza ceva sau pe cineva ***în*** *spatele /* ***pe*** *spatele cuiva*
transporter un blessé ***sur*** *un brancard / a duce un rănit* ***pe*** *o targă*.

I.B. : « Le complément désigne le lieu où s'opère un déplacement, où s'exerce une activité, où se déploie un phénomène, où se constate une présence ».

L'emploi spatial où le complément désigne le lieu où s'opère un déplacement peut être caractérisé par la présence des notions de « contact » et de « support » :

monter ***sur*** *la colline / a urca* ***pe*** *deal*
s'arrêter ***sur*** *le pas de la porte / a se opri* ***în*** *pragul uşii*
trébucher ***sur*** *les pierres / a se împiedica* ***de*** *pietre*

mais aussi par un manque de ce deuxième paramètre :

La barque glisse ***sur*** *l'eau. / Barca alunecă* ***pe*** *apă.*
Le magasin de fleurs était ***sur*** *mon chemin. / Florăria era* ***în*** *drumul meu.*

Lorsque le complément décrit le lieu où s'exerce une activité, les traits de « contact » et de « support » sont toujours présents:

manger ***sur*** *la terrasse / a mânca* ***pe*** *terasă*
attendre qqn. ***sur*** *le trottoir / a aştepta pe cineva* ***pe*** *trotuar*
aller en vacances ***sur*** *la Côte d'Azur / a merge în vacanţă* ***pe*** *Coasta de Azur.*

Les notions de « contact » et de « support » sont appliquées aussi au cas où le complément de la préposition *sur* désigne le lieu où se déploie un phénomène et le lieu où se constate une présence:

Les feuilles tombent ***sur*** *le toit. / Frunzele cad* ***pe*** *acoperiş.*
L'eau ruisselle ***sur*** *le sol. / Apa curge* ***pe*** *pământ.*
Il pleut ***sur*** *tout l'est du pays. / Plouă* ***în*** *tot estul ţării.*
Il y a foule ***sur*** *le port /* ***sur*** *la place. / Sunt mulţi oameni* ***în*** *port /* ***în*** *piaţă.*
Sur *la colline se dresse une tour. /* ***Pe*** *deal se înalţă un turn.*
On aperçoit des maisons ***sur*** *l'autre rive. / Se zăresc case* ***pe*** *malul celălalt.*

Nous pouvons remarquer que le transfert vers le roumain des interprétations spatiales que nous venons d'indiquer implique aussi le choix des prépositions autres que *pe*, comme le marqueur d'intériorité *în* et la préposition *de* qui introduit le déterminant spatial d'un verbe (*trébucher*) indiquant le contact.

I.C. : « le complément désigne le lieu d'une pression, le point d'impact d'un coup ».

Le complément peut désigner l'endroit où prend appui une personne ou l'endroit où l'on exerce une pression, où l'on frappe. L'utilisation de la préposition *sur* est motivée par la présence des traits « contact » et « support » :

*s'appuyer **sur** qqn. ou **sur** qqch./ a se sprijini **de** cineva sau **de** ceva*
*presser **sur** la sonnette, **sur** la gâchette / a apăsa **pe** sonerie, **pe** trăgaci*
*cogner, frapper **sur** qqn., **sur** le dos de qqn. / a bate, a lovi **pe** cineva, pe cineva **pe** spate*
*lever la main **sur** qqn. / a ridica mâna **asupra** cuiva.*

Cette valeur sémantique de *sur* est traduite en roumain par *pe*, mais aussi par la préposition *de* exprimant l'adessif avec contact et le marqueur de supériorité *asupra*.

I.D. : « le complément désigne le lieu d'un recouvrement ou d'une adhérence ».

L'emploi spatial après un verbe exprimant l'action de recouvrir est caractérisé par les traits « contact » et « support » et par une correspondance prépositionnelle partielle :

*étendre du beurre **sur** une tartine / a întinde unt **pe** o tartină*
*mettre des housses **sur** les meubles / a pune huse **pe/peste** mobilă.*

L'emploi spatial est caractérisé seulement par la notion de « contact » lorsque le complément désigne une surface verticale ou bien une autre surface, mais envisagée indépendamment de la pésanteur :

*L'eau coule **sur** les parois. / Apa curge **pe** pereţi.*
*Les larmes roulent **sur** les joues de l'enfant. / Lacrimile se rostogolesc **pe** obrajii copilului.*
*Une mèche lui tombe **sur** les yeux. / O şuviţă îi cade **pe** ochi.*
*sentir le vent froid **sur** ses joues, **sur** son front / a simţi vântul rece **pe** obraji, **pe** frunte*
*avoir des frissons **sur** tout le corps / a avea frisoane **în** tot corpul*
*Un air frais venait **sur** lui, l'envahissant. / Un aer rece venea **peste** el / **asupra** lui, învăluindu-l.*

Nous observons que le principal correspondant de la préposition *sur* est *pe* dans la majorité des contextes proposés ; autres relateurs sont les marqueurs de la supériorité *peste* et *asupra*. Il existe une modulation dans le passage du français au roumain quand le complément désigne le corps dans son entier comme siège de sensations ; la vision continue du français devient discontinue en roumain. Nous utilisons en roumain le marqueur de l'intériorité *în*.

Les emplois spatiaux contenant un complément désignant le support d'un reflet, d'une projection sont transposés en roumain à l'aide de la préposition *pe* :

*Des ombres bougent **sur** les rideaux, **sur** le plafond. / Umbre se mişcă **pe** perdele, **pe** tavan.*
*Les images sont projetées **sur** un écran. / Imaginile sunt proiectate **pe** un ecran.*

Lorsque le complément désigne le support matériel de l'écriture ou de signes graphiques nous observons une alternance des prépositions *pe* et *în / întru* en fonction du verbe régissant et de la nature ou de la structure du complément :

*écrire, noter qqch. **sur** un cahier / a scrie, a nota ceva **pe / într-un** caiet*
*s'inscrire **sur** les listes électorales / a se înscrie **pe** listele electorale*
*graver son nom **sur** une pierre / a-şi grava numele **pe** o piatră (a-şi grava numele **în** piatră)*
*se reconnaitre **sur** une photo, **sur** une affiche / a se recunoaşte **într-o** fotografie, **pe** un afiş.*

La deuxième définition prévue par TLFi à l'intérieur du domaine spatial distingue elle aussi quelques interprétations :

II.A. : « après un verbe exprimant un déplacement »

Si le complément de *sur* désigne un point de l'espace (de l'environnement), un lieu, la préposition *sur* est transposée en roumain par les prépositions de l'allatif caractéristiques de la limite non atteinte *spre* et *asupra*.

*marcher **sur** Rome / a merge **spre** Roma*

*lancer une attaque **sur** une position ennemi / a lansa un atac **asupra** unei poziţii inamice*

*tourner, prendre **sur** la gauche / a se întoarce, a o lua **spre** stânga*

*se retourner **sur** qqn. / a se întoarce **spre** cineva.*

Les mêmes prépositions roumaines sont utilisées pour exprimer le déplacement ou l'attaque sur un être animé :

*courir, se foncer, se précipiter **sur** qqn. / a alerga, a se năpusti, a se grăbi **spre** cineva*

*lancer les chiens **sur** nous / a asmuţi câinii **asupra** noastră*

*se jeter, sauter **sur** une proie / a se arunca, a sări **asupra** unei prăzi.*

Si dans un contexte le verbe exprime une attaque sur une partie du corps d'un être animé, le complément est introduit en roumain par la préposition *pe* :

*bondir, tomber **sur** le dos, **sur** les épaules de quelqu'un, **sur** le râble (d'un animal) / a sări, a cădea **pe** spatele, **pe** umerii cuiva, **pe** spinarea (unui animal).*

II.B. : « le complément en *sur* désigne un niveau par rapport auquel quelqu'un ou quelque chose est dans une position dominante »

Cet emploi spatial est exprimé à l'aide d'un verbe décrivant la posture d'une personne ou la position de la partie supérieure d'un objet. Le transcodage vers le roumain est réalisé par des prépositions marquant la supériorité, autres que *pe* :

*être penché, s'incliner **sur** un malade, **sur** un berceau / a fi aplecat, a se înclina **asupra** unui bolnav, **asupra** unui leagăn*

*Les branches penchent, s'inclinent **sur** l'eau / Ramurile se apleacă, se înclină **deasupra** apei.*

II.C. : « après un verbe exprimant ou impliquant l'action de regarder »

Nous constatons que dans le cas des emplois spatiaux dans lesquels les contextes tournent autour des mots *regard*, *œil*, *yeux*, *vue* ou des locutions construites avec ceux-ci les compléments de *sur* sont introduits en roumain par *asupra* ou *spre* comme dans les exemples:

*braquer une arme **sur** qqn. ou qqch./ a îndrepta o armă **spre** cineva sau ceva*

*jeter, lancer un coup d'œil **sur** qqn. ou qqch./ a arunca o privire **asupra** cuiva sau a ceva*

*avoir, garder le regard fixé **sur** qqn. ou qqch./ a avea, a păstra privirea fixată **asupra** cuiva sau a ceva*

*le regard, les yeux (de qqn.) s'abaisse(nt), s'arrête(nt), tombe(nt)… **sur** qqn. ou qqch. /*

*privirea, ochii (cuiva) coboară, se opreşte (opresc), cade (cad)… **asupra** cuiva sau a ceva*

*avoir une chambre avec vue **sur** la mer / a avea o cameră cu vedere **spre** mare.*

II.D. : « le complément désigne une position dominante, sans idée de contact »

Il s'agit dans ce cas d'un emploi spatial de *sur* construit autour d'un verbe exprimant l'action de voler et implicitement caractérisé par l'absence des paramètres « contact » et « support » :

*Un avion passe **sur** la maison. / Un avion trece **deasupra** casei.*

*Les oiseaux planent **sur** la ville. / Păsările planează **deasupra** oraşului.*

Les correspondants prépositionnels roumains faisant intervenir la même vision est la préposition spatiale de supériorité *deasupra*.

Les contextes analysés dans les exemples cités ci-dessus permettent de conclure que le premier type d'emploi spatial décrit par TLFi vise une interprétation locative, tandis que le seconde implique une interprétation directionnelle. Une distinction évidente existe aussi entre l'utilisation des relateurs spatiaux roumains ; le transcodage de la valeur locative de *sur* est réalisé prioritairement à l'aide de la préposition *pe*, tandis que l'interprétation directionnelle connait une seule situation à traduire par ce correspondant direct de *sur*.

Un deuxième domaine d'emploi de la préposition *sur* est **l'emploi temporel**. Conformément à TLFi et Melis[6] nous pouvons distinguer deux représentations temporelles associées à *sur*, une première marquant la simultanéité et une seconde marquant la postériorité :

A. : « *sur* introduit un complément exprimant un repère temporel »

Cette interprétation implique le « contact » métaphorique (dans le temps) entre la cible et le site :

*Il partait de chez lui **sur** le coup de sept heures et rentrait **sur** le midi. / Pleca de acasă **pe** la ora şapte şi se întorcea **pe** la amiază.*

*Il annonçait son retour **sur** la fin des cours. / Îşi anunţa întoarcerea **pe** la sfârşitul cursurilor.*

*changer d'avis **sur** le coup / a-şi schimba părerea **pe** loc*

*être **sur** le point de commencer quelque chose / a fi **pe** punctul de a începe ceva*

*aller **sur** ses quarante ans / a merge **pe** patruzeci de ani.*

B. : « *sur* signifie que le procès que désigne le verbe est lié à l'acte ou à la circonstance que désigne le complément »

Le complément de *sur* fonctionne comme un « support » abstrait du procès exprimé par le verbe :

*se séparer **sur** un baiser / a se despărţi **cu** un sărut*

*se quitter **sur** un malentendu / a se despărţi **după** o neînţelegere*

*s'achever, finir, se terminer **sur/par** qqch. / a se încheia **cu** ceva*

*attraper, saisir qqn. **sur** le fait / a prinde pe cineva **asupra** faptului*

*faire bêtise **sur** bêtise / a face prostie **după** prostie*.

Tandis que la simultanéité temporelle est exprimée en roumain par le relateur correspondant *pe*, la transposition vers le roumain de la succéssion immédiate se sert de la préposition typique de l'association *cu*, du relateur spécifique de la postériorité *după* et de la préposition de supériorité *asupra*.

TLFi rattache également au domaine temporel le cas où le complément de *sur* marque « une relation de cause à effet entre l'action que désigne le complément et le procès que désigne le verbe » et que nous le classifions comme **emploi argumentatif**[7].

Dans cet emploi la préposition *sur* introduit le site sur lequel se fonde le procès exprimé par la cible ; l'analyse repose sur une interprétation métaphorique des traits « contact » et « support » :

*faire qqch. **sur** les conseils de qqn. / a face ceva **la** sfaturile cuiva*

***Sur** l'ordre, **sur** la prière, **sur** la proposition de son professeur, il a acheté ce dictionnaire. / A cumpărat acest dicţionar **la** ordinul, **la** rugămintea, **la** propunerea profesorului său.*

[6] Ludo Melis, *op. cit.*, p.91.
[7] *Ibid.*, p.92.

Dans l'emploi français la préposition *sur* est parfois en concurrence avec *à*, fait qui justifie le transcodage en roumain par la valeur causale de la préposition *la.*

Le langage juridico-administratif emploie des structures où le nom complément peut ne pas être actualisé. Ces emplois sont eux aussi transposés à l'aide de la préposition *la* :

*agir **sur** ordre, **sur** requête, **sur** commande / a acţiona **la** ordin, **la** cerere, **la** comandă*

*nomination **sur** proposition du Premier Ministre / nominalizare **la** propunerea Primului Ministru.*

Même lorsque *sur* introduit un complément qui désigne un geste manifestant une incitation le correspondant prépositionnel est *la* :

***Sur** un signe, **sur** un geste, elle s'approche. / **La** un semn, **la** un gest, ea se apropie.*

Un dernier domaine d'emploi de la préposition *sur* contient les **emplois notionnels**, toutes les autres emplois plus spécifiques dans lesquels TLFi reconnait toujours l'idée de subordination ou de dépendance :

A. : « le complément désigne le support abstrait, ce sur quoi on s'appuie, on se fonde »

Le complément de *sur* fonctionne comme un « support » abstrait et l'insertion d'un procès implique aussi le « contact » entre cible et site.

Prenons quelques exemples où le support représente une réalité qui sert de référence :

*qqch. s'étend **sur** une distance, **sur** une largeur, **sur** une longueur, **sur** une profondeur de dix mètres / ceva se întinde **pe** o distanţă, **pe** o lăţime, **pe** o lungime, **la** o adâncime de zece metri*

*se dérouler **sur** dix mètres / a se derula **pe** zece metri* (mais dans *être trainer **sur** dix mètres* le syntagme prépositionnel du français correspond à la préposition zéro du roumain *a fi târât zece metri*).

*s'étaler **sur** une certaine durée / a se etala **pe** o anumită perioadă*

*La pièce mésure trois mètres **sur** cinq. / Încăperea măsoară trei metri **pe** cinci.*

La traduction en roumain de la préposition *sur* au cas où celle-ci exprime le nombre qui sert de référence pour l'établissement d'une proportion est réalisée à l'aide de la préposition d'intériorité *din* :

*avoir une chance **sur** deux de s'en sauver / a avea o şansă **din** două de a se salva*

*gagner, perdre quatre jeux **sur** huit / a câştiga, a pierde patru jocuri **din** opt.*

Lorsque le complément désigne la personne / le mobile par rapport auquel s'évalue la position d'une autre personne / d'un mobile, le sens de *sur* est tranposé en roumain par le situatif d'antériorité *în faţa* :

*gagner, perdre du terrain **sur** qqn. / a câştiga, a pierde teren **în faţa** cuiva.*

Prenons d'autres exemples :

*prêter **sur** gages, **sur** hypothèque / a împrumuta **cu** garanţie, **pe** datorie*

*jurer **sur** la tête de sa mère, **sur** la Bible / a jura **pe** viaţa mamei sale, **pe** Biblie*

*miser, parier, compter **sur** un tel cheval / a miza, a paria, a conta **pe** un anumit cal*

*pratiquer la retenue **sur** le salaire / a practica reţinerea **pe** salariu.*

Nous observons que dans la majorité des contextes ci-dessus *sur* a pour correspondant roumain la préposition équivalente *pe*.

En ce qui concerne la comparaison des emplois où le complément de *sur* désigne un modèle, nous constatons plusieurs divergences dans le transfert de la préposition vers le roumain. Les prépositions utilisées pour rendre ces interprétations sont *pe*, *după*, *la*, *în*, *întru*. Prenons quelques contextes :

*s'aligner **sur** le premier de la file, **sur** la politique américaine / a se alinia **după** primul din rând, **la** politica americană*

*émettres **sur** ondes courtes / a emite **pe** unde scurte*

*se fait faire un costume **sur** mésure / a-şi face un costum **pe** măsură*

*régler son pas **sur** celui de qqn. / a-şi regla pasul **după** cel al cuiva*

*parler **sur** un mode ironique / a vorbi **într-un** mod ironic*

*vivre **sur** un rythme fou / a trăi **într-un** ritm nebun*

*répondre **sur** un ton enjoué / a răspunde **pe** un ton vesel*

*être, se mettre **sur** la défensive, **sur** les gardes, **sur** le pied de guerre / a fi, a se aşeza **în** defensivă, **în** gardă, **pe** picior de război.*

Un dernier sens de ce sous-emploi de *sur* est exprimé par le complément désignant le fondement d'un raisonnement ou d'un comportement. Le roumain utilise les prépositions *pe* et *după* pour marquer la même signification :

*qqn. s'appuie, se base **sur** qqch. pour dire, affirmer, conclure que… /*

*cineva se sprijină, se bazează **pe** ceva pentru a spune, a afirma, a concluziona că…*

*l'argumentation, la démonstration, le raisonnement de qqn. s'appuie, se base, se fonde **sur**… /*

*argumentarea, demonstraţia, judecata cuiva se sprijină, se bazează, se fondează **pe**…*

*croire qqn. **sur** sa bonne mine / a crede pe cineva **după** înfăţişare*

*juger qqn. **sur** les apparences / a judeca pe cineva **după** aparenţe.*

B. : « le complément désigne l'être ou l'objet dominé, subordonné, dépendant»

Cet emploi marquant la supériorité hiérarchique se fonde sur une interprétation métaphorique du trait « support » ; le complément introduit par *sur*, l'élément dominé (personne / collectivité, chose) constitue le support abstrait d'une entité qui domine (personne ou cause). La notion de « contact » ne s'applique pas, fait soutenu aussi par la traduction en roumain de la préposition *sur* dans les contextes suivants :

*régner **sur** un pays, **sur** un peuple / a domni **asupra** unei ţări, **asupra** unui popor*

*exercer son autorité, son pouvoir **sur**… / a-şi exersa autoritatea, puterea **asupra**…*

*veiller **sur** qqn. / a veghea **asupra** cuiva*

*avoir l'avantage **sur** …/ a avea avantaj **asupra** …*

*obtenir la victoire **sur**… / a obţine victoria **asupra** …*

*produire un effet, une forte impression **sur** qqn., **sur** l'esprit, **sur** la sensibilité de qqn. /*

*a produce un efect, o impresie puternică **asupra** cuiva, **asupra** spiritului, **asupra** sensibilităţii cuiva*

*L'acide agit **sur** le cuivre. / Acidul acţionează **asupra** cuprului.* Le transcodage vers le roumain dans tous les exemples ci-dessus est réalisé à l'aide de la préposition *asupra.*

C. : « *sur* introduit le régime d'un verbe exprimant une activité intellectuelle ou un jugement »

Dans ce troisième sous-emploi du domaine notionnel, l'utilisation de la préposition *sur* qui introduit un complément, appelé par Melis « thème du propos et de la réflexion »[8], repose sur l'interprétation métaphorique d'un seul trait, celui de « support ».

Prenons quelques exemples construits autour d'un verbe qui n'admet pas de complément d'objet direct désignant un destinataire :

[8] *Ibid.*, p.92.

discuter, disputer, disserter, enquêter, méditer / réfléchir, raisonner, rêver, s'expliquer, s'exprimer, se prononcer, s'entendre ***sur*** *qqch. /*

a discuta ***despre****, a se certa* ***asupra****, a face o disertaţie* ***despre****, a face o anchetă* ***despre****, a medita / a reflecta* ***asupra****, a judeca* ***despre****, a visa* ***despre****, a da explicaţii* ***despre****, a se exprima* ***asupra****, a se pronunţa* ***asupra****, a se înţelege* ***asupra*** *ceva.*

Nous constatons que, bien que les contextes soient assez divers, aucun emploi n'est tranféré en roumain par la préposition *pe*, les correspondants prépositionnels étant *despre*[9] ou *asupra.*

Quand le verbe à la forme active ou pronominale est construit avec un complément d'objet direct désignant le destinataire, la préposition correspondante de *sur* est le marqueur de supériorité *asupra*:

s'informer / informer qqn., s'interroger / interroger qqn., se tromper / tromper qqn. ***sur***

a se informa / a informa pe cineva ***asupra****, a se întreba / a interoga pe cineva* ***asupra****, a se înşela / a înşela pe cineva* ***asupra***

questionner, consulter qqn. ***sur*** */ a chestiona, a consulta pe cineva* ***asupra***.

Le complément de *sur* peut être en corrélation avec le complément d'objet direct du verbe, celui-ci n'ayant par lui-même qu'une fonction de support :

exprimer, donner, écrire son avis ***sur*** */ a-şi exprima, a-şi da, a-şi scrie părerea* ***asupra / despre***

attirer l'attention de qqn. ***sur*** */ a atrage atenţia cuiva* ***asupra***

avoir une conversation, discussion ***sur*** */ a avea o conversaţie, o discuţie* ***despre***

lancer la conversation, mettre la discussion ***sur*** */ a lansa conversaţia, a aduce discuţia* ***asupra***

demander, obtenir des éclaircissements, des détails ***sur*** */ a cere, a obţine clarificări, detalii* ***asupra / despre***

n'avoir aucun doute, avoir des doutes ***sur*** */ a nu avea nicio îndoială, a avea îndoieli* ***asupra / despre***

avoir des idées, son idée ***sur*** */ a avea idei, propria idee* ***despre***

se faire des illusions ***sur*** */ a-şi face iluzii* ***asupra / despre***

connaitre, rechercher, vouloir la vérité ***sur*** */ a cunoaşte, a căuta, a vrea adevărul* ***despre***.

Les mêmes prépositions *despre* et *asupra* servent à transférer le sens de ce sous-emploi notionnel de *sur*. Il y a peu de contextes où la préposition spatiale *asupra* représente la seule option de traduction. Dans un grand nombre de contextes roumains nous constatons la coexistance de ces deux prépositions, le sens établi par celles-ci étant de « relativement à ».

Lorsque le complément est représenté par un substantif désignant des productions intellectuelles le roumain emploie la préposition *despre* :

écrire, publier un essai, un article, un livre, un pamphlet, des pages sublimes ***sur*** */*

a scrie, a publica, un eseu, un articol, o carte, un pamflet, pagini minunate ***despre***.

Dans les contextes où le complément est utilisé dans les titres, pour indiquer le sujet traité, nous remarquons la préférence pour la préposition roumaine spatiale *asupra* :

Essai ***sur*** *les mœurs* (Voltaire) / *Eseu* ***asupra*** *moravurilor* (Voltaire)

Considérations ***sur*** *les causes de la grandeur des Romains et de leur décadence* (Montesquieu) /

[9] *Despre* est une préposition composée de *de* et la préposition à sens spatial *spre*. Elle exprime un rapport délibératif, en relevant l'objet de référence.

*Consideraţii **asupra** cauzelor măreţiei şi decadenţei romanilor* (Montesquieu).

Conclusions

Nous sommes partie des définitions référentielles de *sur* et nous avons décrit la chaine sémantique de cette préposition. Elle prend comme point de départ les emplois spatiaux et se ramifie en trois sous-emplois : emplois temporels, emploi argumentatif et emplois notionnels. Ces interprétations impliquent des combinaisons entre deux notions spatiales, de « contact » et de « support ». Un seul sous-emploi (spatial) est caractérisé par l'absence des paramètres « contact » et « support » ; il est tranposé en roumain par la préposition spatiale de supériorité *deasupra*.

Le transfert des valeurs sémantiques de *sur* vers le roumain nous a permis les constatations suivantes :

- le transcodage de la valeur locative de *sur* est réalisé prioritairement à l'aide de la préposition *pe*, tandis que l'interprétation directionnelle connait une seule situation à traduire par ce correspondant direct de *sur*;

- tandis que la simultanéité temporelle est exprimée en roumain par le relateur correspondant *pe*, la transposition vers le roumain de la succéssion immédiate utilise aussi des relateurs non spécifiques ;

- l'emploi argumentatif est transposé à l'aide de la préposition à valeur causale *la* ;

- la traduction des emplois notionnels auxquels le trait « contact » ne s'applique pas est réalisée par les prépositions *despre* et *asupra* ;

- le choix d'une autre préposition que *sur* est dicté par plusieurs facteurs : la relation casuelle, le lexème verbal, les traits inhérents du nominal co-occurrent au verbe, ainsi que le contexte linguistique ou extralinguistique.

Bibliographie:

Amiot, D., « *Sur* préposition et préfixe : un même sens instructionnel ? », *Revue de Sémantique et pragmatique*, 15/16, 2004, pp.183-195.

Cristea, T., *Éléments de grammaire contrastive. Domaine français-roumain*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1977.

Cristea, T., *Grammaire structurale du français contemporain*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1979.

Dendale, P. & De Mulder, W., « *Contre* et *sur* : du spatial au métaphorique ou inversement ? », *Verbum*, XX, (4), 1998, pp.405-434.

Gramatica limbii române, vol. I, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2008.

Melis, Ludo, *La préposition en français*, Paris, Ophrys, 2003.

Van Goethem, Kristel, *L'emploi préverbal des prépositions en français. Typologie et grammaticalisation*, De Boeck/Duculot, 2009.

Dictionnaires :

DEX : Dicţionarul explicativ al limbii române, https://dexonline.ro (consulté le 30.04.2018).

Dictionnaire historique de la langue française, sous la direction d'Alain Rey, Paris, Dictionnaires Le Robert, 1992.

Le Petit Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française, Texte remanié et amplifié sous la direction de Josette Rey-Debove et Alain Rey, Paris, 2017.

TLFi : Trésor de la Langue Française informatisé, http://www.atilf.fr/tlfi (consulté le 15.04.2018).

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

ROMANIAN MEDICAL TERMS. MORPHO-LEXICAL STRUCTURES

Simona Nicoleta Staicu

Assist. Prof., PhD, "Victor Babeș" University of Medicine and Pharmacy, Timișoara

Abstract: Our analysis has developed training paths to medical terms, in particular regarding the derivation, composition, and both terminological system, and source language loan system. We have tried to trace a holistic view of specialized lexicon, following a double perspective, taking into account both the morphematic structure of the borrowed formations, as well as our own Romanian medical terms. Being fully aware that numerous derivative or compound formations could be analysed in the source of the loan, in fact they are external means of medical vocabulary enrichment. But to achieve a broader presentation under the structural layout, we have tried to highlight the internal form of the terms by revealing their morphematic structure at the level of the source language. Using the linguistic calque, for example, many inherited or borrowed words have diversified or modernized their semantic content, taken mostly French and English models. We are witnessing, thus enriching, clarifying, modernizing and systematizing the current Romanian language vocabulary through the use of medical terminology.

Keywords:lexical structures, medical vocabulary, abbreviations, calque, medical terms

1. Repere teoretice

Terminologia, în sens general, este definită ca „acel câmp al investigaţiei ştiinţifice interdisciplinare al cărui obiect de studiu îl constituie cuvintele specializate ce apar în limbă şi care aparţin unui domeniu specific al uzajului" (*terminology is an interdisciplinary field of enquiry whose prime object of study are the specialised words occurring in natural languages which belong to specific domains of usage*) (Cabré 1999, p. 32). Specialiştii români ai domeniului o definesc ca pe un sistem de cuvinte şi îmbinări de cuvinte care fac referire la un anumit domeniu al cunoaşterii(M. Nistor 2005, p. 99). Fiind o ştiinţă de actualitate, supusă în permananţă schimbării şi inovaţiei, terminologia face referire la modalităţile de interpretare a sensurilor specializate pe baza analizelor lingvistice (Bidu-Vrănceanu 2010, p. 70).

În sens terminologic, prin termen se înţelege „*denumirea unei noţiuni, exprimată printr-o unitate lingvistică, definită într-un limbaj de specialitate*" (Pavel/ Rucăreanu 2001, p. 23). Termenul mai este văzut ca un „*simbol lingvistic atribuit unui concept, delimitat de conceptele învecinate*" (Ciobanu 1998, p. 53).

Termenul poate fi reprezentat printr-o literă, simbol grafic, abreviere, acronim, cuvânt sau îmbinarea de cuvinte din limbajul specializat, folosit pentru exprimarea exactă a noţiunilor speciale şi pentru denumirea acestora, aparţinând fondului lexical al unei limbi cu un sens bine determinat, folosit cu funcţia lui principală într-un sistem terminologic oarecare, având un caracter închis, specializat. Având o semantică specială, termenii reprezintă partea cea mai

încărcată de informaţie din lexicul specializat, ei fiind cei care diferenţiază lexicul limbii literare comune de lexicul folosit în diverse domenii specializate (V. Nistor 1993, pp. 169-175).

2. Abrevieri specifice termenilor medicali

Abrevierea este o modalitate specială de compunere, reprezentând o particularitate stilistică a limbajului medical. Aceasta se manifestă prin reducerea unui termen mai lung, modalitate perfect înţeleasă de specialiştii domeniilor medicale.

Sigla este o formaţie alcătuită din două sau mai multe litere iniţiale ale unor forme lexicale prea lungi pentru a fi reproduse în vorbire în totalitate. Ea este caracterizată prin precizia şi concizia expresiei. În limbajul medical, în marea lor majoritate, întâlnim creaţii morfolexicale româneşti, dar şi formaţiuni străine, în special, din limba engleză sau franceză. Abrevierea poate fi realizată urmând două procedee:

a. prin alăturarea şi rostirea împreună a iniţialelor unor îmbinări de cuvinte complexe, cu sens unitar. Acestea pot fi denumiri de boli, sau disfuncţii ale acestora, aparate, sisteme şi arii medicale:

EKG (electrocardiogramă), CT/TC (tomografie computerizată), DSV (defect de sept ventricular), HCA (hepatită cronică activă), ORL (otorinolaringologie), BFKT (balneofiziochinetoterapie), VEM (volum eritrocitar mediu), ASLO (antistreptolozina O), ICC (insuficienţă cardiacă congestivă), SNC (sistem nervos central), CICD (cardiopatie ischemică cronică dureroasă), DZ (diabet zaharat), ITU (infecţie de tract urinar), ACAP (arteră cerebrală anterioară, teritoriul profund), AIT (accident ischemic tranzitor), AVC (accident vascular cerebral), HTA (hipertensiune arterială), PSH (periartrită scapulohumerală), RAA (reumatism articular acut), VSH (viteza de sedimentare a hematiilor) etc.

b. prin alăturarea şi rostirea împreună a primelor silabe din unele cuvinte trunchiate sau din combinarea primei silabe dintr-un cuvânt cu fragmente de cuvinte sau cuvinte integrale: *ExpoMed* (Expoziţie de produse medicale), *Biomedica, Neuromed, Bioclinica, Biofarm* etc.

În terminologia medicală în prezent se extinde acronimia, înrudită cu siglarea şi derivată din aceasta. Un **acronim** reprezintă o siglă care poate fi pronunţată ca un cuvânt obişnuit[1]: CADASIL (acronim din engl.: *cerebral autosomal dominant arteriopathy with subcortical infarcts and leukoeencephalopathy*), APUD (din engl. *amine precursor uptake decarboxylation*), sindrom MODY (din engl. *maturity onset diabetes of the youth*). În cazul unor boli sau tipuri de sindrom, unele acronime sunt atât de abil elaborate, încât pot fi confundate cu numele proprii. Aceste formaţii morfolexicale externe sunt împrumuturi analizabile în limbile de origine.

Elipsa lexicală nu este recomandată în limbajul ştiinţific, deoarece generează confuzii, dar este adesea uzitată în vorbire. Se folosesc elipse de genul *temperatură* în loc de „temperatură ridicată" sau „febră"; *tensiune* în loc de „hipertensiune arterială"; *ser* în loc de „ser sanguin" sau „ser fiziologic" (în acest ultim caz, este corectă denumirea de *soluţie*

[1]Vezi *Le Petit Larousse Illustré*, Larousse, Paris, 1999, s.v. *acronim.*

izotonă de clorură de sodiu, care elimină orice confuzie). Toate acestea sunt creaţii interne morfolexicale, analizabile în limba română.

„Abrevierea cuvintelor sau a termenilor unei formaţii în vederea creării compusului are un caracter convenţional. Fantezia celui care creează compusul joacă un rol important în alegerea abrevierii şi aranjarea noului cuvânt" (Ciobanu/ Hasan 1978, p. 152).

Multe abrevieri specifice termenilor medicali sunt majoritatea împrumutate din franceză sau engleză: HIV (engl. HumanImmunodeficiencyVirus), AIDS (engl. Aquired Immunodeficiency Syndrom), / SIDA (fr. syndome d'immuno-déficience acquise / sindrom imuno-deficitar dobândit), Arc (engl. Aids related complex), VDRL (engl. Venereal Disease Research Laboratory „cercetări de laborator privind bolile venerice"), TSH (engl. thyroid stimulating hormone „hormon de stimulare a secreţiei tiroidiene"), RMN (fr. resonance magnétique nucléaire „rezonanţă magnetică nucleară"), ADL (engl. activities of daily living „activităţile vieţii zilnice"), HDL (engl. high density lipoprotein „lipoproteine cu densitate crescută") etc.

Uneori latina joacă un rol important, termenii medicali prescurtați fiind pe larg înțeleși în limbajul de specialitate atât în limba engleză cât și în română: *ad sat* (lat. *ad saturatum*, *ad saturandum* = to saturation; la saturație), *adst feb* (lat. *adstande febre* = when fever is present; când febra e prezentă), *ad us. ext* (lat. *ad usum externum* = for external use; pentru uz extern), *agit. ante us* (lat. *agita ante usum* = shake before using; a se agita înainte de folosire).

3. Termeni medicali formați prin calchiere

Lingvistul Theodor Hristea, preocupat de formarea cuvintelor, unul dintre cele mai vaste compartimente ale lingvisticii, se referă la un procedeu de îmbogăţire a vocabularului, considerat mixt sau combinat (adică extern şi intern) şi care în ştiinţa lingvistică se numeşte calchiere (Hristea 1984, p. 100). **Calcul** desemnează un model mixt de îmbogăţire lexicală, deoarece presupune imitarea unui model extern şi redarea lui cu mijloace interne ale limbii receptoare (Hristea 1984, p. 100). Deşi un calc presupune şi o traducere, nu orice traducere este un calc „deoarece calcul autentic presupune o identitate sau cvasi identitate de structură între model şi copie. Aceasta înseamnă că, dacă modelul imitat este un cuvânt compus sau derivat, ceea ce rezultă prin calchiere trebuie să fie tot un compus sau derivat, nu o îmbinare de cuvinte (liberă sau stabilă)" (Hristea 1984, pp. 104-105).

Considerăm oportune unele observaţii mai detaliate referitoare la fenomenul calchierii ca procedeu de formare a termenilor medicali din două motive, în primul rând, nu toţi cititorii, mai ales nespecialiştii, vor sesiza, fără un efort suplimentar, în ce constă esenţa procedeului respectiv, iar în al doilea rând, datorită faptului că vorbitorii limbii noastre, de-a lungul istoriei, au venit în contact cu diverse alte popoare şi, ca urmare, terminologia ştiinţifică, în raport cu alte compartimente ale unui limbaj specializat, este supusă mai pregnant influenţelor din partea unor limbi înrudite sau neînrudite. Acestea se manifestă prin împrumuturi directe sau prin calchierea unor termeni/ formaţii terminologice analitice.

Plasată la intersecţia dintre procedeele interne şi externe de îmbogăţire a vocabularului, calchierea constă în transpunerea literară a unui cuvânt (derivat sau compus), a unei expresii sau doar a unui sens al unui cuvânt polisemantic dintr-o limbă în alta, cu mijloacele celei de a doua (Bidu-Vrănceanu 2001, p. 90). Rezultatul acestei operaţii, uneori greu de sesizat, sunt calcurile lingvistice care, după Dicționarul de Științe ale Limbii (DȘL) sunt de patru tipuri:

calc lexical (de structură şi semantic), calc gramatical (morfologic şi sintactic), calc frazeologic şi lexico-frazeologic.

Calcul lexical de structură este considerat un mijloc în acelaşi timp extern, deoarece reproduce un model străin, cât şi intern, pentru că foloseşte materialul autohton, deja existent în limba receptoare (Hristea 1984, p. 106). Aceasta înseamnă că elementele componente ale termenului străin, care poate fi derivat sau compus, sunt traduse în întregime ori numai parţial. În acest ultim caz, o parte a cuvântului este tradusă şi alta împrumutată, respectându-se structura modelului, există calcuri totale după modele franţuzeşti: *nou-născut* (<fr. *nouveau-né*), *poliovirus* (<fr. *virus poliomyélitique*), *antebraţ* (<fr. *avant-bras*) dar şi calcuri parţiale: *periaj* (<fr. *brossage*), *oboseală* (< fr. *fatigue*);

Prin **calcul semantic** un cuvânt deja existent în limbă se îmbogăţeşte cu un sens nou, după modelul corespondentului său străin (Hristea 1984, p. 111). În viziunea vorbitorului celor două limbi trebuie să coincidă, din punct de vedere semantic, sensul cuvintelor, în urma copierii după modelul străin.

Astfel, dacă pentru rom. *sistem* (<fr. *système*) nu găsim în dicţionare sensul de „aparat, dispozitiv", în prezent în textele medicale rom. *sistem* apare în sintagme în care ne-am fi aşteptat să aibă semnificaţia de *aparat*. În acest caz a avut loc calchierea engl. *system*, care are şi aceste sensuri, spre deosebire de fr. *système* (care le preia uneori din engleză). De aici apare corespondenţa: rom. *sistem*- fr. *système* / *appareil* / *appareillage*- engl. *system*.

Asemenea calcurilor lexicale, **calcurile frazeologice** sunt totale şi parţiale (Hristea 1984, p. 152):

rom. *materie cenuşie*<fr. *matière grise* (calc total)

rom. *diabet zaharat*<fr. *diabète sucré* (calc parţial)

rom. *focar de infecţie*<fr. *foyer d'infection*(calc total)

Trebuie să se facă atent distincţia între aceste calcuri şi împrumuturile frazeologice de tipul: *coloană vertebrală*, *cordon ombilical*, *glob ocular*, *metabolism bazal*, *placă dentară*, *placă neuromusculară*, *lichid cefalorahidian*, *nerv sciatic* etc. (Hristea 1984, p. 149).

Concluzii

În urma analizei anterioare, se poate afirma faptul că prin intermediul calcului lingvistic o serie întreagă de cuvinte, moştenite sau împrumutate, şi-au diversificat şi modernizat conţinutul semantic după modele preluate mai ales din franceză şi engleză. Asistăm, astfel, la îmbogăţirea, clarificarea, modernizarea şi sistematizarea vocabularului limbii române actuale prin folosirea terminologiei medicale.

În concluzie, putem afirma că majoritatea termenilor medicali româneşti, priviţi din punctul de vedere al structurii lor morfolexicale, sunt rezultatul împrumuturilor în special din franceză şi engleză, care, la rândul lor, sunt constituite din elemente de derivare şi compunere latine şi greceşti.

Fiind pe deplin conştienţi că numeroase formaţiuni derivate sau compuse sunt analizabile în limbile sursă de împrumut, în fapt ele sunt mijloace externe de îmbogăţire a vocabularului medical românesc. Dar pentru a realiza o prezentare cât mai amplă sub aspect structural, am considerat util să punem în evidenţă forma internă a termenilor prin dezvăluirea structurii lor morfematice la nivelul limbii sursă de împrumut.

Analiza noastră a aprofundat căile de formare a termenilor medicali, în special derivarea şi compunerea, vizând atât sistemul terminologic românesc, cât şi sistemul limbii sursă de împrumut. Am încercat, astfel, să conturăm un tablou lexical specializat, dintr-o dublă perspectivă, luând în considerare atât structura morfematică a formaţiunilor împrumutate, cât şi a creaţiilor pe terenul limbii române. Lexicul medical românesc actual este caracterizat prin diversitate şi vitalitate. La aceasta contribuie şi relaţia sa specială cu lexicul medical francez, şi mai recent, cu lexicul englezesc. Cu toate dificultăţile de adaptare la sistemul lingvistic al limbii române, împrumuturile din diverse limbi continuă să pătrundă masiv şi rapid în limba română actuală, accelerând procesul de îmbogăţire a vocabularului şi antrenând, totodată, schimbări importante la alte niveluri ale sistemului.

BIBLIOGRAPHY

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), *Lexic ştiinţific interdisciplinar*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2001.
Bidu-Vrănceanu, Angela, (coord.), *Terminologie şi terminologii*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2010.
Bidu-Vrănceanu, Angela, „Rolul lingvisticii în terminologie", în *Terminology and translation studies*, Cluj-Napoca, Scientia, 2011, pp. 21-36.
Cabré, Maria Teresa, *Terminology, Theory, Methods and Applications*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 1999.
Cabré, Maria Teresa,„Terminologie et linguistique: la théorie des portes", în *Cahiers du Rifal* nr. 21, *Terminologieet diversité culturelle*, 2000-a, pp. 10-15.
Cabré, Maria Teresa,„Elements for a theory of terminology: Towards an alternative paradigm" în *Terminology* vol. 6, nr. 1, 2000-b, pp. 35-57.
Ciobanu, Georgeta, *Elemente de terminologie*, Timişoara, Editura Mirton, 1998.
Ciobanu, Fulvia, Hasan, Finuta, *Formarea cuvintelor în limba română* (FCLR), vol. II (Prefixarea), Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1978.
Depecker, Loïc,*Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale*, Paris, Presses Sorbonne Nouvelle, 2002.
Hristea, Theodor, *Sinteze de limba română,* ediţia a III-a, Bucureşti, Editura Albatros, 1984.
Landrivon, Gilles, *Comprendre la terminologie médicale*, Paris, Éditions Frison-Roche, 2000.
Lerat, Pierre, *Les langues specialisées*, Paris, Presses Universitaires de France, 1995.
Nistor, Mihai, „Concepte terminologice", în *Romanoslavica*, XL, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2005, pp. 93-101.
Nistor, Valeria, „Despre termeni şi terminologii ştiinţifice", în *Analele Universităţii din Timişoara*, 31, 1993, pp. 169-175.
Pavel, Eugeniu, Rucăreanu, Costin, *Introducere în terminologie. Noţiuni fundamentale*, Bucureşti, Editura Academiei/ Editura AGIR, 2001.
Staicu, Simona Nicoleta, *Limbajul medical românesc actual. Perspectivă sincronică: sistem şi discurs*, Timișoara, Editura de Vest, 2016.
***

(DSL) Bidu-Vrănceanu, Angela, Călăraşu, Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Mancaş, Mihaela, Pană-Dindelegan, Gabriela, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*, Ediţia a II-a, Bucureşti, Editura Nemira, 2001.
Le Petit Larousse Illustré, Editura Larousse, 1999.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

ENGLISH SPORTING IDIOMS

Corina Mihaela Geană

Assist. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: Each language has its own collection of wise words or expressions. While some of them give wise advice about life, others describe the ideas and basics of a certain society or culture. Learning idioms is fun, mainly when we compare the English idioms to those in our native language. English idioms are quite utilized in everyday conversation and an adequate usage of them can make our English sound more like of a native speaker. Among English idioms, the sporting idioms domain is highly productive. Over the years, sport has given us a large number of idioms. Our article is focused on this particular domain of the English phraseology, since sport has always been a rich source of idioms.

Keywords: sport, connotation, idiom, origin, synonyms.

Idioms, as we know, facilitate the ingression into the culture and history of a nation. And, in this regard, the English language is a language wealthy nuances. If you are not a native speaker of English, learning idioms might help you understand certain connotations that some words or phrases might have. The wealthiness of a language lies, generally, in those words or phrases which are difficult to understand by a foreigner, those aspects of a language which come to the surface in the speech act and which are socially and culturally entailed, either we are speaking about the popular speech or the slang discourse.

From this point of view, the sports linguistic domain is very well represented. There are a big number of idioms which have entered the English language from the world of sport. Many of these idioms have originally come from sport, but they are used to talk about other situations. "Over time these phrases have come to mean something that can be used in everyday life. While most sports idioms can still be used when discussing sports, they are even more common in other areas of life, especially the business world."[1]

Our article has tried to give a list, as comprehensible as possible, of these sporting idioms. The expressions are arranged alphabetically, each one of them is explained and an example is provided. Unless a word is used in all parts of the English-speaking world, the country of origin or the country in which the word is most prevalent is given between brackets, together with the sport which the idiom comes from. We have had as a reference book *"Oxford Idioms. Dictionary for Learners of English"*[2]. Here are some examples:

- *a dark horse* (British English) = a candidate with a few adherents (in politics); a person who does not reveal much about his/her life and who surprises other people by having unsuspected qualities; e.g. *You are a real dark horse! I didn't have a clue you could sing so well.*

[1] https://www. englishclub.com/vocabulary/idioms-sports.htm
[2] *Oxford Idioms. Dictionary for Learners of English*, Oxford University Press, 2006

This idiom comes from horse racing, where a *dark horse* was a horse that nobody knew much about; now it is used to designate someone who wins a race unexpectedly.

- *a dead ringer for somebody* (familiar speech) = a person who takes after someone else; e.g. *Michael is a dead ringer for his father.* This expression comes from horse racing, where a *ringer* was a horse that was replaced by another in order to cheat in a race.
- *a false start* = a thoughtless beginning; e.g. *After a few false starts, I finally managed to fix the air-conditioning*. In sport, *a false start* is a situation when a competitor in a race starts before the official signal has been given.
- *a good innings* (British English, familiar speech) = used when referring to a person's long life or career, when that particular person has died or is at the end of his/her life or career; e.g. *He has had a good innings but now we have to bid him farewell.* In cricket, an *innings* is the period of time that a team or a person spends batting (=hitting the ball). *A good innings* is one that lasts a long time and in which a lot of "runs" (=points) are scored.
- *a political football* = a problem that causes argument and that various political groups use to gain votes; e.g. *Once again health is being used as a political football, but no party seems to be really interested in this matter.*
- *at home* = play at one's own ground, field (when referring to a sports event); e.g. *Tonight we are at home to Manchester United and next week we are away to Liverpool.*
- *at the buzzer* (American English) = at the end of a game or period of play: e.g. *Our basketball team won at the buzzer 32-30.*
- *a wild goose chase* = a hopeless search; e.g. *She gave us false information on that matter, which led us off on a wild goose chase. A wild goose chase* was a sport in the past, in which horse riders had to follow the exact course taken by the first rider, like the way that geese fly by following a leader.
- *back the wrong horse* (British English) = support the loser in a contest; e.g. *I was feeling that I had backed the wrong horse when I had chosen him to be our leader.* In horse racing, if you *back the wrong horse* you bet money on a horse that does not win the race.
- *be a good/bad sport* (familiar speech) = be/not be generous or cheerful, particularly in a difficult situation; e.g. *Be a good sport and do me this favour!*
- *be a slam dunk* (American English) = be something that is going to be successful; e.g. *This movie is excellent; it will surely be a slam dunk.* In basketball, *a slam dunk* is the act of jumping up and putting the ball through the net with a lot of force.
- *behind the eight ball* (American English) = in a difficult situation; penniless, broke; e.g. *I found myself behind the eight ball, not knowing what to do or say.* In the game of pool, if you hit the eight ball (the black ball) into one of the holes at the wrong time, you lose the game. If your ball is behind the eight ball, the risks of doing this are greater.
- *be in the saddle* = be master of the situation; get the upper hand; e.g. *If Thomas is in charge of this campaign, everything will be all right as he is always in the saddle.* In horse riding, *the saddle* is the leather seat for the rider.
- *be (way out/over) in left field* (American English, familiar speech) = totally wrong; strange or unusual; e.g. *He is way out in the field if he thinks he is the only one who is able to manage the situation.* This expression refers to the left part of the field in baseball.
- *below the belt* = irregular, unfair (referring to a comment or attack); e.g. *His comments*

about her performance were a little below the belt. In the sport of boxing, the rule is that boxers must not hit each other below the waist.

- *be on a sticky wicket* (British English, familiar speech) = be in a difficult situation; e.g. *I was on a sticky wicket when I had to choose between my best friend and my brother.* This idiom comes from the game of cricket, where *a sticky wicket* is a playing area that is drying out after rain and so it is more difficult for the person hitting the ball to play on.
- *be on/off your guard* = keep/ not keep a close watch, be/not be on the alert; e.g. *While I was off my guard, he punched me in my nose.* In a sport such as boxing or fencing, your *guard* is a position you take when you want to defend yourself.
- *be (about) par for the course* (deprecatory meaning) = be exactly what you would expect to happen; e.g. *She has put her foot in her mouth once more; that's about par for the course for her.* This idiom comes from golf, where *par* is the number of times a good player should hit the ball to complete a particular hole or course.
- *be quick/slow off the mark* = be quick/slow to do something or understand something; e.g. *He is known to be very smart; he is very quick off the mark.* In athletics, the *mark* is the starting point in a race.
- *be the butt of something* = be the person or thing that other people joke about or criticize; e.g. *She is always the butt of other people's practical jokes.* In the sport of archery, *butt* means *target*.
- *blow the whistle (on somebody/something)* = put an end to something you do not agree with; stop somebody from doing something illegal or wrong; e.g. *John blew the whistle on his business partners when he found out they were corrupt.* This idiom comes from football, where a referee blows a whistle to stop the match when a player breaks the rules.
- *catch-as-catch-can* (American English) = fighting in which most things are allowed; using whatever is available; e.g. *The party took a catch-as-catch-can approach to win the election. Catch-as-catch-can* originates in the sport of wrestling, in which competitors hold each other and try to throw the other to the ground.
- *close but no cigar* (American English, familiar speech) = used to say that the answer, result, etc. is not good enough; e.g. *You were close but no cigar of winning the contest.* This idiom originates in the old American custom of giving a cigar as a prize in fairground games of skill, such as shooting games.
- *cry fool* (British English, familiar speech) = complain that someone else has made a mistake or has done something unfair; e.g. *I cried foul when the manager accused me of theft.* In sport, a *foul* is an action that is against the rules of the game.
- *fair game* = easy mark, someone who is played jokes on, criticized, etc.; e.g. *Unless you let your schoolmates know what's what, you will certainly be fair game.* This idiom comes from hunting, where *game* refers to birds and animals that people hunt for sport or food.
- *flex your muscles* = show that you are ready to use your power, abilities, etc.; e.g. *They are flexing their muscles, showing that they are ready to take the power and change the world.* In athletic sports, athletes *flex* (=stretch) their muscles before a race.
- *force the pace* (British English) = make somebody do something more quickly; e.g. *Our history teacher is forcing the pace on his teaching line, which makes us feeling rather stressed.* In a race, if you *force the pace*, you force the other runners to run as fast as you because you want them to get tired.
- *get a guernsey* (Australian English, familiar speech) = be chosen for something, be

recognized as being good; e.g. *Our local basketball team's last success failed to get a guernsey in the press.* In Australian football, a *guernsey* is a kind of shirt worn by a player. If you are given a *guernsey*, you are selected to play for the team.

- *get to first base (with somebody/something)* (American English, familiar speech) = successfully complete the first stage of something; e.g. *Our project has finally got to first base.* In baseball, *first base* is the first of four positions that a player must reach in order to score points.
- *have a ringside seat/view* (familiar speech) = view/see something from a vantage ground; e.g. *I had a seat to the fore, so I was able o have a ringside view of the concert.* At a boxing match, *a ringside seat* is one which is closest to the ring.
- *heavy going* = slow progress; difficult, boring; e.g. *The conversation was heavy going, as we were at a loss.* In horse racing, the *going* is the condition of the ground.
- *hedge your bets* (familiar speech) = choose two or more courses of action at the same time, in case of being wrong about something; e.g. *Tom has invested his money in two different businesses, so he is hedging his bets.* In horse racing, putting money on more than one horse increases your chances of winning money.
- *horses for courses* (British English) = persons or things should be used only for the purposes they are most suitable for; e.g. *I think of Tom as the right sort of person for this job. It's a question of horses for courses.* This idiom refers to horse racing, where horses race better on a track that suits them.
- *hell for leather* (British English, familiar speech, old-fashioned) = with the greatest speed, energy, etc.; *They started going hell for leather when they saw the dog coming towards them.* In horse riding, a rider can hit a horse with a strip of leather to make it run faster.
- *hit/knock somebody/something for six* (British English) = totally destroy a plan, a suggestion, etc.; e.g. *When he refused to go with us on that trip, he knocked all our plans for six.* In cricket, if you hit the ball a long distance you score six runs.
- *in full cry* = follow hard behind somebody; attack somebody/something with enthusiasm; e.g. *The mass media were in full cry over the pay freeze.* In the sport of hunting, hounds make a certain noise when they are chasing a fox.
- *jump the gun* (familiar speech) = perform a certain action before the right time; e.g. *I jumped the gun by starting solving the problem before the teacher told us the entire requisite.* This idiom refers to an athlete in a race who starts running before the starter has fired the gun.
- *kick something into the long grass/ kick something into touch* (British English) = stop dealing with a problem; e.g. *Whenever he has an argument with somebody, he has a tendency of kicking it into the long grass.* In rugby and football, if a ball is kicked *into the long grass* (the area outside the lines that mark the sides of the playing field), the game stops.
- *level pegging* (British English) = making progress at the same rate as another person; e.g. *In the last minute of the match, the teams were level pegging.* In some games, a player puts a *peg* (a short piece of wood, plastic, etc.) in one of a series of numbered holes to mark their score. If both players' pegs are *level*, their scores are equal.
- *loaded for bear* (American English) = ready to act in a determined manner; e.g. *The girls were ready to bear in the music contest.* This idiom comes from hunting and refers to carrying the correct equipment, bullets, etc. to shoot a bear.

- *make a move on somebody* (familiar speech) = try to pass somebody who is in front of you in a race; e.g. *He made a move on his opponent, so he finished the race in the third position.*
- *Monday morning quarterback* (American English, familiar speech, deprecatory meaning) = someone who criticizes or makes comments on a particular event after it has happened; e.g. *Jim is always playing Monday morning quarterback with us, as he is always critical about our behaviour.* This expression comes from American football, where most games are played on Sunday, so Monday morning is the day after the game finished.
- *off-base* (American English, baseball) = 1. totally wrong about something: *You are completely off-base if you think Jim is a trustworthy person.* 2. on the wrong foot, off balance: *My question caught her off-base.* In baseball, a *base* is one of the four positions that a player must reach in order to score points.
- *on aggregate* (British English) = inclusive (used when the scores of a number of games are added together); e.g. *Our football team won 3-2 on aggregate.*
- *on the home straight/stretch* = approaching the end of a task; e.g. *We have two more days and we have finished our project. We are on the home straight now.* This idiom originates in horse racing and it refers to the last part of a horse race when the horses are approaching the finishing line.
- *on the ropes* (familiar speech) = very close to failure or defeat; e.g. *If you don't take into account your counsellor's advice, you will be on the ropes.* This idiom comes from boxing and refers to a boxer who is against the ropes of a boxing ring.
- *on the sidelines* = watching something but not taking an active part in it; e.g. *She is waiting on the sidelines for a chance to become an actress. The sidelines* are the lines along the sides of a sports field that mark the outer edges.
- *out for the count* (British English) / *down for the count* (American English) = unconscious or in a very deep sleep, either because you have been hit very hard or are very tired; e.g. *After a whole week of painting the house, I was out for the count.* In boxing, if a boxer is still down when the referee has finished counting to ten, he loses the game.
- *out of bounds* = outside the area of play which is allowed (referring to a ball, in some sports); e.g. *His ball went out of bounds.*
- *play it straight/ play a straight bat* = be honest and sincere with someone; e.g. *I always try to play it straight when someone is asking for my opinion.* These idioms refer to one way of holding the bat in the game of cricket.
- *roll with the punches* = put up with a difficult situation; e.g. *You will have to roll with the punches and accept the fact that there isn't anything you can do to change things.* This idiom comes from boxing and refers to a technique which the boxer uses to move away from the punch to avoid a direct hit.
- *run interference* (American English, familiar speech) = help people by solving their problems instead of them; e.g. *I have been running interference for my little sister my entire life.* In American football, if you *run interference*, you clear the way for the player with the ball by blocking players from the opposite team.
- *run somebody/something to earth/ground* (familiar speech) = to track down somebody/something; e.g. *After several weeks of searching my dog, I ran it to ground in neighbouring district.* This idiom comes from hunting and it means to chase an animal to its hiding place.

- *saved by the bell* = saved from an unpleasant or difficult situation at the last moment; e.g. *I was trying to avoid his question when you showed up miraculously. Thus, I was saved by the bell.* In boxing, *the bell* marks the end of a round.
- *set the pace* = make the running; give a lead; e.g. *This new device has really set the pace in the technology domain.* In athletics, there is one person who *sets the pace* for the other competitors by running faster than them.
- *straight from the horse's mouth* (familiar speech) = at first hand; on good authority; e.g. *I have found out about their wedding straight from the horse's mouth.* This idiom comes from horse racing and it has a humorous meaning, according to which one has heard from the horse itself whether it would win the race.
- *take somebody/something to the mat* (American English, familiar speech) = engage in an argument with someone or over something; e.g. *I took my son to the mat on the matter of his spending money.* This idiom comes from wrestling, in which two people fight by holding each other and trying to force the other person to the ground (=*mat*).
- *the best of three, five, etc.* = up to three, five, etc. games played to decide who wins, the winner being the person or team that wins most of them;e.g. *They decided to go in for a race so that they might see who played the best of five.*
- *the gloves are off* (familiar speech) = behave bluntly, without mincing the matter; e.g. *I have tried to be gentle with him, but his rude behaviour has made me change my attitude, so now the gloves are off.* This idiom refers to boxers taking off their gloves.
- *the last lap* = the final part of something; e.g. *We are on the last lap of our dance competition.* In athletic sports, a *lap* is a single circuit of a running track.
- *the man of the match* (British English) = the man who plays the best in a game; e.g. *At the end of the football match, he was proclaimed the man of the match.*
- *the real McCoy* (familiar speech) = original, authentic (when referring to something); e.g. *This ring has a genuine diamond; it's the real McCoy.* This idiom refers to the American boxing champion Kid McCoy. Many people pretended to be him, so that he started calling himself Kid "The Real" McCoy.
- *throw in the towel/sponge* (familiar speech) = give up the fight; admit defeat; e.g. *You shouldn't throw in the towel whenever the plot thickens.* In boxing, *throwing in the towel* is a sign that a fighter accepts defeat.
- *throw somebody a curveball* (American English) = surprise someone with something (a situation, question, etc.) that they do not expect; e.g. *When my wife left me, I didn't think anything would throw me a curveball anymore, but after a few months she came back asking for forgiveness*. This expression comes from baseball, where a *curveball* is a ball that is hard to hit as it does not move in a straight line.
- *up to scratch* = up to the standard; satisfyingly; e.g. *Whenever I needed his help, he was up to scratch.* In boxing, the line in the ring which the boxers have to come to when they start to fight is called the *scratch*.
- *win, lose, etc. by a short head* = win, lose, etc. by only a little; e.g. *The contest was very tough but my sister succeeded in winning by a short head.* This idiom comes from horse racing and refers to a close finish.

- *with no holds barred* = with no rules of restriction; e.g. *They decided that their fight should be with no holds barred.* In wrestling, *no holds barred* refers to the fact that there are no rules about which ways of holding your opponent are allowed and which are not.

Sporting events have always been a wealth of idiomatic expressions, since people everywhere talk about different sports, agreeing or disagreeing on various aspects of the sporting world. The English language is full of idiomatic phrases connected with different sports, in which the concepts of success and failure are very well represented.

Our article has brought up different idiomatic expressions related to the world of sport, either we are speaking about sports which are very popular in the United Kingdom or about sports which are more common in the United States. We have noticed that the English are much more familiar with certain sports, such as cricket, horse racing, golf or football, while American sporting idioms include idioms which are connected with basketball, baseball, boxing or wrestling.

In conclusion, this article has tried to highlight the most representative sporting expressions, since sport is an important part of our lives, many sport phrases being often used in everyday communication among friends as well as in different other areas of interest, such as the business world.

BIBLIOGRAPHY

Longman Dictionary of Contemporary English. 6th Edition, Published by Pearson Education Limited, 2014.

Oxford Idioms. Dictionary for Learners of English, Oxford University Press, 2006.

Trofin, Aurel, *Dicţionar englez-român. Expresii idiomatice şi locuţiuni*, Bucharest, Scientific Publishing House, 1996.

https://www. englishclub.com/vocabulary/idioms-sports.htm

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

ALTERNATE DISCOURSE: BEES, BIODIVERSITY AND FINNISH METAL

Haralambie Athes

Assist. Lecturer, PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract:Against the background of an increasingly complex popular culture, the environmental discourse has undergone significant changes, its architecture including novel means of expression – besides the rigorous norms of scientific knowledge, it has included popular culture among its tools. The present paper focuses on the multifaceted connection between the agenda for biodiversity, the shifting realities of the contemporary environmental discourse and music as a prominent medium of expression in today's cultural space, showcasing a recent release by the Finnish band Amorphis.

Keywords: biodiversity, ecology, music, popular culture, environmental discourse.

The contemporary media culture has reached a level where concepts such as ecology, environmental protection, pollution and sustainable development are included in its most basic vocabulary, whereas environmental ethics is going through a cultural metamorphosis with negative implications, marked by subtextual anthropocentrism and a collective need for spectacle. However, when it comes to displaying the tenets of the ecological discourse, it is difficult to express its ideas against a background of general comprehension and adequacy. The philosophy of sustainable development is often disorienting, as the audience is either unprepared or unwilling to grasp the main facts because they interfere with modern comfort and culturally-enhanced social needs. The essence of the interaction between man and nature is to be found in a constant choice of the artificial over the natural, and a fragmented display of pseudo-reactions which try to mask a lack of authentic concern and adequate intervention.

On the background of excessive and often disorienting information, media culture theorizes its own version of an ecological utopia, dissolving scientific facts and cultural myths to create an entirely new projection of the interconnectedness man – nature. Instead of promoting a holistic picture of the real ecological issues with which humanity is confronted at present, the rating-oriented philosophy of the media dictates the opposite: it builds a complex bricolage of cultural myths about nature, camouflaged by fake signifiers and a provocative reiteration of the seemingly timeless humanity-versus-nature conflict.

Scientific studies are clear about the risks of technologization and the implementation of economical approaches focusing exclusively on the modern version of progress[1]. These

[1]Here, progress is regarded as the sum of the purely economical and social advances rather than a part in a holistic vision, adequate for sustainable development.

phenomena have had, as most obvious "side-effects"[2], the destruction and pollution of the natural environment, as well as the disappearance of thousands of plant and animal species and the endangering of numerous others. Even though environmental slogans are already clichés through their prominent display in the media, the role of nature itself is reduced to that of limitless provider, a mere source to nourish humanity's progress. The rate of deforestation is already dangerous for the very survival of most of the world's natural habitats, and the dangerous effects of pollution can be felt on land, in air and in water, having a destructive effect on all living species.

The unprecedented demographic expansion is also a more and more obvious threat to the planet's resources, in contradiction with the tenets of sustainable development. With an ecological footprint that threatens the quality of life and even the survival of numerous species, humanity has become an increasingly heavy burden for the planet as a whole. The patches of wilderness that have remained relatively free from human interference are getting smaller, a process that is simultaneous with the accelerated expansion of urban conglomerates that eventually create various instances of the media-acclaimed megalopolis.

On the one hand, there is science, warning humanity about its destructive effect on the natural environment. The mass of sometimes contradicting items of information on the present state of the natural environment is not easily comprehensible, since any valid report implies cross-references from different fields of study, an aspect which only adds to the inherent subjectivity in (re)presenting it. And even though the development of a genuine ecological consciousness is turning into a phenomenon of planetary proportions, its evolution competes with other global trends, such as consumerism, over-industrialization and commodification. Thus, environmental ethics inevitably gets mixed with these trends, so that the final result of combining scientific research with the media-produced image of the ecological status usually swings between the paranoia of imminent environmental disaster and completely ignoring the signs of ecological degradation, at a global level.

On the other hand, there is the sum total of individualities melting in a vast global consciousness. And because neither the individual, nor the community is directly connected to the realm of science, popular culture functions as an interface between science and humanity, and it exhibits all the traits mentioned by the most radical postmodern theories about man, nature and evolution.

The individual finds out about the latest scientific discoveries from brief television shows, from bits and pieces of press releases or from the pseudo-realistic movies presenting state-of-the-art technology. In a repeatedly self-parodic fashion, postmodern rhetoric alters visions, changes perspectives, and abandons clichés only to create new ones. Whether confuse or super-theorized, postmodernism is, as a sum-total of such a variety of heterogenous contributions, a functional discourse that causes an aftermath. The substance of the postmodern perspective is to be found exactly in the difference between its basic concepts and the modern vision, marked by the functionality of totalizing narratives.[3] The two basic assumptions which had constituted the foundation of modernism were the continuous progress of humanity, on the one hand, and the triumph of science, on the other. Scrutinized with suspicion by the postmodern cultural mechanism, both narratives gradually lose their credibility, to such a degree that they cannot

[2]The quotation marks point towards a generalized attitude regarding the natural environment, an attitude that places human needs on top of any list and the preservation of habitat at the bottom

[3] François Lyotard, *The Postmodern Condition. A Report on Knowledge,* trans. Geoff Bennington and Brian Massumi, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1984, p. 34

function as means of legitimation (having lost their own legitimacy, in the light shed by the renewed vision) or as sources of validating the ideology based on the good/ bad, positive/ negative, order/ disorder dichotomy. Postmodernism brings along and enacts a relativization of boundaries, an eradication of any totalizing principles; any strict delineation serves this only purpose, to create new suspicions, to raise new question marks. Modernism exhibited a tendency to perceive the world and humanity in a fragmentary fashion, grieving the lack of unity and coherence. In the modernist vision, art is the only relief for the disruptive loss of the ability to comprehend the vital, ultimate truths and meanings. The same loss is contemplated by postmodernism not with the somber attitude of lament, but rather with the detachment – if not even with the superficiality – of a game. Moreover, several views are simultaneous, according to Lyotard[4]: realism, modernism and postmodernism coexist, at any given moment in time, in each and every culture, abiding by various modes of representation. The degree of relativism provided by the deconstruction theory only added energy to the already effervescent manner in which these concepts were metamorphosized, fragmented and eventually reconstructed so as to unravel new meanings. Deconstructivism, in this respect, took it as its mission the demolition of one of the most important functional myths of Western philosophy, the one holding reason as the ultimate condition of accessing knowledge and providing an appropriate, adequate relationship with reality. For Jacques Derrida, reason, permanently marked by what he calls "the metaphysics of presence",[5] is altered by logocentrism, by the belief that there is an immediate, indisputable connection between language and reality, acting as a foundation for thought and, consequently, for knowledge. Refusing to accept the existence of absolute truth in the word, deconstructivism denies the totalizing claims of language as an efficient tool of an ideal – or at least objective – representation. The fundamental thesis of deconstructivism is based upon unravelling the word (and language in general), upon stripping it from the conventions and ideologies that construct a certain meaning, simultaneously identifying the multitude of novel possible meanings, hidden behind the apparent, but subject, in their turn, to unsubstantiality, contradiction and relativity.

However, deconstruction is not equivalent to the abolishment of the semantic functionality of language, but seeks to surpass the conceptual mechanisms that are too rigid, of internal contradictions that do not enable the elaboration of innovative contextual significations.[6]

The basic argument employed by Derrida to support his theory was that of the perpetual relativity inherent in the concept of "truth" – of primary importance in any critical interrogation. Reality, tangent to truth, cannot be defined in a direct manner, since its possibility of referentiality is ultimately based upon a particular hypostasis of language. With language being of essentially human design, the relationship between language and reality is not direct, but mediated and constructed, multiplied by a complex cultural mechanism and reproduced as an alphabet of understanding for each generation, as norm. Derrida's ideas can also be applicable to music, since music is often referred to as an universal language; music is also one of the most prominent elements of mass culture – the best argument for this is the status offered to musicians and the impact their words and actions have on their fans. Musicians are revered as role models, moral authorities and life coaches. Hence, the influence music has on the individual is inherently much more significant than the one held by science and scientists. Moreover, music can

[4] François Lyotard, op. cit., p. 60
[5] Jacques Derrida, *Spurs: Nietzsche's Styles,* trans. Barbara Harlow, University of Chicago Press, Chicago, 1979, p.73
[6] Steven Best, Douglas Kellner, *The Postmodern Turn*, Guilford Press, New York, 1997, p. 82

complete the message of language, adding new dimensions of significance, as it activates most of the brain's regions, making the individual more prone to connect to the ideas expressed by it. So, besides exercising an easily identifiable form of cultural leverage, music also affects the individual at an organic level. Reality eludes direct experimentation, it cannot be directly interiorized, but rather needs the intervention of subtle linguistic games, the use of pre-established codes. Meaning is not simply decoded, it is permanently negotiated on the basis of certain systems of a cultural construct – language. Reality is not perceived, but interpreted by way of the logocentrical arsenal of each culture, a system of codes systematically modified. Music readily supplements a certain perception of reality, adding intricate layers of significance and further metamorphosizing views.

One of the dominant mechanisms of postmodern representation is the pastiche, implying the imitation of various styles and surprising combinations. Pastiche is also identifiable across the entire music scene, with different genres borrowing elements from others and influencing each other, with the same themes altered according to the structural norms and means of expression characteristic to each genre.

Postmodern society is based on models other than objective reality. These models – defined through an analogy with Borges' fable, in which the map precedes the territory – have ceased to reflect reality: the relationship between original and copy is revearsed. It is reality which tries to mimic the copy, it is the real which attempts to reproduce the dimensions of imitation.[7] The ecological discourse and the principles of environmental protection are being left to swim in the sea of contradictions, question marks and half-truths filled by globalization, hypertechonologization and the explosive development of communication systems.And even though the development of a genuine ecological consciousness is turning into a phenomenon of planetary proportions, its evolution competes with other global trends, such as consumerism, over-industrialization and commodification. Thus, environmental ethics inevitably gets mixed with these trends, so that the final result of combining scientific research with the media-produced image of the ecological status usually swings between the paranoia of imminent environmental disaster and completely ignoring the signs of ecological degradation.

Neo-pragmatism and postmodernism have developed a critique of the ecological ideology, but from a rather anthropocentric position, as they first considered politics, democracy and social dynamics, theorizing the laws governing social evolution and interaction, and not the ways in which humanity relates to its environment. Not even ecophilosophy[8] – the very field that was supposed to assess the solid connection between humans and nature, and the dissemination of information back and forth between these two different, but interconnected, dimensions, has failed to leave the anthropocentric view aside completely. Again, stress fell on economics and technological issues – the disappearance of natural environment and its gradual replacement by technology-bound elements, not the possible solutions to prevent this from happening. The

[7] Jean Baudrillard, *Simulacra and Simulation*, University of Michigan Press, Ann Arbor, 1984, p. 3

[8] Professor Arne Naess, who coined the term, defines it as "a philosophy of ecological harmony or equilibrium. A philosophy as a kind of sofia (or) wisdom, is openly normative, it contains both norms, rules, postulates, value priority announcements and hypotheses concerning the state of affairs in our universe. Wisdom is policy wisdom, prescription, not only scientific description and prediction. The details of an ecosophy will show many variations due to significant differences concerning not only the 'facts' of pollution, resources, population, etc. but also value priorities."(in *The Deep Ecology Movement: An Introductory Anthology,* eds. Drengson, Alan and Yuichi Inoue, North Atlantic Publishers, Berkeley, 1995, p. 8)

academic medium itself has manifested a calculated indifference towards the ecological issues brought up by the scientific community. The growing public awareness regarding the ecological crisis has consumed significantly less ink compared to purely philosophical debates, compared to formal ideological controversies.

The clash between attempts to raise public awareness and the anti-ecological propaganda, misrepresented in the media and intentionally modified by political, economic or national interests, did not have the adequate representation in popular culture, and what happened was that humanity increasingly lost contact with nature. The relativism that has been so present in the whole postmodern ideology also had another effect, besides questioning universal narratives: it eventually led to a crippled understanding of ecological and ethical discourses.

This is where the Finnish metal music comes into play. Being the result of a national folklore extremely rich in nature-related symbols, with totemic animals and a deeply ingrained belief in the interconnectedness man – wild, on the one hand, and of the fast evolving realities of the (post)modern world, on the other, Finnish metal is nothing short of an institution, spreading its influence at a global level and continuously gaining recognition in mainstream popular culture. In this context, when a band like Amorphis, one of the most renowned Finnish bands, releases a single titled "The Bee" as musical and conceptual introduction to the new album "Queen of Time" (out on May 18th 2018), the seeds of an ecological discourse becomes obvious, especially when we take into account the band's perpetual use of Kalevala as a source of lyrical inspiration, and the omnipresence of Finland's national animal, the bear, and Finland's national bird, the swan, among the band's frequently used motifs. The vast majority of Amorphis songs approach monumental themes, the universe of man and nature and the unseen forces that bind them through space and time, and "The Bee" is not different. Among the possible interpretations of the lyrics, one which is directly connected to the concept of biodiversity – this particular interpretation is backed even by Tomi Joutsen, the vocalist of the band.[9]

The idea that pollinators in general – and bees in particular – are a vital component of the natural environment is central in all theories regarding biodiversity, the sustainability of ecosystems and species survival. As bees travel several kilometres on their foraging trips for nectar, they represent an essential facet of maintaining and restoring plant populations.[10] Consequently, the absence of bees does not only affect the natural environment, but also crop production and human welfare. "The Bee" displays a monumental close-up to the flight of a conceptual bee, one which represents the totality of bees and their significance; majestically dominating mortality – played by humans, with their dreams of riches and fame – the bee brings life back to a lifeless world. Viewed from a human perspective, the lyrics[11] portray a universe where human destinies have already perished, and the only source of awakening is nature, symbolized by the bee.

[9] In an interview, Tomi declared: ""Of course, the lyrical inspiration is a bee, also in a metaphoric way. The tiniest thing can sometimes be the most important thing. A bee can bring life or if we destroy all the bees, life will stop here. It's a very beautiful animal, that's why you can find it on the album cover too."

[10] Krystyna M. Urbanska, Nigel R. Webb, Peter J. Edward, Restoration Ecology and Sustainable Development, Cambrige University Press, 1997, p. 114

[11] https://www.youtube.com/watch?v=xf_4uvymwRw - The official lyric video posted on youtube by Amorphis.

A fire in the sky
Ablaze the spark beyond the stars
Its gleaming wings will cut their way
Through the silent paths of space

Planets whirl, suns are lit
Mountains fly, stars are dimmed
Its golden sabres tear through time

In the night of the river of death
Fly the silent prince electors

On the banks of Tuonela
Bleach the skeletons of kings
Their skulls of sugar sickly sweet
Their bones piled up on the shore

On bed of mottled rocks
Amid flowers cold as ice
Pray the weak, the old, the poor

And when the tiny one from heaven comes
Crawls inside the chosen skull
And when the tiny one it summons the others
To crawl inside the chosen skull

They build their castles in the heads of kings
Bring life to the empty halls
They build their castles in the heads of kings
And honey will flow once more, once more

In the night of the river of death
Fly the silent prince electors

And when the tiny one from heaven comes
Crawls inside the chosen skull
And when the tiny one it summons the others
To crawl inside the chosen skull

They build their castles in the heads of kings
Bring life to the empty halls
They build their castles in the heads of kings
And honey will flow once more, once more

Along the line of interpreting the lyrics according to the principles of biodiversity and sustainable development, the meaning is a somber one for mankind: nature can survive without humans, but humans cannot survive without nature, as they fail to understand the cosmic dynamics of the intertwined fate between Man and Wild. All that was once defined as the greatness of the former, the absolute symbol of human supremacy – the kings – is now obliterated and ridiculous, while the only real constructive energy belongs to a seemingly irrelevant creature that in fact holds the key for resurrection. Amidst an often confusing cultural landscape, with ecological discourses dissolved in anthropocentrism and consumerism, where environmentalism is more often than not reduced to pseudo-involvement on social media, a powerful message sent by a highly acclaimed metal band can reach a much broader audience compared to the unsubstantial one of science. Drawing attention upon an imminent ecological crisis seems a task for scientists, but since the (post)modern individual is inevitably lost in the Nature versus Culture dichotomy, popular culture seems to have picked up the glove thrown by environmentalism, and mainstream Finnish metal – through Amorphis and "The Bee" – has become an adequate vehicle for meanings. Music functions here as discourse, and the voice of ecology and environmental protection sounds a lot like growling.

BIBLIOGRAPHY

Baudrillard J (1993) *Symbolic Exchange and Death*. London: Sage.
Baudrillard J (1994) *Simulacra and Simulation*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
Baudrillard J (1994)*The Illusion of the End*. Turner C, trans. Cambridge: Polity.
Brereton P (2005) *Hollywood Utopia: Ecology in Contemporary American Film.* Bristol: Intellect.
Buell F (2003) *From Apocalypse to Way of Life: Environmental Crisis in the American Century*. London: Routledge.
Cooper GJ (2005) *The Science of the Struggle for Existence: On the Foundations of Ecology*. New York: Cambridge University Press.
De Geus M (1999) *Ecological Utopias: Envisioning the Sustainable Society*. Utrecht: International.
Debord G (1970) *The Society of the Spectacle*. Detroit: Black and Red.
Derrida J (1978) *Writing and Difference*. Bass A, trans. Chicago: University of Chicago Press.
Derrida J (1979)*Spurs: Nietzsche's Styles*.Trans. by Barbara Harlow. Chicago: University of Chicago Press.
Drengson, Alan; Inoue, Yuichi (1995)*The Deep Ecology Movement: An Introductory Anthology.* Berkeley: North Atlantic Publishers.

Dryzek JS (1997) *The Politics of the Earth: Environmental Discourses*. Oxford: Oxford University Press.
Eco U (1986) *Travels in Hyperreality*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
Evernden N (1992) *The Social Creation of Nature*. London: Johns Hopkins University Press.
Fukuyama F (1992) *The End of History and the Last Man*. New York: Avon Books.
Gare AE (1995) *Postmodernism and the Environmental Crisis*. London: Routledge.
Garrard G (2004) *Ecocriticism*. New York: Routledge.
Hutcheon L (1989) *The Politics of Postmodernism*. London: Routledge.

Jameson F (1991) *Postmodernism; or, the Cultural Logic of Late Capitalism.* Durham: Duke University Press.

Jameson F(2005) *Archaeologies of the Future: The Desire Called Utopia and Other Science Fictions*. London: Verso.

Lyotard, Jean François.*The Postmodern Condition.A Report on Knowledge*.Trans. by Geoff Bennington, Brian Massumi. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1984

Mannheim K (1997) *Ideology and Utopia.* London: Routledge.

Manuel FE (1973) *Utopias and Utopian Thought*. London: Souvenir Press.

McIntosh RP (1985) *The Background of Ecology: Concept and Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.

McKibben B (2003) *The End of Nature*. London: Bloomsbury.

Moylan T (1987) *Demand the Impossible: Science Fiction and the Utopian Imagination*. New York: Methuen.

Nash R (1982) *Wilderness and the American Mind*. New Haven: Yale University Press.

Oelschlaeger M (1992) *The Idea of Wilderness*. New Haven: Yale University Press.

Pepper D (1984) *The Roots of Modern Environmentalism.* London: Routledge.

Urbanska KM, Webb NR, Edward PJ (1997) *Restoration Ecology and Sustainable Development*: Cambrige University Press.

Internet resources

https://www.youtube.com/watch?v=xf_4uvymwRw

RARAE AVES. TWO RFL-TEXTBOOKS IN THE 1940S

Diana V. Burlacu

Lecturer, PhD, Institut für Romanistik, Universität Regensburg, Germany

Abstract:About half a century prior to the issuance of the Common European Framework of Reference for Languages and within the context of the gloomy times of the Second World War, two textbooks of Romanian As A Foreign Language (RFL) were in print in Germany (1941) and, respectively, in the UK (1945). Although they are not the first ones of their kind, both '30 Stunden Rumänisch' by Ernst-Erwin Lange-Kowal and 'Colloquial Rumanian' by Grigore Nandriș may be viewed as classic textbooks for the study of the Romanian language, in particular, and more broadly, for the study of languages in general. The present article aims to contrastively survey the two above-mentioned RFL-textbooks, not only in terms of their structure, text-selection, vocabulary presentation and grammar introduction, but also as related to the complexity and the degree of difficulty pertaining to the facts depicted and the lexis employed throughout these studies. In addition, they are examined as noteworthy samples of the tormented society of the 1940s, owing to how they accurately illustrate its social and cultural features, as reflected in the vast array of lexemes as well as in the selection of the type of texts chosen for study.

Keywords: context, grammar, Romanian language, textbook, vocabulary

Motto:
The content of most textbooks is perishable,
but the tools of self-directedness serve one well over time.
(Albert Bandura)

In a rather poetical, yet realistic interpretation, "languages themselves are – diachronically described – genuine history museums" (*my translation*, Tornow 2001: 32). The Romanian language is no exception to the rule. As an Eastern Romance language, yet arguably geographically and linguistically isolated from other Romance languages, it has developed singularly, by gradually adding to both its Thraco-Dacian (or Thraco-Illyrian) substratum and its Latin basis, several major influences, including from the Slavic, German, Greek, Hungarian and Turkish languages. At times, vocabulary items originating from various languages coexist, a case in point being *frontieră* (Romance influence), *graniță* (Slavic influence) and *hotar* (Hungarian influence), all terms meaning *frontier* and quite equally used across Romania. In addition, 21st-century Romanian has been shaped by a series of technological innovations, most of which are of English origin and have been adopted into Romanian as such (the now famous *mouse*, which, as a technical term, does not have any other Romanian counterpart, and thus distinguishes itself from its animal-term, *șoarece*), or as modern parallels to the existing Romanian words: *user* for *utilizator*, *printer* for *imprimantă*, *computer* for *calculator*, *gadget* for *dispozitiv* and so on). As a result, although Romanian is a Romance language, due to the variety of linguistic influences it has accepted (willingly or not, particularly because of its history) throughout time, it has represented a genuine challenge to both linguists and non-linguists.

Among the *rarae aves* of the field of Romanian As A Foreign Language (RFL), two textbooks are taken into consideration for the scope of the present article: *30 Stunden Rumänisch* by Ernst-Erwin Lange-Kowal, printed in Germany in 1941, and *Colloquial Rumanian* by Grigore

Nandriș, published in the UK four years later. Although they did not pioneer the RFL-domain, they were written within the same social and political context – the forties and, more specifically, during the Second World War – which can be viewed as a traumatic experience lingering throughout the pages of these texts, explicitly, via vocabulary items, or implicitly, by the message conveyed. The year of 1941, when Lange-Kowal's textbook was printed, is closely related to the attack of the Soviet Union by Germany and the Battle of Pearl Harbour, two representative historical events marking the climax of hostilities, whereas 1945, with the exception of the bombings of Hiroshima and Nagasaki, embodies more appeasing times, such as the Yalta Conference and the surrender of Nazi Germany. However, throughout these two textbooks, references to war and death are, now and then, counterpoised by a glimpse of hope or a witty short text, a tendency meant both to render optimism and make readers smile.

A. Some historical considerations

As compared to the long tradition of languages systematically taught and learned worldwide as distinct fields of foreign languages, such as English, French, German, Spanish or Italian, to mention only a few, Romanian As A Foreign Language has been approached differently and irregularly over a period spanning more than 230 years.

In the 18th century, by various cultural means, the Transylvanian School was fighting against inequality and for the social and political rights of Romanians, so their endeavours resulted in, among many others, a highly significant linguistic outcome: *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*. According to Zdrenghea (in Micu & Şincai 1980: 235), "[t]he first published study on the Romanian language, a fundamental contribution by Samuil Micu, written in collaboration with Gheorghe Şincai, *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*, was published in 1780 by Joseph de Kurzböck's Publishing House in Vienna", followed by a second edition, in 1805, authored by only Gheorghe Şincai. It is worth pointing out that, in fact, the first Romanian grammar, nevertheless in the form of a manuscript, relates to the year of 1757: *Gramatică rumânească* (Romanian Grammar), written by the Brașov-based author Dimitrie Eustatievici (in Bochmann 1989: 244).

A legitimate avowal of the Latin origin of the Romanian language and of the people's Roman roots, Micu and Șincai's research can be viewed "not only [as] a descriptive grammar book, but also a theoretical and historical study of the Romanian language" (Zdrenghea, in Micu & Şincai 1980: 235).

Structured into three parts: orthography, morphology and syntax, both editions end with a *Romanian and Latin Vocabulary* and five *Dialogues on most common topics* (Rom. *Forme de vorbit despre lucrurile cele ce mai adeseori vin în cuvîntare*). The very explanation sought by the present article lies in the following quotation:

> *Both chapters have a well-marked practical character, that of giving those who would learn Romanian the most usual words, as well as the most common constructions used in Romanian. They make this work* ***the first text-book*** (*using a present-day term*) ***for foreigners who want to learn Romanian*** (Zdrenghea, in Micu & Şincai 1980: 237, emphasis in the original).

Thus, the five practical dialogues tackle the topics of health (asking about one's health and their family's health – Micu & Şincai 1980: 207, 209), inviting guests (paying a visit, laying the table, eating and drinking – Micu & Şincai 1980: 209, 211, 213), time and weather (Micu & Şincai 1980: 213, 215), accommodation (eating supper, drinking, negotiating a carriage-ride, costs – Micu & Şincai 1980: 215, 217, 219) and giving directions (Micu & Şincai 1980: 219-220). What pervades all these dialogues is the respect and politeness paid to the interlocutor(s), even between those sharing the same social status, as well as the gratitude towards God, as a recurring greeting or thanks.

Micu and Şincai's inspiring study was followed, in the next 100 years (between 1836-1945) by some scarce, yet worth mentioning Romanian grammars and readers, most of which were written in German, one in Italian, one in French, one in Hungarian and two in English, as pointed out in *The Bibliography of Romanian as a Foreign Language* (*2012*) - RLS, a publication coordinated by Victoria Moldovan:

Clemens, Andreas (1836). *Walachische Sprachlehre. Nebst einem walachisch-deutschen und deutsch-walachischen Handwörtenbuch*, Hermannstadt (RLS: 19).

Blajevici, Teoctist (1855). *Theoretisch-praktische Taschengrammatik zur leichten und schnellen Erleinung der românischen* (*walachischen*) *Sprache. Mit einer Wörtersammlung, Gesprächen Sprichnvörterm und Leseübungen*. Von Theoktist Schoimul, Wien (RLS: 16).

Barcianu-Popovici, Sava (1858). *Theoretisch-praktische Grammatik der romänischen Sprache*, Hermannstadt (RLS: 16).

Cionca, Ion (1888). *Praktische Grammatik der Romänischen Sprache für den Schulund Selbstunterricht.* Vierte verbesserte und vermehrte Auflage, Bucarest: Alexander Dagenmann (RLS: 19) – a fourth revised edition.

Wechsler, Theophile (1890). *Praktisches Lehrbuch der rumänischen Sprache zum Selbstunterricht für Anfänger, welche die Sprache in kurzer Zeitmöglichst gut erlernen wollen: grammatische Theorie, praktische Übungen, Chrestomathie und diverse Anhänge*, Wien; Leipzig: Hartleben (BSZ - Universitätsbibliothek Leipzig).

Lovera, Romeo (1906). *Grammatica della lingua rumena, colliaggi anche d'un vocabolario delle voci piú usuali*, Editura 2, carretta e ampliata, Milano (RLS: 28).

Hughes, Annie (1920). *Romanian conversation grammar*, Heidelberg (RLS: 26).

Teutsch, Michael und Baciu, Ioan (1920). *Rumänisches Sprachbuch. Ein Leitfaden zur leichten Erlernung der rumänischen Sprache zum Schulund Selbstunterricht*. 4-te erweiterte und verbesserte Auflage, Kronstadt: Verlag der Buchhandlung H. Zeiduer (RLS: 34) – a fourth revised edition.

Tagliavini, Charles (1924). *Lectures roumaines. Morceaux choisis de prose et poésie roumaine avec des notes en français*, Heidelberg: J.Groos (RLS: 34).

Galdi, László (1940). *Gyakorlati romannyelvkönyv*, Füzet 1, 3, 5.Budapest (RLS: 24).

It is on the last two textbooks, cited in Moldovan's RLS, that the present study focuses on:

Lange-Kowal, Ernst-Erwin (1941). *30 Stunden Rumänisch für Anfänger*. Zweite verbesserte Auflage. Berlin-Schöneberg: Langenscheidtsche Verlagsbuchhandlung (RLS: 27) – a second revised edition.

Nandriș, Gr. (1945). *Colloquial Rumanian*. London (RLS, p. 30).

Although further textbooks printed after 1945 are beyond the scope of the present research study, it should be mentioned that since the 1970s, RFL has gradually become an area of study, yet still subordinated to applied linguistics. Due to certain economic circumstances and political directives issued by the Communist regime in that period, university teaching staff began to adapt their native language to the restrictions applied to foreign language learning, thus progressively introducing the vocabulary and simplifying grammar explanations, in an attempt to make Romanian teachable and learnable. As a result, tens of books and hundreds of articles were written between the '70s and '80s, not only on the general RFL, but also on Romanian for special purposes: agriculture, chemistry, economics, medicine and veterinary medicine, sports, social and technical sciences, even wood industry (see RLS 2012: *passim*). Moreover, a RFL-textbook published in Bucharest in 1978, penned by Grigore Brâncuş, Adriana Ionescu and Manuela Saramandu, *Limba română contemporană. Manual pentru studenţii străini I*, is nowadays, 40 years later, still a reference RFL-textbook – with a fifth edition (however, lacking the speaking and the listening competences, but

being thoroughly efficient in the theory and practice of grammar), widely used both in Romania and abroad.

It was not until the 2000s that RFL discreetly turned into a distinct domain, due to the printing of the Romanian counterpart of the Threshold Level: *Nivel prag pentru învăţarea limbii române ca limbă străină* (Strasboug, 2002), written by Victoria Moldovan, Liana Pop and Lucia Uricariu, and following the translation into Romanian of the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR): *Cadrul european comun de referinţă pentru limbi. Învăţare. Predare. Evaluare* (Chişinău, 2003), coordinated and revised by George Moldovanu.

B. A German RFL-Textbook

The aim of *30 Stunden Rumänisch für Anfänger* (30SR) – *30 Lessons of Romanian for Beginners* is to acquaint the German speakers with the modern Romanian language, in terms of its pronunciation, writing, vocabulary and grammar, and also with its culture. As the author claims in the introduction, "he who has worked on the vocabulary presented here will be able to make conversation with the Romanians about the major issues concerning their practical and spiritual life" (*my translation*, 30SR: III). In addition, the basic vocabulary is accompanied by various morphological and syntactical explanations, presented in a clear form and in contrast with the German language. Lange-Kowal wittingly concludes with an old saying, and thus provides readers with a piece of advice or rather a warning about the difficulty of learning Romanian: *He conquers who endures* or, in a literal translation, only with perseverance will one reach set goals (Germ. *Nur Beharrlichkeit führt zum Ziel*).

As the title suggests it, Lange-Kowal's textbook is structured into 30 lessons for beginners, each accompanied by a translation exercise and a specific grammar issue, with explanations in German. The topics range as follows:

1. Casa lui Gheorghe Popescu (Gheorghe Popescu's house)
2. O zi din viața d-lui Popescu (A day in Mr. Popescu's life)
3. Viața la țară (Life in the countryside)
4. La birou (At the office)
5-6. România (Romania)
7. E vreme rea (The weather is bad)
8. La restaurant (At the restaurant)
9. O scrisoare (A letter)
10. La cinematograf (At the cinema)
11. Despre sport (On sports)
12. La librar (At the bookshop)
13. Un caz de boală (A sickness case)
14. Pregătire la plecare (Departure preparation)
15. La brutărie (At the baker's)
16. Despre navigație (On navigation)
17. La poștă (At the post office)
18. La farmacie (At the pharmacy)
19. La croitor (At the tailor's)
20. La băcan (At the grocer's)
21. La măcelar (At the butcher's)
22. Fructe și zarzavaturi (Fruit and vegetables)
23. Bucureștii (Bucharest)
24. Natura (Nature)
25. Despre aviație (On aviation)
26. La defilare (At the parade)
27. Despre învățământ (On education)
28. Limba română (The Romanian language)
29-30. Literatura română (Romanian literature)

Such a list would normally seem more than comprehensive for this level. Lessons 16, 25 and even 26 are rather odd for a beginners' textbook, since the topics of navigation and aviation would be rather suitable for a specialised textbook, whereas the parade topic in Lesson 26 abounds in references to army troops and rankings. However, the fact that this book was published in 1941, as a second revised edition (the first probably printed in the 1930s), should rule out the principle of gradually introducing the vocabulary (from frequent to less frequent/specialised, from general to particular, and from simple to complex) or the topic-adaptation to the language level, which both teachers and learners are so much aware of nowadays. So vivid was the distressing war experience to both the author and the learners that it permeated the majority of the reading-comprehension texts, deeply anchored in the immediate reality. Thus, terms of military preparedness can be found from the very first lesson (L1): *adăpost antiaerian* (bombproof shelter), *ecluză antigaz* (gas sluice) – p. 1, continue in Lesson 8 with *Soldatul trage cu mitraliera.* (The soldier fires his machine-gun.) – p. 42 and with a classification of war ships: *canoniere* (gunboats), *distrugătoare* (destroyers), *crucișătoare* (cruisers), *cuirasate* (battleships), etc. – L16, p. 81, and end with the description of bombing planes releasing bombs – L25, p. 115 and two war-references – L26, p. 121.

Although a brilliant mind or a connoisseur of agriculture, biology, geology or even cyclist- and car-related language would take delight in specialised terms from the very beginning of a textbook, such as *secerătoare* (mower) – p. 12, *siloz* (silo) – p. 18, *potârniche* (partridge) – p. 25, *mistreț* (boar) – p. 25, *zăcământ de petrol* (oil deposit) – p. 31, *ghidon* (handlebar) – p. 54 or *lanț* (drive chain) – p. 54, *șasiu* (underframe) – p. 58, *caroserie* (car body) – p. 58 or *piston* (piston) – p. 59 (the exercise coming after Lesson 11 entirely focuses on car parts and its functions – p. 59) and, after all, their difficulty exclusively lies in their being foreign expressions attached to familiar concepts, the complex sentences in RFL should hardly ever appear in a fourth lesson for beginners:

e.g. *Cartea pe care am cumpărat-o, nu-i place sorei* (modern: *surorii*) *mele*. – L4, p. 19
Trimite-i-o! (Send it to her!)
Ție ți s-au dat scrisorile pe care le-am expediat cu avionul. (You were given the letters that we had sent by plane.) – L4, p. 19
1. pe care - relative pronoun, Acc.
2. –o - personal pron., resuming the fem. noun "cartea"
3. –i - personal pron., Dat., required by the verb
4. surorii mele – fem. noun + adj. Dat.

Moreover, formal words are juxtaposed to quite informal, familiar words: *Când biletele sunt epuizate, sala e tixită* (modern *ticsită*) *de lume*. (When the tickets are consumed, the (cinema) hall is overfull). – L10, p. 52, or poetical to rather geographical language: *Acolo jos se vedea satul nostru brăzdat de râul Teleajen.* […] *ne înviora mirosul de ozon răspândit de brazii cei înalți.* (Down there lay our village furrowed by river Teleajen. […] the ozone smell effused by the tall fir-trees refreshed us.). – L9, p. 46, and probably newly introduced English sports terms are rendered in a quite *Englanian* (English-Romanian) form: *football, match, footballist* (footballer), *goal* – L10, p. 53, *skior* (ski runner)– L10, p. 54. All these slight inadvertencies could point to a structure or lesson translation from a German model, yet not adapted to the peculiarities of the Romanian registers.

The rather archaic lexis: *putină de baie* for *cadă/vană* (bathtub) - L2, p. 7, *recipisă* for *chitanță* (bill) – L17, p. 85, *galoși* or *șoșoni* (gaiters) - L7, p. 35, no longer in use; the terms *băcan* (grocer) and *băcănie* (a grocer's shop) in Lesson 20, even the later Romanian quasi-equivalent, *aprozar* (a greengrocer's shop), already turning obsolete, nowadays being replaced with the more general *magazin* (shop, store or supermarket) or even *supermarket*, and the old writing style (*dela* instead of *de la*, *s'a spălat* instead of *s-a spălat*, *într'o* instead of *într-o*), together with certain cultural and historical facts (smoking cigarettes after breakfast – L2, p. 6 or after a copious meal at the restaurant while listening to the fiddler orchestra – L8, p. 40; peasants eating mostly *mămăligă* – Engl. polenta – L3, p. 13 and making their own shoes – *opinci* and blouses – *ii* – L6, p. 31; the king – probably King Carol II or already his son, King Mihai of Romania – loving his country – L5, p. 26; meat being sold and bought by ration books – L21, p. 100) give zest to the entire book.

At the end of the first seven lessons, a short list (2-3) of antonyms is provided, deemed as beneficial for vocabulary acquisition and improvement. In addition, the textbook provides a really useful tool for non-linguists – a one-page list of so-called Germanised grammatical terminology, namely a simple alternative to meta-language, indeed characteristic of the German language. For example, an adjective translates as a quality-word, an adverb as a circumstance-word and an article as a gender-word; a conjunction is a linking word, whereas a preposition is a relation-word; the singular refers to one number, while the plural refers to more numbers. With regard to the verb, the infinitive is a naming form (similar to dictionary-form), the indicative stands for the reality-form, the conjunctive for the possibility-form and the imperative is the order-form.

Besides the above-mentioned vocabulary issues, the manner of presenting grammar matters is also atypical for the contemporary mind – for example, the first lesson, on the masculine gender, already provides all the case forms (nominative, genitive, dative and accusative), with a definite and indefinite article, in both singular and plural – a rather complex topic in Romanian, normally taught up to the B1/B2 levels (upper-intermediate), thus undoubtedly triggering the modern linguist' and learner's outrage, so much used to the CEFR procrustean standards:

sg. *domnul, domnului, domnului, pe domnul*; pl. *domnii, domnilor, domnilor, pe domnii*

sg. *un domn,* (*al, a, ai, ale*) *unui domn, unui domn, pe un domn*; pl. (*nişte*) *domni,* (*al, a, ai, ale*) *unor domni, unor domni,* (*nişte*) *domni* – L1, p. 4.

In addition, *perfectul simplu*, a form of past usually employed in literature or regionally, in the southern part of Romania, but tending to be briefly paid attention to in contemporary RFL-textbooks, makes here already the object of Lesson 9, immediately followed by complex and uncommon ordinal numerals, for both masculine and feminine, such as the three thousandth (*al trei miilea*/*a treia mia*) or the millionth (*al milionulea*/*a milioana*) – p. 51.

C. A British RFL-Textbook

Unlike its German counterpart, the British textbook (rather a grammar-book), *Colloquial Rumanian*, first published in August 1945, in fact focuses on grammar and authors a Romanian linguist, Grigore Nandriș, a professor of Slavonic philology at the University of Bucharest and a Visiting Lecturer in Romanian at the School of Slavonic and East European Studies at the University of London.

Structured into four sections:

I. *Pronunciation and Spelling*
II. *Grammatical Forms* (morphology)
III. *Word Formation* (*Composition* and *Derivation*)
IV. *Syntax*,

the study begins with several brief observations on the specificity of Romanian as a Romance language belonging to the Balkan linguistic group, its origin, its dialects, the earliest evidence of the language, as well as the contemporary state of the language and the nation (the quite recent at that time – 1918 – Great Union of the Romanians into one state). Each section tackles a certain grammatical issue which is systematically followed by a reading exercise – the first two being merely words illustrating the vowel-sounds and the diphthongs and vowels in hiatus. What is really helpful in the use of such exercises is the phonetic transcription, as well as the indication of stress on the accented syllable in each and every word:

e.g. **vecin** [ve-'tcheen], neighbour (Nandriș 1945: 5)
a tuși [ah too-'shee], to cough (Nandriș 1945: 6)
a se învechi [ah se în-ve-'kee], to become old (Nandriș 1945: 6)
leopard [le-o-'pahrd], leopard (Nandriș 1945: 9)
zmeură ['zme-oo-ră], raspberry (Nandriș 1945: 10).

Sometimes, the role of the accent is essential, by differentiating the meaning of identically spelt words, as in

deși (*adj.m.pl.*) [deshį], thick (Nandriș 1945: 18)
deși (*conj.*) [de-'shee], although (Nandriș 1945: 18).

Besides the theoretical yet well-structured and typically translated into English descriptions, the reading exercises require excellent command of the Romanian language (except from *Exercise No. 5* – p. 36 and *Exercise No. 6* – p. 40, seemingly adapted to a A1-level), since they abound in proverbs, Bible verses, riddles, and fragments from the Romanian folklore and literature, in prose or in verse, which makes use of archaisms, regionalisms and set-expressions (*Exercise No. 16* is actually entitled *Idiomatic Expressions* and provides all their English counterparts – pp. 153-155, yet *Exercise No. 12* – p. 126 and *Exercise No. 14* – p. 136, entitled *Proverbs*, represent lists of numerous proverbs exclusively in the Romanian language, similarly to *Exercise No. 15* – p. 139-140, on riddles).

An important exercise in this textbook is *Exercise No. 10* – p. 66,on calculations and measurements, a valuable tool in the British context, whose system of measurement is different from the Romanian one (miles, yards, inches, gallons, pints and pounds, as contrasted to kilometres, metres, litres or millilitres). Another invaluable part of this textbook is the well-organised and exemplified chapter on word-formation (composition and derivation), a topic that is unfortunately quite often neglected in the RFL-textbooks nowadays.

Thus, the four above-mentioned sections are followed by the Reader and the Vocabulary, each of them equally amounting to approximately 65 pages. The Reader raises interest by the diversity of the selected texts, at the same time promoting Romanian culture and civilisation. The Preface is an excerpt from a 17th-century well-known writing by Miron Costin, in which the author laments the hard times enslaving contemporaries and wishes better epochs, favourable for book-reading, would come, as reading is seen as "the most beautiful and worthwhile occupation in the entire human life" (*my translation*, Costin, in Nandriș 1945: 204). Certain conversational phrases (on the journey, in the shop/hotel/restaurant, at the bank, at the post office and at the

doctor) – pp. 207-214 precede Luke's Parable of the Sower – p. 215, a geography lesson about Romania (adapted from I. Simionescu, 1937) – pp. 215-219, a short fable on the lamb and the wolf – p. 219, a complicated extract on the history of the Romanian literature and art (Sextil Pușcariu) – pp. 219-223, as well as a number of short stories by Eminescu and Ispirescu, historical fragments by Neculce and Negruzzi, a hunting description by Odobescu, treasured childhood memories and a story on the Union between Moldavia and Wallachia by Creangă, ending with several well-known poems written by Alecsandri, Eminescu, Șt.O. Iosif, Coșbuc, Minulescu, Arghezi and Blaga.

Nonetheless, the idea of death looms over most literary fragments, either concretely (the detailed violent death of Alexandru Lăpușneanu, a piece written by Costache Negruzzi – pp. 229-231, the moving death of a quail nestling, by Brătescu-Voinești – pp. 254-258, the death of a lamb eaten by a wolf – p. 219) or implicitly (the parenthetic murder of Dumitru and the suicide of Ion in Caragiale's drama *Năpasta* – pp. 240-242, the plotted murder of a Moldavian shepherd, in the ballad of *Miorița*, in N.W. Newcombe's translation – pp. 260-264, as well as the implacable end of life, philosophically inferred in the poems of Eminescu, Minulescu, Arghezi and Blaga).

D. Conclusions

Although countless RFL-textbooks have been printed in Romania and abroad, appropriate to various levels and domains, and contrasted to different languages, the perfect textbook might not have been written yet. Times and contexts have changed, the former comprehensive textbook has gradually become abridged and pragmatic on the A1-A2 levels, reduced to the basics. The contemporary perspective has steadily simplified chunks of language and the grammar, levelled everything, from words to exercises, to the detriment of the unique language savour, the *languageness*, in a coined term, the specificity of each and every language.

The two *rarae aves* presented here, Lange-Kowal's German RFL-textbook and Nandriș's British textbook, have not seemed perfect, either. They were written and printed in wartime conditions, which deeply influenced the selection of both the vocabulary and the text. Adapted to the mentalities of the times and to the war, these textbooks focus exclusively on reading and grammatical competences, with the writing competence indirectly developed by the translation exercises included in every lesson, yet leaving aside the listening and the speaking competences. Even the reading exercises tend to be a little mechanical, the difficulty of the lexis being rather high, thanks to the consistent use of specialised terms, although most words are explained into German or English. In addition, the British RFL-textbook represents a language (rather a grammar) study, addressing philologists, more than any layperson, since the vast majority of grammar explanations are comprehensive, meta-language is highly employed and specific examples are allocated less space.

Nonetheless, even if not flawless, they have served the needs and interests of probably thousands of students and teachers so far. Besides, they represent invaluable authentic samples of the forties and the Second World War, the language they use and their time-stained pages having a special magic on the modern society. *30 Stunden Rumänisch* and *Colloquial Rumanian* continue to attract attention, especially on the part of the philologists, due to the still valid vocabulary and grammar aspects, but also to the tang of *Romanianness*, which they both successfully share.

BIBLIOGRAPHY

Bochmann, Klaus (1989). "Sprachnormierung und Standardsprache", in Holtus, Günter; Metzeltin, Michael; Schmitt, Christian. *Lexikon der Romanistischen Linguistik* (LRL), Band III. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, pp. 239-251.

Lange-Kowal, Ernst-Erwin (1941). *30 Stunden Rumänisch für Anfänger*. Zweite verbesserte Auflage. Berlin-Schöneberg: Langenscheidtsche Verlagsbuchhandlung.

Micu, Samuil; Şincai, Gheorghe (1980). *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*. Introduction, translation and notes by Mircea Zdrenghea. Cluj-Napoca: Dacia Publishing House.

Moldovan, Victoria (coord.) (2012). *Bibliografia românei ca limbă străină/Bibliografia RLS* (RLS), Cluj-Napoca: EFES Publishing House.

Nandriș, Grigore (1945). *Colloquial Rumanian.* Grammar, Exercises, Reader, Vocabulary. London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co. Ltd.

Tornow, Siegfried (2001). *Unerwünschte Kontakte. Die rumänisch-slawischen Sprach- und Kulturbeziehungen und ihre Entwertung*. Berliner Osteuropa Info, pp. 32-37, http://www.oei.fu-berlin.de/media/publikationen/boi/boi_17/10_tornow.pdf

***

Bandura, Albert – *Quotes*. *Brainy Quote*. Last updated: February 27, 2018, Retrieved April 13, 2018 from https://www.brainyquote.com/topics/textbooks, © 2001 - 2018 BrainyQuote.com All Rights Reserved.

Bibliotheksservice-Zentrum Baden-Württenberg,Retrieved April 4, 2018 from http://swb.bsz-bw.de/DB=2.1/SET=2/TTL=3/SHW?FRST=3/PRS=HOL&ADI_LND, © 2018 OCLC (BSZ)

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

FROM MODALITY TO GRAMATICALIZATION IN ROMANIAN AND ENGLISH

Manuela Margan

Lecturer, PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract: The new approach of the recent edition of the Grammar of the Romanian Language in the field of the categories of mo od and modality provides sufficient grounds for a new perspective from the part of contrastive linguistics and grammar. In this study, we shall focus on the means of grammaticalization of modality in Romanian and English, emphasising the associations and disociations between the two languages.

Keywords: modality, grammaticalization, modalisers, modal verb, mood

Introducere. În accepţiunea dată de recenta ediţie a *Gramaticii Limbii Române,* categoria gramaticală a modului a suferit modificări importante în ceea ce priveşte abordarea dar şi structurarea acestui domeniu verbal. Deşi pare să bulverseze un domeniu bine aşezat cum era categoria gramaticală a modului în limba română, *Noua Gramatică a Academiei* nu face decât să-şi alinieze conţinuturile unor direcţii de referinţă impuse de către cercetarea intreprinsă în ultimul secol, ale cărei descoperiri sunt evidenţiate în majoritatea limbilor care îşi reclamă apartenenţa de la cultura occidentală. Desigur, o viziune integratoare care porneşte de la general la particular precum cea a *GLR (2005)* stabileşte punţi de legătură cu sistemele gramaticale ale altor limbi, facilitând demersul contrastiv între română şi engleză.

Dacă gramatica tradiţională punea un semn al echivalenţei între atitudinea vorbitorului faţă de enunţ şi modurile verbale, „noua gramatică" încearcă să clarifice această problemă complexă arătând că modurile verbale reprezintă doar *o* formă de exprimare a modalităţii, alături de verbele modale, de adverbe sau locuţiuni adverbiale, de verbe sau perifraze cu sens modal. Această reaşezare a domeniului *modalizării* este extrem de utilă în gramatica comparativă sau contrastivă deoarece diferitele limbi gramaticalizează în mod diferit noţiunile sau actele de limbaj. În cazul pe care acest studiu îşi propune să-l analizeze, avem de a face cu o organizare diferită a *sistemului modal* în limbile română şi engleză: în timp ce limba română gramaticalizează sfera modalităţilor în principal la nivelul *modurilor verbale*, limba engleză recurge cu precădere la *verbe modale*, de unde transpare şi dificultatea prezentării acestei teme din perspectivă contrastivă.

Mijloacele de realizare a modalizării. Ca şi proces de marcare a modalităţii, modalizarea depinde de actul de limbaj realizat prin fiecare tip de enunţ. Modalizarea poate fi realizată prin mai multe mijloace de marcare a atitudinii modale în enunţ – **modalizatori:**

- **gramaticali:**
  - modurile verbale;
- **lexico – gramaticali (expresii modale specializate):**
  - adverbe şi locuţiuni adverbiale; semiadverbe;
  - verbe modale (operatori modali);
- **lexicali:**
  - verbe cu sens modal (epistemice, volitive, deontice, apreciative)
  - perifraze stabile sau libere;
- **prozodici:**
  - intonaţia.

Verbe modale. Problematica verbelor modale este extrem de complexă chiar la nivelul fiecărei limbi în parte, fără a mai vorbi despre o comparaţie la acest nivel între limba română şi engleză.

De pildă, în limba română, unii autori[1] disting ca auxiliare de modalitate *a avea, a fi, a trebui, a putea, a vrea, a părea, a (-i) veni,* alţii adaugă *a voi, a se cade, a se cuveni* dar renunţă la unele dintre cele dinainte, în timp ce *GLR (2005)*, deşi aminteşte în exemple mai multe dintre aceste verbe când este vorba despre operatorii modali în predicatul complex, în capitolul **Modalizarea**, se insistă asupra modalelor A PUTEA şi A TREBUI, explicitând valorile semantice ale acestora după paradigma modalităţilor epistemice şi deontice.

În limba engleză, setul verbelor modale este bine definit şi include la majoritatea autorilor MAY, CAN, MUST, OUGHT (TO), WILL, SHALL, MIGHT, COULD, WOULD ŞI SHOULD, iar marginal sunt consemnate NEED şi DARE. Vom încerca în cele ce urmează să caracterizăm domeniul verbelor modale dintr-o perspectivă comparativă în limbile română şi engleză, semnalând principalele asocieri şi disocieri dintre acestea.

Caracterizare. Asocieri şi disocieri. Atât în limba română, cât şi în limba engleză, verbele modale, cunoscute şi sub numele de auxiliare sau semiauxiliare de modalitate, au unele trăsături specifice care confirmă ocurenţa lor în enunţ ca şi operatori gramaticali.

O privire de ansamblu asupra domeniului verbelor modale impune câteva caracteristici:

1. Verbele modale, în ambele limbi studiate, nu beneficiază de autonomie semantică şi gramaticală şi nu pot apărea fără un verb suport deoarece împreună cu acesta formează o unitate semantică.

Un enunţ de tipul: *Eu pot – I can* se conformează unor norme gramaticale dar, din punct de vedere semantic, doar contextul poate dezambiguiza acest enunţ.

[1]după V. Guţu, verbele modale sau auxiliare de modalitate sunt: *a trebui, a putea, a fi, a avea, a vrea, a părea* şi *a(-i) veni* în timp ce *GLR (1966)* nu menţionează pe *a părea*. Gh. Nedioglu consemnează ca şi semiauxiliare de mod verbele *a putea, a trebui, a avea, a fi, a voi*, fără a aminti de *a veni* şi *a părea* iar Gh. Constantinescu-Dobridor lărgeşte lista, incluzând pe lângă cele deja menţionate şi semiauxiliarele modale *a se cădea*, *a se cuveni.*

2. Dacă în limba română, verbele de modalitate sunt urmate de un verb la infinitiv, supin sau conjunctiv, în limba engleză verbele modale pot fi urmate doar de infinitiv, (prezent, perfect sau pasiv), în majoritatea cazurilor scurt (fără particula *to*) [2]cu excepţia verbului OUGHT (TO)[3]:

Poţi scrie ce vrei tu. (infinitiv) *You can write what you want. (infinitiv)*
Eu am altceva defăcut. *I have todo something else.(infinitiv)*
Trebuie să-ţispun adevărul. *I must tell you the truth. (infinitiv)*

3. La nivelul enunţului, din punct de vedere semantic, rolul principal îi revine verbului suport, în timp ce la nivel gramatical în limba română verbul modal prevalează, purtând semnele predicativităţii, indicând momentul, modalitatea acţiunii şi cel mai adesea persoana. În limba engleză însă, verbele modale sunt defective, adică nu au decât diateza activă şi aspectul simplu, şi nu apar la toate modurile şi timpurile, fapt pentru care pot reda mai multe timpuri şi moduri doar cu ajutorul unor elemente suplimentare. De pildă, în enunţul din limba română:

Pot să iau o pauză. *I can take a break.*

verbul *pot* indică o acţiune care se desfăşoară în prezent, de către persoana I şi că această acţiune este posibilă, în timp ce operatorul *can* din limba engleză nu indică nici persoana, nici momentul acţiunii, contextul fiind esenţial pentru dezambiguizare.

Oarecum similar este cazul auxiliarelor modale din limba română A TREBUI, A SE CADE, A SE CUVENI unde, în general, persoana nu este exprimată, ea fiind inclusă în verbul suport dar avem indicii cu privire la momentul desfăşurării acţiunii:

Vatrebui să faci ce ţi se spune. *You willhaveto do what you are told.*
Secade să fim precauţi. *We need to be cautious.*
S-arficuvenit să-l saluţi. *You should have greeted him.*

Dacă formele COULD, WOULD, MIGHT reprezintă opţiuni pentru realizarea unor valori de trecut, condiţional sau conjunctiv (subjonctiv), la viitor va fi nevoie de un adverb de timp pentru a realiza aceste valori:

TRECUT

VIITOR

He could be very arrogant when he wanted to. *I can only tell you next week.*
Putea fi foarte arogant când voia. *Nu voi putea să-ţi spun decât săptămâna viitoare.*

You must be here tomorrow.
Trebuie/va trebui să fii aici mâine.

Deasemenea, verbele modale din limba engleză nu au forme nepersonale, nici nu por apărea la imperativ, pierd flexiunea *–s* la persoana a treia singular spre deosebire de verbele lexicale şi nu sunt construite cu auxiliare la forma interogativă.

4. În timp ce în limba română sunt posibile enunţuri cu mai mulţi operatori modali ierarhizaţi sintactic[4], în limba engleză alăturarea acestora nu este posibilă:

Trebuiesă poată să vină.

[2]în limba română, verbul a putea este singurul care admite construcţia cu un verb suport la infinitiv scurt (fără a): Poate veni = Poate să vină.
[3]construcţiile TO HAVE TO şi TO BE TO sunt cel mai adesea considerate de către gramaticieni ca fiind perifraze modale.
[4]vezi*GLR II (2005)*, p. 675.

Enunţul în limba engleză *He mustcan come* este incorect, renunţându-se sau căutându-se o perifrază modală pentru al doilea verb:

He must come.
He mustbe able to come.

5. Dacă în limba română verbele modale prezintă forma afirmativă şi negativă într-o opoziţie semantică foarte clară, în limba engleză un verb modal poate să fie înlocuit de un alt verb modal pentru realizarea formei negative a unei modalităţi:

He may be there. *He can't be there.*
Sepoate să fie acolo. *Nu sepoate să fie acolo.*
**He maynot be there.*
Sepoate să nu fie acolo.
You must tell the truth. *You needn't tell the truth.*
Trebuie să spui adevărul. *Nutrebuie (nuestenevoie, nuesteobligatoriu) să spui adevărul.*
**You mustn't tell the truth.*
Nuaivoie/ Nu este permis să spui adevărul.

Aşadar, de pildă în cazul lui MUST, negativul acestuia, MUSTN'T se referă la o altă modalitate, chiar dacă formal se opune formei de afirmativ, semantic, negativul lui MUST este NEEDN'T sau DO NOT HAVE TO. Dacă ne raportăm la modalitate, am putea schematiza cele afirmate mai sus în modul următor:

MUST ⟷ + *obligaţie*
− NEEDN'T
(TREBUIE)
(NU TREBUIE)

MUSTN'T
(TREBUIE SĂ NU)

Interdicţie

6. În ambele limbi, în anumite contexte, verbul subordonat poate fi elidat, păstrându-se doar verbele modale care reconstituie semnificaţiile enunţului:

Face ce poate. - *He does what he can.*
Face ce trebuie. – He does what he must.

Verbe noţionale cu sens modal. În accepţiunea dată de *GLR (2005)*[5] verbele cu sens modal pot fi clasificate după tipul de modalizare:

- verbe epistemice (a şti, a crede, a considera, etc.)
- volitive (a vrea, a dori)
- deontice (a obliga, a permite, etc)
- apreciative (a plăcea, a prefera, a (se) bucura, ş.a.)

[5]ibid., p. 677.

În această privinţă, diferenţele dintre limba română şi cea engleză sunt minore, ţinând mai mult de preferinţa pentru un anumit verb într-un anumit context:

Cred că afară plouă.	*I think it's raining outside.*
Ştiu că am dreptate.	*I know I am right.*
El consideră că am greşit.	*He thinks I was wrong.*
Aş dori să nu mă mai suni.	*I wish you didn't call me anymore.*
Maria intenţionează să divorţeze.	*Mary wants/intends to get a divorce.*
Legea ne obligă să declarăm toate veniturile.	*The law obliges/compels us to declare all income.*
Nu ţi se permite să fii obraznic.	*You are not allowed to be rude.*
Prefer să nu vorbesc despre asta.	*I'd rather not talk about this.*
	I prefer not to talk about this.

Perifraze cu rol de operator modal. *GLR (2005)* distinge mai multe tipuri de perifraze cu rol de operator modal:

- **construite cu adverbe/adjective:**

E bine.	*It is good.*
E sigur.	*It is certain.*
E recomandabil.	*It is advisable.*
E obligatoriu/necesar.	*It is necessary.*

- **construite cu adjective şi participii:**

Sunt sigur.	*I am certain.*
	I am sure.
	I'm positive.
Sunt obligat.	*I'm obliged.*
	(I have to...)

- **construite cu substantive** (în limba engleză se foloseşte uneori un adjectiv/participiu sau diateza pasivă):

Am permisiunea.	*I am allowed.(I have permission to...)*
Am certitudinea.	*I am certain.*

Modurile personale ale verbului. *Modul* este forma pe care o ia verbul pentru a arăta felul cum vorbitorul consideră acţiunea. *Modurile personale* şi *predicative* exprimă persoana şi formează predicatul iar denumirea lor în limba engleză coincide în genere cu denumirea modurilor în limba română.

În limba română, ele sunt cinci la număr: *indicativul, conjunctivul, condiţionalul, prezumtivul* şi *imperativul,* în timp ce în limba engleză deosebim doar trei moduri: modul indicativ (*The Indicative Mood*), modul conjunctiv (*The Subjunctive Mood*) şi modul imperativ (*The Imperative Mood*).

Modul condiţional în limba engleză este inclus în modul conjunctiv, mai precis în formele echivalente ale conjunctivului. Justificarea pentru o asfel de clasificare ar putea fi faptul că, combinaţia *should+infinitiv* sau *would+infinitiv* poate exprima în acelaşi timp forme de conjunctiv şi forme de condiţional. Acestea sunt forme analitice omonime – identice ca formă exterioară, dar diferite din punct de vedere semantic. Pe când *should+infinitiv* şi *would+infinitiv*,

forme ale condiţionalului, sunt folosite în propoziţia principală şi arată consecinţa unei condiţii, *should+infinitiv* şi *would+infinitiv*, ca forme analitice ale conjunctivului, sunt folosite mai ales în propoziţii subordonate subiective, predicative, etc.:

I would go on a trip if I were on holiday. (Condiţional)
M-aş duce în excursie dacă aş fi în vacanţă.
It's a wonder that they should be late at the conference. (Conjunctiv)
E de mirare ca ei să întârzie la conferinţă.

Aşa cum am arătat, în mod tradiţional, gramatica românească considera că tratarea unui aspect al discursului precum atitudinea vorbitorului faţă de enunţ se poate reduce la paradigma **modurilor verbale.** În lumina cercetărilor din domeniul lingvisticii sau al logicii din ultimul secol, studiul modalităţilor şi al modalizării a câştigat teren, impunîndu-se nu doar în limbi precum engleza sau germana care nu beneficiază de un sistem al modurilor verbale foarte organizat, ci şi în limbi precum româna. *Noua Gramatică a Academiei* se apleacă asupra ambelor categorii semnalate, a „modului" şi a „modalităţii", realizând legătura între formele gramaticale şi conţinutul semantic pe care acestea îl presupun.

BIBLIOGRAPHY

*** *Gramatica Limbii Române,* V. Guţu Romalo (coord.), vol I, *Cuvântul*, vol. II, *Enunţul*, Ed. Academiei Române, Bucureşti, 2005.
Avram, M., *Gramatica pentru toţi,* ediţia a III-a, Humanitas, 2001.
Bejan, D., *Gramatica limbii române. Compendiu*, Ed. Echinox, Cluj, 1995.
Biber, D. et al., *Longman Grammar of Spoken and Written English,* Pearson Education Limited, Longman, 1999.
Bira, E., *Aspects of Modality in English*, Universitatea Bucureşti, 1979.
Brancuşi, G., Saramandu, M., *Gramatica limbii române,* Ed. Credis, Bucureşti, 2001.
Constantinescu-Dobridor, Gh., *Morfologia limbii române*, Ed. Vox, Bucureşti, 1996.
Dimitriu, C., *Gramatica limbii române explicată. Morfologia*, Ed. Junimea, Iasi, 1979.
Gălăţeanu-Fârnoagă, G., Comişel, E., *Gramatica limbii engleze,* Ed. Lucman, Bucureşti, 1998.
Guţu Romalo, V., *Morfologie structurală a limbii române (substantive, adjective, verb),* Ed. Academiei, Bucureşti, 1968.
Irimia, D., *Gramatica limbii române*, Ed. Polirom, Iaşi, 1997.
Leech, G., *Meaning and the English Verb,* Third Edition, Routledge, 2013.
Leviţchi, L. et al., *Gramatica limbii engleze,* vol. I-II, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1962.
Neamţu, G.G., *Teoria si practica analizei gramaticale*, Ed. Excelsior, Cluj, 1999.
Palmer, F.R, *Mood and Modality*, Cambridge University Press, a II-a ed., 2001.
Palmer, F. R., *Modality and the English Modals*, Routledge, 2013.
Portner, Paul, *Mood*, Oxford University Press, 2018.
Quirk, R. et al., *A Grammar of Contemporary English,* Longman Group Limited, London, 1972.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

LEXICAL AND GRAMMATICAL CONFIGURATIONS, CURRENT TRENDS AND THE EMERGENCE OF A NEW LANGUAGE

Monica Borș
Lecturer, PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Continuing the series of investigations devoted to contemporary Romanian, the paper calls attention tosubstantial structural changes: forms that do not exist in Romanian (e.g. made-up masculine equivalents of feminine nouns or vice versa), semantically unjustified conversions, or the excessive use of the figurative sense of some words. In addition to these, the paper also discusses the current penchant for loanwords and loan phrases (some of which are not listed in the dictionary), structural changes within some set phrases and idiomatic expressions (e.g. words replaced by synonyms, omission of linking words), as well as various hybrid forms. All of these contribute to the development of a new language, which coexists with the standard language, but which – given the frequency of these structures in common parlance - might also be contending against it for primacy.

Keywords: structural change, idiomatic expressions, loanwords, made-up grammatical forms, semantic inappropriateness

Adăugăm la componentele tabloului general din articolele trecute câteva trăsături legate de unităţi lexicale cu forme flexionare aberante, de utilizarea unor cuvinte în forme inexistente în limba română, plăcerea pentru neologisme, trenduri care ţin de folosirea abuzivă a sensului figurat al unui cuvant. Limbajul se configureaza şi prin lexicul dominat de neologisme si construcţii neologice, unele neînregistrate in dicţionar, prin modificări structurale ale unor expresii si locuţiuni şi prin construcţii hibride. Exemplele avute in vedere (rezultate din monitorizarea canalelor de desene animate) configurează un nou limbaj, paralel celui utilizat in limba de zi cu zi, dar cu şanse mari de a-l concura.

De exemplu, serialul *Miraculos Buburuza şi Motan Noir*, de pe **Disney Channel**.Acţiunea are loc la Paris, iar personajele din titlu sunt reprezentate de Marinette, fiica unui brutar și Adrien Agreste, fiul "regelui modei", Gabriel Agreste. Ca în multe filme de animaţie, aceste personaje duc o viaţă dublă, de oameni obişnuiţi şi de fiinţe supraumane, care în cazuri-limită, îi protejează pe cei fără apărare. Pericolul îl reprezintă personajul negativ Hawkmoth care folosește fluturii demonici (*akuma*), pentru a-i transformă pe oameni în răufăcători. Strategia lui este de a se folosi de emoțiile lor negative; astfel, teama, tristețea, furie sau gelozia îi fac pe oameni prada perfectă a lui Hawkmoth; de fiecare dată când întâlneşte astel de ocazii trimite fluturii să îi posede.Fiecare dintre cei doi supereroi are un câte "un miraculos", adică un talisman cu ajutorul căruia câştigă lupta împotriva răului. Aceşti "miraculoşi" (cerceii Buburuzei şi inelul Motanului) l-ar ajuta pe Hawkmoth să aibă o putere colosală, de aceea nu pierde nicio ocazie de a încerca să-i fure. Am rezumat acţiunea serialului în scopul înţelegerii cuvântului pe care îl avem în vedere, şi anume *miraculoşii*. Este nefirească aplicarea procedeului conversiunii acestui adjectiv, deoarece nu are acoperire semantică. În limba română, adjectivul substantivizat miraculosul desemnează "totalitatea elementelor supranaturale din basme şi legende", astfel încât utilizarea din propoziţia "Le vreau miraculoşii!" (**Disney Channel**, 20 iulie 2017,13.18) este nu numai ilicită, ci aberantă şi artificială.

În episodul *Pixelatorul* din acelaşi serial, ne mai atrage atenţia un cuvânt, "trepăduşa". Termenul este rostit de proprietarul hotelului în contextul în care îl asigură pe starul rock, Jagged Stone, cazat la *Grand Hotel*, că Marinette (aflată aici împreună cu clasa ei, într-un soi de program care viza probarea a diverse locuri de muncă) îi va sta la dispoziţie: "Marinette va fi trepăduşa ta, de azi". Cuvântul al cărui prim sens din dicţionar este de "persoană fără astâmpăr, care aleargă încoace şi încolo (agitându-se pentru treburile altora)" s-a impus în limba română mai mult cu cel de al doilea sens al său, un sens peiorativ, de "om fără demnitate, lipsit de personalitate, care se pune în serviciul altuia, pentru treburi mărunte, adesea înjositoare". Faptul că este folosit primul sens s-ar explica prin aceea că Marinette trebuie să facă diverse servicii capriciosului oaspete al hotelului, ca de exemplu să-i cumpere nişte ochelari neobişnuiţi. Pe de altă parte, replica ei, cum că această slujbă ar fi la fel de rea ca "sortatul gunoiului", îndreptăţeşte şi posibilitatea celui de-al doilea sens. Sensul este mai apoi enunţat de proprietarul hotelului: "un trepăduş e o persoană care se duce şi face rost de tot ce vrea clientul. Absolut tot. Aşa că, la treabă, trepăduşule!" Elementele de paralimbaj ca schimbările de ton, ruperile de ritm asociate cu elemente nonverbale ca privirea încruntată a patronului, sugerează că mijloacele prin care este atins scopul nu sunt importante. Mai mult decât utilizarea cuvântului cu un sens lipsit de politeţe lingvistică, forma acestui cuvânt ridică probleme, deoarece cuvântul "trepăduş" nu materializează opoziţie de gen masculin. De altfel, se observă nesiguranţa, pendularea între cele două forme: mai întâi, Marinette e numită *trepăduşă*, apoi este definit cuvântul *trepăduş*, iar la sfârşit, îi este adresat apelativul *trepăduşule*!

Forma de feminin a cuvântului de mai sus îşi găseşte o aliată în persoana termenului *spadasină* (**Cartoon Network**,29 decembrie 2017, 22.19), care are în limba română doar formă de masculin, chiar dacă în realitatea extralingvistică are referenţi feminini. De asemenea, în episodul *Barbie în Magia Curcubeului*, un personaj spune: "Sunt un oread" (**Minimax**, 25 iulie 2017, 17.02); în limba română, substantivul există doar în forma sa de feminin (*oreadă*) şi având ca referent o nimfă a munţilor şi a peşterilor, în mitologia greco-romană. Aplicând algoritmul la cuvântul sinonim, *nimfă*, cuvântul ar trebui să aibă forma *nimf*.

Adăugăm la seria cuvintelor a căror formă nu este înregistrată în dicţionar adjectival *ivorie* din exemplul "eşarfă ivorie" (**Disney Junior**, 31 iulie 2017, 17.45). Cuvântul nu este înregistrat în dicţionarele explicative şi în *DOOM 2* decât în forma sa nominală pentru masculin, singular, *ivoriu*, având sensul de "fildeş". Cu valoare adjectivală apare doar în *Dicţionarul de sinonime* (2002) cu sensul de "fildeşiu", şi în *Noul dicţionar universal al limbii române* (2017), "ca ivoriul, de culoarea ivoriului"[1].

O greşeală intrată în uz este flexionarea interjecţiei *uite*, care cunoaşte desinenţa de persoana a II-a plural, *-ţi*: "Uitaţi, copii" (*Cartoon Network*, 10 iulie 2017, 19.18). "Băieţi, ia uitaţi!" (**Cartoon Network**,20 iulie 2017, 15.11), "Uitaţi tobele!" (**Disney Junior**,25 iulie 2017, 16.28), "Uitaţi ce am găsit în cartea asta!" (**Cartoon Network**, 1 august 2017, 15.40), "Uitaţi ce-am găsit!" (**Disney Junior**, 20 octombrie 2017,19.47), "Uitaţi!" (**Cartoon Network**, **27 decembrie 2017,**16.07)

În articolul său *Despre statutul lui uite vs uită-te*[2], Andra Şerbănescu demonstrează statutul de interjecţie a lui *uite* şi cel de imperativ al lui *uită-te*, datorită comportamentul sintactic, semantic şi pragmatic diferit al acestora. Raliindu-se părerii lui C. Dominte, G.

[1] Oprea, Ioan, Pamfil, Carmen-Gabriela, Radu, Victoria, Zăstroiu, Victoria, *Noul dicţionar universal al limbii române*, ediţia a V-a revizuită, Editura Litera, Bucureşti, 2017, p. 799.
[2]Andra Şerbănescu, *Despre statutul lui uite vs uită-te*, SCL, anul LXII, NR. 3-4, Bucureşti, 1991, p. 151-165.

Constantinescu Dobridor, Al. Toşa, I. Coteanu, autoarea aduce argumente noi pentru susţinerea statutului funcţional de interjecţie al lui *uite*!, propunând o perspectivă integratoare prin reunirea celor trei componente ale sistemului lingvistic: sintactic, semantic şi pragmatic. Demonstraţia se face nu prin posibilitatea înlocuirii cu *iată*, ci prin punerea în varii contexte şi observarea modului de funcţionare diferită a celor două lexeme, imperativul *uită-te* şi interjecţia *uite*.

Pe lângă flexiuni aberante, se observă lipsa flexiunii la substantivele preluate din alte limbi, acolo unde flexiunea este chiar necesară: "Cele mai bune *pizza* pe care le-am mâncat vreodată.

Trecând în registrul calcurilor semantice, mult circulatul *a aplica*, dezbătut în mai multe rânduri, apare pe canalele de desene animate în toate variantele lui paradigmatice: "Trebuie să luaţi un formular pentru a începe extenuantul proces de aplicare" (**Cartoon Network**, 4 noiembrie 2016, 19.08), "Credeam că aplicaţia e ultimul lucru pe care trebuie să-l facem" (**Cartoon Network**, 4 noiembrie 2016, 19.10). "O sută de aplicaţii preinstalate" (**Cartoon Network**, 1 august 2017, 19.30). Cuvântul *aplicaţie* (în exemplele date, e de luat în considerare şi lipsa de consecvenţă în utilizarea cuvântului: *aplicare-aplicaţie*) calchiat după termenul din limba engleză *application*, nu apare neînregistrat cu acest sens în dicţionarele româneşti[3]. Sensul apare doar în *Noul dicţionar universal al limbii române*[4] ca "englezism", cerere, solicitare (de înscriere). Comparând mai multe dicţionare de limbă engleză, Tatiana Slama Cazacu[5] observă că termenul respectiv înglobează numeroase sensuri, printre care şi cel de *cerere scrisă*, *petiţie*, care nu este cel fundamental. Pe de altă parte, autoarea subliniază inutilitatea introducerii cuvântului *aplicaţie*, atâta vreme cât există cuvintele *cerere*, *petiţie*, care şi-au demonstrat de foarte mult timp funcţionalitatea în comunicare: "în engleză, sensul de cerere pentru *application* nu este perfect legitimat justificat, ci ar putea proveni din greşite interpretări, asocieri inculte etc. […] greşite adoptări din latină sau din alunecări între cuvinte ca lat. *A(d)pplico*, *Supplico* etc (poate *plico, placo*)" şi autoarea exemplifică prin "*applico* sau *adplico* verb a pune lângă…, a uni, a se îndeletnici…Horatiu *applicare res votis* «a pleca urechile la rugăciuni». *Supplico*«a–i ruga pe zei; a cere de la zei; a ruga pe cineva»*supplicatio*«rugaciune publică, mulţumiri zeilor, prinoase»[6].

Despre acelaşi verb "a aplica", cu sensul de „ a candida"," a depune o cerere pentru o bursă", Rodica Zafiu[7] afirmă că se află printre împrumuturile care se pot folosi, mai ales dacă avem în vedere faptul că „s-a specializat pentru un sens mai precis decât „a cere", respectiv pentru „a depune o cerere pentru o bursă". Viziunea moderată a Rodicăi Zafiu evită termeni tari ca „stricarea limbii" Conceptul pe care îl consideră „evaluativ şi discutabil", deoarece din punct

[3] **a.** request, petition: an *application* for financial aid; **b.** a form used in making a request: filling out an *application* (https://www.merriam-webster.com/dictionary/application)

[4] Ioan Oprea,Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *Noul dicţionar universal al limbii române*, ediţia a V-a revizuită, Editura Litera, Bucureşti, 2017, p. 111.

[5] Tatiana Slama Cazacu, *Confuzii, greşeli, prostii şi răutăţi în limba română*, *azi*, Tritonic Publishing, Bucureşti, 2010, p. 42.De menţionat şi opinia Adinei Dragomirescu şi a lui Alexandru Nicolae, din *101 greșeli de lexic și de semantică*, Editura Humanitas, București, 2011, despre calcul semantic: *a aplica* (engl. *to apply*), care înseamnă „a face și a depune o cerere formală", cu derivatele: *aplicație, aplicant*, care prezintă corespondente în limba română: *a candida, a cere*, *candidatură*, *cerere, candidat* etc.

[6] Ibidem.

[7] http://www.campusnews.ro/stiri-intalniri_online-3344522-interviu-filologul-rodica-zafiu-despre-cuvinte-moda-snobism-clisee.htm.

de vedere ştiinţific, este vorba doar de o problemă de dinamică a limbii, de o continuă schimbare a ei. În acest context, orice noutate poate dispărea sau poate rezista, integrându-se limbii române.

Din zona unităţilor sintagmatice şi frazeologice, începem cu formula clişeizată, "spiritul sărbătorilor" care se bucură de o mare popularitate în filmele de animaţie. În *Haideţi, tineri titani!*, personajele aşteaptă un al doilea Crăciun, considerând că e o sărbătoarea care trece prea repede şi nu apucă să fie simţită din plin. Minunea se întâmplă, soseşte cel de al doilea Crăciun, dar lipsa totală de reacţie a celor din jur îl determină pe unul dintre personaje să exclame: "Unde este spiritul celui de-al doilea Crăciun?" (**Cartoon Network**, 8 August 2017,16.01). Formularea este folosită şi cu referire la alte sărbători, ca de exemplu "Spiritul zilei cedrului" (**Megamax**, 28 decembrie 2017,19.05), precum şi, într-o formulă generalizată: "Spiritul sărbătorilor nu se sfârşeşte niciodată" (**Nickelodeon**, 30 decembrie 2017,21.36).

Această sintagmă utilizată până la saturaţie în "folclorul nou al urărilor transmise prin telefoane şi e-mail" şi care cunoaşte în limba de azi "extinderi semantice şi de uz", Rodica Zafiu o califică drept o formulă internaţională preluată prin traducere din limba engleză; apelând *la Dicţionarul limbii române* unde cuvântul *spirit* apare ilustrat de exemple nenumărate, în contexte în care niciodată cei doi termeni ai sintagmei nu sunt coocurenţi, formula respectivă, fără a fi un abuz semantic, e doar "un exces ridicol al uzului"[8].

Dacă un exemplu ca "spiritul Crăciunului" (înţelegând prin aceasta acel sentiment de generozitate specific Crăciunului) are o minimă coerenţă, într-un exemplu ca "Te cuprinde spiritul talentului" (replica apare într-o reclamă la serialul *Ghost Rockers*, de pe *Megamax*, reclamă difuzată de mai multe ori, printre care şi în ziua de 13 septembrie 2017) e greu de înţeles care ar fi sentimentul din preajma sau asociat talentului. Expresia "a cuprinde (pe cineva) spiritul", inexistentă în limba română, este o expresie foarte utilizată în limba de azi: "În loc să mă prindă spiritul, ca pe voi toţi" (**Minimax**, 25 iulie 2017,17.50).

Despre locuţiuni Saussure făcea observaţia că ele sunt "gata făcute", şi că nu admit modificări, deoarece "uzajul îţi interzice să schimbi ceva, chiar dacă putem distinge în părţi semnificative (cf. *à quoi bon*? *allons donc* etc.)"[9]. Pornind de la aceste observaţii, Iorgu Iordan şi Vladimir Robu stabilesc trăsături care ţin de conţinutul semantic unitar al locuţiunilor, caracterul monosemantic, folosirea elementelor de bază doar în forma fixată prin uzaj, "neputând fi disociate prin intercalarea altor cuvinte în lanţul lor sintagmatic"[10].

Modificările (dislocări topice, înlocuiri ale unor cuvinte din cadrul sintagmei legate cu sinonime ale acestora) nu pot apărea fără a afecta sensul unităţii frazeologice. Astfel, structura întâlnită pe canalul **Cartoon Network**: "Abia intru în pâine" (în data de 4 noiembrie 2016, 18.59) este o modificare a expresiei *a fi în pâine*, adică a avea o slujbă. Cele trei expresii înregistrate de dicţionarele româneşti sunt: *a pune* (sau *a băga) în pâine* (pe cineva) = a face cuiva rost de o slujbă, a *fi în pâine* = a avea o slujbă şi a *scoate* (sau *a da afară) din pâine* = a da pe cineva afară din serviciu.Structura *a intra în pâine* nu există în limba română.

Un alt frazeologism este *a-şi păstra calmul* întâlnit pe **Megamax** în forma *a-şi ţine calmul*: "Nu ştiu cât îmi mai pot ţine calmul" (în 31 iulie 2017, la 14.15).

[8] Rodica Zafiu, *Spiritul*…în *Păcatele limbii*, în *România literară*, anul XLIV, 6 ianuarie 2012, p. 15.
[9] Ferdinand de Saussure, *Curs de lingvistică generală*, traducere de Irina Izverna Tarabac, Polirom, Iaşi, 1998, p. 136 .
[10]Iorgu Iordan şi Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978, p. 336-338.

Un frazeologism folosit greşit ca *a pica testul/ examenul* a ajuns să câştige tot mai mult teren în limba vorbită. Dovadă că în interval de în patru minute a fost folosit de trei ori: "N-o putem lăsa pe Hildegard să pice testul!" (**Minimax**, 13 august 2017,19.20). "Dacă o s-o murdăresc (rochia- n. n), sigur o să pic testul" (**Minimax**, 13 august 2017,19.23). "Acum chiar că voi pica testul!" (**Minimax**, 13 august 2017,19.24). În cartea sa, Tatiana Slama - Cazacu[11] observă că, de fapt, nu testul este cel picat, ci candidatul, corect (dacă nu deranjează forma colocvială): *să pice la test*. Autoarea trece în revistă evoluţia acestei expresii cu apartenenţă clară la jargonul mediului şcolar şi înregistrează: "de la a cădea la…s-a ajuns la: a pica la examen, căci a pica, («verb intranzitiv, învechit şi popular») înseamnă a cădea […] Dar, evident, *nu există*, ca «exemplu»: cade un examen". Argumentaţia are în vedere transformarea unui verb intranzitiv, într-unul "parcă tranzitiv, parcă intranzitiv, cu formă şi sens ambigue" şi o determină pe autoare să încadreze această "gravă greşeală gramaticală, ca şi de sens – inclusiv de gândire, de indolenţă logică!" în categoria *prepoziţiofagiei*, adică "omiterea (<mâncarea>) prepoziţiei": "*pică examenul*, în loc de *pică* ***la*** *examen*"[12].

Construcţia hibridă *a avea o grijă în minus*, formată prin contopirea a două expresii: *a avea grijă*, şi *o grijă în minus*. Ceea ce rezultă este o structură ambiguă în care verbul *a avea* apare coocurent cu sintagma *în minus*. "Asta înseamnă că avem o grijă în minus!" (**Cartoon Network**, 25 August 2017, 10.00).

Există o predilecţie clară pentru neologisme, unele dintre acestea neînregistrate de dicţionarele româneşti, pentru un lexic dominat de neologisme şi construcţii neologice.

În *Lego-fabrica de eroi,* personajele sunt forme de viaţă numite *sentienţi*; termenul latinesc care apare şi în sintagma "robot sentient" conferă pedanterie registrului discursiv. În episodul *Super 4*, se vorbeşte despre "sentienţii roşii" (**Megamax**, 28 decembrie 2017,16.11), iar în episodul *Invizimalii*, de "cel mai puternic invizimal din istorie" (**Megamax**, 28 decembrie 2017,16.29) de *extractori* (=roboţi).

În *Peripeţiile Motanului Încălţat*, este menţionată "regina megamicrilor" (**Minimax**, 28 decembrie 2017, 17.36). Megamicrii, cuvânt care nu apare în dicţionarele româneşti, desemnează fiinţe care "trăiesc sub noi". Megamicrii apar în romanul lui Giacomo Casanova, *Icosameron sau Povestea lui Eduard şi a Elisabetei*, fiind "locuitorii aborigeni ai protocosmosului din interiorul globului nostru". Megamicrii locuiesc într-un paradis terestru (localizat pe peretele interior al sferei terestre) fizic se aseamănă oamenilor, dar sunt mai mici şi mai coloraţi.

În *Legendele din Chima* acţiunea se desfăşoară într-un tărâm edenic în care trăiesc mai multe triburi de animale (reprezentate antropomorfic): lei, crocodili, gorile, lupi, corbi, rinoceri, urşi, castori, scorpioni, păianjeni, lilieci, tigri colţoşi, mamuţi, vulturi, phoenicşi, tigri, leoparzi, urşi de gheaţă şi alte animale. Forţa Chi, cea care poate, în aceeaşi măsură, să susţină viaţa sau să o distrugă, îşi are sursa în Muntele Cavora. Forţa Chi este strânsă în Templul Leilor, unde se formează în globuri, datorită mineralelor speciale din Fântâna Sacră. Pentru că au fost primii care au băut din Chi, Leii sunt paznicii săi sacri, ei o păzesc şi o împart, pentru a menţine echilibrul în Chima. O dată pe lună, ei distribuie globurile cu forţa Chi către fiecare clan din Chima.

Existau opt animale care au ales sa nu bea din apa cu forţă Chi din muntele Cavora: leul, lupul, crocodilul, vulturul, gorila, ursul, corbul, rinocerul. Aceştia au dispărut în Ţinuturile Îndepărtate, fiind cunoscuţi sub numele generic de "Bestiile legendare". Ei urmează să se

[11]Tatiana Slama Cazacu, op. cit.,Tritonic Publishing, Bucureşti, 2010, p. 86.
[12]Ibidem.

întoarcă atunci când Chima va avea nevoie de ei. Epitetul "legendar" însoţeşte numele fiecărui animal: de ex. Leul legendar, Lupul legendar ș.a.m.d.

Urmărind un episod ca *Un păienjeniş încurcat*, vom fi bombardaţi de cuvinte ca hipercogniţie[13], algoritm, forţa Chi sunt frecvente, regăsite în remarcile spienţiale ale lui Rogon, prinţul tribului rinocerilor. Într-un dialog între Worriz şi Rogon, acesta din urmă se referă la diferenţele anormale de greutate şi la statistica improbabilităţii pilotului automat. De asemenea, Rogon găseşte o formulă doctă de a elogia meritele Rinonei, sora sa, care a ajutat la bunul mers al lucrurilor: "Adevăratele activităţi operaţionale au fost executate, de fapt, de un rinocer fugar cu numele de Rinona" (**Megamax**, 30 iulie 2017,16.09). Prietena specială este definită astfel: "tehnic vorbind, un prieten special e cel care are un ataşament sau o afecţiune unică pentru un subiect" (**Megamax**, 30 iulie 2017,16.12). Acţiunea de a arunca pietre pentru a elibera rinocerul legendar este o "desfăşurare verticală iminentă în straturile geologice nonmicrone. O să sar în canion pe lângă piatra aia". (**Megamax**, 30 iulie 2017,16.15). Eliberarea şoimului Veris este cerută prin următoarea formulă: "Eliberaţi-mi partenera aviară, duşmanilor, sau veţi înfrunta curajul nemărginit al motivaţiei mele!" (**Megamax**, 30 iulie 2017,16.17).

În *Curiosul George*(**Minimax**), personajele arată cum "se formează un efect de paralaxă". (30 iulie 2017, 16.27) sau vorbesc despre "abilităţi de observaţie" (30 iulie 2017, 16.31). pe **Megamax** apar propoziţii ca: "Telemetria ta sugrează că … **"** (**Megamax**,28 decembrie 2017, 16.37)

În *Să înceapă Aventura!*, un personaj primeşte următoarea invitaţie:"Încearcă să cânţi tremolo triplu în modul mixolidian"(**Cartoon Network**, 31 iulie 2017, 14.39), o asociere de cuvinte mai puţin întâlnită de vorbitorul român, cuvântul *mixolidian*, nefiind înregistrat în dicţionar.

În seria *Clarence* ep. *Evaziune dincolo de cosmos*, personajul declară: "Am nevoie de sfere ca să primesc miezul de tritan" (**Cartoon Network**, 31 iulie 2017, 18.50). Cuvântul *tritan* nu apare în dicţionare, însă are putere de circulaţie în limba vorbită şi desemnează un poliester caracterizat printr-o bună rezistenţă termică, mecanică şi chimică.

În *Formidabilele Magisăbii*, un cuvânt des folosit este acrimonie. "Nu există acrimonie între mine şi Prohyes". (**Cartoon Network**, 13 august 2017, 20.33). Ideea, formulată destul de stângaci (după cum se poate vedea) mai apare de trei ori în următoarele două minute.

Predilecţia pentru neologisme face să apară şi cuvinte şi construcţii neînregistrate în dicţionar; acestea sunt preluate din limba engleză şi desemnează noţiuni noi pentru arealul lingvistic românesc. Într-un episod din *Veveriţa fricoasă*, personajele joacă *paddle bal*, iar cuvântul are extrem de multe ocurenţe. *Paddle ball*-ul este un joc care are la bază o paletă de lemn sau de plastic pe care se află un elastic. Paleta are o dimensiune și o formă asemănătoare unei rachete de tenis de masă. Ideea jocului este de a a lovi mingea cu paleta succesiv, de câte ori este posibil. La o simplă căutare folosindu-ne de Google, se obţin puţine rezultate, cuvântul apare într-o formă relativ adaptată, *padel*, vorbind de un sport nou, pentru performarea tehnicii căruia e nevoie de un curs:

"Nu este suficient să știi tenis. Clar este un avantaj, dar în tenis nu există pereți și rareori sunt patru jucători pe pistă. Padel este cu totul altceva." (https://terenpadel.ro/).

[13]l-am scris în felul acesta, deoarece în lipsa lui din dicţionar, m-am ghidat după cuvinte ca *hiperaciditate*, *hipercaracterizare* etc. care pot servi de model).

Se întâmplă să apară cuvinte cu referent zero, ca *tambi*, desemnând un căluţ cu aripi, asemănător unui unicorn în Barbie în Magia Curcubeului. În *Lego-Fabrica de eroi* apare sintagma *sector centurian* (**Megamax**, 14 August 2017,16.37). Adjectivul este inexistent în limba română, şi, după infructuoase căutări şi în limba engleză[14]. Se pare că este un cuvânt creat pe terenul limbii engleze, de la centurion (ofiţer din armata romană comandant a o sută de soldaţi), cu care eroii din *Fabrica de eroi* au similarităţi de natură vestimentară.

Abuzul de cuvântul epic din vorbirea de azi este întâlnit şi pe canalele de desene: "Victoria epică "(**Cartoon Network**, **27 decembrie 2017,**14.41), pentru valoarea ei superlativă rezumativă foarte des utilizată în reclame: "Cu care să mergi în aventuri epice", "Cele mai epice lupte" (**Cartoon Network**, 9 August 2017,18.26), "Cele mai epice lupte, cele mai amuzante lupte" (**Cartoon Network**, 20 octombrie 2017,16.08), "Cei mai epici eroi, cele mai tari maşini pe **Cartoon Network** de la ora 17.00 (**Cartoon Network**, 31 august 2017, 10.10).

În articolul *Îmbunătăţiri dramatice şi reduceriepice*, publicat în *Dilema veche*, Rodica Zafiu vorbeşte despre schimbările de sens ale termenilor luate din sfera teoriei literare, mai precis a termenilor care definesc genurile literare (*epic*, *dramatic*), schimbări de sens care se petrec sub influenţa englezei colocviale. Dintre acestea, sensul apreciativ al cuvântului epic apare ca "mai puţin contradictoriu, dar la fel de nemotivat". Preluarea, din engleza colocvială, "a sensului cantitativ şi apreciativ, însemnând şi «foarte mare», «foarte bun»", utilizarea fără măsură a acestuia dar utilizat nemăsurat în texte publicitare în sens neînregistrat în dicţionarele româneşti, cuvântul dă impresia unui "intensificator cu sens foarte general" care "nu aduce nimic în plus faţă de multe alte cuvinte standard, colocviale sau argotice care indică un grad înalt de prezenţă a cantităţii sau a calităţii (…) Folosit în acest mod, cuvântul nu mi se pare nici măcar expresiv, în română, ci mai curând artificial şi derutant"[15].

Mai aberantă este utilizarea nominală a cuvântului în serialul *Eu şi cavalerul meu,* cu un sens care nu are nicio legătură cu cel înregistrat în dicţionarele româneşti; estfel, un personaj este conjurat "În numele epicului!" **(Boomerang**, 13 septembrie 2017,20.14) să facă un anumit lucru.

Închei cu unul dintre clişeele cele mai *iubite*, nu numai pe canalele filmelor de animatie, şi anume folosirea verbului *a iubi* în asociere cu alte cuvinte cu care nu are nicio legătură logică: "Iubesc să fac rime răutăcioase"(**Cartoon Network**, 30 decembrie2017, 21.30), "Iubesc ziua gogoşilor" (**Cartoon Network**, 30 decembrie2017, 21.27), "Noi iubim clătitele!" (**Cartoon Network**, 30 decembrie 2017,19.42), "Toţi de la Cascadorel iubesc experimentele tale". (**Megamax**, 1 august 2017,19.17), "Camera iubeşte eroii (**Cartoon Network**, 14 septembrie 2017, 19.01)".

BIBLIOGRAPHY

Oprea, Ioan, Pamfil, Carmen-Gabriela, Radu, Rodica, Zăstroiu, Victoria, *Noul dicţionar universal al limbii române*, ediţia a V-a revizuită, Editura Litera, Bucureşti, 2017.

Slama Cazacu, Tatiana, *Confuzii, greşeli, prostii şi răutăţi în limba română*, *azi*, Tritonic Publishing, Bucureşti, 2010.

Dragomirescu,Adina, Nicolae, Alexandru, *101 greșeli de lexic și de semantică*, Editura Humanitas, București, 2011.

[14] Un singur rezultat, însă nici acesta nu oferă vreun sens asociat cuvântului (https://romero.smugmug.com/Video-Games/City-Centurian/)

[15] http://dilemaveche.ro/sectiune/tilc-show/articol/imbunatatiri-dramatice-si-reduceri-epice.

http://www.campusnews.ro/stiri-intalniri_online-3344522-interviu-filologul-rodica-zafiu-despre-cuvinte-moda-snobism-clisee.htm.

Zafiu, Rodica, *Spiritul*…în *Păcatele limbii*, în *România literară*, anul XLIV, 6 ianuarie 2012, p. 15.

De Saussure, Ferdinand, *Curs de lingvistică generală*, traducere de Irina Izverna Tarabac, Polirom, Iaşi, 1998, p. 136.

Iordan, Iorgu, Robu, Vladimir, *Limba română contemporană*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978, p. 336-338.

Şerbănescu, Andra, *Despre statutul lui uite vs uită-te*, SCL, anul LXII, NR. 3-4, Bucureşti, 1991, p. 151-165.

http://dilemaveche.ro/sectiune/tilc-show/articol/imbunatatiri-dramatice-si-reduceri-epice.

https://www.merriam-webster.com/dictionary/application

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

HEDGING IN SCIENTIFIC RESEARCH ARTICLES: POSITIVE AND NEGATIVE CONSEQUENCES

Monica Mihaela Marta

Senior Lecturer, PhD, "Iuliu Haţieganu" University of Medicine and Pharmacy, Cluj-Napoca

Abstract: This article focuses on the positive and negative consequences of the widely used rhetorical strategy of hedging in scientific research articles. On the one hand, appropriate hedging allows academic writers to introduce knowledge claims in the Discussion sections of research articles with caution and modesty in order to avoid denial, promote writer-reader interaction and thus facilitate the acceptance of new claims in today's highly competitive academic environment. On the other hand, hedging was criticized as being a sign of excessive caution and academic cowardice that may potentially lead to ambiguity, absence of genuine writer-reader interaction and lack of commitment. Given the numerous pragmatic functions assigned to hedging, it is ultimately individual, linguistic, socio-pragmatic, disciplinary and cultural factors that influence the interpretation of hedges by the target readers as members of specific discourse communities.

Keywords: hedging, scientific research articles, knowledge claims, writer-reader interaction, pragmatic functions.

The current scientific environment is characterized by an extremely large publication output reflected in the vast number of research articles published every year in numerous scientific journals all over the world in all fields of scientific research. Regardless of whether publication takes place online or on paper, thousands of manuscripts are submitted for publication so that their authors can not only achieve the primary goal of research, that of spreading new knowledge in a field, but also gain and consolidate an individual position within a higher education institution or discourse community. Higher academic rankings at individual level also increase the visibility and prestige of universities, which constantly fight to achieve high rankings and thus attract more students, gain access to funding and become involved in important research projects.

In this dynamic and competitive context, the authors of scientific research articles must be aware that, besides solid research skills and carefully designed studies, it is through the appropriate use of linguistic and rhetorical resources that they can persuade the target readers, members of the same discourse community, of the validity and relevance of newly introduced knowledge claims. If successful writer-reader interaction occurs and the new claims are accepted and further cited in subsequent publications, individual academics can achieve various private

goals and intentions mentioned in the literature by Bhatia (2004, 2008, 2012), Hyland (1998c, 2005), Hyland and Salager-Meyer (2008), Hyland and Tse (2004).

Several rhetorical strategies are normally employed in academic writing in order to persuade the target readers of the validity and relevance of scientific findings. Such strategies include the appropriate use of personal pronouns, citations, self-references, boosters and hedges. The latter, which are routinely used in the *Discussion* sections of research articles, represent appropriate tools in written academic discourse because of their communicative, rhetorical and interactive nature. Hedges were heavily studied and assigned various pragmatic functions. Thus, they were viewed as precision strategy for accurately introducing propositional content (Adams Smith, 1984; Skelton, 1987, 1988); tool able to portray writers as modest and honest (Swales, 1990); politeness strategy meant to protect writers (Myers, 1989; Crompton, 1997); or polypragmatic phenomenon with overlapping functions (Hyland, 1996a, 1996b, 1998a).

The polypragmatic character of hedges, which acknowledges their overlapping functions, summarizes their beneficial consequences when used and interpreted appropriately by academic writers and readers. Thus, hedges were mainly classified according to their pragmatic function into content-motivated and reader-motivated hedges (Hyland, 1996a, 1996b, 1998a). The content-motivated class was further divided into accuracy-based and writer-based hedges.

By using accuracy-based hedges (e.g. *approximately*, *generally*, *barely*), the goal of academic writers is to introduce knowledge claims with a high degree of accuracy, although their research may not have generated definitive data. In this way, the new claims will not be perceived as entirely different from what the target readers already know and accept in a given field. At the same time, writers can build a modest and honest identity, thus decreasing their chances of having the new claims overthrown. Therefore, accuracy-based hedges can be interpreted as a wish for objectivity in scientific writing. In this view, claims are introduced with caution and tentativeness not because they lack validity and reliability, but because they wish to be as close to the truth as possible. The idea that hedging helps achieve objectivity as a prerequisite of scientific writing was also stressed by Prince et al (1982) or Markkanen and Schröder (1997).

Also part of the content-motivated class, the goal of writer-based hedges is that of protecting the writer's reputation and avoiding the possible denial of claims, this time by limiting author commitment to the truth of propositions. By using writer-based hedges such as *it seems*, *the data indicate*, *the evidence shows*, authors can safely speculate about the implications and relevance of results and thus introduce higher-level claims than those usually associated with accuracy-based hedges. Hyland (1996b) best summarized the pragmatic differences between accuracy based and writer-oriented hedges. The first are proposition-focused, as their goal is to increase the precision of claims despite deliberately rendering them fuzzier, while the second type are writer-focused, as they aim to blur the relation between the writer and the claim, not the claim itself, so that the author's involvement diminishes in order to avoid negative consequences resulting from the rejection of claims.

On the other hand, given the interactive nature of academic discourse, reader-motivated hedges are used in the attempt to establish an interpersonal relationship with the target readers, who are thus assigned the active role of judging the validity of claims and of ultimately participating in the knowledge making process. Since reader acceptance is a crucial factor in scientific writing, authors must introduce claims in such a way as to gain the acceptance of their peers. By introducing new information in a categorical way, without leaving room for

negotiation or feedback, readers are reduced to a passive role that contravenes the social dimension of scientific communication. Instead, by cautiously introducing claims under the form of hedged statements with provisional character, writers open a line of communication with their peers and adhere to the scientific norms required for gaining the acceptance, recognition and rewards of their discourse community.

Although both types of hedges serve to secure writer reputation within academic communication by guarding against possible error and rejection, reader-motivated hedges differ from writer-based ones. According to Hyland (1996a: 257), writer-based hedges are usually conveyed through impersonal expressions often used to comment on other people's work, while claims introduced by reader-motivated hedges are marked as personal opinions through explicit reference to the writer (e.g. *we believe*, *we suggest*, *our analogy*, *we propose*, *our interpretation*, etc).

The use of hedges in written academic discourse has received extensive attention from specialists in linguistics, mainly due to their high occurrence as rhetorical and interpersonal strategies in research articles. However, the view that hedges are essential rhetorical tools employed in scientific communication has not been unanimously embraced. The available literature also revealed negative reactions to hedging from some linguists, but also from scientists directly involved in the use of hedges in their capacity as academic writers and readers.

Chronologically speaking, Adams Smith (1983) reviewed the style encountered in medical research articles and summarized twelve features most heavily criticized by editors and contributors alike. These include "hedging and unnecessary qualification, reflecting academic cowardice or at least over-caution", as well as the extensive use of qualifiers, intensifiers, impersonal constructions, passive verb forms, abstract nouns, compression, or avoidance of personal pronouns, which render medical writing confusing, fragmented, depersonalized and downright boring, as if the purpose of language were not to reveal but to conceal information (Adams Smith, 1983: 1122-1123).

Later, similar opinions in favor of increased clarity, logic, directness and preciseness in scientific writing were also expressed. In this respect, an in-depth look at the real issues behind the difficulties of scientific writing was offered by Marie-Claude Roland, the Director of Linguistics and Research Practices at the French National Institute for Agricultural Research in Paris in an article suggestively entitled "Publish and perish. Hedging and fraud in scientific discourse" (2007). Besides pointing out the fact that that researchers' problems are not connected with writing per se but are mainly generated by methodological issues and an inability to define objectives and present results in context, Roland heavily criticized excessive hedging and the avoidance of personal commitment, which leads to a vague style of writing and even to fraudulent behavior. Thus, hedging was regarded alongside plagiarism and misquotation as sources of ambiguity, illegibility and misinterpretations similar to fraud. The extensive use of hedging through impersonal style, passives, modals and a descriptive approach primarily in *Introduction* and *Discussion* sections of research papers was mainly associated with the existence of a "ready-to-write model" in danger of establishing a "ready-to-think" model characterized by a defensive lack of commitment and lack of genuine argumentation and debate, which bear negative consequences on the critical thinking skills of young scholars and possibly encourage "institutional fraud" (Roland, 2007: 425).

Another inside view was offered by the editor of the Journal of the European Medical Writers Association, Elise Langdon-Neuner (2009). Scientific writing was strongly criticized in

this editorial for its lack of simplicity, excessively long sentences, exaggerated preference for impersonal and passive constructions and uncertainty caused by the overuse of hedges when expressing personal opinion. All these could possibly hinder the reading process and create confusion among target readers, who thus may have a difficult time identifying truly innovative claims, placing them in the appropriate context and establishing their exact scientific value for the development of a particular field. As a result, even if certain claims could be valuable, linguistic and rhetorical choices may prevent them from turning into widely accepted scientific truths.

Another issue connected with the practice of hedging and overhedging was raised by Horn (2001), who studied the consequences of citing hedged statements in scientific research articles and showed how such a practice can actually contribute to the creation of scientific knowledge. When scientists preserve hedges in the statements they cite, or even increase the uncertainty of the cited claim by using a more powerful hedge, they maintain or increase the provisional character of the respective statement. This will render the reading process more difficult and increase the responsibility of the readers, whose task is to decide whether the new information is reliable and to what extent. On the other hand, by dropping the initial hedge, or by using verbs that support the certainty of the statement cited, writers acknowledge a scientific fact and consequently enhance the strength of their own conclusions. Although this practice diminishes reader responsibility, if a hedge is dropped prematurely, before enough scientific evidence is collected, inaccurate or insufficiently supported information may become scientific truth and generate incorrect conclusions.

Instances when writers use hedges in *Discussion* sections but not in the *Abstract* of the same paper were also identified as failing to meet the recommendations of the Council of Biology Editors (CBE), according to which *Abstracts* should closely mirror research articles. However, the results of this study revealed that biologists maintained original hedges in 60-68% of cases according to the investigated corpus, thus displaying conservativeness and caution when citing hedged statements (Horn, 2001: 1092). Such an approach suggests the complexity of hedging as well as the intricacies and possibly manipulative character of scientific writing despite its overt purpose of creating scientific truth.

The practice of adding or dropping hedges when citing can also be viewed as changing the statement types described by Latour and Woolgar (1986), who identified five different types of scientific conclusions depending on the amount of factual information or speculation they contain. They also correlated these five types with the "modalities" that were used to express them. In this context, "modalities" are ways of presenting non-definitive assertions through modal verbs and other linguistic realizations. Thus, type 5 statements representing already accepted knowledge in a certain field, and type 4 statements denoting facts normally found in textbooks are written without the help of modalities. Conversely, modalities are heavily employed in type 3 statements, which represent the provisional statements normally encountered in the *Discussion* sections of research articles, type 2 statements, which are suggestions and invitations to further studies, and type 1 statements that are represented by the most speculative claims.

Contextual knowledge in a certain scientific field is key for the correct interpretation of these different statement types. Such awareness also helps perceive how modifying a type reflects the status of the facts that it refers to. For instance, introducing a claim as a type 4 statement, which does not need to be accompanied by a hedge, indicates an already accepted

scientific fact. Again, removing hedges without scientific backup might mislead the interpretation of the target readers, especially if they are not thoroughly familiar with the latest information in their field, which, given the huge number of research articles available, is an extremely difficult endeavor. The importance of differentiating between facts and opinion for successful scientific communication and progress was also highlighted by Swales (1990), Salager-Meyer (1994), Markkanen and Schröder (1997) or Fraser (2010).

These critical views from members of the international scientific community involved in writing and publication activities indicate how scientific writing style and the creation of knowledge can be negatively affected by the inappropriate use and interpretation of hedges, overhedging or other practices. However, the communicative, rhetorical and interactive nature of hedges allows them to continue to constitute appropriate and generally accepted tools for successful scientific communication in today's dynamic and competitive academic environment.

Researchers have always acknowledged the importance of the socio-pragmatic context for the correct usage and interpretation of hedges (Salager-Meyer, 2000; Hyland and Salager-Meyer, 2008; Fraser, 2010; Millán, 2010; Alonso-Alonso et al, 2012). The socio-pragmatic context was regarded as an integral part of the pragmatic competence required for successful written academic communication (Fraser, 2010; Alonso-Alonso et al, 2012; Hyland and Salager-Meyer, 2008).

The correct interpretation of hedges was also found to depend on several other factors such as the cultural background of target readers (Lewin, 2005; Vold, 2006; Martín- Martín, 2008; Hyland and Salager-Meyer, 2008; Millán, 2010; Alonso-Alonso et al, 2012), cross-linguistic and cross-disciplinary variation (Vold, 2006; Millán, 2010; Vasquez and Giner, 2008; Alonso-Alonso et al, 2012), the response of the target readers (Hyland, 2000; Lewin, 2005; Alonso-Alonso et al, 2012), and their use and interpretation by native vs. non-native speakers of English (Martín- Martín, 2008; Hyland and Salager-Meyer, 2008; Alonso-Alonso et al, 2012).

In conclusion, given the numerous pragmatic functions assigned to hedging, it is ultimately individual, linguistic, socio-pragmatic, disciplinary and cultural factors that influence the interpretation of hedges by target readers as members of specific discourse communities.

BIBLIOGRAPHY

1. Adams Smith, Diana. (1983). "Style in Medical Journals". *British Medical Journal*. Volume 287. pp. 1122-1124.
2. Adams Smith, Diana. (1984). "Medical Discourse: Aspects of Author's Comment". *The ESP Journal*. Vol. 3. pp. 25-36.
3. Alonso Alonso, Rosa, Alonso Alonso, María and Torrado Mariñas, Laura. (2012). "Hedging: An Exploratory Study of Pragmatic Transfer in Non-Native English Readers' Rhetorical Preferences". *Ibérica* 23. pp. 47-64.
4. Bhatia, Vijay K. (2004). *Worlds of Written Discourse: A genre-based view*. London: Continuum.
5. Bhatia, Vijay K. (2008). "Genre Analysis, ESP and Professional Practice". *English for Specific Purposes* 27. pp. 161-174.
6. Bhatia, Vijay. (2012). "Critical Reflections on Genre Analysis". *Ibérica*. Vol. 24. pp. 17-28.

7. Crompton, Peter. (1997). "Hedging in Academic Writing: Some Theoretical Problems". *English for Specific Purposes*. Vol. 16. No. 4. pp. 271-287.
8. Fraser, Bruce. (2010). "Pragmatic Competence: the Case of Hedging". In Kaltenböck, Gunther, Mihatasch, Wiltrud and Schneider, Stefan. (eds.) *New Approaches to Hedging*. Bingley: Emerald. pp. 15-34.
9. Horn, Kelly. (2001). "The Consequences of Citing Hedged Statements in Scientific Research Articles". *BioScience*. Vol. 15. pp. 1086-1093.
10. Hyland, Ken. (1996a). "Talking to the Academy: Forms of Hedging in Science Research Articles". *Written Communication* 13 (2). pp 251-281.
11. Hyland, Ken. (1996b). "Writing Without Conviction? Hedging in Scientific Research Articles". *Applied Linguistics* 17 (4). pp. 433-454.
12. Hyland, Ken. (1998a). *Hedging in Scientific Research Articles*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
13. Hyland, Ken. (1998b). "Boosting, Hedging and the Negotiation of Academic Knowledge". *TEXT* 18 (3). pp. 349-382.
14. Hyland, Ken. (1998c). "Persuasion and Context: The Pragmatics of Academic Metadiscourse". *Journal of Pragmatics* 30. pp. 437-455.
15. Hyland, Ken. (2000). "Hedges, Boosters and Lexical Invisibility: Noticing Modifiers in Academic Texts". *Language Awareness* 9 (4). pp. 179-197.
16. Hyland, Ken. (2005). "Stance and Engagement: A Model of Interaction in Academic Discourse".*Discourse Studies* 7 (2). pp. 173-192.
17. Hyland Ken and Salager-Meyer, Françoise. (2008). "Scientific Writing". *Annual Review of Information Science and Technology*. Vol. 42. Issue 1. pp. 297-338.
18. Hyland, Ken and Tse, Polly. (2004). "Metadiscourse in Academic Writing: A Reappraisal". *Applied Linguistics* 25 (2). pp. 156-177.
19. Langdon-Neuner, Elise. (2009). "'Scientific' Writing". *The Write Stuff*. Vol. 18. No. 2. Pp. 69-72.
20. Latour, Bruno and Woolgar, Steve. (1986). *Laboratory Life. The construction of Scientific Facts*. Princeton: Princeton University Press.
21. Lewin, Beverly A. (2005). "Hedging: An Exploratory Study of Authors' and Readers' Identification of 'Toning Down' in Scientific Texts". *Journal of English for Academic Purposes* 4. pp. 163-178.
22. Markkanen, Raija and Schröder, Hartmut. (1997). "Hedges: A Challenge for Pragmatics and Discourse Analysis". In Markkanen, Raija and Schröder, Hartmut (eds.) *Hedging and Discourse: Approaches to the Analysis of a Pragmatic Phenomenon in Academic Texts.* Berlin: De Gruyter. pp. 3-18.
23. Martín-Martín, Pedro. (2008). "The Mitigation of Scientific Claims in Research Papers: A Comparative Study". *International Journal of English Studies*. Vol. 8 (2). pp. 133-152.
24. Millán, Enrique Lafuente. (2010). "'Extending this claim, we propose...' The Writer's Presence in Research Articles from Different Disciplines". *Ibérica* 20. pp. 35-56.
25. Myers, Greg. (1989). "The Pragmatics of Politeness in Scientific Articles". *Applied Linguistics* 10 (1). pp. 1-35.
26. Prince, Ellen, Frader, Joel and Bosk, Charles. (1982). "On Hedging in Physician-Physician Discourse". In Di Pietro, Robert J. (ed.) *Linguistics and the Professions.*

Proceedings of the Second Annual Delaware Symposium on Language Studies. Norwood, NJ: Ablex. pp. 83-97.

27. Roland, Marie-Claude. (2007). "Publish and Perish. Hedging and Fraud in Scientific Discourse". *EMBO Reports* 8 (5): 424-428. doi: 10.1038/sj.embor.7400964.
28. Salager-Meyer, Françoise. (1994). "Hedges and Textual Communicative Function in Medical English Written Discourse".*English for Specific Purposes.* Vol. 13. No. 2. pp. 149-171.
29. Salager-Meyer, Françoise. (2000). "Procrustes' Recipe: Hedging and Positivism". *English for Specific Purposes*. Vol. 19. No. 2. pp. 175-187.
30. Skelton, John (1987). "Comments in Academic Articles". In Grunwell, Pamela (ed.) *Papers from the Annual Meeting of the British Association for Applied Linguistics* (20th, Nottingham, England, United Kingdom, September 1987. British Studies in Applied Linguistics, 3). pp. 97-108.
31. Skelton, John (1988). "The Care and Maintenance of Hedges". *ELT Journal*. Volume 42/1. pp. 37-43.
32. Swales, John M. (1990). *Genre Analysis. English in Academic and Research Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
33. Vásquesz, Ignacio and Giner, Diana. (2008). "Beyond Mood and Modality: Epistemic Modality Markers as Hedges in Research Articles. A Cross-Disciplinary Study". *Revista Alicantina de Estudios Ingleses* 21. pp. 171-190.
34. Vold, Eva Thue. (2006). "Epistemic Modality Markers in Research Articles: A Cross-Linguistic and Cross-Disciplinary Study". *International Journal of Applied Linguistics*. Vol. 16. No. 1. pp. 61-87.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

ANGLICISMS IN ROMANIAN SPECIALIZED VOCABULARY OF MANAGEMENT

Simona Redeș

Lecturer, PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract:This paper is intended to present the influence that English has had over the specialized terminology from the field of management. During its evolution, within the Romanian vocabulary related to management the terms of English origin have constantly adapted phonetically and orthographically to Romanian, sometimes existing in language the English term as well as its Romanian equivalent. At the end of the paper we have included a list of terms borrowed from English, their definition, their corresponding Romanian terms and examples of use taken from the Romanian mass-media.

Keywords: Anglicism, borrowing, vocabulary, management, globalization

Transformările nenumărate ale societății în plan economic, istoric, cultural, social și politic determină apariția unor permanente schimbări lingvistice, cu precădere la nivelul vocabularului pentru adaptarea acestuia la realitățile zilelor noastre. Adaptarea nu are loc brusc, de la un an la altul, vocabularul limbii păstrând în paralel o perioadă atât formele vechi cât și cele noi, lucru care face posibilă comunicarea între generații. Datorită faptului că limba engleză este o limbă germanică, nu romanică ca româna, italiana sau spaniola, adaptarea cuvintelor împrumutate din engleză în română ridică unele probleme în procesul de adaptare fonetică, ortografică si morfologică.

Limba engleză a avut o oarecare influență asupra limbii române și înainte și dupa 1945, urmând apoi anumite restricții impuse de regimul politic comunist până la căderea acetuia în decembrie 1989, 1990 fiind anul în care limba engleză a devenit limba internațională de comunicare.

Sistemul lexical românesc are un caracter deschis, lucru confirmat prin împrumuturile masive din diverse limbi europene: engleză, franceză, italiană, germană, rusă etc, din ultimii zeci de ani. Lingvistul suedez Alf Lombard surprinde acest fapt: „Când româna importă un cuvânt străin, ea păstrează foarte adesea cuvântul anterior care serveşte pentru a exprima acelaşi lucru [...]. Numărul cuvintelor întrebuinţate de români nu încetează să crească. Limba lor a devenit o limbă mai mult decât bogată. Importul aproape nelimitat de cuvinte noi, cadrul uimitor de extensibil al vocabularului, felul în care cuvintele trăiesc împreună în interiorul acestui cadru, concurenţa dintre cuvintele care aparţin straturilor diferite, diferenţierea semantică sau

geografică a sinonimelor – toate aceste probleme lexicologice constituie un întreg pe care nici o altă limbă nu-l oferă mai bine studiului"[1]

Urmărind atent evoluţia grafică a împrumuturilor făcute în limba română din engleză, putem afirma ca există:

- cuvinte care îşi păstrează structura grafică străină; pentru moment le putem clasa în categoria cuvintelor străine: manager, management, just in time, engineering, know how, etc.
- sintagme obţinute prin semicalchiere: rom. manager zonal < engl. area manager, rom plan de afaceri < engl. business plan;
- sintagme calchiate: rom planificarea forţei de muncă < engl. manpower planning; rom preţ de vânzare < engl. selling cost

Pe lângă aspectul grafic al împrumuturilor, trebuie să avem în vedere şi sensurile lor căci la urma urmei pentru ele s-a realizat împrumutul. Necunoaşterea lor duce la greşeli şi adesea se aud pleonasme ca: bord de conducere, mijloace (de) mass-media/ mijloace media, conducere manageriala, publicitate de reclamă / reclamă publicitară, hit de success, summit la vârf, etc. [2]

Uneori întâlnim și situația în care sensurile noi sunt explicabile prin categoria falșilor prieteni (false friends) cum ar fi: *rezoluţie*: fermitate, *suport*: sprijin, susţinere, *oportunitate*: posibilitate, șansa, *audiență*: public, etc. Atunci când se traduc texte englezeşti considerăm că se pot trece între ghilimele explicaţiile de acest fel pentru a evita interpretarea eronată a textului. Descrierea semantică a anglicismelor preluate de română trebuiesă reflecte situaţiile existente în această limbă şi nu pe cele sunt în engleză. Spre exemplu, în limba română *lobby* nu înseamnă *începere a unor instituţii,* ci numai *acţiune sau / şi un grup de persoane care influenţează, din afară, hotărârile unui parlament; grup de presiune (DEX).*

În cazul traducerii unui text din limba engleză în limba română pot apărea următoarele probleme de traducere:

- calcuri gramaticale de tipul: *a consimţi ceva* în loc de *a consimţi la ceva* engl. to consent in something*, a fi interesat în ceva* în loc *de a fi interesat de ceva* engl. to be interested in something;
- substantivizarea unor adjective: consumabile, executiv, oficial.

Exemplele alese sunt în marea lor majoritate calcuri şi semi calcuri pătrunse în cele două limbi ţintă prin intermediul francezei şi sunt specifice managementului. O parte dintre ele sunt deja integrate în limbă, nu mai pot fi considerate cuvinte străine, ceea ce este nou este modul lor de a se combina în cadrul sintagmelor româneşti pentru a acoperi sfera semantică a construcţiilor englezeşti:

Limba engleză	Limba română
area manager	manager zonal

[1] Citat după: T. Hristea, *Sinteze de limba română*, Bucureşti, 1981, p. 25
[2] Mioara Avram, Anglicisme în Limba Româna Actuală, E.A.R. Buc. 1997, p.18

annual report	raport annual
general partner	partener general
audio conference	conferinţă audio
manpower planning	planificarea forţei de muncă
mission statement	expunera scopurilor
board meeting	şedinţa comisiei
managing director	*director general*
corporate planning	*planul corporaţiei*

Făcând o analiză a acestor cuvinte se constată originea lor romanică și se observă folosirea ordinii cuvintelor din limba română, determinantul urmând substantivul de bază al sintagmei spre deosebire de limba engleză unde determinantul se plasează înainte. În continuare vom analiza câteva cuvinte din limba română preluate din limba engleză și folosite în domeniul managementului, pornind de la descrierea semantică din dicționarele de specialitate din ambele limbi:

Termen în limba engleză	Termen correspondent în limba română	Descriere semantică conform ”Oxford Dictionary of Business English for Learners of English”	Evoluția termenului
Annual general meeting	adunare generală anuală *(AGA)*	1. adunarea membrilor, acționarilor şi directorilor companiei, ținută o dată pe an, când sunt prezentate situația contabilă, dividendele; 2. adunarea membrilor ținută o dată pe an de către oricare organizație pentru a discuta şi planifica activităţile.	în eng. *annual*< fr. veche *annuel*< lat. *annualis*; *general*< fr. veche *général*< lat. *generalis*; *meeting*< engl. veche *metan*; în rom. *adunare*< lat. *adunare*; *general*< fr. *général*< lat. *generalis*
Board	conducere, departament, consiliu, comitet, comisie	un grup de directori care sunt răspunzători de felul în care funcţionează o companie din punct de vedere legal, aceştia sunt aleşi de către acţionari	*în eng*. *board*< engl. veche *bord*; în rom. *conducere*< lat. *conducere*

Business card	carte de vizită	caríe de vizită care prezintă numele persoanei, poziţia în companie, adresa companiei, carte ce poate fi înmânată partenerilor de afacerii	*în eng. business card*< engl.veche *bysignis*< fr. *carte*< ital. *carta*< lat. *charta*; în rom *carte*< fr. *carte*; *vizită*< fr. *visite*
Corporate image	Imaginea corporației	imagine pe care încearcă să o creezeasupra publicului, o companie, prin reclamă și publicitate	în eng. *corporate image*< fr. veche < lat. *imago*; în rom. *imagine*< fr *image*< lat. *imagio, -inis*
Department manager	*manager departamental*	*şef de serviciu*	în engl. *department*< fr. veche *départir*; în rom. *departamental*< fr. *départamental*
Fund management	management al fondului	investiţie organizată a banilor asiguraţi de către indivizi sau companii şi acţiunea lor	în engl. *fund managementfund*< lat. *fundus*; rom. *fond*< fr. *fond*.
General partner	*partener general*	*partener general*	în engl. general *partner*, în rom. *partener*< fr. *partenaire*
Management consultant	*consultant de management*	*consultant de management*	în engl. *management consultant,* în rom. *consultant*<fr.*consuItant*
Seed capital	capital pentru investiţii	bani necesari pentru cercetare şi dezvoltare înainte ca să se constituie *firma*	în engl. *seed capitalcapital*fr. < lat *capitalis*<*caput*, în rom *capital*<*fr.,* capital, iar *seed*<ngl. veche *soed*
Trade association	asociaţie comercială	o organizaţie a producătorilor sau a vânzătorilor de aceleaşi produse care dă sfaturi, informaţii şi servicii membrilor ei	în engl. *trade association trade* <ger. med. asemenea lui *tread*<engl. veche *tredanamprentă, cicatrice, imprimare',* în rom. *comercial*<fr. *commercial*<lat. *commercialis*; *asociaţie*<fr.

			association
Video c o n f e r e n c e	conferinţă video	o conferinţă cu persoane care nu pot fi prezente în aceeaşi sală în acelaşi timp, se foloseşte un echipament video	în engl. *video conferencevideo*<lat *video*, *videre*; *conference*<fr. med. *conference*<lat. med. *conferentia* lat. *conferre*; rom *conferinţă* fr. *conference* lat. *conferentia video*<fr. *video*, <engl. *video*

Concluzii

Concluzia este că termenii nou intrați în limba română, inclusiv cei proveniți din limba engleză, suferă un proces continuu de adaptare din punct de vedere fonetic, ortografic si semantic. Procesul adoptării şi adaptării anglicismelor trebuie privit în toată complexitatea lui. Pe de-o parte, nu trebuie să existe o atitudinea de respingere a influenţei engleze, nu trebuie să existe o opoziţia faţă de anglicisme. Termeni precum*annual general meeting, board,* businesscard, corporate image, *department manager,* fund management, *general partner, management consultant,*seed capital, trade association, video conferencetrebuie adoptați într-o astfel de manieră încât să corespundă unei tendinţe firești de modernizare şi internaţionalizare a vocabularului limbii române. Pe de altă parte, acceptarea de noi cuvinte, asimilarea şi includerea lor în dicţionare trebuie totuși făcută cu mult discernământ.

O parte dintre anglicisme au pătruns în limba română pentru că ele reprezintă realităţi necunoscute nouă pentru care noi nu am găsit un echivalent. O altă parte sunt utilizate de către snobi, împrumuturile nefiind necesare pentru că româna are corespondente pentru ele. Există însă şi o categorie de anglicisme care sunt utilizate în română de vorbitori bilingvi; aceştia din comoditate nu caută cuvântul necesar exprimării ideii enunţate şi recurg la forma străină.

BIBLIOGRAPHY

Athu, Cristina. Influenţa limbii engleze asupra limbii române actuale (în limbajul economic şi de afaceri), Editura Universitară, Bucureşti, 2011.
Avram, Mioara, *Anglicisme în limba română actuală*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1997.
Ciobanu, Georgeta, *Anglicisme în limba română*, Editura Amphora, Timişoara, 1996.
Collins, Peter, *Dictionary of Business*, Second Edition, Peter Collins Publishing House, 1994.
Dimitrescu, Florica, *Dinamica lexicului românesc -ieri şi azi*, Editura Clusium, Bucureşti, 1995.
Sala, Marius, *Limbi în contact*. Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977.
Tuck, Allene, *Oxford Dictionary of Business English for Learners of English*, Oxford University Press, 1993.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

TEXT, TITLE AND INTERCULTURAL AT ASSIA DJEBAR

Raluca-Vasilica Fariseu (Lungu)

PhD Student, University of Craiova

Abstract: In the present communication, we aim to explore the titles' discursive functioning in Assia Djebar's literary works, by leaning toward the hypothesis that there is a strong relation between the text of the novels and the peritext that the writer chooses to be not only a messenger for the content of the literary work, but to be also a discursive strategy in creating an enunciative and cultural bridge from his native country to his Francophone reader.
The corpus representing the substance of our investigation is constituted by two novels L'Amour, la fantasia and Ombre sultane. This corpus, far to be exhaustive, allows us to understand the discursive position that the title is evincing at a writer who has adopted French as the expression language in his literary works and who is interposing identitary and intercultural enunciations in his literary discourse.
Primary tools in our research, the discourse analysis and the text analysis are focusing on this enunciative and cultural interweaving, under the angle of the discursive coherence and cohesion. Moreover, by following the direction of J.R. Searle, who is proposing an observation throughout the cultural competence and performance, we investigate this precisely relation which is establishing between the title and the text, from the perspective of a foreign writer, who has adopted French to be his expression language and who is trying to make himself undersood by his Francophone reader.

Keywords: intercultural, literary discourse, francophone literature, text, title

1. Introduction

L'ouvrage monumental que l'écrivaine algérienne d'expression française, Assia Djebar, propose au monde littéraire, essaie de se moduler sur les besoins et compétences culturels de la société en permanent mouvement; certes, tout en maintenant des variations dans les normes communicatives appliquées, puisque le répertoire linguistique, en apparence, égal, témoignant l'appartenance à des cultures différentes, entraîne ces modifications.

L'un des écrivains venus d'ailleurs, qui mène sa vie entre la France et l'Algérie, son pays d'origine, Assia Djebar choisit le français comme langue d'expression, non au détriment de l'arabe, mais afin d'oxygéner sa langue maternelle, de la promouvoir, d'offrir une porte d'accès à une culture différente et enrichissante, de s'accepter l'une l'autre et de fusionner. C'est pour cela que l'écrivaine Assia Djebar et son ouvrage ne sont pas le résultat d'une seule culture, mais d'une interaction culturelle, d'une errance culturelle permanente, à travers les frontières temporelles et géographiques. Son écriture est une écriture sur les marges, née dans un entre-deux langagier et culturel. Par l'hybridité de son style, l'écrivaine réclame une sorte de fusion langagière et culturelle, qui brise toute frontière, qui est l'ouverture sur le monde. L'essence de cette fusion est

très bien envisagée par l'héroïne de *La Femme sans sépulture*, qui reformule une chanson que sa cousine lui avait apprise en arabe: "Nous avons trois langues, et le berbère d'abord/ Nous avons trois amours:/ Abraham, Jésus et Mohammed", au lieu de "Nous avons une seule langue, l'arabe/ Nous avons une seule foi, l'islam" (2004: 82).

Dans la présente étude, nous proposons une approche discursive de cette fusion langagière et culturelle, qui se manifeste au niveau péritextuel, en nous appuyant sur l'hypothèse qu'il existe une forte relation entre le texte des romans et le péritexte que l'écrivain choisit afin d'être non seulement le messager du contenu de l'œuvre, mais aussi une stratégie discursive de créer un pont énonciatif et culturel entre son pays d'origine et le lecteur francophone.

Le corpus qui forme la substance de notre investigation est constitué de deux romans *L'Amour, la fantasia* et *Ombre sultane*. Ce corpus, loin d'être exhaustif, nous permet de comprendre la position discursive que le titre manifeste chez un écrivain qui a adopté le français comme langue d'expression dans ses romans et qui fait glisser dans son discours littéraire des formules identitaires et interculturelles.

Outils primordiales dans notre recherche, l'analyse du discours et l'analyse textuelle se focalisent sur cet entrelacement énonciatif et culturel, sous l'angle de la cohérence et de la cohésion discursives. De plus, en suivant la direction de J.R. Searle, qui propose dans son travail *Sens et Expression, études de théorie des actes de langage* un parcours de la compétence à la performance culturelle, nous investiguons ce rapport qui s'établit entre le titre, l'intertitre et le texte, de la perspective d'un écrivain étranger d'expression française, qui essaie se faire comprendre par son public.

2. Point de départ théorique

Pour mieux mettre en évidence le rapport texte-paratexte et son importance dans le fonctionnement discursif de l'œuvre, dans la compréhension globale du message, qui c'est le discours, nous reprenons l'affirmation dans *Seuils* (1987) de Gérard Genette, qui c'est le premier à désigner par le terme *paratexte* tout ce qui entoure et prolonge un texte. Il s'agit du paratexte situé à l'intérieur du livre – le péritexte, y compris, entre d'autres, les titres et les intertitres, et celui situé à l'extérieur du livre – l'épitexte, c'est à dire entretiens, interviews, correspondance de l'auteur, etc. Il place, donc, le titre sous le signe du paratexte, "cette frange aux limites indécises qui entoure d'un halo pragmatique l'œuvre littéraire et qui asure, en des occasions et par des moyens divers, l'adaptation réciproque de cette œuvre et de son public (...). Le paratexte n'est ni à l'intérieur, ni à l'extérieur: il est l'un et l'autre, il est sur le seuil et c'est sur ce site propre qu'il convient de l'étudier car, pour l'essentiel peut-être, son être tient à son site" (1987: 5). J. Ricardou(1972) avait déjà signalé la primauté du titre dans la couverture d'une œuvre, en tant que porte d'accès pour le lecteur[1], mais nous osons de reprendre cette affirmation et de contester cette primauté limitée à l'espace de la première couverture. Nous allons montrer qu'il s'agit non seulement d'un intermédiaire linguistique pour l'entrée en œuvre, mais aussi d'une stratégie discursive dans l'ensemble du discours littéraire de cette œuvre.

Le titre, devient, ainsi, l'une des composantes péritextuelles qui renforcent le plus l'unité entre le texte et ses alentours. Nous articulons les observations de Genette aux celles de Hoek,

[1] J. Ricardou, dans La Prise/Prose du Constantinople affirme que le titre est essentiel dans la couverture du livre, tandis que celle-ci est "l'écran très surveillé où se déploie le titre (...) une fois franchie la porte d'entrée du texte, le lecteur est convié à suivre le corridor jusqu'à l'unique sortie, tout au bout" (1972: 21)

qui, dans son travail *La marque du titre*, étudie "des marques laissées par le titre sur le texte", ainsi que "des marques distinctives propres au titre" (1981: 11). Pour Hoek, le titre est la partie "de la marge inaugurale du texte qui en assure la désignation". Par cette désignation d'un référent- qui est l'œuvre-, le titre devient acte de parole et l'interaction sociale est accomplie; "en tant qu'énoncé intitulant, le titre se présente comme un acte illocutionnaire: le titre est le point d'accrochage où l'attention du récepteur (...) d'un texte se dirige en premier lieu; la relation établie entre le locuteur (l'auteur) et l'interlocuteur (le lecteur) est conventionnelle tant par l'endroit où l'énoncé se manifeste traditionnellement que par son contenu, ou intention et son effet" (1981: 248). Ainsi, nous aboutissons à l'idée que l'intégration du titre dans l'œuvre peut être réalisée après un parcours attentif de l'ensemble du texte, de son contexte de production, des éléments de cohésion au niveau textuel et paratextuel, puisque le titre annonce un texte dont il est indissociable. Notre parcours de recherche trouve, aussi, son exercice et son support dans le travail de Bokoza, dont l'affirmation nous considérons pertinente: "[...] le titre qui accompagne un énoncé littéraire devra être analysé non seulement en fonction des relations qu'il entretient avec le contenu même de l'œuvre (auteur), mais aussi face à sa fonction vis-à-vis du public (lecteur)" (1986: 37). Ainsi, nous allons nous concentrer sur les relations titre-texte, de la perspective que le titre est un discours particulier, qui trouve son intégration, son assimilation dans le discours du texte de l'œuvre. Le cas tout à fait particulier de la littérature d'Assia Djebar, nous a déterminés de poursuivre la variation des réalisations langagières au niveau titulaire.

3. Le public francophone et sa mémoire discursive

Si le titre est un moyen d'accrocher l'attention du lecteur , d'activer dans sa mémoire discursive le référent visé (qui est l'œuvre), de créer une attente chez ce lecteur, nous devons ne pas ignorer qu'il s'agit des éléments nécessaires à l'interprétation du texte. Or, pour un public francophone, cette activation dans la mémoire discursive des éléments qui renvoient à une culture inconnue ou peu connue se manifeste au niveau des stratégies et techniques discursives, afin de mieux consolider le positionnement discursif, le statut discursif de l'objet de référence. Sans doute, les dimensions de l'appareil titulaire pourrait entraîner une limitation du discours, mais, comme nous l'avons mentionné antérieurement, le discours du titre se prolonge dans le texte et vice-versa, au niveau des relations de cohérence et cohésion. En outre, la composante interculturelle devient une sorte de catalyseur dans les interactions titre-texte-lecteur-auteur; plus précisément, la compétence interculturelle comme capacité de gérer les relations/ les interactions entre le monde d'origine et le nouvel espace culturel et linguistique permet, pensons-nous, une meilleure connaissance et intégration du référent.

Le titre des deux œuvres du corpus oriente le lecteur vers le genre discursif (roman), mais, en réalité, l'écriture se détache des canons romanesques et propose un jeu de la confession, aux éléments subjectifs, malgré les détails historiques de *L'Amour, la fantasia*. Cependant, nous respectons le choix de l'écrivaine et nous allons employer le terme *roman*, lorsqu'on y fait référence.

Les deux œuvres permettent au lecteur francophone de glisser dans le passé et le présent de l'Algérie, par l'évocation des figures familiales qui deviennent repères dans la compréhension de la famille algérienne, du statut de la femme et de l'homme, des éléments culturaux nouveaux, ranimés après être soumis plus ou moins à la dictature culturelle française. Si, dans *L'Amour, la fantasia*, le titre semble attarder jusqu'au titre interne de la première partie *La prise de la ville ou l'amour s'écrit*, pour déplacer le lecteur vers la performance culturelle, dans *Ombre sultane*, il l'annonce sur la couverture, par l'emploi du nom *sultane,* renvoyant à la culture orientale. Mais, à

une lecture plus attentive, nous observons que le nom *L'Amour* est écrit en majuscule, ce qui pourrait indiquer une transition discrète vers ce que signifie l'amour et son manifestation publique dans la culture algérienne. L'analyse du corpus nous permettra d'envisager la manière particulière dans laquelle le discours littéraire djebarien prend ses contours par l'intermédiaire des titres, qui se prolongent dans le texte de l'œuvre.

Assia Djebar joue, aussi, à la typologie des titres, en raison du rapprochement de son public francophone.

Type de titre	Ombre sultane	L'Amour, la fantasia
rhématique	-	7
thématique	28	39
mixte	3	3

L'abondance des titres thématiques est l'expression du souci de l'écrivaine de rendre sa culture accessible à son public.

4. (Inter)culturel et (inter)titres - cohésion et cohérence textuelle

Suite au dépouillement du corpus, nous pouvons affirmer qu' à travers les titres et les intertitres du roman *Ombre sultane*, l'écrivaine emploie avec prédilection les groupes nominaux, ayant comme noyau un nom commun désignant des éléments du champ lexical de la famille: *La sœur, la mère, L'homme*; des éléments portant explicitement sur la culture orientale: *Voiles, Patios, Le bain turc, Ombre sultane*, tandis que les titres et les intertitres de *L'Amour, la fantasia* signalent l'emploi des noms propres, aussi, renvoyant aux personnages de l'histoire de l'Algérie: *La razzia du capitaine Bosquet, à partit d'Oran, La mariée nue de Mazouna, La complainte d'Abraham, La tunique de Nessus*. La rigidité[2] des titres composés des noms propres est menacée par l'utilisation des noms communs, qui sont, en en fait, le noyau du groupe nominal. De plus, la distribution des noms propres par rapport à ceux communs nous fait penser à une prédilection pour les expériences subjectives, de la perspective de l'écrivaine algérienne, qui, à travers son discours littéraire, exprime son identité, son attachement aux traditions et aux expériences non obligatoirement de son passé récent, mais d'un passé plus lointain, des ces ancêtres, de son peuple. Les évocations historiques qui se cannent avec les références sociales algériennes portent non sur des stratégies de marketing, d'accrochage à l'attention du lecteur, mais sur le parcours identitaire d'Assia Djebar, qui avoue: "J'ai passé presque la moitié de ma vie à vivre entre Alger et Paris, entre la France et l'Algérie... mais j''ai tout ce temps, le plus souvent écrit "sur" l'Algérie: de près ou de loin; celle d'aujourd'hui ou celle de mon enfance, ou celle de mes ancêtres"(1999: 233).L'œuvre *Ces voix qui m'assiègent... en marge de ma francophonie* nous a attiré l'attention, par ces deux groupes nominaux *ces voix* et *en marge de ma francophonie*, même si elle ne fait pas nécessairement de notre corpus. Nous n'entrons pas dans le texte, mais il nous semble qu'elle réussit par son titre à exprimer le mieux l'essence du discours littéraire djebarien vu comme ensemble. *Ces voix* sont les voix des intertitres du roman *L'Amour, la fantasia* (*Voix* - 5 occurrences, *Voix de veuve* - 3 occurrences), *Les mots* et *Sur le seuil* du roman *Ombre sultane*. Si, dans *Ces voix qui m'assiègent... en marge de ma francophonie,* l'écrivaine fait appel à l'emploi du démonstratif *ces* et du possessif *ma*, pour signaler un rapprochement explicite de l'écriture, la disparition du prédéterminant signale un faux écart, la distance que l'écrivaine veut prendre afin de valider l'authenticité de ses écrits, puisque *L'Amour, la fantasia* donne plus de renseignements sur le passé historique de son pays d'origine. En revanche, dans *Ombre sultane,*

[2] Maribel Penalver Vicea parle de la rigidité du titre en tant que nom propre, n'ayant pas besoin des propriétés référentielles contingentes. Ils préservent leur désignation, même si les circonstances du discours changent.

le titre regagne son prédéterminant, en vue de prolonger l'écriture-confession à la première personne du singulier. L'article défini est déjà le signe que l'écrivaine s'assume davantage le glissement des empreintes identitaires dans le discours littéraire d'un roman où elle introduit le plus le registre émotionnel.

Nous continuons de suivre ce fil conducteur des jeux titulaires, articulés aux affirmations d'Assia Djebar, et nous considérons pertinent de reprendre l'observation de Gérard Genette sur le fonctionnement du titre interne comme démultiplication du titre conçu comme programme[3]. Certes, il y a une démultiplication du titre dans le roman Ombre sultane en plusieurs titres internes, aussi que dans le roman L'Amour, la fantasia. Mais ne s'agit-il pas aussi d'une démultiplication dans les titres des romans, considérés comme un tout unitaire, dont la racine est dans l'expérience subjective de l'écrivaine? Nous rappelons l'affirmation d'Henri Mitterand , pour qui "le titre, enchaîné à son texte, est également corrélé aux autres titres du même écrivain, du même genre, de la même vpoque, avec lesquels il constitue un paradigme plus ou moins extensif" (1979: 92). Ainsi, nous formulons ces questions: i) Assia Djebar construit-elle un paradigme dans son parcours littéraire? ii) Porte-il, ce parcours, des empreintes identitaires et culturelles? Nous vérifions l'existence d'un paradigme au niveau des romans du corpus; nous observons qu'il s'agit, en effet, d'un emploi commun presque programmatique des noms qui portent sur la claustration, la famille, le couple, des problème actuels de la société algérienne. Ce sont des traits communs, repris dans l'appareil titulaire des romans.

	Ombre sultane	L'Amour, la fantasia
[+ cloison]	La chambre Sur le seuil	Trois jeunes filles cloîtrées Femmes, enfants, bœufs couchés dans les grottes
[+famille]	L'homme L'enfant La sœur La mère	La fille du gendarme français Mon père écrit à ma mère
[+sentiments]	Blessure La plainte Le baiser L'adolescente en colère Toute femme s'appelle blessure	L'aphasie amoureuse La complainte d'Abraham Le cri dans le rêve Les voix ensevelies Voix Voix de veuve Corps enlacés Les cris de la fantasia Chouchotements
[+traditions]	Voiles	La mariée nue de Mazouna

Le discours littéraire signale l'existence des empreintes identitaires et, en même temps, l'invitation pour le lecteur francophone à transgresser les frontières culturelles et à comprendre et accepter une culture distincte. Plus que la fonction séductive, la fonction métadiscursive des titres se révèle comme primordialement usagée. La sphère culturelle s'ouvre devant le lecteur d'expression française. Le français d'écriture, langue commune, devient moyen d'accès et de familiarisation du lecteur francophone avec cette culture orientale. L'écrivaine fait ce lecteur prendre part à un discours littéraire qui réunit deux univers culturaux distincts, par un pont énonciatif. De ces deux cultures, l'une est en train de s'ouvrir, l'autre est déjà ouverte. Pensons aux expériences des deux personnages féminines principaux dans le roman *Ombre sultane*, Isma et Hajila. Isma a déjà marché sur l'autre côté du seuil, de la frontière entre les deux cultures. Pour elle, la culture est un espace ouvert, enrichissant. Hajila est la cloîtrée, celle pour laquelle l'espace demeure un désir, un rêve, un espace fermé. Comme nous l'avons mentionné

[3] Genette affirme que l'intertitre représente le moment où le texte narratif respire, s'arrête un peu et prend la forme d'une démultiplication du titre (Genette, op.cit., 281).

antérieurement, le titre oriente le lecteur d'une manière trompeuse vers le genre du roman. Il s'agit, en réalité, de la confession d'Isma. Le discours littéraire porte sur l'opposition liberté-cloison pour la femme algérienne. Le jeu des intertitres devient explicite; tour à tour, les chapitres envisagent les expériences d'Isma et d'Hajila, mais c'est Isma qui parle soit d'elle, soit de la deuxième épouse de son ancien mari.

L'observation du corpus nous a permis de dresser un tableau avec la distribution des titres internes dans le roman Ombre sultane, qui nous rend plus facile l'investigation des manifestations linguistiques dans le discours littéraire.

Titre interne	Qui parle?	De qui/ de quoi on parle?	Écriture à la Ière/ IIe/ IIIe personne, sg./pl.
I. Toute femme s'appelle blessure			
Hajila	Isma	Hajila	Ière, sg.
Isma	Isma	Isma	Ière, sg.
Au dehors	Isma	Hajila	IIe, sg.
La chambre	Isma	Isma	Ière, sg.
Au dehors, nue	Isma	Hajila	IIe, sg.
Voiles	Isma	Isma	Ière, sg.
Les autres	Isma	Hajila	IIe sg.
L'autre	Isma	Isma	Ière, sg.
L'homme	Isma	Hajila	IIe, sg.
Les mots	Isma	Hajila	Ière, sg., IIe sg.
Patios	Isma	Isma	Ière, sg.
Le drame	Isma	Hajila	IIe sg.
Blessure	Isma	Hajila	IIe sg.
II. Le saccage de l'aube			
L'enfant	Isma	La famille	IIIe, sg.
La sœur	Isma	La culture	IIIe, sg.
La plainte	Isma	La culture	Ière, sg., IIIe sg.
Le baiser	Isma	La famille et la culture	Ière, sg.
L'exclue	Isma	La famille et la culture	Ière, sg., IIIe, sg.
La nuit de noce sur la natte	Isma	La culture et la vie conjugale	IIIe sg.
Lieu reposoir	Isma	La culture	IIIe sg.
L'adolescente en colère	Isma	La famille	IIIe sg.
III. La sultane regarde			
La mère	Isma	Touma, la mère d'Hajila	Ière, sg.
Le bain turc	Isma	Hajila et Isma	Ière, sg., IIe sg.
Sur le seuil	Isma	Isma	Ière, sg.,
Luth	Isma	Isma et Hajila	Ière, pl., IIe sg.

Il semble que les intertitres du roman *Ombre sultane* n'annoncent qu'à partir de la deuxième partie la composante culturelle du discours littéraire. Mais nous nous sommes proposé d'aller plus loin et de chercher une connexion avec le texte de l'œuvre, le seul qui puisse valider ou non notre hypothèse qui concerne une relation très étroite au niveau péritextuel et textuel. Ainsi, nous cherchons les marques des stratégies et techniques discursives dont l'écrivaine se sert pour mieux consolider le positionnement discursif. Assia Djebar conçoit son discours littéraire en se rapportant non seulement à ses compétences sociolinguistiques, pragmatiques et socioculturelles, mais aussi à celles de son lecteur francophone. La construction de ce discours a comme pierre de fondement la réflexion de son ethos, pour se rapprocher plus de son lecteur, auquel elle partage des connaissances de telle sorte que ce lecteur soit incité, soit à l'aise devant la lecture et, implicitement, devant la culture, de sorte qu'il veuille franchir les seuils et faire accepter l'œuvre, la culture.

Nous notons la simplicité des groupes nominaux ou des noms que l'écrivain utilise pour construire ses titres. Excepté les quelques situations dont nous avons déjà parlé - *Le bain turc, Patios, Ombre sultane, Hajila et Isma*, qui renvoient d'une manière évidente à la culture orientale

par leur désignation, les autres ne représentent pas un référent trop solide en ce sens. C'est le même cas dans le roman *L'Amour, la fantasia*. Les titres ne font pas peur de trop d'inconnu, de trop d'inaccessible. Les syntagmes nominaux s'adressent précisément à un type de lecteur: le lecteur francophone, en train de découvrir une culture différente. Ce serait trop d'affirmer que ces termes s'inscrivent dans la catégorie des stéréotypes, créant l'ancrage social et cognitif; il s'y agit plutôt de quelques représentations socioculturelles que Djebar mobilise en vue de ce rapprochement du public.

De la même manière discrète, l'écrivaine fait glisser dans son discours littéraire du texte de l'œuvre des termes représentatifs pour la culture orientale: *le haik, henné, le Prophète, la sainte Rabéa, les parfums de la Kaaba, le saroual, le séjour à la Casbah, le soufi, les voyages à la Zaouïa, le nay*, etc. Mais ces constructions ont des occurrences isolées, c'est pourquoi nous ne le trouvons importantes que sur l'axe du plurilinguisme djbarien, sur lequel nous n'allons pas insister. Cependant, nous considérons suggestive pour les relations de cohérence et cohésion la reprise dans le texte des deux romans, comme un refrain, du syntagme *sans voiles*, de l'adjectif *nue* et du nom commun *haik*. L'écrivaine ne donne aucune explication concernat *le haik*. Elle l'introduit naturellement, tout comme les autres deux constructions. De plus, seuls les termes *voiles* et *nue* font partie des titres internes des deux romans, aussi. Ainsi, nous pensons qu'ils sont, en fait, un sorte d' embrayeurs dans le discours littéraire, puisque la tradition de la femme couverte de *voiles*, punie pour être apparue *nue,* est la tradition la plus accessible à son public depuis longtemps.

L'une des preuves de la relation de cohérence et de cohésion qui s'établit entre le titre et le texte de l'œuvre *Ombre sultane* concerne la reprise des termes du champs lexical de l'homme, de la lumière, de la femme et de la liberté. L'observation de cette reprise nous a permis de dresser un graphique que nous présentons, avec la distribution des marques linguistiques dans la première partie du roman.

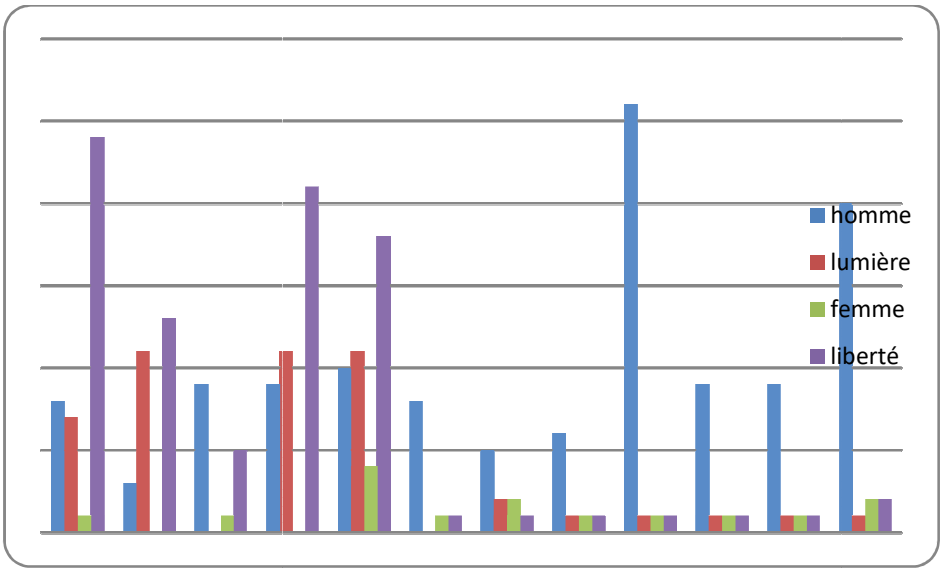

Il est facile d'observer que le terme le plus employé est l'homme, qui devient lui-même titre interne pour le neuvième chapitre, dans lequel Isma parle d'Hajila. En revanche, dans le chapitre intitulé Hajila, le terme prépondérant est *liberté*, qui occupe la première place dans trois

autres chapitres: *Isma, La chambre* et *Au-dehors, nue*. L'homme occupe la première place dans le reste des chapitres. Si la partie intitulée *Toute femme s'appelle blessure* commence par l'emploi prépondérant de la *liberté*, elle finit par celle de l'*homme* terme associé au chapitre *Le drame*, comme si l'écrivaine signalait une sorte de culpabilité de l'homme dans le drame de la femme algérienne. Les termes qui portent sur la présence de la femme se retrouvent dans les titres internes de la première et de la troisième partie du roman - *Toute femme s'appelle blessure* et *La sultane regarde*, en réalisant la connexion linguistique et thématique avec le titre du roman *Ombre sultane* et le texte de l'œuvre. L'opposition ombre-lumière et la présence féminine enregistrent une distribution discrète par rapport aux autres termes, ce qui signale l'autorité de l'homme dans la culture orientale, que l'écrivaine met en évidence par ses stratégies discursives.

5. Conclusions

Le discours littéraire d'Assia Djebar construit autour du texte et du péritexte titulaire privilège une ouverture énonciative et culturelle devant un lecteur francophone, en un permanent aller-retour des compétences sociolinguistiques, pragmatiques et socioculturelles de l'écrivaine à celles de son nouveau public. Les relations très étroites, mais non sans aspérités, qui naissent entre le texte des œuvres *Ombre sultane* et *L'Amour, la fantasia*, constituent des stratégies et techniques discursives ayant comme but non nécessairement l'accrochage de l'attention et l'incitation à la lecture, mais, plutôt, un rapprochement, une acceptation, une intercompréhension, une fusion interculturelle entre le pays d'origine d'Assia Djebar et son lecteur francophone.

BIBLIOGRAPHY

Charaudeau, Patrick, Maingueneau, Dominique (éds.), 2002, *Dictionnaire d'analyse du discours*, Paris, Seuil.

Delbart, Anne-Rosine, 2005, *Les exilés du langage*, *Un siècle d'écrivains français venus d'ailleurs,* Limoges. Pulim, coll Francophonies.

Djebar, Assia, 1995, *L'Amour, la fantasia*, Paris, Albin Michel.

Djebar, Assia,1999, *Ces voix qui m'assiègent... en marge de ma francophonie*, Paris, Albin Michel

Djebar, Assia, 2006, *Ombre sultane*, Paris, Albin Michel.

Genette, Gérard, *Palimpsestes. La littérature au second degré*, Paris, Seuil, 1982.

Lane, Philippe, 1992, *La Périphérie du texte*, Paris, Nathan.

Maingueneau, Dominique, 2009, *Les termes clés de l'analyse du discours*, *Nouvelle édition, revue et augmentée*, Paris, Seuil.

Mitterdand, Henri, 1979, *Les titres des romans de Guy De Cars* in Sociocritique, Paris, Nathan.

Penalver Vicea, Maribel, Le titre est-il un désignateur rigide? file:///C:/Users/Lungu/Downloads/Dialnet-LeTitreEstilUnDesignateurRigide-1011557.pdf

Kristeva, Julia, 1974, *La Révolution du langage poétique*, Paris, Seuil.

Searle, J.R., 1982, *Sens et Expression, études de théorie des actes de langage*, Paris, Minuit.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

TEACHING ESP IN THE VIRTUAL LEARNING ENVIRONMENT: USING ILIAS ONLINE EDUCATIONAL PLATFORM TO FACILITATE THE ACQUISITION OF ENGLISH SPECIALIZED LEXICAL CONTENT

Mariana Boeru, Laura Cizer

PhD ,Lecturer, PhD – "Mircea cel Bătrân" Naval Academy of Constanța

Abstract: This paper will describe and discuss the experience of creating an online, interactive, multimedia course aimed at facilitating the acquisition of military terminology in English by the Romanian naval personnel. This initiative stemmed from the desire to cater to the linguistic needs of the aforementioned professional group for specialized English language content while acknowledging the practical challenges of bringing them in for extensive, in-house, face-to-face education. This course constitutes the main envisaged output of the Research Project nr. 151/ 2018 conducted by the authors of this paper at "Mircea cel Batran" Naval Academy. While face-to-face, content-based instruction is a widely spread practice in the field of ESL, especially in ESP, the novelty element of our present endeavor lies in its making use of the generous and diverse course design features offered by ILIAS, which is an open source web-based learning management system. In brief, this platform allows for both synchronous and asynchronous teacher-leaner and learner-learner interaction in a highly customizable virtual learning environment. In the field of education, ILIAS supports course designers in managing their learning content and offers tools for evaluation and assessment as well as collaboration and communication. This paper will discuss the course design process and its main online features to show how professional development courses such as this can exploit online education resources in order to grant professionals such as the Romanian naval personnel better access to lifelong learning opportunities.

Keywords: ESP, online language learning, course design

Introduction

Starting from the premise that English is *the lingua franca* of global defence, this paper discusses the necessity of reconsidering the traditional setting of English language learning within the military context. Unlike NavalAcademy students who benefit from mainly face-to-face education, navy personnel need to reconcile their professional obligations on the one hand with their need for acquiring English language military terminology on the other hand. Since extensive face-to-face language training is challenging to organize due to practical constraints, the option of online learning seems to open more possibilities for accessible and flexible professional development for our naval personnel.

Online language learning vs. face-to-face language learning

- *Flexibility*. Studying online offers more flexibility to fit the learners' work schedule around the coursework more in the case of asynchronous classes;
- *Convenience.* Taking an online course means that learners need not travel to class. It saves time and money;
- *Self-direction.* Studying online requires a large amount of self-motivation and time-management skill. When lacking, these can easily convert into hurdles on the path to achieving success with e-learning;
- *Lack of face-to-face feedback.* Online courses suffer from the lack of face-to-face feedback. Especially in the field of language learning, direct interaction either among peers or between teachers and learners is definitely conducive to a more productive and efficient communicative use of the language;
- *A larger variety of online materials*. Traditional face-to-face courses tend to be a bit more limited in the choice of teaching materials used in class. Online courses, on the other hand, offer a huge variety of options in terms of input and provide instant feedback on covered coursework which can be very motivating for some students;
- *The availability of coursework materials.* Even organized learners who have kept all face-to-face, course-related handouts in good order might appreciate the easy availability of materials in the online environment. The possibility of listening to audio input, of viewing pictures, of watching videos, of searching for information, all at hand at a click away, anytime and anywhere, as many times as desired, puts online course ahead of traditional courses with most learners.

Needs Analysis

Thus, the presentauthors have taken the initiative of running a needs analysis (NA) questionnaire administered to a significant number of selected navy personnel (40 respondents) in order to determine how to cater best to their English language training requirements.

First, the questionnaire aimed at identifying *the topic areas* which ranked highest on the list of immediate needs for English specialized content. Not surprisingly, the respondents indicated *damage control* as the subject area with the largest applicability across all naval specialties. It is a well known fact that the two greatest dangers facing all naval personnel at sea are fire and flooding onboard a warship. Whether induced by combat or through accident, the smoke from fires and the icy water of a sinking ship are all deadly. Therefore, acquiring and maintaining both the theoretical knowledge and the practical skills pertaining to the field of *damage control* is an absolute prerequisite for the safety of all hands on and below decks. What is more, considering the fact that Romania is a full-fledged NATO member, all the professional interactions of the Romanian Naval Forces, within this context, take place in English. In an effort to align their procedures so as to ensure that the allies' coordinated efforts are made in complete safety, NATO requires its members to refer to shared standard agreements, textbooks and regulations all written in a single operational language, namely English. Hence the necessity for content-based instruction, in our case about *damage control*, in English. Naval personnel need to possess knowledge of both the English terminology related to *damage control* and of the respective procedures in force throughout the Alliance.

Another informative finding of the NA is related to *the type of language learning s*etting considered to be the most viable option for the naval personnel in need of such training. By correlating the NA respondents' most widely and frequently encountered difficulties in

participating in English language training, i.e. time constraints due to professional engagements, with their bias for distance learning rather than face-to-face learning, the present authors have brainstormed on a type of an English language course that would satisfy both aforementioned requirements. What is more, when polled about their favourite types of language input, a significant percentage of the respondents selected the visual-audio formats (video, audio, pictorial, graphic) from the provided list.

Consequently, the NA findings have laid out *the premises for a specialized English language course* deemed to be both beneficial and easily accessible to most naval personnel: an online, interactive, multimedia course aimed at facilitating the acquisition of military terminology related to the topic of *damage control.* This course constitutes the main envisaged output of the Research Project nr. 151/ 2018 conducted by the authors of this paper at "Mircea cel Batran" NavalAcademy.

Course format

The main beneficiaries of this course are all the naval personnel working onboard Romanian warships, no matter the rank or speciality. In addition, the NavalAcademy midshipmen (military students) are to benefit from a blended approach by having the *damage control* course as a module included in their military English classes. They can do the coursework during their specialized English language classes, in the Academy computer laboratories, under the supervision of their English teachers.

Access. As a stand-alone online product, this course is to be hosted by the ILIAS online educational platform and made available to our prospective course-takers, free of charge, by means of online enrolment. Moreover, the NavalAcademy students are to be granted access by their course teachers. The content is to remain online indefinitely, managed mainly by the course developers, namely the present authors, who will then allow other naval Academy teachers to use it in order to run their own groups. In addition, the course can also be made available to the naval personnel responsible for organizing periodical *damage control* trainingevents in order to be exploited as theoretical support for the practical sessions. The course content can be periodically reviewed and improved in the light of received feedback and it can also be updated to reflect possible changes in the procedures in force at any given time.

Course duration and structure. The course is organized in six thematic units, with a final revision unit and a final evaluation. There are 30 hours of online coursework in total. As far as the naval Academy students are concerned, the online content can be spread over the course of a semester.

Course aims and objectives. The course aims at facilitating the acquisition of English lexical content pertaining to the area of *damage control.* Upon completion of the coursework and of the final evaluation, students will have been exposed to and actively practiced with essential vocabulary describing lexical areas such as "causes of fire and principles of extinction" , "fire prevention", "raising the alarm in case of fire", "fire fighting organization", "fire fighting equipment", "personal protection", etc. All specialist vocabulary is contextualized within authentic materials in textual, audio, video, pictorial and graphic format to ensure an efficient content retention. Consequently, by the end of the course, learners are expected to have also developed their receptive skills by being able to understand the gist, the main ideas and specific details of complex authentic written and spoken input. The practical outcome of this course, which is basically a form of content-based online instruction, is the enhanced ability of naval

personnel to participate in real-life international professional activities in which such a topic is being discussed. The clear and immediate connection to real-life professional situations is expected to boost the learners' motivation, thus maximizing the efficiency of the course.

*Course platform: What is ILIAS?*ILIAS is an open source web-based learning management system. In brief, this platform allows for both synchronous and asynchronous teacher-leaner and learner-learner interaction in a highly customizable virtual learning environment. In the field of education, ILIAS supports course designers in managing their learning content and offers tools for evaluation and assessment as well as collaboration and communication. What is more, ILIAS is open source software which can be used without having to pay licence fee.

ILIAS facilitates the creation of learning and teaching materials by putting authoring tools at your disposal with the help of which you can edit learning materials such as learning modules, wikis and glossaries, etc. In addition, by using the powerful instrument called 'Test & Assessment' you can offer online exams and assess learning progress.

There is a central repository in which all teaching materials and communication tools are stored. Content can be brought in via import or be created from scratch on the platform. Course designers benefit from an array of integrated tools for authoring learning modules, glossaries, and exercises. What is more, teachers and learners can cooperatively author content online like in a wiki.

The individual working space of each user of the platform is called the Personal Desktop. From there you can work through a learning module or stop by one of your study groups. It is up to you which learning resources you want to add to your personal desktop for easy future access.

The desktop has a calendar application to help you manage deadlines and appointments. There is also the possibility of contacting other users via mail or chat. Plus, ILIAS also offers a very useful tagging function with the help of which you can describe learning resources for yourself and others.

Types of tasks. Our course will expose our learners to a large variety of task types in order to cater to their different learning styles and also to help them to perform at different levels of thinking from the simple listing or classifying tasks to critical thinking and values clarification complex tasks. ILIAS offers a wide range of question types: single choice, multiple choice, matching, fill-in-the-blanks, true/false, drag-and-drop and essays among others. The option of filling question pools makes it easier to reutilize ready-made questions. Plus, all types of questions can be combined freely.

Interaction and communication. The course is mainly articulated on the premise of asynchronous, self-directed learning. Course-takers move through the course content at their own pace and are given the choice to interact with the course instructor and peers via messages, assignment feedback, chat, etc. There is an internal news system with the help of which instructors can inform course participants about changes in program or coursework. Forums can be used for course-related discussions or for organizational purposes.

Conclusions

All in all, e-learning in the field of language teaching, especially, but, by no means, limited to ESP, is here to stay and can only be expected to evolve into even better and more efficient forms of educational settings in the near future. Recognizing both the practical limitations and training needs of our naval professionals, the authors of this paper have herein

presented ideas as to how to create professional development opportunities by harnessing the tools existent in the virtual world.

BIBLIOGRAPHY

Blake, R. (2011). "Current Trends in Online Language Learning." *Annual Review of Applied Linguistics*, 31, pp. 19- 35.
Chapelle, C. (2010). "The spread of computer-assisted language learning." *Language Teaching*, 43 , pp. 66-74.
Dudeney, G., & Hockly, N. (2012). "ICT in ELT: How did we get here and where are we going?" *ELT Journal*, 66, pp. 533-542.
Laurillard, D. (2012). *Teaching as a design science: building pedagogical patterns for learning and technology*. Routledge.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

THE PROCESS OF TEACHING AND LEARNING THE ROMANIAN MEDICAL LANGUAGE IN THE CONTEXT OF CULTURAL DIVERSITY

Elena Mihaela Andrei

PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: In this paper, we propose a way of highlighting the different facets of teaching the medical terminology to foreign students from different cultures having different languages, registered in the preparatory year of Romanian as a foreign language. Starting from a functional and notional approach to medical language, our paper has a clear goal: to propose appropriate methodological strategies of study of the medical field in the process of teaching and to organize the specialized lexicon in order to answer to the learners' communication needs.

Keywords: Romanian as a foreign language, creative writing, target language, teaching-learning process.

În articolul de față, ne propunem un demers de scoatere în evidență a diverselor fațete pe care le reprezintă procesul de predare a terminologiei medicale unor cursanți străini, proveniți din culturi și limbi diferite, înscriși în anul pregătitor, limba română ca limbă străină. Plecând de la o abordare funcțional-noțională a limbajului medical, studiul nostru are o miză clară: aceea de a propune posibile strategii metodologice adecvate de decupare a domeniului medical în procesul de predare și de abordare a lexicului specializat în vederea răspunderii nevoilor de comunicare a cursanților.

A preda limbajul medical unor cursanți străini constituie o activitate complexă ce presupune înainte de toate stabilirea unei metodologii etapizate care să aibă în vedere, pe de o parte, însușirea vocabularului specializat, pe de altă parte, familiarizarea cu utiluri adecvate menite să le faciliteze înțelegerea discursului medical și dezvoltarea comunicării.

G. Kahn – într-unul din articolele sale[1] acordate problematicii limbajului specific în limba franceză – menționa faptul că a stăpâni un domeniu înseamnă a stăpâni în primul rând cuvintele care circulă în interiorul acestui domeniu. În acest context, Challe[2] completează spusele lui Kahn subliniind faptul că prima competență a unui specialist, indiferent de domeniul în care profesează, este o competență lexicală. Bineînțeles, a surprinde termenii specifici unui limbaj într-un text dat nu înseamnă a face din procesul de predare a limbajului medical un discurs

[1]Kahn, G, „Différentes approches pour l'enseignement du français sur objectifs spécifiques", numéro spécial du *Français dans le Monde*, Recherches et Applications, Méthodes et méthodologies, 1995, p. 144-152.
[2]Vezi O. Challe, *Le français de spécialités*, Paris : CLE International, 2000.

monologic, adică a defini temenii specifici în opoziție cu termenii comuni. Diferențele dintre acești termeni nu pot fi abolite sau estompate, mai ales în cazurile de plurisemantism, însă textul nu poate fi redus la studiul unor termeni științifici decupați ori izolați sau la studiul unor probleme de terminologie. Vocabularul specializat nu poate fi abordat în negativitatea sa – ca o ruptură netă față de limbajul comun – ci, dimpotrivă, în funcționarea sa discursivă.

Avantajul predării unui limbaj specializat este acela că se definește a fi, în esența lui, referențial, de unde obiectivitatea în desemnarea obiectului. Totuși, chiar dacă majoritatea termenilor specializați din domeniul medical sunt monosemantici, deci nonechivoci, putem întâlni la fel de bine și termeni bi- sau chiar plurisemantici. Important este să subliniem faptul că, așa cum afirmam mai sus, a preda un limbaj de specialitate – în cazul nostru limbajul medical – nu înseamnă a decupa unitățile lexicale și a pune astfel etichete unor referenți, ori a le introduce în niște grile categoriale, limitative. Limba este un organism viu, un sistem ierarhic în interiorul căruia cuvintele desemnează ceva în relațiile pe care acestea le stabilesc unele cu altele. A aborda un text medical presupune o progresie care pornește de la analiza cuvintelor la analiza propoziției, a paragrafului, a textului și, în cele din urmă, a discursului medical. Un inventar al termenilor înșiși poate fi util într-o primă etapă, însă cuvintele capătă sens tocmai în capacitatea lor combinatorie. Iulia Cristina Frânculescu surprinde foarte bine acest aspect complex al mecanismului de funcționare a termenilor medicali în interiorul limbii:

> Specificul limbajului medical nu se reduce la caracterul denotativ al semnelor și la relaţia privilegiată a acestora cu obiectele realităţii. Limbajul medical nu este doar un vocabular care reflectă realitatea, iar unităţile sale constitutive nu sunt numai etichete aplicate referenţilor; limba este un tot, un sistem ordonat ierarhic, în interiorul căruia sensul şi valoarea termenilor rezultă din relaţiile pe care aceştia le stabilesc între ei (Saussure, 1916: 159). Mai mult, limba trebuie privită ca un sistem interactiv, pe care se bazează comportamentul comunicativ real[3].

Atâta timp cât nu există un dispozititv permanent și o evoluție constantă în procesul de formare a cadrelor didactice în domenii specializare, e dificil să elaborăm o metodologie eficientă de predare a limbajelor de specialitate. Româna pentru obiective specifice nu a dezvoltat o metodologie specifică, ea împrumutând diversele direcții ale didacticii limbii române ca limbă străină, concentrate sau înscrise în metodologia post comunicativ-acțională, descrisă pe larg în *Cadrul European Comun de Referință Pentru Limbi*. În ciuda acestor lipsuri, în funcție de profilul studenților (limba maternă, nivel lingvistic, naționalitate), putem avea în vedere anumite aspecte care să ne ajute să emitem câteva demersuri metodologice în această direcție. În primul rând, profesorul de limbă română pentru studenți străini, însărcinat în a le facilita cursanților accesul la un limbaj de specialitate, trebuie să aibă în vedere faptul că acesta este cel dintâi supus unui efort de aculturație, unei curiozități intelectuale și unei motivații puternice. Între a cunoaște limba generală, comună și a cunoaște domeniul de specialitate, pe care profesorul urmează să-l facă familiar cursanților, este o distanță care poate fi depășită de către acesta doar prin efortul personal de a-și apropria cât mai bine cunoștințele din domeniul respectiv.

Profesorul este în general un conceptor de material didactic, însă acest aspect este mai pregnant și poate mai evident în cazul conceperii de către acesta a unui suport didactic pe limbaj specializat. Înainte de concepere, cunoașterea profilului studenților este indispensabilă: cine sunt

[3] Iulia Cristina Frânculescu, „Limbajul medical românesc în sincronie şi diacronie", p. 22; https://litere.uvt.ro/litere-old/vechi/documente_pdf/aticole/uniterm/uniterm7_2009/Art_Frinculescu_U2009.pdf.

cei care urmează cursul de limba română – Științe biologice și biomedicale?, ce naționalitate au ei?, care este limba lor maternă?, care este limba lor intermediară[4]?, au deja cunoștințe de limbă română? (dacă da, la ce nivel de competență lingvistică sunt?), au studiat în țările lor de origine medicina sau nu?, au cunoștințe din domeniul medical?, care sunt nevoile lor în ceea ce privește studiul limbii române medicale?, care este nivelul lor de competență lingvistică în limba română generală?, sunt ei deja familiarizați cu noțiuni ori cunoștințe din domeniul medical sau nu?.

La Facultatea de Litere, Anul pregătiror de Limbă Română ca Limbă Străină în care ne exercităm atribuțiile – predarea limbajului specializat în Științe biologice și biomedicale începe în al doilea semestru de studiu. O caracteristică a grupei cu care lucrăm este aceea de a fi formată dintr-un public foarte eterogen: vorbitori de limbă franceză (unii cunoscători de limbă engleză, alții nu), vorbitori de limbă arabă (parțial cunoscători de limbă engleză și franceză), vorbitor de limbă albaneză (cunoscător de limbă engleză), vorbitor de limba turcă (fără limbă intermediară). Din aceste categorii enumerate, limba română medicală pare a fi cea mai accesibilă cursanților de origine franceză și bineînțeles celor care au ca limba intermediară limba franceză. Aceasta nu necesită foarte multe explicații având în vedere faptul că, în limba română, terminologia medicală vine pe filieră franceză. Până în 1990, putem spune că limba română este tributară împrumuturilor din lexicul medical francez întemeiet pe matricea formanților greco-latini. Mai exact, așa cum bine constata Eugenia Mincu[5], terminologia medicală românească este grefată pe tezaurul de rădăcini și afixe de origine greco-latină. În cazul celor două limbi de specialitate – româna și franceza – putem întâlni deseori cazuri de transparență semantică care se pot dubla de similitudini formale la nivelul lexicului. Exemplele abundă în proporție de 80% în această direcție: chirurgie (fr.) – chirurgie (ro), anesthésie (fr.) – anestezie (ro), radiographie (fr.) – radiografie (ro) etc. Așadar, nu este dificil pentru un student francez sau cunoscător de limba franceză să găsească imediat echivalența unui termen medical din limba română în limba franceză.

După 1990, ce-i drept, asistăm la o ofensivă a limbii engleze asupra limbii române medicale. Limba engleză își lărgește din ce în ce mai mult aria de influență a terminologiei medicale românești acest lucru explicându-se prin faptul că termeni de origine latină au fost supuși unui proces de anglicizare. În articolul său, consacrat influenței engleze în limbajul medical românesc, Doina Butiurcă menționează că

> Cercetarea influenței engleze în terminologia medicală permite observația că, deși conceptele domeniului sunt fundamentate în baza unei matrici lexico-semantice clasice, influența engleză se manifestă sub cele mai variate forme. Faptul este în măsură să ilustreze – așa cum am susținut cu altă ocazie – două adevăruri general valabile: capacitățile universale ale elementelor savante greco-latine care fundamentează „superstratul cultural european" – și evoluția rapidă a domeniului științific – de orientare anglo-americană, ce transgresează progresul lent al limbilor naturale[6].

[4] Când vorbim de limbă intermediară ne gândim la o altă limbă străină pe care studentul o cunoaște, dar în egală măsură și la sistemul lingvistic tranzitoriu al studentului (limba elevului sau interlangue). Recomandăm în această direcție studiul amplu *L'interlangue des apprenants roumains de FLE au carrefour des langues romanes*, semnat Mariana- Diana Câșlaru.

[5] Vezi Eugenia Mincu, „Limbajul medical românesc. Aspecte de neologizare", p. 355-362, http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V1171/pdf.

[6] Doina Butiurcă, „Limbajul medical. Influența engleză", p. 50, http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V351/pdf.

În acest context, putem explica avantajul cunoașterii de către studenții străini a limbii engleze, mai ales în abordarea și înțelegerea termenilor medicali românești. Studenții care nu au ca limbă intermediară o limbă de origine latină ori limba engleza pornesc cu un oarecare handicap, înțelegerea lor fiind deficitară atunci când sunt confruntați cu un text medical în limba română. În cazul acesta, profesorului nu-i rămâne decât să recurgă fie la traducerea directă a termenilor în limba maternă a studenților în cauză, fie să se folosească de parafrazări, apelând la termeni din limba comună, fie să ceară ajutorul unui student din grupă, care cunoaște atât limbile engleză, franceză, cât și limba maternă a celor fără altă limbă intermediară (de cele mai multe ori vorbim în cazul acesta de studenții arabi care, în general, nu dețin cunoștințe din alte limbi).

Pentru ca înțelegerea termenilor medicali, a sintagmelor nominale, a proceselor ori a procedurilor medicale să fie cât mai sigură și complexă, condiția ideală ar fi ca studenții, dincolo de barierele lingvistice – de cele mai multe ori existente și inerente – în interacțiunea lor cu limba română generală, să aibă cunoștințe elementare din domeniul medical și să stăpânească structurile fundamentale ale limbii române curente. Observăm o evoluție clară în cazul studenților care au un parcurs anterior de studiu în domeniul Științe biologice și biomedicale în dezvoltarea competențelor de înțelegere orală/scrisă a unui material video/text și de exprimare orală/scrisă a unor informații din domeniul medical.

Decupajul tematic este esențial în abordarea limbajului medical. O posibilitate ar fi o abordare structurată, în funcție de părțile corpului uman, analizare de sus în jus – de unde sistemul neuronal, sistemul respirator, sistemul digestiv, sistemul reproducător, sistemul circulator, sistemul osos, sistemul muscular, sistemul excretor etc. Eficiența abordării la nivel tematic rezidă tocmai în corelaționarea și interconexiunea deja existentă între aceste sisteme de unde posibilitatea repetării unor sintagme sau termeni medicali[7].

Principiile de abordare a unui mesaj din domeniu medical trebuie să aibă în vedere, în primul rând, obiectivul principal al studenților, și anume acela de a învăța *din* limba română *pentru* a urma studiile la Facultatea de Medicină. În procesul de predare a limbajului medical accentul pus de către profesor pe *savoir-faire*-ul profesional, pe o evaluare în termeni de sarcini de realizat (prezentări power-point cu subiecte din domeniul medical), pe jocuri de rol (medic-pacient), pe simulările unor proceduri (tehnica de respirație gură la gură, măsurarea pulsului și a tensiunii arteriale, tehnica de resuscitare cardio respiratorie etc.) suscită acele schimburi autentice de comunicare în limba română în rândul studenților străini.

Încheiem acest articol prin a sublinia faptul că procesul de predare-învățare a limbajului medical este unul cât se poate de complex, având în vedere fațetele multiple ale direcțiilor pe care le înglobează: de la însușirea unor termeni specializați, până la înțelegerea unui text specializat, de la noțiuni simple de medicină, până la cunoașterea domeniului medical, de la înțelegerea unui text specializat, până la producții scrise tipizate din domeniul medical, de la

[7] Ludmila Braniște, în articolul său „Conversația în predarea și achiziționarea limbii române ca limbă străină", p. 49,http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A2677/pdf, scoate în evidență importanța grefării elementelor de comunicare în jurul unor *teme nucleu* în procesul de predare a limbii române ca limbă străină „Comunicarea în această etapă este generată de o anumită situație de vorbire și este focalizată asupra unei *teme-nucleu*, ceea ce nu exclude divagațiile, abordarea unor teme secundare, dar obligă la folosirea, cu preponderență, a unor cuvinte și expresii dintr-un anume grup tematic într-o anumită situație. În consecință, se selectează și se ordonează materialul lexico-gramatical în funcție de tematica actelor comunicative [...]".

stăpânirea teoretică a unor mecanisme și proceduri medicale simple, până la punerea în practică a unor abilități medicale. Și toate acestea în limba română și prin intermediul limbii române.

BIBLIOGRAPHY

BINON, Jean, VERLINDE, Serge, „L'enseignement/apprentissage du vocabulaire et la lexicographie pédagogique du français sur objectifs spécifiques (FOS) : le domaine du français des affaires", Ela. Études de linguistique appliquée 2004/3 (no 135), p. 271-283, https://www.cairn.info/revue-ela-2004-3-page-271.htm.

BRANIȘTE, Ludmila, „Conversaţia în predarea şi achiziţionarea limbii române ca limbă străină", *Analele Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași*, Secțiunea IIIe. Lingvistică, LI, 2005, p. 47-51, http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A2677/pdf.

BUTIURCĂ, Doina, „Limbajul medical. Influența engleză", în volumul Distorsionări în comunicarea lingvistică, literară si etnofolclorică românească şi contextul european, îngrijit de Luminița Botoșineanu, Elena Dănilă, Cecilia Holban, Ofelia Ichim, IASI, Editura Alfa, 2009, 726 pagini, apărut în 2009, pag. 43-53, ISBN 978-973-8953-92-5, http://www.diacronia.ro/ro/inde xing/details/V351/pdf.

CÂȘLARU, Mariana-Diana, *L'interlangue des apprenants roumains de FLE au carrefour des langues romanes (étude de cas sur des apprenants roumains de FLE etudiant aussi l'italien et l'espagnol)*, Presa Universitară Clujeană, Cluj, 2016, p. 671, ISBN : 978-973-595-998-2, http://editura.ubbcluj.ro/www/ro/ebook2.php?id=1962.

CHALLE, O., *Le français de spécialités*, Paris : CLE International, 2000.

FRÂNCULESCU, Iulia Cristina, „Limbajul medical românesc în sincronie şi diacronie", p. 22; https://litere.uvt.ro/litereold/vechi/documente_pdf/aticole/uniterm/uniterm7_2009/Art_Frinculescu_U2009.pdf.

GAULTIER, M.-Th., E.N.S. Saint-Cloud et (C.R.E.D.I.F) et MASSELIN, J., Conseiller pédagogique (Chil), „L'enseignement des langues de spécialité à des étudiants étrangers", *Langue française*, 1973, p. 112-123. https://www.persee.fr/doc/lfr_0023-8368_1973_num_17_1_5624.

KAHN, G, „Différentes approches pour l'enseignement du français sur objectifs spécifiques",, numéro spécial du *Français dans le Monde*, Recherches et Applications, Méthodes et méthodologies, 1995, p. 144-152.

MINCU, Eugenia, „Limbajul medical românesc. Aspecte de neologizare", *Limba română: diacronie şi sincronie în studiul limbii române, II*, Editura Universității din București, 2014, p. 355-362, http://www.diacronia. ro/ro/indexing/details/V1171/pdf.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

THE POETRY OF THE REAL. COGNITIVE STRUCTURES FOR THE CONSTRUCTION OF REALITY

Mariana Pantaleru (Pascaru)

PhD Student, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: A person's conception of reality is a conceptual world itself built up from connected experiences through complex mental operations. Our conception of the world is sequentially generated, stage by stage. The organization we impose through the progressive and interactive application of interpretive procedures relies on both primary experience and cognitive structures resulting from our previous processing of reality. Therefore, the poetry of the reality is more personal, submitting the subject's experience in a pattern by terms of the natural dimension of perception.

Keywords: colloquial language, the poetry of reality, cognitive framework, linguistic domains.

În lucrarea sa din 1987, Lakoff[1] preciza că structurăm ceea ce cunoaștem despre lume în termenii unor modele cognitive idealizate (MCI), în mod particular, într-o reprezentare relativ stabilă la nivelul cogniției. Aceste MCI- uri, se definesc drept o structură cognitivă organizată care ne ajută să reprezentăm realitatea dintr-o anumită perspectivă. Teoreticianul distinge patru tipuri de principii structurale pentru acest tip de construct mental: propozițional, schematic-imagistic, metaforic și metonimic. În mod particular, Johnson[2] conchide că, dintre acestea, principiul schematic-imagistic și cel metaforic sunt esențiale în structurarea gândirii, producerea de noi asocieri și în formarea de noi experiențe.

Lingviștii cognitiviști[3] susțin că înțelesul implică în mod esențial o proiecție imaginativă prin folosirea mecanismelor schematizării, categorizării, metaforei și metonimiei. Astfel, în interacțiunea dintre enunțiator și mediu său cotidian, experiența umană este întipărită într-o structură în termenii dimensiunii naturale a percepției. În lucrarea pe care o propunem, vom avea în vedere poezia lui Andrei Bodiu, poet al generației optzeci, care mizează pe oralitate, directețe a rostirii, pe comunicare a realului radiografiat lucid. Repetarea experiențelor duce la formarea categoriilor, care sunt manifestări experiențiale în relație cu aceste dimensiuni, definind coerența experienței umane. Prima modalitate, este că poetul înțelege lucrurile care îi configurează existența, văzându-le, interacționând cu ele. La acest nivel, deicticele spațiale sunt mărcile ancorării în mundan: *„Aici construiesc eu/o nouă personalitate./Aici stabilesc eu începutul şi*

[1]apud Velasco, O. I. D., *Metaphor, metonymy, and image –schemas: an analysis of conceptual interaction patterns*, paper from AEDEAN Conference, Granada, 2001, p. 47.
[2] Mark Johnson., *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination and Reason*, Chicago, The University of Chicago Press, 1987, p.230.
[3]Velasco, O.I.D., idem.

sfârşitul/după-amiezii mă prinde aici."(*319*). Cea de-a doua modalitate de a înțelege este activată când perceperea unui lucru este realizată în termenii prezenței altuia. Din această perspectivă, prepozițiile de direcție, care desemnează ținta(pe, pentru) indică ancorarea în spațiu: *„Sunt semne otrăvitoare pe fațamea./ O sticlă spartă pe un câmp de maci./ Aerul neatins.(…) Dimineața nu e pentru poezie./ Cum nu e nici pentru dragoste./ E pentru muncă."*(*noulpoem*)

În primul rând, această teorie se bazează pe principiile cognitive referitoare la lexiconul mental al unei persoane. Secund, teoria asigură baza unor alegeri între cele două modalități prin care oamenii se raportează la diferite experiențe. În al treilea rând, în legătură cu pătrunderea înțelesului, teoria facilitează clasificarea înțelesului primar și a celui care va fi achiziționat. Prin urmare, conform cognitiviștilor, limbajul[4] reflectă structura conceptuală și experiența locutorului.

Pentru a ilustra multiplele sensuri ale cuvântului, de la experiențe acumulate și până la structura conceptuală, vom discuta conceptele de imagine, schemă și metaforă. Aceste trei concepte care constituie un domeniu sunt diferite între ele, dar sunt, în egală măsură, inseparabile în construcția sensului. Se impune, așadar, definirea domeniului, asupra căruia, cele dintâi discuții au fost inițiate în 1980. *Teoria domeniilor* îi aparține lui Langacker[5], care a presupus că domeniile sunt structuri mentale de cunoaștere, având precondiții în înțelegerea conceptelor lexicale[6]. Mai întâi, domeniul ține de cognitiv, fiind definit ca o entitate conceptuală a acestui nivel: ,,experiențe mentale, spații reprezentaționale, complexe conceptuale"[7]. Ele sunt alcătuite din ,,toate procesele care au loc în mintea unei ființe simțitoare"[8]. Spațiile reprezentaționale sunt presupuse de o relație percepută spațial și creează în mod convex potențialul pentru o astfel de relație[9].Un concept poate servi drept domeniu pentru definirea altui concept.

Pornind de la această premisă, se poate stabili dacă un domeniu poate fi redus la mai multe structuri conceptuale. Nivelul cel mai de jos în ierarhia complexității conceptuale îl reprezintă domeniile primare care nu pot fi integral reduse la altele și nu sunt independente. Un astfel de domeniu primar derivă ,,direct din experiența umană întruchipată"[10], cu referire atât la experiența senzorială, cât și la cea subiectivă, precum spațiul, timpul și culoarea. În poemele lui Bodiu sunt reprezentate, ca domeniu primar, spațiul și timpul într-o relație de indeterminare: *„Era ea în fiecare după-amiază./ Ea își lăsa piciorul pe ultima treaptă./ În exteriorul de seră."*(*încă tânăr*) sau de încapsulare a lumii: *„Între lemne și piele fiare și fereastră se/ cască întunericul."*(*Lumină de neon*), iar culoarea derivă din gustul amar produs de ea: *„Între timp/ Mă întrebi unde stau./ Înăuntru. Într-o lume de fiere. Verzuie."*(*m&k limited*). În contrast cu un domeniu primar, există un domeniu abstract[11], constituit pe un concept sau un complex de concepte care funcționează ca domeniu în vederea definirii unui alt concept superior, precum, iubirea, în diferitele ei ipostaze, de la distrugere, la tandrețe: *„Dragostea. Efectiv făcută bucăți./ Aruncată la câini/ Făcută să dispară./ Aruncată înmenghină."; „Cine va înceta/ să caute să*

[4] apud Xin Song, *A Cognitive Linguistic Approach to Teaching English Prepositions* , Department of Psychology, University of Koblenz-Landau, 2013, p. 12
[5] Ronald Wayne Langacker, *Foundations of cognitive grammar*: *Theoretical Prerequisites*, vol. I, Stanford, California, Standford University Press, p. 147
[6]apud Xin Song, idem.
[7]Ronald Wayne Langacker, idem.
[8] Ruth Moehlig-Falke, *The early English impersonal construction - An analysis of verbal and constructional meaning*, Oxford, New York, Oxford University Press, 2012, p. 53.
[9] Ronald Wayne Langacker, Lucr. cit, p.148.
[10] Vyvyan Evans, *A glossary of cognitive linguistics*, Utah, University of Utah Press, 2007, p.10
[11]Ibidem, p.1.

găsească în sufletul tău o/ încăpere./ În care să foreze. Încet. Tandru./ Să lovească și să înviezi." (Poezii patriotice)

A doua proprietate a unui domeniu cognitiv se referă la dimensionalitate[12]. Acest termen poate descrie ordonarea sau distanțarea într-o manieră coerentă și sistematică a altor domenii.

Cea de-a treia proprietate a domeniilor cognitive o reprezintă distincția care se face între domeniul locațional și cel configurațional. De exemplu, senzația referitoare la temperatură e plasabilă într-un loc: *„Încăperea e rece neagră."*, pe când cea de spațialitate se definește prin configurare: *„Dă la o parte perdelele/ negre se uită afară/ trenul de la Hidro e gol babele vorbesc pe o bancă" ."*(*Sfârșitul lumii*). Totuși, distincția dintre cele două se estompează când dimensiunile lor sunt stabilite intrinsec[13]: *„Aici stau eu. Sub un soare strălucitor./ În capătul razei."*(*319*). Culoarea este un domeniu locațional când este o singulară, dar când este juxtapusă cu un cadru spațial, ea devine un domeniu de configurare poetică. În această accepție, termenul de domeniu cognitiv este identic cu ceea ce Fillmore[14] numește *ramă*. Ambii postulează că înțelesul lingvistic este enciclopedic prin natura lui și că, conceptele lexicale sunt învestite cu sens datorită cunoștințelor de bază ale locutorului.

Atât Langacker, cât și Evans & Green[15], apreciază că termenul *domeniu* se referă la structura cunoștințelor ca premisă fundamentală a gândirii în construcția unui argument valid ori a unui punct de vedere care urmează a fi susținut, în înțelegerea conceptelor lexicale. Aceasta înseamnă că înțelesul este echivalat conceptualizării și, în acest fel, domeniul, ca entitate conceptuală, devine un construct în interiorul căruia accepțiile diferitelor concepte au caracteristici similare. În plus, structurile semantice se caracterizează în raport cu domeniile cognitive. Prin *ramă*, Fillmore se referă la o structură de cunoaștere care ,,este reprezentată la nivel conceptual și reținută în memoria de lungă durată care colaționează elementele și entitățile asociate unei anume situații culturale sau unui anume eveniment din sfera experienței umane"[16]. Așadar, un domeniu cognitiv este o entitate conceptuală care asigură o cunoaștere structurată la orice nivel de complexitate sau de organizare, în vederea înțelegerii conceptelor lexicale. De aceea, diferite tipuri de unități conceptuale în cadrul aceluiași domeniu au același context stabil de cunoaștere.

Dacă avem în vedere termeni precum *lumină*și *întuneric***,** ei nu pot fi înțeleși decât în interiorului conceptului de *aspectualizare a timpului*. De exemplu, *lumină* poate fi folosit și pentru a exprima gustul, starea sau atmosfera: *„Lumina azvârlită./ Lumina blândă. Lumina seacă./ Obscură."*(*Cursa de 24 de ore*) care nu pot fi caracterizate în totalitate în relație cu domeniul timp. Cu alte cuvinte, în funcție de domeniul de bază, conceptele pot forma mai multe conexiuni abstracte în alte domenii. Pentru a înțelege cum anume conceptele și domeniile se corelează, Langacker[17] a presupus că lexicul și gramatica formează un continuum simbolic de elemente care ,,asigură structura și simbolizarea unui conținut conceptual"[18].

Metafora, metonimia și transformarea imagine-schemă intră în procesul prin care experiența unei persoane în lume este concepută într-o varietate de feluri. Langacker folosește

[12] Ronald Wayne Langacker, Lucr. cit., p. 150.
[13]Ibidem, p.153.
[14] apud Xin Song, Lucr. cit., p. 14.
[15] Cf. Ronald Wayne Langacker, 1987; Evans&Green, 2007.
[16] Vyvyan Evans, ibidem, p. 85.
[17] apud Xin Song, idem.
[18]Idem.

termenii de *profil* și *bază* pentru a formula relația dintre concept și domeniu în semantica cognitivă. Baza este înțeleasă drept cunoaștere inerentă, pe când profilul reprezintă conceptul evocat și exprimat prin limbaj.

Astfel, baza predicației este pur și simplu domeniul ei, iar profilul e o substructură ridicată la un nivel special de vizibilitate în cadrul bazei. Adaptarea focală și conceptualizarea sunt folosite pentru a ilustra relația dintre profil și bază. În altă ordine de idei, un domeniu este, de asemenea, o entitate folosită în *Teoria metaforei conceptuale*[19] ca domeniu experiențial. Conform acestei teorii a lui Lakoff domeniile „sunt structuri de cunoaștere complexă care se raportează la aspecte coerente ale experienței". Ele sunt baza clasificării metaforice din perspectivă lingvistică. În cadrul acestui studiu, Evans[20], există două mari roluri ale domeniilor conceptuale: domeniul-sursă, general, concret, de obicei domeniu fizic, și domeniul-țintă, abstract, structurat prin valențele metaforei. Cu alte cuvinte, structura conceptuală este organizată prin interferența clasificărilor fiecărui domeniu sau prin corespondența dintre un domeniu conceptual și reprezentarea analogă din celălalt domeniu conceptual. Categorizările de acest tip duc la structurarea domeniului-țintă în termenii domeniului-sursă. O astfel de relație se stabilește între Poezie și Hrană: *„Cineva spune: 'am scris/ atâtea poezii'(…) Totul se va transforma în hrană mult mai târziu./ Mult mai târziu când pe aproape/ Ți-e propriul declin."* (*Poeziipatriotice*). Aici, Poezia este domeniul-sursă, iar Hrana este ținta. Primul dintre ele manifestă același tip de cunoaștere cu al doilea, căci metafora, din această perspectivă, păstrează tipologia cognitivă (structura imagine-schemă) a domeniului-sursă, într-o manieră corespunzătoare structurii inerente a domeniului-țintă. Aceasta înseamnă că fundamentul clasificării metaforei conceptuale se bazează pe corespondențele care se stabilesc între experiențele noastre.

Unul dintre cele mai importante aspecte ale lingvisticii și semanticii cognitive este reprezentat de teoria schemelor-imagine. Noțiunea în sine este îndeaproape asociată cu dezvoltarea tezei cogniției propusă de Lakoff & Johnson. Imagine-schemă, o parte importantă a structurii gândirii este, de asemenea, unul dintre modelele cognitive folosite în explicarea relației dintre experiențele corporale și gândire, precum și în ceea ce înseamnă modul în care se structurează conceptele în mintea umană. Poate fi considerată un subtip al domeniului cognitiv. Diferită de anumite domenii nonimagistice (dragoste, filozofie), această teorie este întotdeauna imagistică și schematică. Johnson[21] a fost primul teoretician care a postulat că experiența corporală dă naștere schemelor-imagine în cadrul sistemului conceptual. O astfel de reprezentare este „ un tipar dinamic recurent al interacțiunilor noaste perceptuale și senzoriale, respectiv al programelor care pun în mișcare structura și coerența experienței noastre". Contextual, termenul *experiență* trebuie înțeles într-o extensie generoasă a sensului său. Ea nu este o imagine specifică, ci scheme generalizate care derivă din experiențele trăite de poet. Altfel spus, este „o reprezentare conceptuală abstractă care se ridică direct din experiențele cotidiene și din observarea lumii din jur"[22]. Radu Drăgulescu[23] face trimitere la Eugeniu Coşeriu[24], care

[19] George Lakoff, Mark Johnson ,*Metaphors we live by,* Chicago, Chicago University Press, 1980, p.9.
[20] Vyvyan Evans, ibidem, p. 201-202.
[21] Mark Johnson, *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination and Reason*, Chicago, The University of Chicago Press, 1987, p. XIV.
[22] Vyvyan Evans, ibidem, p. 106.
[23]Drăgulescu, Radu, *Teoriile psiholingvistice ale comunicării*, în *Annales Universitatis Apulensis*, Series Philologica, 9, tom 1, Alba Iulia, 2008, p.137-142.

realizează o analiză mai amplă, grupând cadrele în patru tipuri: *situaţia, sfera, contextul*şi *universul de discurs.*

Situaţia se raportează la circumstanţele şi relaţiile spaţio-temporale care se creează în mod automat prin însuşi faptul că cineva vorbeşte (*cu cineva* şi *despre ceva*), oferind datele necesare pentru completarea axei deictice *eu-aici-acum.Sfera*reprezintă „spaţiul între ale cărui limite un semn funcţionează în sisteme determinate de semnificaţie"[25]. Spaţiul e delimitat de tradiţia lingvistică şi de experienţa privitoare la realităţile semnificate. Există trei tipuri de sferă: *zona, domeniul şi mediul. Zona*reprezintă sfera în care este cunoscut şi folosit în mod curent un semn;*domeniul*este sfera în care obiectul este cunoscut ca element al orizontului vital al vorbitorilor sau al unui domeniu organic al experienţei sau culturii; *mediul*este o sferă stabilită social şi cultural: familia, şcoala, comunităţile profesionale; în măsura în care le sunt caracteristice moduri de a vorbi, sunt *medii.*

Experiența întruchipată în om presupune că propriul construct asupra realității este mediat în mare măsură de atât de natura experiențelor corporale, cât și de experiențele noncorporale, prin metaforă. Datorită experiențelor fizice directe, în mod particular deplasarea prin spațiu:*„Trec prin oraşul meu fără/ Să cobor în gară/ Merg spre Sibiu nu cobor."*(*Braşov Tranzit*), manipularea diferitelor obiecte și interacțiunilor de nivel perceptual:*„Mi-ai adus șase animale de pluș:/ Maimuța ursulețul maro ursulețul/ 'I love you' un pui galben/ mai mare ca toate celelalte(…) Le-am pus unul lângă altul cu/ Fața spre curte."*(*Un ursuleț cu picioare subțiri și burta mare*), o schemă-imagine nu este abstractă, prin natura ei intrinsecă. Acest lucru înseamnă că, pe măsură ce poetul interacționează și se mișcă în lume, construcția realității sale se face în virtutea acestei stări de fapt care exprimă contururile fenomenologice ale experiențelor cotidiene.

Termenul *imagine*,în structura imagine-schemă, este restricționat în limbajul standard la o percepție vizuală, dar echivalent cu accepțiunea sa în psihologie, aceea de experiență senzorială[26]. Imaginea, incluzând experiența sa imagistică, se leagă și derivă din experiența poetului cu lumea exterioară. În sens larg, aplicat atât în psihologie, cât și în lingvistică, cuprinde experiența senzorial-perceptuală a locutorului, fără a fi restrânsă la dimensiunea vizuală.

Termenul *schemă*, din aceeași structură, a fost introdus de J. Piajet[27], în 1926, și descrie un tipar organizat de gândire sau de comportament. Noțiunea este privită ca o rețea mentală de concepte înrudite care influențează înțelegerea noilor informații, prin idei pre-concepute, reprezentând un anume aspect al lumii sau organizând și percepând aceste noi informații. Este evidentă tentația poetului de a observa aspecte care se încadrează în propriile scheme și reinterpretarea contradicțiilor în termenii acestora, drept excepții sau distorsionări pe care caută să i le integreze*:„ Și noaptea asta./ Păstrată-ntr-un frigider/ Între trei și patru./ Îți năucește nervii cu aceleași termite."*(*Poezii patriotice*). Din perspectiva lingvisticii cognitive, , imaginea-schemă înseamnă „concepte abstracte constând în tipare ale unor ipostaze repetate ale experienței corporale".[28] Deși există diferite detalieri ale acestui concept, cercetătorii au căzut de

[24]Coşeriu, Eugeniu,*Determinare şi cadru. Două probleme ale unei lingvistici a vorbirii*, 1955-1956, trad.rom. de Constantin Dominte în revista *Forum*, nr. 478– 480, 1999.
[25]*Ibidem*, p. 37.
[26]Idem.
[27]apud Xin Song, ibidem, p.22.
[28] Vyvyan Evans, ibidem, p. 107.

acord că „accentuează natura corporală, senzorial-dinamică a diverselor structuri ale gândirii și conceptualizării noastre.” [29]

Ca orice sistem de comunicare, limbajul este constituit din semne, iar studiul lor îi revine semioticii, care analizează atât sistemul verbal, cât și pe cel nonverbal. Semiotica distinge trei tipuri de semne: indexal, iconic și simbolic.[30] Fiecare dintre ele reprezintă trei principii structurale diferite în raport cu forma și conținutul lor. Vom prezenta modul în care limbajul nu doar activează comunicarea, cât mai ales felul în care reflectă lumea conceptuală a individului. Între altele, această lume conceptuală constă în categoriile conceptuale, mult mai nuanțate decât semnele lingvistice, care dau naștere categoriilor lingvistice. Acestea ne ajută să comunicăm, dar, în egală măsură, impun o manieră de a înțelege lumea.

Un semn indicial face trimitere la ceea ce este în proximitate și de aici se generează prozaismul poeziei lui Bodiu. Principiul indexicalității[31] presupune că poetul arată, în sens propriu, lucrurile care îi atrag atenția. Plasarea în centrul lumii se reflectă în limbaj prin deicticele proximității spațiale și ale simultaneității temporale. *„Aici”* este repetat obsesiv în poemul *319*, fiind dublat în planul enunțării de *„acum”* și de mărcile eului rostitor (eu, tu, noi), care impune perspectiva lui asupra realității. Poziționarea sa în spațiu și timp este punct de referință pentru localizarea altor entități în spațiu și timp: *„Un spațiu fără indicatoare/ Fără hărți unde vocea/ Mecanicului se aude slab/ Exact când se închid ușile cu/ Vagoane”*(*MetrouldinBucureștiI*). La nivel general, orientarea egocentrică se transpune și asupra ființelor pe care le percepe ca proximități afective sau psihologice, prin urmare, perspectiva este antropocentrică. Acțiunile lor, gândurile, experiențele, posesiunile sau mișcările devin descrieri de evenimente, consemnate asemenea unei holograme: *„Sunt doar două vârste pe Republicii/ În iarna asta fără sfârșit:/ Studenții și pensionarii./ E ora 1 și Jacobs oferă/ Gratis pliculețe de capucino./ Coada e disciplinată compactă.”*(*Brașov, 2 martie 2011*).

Semnul iconic asigură, la nivel perceptual, imaginile lucrurilor pe care le desemnează, fiind similar lucrurilor pe care le reprezintă în realitatea percepută la un moment dat: *„cărăruile uscate de mâl”*, *„ conductelede apă”*, *„leul acela de sticlă”*(*hardughia*). Principiile iconicității în limbaj presupun o relație de similitudine între o formă a acestuia și lucrul pe care îl reprezintă. Iconicitatea se manifestă pe baza a trei principii: ordinea secvențială, distanța și cantitatea. Primul dintre acestea este atât un fenomen al evenimentelor temporale, cât și al aranjării elementelor într-o construcție lingvistică. În cea mai simplă manifestare a sa, determină ordinea a două sau mai multe propoziții. Schimbarea acestei ordini ar duce la crearea nonsensului, în anumite contexte, în timp ce, în altele, poate fi perfect posibilă. Operând această schimbare, poetul schimbă automat secvențele evenimențiale: *„Iar el n-a mai scris/ De mult. De pe el totul/ Stă să cadă. Dacă/ pui mâna pe el te/ vei prăbuși.”* (*Poezii patriotice*), dar păstrează relația cauză-efect. Manifestată în interiorul propoziției, iconicitatea creează un spațiu de reinventare a lumii: *„(eu îndelung una după alta/ vorbe galbene)”* (*Linia albă*), prin absența predicației. Distanța este un alt principiu care de-strucurează discursul și îl reorganizează, deplasând accentul de pe simbolic pe concret: *„Și-n fața mea am văzut o mașină/ gri metalizat alergând alergând/*

[29] B. Hampe, *From perception to meaning: image schemas in Cognitive Linguistics*, Berlin/ New York, Mouton de Gruyter, 2005, p. 18
[30] Rene Dirven & Marjolijn Verspoor, *Cognitive exploration of Language & Linguistics*, Second Revised Edition, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam, Philladelphia, 1984, p.14.
[31]Ibidem, p.18.

și-n spatele ei mâța/ fără cap fără coadă." (*Întoarcereaacasă*), activând, prin repetarea unui cuvânt, și principiul cantității.

Spre deosebire de aceste două tipuri de semne, cel simbolic nu se găsește într-o legătură naturală a formei raportată la conținutul reprezentat, având doar o legătură convențională. În accepție lingvistică, termenul 'simbolic' e înțeles ca asociere consensuală unei forme particulare cu un anumit conținut. Astfel, limbajul va fi redefinit, la E. Coşeriu[32], ca modalitate de structurare primară a experienţei lumii, *luare de contact simbolică cu realitatea*. Activitatea cognitivă, definitorie pentru esenţa limbajului, se exercită în permanenţă în vorbire. Ea este prezentă, în primul rând, în momentul în care un semn simbolic se produce pentru prima oară, în istorie: acest moment implică recunoaşterea unei *clase* ca atare şi diferenţierea ei prin nume, de celelalte. Activitatea cognitivă se manifestă în toate momentele sale: simbolurile se re-creează în orice act concret de vorbire şi, pe de altă parte, orice act lingvistic presupune atât la vorbitor, cât şi la ascultător operaţiuni complexe de natură fundamental cogn[osc]citivă.

Ca demers cognitiv, poezia lui Bodiu explorează o anumită zonă a realității și presupune „nu doar o altă relație cu universul explorat, dar și un alt mod de comunicare"[33]. Realitatea lui nu se situează dincolo de uman, ci devine o modalitate de manifestare a lui prin poezie.

BIBLIOGRAPHY

Bodiu, Andrei, *Cursa de 24 ore*, Timișoara, Editura Marineasa, 1994.
Bodiu, Andrei, *Poezii patriotice*,Timișoara, Editura Marineasa, 1995.
Bodiu, Andrei, *Studii pe viață și pe moarte*, Pitești, Editura Paralela 45, 2000.
Bodiu, Andrei, *Oameni obosiți*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.
Bodiu, Andrei, *Firul alb*, București, Editura Tracus Arte, 2014.
Bodiu, Andrei, *Direcția 80 în poezia română*, Pitești, Editura Paralela 45, 2000.
Ciocîrlan, Alexandra, Drăgulescu, Radu, *Distorsionări ale comunicării. Cercetări de psiholingvistică*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2013.
Coşeriu, Eugen, *Creaţia metaforică în limbaj* (V.O. 1952), în *Omul şi limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii şi lingvistică generală*, Iași, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", 2009, p. 167-197.
Coșeriu, Eugen, Horst Geckeler, *Orientări în semantica structurală*, Iași, Editura Universității Al. Ioan Cuza, 2016.
Crăciun, Gheorghe, *Aisbergul poeziei moderne*,Pitești, Editura Paralela 45, 2009.
Rene Dirven & Marjolijn Verspoor, *Cognitive Exploration of Language & Linguistics*, Second Revised Edition, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam, Philladelphia, 1984.
Drăgulescu, Radu, *Lingvistica generală*, Editura Universității „Lucian Blaga", Sibiu, 2015.
Drăgulescu, Radu, *Stilistică generală și funcțională*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga", 2000.
Drăgulescu, Radu, *Teoriile psiholingvistice ale comunicării*, în *Annales Universitatis Apulensis*, Series Philologica, 9, tom 1, Alba Iulia, 2008, p.137-142.
Drăgulescu, Radu, *Coșbuc. Lumile limbajului*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, 2016.

[32] Apud Drăgulescu, Radu, *Lingvistică generală*, Editura ULBS, 2015, p.108
[33] Mușina, Alexandru, *Eseu asupra poeziei moderne*, ediția a II-a, Chișinău, 2017, p. 18.

Vyvyan Evans, *A Glossary of Cognitive Linguistics*, Utah, University of Utah Press, 2007
Mark Johnson, *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination and Reason*, Chicago, The University of Chicago Press, 1987.
Mușina, Alexandru, *Eseu asupra poeziei moderne*, ediția a II-a, Chișinău, 2017.
Muşina, Alexandru, *Poezia – teze, ipoteze, explorări*, Braşov, Editura Aula, 2008.
Caius Dobrescu, Andrei Bodiu , (coordonatori), *Repertoar de termeni postmoderni. Concepte-instrument.*, Brașov,Editura Universității Transilvania din Braşov, 2009.
Parpală, Emilia, *Literatura şi noua interdisciplinaritate: stilistica cognitivă şi poetica cognitivă,* în *Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica*, nr. 11/2010, tom 1, p. 197-206, ISSN 1582-5523.
Popescu, Simona, *Sensul poeziei, astăzi*, în Gheorghe Crăciun, *Competiția continuă. Generația 80 în texte teoretice*, Pitești, Editura Vlasie, 1994
Terian, Andrei, *Andrei Bodiu: radicalizarea programatică a prozaismului*, în *Cultura literară* nr. 485 din 19 septembrie, 2014**.**
Vancu, Radu, *Elegie pentru uman - o critică a modernității poetice de la Pound la Cărtărescu*, București, Humanitas, 2016.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

ORTHOGRAPHIC PARTICULARITIES OF THE OTHODOX CATECHETIC LANGUAGE FORM THE XXIST CENTURY

Alexandra Ioana Dângă

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: Religious language has bearly started being studied from a linguistic point of view, therefore a specific analysis would be appropriate and relevant. The discourse of the so-called "catechisms", which are religious texts presenting the dogmatic principles of one church, is the result of a cultic evolution in time and space. There are orthographical, morphological, lexical, semantic, syntactical differencies between the religious and the secular language, thus we shall refer to the first kind of particularities into the study below, orthographical particularities.

Keywords: catechism, text, discourse, orthographic discontinuities

Catehismele ortodoxe, excurs istoric

Limbajul religios al fiecărei confesiuni este rezultatul unei evoluții în timp, diacronice, ceea ce relevă un limbaj individualizat prin sintaxă și logică proprii. Din punctul de vedere al istoriei limbii literare, trebuie să menționăm că limbajul religios a fost primul care s-a format, având ca evoluție ulterioară limba română literară modernă (în sec. al XVIII-lea, norma limbajului bisericesc s-a impus și a generalizat subdialectul muntenesc în cărțile românești tipărite; tot în acest secol s-au diferențiat cele două domenii – cel religios și cel laic - , astfel individualizându-se cele două limbaje în direcții proprii). În perioada socialistă, limbajul religios nu a reprezentat o preocupare pentru lingviști, dar nici pentru scriitorii bisericești; atitudine care a generat, la fel ca în beletristică, o „literatură de sertar", care s-a revanșat după '89.

Din punct de vedere istorico-religios, în sec. XIV-XV, românii ortodocși din Hunedoara au trecut la catolicism datorită unor privilegii oferite de regalitate; ulterior, câțiva din nobilii români catolici au trecut la protestantismul în formă calvină. Protestantismul circumscrie un rit simplificat, redus la cântări biblice și rugăciuni, conform principiului reformat al autorității supreme a Sfintei Scripturi (*sola Scriptura*). Catolicismul a suferit un real declin odată cu apariția reformei, însă a întreprins acțiuni de reabilitare cu ajutorul iezuiților trimiși de la Roma. Reforma inițiată de Martin Luther, Jean Calvin sau Ulrich Zwingli nu a avut ecou printre români, doar printre maghiari, sași, secui; totuși, meritul acestor reforme a fost introducerea limbii naționale în biserică și traducerea cărților religioase în română.

Reformele protestante și-au stabilit învățăturile, și-au mărturisit, în parte, statutul de doctrine inspirate/revelate, au introdus doctrina autorității unice a Scripturii (*Sola Scriptura* - dogmă prin care tezaurul revelației este cuprins doar în Sfânta Scriptură, singura inspirată de Dumnezeu) și

doctrina îndreptării numai prin credință (*sola fide*). Mărturisirile Reformei sunt: *Catehismul de la Geneva* (1536), al lui Jean Calvin, *Mărturisirea de la Augsburg* (1530), *Formula concordiei, Articolele de la Copenhaga, Catehismul racovian, Prima mărturisire baptistă de la Londra, Mărturisirea baptistă de la Filadelfia* (1688),*Catehismul de la Heidelberg, Prima mărturisire helvetică, A doua mărturisire helvetică, Adevărata mărturisire de credință* din sec. al XVI-lea, *Mărturisirea de credință de la Westminster* din sec. al XVII-lea, *Mărturisirea scoțienilor, Mărturisirea boemă, Cele șaizeci și șapte de articole* ale lui Ulrich Zwingli (1523), *Prima mărturisire de la Basel, Mărturisirea belgiană* (1561)*, Articolele saxone despre cercetare (1592), Articolele irlandeze ale religiei* (1615), *Mărturisirea valdesienilor (1655), Declarația de la Savoia* (1658) etc.[1]

Biserica a fost pusă în situația de a-și apăra doctrina de erezii, abateri, care au început să schimbe învățăturile revelate; de aceea, s-au constituit Sinoadele, Conciliile, tocmai pentru a da răspunsuri autorizate, sub formă de dogme (dogmele sunt neschimbabile, au caracter biblic, ecleziologic); acestea din urmă au fost restituite credincioșilor sub forma canoanelor, crezurilor, simbolurilor și mărturisirilor de credință sau sub forma catehismelor[2]. Se subînțelege, astfel, rigoarea discursului catehetic din punct de vedere lingvistic, pentru că acesta exprimă acurat și precis dogmele confesionale.

În faza de început a învățământului religios (sec. al XIV-lea) în spațiul carpato-danubiano-pontic, mănăstirile erau adevărate focare de cultură, iar cărțile religioase au fost tipărite cu ajutorul călugărilor, preoților, ierarhilor (spre exemplu, diaconul Coresi scoate la iveală, prin traducere, *Tâlcul Evangheliilor* – Brașov, 1564 - , apare mai târziu *Evanghelia învățătoare de la Govora* – 1642 - , mitropolitul Simion Ștefan tâlcuiește *Noul Testament* – Alba Iulia, 1648 - , mitropolitul Varlaam al Moldovei traduce *Cartea românească de învățătură...* – Iași, 1643 – și *Mărturisirea Ortodoxă* – 1643 - , mitropolitul cărturar Dosoftei scrie *Psaltirea în versuri* – 1673 -, *Biblia lui Șerban* apare la 1688, iar ceva mai târziu ies la iveală și *Didahiile* lui Antim Ivireanul etc.)[3]. Traducerile, cazaniile, cărțile de cult au avut scop religios, în primul rând (de a tălmăci sensul învățăturii lui Hristos, de a educa moral, de a cultiva credincioșii), dar, mai mult, s-a consolidat limba națională și s-a conștientizat necesitatea unei unități statale, s-au înlăturat barierele lingvistice dintre români, iar prin scrierile mitropolitului Varlaam s-a cristalizat varianta literară munteană ca normă unică supradialectală, pe când *Didahiile* lui Antim Ivireanul au simplificat sintaxa ambiguă și complicată a traducerilor, iar meritul real al autorului este de a fi exploatat posibilitățile de expresie ale limbii de atunci, reușind să contureze un limbaj comprehensibil oamenilor de rând.

Șirul catehismelor în limba română, în spațiul carpato-dunărean, începe cu binecunoscutul *Catehism românesc de la Sibiu* (1544), care nu s-a păstrat până astăzi, și continuă cu *Catihismul calvinic* (Prisaca, 1642), care a stârnit reacția mitropolitului Varlaam al Moldovei, concretizată în *Răspunsurile la Catehismul calvinesc* (Suceava, 1645). În secolul al XVI-lea, reformele luterană, calvină și husită promovau ideea introducerii limbii naționale în Biserică, concepție care s-a răspândit cu repeziciune printre români, dovadă fiind traducerile ulterioare multiple în limba

[1] Nici în istoriografia religioasă nu sunt cuprinse toate articolele, mărturisirile de credință, simbolurile, crezurile, catehismele apărute, ci doar cele reprezentative, care au avut un impact politico-religios în epocă, de aceea, nici noi nu le putem contabiliza pe toate.

[2] vezi toate crezurile și mărturisirile de credință creștine, din toate timpurile în Jaroslav Pelikan, *Credo, Ghid istoric și teologic al crezurilor și mărturisirilor de credință în tradiția creștină,* Ed. Polirom, 2010, p. 13-29.

[3]Dumitru Călugăr,*Catehetica*, ed. a III-a, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2002, pp. 66-68.

maternă. La 1691 s-a publicat *Mărturisirea ortodoxă,*împotriva propagandei iezuite, a lui Petru Movilă, mitropolitul Kievului, tradusă de Radu Greceanu la Buzău, catehismul fiind considerat „cel dintâi text românesc de teologie superioară tipărit”[4]. Această mărturisire de credință, extrem de apreciată de lumea răsăriteană și apuseană, a fost tradusă în slavonă, latinește, rusă, bulgară, sârbă, maghiară, germană, olandeză, engleză, română (18 ediții) și neogreacă (15 ediții), împărțită conform celor 3 virtuți teologice, credința, nădejdea și dragostea (structura devine un model pentru multe catehisme ulterioare [5]). Prin catehismul lui Petru Movilă s-a reușit stăvilirea propagandei uniate catolice în Răsărit, *Mărturisirea Ortodoxă* devenind o „pavăză” răsăriteană împotriva prozelitismului celor de altă confesiune.

Abia în sec. al XX-lea apar texte specializate, științifice, menite de a educa religios o anumită comunitate sau de a apăra o învățătură de credință de erezii (învățături care nu erau în concordanță cu discursul original). În 1942 se retipărește *Mărturisirea ortodoxă*, însă nu are succes datorită particularităților limbii de sec. XVII. Totuși, *Mărturisirea* lui Petru Movilă a stat la baza *Învățăturii de credință creștină ortodoxă* din 1952, publicată la începutul instaurării regimului comunist. Acest text, apărut din inițiativa patriarhului Justinian, a fost adaptat limbii literare și, ca dovadă a ecoului avut, a fost reeditat în 1992 la București, în 1993, 1996 la Oradea, în 2003 (*Credința Ortodoxă*) la Iași și în 2009 la Cluj. Acest catehism reeditat constituie varianta oficială a Bisericii Ortodoxe Române, celelalte versiuni fiind fie catehisme locale, editate de anumite episcopii pentru necesitățile spirituale ale vremii, fie traduceri din limbile slave. Astfel, au apărut următoarele texte de învățătură ortodoxă: *Catehismul creştinului dreptcredincios* (1956), apărut la Sibiu sub îngrijirea mitropolitului Iustin Moisescu (alcătuit de preoții Dumitru Belu, Isidor Todoran și prof. Iorgu Ivan), reeditat cu o seamă de îmbunătățiri în 1990 la Sibiu (ediție revizuită de arhidiaconul Gheorghe Papuc și redenumită *Catehism ortodox*), în 1994 la Deva și în 2011 la Cluj (apărută din nou sub denumirea de *Catehism Ortodox)*. Traducerile catehetice din limbile rusă și sârbă *Credința sfinților – Catehismul Bisericii Ortodoxe* (2004) și *Catehismul ortodox* (2007), *Viu este Dumnezeu: catehism ortodox* (2009, 2016) sunt sau nu avizate de specialiști în lingvistică. Atât în cultul ortodox, cât și în cultele apusene, iau naștere catehisme dedicate copiilor sau creștinilor puțin cunoscători - texte catehetice reduse la câteva pagini, care primesc denumirea de *Micul Catehism* sau *Mic catehism ortodox pentru copii și elevi*[6]. Astfel, corpusul nostru de texte catehetice cuprinde variantele actualizate ale catehismelor de sec. XX, dar și traduceri din limbi slave: *Învățătura de credință ortodoxă* (1990[7], 1992[8], 1993[9],1996[10], 2003[11], 2009[12], 2015[13])[14], *Catehismul creştinului drepcredincios*(1994[15], 2011[16])[17],

[4] Eugen Munteanu, *Lexicologie biblică românească*, Ed. Humanitas, București, 2008, p. 198.
[5] vezi C.O.: 2011 „Prin aceste trei virtuți creștine stăm în legătură de fii cu Părintele ceresc; ele sunt cele trei mijloace prin care ne facem bineplăcuți lui Dumnezeu și dobândim fericirea”, p. 16.
[6] În studiul nostru nu vom aborda catehisme pentru copii sau catehisme schematizate, ci doar catehisme de primă mână, publicate în ultimul deceniu al sec. al XX-lea și în secolul următor, atât catehisme oficiale ale B.O.R. și B.R.C., cât și locale, tipărite pentru folosul sufletesc al credincioșilor unei episcopii.
[7] *Catehism ortodox*, Ed. Mitropoliei Ardealului, Sibiu, 1990 (prescurtare C.O.: 1990).
[8] *Învățătura de credință ortodoxă*, București, Ed. EIMBOR , 1992 (prescurtare Î.C.O.: 1992).
[9] *Învățătura de credință ortodoxă*, Cluj-Napoca, Ed.Renașterea, 1993 (prescurtare Î.C.O.: 1993).
[10] *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, Oradea, Ed. Imprimeria de Vest, 1996 (prescurtare Î.C.C.O.: 1996)
[11] *Credința ortodoxă*, Iași, Editura Trinitas, 2003 (prescurtare C.O.: 2003).
[12] *Învățătura de credință ortodoxă*, Cluj-Napoca, Ed.Renașterea, 1993 (prescurtare Î.C.O.: 2009).
[13] *Învățătura de credință ortodoxă, Bucureşti,* Ed. Institutul Biblic si de Misiune al Bisericii Ortodoxe Romane, 2015 (prescurtare Î.C.O.: 2015).
[14] Fiind aceeași ediție, vom folosi pentru analiză textul *Credință ortodoxă* (C.O.: 2003).

Credința sfinților – Catehismul Bisericii Ortodoxe (2004)[18], *Catehismul ortodox* (2007)[19], *Viu este Dumnezeu: catehism ortodox* (2009[20], 2016[21])[22]

2.1.1. Particularități ortografice

În limbajul catehetic, la fel ca în limbajul biblic, liturgic, omiletic etc., s-a impus scrierea *Iisus Hristos* în virtutea tradiției bisericești: această grafie s-a generalizat în sec. al XVI-lea și prezintă un continuum ortografic până astăzi. Numele *Iisus Hristos* a intrat în limba română din greacă, pe filieră slavonă, astfel încât, atât *Biblia* de la 1688, cât și anterior, în *Noul Testament* din 1648, *Iisus* apare cu doi [i]. A existat o perioadă în care s-a folosit forma neetimologică, *Isus*, grafie folosită destul de mult în vechile traduceri din slavonă, dar, după cum menționam mai sus, scrierea s-a uniformizat în ultimul deceniu al sec. al XVII-lea, adică s-a revenit la grafia cu doi [i][23]. *Hristos*[24] (echivalentul termenului ebraic *Messiah*), pe de altă parte, este tot de origine greacă și își păstrează până astăzi, în cultul ortodox, forma etimologică. În limba ebraică, *Joshua* înseamnă „Domnul este mântuirea" sau „Mântuitorul". Eugen Munteanu susține într-o conferință a Academiei Române că grafierea *Iisus* în cărțile religioase, în cele cinci secole de uz, trebuie văzută supranormativ, ca un „consens supraconfesional"[25].

Alte specificități ale discursului catehetic ortodox sunt reprezentate de scrierea cu majusculă[26] a următoarelor denumiri ale divinității sau referiri la aceasta, referințe la Fecioara Maria, sfinți, cărți etc.:

- **nume proprii divine și adj. care reflectă însușiri ale divinității**: „Descoperirea dumnezeiască ne învață însă că acest Dumnezeu, unul după ființă, este în trei persoane: Tatăl, Fiul și Sf. Duh" (C.O.: 2003, 53); „Pentru că *Dumnezeul* nostru *Preasfânt*..." (C.B.O.: 2004, 16); „Cred într-*Unul Dumnezeu*, *Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul* cerului și al pământului [...] și într*u Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care* din *Tatăl S*-a născut mai înainte de toți vecii" (*ibidem*, 32); „El este *Creator* și *Proniator*" (*ibidem*, 34); „Hristos, ca veșnic *Arhiereu* și *Cap al Bisericii*..." (*ibidem*, 95); „*Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mesia*" (*ibidem*, 129); „*Sfânta Treime în Unime*" (*ibidem,* 115); „Căci Dumnezeu a făcut lumea din bunătate și, fiind *Atotbun*, n-a lăsat

[15] E. Șortan, *Catehismul creștinului drepcredincios,* Ed. Polidava, 1994 (prescurtare C.C.D.:1994).
[16] *Catehism ortodox*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2011 (prescurtare C.O.: 2011)
[17] Din nou, deoarece toate catehismele reprezintă variante ale originalului din 1956, vom întrebuința versiunea cea mai recentă, *Catehism ortodox* (C.O.:2011)
[18] Sfântul Nicolae Velimirovici, *Credința sfinților – Catehismul Bisericii Ortodoxe*, București, Ed. Sofia, 2004 (prescurtare C.B.O.:2004).
[19] Sfântul Filaret, *Catehismul Ortodox*, traducere de Gheorghiță Ciocioi, Ed. Cartea Ortodoxă, Bucureşti, 2007 (prescurtare C.O.:2007).
[20] *Viu este Dumnezeu: catehism ortodox*, traducere de Ioan Nicolae, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2009.
[21] *Viu este Dumnezeu: catehism ortodox*, traducere de Ioan Nicolae, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2016.
[22] Vom folosi spre analiză ediția cea mai recentă, cea din 2016 (prescurtare V.D.C.O.: 2016).
[23] Simona Goicu, *Termeni creştini în onomastica românească*, Ed. Amphora, Timişoara, 1999, p. 18-19.
[24] În cultul catolic se păstrează forma *Cristos*, după latinescul *Christos.*
[25] Eugen Munteanu, *Un caz de insconsecvență ortografică cu motivație confesională: I(i)sus H(Ch)ristos*, Conferințele Academiei Române, EAR, București, 2008, p. 15-16.
[26] cf. *DOOM - Dicționarul Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române* (editia a II-a, revăzută și adăugită), Ed. Univers Enciclopedic, București, 2005, p. LVIII, „Se scriu cu litere **mari** [...] **realităţi cu caracter religios**, ca *Sfânta Scriptură, Sfântul Mormânt, Sfântul Munte*, iar în textele **bisericeşti** şi alte substantive (*Atotţiitorul, Domnul nostru Isus Hristos, Părinte*), precum şi **pronumele** şi adjectivele pronominale **referitoare la Dumnezeu** sau la **Isus Hristos** (*ne rugăm Ţie, Doamne; mare mila Ta*)".

pradă pierzării pe om...” (C.O.: 2011, 24); „De aceea, numim pe *Mântuitorul Dumnezeu-Om*...” (*ibidem*, 27); „*Duhul Sfânt* este *Dumnezeu* adevărat, ca și *Tatăl* și *Fiul*” (*ibidem*, 36);

- **subst**. **comune care devin proprii prin încărcătura simbolică, cu referire la Hristos sau la Sfânta Treime:** cf. „Simbolul *Mielului* nu va sfârşi niciodată de a se manifesta în vecii vecilor, până în eternitatea lumii ce va să vie” (V.D.C.O.: 2016, 149);
- **pronume sau adj. pronominale cu referință divină**[27]:„[Hristos, *n.n.*] *S*-a smerit pe *Sine* ca nimeni altul și *Și*-a pus viața *Sa* pentru noi” (C.O.: 2003, 77); „Și multe altele ca acestea le-a grăit *El* [...], astfel încât oamenii se minunau de (cunoașterea) știința *Sa*” (C.B.O.: 2004, 9); „Numai *Cel* născut, nu făcut, Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, are dreptul de a-*L* numi pe Dumnezeu «Tatăl *Meu*»” (*ibidem*, 139);
- **substantivul *biserică* și determinanții lui:** „*Biserica Ortodoxă* are acest adevăr de la Dumnezeu” (C.O.: 2003, 7); „*Biserica Triumfătoare*” (*ibidem*, 61); „*Biserica Cerească*” (*ibidem*); „*Biserica* lui Hristos este *Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească*” (*ibidem*, 63);
- **grupuri nominale referitoare la Fecioara Maria:**cf. „*Sfânta Maria, Maica* Lui, aleasă pentru curăția ei...” (C.O.: 2003, 93); „De ce o numim pe *Fecioara Maria Maica Domnului, Născătoare de Dumnezeu*?” (C.B.O.: 2004, 41);
- **subst. cu referință la textele sfinte, cărți de cult, mărturisiri de credință, legi:** cf. „Colecția cărților sfinte ale *Vechiului* și *Noului Testament* se numește *Sfânta Scriptură* sau *Biblia*” (C.B.O.: 2004, 15); „*Cartea lui Iosua Navi, Cartea Judecătorilor, Cele patru cărți ale Regilor, Două cărți ale Cronicilor (Paralipomena), Cartea lui Ezdra, Cartea lui Neemia, Cartea despre Estera* [...], *Cartea lui Iov, Cartea Psalmilor, Cartea Pildelor lui Solomon, Ecclesiastul, Cântarea Cântărilor*” (*ibidem*, 17-18); „*Cartea Înțelepciunii lui Solomon* și *Cartea Înțelepciunii lui Isus*, fiul lui Sirah” (*ibidem,* 19);„...așa cum este scris în *Evanghelii*, în *Faptele Apostolilor*, în *Epistolele Apostolilor* și în *Apocalipsă*” (*ibidem*, 48);„...cărțile *Octoih* și *Triod*” (*ibidem*, 175); „Există mai multe mărturisiri de credință, cum ar fi: *Simbolul Apostolic, Simbolul Sfântului Atanasie cel Mare* și *al Sfântului Grigorie al Neocezareei*” (C.B.O.: 2004, 31); „...porunci ale *Legii celei Noi*” (*ibidem*, 131); „...iubirea pentru Dumnezeu și pentru aproapele nostru desăvârșește întreaga *Lege Veche*” (*ibidem*, 132);
- **subst. referitoare la cele 3 virtuție teologice, tradiții, rugăciuni:** cf. „Din Catehismul ortodox învățăm, mai întâi, ce să credem și să mărturisim, adică despre *Credință* [...], despre *Nădejde* [...], despre *Iubire*” (C.O.: 2011, 16); „Care este mai veche: *Sfânta Scriptură* sau *Sfânta Tradiție*? (*ibidem*, 25); „*Sfânta Tradiție* sau *Predania* este *Învățătura de credință* descoperită de Dumnezeu” (C.O.: 2011, 14); „Care este a cincea cerere din *Rugăciunea Domnească*?” (*ibidem*, 145); „*Acatistele* și *Paraclisele* sunt slujbe compuse din rugăciuni și cântări de laudă și de cerere...” (C.O.: 2011, 96);
- **subst. care denumesc cete îngerești, profeți, apostoli, evangheliști, mucenici și mucenițe, episcopi, arhiepiscopi:** cf. „Există nouă cete îngerești: *Scaunele, Heruvimii și Serafimii, Domniile, Stăpâniile, Puterile, Începătoriile, Arhanghelii* și *Îngerii*” (C.B.O.: 2004, 35); „[profeții mari și mici sunt, *n.n.*] *Isaia, Ieremia, Iezechiel, Daniel, Osea,*

[27]În limbajul bisericesc catolic, pronumele și adj. pronominale care au ca referent Divinitatea, nu se ortografiază cu majusculă.

Amos, Miheia, Ioil, Avdie, Iona, Naum, Avacum, Sofonie, Agheu, Zaharia, Maleahi" (C.B.O.: 2004, 19); „pravilele privind disciplina bisericească ale *Sfântului Vasile cel Mare* [...], scrierile *Sfinților Părinți*" (*ibidem*, 26); „*Patriarhul, Mitropolitul sau Arhiepiscopul...*" (*ibidem*, 64);

- **grupuri nominale referitoare la obiecte liturgice, sinoade, sărbători și posturi:** cf. „Sfintele vase sunt: *Discul* [...], *Potirul* [...], *Steluța* [...], *Copia* [...], *Lingurița* [...]. La acestea se adaugă cele trei *Acoperăminte...*" (C.O.: 2011, 84); „În mijlocul altarului se găsește *Sfânta Masă* (*Prestolul* sau jertfelnicul)" (*ibidem*, 81); „Pe *Sfânta Masă* se află: *Antimisul, Evanghelia, Chivotul...*" (*ibidem*, 82);„icoana *Cinei celei de Taină*" (C.O.: 2011, 80-81); „*Învierea* și *Înălțarea* Sa cele mai presus de fire" (C.B.O.: 2004, 23); „*Pogorârea Duhului Sfânt...*" (*ibidem*, 23); „[Praznicele închinate lui Iisus Hristos, *n.n.*] sunt: *Nașterea Domnului, Botezul Domnului, Întâmpinarea Domnului, Duminica Floriilor, Vinerea Mare, Învierea, Înălțarea, Pogorârea Sfântului Duh, Schimbarea la Față, Înălțarea Sfintei Cruci*" (*ibidem*, 170); „[Praznicele mari închinate Fecioarei Maria, *n.n.*] sunt: *Nașterea Preasfintei Fecioare Maria, Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, Bunavestire, Adormirea Maicii Domnului*"(*ibidem*); „Există patru posturi de mai multe zile, cu o durată diferită: *Postul Crăciunului* [...]; *Postul Paștelui* [...]; *Postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel* [...]; *Postul Sfintei Născătoare de Dumnezeu*" (*ibidem*, 173); „Alte posturi mai sunt: *Ajunul Botezului Domnului, Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul, Înălțarea Sfintei Cruci*" (*ibidem*, 174);
- **subst. referitoare la numele cântărilor bisericești, a slujbelor bisericești, a tainelor și a momentelor care compun Liturghia:** „Fericirile alcătuiesc *Antifonul* din urmă" (C.O.: 2003, 251); „Există șapte *Sfinte Taine: Botezul, Împărtășania (Euharistia), Spovedania (Pocăința), Preoția, Nunta* sau *Cununia* și *Maslul*" (C.B.O.: 2004, 69); „[În Biserică, *n.n.*] se săvârșește *Sfânta Jertfă și Taină* a dumnezeiești*i Cuminecături*" (C.O.: 2011, 79); „Cele mai însemnate slujbe bisericești sunt: *Sfânta Liturghie*, cele șapte *Laude*, slujbele Sfintelor Taine și *Ierurgiile*" (C.O.: 2011, 82); „Părțile mari ale Sfintei Liturghii sunt trei: *Proscomidia, Liturghia celor chemați* și *Liturghia credincioșilor*" (*ibidem,* 85); „Cele șapte laude sunt: *Miezonoptica* [...], *Utrenia cu ceasul întâi* [...], *Ceasul al treilea* [...], *Ceasul al șaselea* [...], *Ceasul al nouălea* [...], *Vecernia* [...], *Pavecernița(Dupăcinarea)"* (*ibidem*, 93-94); „Există șapte *Sfinte Taine: Botezul, Împărtășania (Euharistia), Spovedania (Pocăința), Preoția, Nunta* sau *Cununia* și *Maslul*" (C.B.O.: 2004, 69); „La aceste șapte *Sinoade Ecumenice...*"(C.B.O.: 2004, 26);
- **subst. comune ce denumesc zile ale săptămânii, având sens simbolic:** cf. „Ziua *Duminicii* o cinstim pentru că..." (C.O.: 2011, 96); „Domnul nostru Iisus Hristos a înviat din morți *Duminica*" (C.B.O.: 2004, 113); „În *Vinerea Mare* a biruit păcatele noastre" (*ibidem*);
- **numerale cardinale/ordinale cu valoare adj. și semnificație simbolică**: cf. „*Prima* Sa Venire a fost în mare smerenie, spre a sluji oamenilor și spre a Se jertfi pentru ei. *A Doua* Sa Venire va fi cu mărire și cu slavă spre judecata oamenilor, vii și morți" (C.B.O.: 2004, 51);
- **grupuri nominale referitoare la eshatologie**: „...taina *Împărăției lui Dumnezeu* ca scop final al vieții pământești a omului [...], taina învierii din morți, a *Judecății de Apoi* și a vieții veșnice" (C.B.O.: 2004, 8); „Când va fi a *Doua Sa Venire, Judecata de Apoi* și

sfârșitul lumii?" (*ibidem*, 53); „La *Judecata*cea de obște, care se mai numește și *Înfricoșătoarea Judecată*" (*ibidem*, 72);

Ceea ce trebuie să menționăm este faptul că densitatea termenilor și a sintagmelor scrise cu majusculă manifestă uneori și inconsecvențe ortografice. În catehismele oficiale[28] ale Bisericii Ortodoxe Române nu întâlnim discontinuități în ceea ce privește scrierea unui termen cu majusculă[29], însă, în catehismele locale și în traduceri găsim variate neconcordanțe în ortografiere: spre exemplu, adj. pronominal de întărire cu referire la divinitate este ortografiat cu literă mică „Dumnezeu însuși" (C.O.: 2003, 7); de asemenea, fragmentul din *Simbolul de credință* niceo-constantinopolitan „Lumină din Lumină", fiind o metonimie cu referire la Fiul lui Dumnezeu, este scris „Lumină din lumină" în traducerea (C.B.O.: 2004, 32), deși la pag. 38 este scris cu majusculă[30]; termenul „satana" prezintă aceleași discontinuități în scrierea cu literă mare „Ce eveniment a întărit mai presus de toate biruința lui Hristos asupra *Satanei*?" (C.B.O.: 2004, 46) sau cu literă mică „[Păcătoșii, ateii, *n.n.*] într-un cuvânt, stau de partea *satanei*, împotriva lui Dumnezeu" (*ibidem*, 74). Termenii religioși *cruce, arhiereu, biserică sau laude* se scriu, în funcție de context, cu sau fără majusculă[31].

În concluzie, în textul catehetic se impune scrierea cu majusculă în ceea ce privește numirea divinității sau denumirile metonimice, referințele la Fecioara Maria, la sfinți, slujbe religioase, cărți etc. Însă, creativitatea și ambiguitatea sunt privite cu suspiciune, datorită faptului că limbajul religios folosit în acest tip de literatură „didactică" trebuie să redea cu acuratețe dogmele de credință ale fiecărui cult; astfel, limbajul științific trebuie să corespundă cu știința, pe care, de altfel, o reprezintă. În același timp, e dificil, după cum susține și Rodica Zafiu, de păstrat proporțiile echilibrate între „conservatorism – deci arhaicitate, respectare a dogmei și a unei terminologii specifice, riguroase – și inovație, apropiere de stiluri moderne ale limbii, accesabilitate"[32].

BIBLIOGRAPHY

a. Izvoare

Catehism ortodox, Ed. Mitropoliei Ardealului, Sibiu, 1990.
Învățătura de credință ortodoxă, București, Ed. EIMBOR, 1992.
Învățătura de credință ortodoxă, Cluj-Napoca, Ed.Renașterea, 1993.
Învățătura de credință creștină ortodoxă, Oradea, Ed. Imprimeria de Vest, 1996.
Credința ortodoxă, Iași, Editura Trinitas, 2003.
Învățătura de credință ortodoxă, Cluj-Napoca, Ed.Renașterea, 1993.
Învățătura de credință ortodoxă, Bucureşti, Ed. Institutul Biblic si de Misiune al Bisericii Ortodoxe Romane, 2015.

[28]C.O.: 2003, cu variantele Î.C.O.: 1990 , 1992 , 1993 ,1996, 2009, 2015.
[29]Cu excepția ortografierii cu majusculă a sintagmei „Sfânta cruce" în index-ul întrebărilor față de întrebarea din conținut „Cum se face semnul sfintei cruci...?" (C.O.: 2003, 193).
[30] vezi scrierea „lumină din lumină" (C.O.: 2011, 26), explicată astfel „Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat, ca și Tatăl, are aceeași Ființă, aceeași dumnezeire, cu aceleași însușiri dumnezeiești ca și Tatăl din care S-a născut, așa cum o lumină este la fel cu lumina din care s-a aprins. Cuvintele «lumină din lumină» sunt numai o asemănare, căci taina nașterii Fiului din Tatăl nu poate fi pătrunsă de mintea omenească."
[31] vezi *cruce* (C.O.: 2011, 31); *arhiereu* (C.O.: 2011, 25); *Biserică* (C.O.: 2011, 39); *laude* (C.O.: 2011, 93).
[32] Rodica Zafiu, *Diversitate stilistică în româna actuală*, Ed. Universității din București, 2001, p. 162.

Sfântul Filaret, *Catehismul Ortodox*, traducere de Gheorghiță Ciocioi, Ed. Cartea Ortodoxă, Bucureşti, 2007.
Șortan, E., *Catehismul creştinului drepcredincios,* Ed. Polidava, 1994 *Catehism ortodox*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2011.
Velimirovici, Nicolae *Credința sfinților – Catehismul Bisericii Ortodoxe*, București, Ed. Sofia, 2004.
Viu este Dumnezeu: catehism ortodox, traducere de Ioan Nicolae, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2009 (reeditare 2016).

b. **Studii de referință**

Călugăr, Dumitru *Catehetica*, ed. a III-a, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2002.
Goicu, Simona *Termeni creștini în onomastica românească*, Ed. Amphora, Timișoara, 1999.
Munteanu, Eugen, *Lexicologie biblică românească*, Ed. Humanitas, București, 2008.
Munteanu, Eugen, *Un caz de insconsecvență ortografică cu motivație confesională: I(i)sus H(Ch)ristos*, Conferințele Academiei Române, EAR, București, 2008.
Pelikan, Jaroslav, *Credo, Ghid istoric și teologic al crezurilor și mărturisirilor de credință în tradiția creștină,* Ed. Polirom, 2010.
Zafiu, Rodica, Diversitate stilistică în româna actuală, Ed. Universității din București, 2001

c. **Dicționare**

DOOM - Dicționarul Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române (editia a II-a, revăzută și adăugită), Ed. Univers Enciclopedic, București, 2005.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

THE TYPOLOGY OF COMOARA DENOMINATIONS IN THE TOPONYMY FROM OLTENIA AND MUNTENIA

Iustina Burci

Scientific Researcher II, PhD, "C.S. Nicolăescu-Plopșor" Research Center of the Romanian Academy, Craiova

Abstract: *The names of places, registered in any region, are complexly related, through a reciprocal conditioning, to the geography and history of the specific area; they are dependent, in the same time, on the way people perceive the environment, on the way they projected their own experiences on the geographic objects (as in the case of the direct creators or witnesses of a certain name), and also on the fact that they try to explain, post factum, certain denominations. From the category of the toponyms whose emerging is positioned closely between the truth and the legend, we are to analyse, in the present work, those that refer to an element that stirred the imagination of many people along the time: Comoara – the treasure. Based on the information that already exists in Oltenia and Muntenia, we have analysed these denominations from the typological point of view, along with their frequency, in the two regions.*

Keywords:*toponymy, treasure, legend, structure, frequency*

Iorgu Iordan afirma că toponimia poate fi considerată „istoria nescrisă a unui popor, o adevărată arhivă, unde se păstrează amintirea atâtor evenimente, întâmplări şi fapte mai mult ori mai puţin vechi sau importante, care s-au petrecut de-a lungul timpurilor şi au impresionat într-un chip oarecare sufletul popular"[1].

Unul dintre elementele care au impresionat şi înflăcărat în mod constant imaginaţia umană, cu urmări (și) în plan toponimic, a fost cel legat de existenţa unor comori ascunse pe teritoriul sau în proximitatea unor sate româneşti. Puţine sunt comunităţile în al căror folclor local nu figurează legende despre comori; o mare parte dintre acestea sunt plasate sub semnul miticului și al magicului, în timp ce „multe altele sunt adevărate, căci se mai ivesc și astăzi"[2]. Existența lor se află, așadar, la mijlocul drumului dintre fabulos și real, iar în acest ultim spațiu, căutătorii de comori sunt animați, de regulă, de dorința concretă de schimbare bruscă și radicală a condiției materiale.

Comorile[3] au fost ascunse de către persoane cu statut social diferit, în împrejurări și în locuri dintre cele mai diferite.

[1] Iorgu Iordan, *Toponimia românească,* Bucureşti, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963, p. 2.
[2] Tudor Pamfile, *Mitologie românească,* ediție îngrijită și prefațată de Iordan Datcu, București, Editura Grai și Suflet, 2000, p. 287.
[3] Bune – lăsate să le „găsească al cui va fi norocul" sau rele – îngropate de oameni răi ori zgârciți, care, nedorind să le lase nimănui, „mai bine îi îngropau în pământ (banii-n.n.) și îi afuriseau" (Tudor Pamfile, *op. cit.*, p. 294).

Astfel, de o parte se situează jefuitorii – persoane (sau grupuri de persoane) aflate, în general, la limita societăţii sau chiar în afara ei: hoţi, haiduci, bandiţi, tâlhari – care, după ce prădau, ascundeau adesea banii sau obiectele furate în locuri numai de ei ştiute: „În Plaiul Cloşani, din Mehedinţi, se spune că un haiduc pe nume Lupşa Fara ar fi ascuns mai multe comori. Haiducul, care ar fi trăit pe la jumătatea secolului al XVIII-lea, jefuia boieri, greci şi turci, ascunzând banii în scorburi şi peşteri. Ucis de turcii din Ada Kaleh, Fara n-a mai apucat să se bucure de bani, iar ascunzătorile comorilor sale au rămas necunoscute”[4]. Rădăcinile fenomenului coboară adânc în istorie, până în perioada „…dacică sau medievală. De multe ori erau atacate caravanele şi convoaiele care duceau haraciul, tributul sau prada la Roma, Stambul, Buda sau Viena”[5].

De cealaltă parte se află jefuiţii – „oameni bogaţi, boieri, hangii, cârciumari, dregători care, de frica tâlharilor, mai ascundeau din avere pe ici-colo, pe te miri unde. Multe dintre acele ascunzători sunt şi astăzi neatinse”[6]: „… în comuna Stejari, în Gorj, aurul joacă noaptea lângă un copac. Aici se spune că un boier pe nume Aurică Dădulescu a îngropat un cazan cu bani de aur, sădind acolo un scoruş, pentru a-şi aduce aminte locul ascunzătorii”[7]. Indiferent dacă erau bogați ori mai puțin înstăriți, cu toții și-au ascuns, de-a lungul vremii, multul sau puținul, de teamă ca agoniseala lor „să nu încapă cu sila în mână străină”[8]: turci, tătari, muscali etc.

Alteori, nu au existat nici jefuiţi, nici jefuitori, ci doar situaţii care au necesitat punerea la adăpost a bogățiilor: oamenii simpli – „… de frica cheltuielii, ori în așteptarea unei folosințe de mai târziu, cum ar fi comândarea trecerii la viața de veci”[9], cei avuți, din diverse alte motive – în comuna Padeş, de exemplu, se crede că domnitorul Tudor Vladimirescu ar fi ascuns, înainte de începerea revoluției pe care a condus-o, o comoară[10]. Un alt revoluționar, prinţul sârb Milos Obrenovici, a tăinuit în munții care străjuiesc Defileul Dunării, atunci când a trecut fluviul, o comoară formată dintr-o cantitate foarte mare de aur, arme şi provizii[11].

În ceea ce privește locurile alese drept ascunzători, acestea sunt destul de variate, adesea în legătură directă cu ingeniozitatea oamenilor: în vatra focului, sub pat, sub pragul ușii, în grajd sub iesle, în dosul casei, în inima carului, în pereții bisericilor[12] etc. De cele mai multe ori însă,

[4] http://jurnalul.ro/editie-de-colectie/povestea-aurului/despre-blesteme-si-comori-ascunse-520119.html - site accesat la data de 15.04.2018.
[5]https://detech-metaldetectors.ro/articole/comorile-romaniei-inca-nedescoperite-legende-si-controverse-trecut-si-actualitate-aur-si-argint/
[6]*Ibidem.*
[7] Vezi nota 4.
[8] Tudor Pamfile, *op. cit.*, p. 290.
[9]*Ibidem.* De asemenea, printre motive se află „*răsmiriţele, vrăjbile*, când lumea trebuie să se pună la adăpost în grabă” (p. 291).
[10] Vezi nota 4.
[11] Vezi nota 5.
[12] Tudor Pamfile, *op. cit*., pp. 287-288; vezi și Simion Fl. Marian, *Sărbătorile la români*. *Studiu etnografic*, vol. III, *Cincizecimea*, Academia Română, Institutul de arte grafice *Carol Göbl*, București, 1901, p. 250. Obiceiul de a ascunde ceea ce prisosește s-a manifestat la nivelul conștiinței umane universale. Spațiul latin și cel germanic, de pildă, au în comun multe credințe despre existența comorilor și a păzitorilor lor (vezi Tudor Pamfile, *op. cit*., pp. 335-337). În ceea ce privește locurile în care erau tăinuite, se merge tot pe ideea ascunderii acolo unde să nu atragă atenția celorlalți. Din spațiul grecesc, de această dată, vine următorul exemplu: „Grecii din Fanar, care cunoșteau bine drumul, își scoaseră aurul de prin beciuri, din temeliile caselor, de sub grămezile de vechituri și din gunoaiele care acopereau cartierul, încercând să-l convingă pe sultan să le dea tronul Bucureștiului pentru o perioadă cât de scurtă” (Doina Ruști, *Manuscrisul fanariot,* Iași, Editura Polirom, p. 6).

comorile își află „adăpost" în spații mai greu accesibile din afara perimetrului locuit: lacuri, păduri, peșteri, răspântii etc. sau, pur și simplu, în pământ, căci „majoritatea locurilor numite astfel (*Comoara* – n.n.) sunt ridicături de pământ, ceea ce corespunde, în general, superstiţiilor populare despre condiţiile de apariţie a acestui fenomen"[13]. Alteori, „în ruinele cetăţilor vechi au fost găsite monezi sau obiecte de podoabă, ceramică etc., adevărate «comori», mai mult sau mai puţin de preţ. Oamenii le-au zis locurilor *La Comoară, Comoara Bătrână, Comorâşte* etc. Misterul acestor locuri s-a destrămat îndată ce pe locurile numite astfel au fost descoperite urmele unor aşezări vechi, alteori resurse de bogăţii metalifere, comori veritabile ascunse atâta vreme, despre care poporul a avut cândva cunoştinţă, dovadă fiind chiar numele locurilor"[14].

În cazul averilor ascunse în pământ, dacă nu erau lăsate „la noroc"[15], să le găsească persoanele cărora le erau destinate, atunci erau încredințate, spre pază, unor ființe cu puteri oculte și răufăcătoare[16] (*Diavolul*[17], *Știma Banilor, Duhul Banilor, Zmeul*[18]), „care vor să ispitească pe oamenii slabi de fire şi lacomi de bani nemunciţi. Semnul exterior al prezenţei unei comori este flacăra roşie care se arată în timpul nopţii, iar efectele ei asupra celui ce se lasă tentat se manifestă printr-un zbucium sufletesc extraordinar, precum şi prin nenorocirile care-l lovesc mai devreme sau mai târziu"[19].

Urme ale existenței comorilor, fie ele reale sau nu, regăsim și în toponimie, în special în denumirile unor locuri minore[20] din perimetrul sau din afara așezărilor rurale. Această categorie de microtoponime va fi analizată în paginile lucrării noastre; arealul investigat este stabilit la cele două regiuni din sudul ţării: Oltenia şi Muntenia, dicţionarele[21] toponimice realizate pentru zonele menționate furnizându-ne materialul necesar investigației. Pe baza acestuia am constatat, pentru început, că cele mai multe nume de locuri au luat naștere prin transferul apelativelor *comoară* și *comorişte* („loc unde s-a găsit sau se află îngropată o comoară"[22]) în toponimie, denumirile omonime, *Comoara* și *Comorištea*, înregistrând și cel mai ridicat număr de apariții:

[13] Iorgu Iordan, *op. cit*., p. 246; vezi și Tudor Pamfile, *op. cit*., p. 327 – „Avem destule mărturii că s-au săpat totdeauna comori. Atâtea movili vechi, semne de hotar au fost mai târziu scociorâte, spre a se vedea dacă nu cumva ascund vreo comoară; ele se întâlnesc mai târziu ca *movilisăpate* sau *movili găunoase*".
[14] Vasile Ioniţă, *Nume de locuri din Banat,* Timişoara, Editura Facla, 1982, p. 83.
[15] Tudor Pamfile, *op. cit*., p. 295. Punerea sub pază ori sub blestem reprezintă un loc comun în istoria universală a comorilor: „…fie că este vorba despre «blestemul faraonilor», «răzbunarea» regilor incași sau puterea magică a amuletelor de jad care păzesc liniștea vechilor morminte ale împăraților chinezi, peste tot în lume există superstiția că bogățiile încredințate spre păstrare pământului sunt păzite de o autoritate transcendentă" (http:hartacomorii.blogspot.ro/2010/09/blestemul-aurului-si-fascinatia.html – site accesat la data de 18.04.2018).
[16] Există și cazuri în care acestea se îngrijesc ca averea să ajungă la cel căruia îi este destinată (vezi Tudor Pamfile, *op. cit*., p. 312).
[17] De unde și unul dintre supranumele acestuia: *Cel-de-pe-Comoară*.
[18] Tudor Pamfile, *op. cit.*, p. 299.
[19] Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 246.
[20] Au în componența denumirii lor cuvântul *comoară* următoarele tipuri de morfonime: coaste de deal, coline, dealuri, depresiuni, drumuri, izlazuri, locuri, măguri, movile, muchii de deal, munți, pajiști, păduri, pășuni, pârâuri, piscuri, platouri, poieni, șesuri, văi, vâlcele. Mai puțin frecvent decât în cazurile mai sus menționate, el apare în numele unor sate și părți de sate.
[21] *Dicţionarul toponimic al României. Oltenia* – DTRO (coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan),vol. 1 (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 și urm.; *Dicționarul toponimic al României. Muntenia* – DTRM (coord. prof. univ. dr. Nicolae Saramandu), București, Editura Academiei Române, vol. 1 (A-B), 2005 și urm.
[22] Gh. Bolocan, Elena Șodolescu Silvestru, Iustina Burci, Ion Toma, *Dicționarul entopic al limbii române*, vol. 1 (A-M), Craiova, Editura Universitaria, 2009, p.146.

Comoara [vale c. Vârloveni c. Cotmeana, pădure s. Bărăneşti c. Uda, s. Vârşeni c. Vedea-AG, movilă s.c. Surdila-Găiseanca, s. Cazasu c. Tudor Vladimirescu-BR, colină s. Bălăneşti, Faţa lui Nan c. Cozieni, loc s.c. Murgeşti-BZ, deal s. Gârleşti c. Gherceşti, loc s. Mosna c. Brabova, s. Izvoru Rece c. Cernele, măgură s. Secui c. Teasc, şes s. Mosna c. Brabova-DJ, deal, pădure s. Pârâu de Vale c. Godineşti, pârâu s.c. Godineşti, parte de sat s. Seciurile c. Roşia de Amaradia, loc s. Ceauru c. Băleşti, s. Pârâu c. Brăneşti, s. Bumbeşti-Jiu s. Lăzăreşti c. Bumbeşti-Jiu, s. Pârâu-Vale c. Godineşti, s. Siteşti or. Novaci, s.c. Tismana, s. Cărbuneşti-Sat or Târgu Cărbuneşti, or. Ţicleni, drum s. Cărbuneşti-Sat or. Târgu Cărbuneşti, pajişte s. Ştefăneşti or. Târgu-Cărbuneşti, poiană s.c. Turburea-GJ, pădure s. Ciofliceni s. Tâncăbeşti c. Snagov-IF, pichet de graniţă pe Dunăre în fosta plasă Blahniţa, parte de sat s.c. Malovăţ-MH, loc s. Chilii or. Dobrun, s.c. Morunglav, sat lângă s.c. Morunglav, vale s. Poiana Mare c. Morunglav, păşune, vâlcea s. Strejeştii de Sus c. Strejeşti, pârâu s.c. Grojdibodu, s. Potelu c. Ianca, s. Schitu din Deal s. Schitu din Vale c. Pleşoiu, s. Comăniţa c. Teslui, vale s. Stănculeasa c. Vitomireşti, uliţă s.c. Vultureşti-OT, loc s.c. Jugureni-PH, sat, pădure c. Drăgăneşti Vlaşca, loc s.c. Mavrodin-TR, deal s.c. Mateieşti, s.c. Măldăreşti, loc s. Băiaşu c. Perişani-VL];

*Comorişte*a[23] [măgură s. Stolojani c. Băleşti-GJ, deal s. Bălăceşti c. Bolboşi, deal s.c. Glogova, (*Comorâşte*) deal s. Horăşti or. Motru, loc s. Paltinu c. Negomir, deal, poiană s. Purcaru s. Săuleşti c. Săuleşti-GJ, deal s.c. Cireşu, s.c. Podeni, s. Imoasa c. Corcova, s. Dunărea Mică c. Devesel, s. Bobaiţa c. Malovăţ, s.c. Obârşia Cloşani, s. Cerveniţa c. Prunişor, s. Satu Mare c. Stângăceaua, s. Valea Copcii c. Şimian, pădure s. Schitu Topolniţei c. Izvoru Bârzii, ogaş or. Baia de Aramă, s.c. Obârşia Cloşani, platou, poiană or. Strehaia, păşune s. Ciochiuţa or. Strehaia, loc s. Ergheviţa c. Şimian-MH];

Toponimele *Comoara*, în varianta lor prepoziţională, înregistrează, de asemenea, frecvenţe mai mari în comparaţie cu celelalte denumiri din aceeaşi categorie.

La Comoară [loc s. Dulbanu c. Amaru, s. Răteşti c. Berca, s.c. Blăjani, s. Potoceni c. Mărăcineni, s.c. Tisău, s.c. Ţinteşti-BZ, s.c. Bezdead, s. Picior de Munte c. Dragodana, s. Bunget c. Văcăreşti, s. Broşteni c. Vişina-DB, loc s. Gura Racului c. Bulzeşti, s.c. Gubaucea-DJ, s. Seciuri c. Roşia de Amaradia, s. Turburea de Jos c. Turburea-GJ, loc s.c. Ciorogârla-GR, loc s. Condeieşti c. Bărcăneşti, s. Izvorani c. Ciolpani, s. Broşteni c. Ion Roată-IL, loc s.c. Periş-IF, s.c. Grădinari-OT, loc s.c. Ariceştii Zeletin, s.c. Băneşti, or. Breaza, s. Parepa Ruşani c. Colceag, s. Cosminele de Sus c. Cosminele, s.c. Jugureni, s.c. Lapoş, s.c. Vărbilău-PH, s.c. Dideşti, s. Beuca c. Drăcşănei, s. Orbeasca de Sus c. Orbeasca, s.c. Vedea-TR, s. Proieni or Brezoi, s. Obârşia c. Cernişoara-VL, loc s.c. Coteşti-VR];

La Comori [loc s.c. Cislău, s. Curmătura c. Nehoiu-BZ, s. Valea Leurzii c. Buciumeni, s. Toculeşti c. Măneşti, s.c. Morteni, s.c. Pietroşiţa, s.c. Potlogi-DB, loc s. Stoieneşti c. Modelu-IL, loc or. Breaza, s. Pietriceaua c. Brebu, or. Comarnic, s.c. Starchiojd, s.c. Talea-PH, loc or. Băile Olăneşti, s. Surdoi c. Perişoru-VL].

Ca denumiri ***monomembre*** au fost înregistrate și următoarele toponime:

Comoarele [munte s. Gureni c. Peştişani-GJ];

Comoraşi [parte de sat s. Cernelele c. Păuşeşti-VL];

Comoraua [pădure s.c. Fârtăţeşti, vale s. Zărneşti c. Lăpuşata, (*Comorăua*) pârâu s. Zgubea c. Roşiile-VL];

[23] Variantele fonetice *Comorâşte* și *Comorâştea* nu beneficiază, după cum se va vedea în continuare, de frecvenţe notabile, din contră, ele au apariţii punctiforme.

Comorâşte [vâlcea s. Gornenţi c. Podeni, s.c. Livezile-MH];

Comorâştea [deal s.c. Brezniţa de Ocol-MH];

Comorele [loc s. Grădiştea s. Linia s. Obislavu s. Valea Grădiştei c. Grădiştea-VL];

Comori [deal s. Socu c. Bărbăteşti, loc s. Preajba Mare m. Târgu Jiu-GJ, muchie de deal s. Teiuşu c. Buneşti, izlaz, parte de sat s. Robeşti c. Câineni-VL];

Comoricea (*Comorâcea*) [vâlcea s. Seculeşti c. Bulzeşti-DJ];

Comorile [pădure s. Păltiniş c. Gura Teghii-BZ, loc s. Săcuieni c. Gura Ocniţei-DB, pisc s. Poienile c. Predeal Sărari-PH];

Comorişti [loc s.c. Turceni-GJ, deal s. Peri c. Husnicioara, coastă de deal s. Gornenţi c. Podeni-MH];

Comorîştile (*Comorâştile*) [poiană s. Gheorgheşti c. Ponoarele, deal s.c. Schela Cladovei-MH];

Comorovca [cartier m. Brăila, parte de sat s.c. Dudeşti-BR];

Comoru [deal s. Becheni c. Roşia de Amaradia-GJ].

Spre deosebire de exemplele citate anterior, denumirile ***plurimembre*** câștigă din punctul de vedere al diversității structurale, dar pierd, în schimb, la nivelul numărului de apariții. Iată, în continuare, inventarul acestora:

Ciocu Comorii [s. Gilortu c. Brăneşti-GJ];

Coada Comorelii [s. Zărneşti c. Lăpuşata-VL];

Coada Comorii [s. Răţoaia c. Bucşani, s. Priseaca m. Târgovişte-DB, s. Trufineşti c. Potcoava-OT];

Comoara din Mlacă [movilă s.c. Jugureni-PH];

Comoara Jiteanu [loc s.c. Jugureni-PH];

Comoara lui Manciu [loc s.c. Pârscov-BZ];

Comoara Manciului [pădure s. Lunca Frumoasă, s. Valea Purcarului c. Pârscov-BZ];

Comoara Mare [loc s. Lungeşti c. Cozieni-BZ, deal s. Pârâu de Vale c. Godineşti, pădure s. Godineşti s. Pârâu de Vale c. Godineşti-GJ, poiană, loc s. Corbu or. Brezoi-VL, pădure s. Corbu s. Proieni or. Brezoi-VL];

Comoara Mică [loc s. Lungeşti c. Cozieni-BZ, deal, plantaţie de pomi s. Pârâu de Vale c. Godineşti-GJ, pădure s. Proieni or. Brezoi-VL];

Comoara Mitranei [loc s.c. Piatra-TR];

Comoara Pelcii [pisc s.c. Izvoarele-OT];

Comoara Veche [loc s. Teiu c. Orodel-DJ];

Comoraua Mare [pădure s. Giuleştii de Sus c. Fârtăţeşti-VL];

Comoraua Mică [pădure s. Giuleştii de Sus c. Fârtăţeşti-VL];

Cracu Comorii [s.c. Fălcoi-OT];

Culmea Comorii [s. Socu c. Bărbăteşti, s. Pârâu de Vale c. Godineşti-GJ];

Dealu Comorâştea [s. Miculeşti c. Slivileşti-GJ, s. Imoasa c. Corcova, s. Cerveniţa c. Prunişor, s. Satu Mare c. Stângăceaua-MH];

Dealu Comorâştei [s. Boca c. Samarineşti-GJ];

Dealu Comorii [s. Vârloveni c. Cotmeana, s. Suseni c. Bogaţi-AG, s. Curtişoara c. Bumbeşti-Jiu-GJ];

Dosu Comorii [s.c. Priseaca-DB, s.c. Godineşti-GJ, s. Rufineşti c. Potcoava-OT];

Drumu Comorâcea [s.c. Seculeşti c. Bulzeşti-Dj];

Drumu Comorâştii [s. Cerveniţa c. Prunişor-MH];

Drumu Comorii [loc s. Băduleşti c. Crângurile-DB, s.c. Păuleşti-PH, s.c. Botoroaga, s.c. Drăgăneşti-Vlaşca-TR];
Drumu Comorilor [s. Coasta Mare c. Buneşti-VL];
Drumu di la Comorâşti [s. Cerveniţa c. Prunişor-MH];
Fântâna de la Comorâşte [s. Vrancea c. Burila Mare-MH];
Fântâna din Comoară [s. Ştefăneşti or. Târgu Cărbuneşti-GJ];
Faţa Comoara [s. Trufineşti c. Potcoava-OT];
Faţa Comorâştei [s. Călugăreni c. Padeş-GJ];
Faţa Comorii [s.c. Vitomireşti-OT];
Faţa Comorilor [loc or. Buşteni-PH];
Gaura Comoarei [loc s. Mirceşti c. Tătuleşti-OT];
Gârla din Comoară [s. Ceauru c. Băleşti-GJ];
Grindu Comorii [s. Smârdan c. Ciconeşti-CL];
Groapa Comorii [loc s.c. Ciofrângeni-AG, loc s. Cartojani c. Roata de Jos-GR];
Groapa cu Comoara [loc s.c. Berca-BZ, loc s. Cartojani c. Roata de Jos-GR];
Gruiu Comorii [loc s. Călineşti or. Brezoi-VL];
Izlazu Comorii [s. Pârâu de Vale c. Godineşti-GJ];
În Comoara [s. Zărneşti c. Lăpuşata-VL];
În Comoară [s.c. Vultureşti-OT];
În Comorele [s. Obislavu c. Grădiştea-VL];
În Comori [loc s.c. Mârşa-GR];
În Comorişte [loc s. Erghevița c. Şimian-MH];
În Vârf la Comori [s. Berevoieşti or. Fieni-DB, s. Poiana c. Poiana Câmpina-PH];
La Comoara Dracilor [s. Românești c. Potlogi-DB];
La Comorâşte[s. Cerveniţa c. Prunişor-MH];
Lacu Comorencii [s. Talpa Bâscoveni c. Talpa-TR];
Lacu Comorii [s. Nistoreşti c. Cozieni, s.c. Tisău-BZ];
Lacu de la Comoara Ciufeşti [s. Drăgăneşti c. Drăgăneşti-Vlaşca-TR];
Măgura Comorii [s.c. Tisău-BZ, s. Homorâciu c. Izvoarele-PH, s.c. Nanov-TR];
Măgura cu Comoara [măgură c. Bistreţ-DJ,or. Drăgăşani-VL];
Movila Comorii [loc s. Caravaneţi c. Călmăţuiu-TR];
Pădurea Comorii [s. Stejaru c. Botoroaga, s. Comoara c. Drăgăneşti-Vlaşca-TR];
Piscu Comorilor [loc s.c. Berca-BZ];
Plaiu Comorii [s.c. Tisău-BZ];
Puţu de la Comoară [c. Băneşti-PH];
Râpa Comorii [s. Iedera de Sus c. Iedera, s. Ghirdoveni c. I.L. Caragiale-DB];
Şipotu cu Comori [loc or. Breaza-PH];

La o privire de ansamblu asupra tuturor numelor de locuri mai sus menționate, constatăm că acestea se încadrează în următorul tablou structural / morfosintactic:

A.1. Toponime simple: *Comoara, Comoarele, Comoraşi, Comoraua, Comorâşte, Comorâştea, Comorele, Comori, Comoricea (Comorâcea), Comorile, Comorişte a, Comorişti, Comorişti le, Comorovca, Comoru.*

A.2. Toponime analitice, în care

a) de la hiperonimul *comoara* ia naștere un complex de hiponime prin atașarea unor substantive proprii, adjective şi prepoziţii, care expun la modul concret contextul motivaţional

care le-a generat apariţia: *Comoara din Mlacă, Comoara Jiteanu, Comoara lui Manciu, Comoara Manciului, Comoara Mare, Comoara Mică, Comoraua Mitranei, Comoara Pelcii, Comoara Veche, Comoraua Mare, Comoraua Mică*; determinanții sunt, așadar:

- antroponimici (în cazurile nominativ sau genitiv sintetic şi analitic): *Jiteanu*, *lui Manciu*, *Manciului*, *Mitranei*, *Pelcii*;
- adjectivali: *Mare*, *Mică*, *Veche*;
- prepoziţionali (cu acuzativul): *din Mlacă*.

b) nume de locuri în care apelativul *comoară* apare, de această dată, ca determinant, nu ca determinat, poziţionându-se pe locul secund[24] în cadrul structurii toponimice: *Ciocu Comorii, Coada Comorelii, Coada Comorii, Cracu Comorii, Culmea Comorii, Dealu Comorâştea, Dealu Comoara, Dosu Comorii, Drumu Comorâcea, Drumu Comorilor, Drumu di la Comorâşti, Fântâna di la Comorâşte, Fântâna din Comoară, Faţa Comoara, Faţa Comorâştei, Faţa Comorii, Faţa Comorilor, Gaura Comoarei, Gârla din Comoară, Groapa cu Comoara, Gruiu Comorii, Izlazu Comorii, Izvoru Comorii, Lacu Comorii, Măgura Comorii, Măgura cu Comoara, Pădurea Comorii, Piscu Comorilor, Plaiu Comorii, Puţu de la Comoară, Râpa Comorii, Şipotu cu Comori* etc. În aceste situații, *Comoara* „îmbracă" următoarele forme sintactice:

- genitiv sintetic: *Comorii, Comorelii, Comorilor, Comorâştei, Comoarei*;
- nominativ: *Comorâştea, Comoara, Comorâcea*;
- acuzativ cu prepoziții simple și compuse: *di la Comorâşti, di la Comorâşte, din Comoară, cu Comoara, de la Comoară, cu Comori*.

A.3. Nume de locuri în care *Comoara* redevine elementul generic al construcției, dar în care prepozițiile, ante plasate, potențează caracterul de reper al toponimelor: *În Comoară, În Comorele, În Comori, În Comorişte, La Comoară, La Comorâşte, La Comori, La Comoara Dracilor*. Într-un singur caz, *În Vârf la Comori,* avem de-a face cu alăturarea a două structuri prepoziționale, iar în altul, *Lacu de la Comoara Ciufeşti*, determinantul este unul cu structură dezvoltată, cuprinzând și particularizarea toponimică a comorii.

B. Restrângând acum cercul observației strict asupra cuvântului *Comoara*, observăm faptul că apar atât structuri nederivate – *Comoara, Comori, Comorile,* cât și derivate: cu sufixul colectiv *-işte*/*-îşte* „loc unde se află o comoară" – *Comorâşte(a), Comorişte, Comorişti*, *-aşi*, desemnând un nume de grup – *Comoraşi*, *-icea*, cu sens diminutival – *Comoricea*, *-ovca* – *Comorovca* (nume personal, provenit de la sl. „komora - comoară"). În aceste ultime cazuri însă, afixarea are loc la nivelul limbii comune, fapt irelevant pentru analiza noastră, numele fiind transferate în toponimie fie din limba comună – primele, fie din antroponimie – ultimul. În ceea ce privește numărul, singularul (*Comoara, Comorişte, Comorâcea* etc.) și pluralul (*Comori, La Comori, Drumu Comorilor, La Vârf la Comori* etc.) sunt utilizate pentru a descrie cu fidelitate situația existentă pe teren. Atrag atenția aici două forme, una la singular – *Comoru* și alta la plural – *Comorele.* În primul caz, la baza toponimului se află cuvântul *comoară* care își schimbă însă genul, devenind neutru, sub influenţa genului obiectului denumit: *Dealu Comoru.* În cel de-al doilea, întâlnim apelativul *comor*[25], cu pluralul *comoruri* „comoară". În DA apare și varianta *comoră*, probabil cu pluralul *comorele*[26].

[24] Determinatul este, în aceste circumstanțe, un termen geografic popular.
[25] Vezi și sl. *komora* (din care provine românescul *comoară*).
[26] DTRO, s.v. *Comorele.*

*

În câteva situații, *comoară* este substituit de către apelativul *bani*. Dacă în cazul celui dintâi plaja semantică este una mai cuprinzătoare, în dicționarele explicative termenul fiind glosat, în general, drept: grămadă de bani, de aur, obiecte de preț[27] (păstrate sub lacăt, ascunse în pământ etc.), *bani* are un sens restrâns, desemnând moneda de schimb. De aici, poate, și de la impactul pe care l-au avut cei doi termeni în conștiința mitică umană vin și diferențele de frecvență, toponimele în care apare ultimul termen[28] fiind extrem de puține:

Balta de Bani [s. Izvoru c. Creţeni-VL];
Cioaca cu Bani [c. Teleşti, s. Cetatea Vârf c. Câlnic-GJ];
Coasta de la Bani [s. Lânga c. Pieleşti-DJ];
Copaciu cu Bani [loc s. Mamu c. Lungeşti-VL];
Fagu cu Bani [s.c. Cislău-BZ];
Grindu cu Bani [grind, măgură s. Tunarii Vechi c. Poiana Mare, pădure s.c. Piscu Vechi, grind s. Popeşti c. Melineşti-DJ];
Groapa cu Bani [s.c. Băbana-AG, s. Smadovicioara c. Secu, s.c. Şimnicu de Sus-DJ, s. Boca c. Samarineşti-GJ, s. Gropşani c. Vulpeni-OT, s. Aluniş s. Târgu Gânguleşti c. Berbeşti, s.c. Livezi, s. Zmeurăt c. Stoieneşti-VL];
Gropile cu Bani [s. Priseaca c. Coseşti-AG];
Lacu cu Banii [s. Corbişori c. Corbi-AG];
Măgura cu Bani [s.c. Afumaţi, or. Calafat-DJ];
Muchia cu Bani [s.c. Cislău-BZ].

*

Numele de locuri care au la bază apelativul *comoară* suprapun două segmente de viață: unul reprezentat de realitatea istorică concretă – adusă la lumină de cei care, umblând după comori, descoperă „bogății tăinuite, bune și acestea, dacă nu pentru săpători, ci pentru istorici”[29], altul de cea mitică și legendară[30], căci „fiecare ruină își are povestirea sa și fiecare povestire își are comoara ei, după care fuge gândul celor de azi”[31].

În ceea ce ne privește, denumirile prezentate se încadrează în tiparele toponimiei românești; aceasta a împrumutat din limba comună apelativul *comoară*, pe care l-a utilizat în conformitate cu logica propriului său sistem, combinându-l (în denumirile compuse) ori transformându-i aspectul (prin utilizarea lui la singular sau la plural; în genitiv sau în acuzativ; articulat sau nearticulat) astfel încât să reflecte întocmai un aspect din existența unor comunități umane.

[27] Inclusiv vestigii arheologice.
[28] Și în ceea ce privește atestările, numele de locuri în care apare cuvântul *comoară* coboară adânc în istorie față de cele formate cu *bani*, „certificatul de naștere” al celor din urmă consemnând date târzii, după 1750. În schimb, în cazul lui *Comoară* există atestări de câteva sute de ani: 1551 – *Comoara*, sat lângă s.c. Morunglav (OT), 1571 – *Comoara*, pârâu s. Comănița (OT), 1575 – *Gruiu Comorii,* loc s. Călineşti (VL), 1593 – *Comoara*, loc s.c. Jugureni (PH), 1602 – *Comorişte*a, loc s. Erghevița (MH), 1609 – *Comoara*, măgură s. Secui (DJ), 1633 – *Comoara din Mlacă*, movilă s.c. Jugureni (PH), 1646 – *Măgura cu Comoara*, măgură c. Bistreţ (DJ) etc. De remarcat faptul că satul aflat lângă comuna Morunglav este atestat documentar aproape concomitent cu apelativul *comoară* (cca 1550 – vezi https://dexonline.ro/definitie/comoar%C4%83).
[29] Tudor Pamfile, *op. cit.,* p. 327.
[30] Unele comori ar fi fost ascunse de către *Urieși* și *Jidovi*, ființe fabuloase care au populat pământul și ale căror oase mari s-au găsit îngropate. Apelativul *jidov* a stat, de altfel, „la baza numirii locurilor cu ruine socotite rămășițe ale așezărilor populate de *jidovi* (uriași)” (Vasile Ioniță, *op. cit.,* p. 80).
[31] Tudor Pamfile, *op. cit.,* p. 335.

BIBLIOGRAPHY

1. Bolocan, Gheorghe, Şodolescu Silvestru, Elena, Burci, Iustina, Toma, Ion, *Dicţionarul entopic al limbii române,* (DELR), Craiova, Editura Universitaria, 2009, vol. I (A–M).

2. *Dicţionarul toponimic al României. Oltenia* – DTRO (coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan),vol. 1 (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 şi urm.

3. *Dicţionarul toponimic al României. Muntenia* – DTRM (coord. prof. univ. dr. Nicolae Saramandu), Bucureşti, Editura Academiei Române, vol. 1 (A-B), 2005 şi urm.

4. Ioniţă, Vasile, *Nume de locuri din Banat,* Timişoara, Editura Facla, 1982.

5. Iordan, Iorgu, *Toponimia românească,* Bucureşti, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963.

6. Marian, Simion Fl., *Sărbătorile la români. Studiu etnografic*, vol. III, *Cincizecimea*, Academia Română, Institutul de arte grafice *Carol Göbl*, Bucureşti, 1901.

7. Pamfile, Tudor, *Mitologie românească,* ediţie îngrijită şi prefaţată de Iordan Datcu, Bucureşti, Editura Grai şi Suflet, 2000.

8. Ruşti, Doina, *Manuscrisul fanariot,* Iaşi, Editura Polirom, 2015.

SURSE ON-LINE:

http://jurnalul.ro/editie-de-colectie/povestea-aurului/despre-blesteme-si-comori-ascunse-520119.html – site accesat la data de 15.04.2018.

https://detech-metaldetectors.ro/articole/comorile-romaniei-inca-nedescoperite-legende-si-controverse-trecut-si-actualitate-aur-si-argint/ –site accesat la data de 15.04.2018.

http:hartacomorii.blogspot.ro/2010/09/blestemul-aurului-si-fascinatia.html – site accesat la data de 18.04.2018

https://dexonline.ro/definitie/comoar%C4%83 – site accesat la data de 18.04.2018

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

THE CREATIVE WRITING WORKSHOPS AS A SUPPORT IN LEARNING RFL

Mariana-Diana Câșlaru

PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: In this article we will present some observations made up during the creative writing workshops organized with a group of students in Romanian as a foreign language. Usually, educational institutions that propose this kind of language learning courses support the teaching-learning process through a normative method, aiming to achieve performance in the target language. In this context, we believe that pleasure and taste for language are not encouraged enough, and the individual relationship of each subject with the studied language becomes a neglected issue in the teaching-learning process. In this presentation, we will highlight some situations from creative writing workshops, which aim to emphasize that this type of activity can support the student in his relationship with the target language so that it could be no longer truly foreign.

Keywords: Romanian as a foreign language, creative writing, target language, teaching-learning process.

În contextul mobilității, din ce în ce mai accentuate, a studenților străini în Iași, scopul organizării unor ateliere de scriitură creativă este de a veni în sprijinul nevoilor de adaptare lingvistică și socio-culturală a acestora. În general, cursurile de limbă română ca limbă străină, organizate de diferite instituții de învățământ din România, urmăresc, în mod firesc, metode de predare și evaluare normative, care, în mare parte, exclud variabilele individuale, afective, ale subiecților în cauză. Totuși, remarcăm faptul că numeroase universități europene, care au anticipat continua reconfigurare culturală și identitară a Europei și importanța venirii în sprijinul imigranților, implementează și dezvoltă programe de scriitură creativă, propun cursuri pentru animatorii de ateliere și oferă diplome acestora, care să le permită să profeseze în acest domeniu. Pledăm pentru necesitatea organizării de ateliere de scriitură creativă, pentru a sprijini adaptarea lingvistică și socio-culturală a studenților străini, prin metode moderne, care îmbină ludicul cu utilul.

În articol de față, vom încerca să prezentăm câteva observații inventariate de-a lungul experienței noastre de organizare a unor ateliere de scriitură cu grupuri de studenți străini care învață limba româna ca limbă străină, în cadrul Anului pregătitor de limba română.

Noile metode de predare-învățare a unei limbi străine accentuează importanța dezvoltării personale în raport cu limba țintă, fiind bazate pe conceptul de *interlangue*, aproape necunoscut în România. Ceea ce scapă deseori didacticienilor este faptul că în cadrul unui grup de subiecți expuși aceluiași *input* (datele noi la care sunt expuși) există *intake*-uri (ceea ce

interiorizează subiectul din datele noi la care a fost expus), respectiv *output*-uri (ceea ce produc subiecții în urma expunerii la datele noi) diferite. Prin urmare, considerăm că metodele complementare care țin cont de relația individuală a fiecărui subiect cu limba studiată sunt indispensabile procesului de învățare. Credem că atelierele de scriitură creativă pot optimiza procesul personal de apropiere a fiecărui cursant în raport cu limba țintă. Ținând cont de faptul că fiecare student are limba sa intermediară proprie (*intelangue*), atelierul de scriitură este poate cel mai bun cadru de desfășurare a libertății celui care învață o limbă străină în a se exprima în limba țintă, fără a avea teama de a nu face greșeli. Eroarea este dedramatizată și reconceptualizată, în sensul că ea este privită a fi nu numai inevitabilă, ci chiar necesară în procesul de învățare a unei limbi străine. Rezumând, eroarea este, dacă vreți, barometrul nealterat al procesului activ, natural, progresiv de învățare a unei limbi de către student. Plecând de la această perspectivă modernă asumată de către profesor, producțiile subiecților, participanți la ateliere de scriitură, nu mai sunt supuse unor grile de evaluare categorială, limitative în cea mai mare măsură.

La un curs obișnuit de limba română generală, profesorul trebuie să fie conștient de faptul că studentul nu reușește să asimileze toate datele la care este expus și nici să expună fondul său intim decât într-un mod foarte fragmentar, de aceea atelierul de scriitură este o bună oportunitate de a-i oferi acestuia posibilitatea să-și găsească amprenta lui individuală prin producții scrise sau să-și audă vocea prin exercițiul de lectură a ceea ce a scris. E de la sine înțeles că nu putem vorbi de producție scrisă fără a face referire la producția orală, atâta timp cât aceasta preexistă în procesul de învățare a unei limbi străine[1].

Care este mobilul organizării unor activități de scriitură creativă? În primul rând, din punct de vedere metodologic, atelierele de scriitură optimizează noțiunea de plăcere în a descoperi limba celuilalt, lăsând la o parte imperativele unui curs obișnuit de predare a unei limbi străine grefate pe dezvoltarea celor patru competențe. Credem că plăcerea și gustul pentru a învăța o limbă străină nu sunt încurajate îndeajuns, iar relația individuală a fiecărui subiect cu limba studiată devine astfel un aspect neglijat în procesul de predare-învățare. A se înțelege că nu este vorba despre a ignora cu totul dezideratele normative ale predării-învățării unei limbi străine prescrise de către CECR (*Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi*), ci despre un efort din partea profesorului de a reconcilia plăcerea de a scrie în limba țintă și pregătirea pentru un parcurs academic de învățare a limbii țințe în vederea promovării unui examen și, implicit, obținerii unui certificat de limbă. Nici unul nici altul din aceste deziderate nu se exclud, dimpotrivă, lărgesc variabilele de reușită atât a studentului în procesul său de învățare, cât și a profesorului, în procesul său de predare. În acest context îi putem cita pe autorii francezi Chantal Dompmartin-Normand și Anne Le Groignec care consacră un articol foarte interesant importanței atelierele de scriitură creativă în limba franceză ca limbă străină, pledând pentru rolul suscitării sentimentului de plăcere în învățarea unei limbi străine :

[1]Vezi Ludmila Braniște, „Conversaţia în predarea şi achiziţionarea limbii române ca limbă străină”, *Analele Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași*, Secțiunea IIIe. Lingvistică, LI, 2005, p. 47, unde subliniază importanța etapei comunicative în procesul de predare-învățare a limbii române : „Datorită ei, actul de comunicare este respectat şi este autentic, ajutându-ne să deplasăm accentele de la sistemul limbii ***(langue)*** spre activitatea de vorbire ***(parole)***, de la forma scrisă a limbii spre diversele forme ale stilului oral, de la însuşirea abstractă a modelelor lingvistice la integrarea lor contextual-situativă”.

Postulăm faptul că gustul limbii nu este un dat, nici plăcerea de a învăța o limbă nu este întreținută suficient în procesul de învățare, mai ales că aceste aspecte sunt adesea ascunse sau zdrobite de un discurs care urmărește performanța ce acoperă în prezent domeniul educațional și social. Astfel, dificultatea limbii este abundent și frecvent descrisă de către utilizatori (străini sau nativi), plăcerea cuvintelor, a deplasării identitare și a explorării alterității fiind, prin comparație, puțin tematisate[2].

Rolul profesorului animator de ateliere de scriitură creativă este în primul rând acela de a se angaja într-un demers critic în care va încerca să pună în lumină impactul atelierelor asupra dezvoltării competențelor lingvistice, interculturale și estetice la studenți în procesul lor de învățare a unei limbi străine și mai ales asupra relației pe care aceștia o pot avea cu limba țintă, astfel încât aceasta să nu se prezinte ca o *alteritate maximală*, ci ca *deschidere către o cumunicare umană*.

Beneficiarii participării la ateliere de scriitură nu mai scriu pentru a învăța ori pentru a fi supuși unor evaluări normative de către profesor în vederea promovării unui examen final, pentru că accentul nu mai este pus preferențial pe utilitatea, funcționalitatea și eficacitatea limbii ca materie predată la universitate, ci pe conștientizarea de către studenți că o limbă este, înainte de toate, un vector de comunicare și cunoaștere a celuilalt (ca identitate culturală și lingvistică aparte).

Ludicul, creativitatea, imaginația, originalitatea sunt exploatate cât se poate de mult în cadrul activităților de scriitură. Interesant este faptul că profesorul poate să urmărească mult mai bine în cadrul atelierelor de scriitură ce anume poate suscita sau inhiba interesul unui participant în a învăța o limbă străină sau ce anume îl poate ajuta pe acesta să asimileze ori să-și improprieze caracterul străin al unei limbi țintе. Din experiența și observațiile noastre în calitate de profesor animator al unor ateliere de scriitură, putem afirma că exercițiile de elaborare repetată a fondului psihic individual al fiecărui student, îl ajută pe acesta, pe de o parte să depășească starea sa de doliu (ruptură față de limba și cultura sa), pe de altă parte să interiorizeze alteritatea lingvistică cu care intră în contact.

Obiectivele generale ale conceperii atelierelor de scriitură, prezentate până acum în conținutul lucrării, mai mult sau mai puțin sistematic, le-am putea prezenta în număr de trei, acestea divizându-se la rândul lor în obiective specifice, după cum se poate observa în schema următoare :

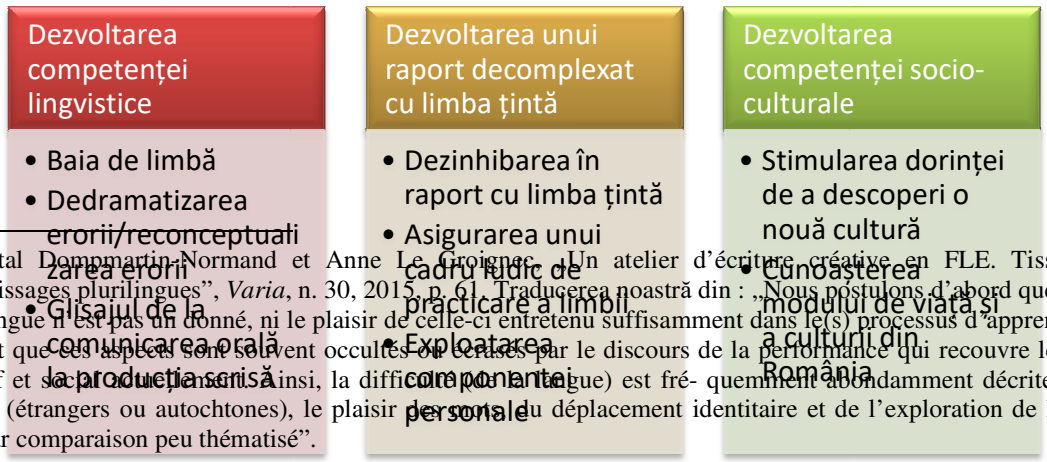
Dezvoltarea competenței lingvistice
• Baia de limbă
• Dedramatizarea erorii/reconceptualizarea erorii
• Glisajul de la comunicarea orală la producția scrisă
Dezvoltarea unui raport decomplexat cu limba țintă
• Dezinhibarea în raport cu limba țintă
• Asigurarea unui cadru ludic de practicare a limbii
• Exploatarea componentei personale
Dezvoltarea competenței socio-culturale
• Stimularea dorinței de a descoperi o nouă cultură
• Cunoașterea modului de viață și a culturii din România

[2] Chantal Dompmartin-Normand et Anne Le Groignec, „Un atelier d'écriture créative en FLE. Tissages et apprentissages plurilingues", *Varia*, n. 30, 2015, p. 61. Traducerea noastră din : „Nous postulons d'abord que le goût de la langue n'est pas un donné, ni le plaisir de celle-ci entretenu suffisamment dans le(s) processus d'apprentissage, d'autant que ces aspects sont souvent occultés ou écrasés par le discours de la performance qui recouvre le champ éducatif et social. Ainsi, la difficulté (de la langue) est fré- quemment abondamment décrite par les usagers (étrangers ou autochtones), le plaisir des sons, du déplacement identitaire et de l'exploration de l'altérité étant par comparaison peu thématisé".

Aşadar, aceste trei mari axe, care cuprind deziderate specifice, sunt interfaţa unei metodologii aplicate în cazul activităţilor de scriitură creativă. Limba nu mai este un obstacol de surmontat, ci un teren de exploatare prin joc şi creativitate.

De-a lungul atelierelor de scriitură, am constatat că a scrie într-o limbă străină nu este un exerciţiu facil, însă rolul profesorului animator este acela de a sensibiliza pe student la strategii capabile să-l ajute să performeze în atitudinea de a aborda procesul scriptural. Pagina albă nu mai este prilej de angoasă, ci de suscitare datorită faptului că studentului îi atribuie o altă conotaţie. Ea devine suport de scriitură a sinelui.

Scriitura creativă, personală merită să fie aşezată în traseele de metode didactice folosite în procesul de predare-învăţare a limbii străine, întrucât ea oferă un material autentic, original, intim, o „oglindă semi-controlată" a studentului participant la aceste ateliere.

BIBLIOGRAPHY

BONIFACE C. 1992, *Les ateliers d'écriture*. Paris, Retz.

BRANIȘTE, Ludmila, 2005, „Conversaţia în predarea şi achiziţionarea limbii române ca limbă străină", *Analele Universităţii Alexandru Ioan Cuza din Iași*, Secțiunea IIIe. Lingvistică, LI, p. 47-51, http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A2677/pdf.

DOMPMARTIN-NORMAND Chantal et LE GROIGNEC Anne, 2015, "Un atelier d'écriture créative en FLE", *Varia*, n. 30, p. 59-71 : https://journals.openedition.org/esp/539

HUSTON N. 1999, *Nord Perdu*. Paris, Actes Sud.

PRASAD G. 2012, "Multiple Minorities or Culturally and Linguistically Diverse (CLD) Plurilingual Learners ?Re-envisioning Allophone Immigrant Children and their Inclusion in French-Language Schools in Ontario". *The Canadian Modern Language Review/ La Revue canadienne des langues vivantes*, 68-2 : 190-215.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

REGARDING THE EXPERIMENTING SUBJECT / DIRECT OBJECT [+ANIMATE, –PERSONAL] OF PSYCHOLOGICAL VERBS WHICH EXPRESS "WONDER" IN ROMANIAN, FRENCH AND SPANISH

Daniela-Luminița Teleoacă (Dobre)

PhD, Scientific Researcher III, "Iorgu Iordan" Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest

Abstract: The possibility of associating the verbs of wonder, which will be considered in our study (rom. a [se] minuna, fr. [s']émerveiller şi sp. maravillar[se]) to non personal animated subjects are rather scarce at the level of referential level, sometimes opting for mitigating the content, by the use of discursive markers or by selecting descriptive „static" patterns. Actually, the observations are valid when they refer exclusively to the reflexive pattern in the statement (and also passive / periphrastic reflexive), none of the considered psychological verbs occurring in the corresponding active-transitive pattern. Selecting a non personal animate subject, exclusively within the limits of a reflexive pattern (and/or passive) reflects the enuntiator's option (the current one) for the active experimenter (a syntactic one, a subject), being able to be explained also by the more solid position of the reflexive pattern of these verbs, by reference to the corresponding active-transitive pattern.
In accordance with the undertaken investigation results, we can state that the association of verbs of wonder to non personal animate subjects is possible thanks to a particular polysemy of these verbs, whose semantics is definable in some contexts, as fundamentally (but not exclusively) "affective" (in finding the contextual meaning, the stimulus has an important role). Other times, the deep empathy "human- animal" is responsible, even if partly, for mitigating the differences between the two species, and, implicitly, for the performance of certain statements in which non personal animate entities become subjects of psychological verbs of wonder. In fictional contexts, potential inadvertences are discursively solved out.

Keywords: *experimenter, non personal animate, subject, direct object, stimulus, referential, fictional.*

1. Precizări preliminare

Aşa cum reiese din studiile de specialitate (de neuropsihologie şi de neurobiologie[1]), problema existenţei sau nonexistenţei emoţiilor la animale este complicată şi controversată[2]. În acest context, argumentul invocat de cei care manifestă o atitudine optimistă cât priveşte

[1]V., de ex., Budiansky 1999.
[2] De fapt, nici nu avea cum să fie altfel, de vreme ce psihicul încă este „ceva" extrem de misterios, chiar când se vorbeşte de specia umană. *Etologia* (*studiul comportamentului*) este o ştiinţă matură, în plină dezvoltare, iar cercetările etologice au adus la lumină nenumărate aspecte fascinante ale comportamentului animal. În schimb, *psihologia animală* este o ştiinţă aflată, cel puțin deocamdată, abia în faza copilăriei (Id., *ibid*.).

capacitatea de experimentare în lumea animală a unor stări precum mirarea, mâhnirea, dragostea etc. vizează similitudinile structurale şi fiziologice dintre creierul uman şi creierul animal, suficient de multe pentru a implica similitudini de ordin psihologic. La antipod, scepticii susţin că, în cazul animalelor, nu se poate vorbi de emoţii, ci doar de reacţii hormonale la stimuli externi. După toate probabilităţile, similitudinile cerebrale (anatomico-fiziologice) om – animal există la modul obiectiv, însă acestea nu trebuie absolutizate. În acelaşi timp, este puţin plauzibil ca viaţa psihică din sfera animată nonpersonală să se reducă la reacţii strict hormonale, în speţă la instincte şi reflexe condiţionate, manifestate la stimulii externi. La astfel de concluzii poate conduce – măcar într-o anumită măsură – şi un studiu lingvistic, bunăoară o cercetare realizată de pe poziţiile gramaticii cognitiv-funcţionale. Este, de altfel, un demers întreprins de noi (v. Teleoacă, *Verbele de mirare*) cu privire la verbele 'a (se) consterna' şi 'a (se) mira', care se asociază cu experimentatori (sintactic, subiecte sau/și obiecte directe) definibili prin excelenţă [+animat, +personal][3]. Aceasta nu reprezintă totuşi unica posibilitate de asociere, entitatea experimentatoare putând avea – ce-i drept mai ales (dar nu exclusiv) în contexte ficţionale / nonreferenţiale – şi trăsătura [+animat, –personal]. În ceea ce priveşte verbul / conceptul care face obiectul de investigaţie al cercetării de faţă (cf. 'a [se] minuna'], trebuie spus că acesta a intrat în sfera preocupărilor specialiştilor din domeniul psihologiei, dar a constituit inclusiv temă de meditaţie pentru filosofi; de pildă, în prima jumătate a sec. al XIX-lea, Arthur Scopenhauer afirma într-un aforism: "A excepción del hombre, ningún ser se maravilla de su propia existencia" [Cu excepţia omului, nicio altă fiinţă nu se poate minuna (= nu este capabilă să se minuneze) de propria existenţă, t.n.][4]. Rămâne să verificăm în continuare în ce măsură această afirmaţie (tranşantă) corespunde sau nu realităţii. În acest sens vom urmări o serie de contexte atestate *online*, în pagini (actuale) de limba română, franceză şi spaniolă, contexte în care prezintă ocurenţe rom. *a* (*se*) *minuna*, fr. (*s'*)*émerveiller* şi sp. *maravillar*(*se*).

2. Experimentatorul subiect [+animat, –personal]

Aşa cum se poate înţelege, în cele ce urmează vom avea în vedere enunţuri *reflexive* în limitele cărora experimentatorul reprezintă sintactic un *subiect*, definindu-se din această perspectivă drept *experimentator activ* (în conformitate cu valorizările care apar, de pildă, la Van Valin şi La Polla 1997).

Verbul din română, *a se minuna,* se construieşte uneori şi cu subiecte marcate [+animat, –personal]. În unele dintre contextele consemnate, starea de minunare experimentată de o entitate animată nonpersonală este caracterizată prin asociere cu starea corespunzătoare, resimțită de om la vârsta genuină, aceea a copilăriei: „***Câinele*** se bucură în continuare *ca un copil*, *se minunează*

[3] Utilizăm aici terminologia consacrată în studiile de specialitate (dedicate câmpului verbelor psihologice), unde cauza responsabilă pentru declanşarea unei anumite stări psihologice este desemnată în termenii *stimulusului*, definibil prin raportare la o entitate *experimentatoare* (Ruwet 1972; Belleti şi Rizzi 1988; Grimshaw 1990), căreia, în cazul verbelor nonpsihologice / fizice, îi corespunde *pacientul*. Ambele concepte (*experimentator, stimulus*) sunt, de fapt, validabile cu referire la subclasa verbelor psihologice *cauzative* sau *telice*, caracterizate prin opoziţie cu verbele psihologice *de stare*, nondinamice, pornind de la realizarea sintactică distinctă a experimentatorului, un subiect în cazul verbelor de stare, respectiv un complement direct în cazul celei de a doua categorii (Pustejovsky 1991; Tenny 1994). 'A minuna' este prin excelenţă verb cauzativ, acesta putând însă actualiza contextual atât valoare *incoativă* (în tipar reflexiv), cât şi *stativă* / *de stare* (în tipar pasiv).

[4] V. Arthur Schopenhauer, *Parábolas, aforismos y comparaciones*, ed şi trad. Andrés Sánchez Pascual, Barcelona, Edhasa, 1995.

ca un copil, te iubeşte cum te-ar iubi un copil" (voxpublica.realitatea.net/.../despre-caii-si-oameni-25...) ş.a. Un context de genul celui reprodus impune disocierea enunţului a) *Câinele se minunează* ***ca un copil***! (= aşa cum doar un copil „ştie" să o facă) de b) *Câinele se minunează* (pur şi simplu). Dacă enunţul b) este susceptibil de a stârni neîncrederea receptorului (prin asocierea unui subiect animat nonpersonal cu un verb specific prin excelenţă sferei umane), primul enunţ are multe şanse de a fi validat din punctul de vedere al verosimilităţii sale, structura comparativă *ca un copil* circumscriind '(starea de) minunare(a)' unui nivel primar, elementar, de experimentare psihologică, care nu este însă reductibil la instinctualitatea pură[5]. Sunt aspecte ce par a susţine o *polisemie aparte* şi în cazul acestui verb psihologic, care, în funcţie de context, poate actualiza un sens eminamente complex (v. modelarea componentei afective [emoţie, sentiment, pasiune] prin prismă estetică, religioasă, cultural-civilizaţională, axiologică etc.)[6], respectiv o accepţie psihologică elementară[7], care nu echivalează însă unei trăiri exclusiv instinctuale[8]. De fapt, în ansamblul contextului respectiv, un rol esenţial în dezambiguizare revine *stimulusului*, mai exact naturii semantice a acestuia. Astfel, în enunţuri în care subiectul (experimentator al) verbului de mirare reprezintă morfologic un substantiv animat nonpersonal, stimulusul este unul pregnant fizic / concret (cf. apa, jocurile, bradul de Crăciun, sunetele deosebite, imaginile colorate etc. vs stimuluşii care implică dimensiunea estetică, religioasă, culturală[9]). În contexte de acest gen, foarte probabil nu se actualizează un sem cum este cel al 'admiraţiei' (menţionat ca atare în glosările lexicografice ale vb. *a se minuna* şi adesea prezent, chiar obligatoriu în decodarea sensului psihologic complex al aceluiaşi lexem verbal), în schimb 'uimirea' coroborându-se constant cu o stare superlativă de 'bucurie'. Din perspectiva observaţiilor formulate, enunţurile referenţiale (de genul celui citat *supra*) în limitele cărora subiectul experimentator al vb. *a se minuna* este marcat [+animat, –personal] se cuvin a fi receptate drept corecte gramatical şi coerente sub aspectul logicii, iar nu improprii.

O valorizare aparte, dar de asemenea în conformitate cu principiile corectitudinii gramaticale şi ale coerenţei semantice, implică o serie de enunţuri circumscrise spaţiului discursiv belestristic, ficţional şi nu numai. Astfel, sunt situaţii în care profunda empatie 'om – animal' este responsabilă, fie şi parţial, de diminuarea diferenţelor dintre cele două entităţi[10], ceea ce face perfect plauzibile, fireşti, în primul rând de pe poziţiile enunţiatorul respectiv, o

[5] De fapt, însăşi raportarea la trăirea specifică vârstei *umane* a copilăriei este principalul argument în acest sens.

[6] V., de ex., ***Turiştii*** *s-au minunat zeci de minute* ***în faţa tabloului lui Salvador Dalí***; ***Noi, oamenii,*** *ne minunăm* ***de*** cf. şi ***faptele lui Iisus / apostolilor*** ş.a. Ocurenţa unor substantive animate nonpersonale în aceleaşi contexte riscă să genereze enunţuri puţin verosimile, chiar hilare, care îşi pot găsi locul cel mult într-un cadru discursiv ficţional (cf. de ex., ?***Câinii*** *s-au minunat zeci de minute* ***în faţa tabloului lui Salvador Dalí***;?***Pisicile*** *se minunează* ***de faptele lui Iisus / apostolilor*** ş.a.).

[7] Copilul este acela care păstrează „nealterat" sensul minunării / minunii; el „prinde din zbor", intuitiv, minunea şi o trăieşte ca atare, în afara unei influenţe culturale „deformatoare". Desigur, acest mod de a experimenta se cuvine a fi înţeles inclusiv în relaţie cu o anume capacitate cognitivă (limitată) specifică vârstei, aspect, de altfel, cât se poate de firesc.

[8] Însă, aşa cum se poate înţelege, contextele din prima categorie sunt în mod evident superior reprezentate.

[9] Aceasta nu înseamnă desigur că experimentatorii umani nu pot resimţi starea de minunare inclusiv sub imperiul unor stimuluşi fizici (cf., de ex., *Ne-am minunat cu toţii* ***în jurul bradului*** *frumos împodobit* ş.a.). Însă, chiar şi în astfel de enunţuri, „emoţia pură" se desăvârşeşte (şi se particularizează) prin situarea imaginii respective într-un context bine determinat, ceea ce implică depăşirea stadiului de imagine vizuală prin interpretarea axiologică (= atribuirea de semnificaţie) a acesteia (în exemplul menţionat, bradul împodobit şi relevanţa sa în context cultural-religios, într-o anume epocă, într-un spaţiu specific ş.a.m.d.).

[10] ... inclusiv de… asemănarea… fizică a acestora (v. contextul citat).

multitudine de contexte în care, de pildă, ***câinele*** *se minunează*: „Momente delicioase şi întâmplări violente *îi dau mereu emoţii lui* ***Flush***: ***se minunează*** când îşi vede prima oară stăpâna, căci parcă s-ar privi-n oglindă (conform legii tainice a naturii, câinii seamănă cu stăpânii!)" (www.zf.ro/.../un-caine-doi-poeti-si-o-iubire-fara-sea...)[11] ş.a.

În contexte propriu-zis ficţionale (bancuri, anecdote, fabule, poveşti etc.), a căror ţintă ilocutorie este de regulă extragerea unei concluzii moralizatoare, experimentatorul animat nonpersonal dobândeşte, prin *personificare*, atribute emoţionale specifice subiectului uman, în astfel de cazuri „improprietatea" (v., în acest sens, natura stimulusului responsabil de starea de minunare) soluţionându-se discursiv:

„Un elefant şi un şoricel se întâlnesc de 1 Mai, la plajă, în Mamaia. ***Elefantul*** *se minunează*: –Mă, da' mic mai eşti!..." (bancuri.haios.ro/listeaza_poza.php?...se...); „Seara... Discuţie, într-o ***haită de câini***... – Eu - zice unul dintre câini - sunt foarte milos. N-aş putea să omor nici măcar un purice! Chiar aşa?!? - *se minunează* ***ceilalţi***. –Ei, bineînţeles, cu excepţia cazurilor de legitimă apărare!" (www.sugubat.ro › Bancuri › Bancuri cu Animale); „***Ursul*** *se minunează* de o astfel de bizarerie şi-l întreabă: ..." (www.dailycotcodac.ro/.../recomandari-de-seara-hai-li...) ş.a.

Alteori, doar în aparenţă avem a face cu acelaşi tip de situaţie de comunicare, în realitate disocierile impunându-se prin prisma stimulusului specific. De pildă, în contextul: „***Iepuraşul şi ursul polar*** *se minunează* ***de neaua*** care cade din cer fix peste ei, iar mesajul *My 1st Christmas* va păstra în amintire primul Craciun al bebeluşului" (www.lecoseanimate.ro/.../pinkyblue-circle-ornament-...)[12], stimulusul este unul pregnant fizic, concret (cf. [*de*] *neaua*)[13], în consecinţă starea de minunare (definibilă drept stare psihologică elementară) fiind una cât se poate de proprie pentru subiecte animate nonpersonale[14].

Nu am consemnat contexte cu verbul modalizator *a părea*, a cărui valorificare ar fi relevat incertitudinile unui subiect enunţiator cât priveşte posibilitatea de experimentare a anumitor stări în lumea animală. În schimb, contexte de acest gen au fost atestate de noi (v. Teleoacă, *Verbele de mirare*) pentru alte verbe psihologice aparţinând aceleiaşi paradigme (cf., de ex., vb. *a se mira* în contextul: „Faceti cunostinta cu Sam, o *pisica* ***care pare*** *ca se mira sau se incrunta...*",www.kanald.ro/pisica-CU-SPRANCENE-devenit-senzatia-internetului-G...).
Aspectul nu surprinde propriu-zis, dat fiind că semul predominant în cazul vb. *a* (*se*) *mira* este cel al 'nedumeririi', o trăire profund umană, mai dificil atribuibilă unor entităţi animate nonpersonale, în consecinţă enunţiatorul simţind, cel puţin uneori, nevoia de a atenua trăirea respectivă prin utilizarea vb. *a părea*. Semele predominante în cazul verbului *a* (*se*) *minuna* sunt cele care evocă 'încântarea, fascinaţia', dar şi 'bucuria', stări relativ mai uşor transferabile asupra lumii animale[15].

[11] Citatul reprodus este extras dintr-un comentariu amplu la opera Virginiei Woolf, *Flush*, *câinele poetei*.
[12] În contextul citat, discursul verbal explicitează o imagine (artistică) vizuală, mai exact o decoraţiune personalizată, protagoniştii, subiecţi experimentatori ai stării de minunare, fiind selectaţi de asemenea din lumea animală.
[13] Un stimulus desăvârşit (perfect plauzibil) de altfel şi pentru un experimentator uman aflat la vârsta copilăriei biologice sau doar a celei sufleteşti.
[14] V., prin opoziţie, *supra*, *ursul care se minunează* ***de o... bizarerie*** sau ***haita de câini*** *care se minunează de...* ***milostenia*** *unuia dintre ei*.
[15] Totuşi, în cazul verbului corespunzător din franceză am consemnat, ce-i drept doar sporadic, şi unele enunţuri cu verb modalizator (cf. *infra*, **3.**, fr. *Ce chien* ***semble*** *émerveillé*).

Spre deosebire de vb. *s'étonner*, care apare cu un subiect [+animat] [–personal] exclusiv în contexte beletristice ficţionale (v. Teleoacă, *Verbele de mirare*), fr. *s'émerveiller* „ressentir un sentiment d'admiration mêlée de surprise" (TLFi) este ocurent, în aceleaşi condiţii sintactico-semantice, atât în interiorul unor discursuri referenţiale, cât şi în enunţuri aparţinând cadrului discursiv ficţional. Multe dintre contextele referenţiale vin în sprijinul ideii formulate mai sus şi în conformitate cu care starea de minunare se defineşte în univers animat nonuman ca experimentare elementară, genuină (minunarea chiar şi în faţa unui... „nimic", care echivalează, de fapt, cu *minunarea... de... tot şi de toate*), emoţia fiind resimţită necenzurat şi fără mască, similar modului de împărtăşire a acesteia la vârsta copilăriei umane şi prin opoziţie cu experimentarea „matură", conotată estetic / cultural / moral...; este o stare în care predominante sunt bucuria şi curiozitatea maxime:

« Contrairement à nous les humains, ***ils*** [***les chiens***, n.n.] ne cherchent pas à cacher leurs émotions, ils froncent les sourcils, ***s'émerveillent*** *d'un rien* et expriment leur bonheur à l'infini » (www.foozine.com/15-expressions-faciales-de-chiens-totalement-hilarante...) ; « Nous sommes a la recherche de bonnes familles pour la vie pour ***Batman et Robin*** [numele a doi motani recuperaţi de pe stradă, n.n.] ***qui s'emerveillent*** *devant tout* et qui ont encore tout a decouvrir ! » (www.kijiji.ca › Québec › Grand Montréal › animaux); « Ils sont vraiment sympa tous les quatre [***chats***... *adoptés*, n.n.]. ***Ils*** s'intéressent à tout, ***s'émerveillent****de tout* » (www.felinpourlautre.com/chats/jiul.html...) ş.a.

Uneori, experimentarea stării de minunare în regn animal devine reper pentru definirea stării corespunzătoare în registru uman; astfel, un „sejur" de câteva minute la înălţime, în coroana unui copac, constituie pentru om prilej de meditaţie şi minunare: « Comme ***des oiseaux qui*** *s'émerveillent* de voir 'd'en haut' ce qu'ils voyaient 'd'en-bas'... » (https://fr.tripadvisor.be › ... › Loges à Pons › Sur un Arbre Perche)[16].

Alte contexte referenţiale sunt ilustrative pentru negarea capacităţii de minunare la animale, însă nu la modul absolut, ci cu referire strictă la anumiţi stimuluşi (v., de ex., *infra*, focul de artificii):

« *Nos* ***animaux*** *ne s'émerveillent pas* comme nous *devant un feu d'artifice*, la plupart ne ressentent que peur et incompréhension » (www.policelocale.be › Accueil › Actualités) ; « *Nos* ***chiens*** *ne s'émerveillent pas* comme nous *devant un feu d'artifice*... » (https://www.chien-visiteur.fr/education-chien-visiteur-les-feux-dartifices-...) ş.a.

De fapt, chiar şi în astfel de contexte, aşa cum se poate observa mai ales din primul exemplu citat, „neminunarea" nu este echivalentă cu... „indiferenţa", ci corespunde experimentării unei stări de surprindere, asociată cu teama, stare survenită în condiţiile în care animalul respectiv, spre deosebire de om(ul matur), receptează semnificaţia exclusiv de… suprafaţă a stimulusului, acesta nedispunând de capacitatea de a disocia între două cauze cu manifestări similare la suprafaţă, dar cu semnificaţii (total) distincte, chiar opozitive în aria de adâncime. În această ordine de idei, şi de această dată vom putea stabili similitudini cu comportamentul / atitudinea copilului (mic) care, în faţa unor astfel de stimuluşi, tinde de

[16]În realitate însă, zborul pentru păsări(le zburătoare) reprezentând o normalitate (zborul vine din instinct, existenţa la înălţime este, deci, ceva cât se poate de firesc), rezultă că starea de minunare este atribuită de om păsărilor (subtextul este: aşa trebuie să se simtă [şi] păsările) prin prisma propriilor trăiri (de fiinţă... terestră) şi graţie empatizării cu regnul animal.

asemenea să se sperie şi chiar să plângă, iar nu să se minuneze… în sensul autentic (propriu) al termenului[17].

Contextele ficţionale în care *s'émerveiller* se asociază cu experimentatori din sfera [+animat, –personal] sunt foarte bine reprezentate, adesea fiind vorba despre enunţuri ocurente în discursuri poetice, în poveşti sau în filme de animaţie:

« ***L'ours*** *s'émerveille* : le monde est si grand ! » (https://www.recreatisse.com › Articles › Français › Littérature, *L'ours et la lune*) ; « ***Maya*** [numele unei albinuţe, n.n.] *s'émerveille* de tout et se méfie peu » (www.lci.fr › /culture/ › /cinema/) ; « Des pulsations d'ailes, / La fleur adore les succions, / ***L'abeille*** *s'émerveille* » (short-edition.com › Poèmes) ; « Et les oiseaux s'envolent / ***Les girafes****s'émerveillent* / L'éléphant enfin se réveille » (www.cfa-kelmis.be/projekte/10-11/francais/poemes.htm, *Le lion et le singe*) ; « L'excitation et les rires reprennent vite le dessus car, tournant la tête de tous côtés, ***les animaux*** *s'émerveillent* du nouveau monde qui défile sous leurs yeux[18] » (www.phonemus.fr/lectureCP/textes/2008/texte47_3.pdf); « ***Le*** *père* ***canard*** s'*émerveilla* devant ses canetons » (progs.ecole7.ch/pdf/tatrous2.pdf) ş.a.

Exemplele corespunzătoare în care este ocurent sp. *Maravillarse* „ver con admiración[19]" (DRAE) sunt inferior reprezentate, prin comparaţie atât cu contextele înregistrate pentru fr. *s'émerveiller*, cât şi cu enunţurile în care apare rom. *a se minuna*[20]. De fapt, singurele contexte *referenţiale* consemnate de noi cu un experimentator animat nonpersonal sunt cele în care vb. *maravillarse* este ocurent fie în tipar pasiv, fie în tipar perifrastic reflexiv (cf. *infra, estar / quedarse maravillado*):

"... y para *su* ***perro*** *Aster*, ***que*** *se quedó maravillado* con esta vista en Bariloche" (https://www.instagram.com/p/BKWXae9jd1Z/?taken... -); "Cuando su dueña comienza a tocar su instrumento, la expresión de su rostro [el rostro de un... ***burro***, n.n.] muestra que ***está*** *un poco sorprendido y* ***maravillado***" (rolloid.net/este-burro-empieza-cantar-cuando-duena-..)[21] ş.a.

Tiparul reflexiv propriu-zis este selectat doar în unele contexte ficţionale, în interiorul cărora *maravillarse* figurează uneori şi în tipar pasiv:

"Cuando Cipión y Berganza comienzan su coloquio, ***los*** *propios* ***perros*** *se maravillan* ante su don de habla" (ejournals.library.vanderbilt.edu › Home › Vol 2 (2005))[22]; "*Muchos* ***pajarillos*** también *están maravillados* y se integran al concierto..." (https://books.google.ro/books?isbn=1435757491)[23] ş.a.

[17] Foarte probabil, odată cu înaintarea în vârstă, copilul va începe treptat să experimenteze fascinaţia (în faţa focului de artificii), punând... pericolul undeva în subsidiar şi chiar ignorându-l complet la un moment dat.
[18] Un enunţ extras dintr-o fişă didactică de predare a noţiunilor elementare de zoologie.
[19] Substantiv care în spaniolă lexicalizează sensul „admiraţie", dar şi „surpriză"; cf. şi vb. *admirar* (pentru alte informaţii, v. DRAE).
[20] Cf. şi *infra*, **3.**, alte exemple şi discuţia noastră.
[21] Context în care starea de (surprindere şi) minunare resimţită de un experimentator animat nonpersonal este trădată de o expresie facială specifică. În pofida acestui „detaliu", enunţiatorul performează totuşi mesajul respectiv deosebit de precaut, în acest sens apelând la modificatorul gradual (de atenuare) *un poco*. Aspectul pare a susţine indirect faptul că astfel de stări sunt (aproape) aprioric şi în mod fundamental asociate cu un experimentator [+animat, +personal].
[22] Enunţul reprodus este un extras dintr-un comentariu la opera lui Cervantes, *El coloquio de los perros*, roman („novela ejemplare") care prezintă povestea miraculoasă a unor câini care şi vorbesc, nu doar se minunează.
[23] Pentru alte exemple (enunţuri ficţionale) în care apare tiparul perifrastic, v. *infra*, **3.**

3. Experimentatorul obiect direct [+animat, –personal]

Enunţurile activ-tranzitive în limitele cărora experimentatorul [+animat, –personal] se află pe poziţia sintactică a unui obiect direct, definindu-se în consecinţă drept experimentator pasiv, lipsesc din română, pentru care nu am consemnat nici măcar sintagme nominale, în componenţa cărora să intre un substantiv desemnând numele unui animal, respectiv participiul (cu valoare adjectivală) de la vb. *a minuna* (sintagme consemnate în schimb în cazul verbelor *a consterna* şi *a mira*, cf. *câinele* ***consternat / mirat***,cf. Teleoacă, *Verbele de mirare*)[24]. Unicele contexte cu obiect direct [+animat, –personal] consemnate de noi reprezintă enunţuri în care sunt ocurente cvasisinonime ale vb. *aminuna*, în speţă vb. *a fascina*[25], care apare atât în tipar activ, cât şi perifrastic / pasiv[26]:

„Aşa că e greu de anticipat ce jocuri adoră ***pisica***. [...] Probabil acesta e cel mai vechi joc ce *fascinează* ***mustăcioasele***" (www.animalutul.ro › Pisica › Ingrijirea pisicii); „***Pisicile*** *sunt* de-a dreptul ***fascinate***... (de bradul de Crăciun, n.n.)" (gadgetreport.ro/.../pisicile-fascinate-de-bradul-de-craciun-topul-celor-ma...); „Totul este insotit de niste sunete care *fascineaza* ***pisica***" (www.hanuancutei.com › ... › Animale de companie); „In ciuda faptul ca nu le place sa intre cu tot corpul in apa, ***pisicile*** *sunt* ***fascinate*** de apa si le place sa exploreze acest lucru" (www.zoo.ro/lumea-animalelor/pisicile-urasc-cu-adevarat-apa) ş.a.

Aşa cum se poate constata din contextele reproduse, stimuluşii responsabili pentru experimentarea stării de 'fascinaţie' în lumea animală sunt stimuluşi elementari, ilustrativi pentru „cauze" pregnant fizice / concrete (cf. apa, jocurile, bradul de Crăciun, sunetele), care însă, contextual, se pot asocia inclusiv cu experimentatori marcaţi [+personal][27]. Reciproca nu este însă valabilă, numeroşi stimuluşi complecşi, cu profundă relevanţă în câmp spiritual / cultural / religios (cf., de pildă, o anumită idee, un tablou impresionist, o tragedie ş.a.) vizând – în spaţiul referenţial, nonficţional – în exclusivitate subiecţi umani.

Nici verbul din franceză nu prezintă ocurenţe în contexte activ-tranzitive cu experimentatori animaţi nonpersonali, singurele enunţuri consemnate de noi, cu excepţia celor reflexive discutate *supra*, **2.**, fiind cele pasive[28]. De fapt, contextele *referenţiale* în care este ocurent un astfel de experimentator activ (sintactic, un subiect) apar izolat, de regulă în situaţii discursive de acest gen enunţiatorul valorificând unii *modalizatori* meniţi să precizeze statutul

[24] Aspectul menţionat se explică având în vedere faptul că participiul *minunat* nu mai conservă în limba (literară) actuală sensul „foarte mirat, foarte surprins", atestat în etapa mai veche de evoluţie a românei, acesta lexicalizând astăzi accepţia „extraordinar, excepţional, nemaipomenit" (v. DEX).

[25] Verb utilizat exclusiv în tipar tranzitiv, nu şi reflexiv.

[26]Prezenţa unor verbe sinonimice în limitele unui astfel de tipar ar putea constitui un argument în favoarea faptului că *a minuna* include matricial seme specifice, absente în cazul altor lexeme, cvasiechivalente semantic cu acesta. Nu este exclus ca acest statut aparte al vb. *a minuna* (aşa cum acesta este receptat în speţă de vorbitorul actual de română) să aibă legătură cu derivarea sa de la... *minune*, în consecinţă verbul în discuţie lexicalizând un conţinut mai spiritualizat, mai subtil, mai puţin... laic şi, implicit, mai puţin accesibil, comparativ cu lexeme sinonimice precum *a fascina, a încânta* ş.a.

[27] V. şi *supra*, **2.**, observaţiile noastre.

[28]Spre deosebire de rom. *minunat*, fr. *émerveillé* se utilizează şi azi (în registrul literar standard) cu sensul „foarte surprins, încântat, fascinat", aspect ce face posibile contexte de genul celor citate *infra*. Cu accepţia actuală a rom. *minunat*, se utilizează fr. *merveilleux* (cf. rom. *un câine* ***minunat*** ↔ fr. *un chien* ***merveilleux***). V. şi *infra*, sp. *maravillado*.

mai degrabă *ipotetic* al stării de minunare resimţite de un animal sau altul (cf. *infra*, vb. *sembler* sau locuţ. conj. *comme si*):

«*Ce **chien** semble **émerveillé*** de la venue du Saint-Père[29]» (mashable.france24.com/.../20161006-photobombing-chien-pape-francoi...) ↔ *La venue de Saint-Père semble émerveiller ce **chien***; «Gégé [numele unui câine, n.n.], installé juste derrière eux *est émerveillé* :***le chien*** réagit exactement ***comme s***'il comprenait le film» (www.wubitt.com/blagues_09.php) ↔ *Le film semble émerveiller **le chien*** ş.a.

Enunţurile circumscrise unor contexte *ficţionale* se performează fără valorificarea unor modalizatori ipotetici (cf., de ex., «***Le** petit **chat** était émerveillé* par tout le savoir de son Papounet», mesbelleshistoires.com/chat_alors.html ↔ *Le savoir de Papounet émerveillait **le** petit **chat*** ş.a.).

La fel ca şi în română, în tipar activ apar unele verbe (cvasi)sinonimice (cf., de pildă, «Les conversations sont à peine troublées par les bruits de la cuisine, les jeux et les cris des enfants et les ronronnements du chat, qui *fascinent **le chien***», www.offi.fr › cinémas ş.a.)[30].

Opţiunea în favoarea unui experimentator activ (sintactic, un subiect) explică, cel puţin într-o anumită măsură, şi absenţa tiparului activ-tranzitiv din spaniolă, unde este valorificată, alături de structura reflexivă (în contexte exclusiv ficţionale), şi construcţia corespunzătoare perifrastică (adesea, un tipar perifrastic reflexiv). În această ordine de idei, participiul verbului *maravillar* se asociază (în enunţuri ilustrative îndeosebi pentru spaţiul discursiv *ficţional*) cu verbe / locuţiuni verbale precum *contemplar, darse cuenta, quedarse* ş.a.:

"... ***el perro** contempló **maravillado*** durante horas..." (www.elmundotoday.com › Cultura) ↔ *Algo maravilló el / al perro*; "***El perro*** reconoció enseguida la voz de Pinocho y *se dio cuenta **maravillado***..." (https://books.google.ro/books?isbn=8499891543); "***Un** pequeño **pájaro** se queda **maravillado*** cuando oye silbar a sus compañeros" (www.cines-verdi.com/.../vuelve-cuentos-de-primavera-a-mis-primeros-v...) ↔ *El silbar de sus compañeros deja maravillada / maravilla**un** pequeño **pájaro***; "***La gallina*** está ofuscada, pero luego *se queda **maravillada*** observando la habitación con sus pequeños ojos negros" (www.tierraadentro.cultura.gob.mx/historia-de-gallina/)[31] ş.a.

În contexte activ-tranzitive, nesatisfăcute de vb. *maravillar*, apare în schimb cvasisonimul *fascinar*, care guvernează relativ frecvent obiecte directe marcate [+animat, –personal]:

"La madera, ramas, hojas y frutos del olivo desprenden un algo que *fascina **a los gatos***" (www.gatosencasa.com/2011/06/la-madera-de-olivo-y-los-gatos.html); "Existe una planta que *fascina **a los gatos***" (identidadgeek.com/50-curiosidades-de-los-gatos/2012/01/); "***A** tu **gato** le fascina* mirar por la ventana, pero cuando sacas la correa, huye y se esconde" (www.vetstreet.com › Our Pet Experts › Denise Maher) ş.a.

[29] V., prin comparaţie, *Ce chien **est** émerveillé* de la venue du Saint-Père.
[30] Cf. şi tipare cu participiul adjectival: «*Des chats **fascinés*** par un chanteur de rue en Malaisie» (www.dailymotion.com/.../x48o8g7_des-chats-fascine-s...) → *Un chanteur de rue en Malaisie fascine quelques **chats***.
[31] V. şi *supra*, **2.**, exemple similare (în contexte referenţiale).

4. Concluzii

Posibilităţile de asociere ale verbelor de mirare considerate cu *subiecte animate nonpersonale* sunt relativ reduse la nivel de discurs referenţial (şi, prin aceasta, sugestive pentru punerea sub semnul întrebării a capacităţii de minunare în lumea animală), uneori optându-se pentru atenuarea conţinutului, prin valorificarea unor modalizatori / marcatori discursivi sau prin selectarea, în actul enunţiativ, a unor tipare „statice", descriptive (v., în acest sens, exemplele consemnate pentru franceză şi spaniolă). De fapt, observaţiile formulate sunt valabile cu referire exclusivă la tiparul reflexiv (şi pasiv / perifrastic reflexiv), niciunul dintre cele trei verbe psihologice necunoscând ocurenţe în tiparul activ-tranzitiv corespunzător (tipar în care sunt valorificate în schimb unele cvasisinonime ale verbelor în discuţie, în speţă rom. *a fascina*, fr. *fasciner* şi sp. *fascinar*). Selectarea unui subiect animat nonpersonal exclusiv în limitele unui tipar reflexiv (sau/şi pasiv) reflectă opţiunea enunţiatorului (actual) pentru experimentatorul activ (sintactic, un subiect), definibil prin opoziţie cu experimentatorul pasiv care, sintactic, reprezintă un complement direct. În acelaşi timp, aspectul menţionat se poate explica având în vedere inclusiv poziţia mai solidă a tiparului reflexiv al verbelor considerate, prin raportare la tiparul activ-tranzitiv corespunzător.

Deşi, aşa cum remarcam, nici exemplele în tipar reflexiv nu sunt prea bine atestate, totuşi, statistic, putem admite superioritatea numerică a contextelor (referenţiale) consemnate pentru franceză, în aceeaşi ordine de idei, spaniola situându-se la antipod, prin verbul *maravillarse*, neatestat de noi în tipar reflexiv decât în contexte ficţionale (în enunţuri referenţiale, verbul în discuţie este ocurent doar în tipar pasiv sau perifrastic reflexiv). De asemenea, şi contextele ficţionale sunt superior atestate în limbile română şi franceză. În schimb, franceza se grupează cu spaniola prin opţiunea, în unele cazuri, în favoarea tiparului perifrastic, la care vorbitorul românei actuale nu (mai) recurge, luând în considerare semantica aparte a participiului *minunat* în limba contemporană.

În conformitate cu rezultatele investigaţiei întreprinse, pornind de la o serie de contexte atestate *online*, putem afirma că asocierea dintre verbele de mirare considerate şi un subiect animat nonpersonal este posibilă graţie unei polisemii aparte a acestor verbe, a căror semantică este definibilă, contextual, drept fundamental (dar nu exclusiv) „afectivă"[32], aceasta prin opoziţie cu semantica prin excelenţă „emoţională"[33] a aceloraşi verbe, decodabilă în alte contexte (în realitate, superior reprezentate) în relaţie nu doar cu starea de minunare... pur şi simplu, ci inclusiv cu o anumită atitudine şi conduită (supervizate moral, estetic, cultural, religios...), dimensiuni specific umane. În precizarea sensului contextual, un rol important revine stimulusului, în această ordine de idei, un enunţ în limitele căruia un verb psihologic (cf. 'a se minuna') se construieşte cu un subiect animat nonpersonal fiind susceptibil de a prezenta *diferite grade de verosimilitate* (inclusiv) în funcţie de *încărcătura semantică a stimulusului* respectiv[34]. În unele situaţii de acest gen, raportarea stării experimentate de o entitate animată nonpersonală la *trăirea umană circumscrisă vârstei copilăriei* poate reprezenta un alt argument în favoarea

[32] A se citi „în relaţie cu *afectele*" (pentru discuţia detaliată, v. Teleoacă 2016: 405–428).
[33] A se citi „în relaţie cu *emoţiile*" (cf. Id., *ibid.*).
[34] Observaţiile formulate vizează în mod fundamental contextele *referenţiale*, în cazul enunţurilor *nonreferenţiale* (*ficţionale*), acceptabilitatea enunţului discutându-se în cu totul alţi termeni, în condiţiile în care nimeni nu va mai pune sub semnul întrebării capacitatea unui animal de a se mira, aşa cum nimeni nu va contesta nici capacitatea de a vorbi, de a plânge, de a citi, de a număra ş.a.m.d.

validării enunţurilor respective. Alteori, *profunda empatie 'om – animal'* este responsabilă, fie şi parţial, de diminuarea diferenţelor dintre cele două specii şi, implicit, de performarea unor enunţuri în care entităţi animate nonpersonale devin subiecte ale unor verbe psihologice de mirare de genul celui discutat. În acest tip de situaţii discursive, transferul dinspre om spre animal apare ca firesc, enunţiatorul asumându-şi riscul... antropomorfizării, pentru că, de fapt, el nu are sentimentul de a atribui (excesiv) trăsături specific umane unor subiecte nonpersonale, în condiţiile în care acesta intuieşte *afinităţile profunde* dintre cele două specii. Antropomorfizarea (personificarea) se impune în schimb a fi admisă pentru *contextele ficţionale*, în cazul cărora eventualele inadvertenţe / improprietăţi se soluţionează discursiv, ficţionalul având propriile legi ontologice.

BIBLIOGRAPHY

Belletti, Adriana, Luigi Rizzi, 1988, „Psych-Verbs and theta-theory", *Natural Language and Linguistic Theory*, vol. 6, nr.3, p. 291–352.
Budiansky, Steven, 1999, *The Truth About Dogs*, The New York Times Book Review.
Diccionario de la Real Academia Española (la 22.ª edición), Madrid, Espasa Calpe, 2001 [edición electrónica] (DRAE).
Dicţionarul explicativ al limbii romane (ediţia a III-a, revăzută şi adăugită), Bucureşti, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009 (DEX).
Grimshaw, Jane, 1990, *Argument Structure*, Cambridge (Mass.), The MITPress.
Pustejovsky, James, 1991, „The Generative Lexicon", *Computational Linguistics*, vol. 17, nr. 4, MIT Press Cambridge, MA, USA, p. 409–441.
Ruwet, Nicolas, 1972, „À propos d'une classe de verbes psychologiques", în Nicolas Ruwet, *Théorie syntaxique et syntaxe du français*, Paris, Éditions du Seuil, p. 181–251.
Teleoacă, Dana-Luminiţa, 2016, „Les verbes psychologiques en roumain : quelques repères théoriques pour une description sémantique dans la perspective de la grammaire cognitive", *Revue roumaine de linguistique*, LXI, 4, p. 405–428.
Teleoacă, Dana-Luminiţa, *Verbele psihologice de mirare. O abordare sintactico-semantico-pragmatică din perspectiva gramaticii cognitive în context romanic* (*română, franceză şi spaniolă*) (*Verbele de mirare*) [lucrare în curs de elaborare].
Tenny, Carol, 1994, *Aspectual Roles and the Syntax-Semantics Interface*, Dordrecht, Kluwer Academic Publishers.
Trésor de la langue française informatisé, Analyse et traitement informatique de la langue française – Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales [CNRTL] – Université Nancy, CNRS Éditions [*online*: atilf.atilf.fr/tlf.htm] (TLFi).
Van Valin, Robert D., Randy J.La Polla, 1997, *Syntax: Structure, Meaning, and Function*, Cambridge, Cambridge University Press.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

THE LITERARY ALLUSION AND THE INTERTEXTUAL QUOTATION IN THE NOVEL O SUTĂ DE ANI LA PORȚILE ORIENTULUI BY IOAN GROȘAN

Inga Druță

Scientific Researcher, Institute of Philology, Chișinău, Moldova

Abstract: O sută de ani de zile la Porțile Orientului by Ioan Groşan is a parodic historical novel with a pictorial, playful and ironic narrative speech. Unwilling to humor – from the absurd, to the situational and to the language one, the novel (as any postmodernist writing) contains a lot of literary allusions, intertextual quotations, word games, that is why reading it becomes a funny adventure, in which the reader, as a detective, identifies known fragments and expressions, "recycled" by the author and included in the canvas of narration by the technique of collage. Intertextual references are inserted into the text without discourse markers (quotation marks or bibliographic references). The work will highlight a series of literary allusions and intertextual quotations, which produce ludic and ironic effects that involve the exercise of parodic competence and performance by both the author and the lecturer.

Keywords: postmodernist novel, literary allusion, intertextual quotations, parody, irony

O sută de ani de zile la Porțile Orientului de Ioan Groșan este un roman în care, mărturisește autorul, „am mers perfect pe structuri sadoveniene”. În *Postmodernismul românesc*, Mircea Cărtărescu definea romanul lui Groșan ca fiind o „reciclare parodică a romanului istoric”.

Savuroasa parodie își seduce cititorul atât prin talentul de povestitor al scriitorului, cât mai ales prin „profunzimea și dulceața graiului”. Autorul ne convinge că despre istorie se poate vorbi şi altfel decât sobru. Ioan Groşan propune, în acest sens, o istorie alternativă a secolului al XVII-lea privind legăturile poporului român cu Orientul, relatată cu umor, cu accente ironice și ludice. Cartea urmăreşte două misiuni, în paralel: cea a lui Barzovie-Vodă de a-şi recâştiga scaunul domnesc şi cea a călugărilor Metodiu şi Iovănuţ de a cere ajutorul Papei de la Roma pentru a scăpa Moldova de turci.

Autorul s-a inspirat din cronicile lui Grigore Ureche, însă evenimentele sunt narate în manieră parodică, romanul debordând de umor – de la cel absurd până la cel de situație și de limbaj. Lucrarea este, în acelaşi timp, un metaroman, adică un roman despre scrierea unui roman.

Distinsul critic literar Iulian Boldea identifică în prozele lui Ioan Groşan „două paliere ale scriiturii”: 1) „un registru al scriiturii sobre, obiective, prin care autorul captează contururile şi formele realităţii în ceea ce are aceasta mai aparent şi neînsemnat”, care derivă „dintr-o sugestivă conştiinţă a autenticităţii pe care prozatorul o trădează în fiecare pagină pe care o scrie”, și 2) „o conştiinţă ironică şi livrescă ce apelează, asumându-şi convenţiile şi ticurile literaturii, la citatul intertextual, la ironie, la sarcasm, la parodie şi pastişă, pentru a-şi relativiza propria scriitură” (Boldea 2008).

Parodia reprezintă una dintre formele majore ale autoreflexivităţii postmoderne; postmodernismul transformă parodia în expresia sa fundamentală, într-un mod de a dialoga cu alte epoci din perspectiva momentului actual. Parodia postmodernă este, aşadar, o formă de recunoaştere a istoriei, prin ironie (Rogosievici Deaconu 2010). În cazul romanului *O sută de ani de zile la Porțile Orientului*, rezultatul este un hipertext polifonic, o intersectare a diverselor coduri lingvistice: limbaj de secol XVII, limbaj poetic, limbaj regional, inserţii de registru modern sau colocvial, limbaj de lemn. Cititorul avizat, ca un detectiv, identifică fragmente și expresii cunoscute, „reciclate" de autor și incluse în pânza narațiunii prin intermediul tehnicii colajului. Romanul ilustrează ideea că „poetica postmodernă este citaţionistă" (Parpală 2006: 134), iar textul „reciclat" se caracterizează prin dialogul cu sau reinterpretarea textului-bază cu accente ludice și ironice.

Dialogul intertextual se remarcă, la o primă privire, chiar în titlurile unor episoade: „*Căldură mare* la hotare" (I. L. Caragiale), „*Descriptio Moldaviae*" (Dimitrie Cantemir), „*Gâlceava* povestitorilor *cu lumea*" (Dimitrie Cantemir), „La o revistă" (Mihai Eminescu, *La o artistă*), „*Învățăturile* lui Metodiu *către* tinerii căsătoriți" (*Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*), „*Răsăritul* semilunii. La Stambul" (Gr. Alexandrescu, *Răsăritul lunii. La Tismana*). Unele titluri reprezintă citate: „*Descriptio Moldaviae*", „*Căldură mare* la hotare", altele sunt pastișe, create cu intenții ludice sau ironice.

Fraza inițială a romanului *O sută de ani de zile la Porțile Orientului*: „Pe la 1600 şi ceva, dacă cineva şi-ar fi sumeţit privirea peste dealurile mângâieţe de dincolo de Vaslui, ar fi putut zări la o aruncătură de ochi două siluete mergând aplecate sub suflarea neostoită a crivăţului de Crâm." (p. 5) parodiază descrierile clasice, care localizează şi datează acțiunea ce urmează, modelul fiind textul lui Nicolae Bălcescu *Istoria românilor supt Mihai-Voievod Viteazul*. La același text, dar și la altele, cum ar fi eseul lui Al. Odobescu *Pseudokinegetikos*, opera lui Ion Creangă *Amintiri din copilărie*, reportajul literar al lui Geo Bogza *Cartea Oltului* trimite și următorul fragment: „O, dulce plai al Moldovei! Dacă din inima dealurilor Vasluiului o iei în sus pe lângă vechile podgorii domnești, pe drumul numit acum «drumul forestier», și dacă ajungi pe culmea cea mai înaltă a muntelui Ceahlău, vei vedea o țară mândră și binecuvântată între toate țările semănate de Domnul pe pământ. Ea seamănă a fi un măreț și întins palat, cap d'operă de arhitectură, unde lega mama naratorului motoceii la un capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei. (…) Ici o femeie mănâncă un măr, dincolo şerpuieşte Ozana cea frumos curgătoare, din care nu se vede calul şi călăreţul, iar alături te afunzi într-o mare de grâu şi porumb în care ursul se plimbă în voie." (p. 33). Deconstruirea descrierilor „balzaciene", datorată inserțiilor intertextuale, implică atât competenţă parodică din partea autorului, cât şi din partea lectorului.

Cititorul va descoperi în roman şi trimiteri textuale la o afirmație bine cunoscută a lui Simion Ștefan, mitropolit de Bălgrad: „– Șezi! spuse tătăroaica. Relaxează-te. Îi fi ostenit. Călătorești mult? – Enorm de mult! – zise Iovănuț așezându-se cu sfială. – Dar de ce umbli atâta? – *Oamenii sunt ca banii. Ăia sunt mai buni care îmblă în toate țările*." (p. 8); „Căci nu m-aștept ca junele Luminăției Tale cuget să se tulbure prea tare dacă ar afla că noi doi, așa jerpeliți și flenduroși cum ne vezi, am fost acolo unde ritoricească vorbire e ținută la mare preț și *cuvintele sunt ca banii:* dacă le ai, bine, dacă nu, *trebuie să umbli în toate părțile*." (p. 114). Textul original – „cuvintele trebuie să fie ca banii, că banii aceia sunt buni carii îmblă în toate ţările, aşea şi cuvintele acealea sunt bune carele le înţeleg toţi" – a fost parodiat de Ioan Groșan cu intenții ludice.

În roman există referințe la cronicile lui Grigore Ureche, inserate cu măiestrie în text fie ca aluzii literare, fie ca citate intertextuale. Fragmentul ce urmează face aluzie, în manieră umoristică, la o faimoasă spusă a cronicarului: „– Și-acum de unde vii? Iovănuț își înalță cu grijire capul, privi atent în jur și zise încet: – Da' nu spui la nimeni? – Ce'șt' copil?! – De la Râm! – șopti el." (p. 9). Hazul este amplificat și datorită personajelor care dialoghează: Iovănuț, călugăr vlah, și o tătăroaică.

Și descrierea lui Sima-Vodă cel Bătrân conține inserții din portretul voievodului Ștefan cel Mare, realizat în Letopisețul lui Grigore Ureche: „Sima-Vodă cel Bătrân *era un om nu mare de stat*, însă era un mare om de stat. Era foarte bătrân, avea peste 80 de primăveri, plus câteva ierni petrecute în Buceag, ca ostatic al tătarilor. Bătrâneţea şi timpul petrecut în tinereţe la Ţarigrad în calitate oficială de capuchehaie, când trebuia să stea cu ochii în patru să nu-şi piardă capul, îl făcuseră să-şi piardă vederea la un ochi, dar nimeni nu ştia exact la care. Dinţi nu mai avea, în schimb avea nişte buze senzuale care nici acum, în culmea senectuţii, nu-şi pierduseră de tot farmecul. O paralizie parţială a piciorului stâng îi făcea piciorul drept foarte vioi şi, *unde nu gândeai, acolo îl aflai*, ţopăind cu bastonul lui în formă de buzdugan." (p. 101). Se regăsesc aici și alte referințe: la clișee de exprimare – „80 de primăveri" – și la structuri din proza lui Urmuz: „îl făcuseră să-şi piardă vederea la un ochi, dar nimeni nu ştia exact la care"; „o paralizie parţială a piciorului stâng îi făcea piciorul drept foarte vioi".

Ioan Groșan „reciclează" creativ și „voroave" din operele lui Miron Costin: „– Lasă gândurile negre, mărite Doamne! – grăi cel spătos. *Nu sunt vremile supt oameni, ci oamenii supt vremi.* Ieri ai fost, azi nu ești. Ieri ședeai, azi umbli." (p. 15); „Căci, dacă e adevărat că *omul e sub vremi*, e drept ca povestitorul să fie peste ele." (p. 151); „– Bag sama că, în ciuda celor lumești ce vă stau în preajmă, *gândul nu se sparie* sub povara îmbierilor – grăi cu blândețe Metodiu către Mârzac. – Plăcut zvon vine urechilor mele – spuse Mârzac fără să ridice capul. Nu te mira, străine, că dulceața ispitei nu mă mai încearcă. *Căci nu iaste alta mai de folos zăbavă decât cetitu' cărţilor*." (p. 11). Autorul a pus citatul din urmă în gura unui tătar, ceea ce accentuează efectul umoristic al referinței.

În alt caz, Groșan modifică parodic același citat, alături de alte formule consacrate: „Din loc în loc, de-o parte și de alta a drumului, pe plopii înalți și foșnitori stăteau bătute-n cuie scânduri pe care erau scrise cu cărbune sau arse cu fierul povețe, îndemnuri, judecăți pentru lucrătorii câmpului: *«Spatele plecat biciul nu-l atinge»*, *«Nu iaste alta mai de folos zăbavă decât munca»*, *«Unde sapă sapa locul, sare din pământ norocul»*, (…) *«Cine muncește de dimineață se odihnește seara»*…" (p. 266).

Lectorul va descoperi și trimiteri la *Moriţa* sau la *Baltagul* lui Mihail Sadoveanu: „Poate că odată, cu păcătoasa minte a tinereților, am vrut să te trec în lumea drepților, *c-aveai oi mai multe și nenumărați câini*." (p. 32); „– Dărăban! Frățioare! Tu ești?! – Eu sunt, frate! Da' și tu ești tu? Păi, cum, n-ai murit? – Nu. Mi-am luat oile și-am fugit. – Păi, bine, frate, eu atunci pe cine-am omorât? – Nu știu, frate, că mai erau doi cu mine, *unu' ungurean și unu' vrâncean*." (p. 32); „Și, cum sta într-o noapte Mădălina și visa la o *turmă mai mare și la câini mai bărbați*, numai ce-și aude câinii ei învățați, cinci de toți, hămăind de mama focului." (p. 45). Unele referințe la *Moriţa* se împletesc cu citate exacte sau modificate din poezia eminesciană: „La han, mai ceva ca la târg: căruțe, cai deshămați, focuri de frigare, tarabe cu nimicuri, oameni de tot soiul: polaci rumeni, scumpi la vorbă, (…), ovrei tânguinzi, cu niște târșoage de bărbi cât badanalele, *grecotei cu nas subțire*, *bulgăroi cu ceafa destul de groasă*, cazaci trosnindu-și fălcile a spleen, nemți

stăpânindu-și cu demnitate vagi zgomote interioare, *ungureni* chipeși vorbind ceva cu niște *vrânceni* șovăitori, *moldoveni* lăcrimând de atâtea povești…" (p. 34-35).

Inserțiile din poezia lui Eminescu sunt intercalate savuros, aproape subversiv, de autor în discursul narativ: „Îngăduie-ne, Cetitoriule, care te apleci cu sfielnică grijă asupra rândurilor aceste, a face aici o pauză. (…) Aibi încredere în noi, *nu te ducem pre tine în ispită de la trebi*, nu mai povestim, ci facem puțintică retorică." (p. 14; aici trimiterea este intercalată și cu rugăciunea „Tatăl nostru"); „Odată cu o binecuvântată căldură, sufletul îi fu cuprins de o mare cutezanță, cum nu mai avuse de mult, din vremea când, *băiet fiind*, o fugărise și-o șmotrise pe Ienăchița, fata boierului Havuz…" (p. 20); „Dar cum, *mutatis demonstrandum*, trăim în alte timpuri și-n alte încăperi, suntem convinși că *laudele noastre,desigur,ar mâhni-o peste măsură*." (p. 151). Alte trimiteri reprezintă parodii cu accente ironice sau ludice: „Din păcate însă, aproape nimeni nu are curajul să-și descoase perna și să găsească acolo pana *ce-ar putea să exprime adevărul*." (p. 161); „Să stați în partea voastră cu carte, că, de nu, unde vă stau cărțile, acolo vă vor sta capetele. Ce să căutați la noi? *Noi ne apărăm sărăcia şi poveştile şi neamul*. Până când să n-avem și noi povestitorii noștri? *Din Ieși*, de pildă, *până spre Tisa, povestitu-mi-s-a* că nu e picior de povestitor." (p. 37-38); „Deodată, toată larma, toată vânzoleala, tot umbletul se potolesc ca prin farmec. *Dinspre plaiul Eschişer*, în violetul înserării, *iese stăpâna mării, semiluna*. Păgân, creştin, ateu se aruncă în pulbere. Nu mișcă nimeni." (p. 49); „– În sfârșit, scumpă doamnă, să reluăm – spuse Metodiu. Aveți un fiu despre al cărui tată aveți un lapsus. Nu-i nimic: cert este că el, fiul, există, existența lui fiind probată, printre altele, și de firește nevoi ale vârstei care l-au făcut în cele din urmă să-i dea târcoale fetei jupânului Macek. *Un târcol azi, un târcol mâni, astfel că nu mai e nimic de făcut.*" (p. 178); „– Și… el? – șopti Metodiu, trăgând cu coada ochiului spre tătarul cel tatuat. – El? El a câștigat concursul *«Dintre sute de tătari»*. Să ți-l prezint. Îl cheamă Mârzac." (p. 11).

În român descoperim citate din Ion Creangă: „*Eu însă nu știu alții cum sunt, dar, când mă gândesc* ce era prin țară, *parcă-mi saltă şi-acum inima de bucurie*!" (p. 30); „*– Stau câteodată şi mă gândesc:* mare lucru și frica! – făcu primul." (p. 65). Alte trimiteri reprezintă aluzii literare: „Când însă cercă sosul cu un tacâm, scoase un strigăt de mirare: sub sos stătea frumușel, cu aripile desfăcute, un pui de dropie, atât de veridic fript, că parcă una-două *zbârrr! pe-o dugheană*." (p. 25). La același episod din *Amintiri din copilărie* face aluzie relatarea plină de umor a visului călugărului Metodiu: „Veni iute spre stejar, vârî brațul în scorbură, încercând să-l găbuiască, dar micul Metodiu se mistui în cotloanele copacului. Deodată, mâna păroasă a tătarului sau a cazacului sau a ce-o fi fost el îl dibui, îl apucă de după ceafă și… – Preacuvioase! Preacuvioase! – Ce-i? – sări Metodiu în capul oaselor. – Preacuvioase – șopti Iovănuț cu ochii umflați de nesomn –, rogu-te, întoarce-te pe cealaltă parte, că faci tare urât! – Cum am făcut? – glăsui Metodiu. – Iac-așa – răspunse Iovănuț. Pu-pu-pup! Pu-pu-pup!" (p. 242).

Iar în partea inițială a visului lui Metodiu (care se vede copil jucându-se, în timp ce un stol de corbi a croncănit că vin tătarii, iar un stejar îi spune să se ascundă în scorbură), lectorul va identifica versuri cunoscute încă de la școală: „Atunci stejarul zise: «*E sabie în țară! Au năvălit tătarii! Şi-n bălți de sânge* își scaldă micuții *armăsari*! Ascunde-te degrabă în scorbură la mine, căci altfel, măi Metodiu, e vai și-amar de tine!»" (p. 242 – Vasile Alecsandri, *Dan, căpitan de plai*).

În cuprinsul romanului, autorul a parodiat inteligent, cu accente ironice sau ludice, mai multe afirmații sau replici bine cunoscute, cum ar fi: „– Am vrut să fiu luminat, se tângui cel cu căciula de jder, abia ținându-se pe cal. N-am vrut să tai capete, am vrut să le luminez. – *Capul luminat sabia îl taie* – grăi spătarul Vulture cu ochii în depărtare. Dacă nu-l tai dumneata, îl taie alții.

Capete să fie, că săbii sunt destule." (p. 15 – Dimitrie Bolintineanu); „Dar, cu evlavie aducându-ne aminte de vorbele unui mare înaintaș, am putea spune, oarecum la fel, că *povestea nu e a noastră, nu e a voastră, a celor ce-acum o ascultați, ci a posterității noastre și a posterității posterității voastre*." (p. 193 – Barbu Ștefănescu Delavrancea); „– Variate căile Domnului, frate dragă! – *Variate, variate, dar să le știm și noi!* făcu îmbufnat hangiul." (p. 166 – I. L. Caragiale); „Stambul, *deschide-te!*" (p. 48); „*Scrie*, copile, *numai scrie*: cu dreapta ține pana, cu stânga scutul." (p. 270 – Ion Heliade-Rădulescu).

Trimiterile intertextuale sunt inserate în text, de obicei, fără mărci discursive (ghilimele sau indicații bibliografice), cu o excepție: „Dar mereu, în ciuda oricăror impedimente, ne răsuna în conștiință îndemnul nemuritor al lui Heliade (citățm din conștiință): «*Scrieți*, copii, *scrieți*! Cât veți putea și cum veți putea, numai scrieți!»" (p. 150).

Mozaicul livresc al narațiunii cuprinde și alte inserții intertextuale: „*Mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbești* și, dacă nu ne-ar aștepta afară caii, eu și tovarășii mei am tot sta să te-ascultăm, măcar că, pe întinse porțiuni, n-am priceput o iotă." (p. 167 – George Sion; efectul umoristic este generat de autorul replicii, un cazac pe nume Vasea); „– Îl vezi, mărite Doamne? spuse spătarul către cel gras. Ce folos că l-ai învățat rostirea poeticească, dacă i-au tăiat limba? Nu era mai bine *să-l fi lăsat la plug, să fi rămas acasă*?" (p. 16 – Octavian Goga); „Paulina veni și ea și-ngenunche plăpândă, uitându-se spre Ruxăndrița. – *Niciodată Doamna nu fu mai frumoasă* – spuse ea subțire." (p. 125 – Tudor Arghezi); „Dar pentru a cunoaște chipul ascuns și adevărat al unei lumi, dacă datele sunt vechi, măcar perspectiva să fie nouă. Cu *moartea la Veneția* știm cum stăm. Să urmărim puțin amorul la Veneția." (p. 216 – Thomas Mann); „De bucurie, [cele două fete] au aprins focul la ele în cameră și m-au chemat înăuntru. Dă-i cu bere, dă-i cu vin, vorbește cu aia din stânga, uită-te la aia din dreapta, știți cum e în ocazii din astea… Din vorbă-n vorbă, m-am făcut pulbere și dimineața nu mai știam: *eu cu cine-am votat?* Așa a apărut Malgorzata." (p. 155 – I. L. Caragiale).

Tot un text de Caragiale, *Căldură mare*, a fost parodiat de autor cu intenții ludice în fragmentul ce urmează: „Voinicul își aținti privirea în depărtare. – Și eu aș vrea – suspină el. Dar uite că trebuie să stau aici. – Păi, de ce trebuie? – întrebă Iovănuț copilăros. – Cum de ce? M-a pus domnul să păzesc hotarele, să nu intre nimeni ca-ntr-o țară pustie. – Care domn? – întrebă Metodiu. – Cum care domn? Domnul! – Bine, bine, da' care? – Păi, câți sunt? – Unul, câți să fie! – Păi, ăla m-a pus! – Stai puțin: da' cine-i domn la Iești? – Vodă. – Care Vodă? – Ei, care Vodă! Păi, câți Vodă sunt? – Unu'! – răspunse Metodiu. – Ei, vezi? – Și cum îl cheamă? – Pe cine? – Pe Vodă. – Care Vodă? – Care te-a pus aici. – Păi, ce, nu știți cum îl cheamă pe Vodă? Ia stați puțin: voi de unde veniți? Sus mâinile!" (p. 30-31).

Diversele trimiteri intertextuale la care apelează Ioan Groșan vizează nu numai opere literare, cu care autorul intră în dialog, ci reprezintă și inserții de alt gen. În fraza: „Să nu răspundem de-a dreptul, ci s-o sugerăm pe-ndelete, având pentru aceasta *un veac de fraternitate, egalitate, singurătate* la dispoziție." (p. 330) se face aluzie la titlul *Un veac de singurătate*, dar și la lozincile Revoluției franceze. Iar fragmentul „Mulți au spus după aceea că Huruzuma l-ar fi privit de două ori. Timpul scurs de atunci, precum și *perspectiva noastră contemporană asupra istoriei, perspectivă în care conceptul valorificării critice a moștenirii trecutului dobândește mereu valențe noi*, ne îndrituiesc a spune că Huruzuma l-a privit o singură dată." (p. 20) conține o inserție din limbajul de lemn al perioadei totalitariste, ante 1989. Titlul episodului „Ghici cine vine la prânz" trimite nu la un text, ci la un film: „Ghici cine vine la cină" (SUA, 1967, regizor Stanley Kramer).

Prin strategiile narative la care face apel, prin inteligența jocurilor de cuvinte, prin tehnica măiestrită a inserțiilor intertextuale, prin reinterpretarea parodică a textelor-bază, prin accentele ironice și ludice pronunțate, opera *O sută de ani de zile la Porțile Orientului* de Ioan Groșan este un model extraordinar de roman postmodernist, care probează erudiția și rafinamentul stilistic al autorului, totodată delectând și provocând cititorul să genereze prin lectură noi semnificații.

Surse

Ioan Groșan, *O sută de ani de zile la Porțile Orientului*, ediția a IV-a, Polirom, Iași, 2012

BIBLIOGRAPHY

Boldea, Iulian, 2008, Ludic și ironie în proza optzecistă, *Limba română*, nr. 11-12.
Cărtărescu, Mircea, 1999, *Postmodernismul românesc*, Bucureşti, Editura Humanitas.
Parpală, Emilia, 2006, *Introducere în stilistică*, Craiova, Editura Universitaria.
Rogosievici Deaconu, Nicoleta, Tehnica citării – parodia discursului descriptiv. *O sută de ani de zile la Porțile Orientului*, de Ioan Groșan, în *Limba română: controverse, delimitări, noi ipoteze.* Actele celui de-al 9-lea Colocviu al Catedrei de limba română, II, Secțiunea *Pragmatică și stilistică*, București, Editura Universității din București, 2010, p. 297-306.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

NEOLOGISMS AND GLOBALIZATION

Laura-Adela Ponta

Assist., PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract:At the beginning of the third millennium, our world is characterised by globalization, worldwide communication, vast distribution of technological and talknological devices and linguistic imperialism. This mobility of the word respects no borders and its extent may not be paralleled even in future generations.
This paper discusses the camouflaged influence of neologisms within the broader context of linguistic and cultural globalization. Among the questions it attempts to answer are the following:
What is the extent of phono-semantic matching (PSM) of neologisms on national languages ?
What are the terminological and lexicopoietic types of PSM? What is the socio-linguistics of word-formation and neologisation in national languages I took as examples?
Why globalization has dramatically increased the demand for translation in recent years?
What is the position of the Internet, in breaking down conventional trade barriers?
Today, the creation of neologisms is much more prevalent and obvious than at other times. This is why I want to underline in my paper that neologisms may be due to globalization, the importance of media in daily life, the simplification of language and the substitution (slow but progressive) of print communication to communication more centered around oral practices. However, I want to show you the fact that created neologisms are not always intended to be coined in a language in the long-term; many of them go through stages of instability, stability, acceptance and, perhaps, are later forgotten.

Keywords: neologism, globalization, media, language, communication.

Having a global presence, ***going global*** and ***globalization*** are all expressions that we have been hearing and reading about a lot lately. They all pertain to launching products and services on a worldwide scale, globalization itself can be further broken down into internationalization and localization: this concepts have and will continue to have a huge impact on us and especially, on translators.

Globalization has dramatically increased the demand for translation in recent years. For translators, they can expect not only to be called upon more often to provide translation services, but also to be asked for input into cultural aspects. For example, an American business research institute estimated that one third of the $11 billion (US) world translation market in 1999 was in globalization. Because of that, translators and language specialists have a vested interest in finding out what this rapidly expanding business area involves.

The Internet has been a catalyst in breaking down conventional trade barriers and it would appear that never before has it been easier to access new markets.

To illustrate the importance of having linguistic and cultural knowledge of the target market, we have only to look at one failed attempt. The example often cited is the botched effort of marketing the Chevy Nova in Mexico. Obviously, the people in marketing did not realize that "No va" literally means "doesn't go" in Spanish. For marketers, organizing a marketing campaign from their home country is no easy task. As a result, a number of companies started offering globalization solutions, which are in fact services to help other companies access international markets. The term *globalization* has become pervasive in recent years because of the large number of high-tech companies using globalization solutions to launch software products worldwide in a number of languages simultaneously.

Globalization is an extremely complex process requiring input from software engineers, user interface specialists and linguists. It involves both internationalization and localization, which are essential for successfully entering global markets. Internationalization is a multistep process whereby a product is pared down to a neutral or basic form so that it can be quickly and easily modified to suit any target market. This is new in the world of international marketing; however, the process itself has become highly sophisticated with the development of software internationalization solutions.

Localization is the other part of the process. It involves adapting a product so that it appears as though it has been produced locally. Translation is a large part of the localization process but additional emphasis is put on integrating target market cultural elements. A well-localized product will use a translator and a marketing specialist from the target market to ensure that the language conventions (spelling, capitalization, punctuation) , jargon, colloquialisms, colours, symbols, humour, images and graphics, etc. will be well received and, above all, will not be offensive.

Localization studies have revealed interesting information on language and cultural aspects in global marketing. A personal favorite is that some companies have miraculously discovered that certain marketing campaigns are more successful if regional spelling is used.

Studies have also shown that our own cultural bias may lead us to believe that certain cultural aspects are international. There are a number of cultural issues that can be resolved only by employing translators and marketing specialists who are native members of the target market. Consequently, companies offering localization services generally request translators to specify the regional language(s) that they translate into: English (Canada) to French (Switzerland); French (Belgium) to Spanish (Cuba), etc. How much time translators have spent outside their native country may also be an issue since language and culture are constantly evolving.

Globalization also covers other issues involving sales, logistics, shipping, customs and legal aspects. As it may already be apparent, both internationalization and localization are vast areas, and because every product or service is different, each process must be customized. What is most impressive is that companies offering globalization solutions are often expected to come up with localized versions of products in eight or more languages within a very short time frame.

The information age has taken yet another turn in its relatively short existence. Only a few years ago, English was assumed to be the *lingua franca* of the Internet and of the international business world. But when it became apparent that non-English speaking markets were growing exponentially, the focus shifted again to producing solutions that provided quality customized translations for target markets. Also it was discovered that localization efforts were more successful if regional language and culture specificities within a given language group were taken into account. While the concepts of globalization, internationalization and localization

have been around for a long time, they are continually evolving and being refined and they increasingly require the skills of professional translators.

It is also known that the speakers use in different cultural spaces more than one foreign language and this fact is a case in point today, if we take into account the process of globalization under the aegis of English language which occupies the linguistics supremacy through other international languages, utilized in communication. I must continue in my paper with an important quote from the Bible: ”In the beginning was the WORD, and the WORD was with God, and the WORD was God!”(Genesis 1:1) – this strengthens WORD’s position and also make us to take in consideration that the language reduces the difficulties of communication with each other, a revolving language that rushes into the areas misunderstood by many may facilitate the apprehension of facts and resolve complex problems. The WORDS are the very basic units of the language and may also, significantly contribute to the better achievements in reaching new human dimensions and higher consciousness levels. Including the thoroughly elaborated introduction of new words-neologisms, into the matrix of the language, would harmonize many relationships in various domains. On the other hand, do not forget what Horace, a Roman poet said: ,,EST MODUS IN REBUS ” (everything in proportion).

The richness of language lets us speak differently and over time create new words, which is known as a ‘neologism’. A neologism is generated in a language from elements that differ in origin, but always related to the adaptation of the traditional words or terms to the times in which they originate. A neologism is a new way to express an idea or concept which was previously expressed by other words, or in some cases, may not have existed.

Generally, the origin of the neologism comes from colloquial expressions that are outside of the language and are spontaneous inventions language and oral communication. To carry out the process of creating new words, different actions can be presented in ways that are unintended and unplanned. Among them we find the union of terms that previously existed separately, combination, derivation and acronymia (i.e., the construction of terms using initials from several different words).

Today, the creation of neologisms is much more prevalent and obvious than at other times, which may be due to globalization, the importance of media in daily life, the simplification of language and the substitution (slow but progressive) of print communication to communication more centered around oral practices.

However, neologisms that are created are not always intended to be coined in a language in the long-term; many of them go through stages of instability, stability, acceptance and, perhaps, are later forgotten.

Newmark P. believes that the neologism may be defined as a newly created lexical unit or an existing lexical unit that has acquired a new meaning (Newmark, 1992). Most neologisms do not live long because they are formed at the time of the speech and in special situations. The most important feature of neologisms is their temporary nature, because that word has its meaning or force only in the given context and it is intended to serve only in this case (Galperin, 2014).

What is a phono-semantic matching (PSM) of neologisms on national languages? A PSM is a ‘multisourced neologisation in which a foreign lexical item is matched with a phonetically and semantically similar *pre-existent* autochthonous lexeme/root; a neologism that preserves both the meaning and the approximate sound of the parallel expression in the source language (henceforth, SL), using *pre-existent* target language (TL) lexemes or roots’. The following lines illustrates this mechanism. For example, although this source of lexical enrichment is

widespread, it has not been systematically studied by linguists but rather dismissed with an honourable mention. In his *Patterns and Trends of Linguistic Innovations in Modern Hebrew*, Sivan hardly mentions this phenomenon: there is only one reference of just three lines (1963, pp. 37–38). It is mentioned briefly by Heyd (1954, p. 90), who refers to *calques phone´tiques*, by Hage`ge (1986, p. 257), who calls it *emprunt-calembour* and by Toury (1990), who refers to *phonetic transposition*.

There is not enough space here to discuss the entire range of languages affected by PSM of Anglicisms (for example, on Turkish, Japanese and Arabic, see Zuckermann 2003a). Therefore, I have decided to focus on PSM in Israeli and Mandarin Chinese. The choice of these two languages is partly for typological reasons: Israeli and Mandarin are representatives of the two key categories and are very different orthographically and morphologically. Thus, demonstrating that PSM exists in both implies a global dominance of the phenomenon. But there is also a political aspect: whilst Israel has traditionally positioned itself as a strong ally of the United States of America, mainland China considers itself America's rival and has, in ideological terms, tended to define its sense of national identity against the American model, at least since the cultural revolution.

If the PSM of Anglicisms can be proved to be widespread not only in Israeli but also in mainland Mandarin, the true proportions of the global influence of the English language, and specifically of American English, are revealed to be immense and, moreover, strong enough to override even geopolitical forces.

Some examples from **Israeli**: *selula´ri* (contrast this with the still current *tselulo´za* 'cellulose', thus constituting a minimal pair), *san frantsı´sko* 'San Francisco' is slowly being supplanted by *san fransı´sko* and *respe´kt* is substituted by *rispe´kt*. *euro*, the official signifier is *e´yro* (cf. the non-English based Italian *euro* [_ewro] and German *Euro* [_ɔjʁo]) but I have encountered Israelis who prefer the English-based *yu´ro*. The *Oxford English-Hebrew Dictionary* (Doniach and Kahane 1998) even mentions (either exaggerating or prophesying) that *ad hoc* is pronounced by Israelis as ***e****d hok* (rather than ***a****d hok*), *aphasia* as ***e****fa´zya* (rather than ***a****fa´zya*), *deus ex machina* as *de´us eks m****e´k****ina* (rather than *de´useks m****a´k****ina* or *deus eks m****a´kh****ina*), *tetanus* as *te´t****e****nus* (rather than *te´t****a****nus*), *conceptual* as *kon****s****eptua´li* (rather than *kon****ts****eptua´li*.

Some examples from **Mandarin** (Modern Standard Chinese-MSC), mainland China; the national language Taiwan: *she¯ngna`* 'sonar' uses the characters *she¯ng* 'sound' and *na`* 'receive, accept', *she¯ng* is a phonetically imperfect rendering of the initial syllable in *sonar* (although *peng*, for instance, would have been much worse),*SONG* (cf. *so`ng* 'deliver, carry, give (as a present)', *so¯ng* 'pine; loose, slack', *so˘ng* 'tower; alarm, attract' etc.), *SOU* (cf. *so¯u* 'search', *so˘u* 'old man', *so¯u* 'sour, spoiled' and many others) or *SHOU* (cf. *sho¯u* 'receive, accept', *sho`u* 'receive, accept', *sho˘u* 'hand', *sho˘u* 'head', *sho`u* 'beast', *sho`u* 'thin'; technological terms: *sonar* (***_so****und* ***na****vigation and* ***r****anging*), English *radar*, an acronym for ***ra****dio* ***d****etection* ***a****nd* ***r****anging*, was nativised in MSC as *le´ida´* (Wu´ 1993, p. 1540, also mentioned in Ramsey 1989, p. 60), consisting of *le´i* 'thunder' and *da´* 'reach, attain, amount to'. English *laser*, an acronym for ***l****ight* ***a****mplification by the* ***s****timulated* ***e****mission of* ***r****adiation*, was domesticated in Chinese as *le´ishe`* (cf. Ko¯saka 1994, p. 1846),consisting of *le´i* 'radium' and *she`* 'to shoot/fire'. However, the commonword for *laser* is *jı¯gua¯ng* (Wu´ 1993, p. 1203), from *jı¯* 'arouse, stimulate,excite, intense, fierce, strong' and *gua¯ng* 'light, ray'. That said, a video CDhouse (computer night-club) can be called *le´ishe` tı¯ng*, lit. 'laser hall', *neon*, is MSC *nı´ho´ngde¯ng* 'neon lamp/light/tube' (Wu´ 1993, p. 1833; also mentioned in Zho¯u 1961, p.

274), consisting of *nı´* '(female/secondary) rainbow' (referring to the female rainbow according to Chinese folklore—see Ogawa *et al.* 1968, p. 1087), *ho´ng* '(male) rainbow' (referring to the male rainbow according to Chinese folklore—*ibid.*) and *de¯ng* 'light, lamp, lantern'.
The field of computer technology is fertile ground for multisourced neologisation all over the globe. *Pentium* was allied with the pre-existent *be¯nte´ng* 'gallop, surge forward', which consists of *be¯n* 'run quickly' and *te´ng* 'jump, gallop; rise, soar' (see Figure 13; note that *be¯n* 'run quickly' participated in another PSM: the brand name *(Mercedes) Benz* was domesticated as *be¯nchı´* 'run quickly_gallop'). Another computer PSM involving a zoological connotation is *yaˇhuˇ* 'elegant tiger', a domestication of *Yahoo*; English *hacker* (one who uses computers to gain unauthorised access to data, documented with this meaning in 1983, *Oxford English Dictionary*) was recently nativised in MSC as *he¯ike`* from the pre-existent word *he¯ike`* 'robber, violent burglar'. The latter was used to refer to Lıˇ Kuı´, a hero in thefamous Chinese novel *Shuıˇ Huˇ Zhua`n* 'Water Margin', also known as'All Men are Brothers' and 'Outlaws of the Marsh', a story about 108 'RobinHoods' in 1119–21, written by Gua`nzho¯ng LUO´ in the 16th/17th century. Thus, *he¯ike`* 'hacker' can be recorded as a PSM by semantic shifting.The term *he¯ike`* derives from *he¯i* 'black' (the burglars are normally dressed in black, withblack masks, and work in the dark) and *ke`* 'visitor': Some native speakers mentioned *ha`ike`*, lit. 'surprising visitor', consisting of *ha`i* 'surprise, astonish' _ *ke`* 'visitor, guest, caller' (see the figure below). Others use *ha`ike`*, lit. 'harming visitor', consisting of *ha`i* 'harm, evil,harmful, destructive, do harm' (Wu´ 1993, p. 1044) 'cause trouble' and *ke`* 'visitor, guest, caller' (Wu´ 1993, p. 1467). This word is not mentioned *en bloc* byWu´ (1993) and is not common in mainland China.

Internet was domesticated in PSM as *yı¯ngte`waˇng*, lit. 'hero_special_net', likely to have been triggered by *yı¯ngte`eˇr*, the name for the company *Intel*. However, the common signifier in Taiwan Mandarin is different: ***wa`ngwe´iwaˇng***, 'myriad_dimension_net', thus 'net of myriad dimensions'. Semantically, the Taiwanese term would seem to render more faithfully the Western concept of the Internet as incarnating infinite possibility, openendedness and freedom. Phonetically too, it appears to be a striking adaptation of ***WWW***—similar to anthroponymic partial phonetic matches such as *Morris* or ***Mo****rton* for Yiddish ***mo´ysh***ə or ***mo´*** *tl*$_{ɜ}$. Since during the 1990s, some mainland Chinese began to use this term too.

Creating new words is a result of the pragmatic needs. When a person intends to express his or her idea, he or she chooses existing lexical units that best reflect his or her thoughts and feelings. However, if there is not such word in the lexicon of the speaker, the speaker modifies an old one and creates a new lexical unit. Science and technology have produced a plethora of new words that have worked their way into everyday communication.

As a rule, neologisms are immediately understandably motivated. Anywhere there are also cases when the motivation of new words is not clearly observed. However, over time, new words are taken to the language vocabulary and they will no longer new ones through their frequent use. Other neologisms disappear from the language to some reasons. It is quite difficult to predict the fate of neologisms: some of them are temporary and they do not stay in the language, while others are long-lasting because they are accepted by speakers (Arnold, 2012).

Consequently, there are many definitions of neologisms in different dictionaries and scientific works. The most common of meanings indicates that the neologism is a new word or phrase in the language or an existing word that takes a whole new meaning and it is used further as a linguistic innovation. Since the main objective of neologisms is to serve certain events in

time they may disappear from the language as quickly as they are formed. Consequently, the fate of linguistic innovations in the language remains unpredictable. Some of them can be consolidated in the language for a long time and some are forgotten over time because of its out-of-dateness.

One of the important neologisms features is their evolving nature. Since this type of neologism is politically determined, it not only names but also evaluates a concept or phenomenon inherent in the semantics of naming (Minyar-Beloruchev , 2012).

Neologisms are not only a way to update the vocabulary; they allocate priority areas, allowing navigating in the world's space. Language is a tool used to influence public awareness and encouraging the masses to action. Language gives the politician the opportunity to achieve the goals if they are properly named. In today's changing information world, the verbalization is necessary as human consciousness perceives better what is called.

The purpose of this article is to study ways of creating actual neologisms with the extent of PSM and their functions in the national languages.

There have been various approaches in the matter of importance to create new words. There is an overlap within the evolution and existing lifestyles, which needs to be understood, deciphered and shaped in order to fit the needs of our society.

During various stages of our life we realize that our interests, habits and topics change. Our biggest communicative strength, namely language, underlies the same process. We may not recognize it deliberately, but, from time to time, we certainly come across terms which seem unfamiliar to us. These newly occurring terms that are gradually applied by speakers and identified as particular lexemes are called neologisms (cf. Hohenhaus 2005: 364). Neologisms are the result of language change (cf. Malec & Rusinek 2015: 150) which is divided by Jean Aitchison into two categories:

On the one hand, there are external sociolinguistic factors - that is, social factors outside the language system. On the other hand, there are internal psycholinguistic ones - that is, linguistic and psychological factors which reside in the structure of the language and the minds of the speakers (2013: 143).

The main focus of my corpus analysis lays on the examination of the frequency of selected coinages over a period of time. I`ve selected neologisms that arose during the 1990s, including shortenings, blends, clippings, lexical phrases and combinations. The s results summarize the aspects that interact in the overall process of institutionalization and illustrates the striking features that also play an important role.

Accordingly, the aim of this study is to investigate the institutionalization of neologisms in social media, more precisely in blogs, with a geographical view to the countries where English is the first or second official language. Especially since globalization and social media become increasingly integrated into our daily life, it is a phenomenon worth investigating.

BIBLIOGRAPHY

Brave New World: Globalization, Internationalization and Localization ,Heather Leighton (*Terminology Update*, Volume 34, Number 2, 2001, page 12);

Kristal, 2003 - Crystal D. English as a Global Language (2nd edition) / D. Crystal. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 212 p. ;

Newmark, 1992 - Newmark P.About Translation.Multilingual Matters, 1992, 184p. ;

The Oxford Dictionary of American Usage and Style. Bryan A. Garner. Oxford University Press, 2000;
Viktoria Schülein (Author), 2017, Neologisms in Social Media. A Corpus-Based Study of Institutionalization, Munich, GRIN Verlag, https://www.grin.com/document/379303;
Nancy J. Girard, AORN journal online, April 2007, vol. 85, no 4;
Bryan A. Garner , *The Oxford Dictionary of American Usage and Style*, Oxford University Press, 2000;
Coulmas, F. *The Writing Systems of the World* (Oxford, Basil Blackwell); Cambridge University Press, 1989;
Coulmas, F. *The Blackwell Encyclopedia of Writing Systems* ,Oxford, Blackwell Publishing; 1999;
Heather Leighton *Terminology Update*, Volume 34, Number 2, page 12; The World Bank, 2001;
Kristal, 2003 - Crystal D. *English as a Global Language* (2nd edition) / D. Crystal. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 212 p. ;
Newmark, 1992 - Newmark P.*About Translation.Multilingual Matters*, 1992, 184p. ;
Zuckermann, G. (2000) *Camouflaged Borrowing:* 'Folk-*Etymological Nativization' in the Service of* Puristic *Language Engineering* (University of Oxford), D.Phil. Dissertation;
Zuckermann, G. (2003a) *Language Contact and Lexical Enrichment in Israeli Hebrew* (London, New York, Palgrave Macmillan);
Zuckermann, G. (2003b) ' "LEXICAL ENGINEERING" as a Tool for Judging Other Religions: A Socio-Philological Perspective', in: T. Omoniyi (Ed.), *Readings in the Sociology of Language and Religion* (Amsterdam, Philadelphia, John Benjamins).
Web pages:
http://www.zuckermann.org-english.pdf.url
http://theconversation.com/imposing-an-arbitrary-national-language-would-only-divide-pakistan-further-59838
http://www.multilingualeducation.org

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

THE NEOLOGICAL LEXIS IN THE NOVEL LOGODNICUL BY HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

Loredana-Maria Ghioală

PhD Student, University of Craiova

Abstract: This paper is an applied study focusing on the analysis of the neological lexis in the novel Logodnicul/ 'The Fiancé' by Hortensia Papadat-Bengescu. The diversity of neological and lexical elements creates a city-specific atmosphere characterizing the novel of psychological analysis from the interwar period. The analysis highlights the semantics and the expressiveness of the lexical elements, illustrating the interwar literary language, and beyond them, the talent of the author, abounding in analyses directed towards psychologism.

Key-words: neological lexis, meaning, literary language, analysis, origin

Cele două războaie mondiale au continuat să marcheze seisme sociale hotărâtoare în funcție de care au fost raportate aproape toate transformările care au avut loc în prima jumătate a veacului nostru și chiar multă vreme după această dată[1]. În urma contextului prezentat, se poate observa că tabloul literar al vremii respective era foarte divers, nu de puține ori contrastant și contradictoriu. În ansamblu, perioada dintre cele două războaie mondiale poate fi privită ca una dintre cele mai bogate și mai înfloritoare.

Această epocă a avut un rol definitoriu pentru literatura română, care a depășit spiritul provincial, dar și pentru limba literară, care s-a îmbogățit din punct de vedere lexical, fiind o adevărată perioadă de tranziție. Astfel, prin intermediul operei, *Logodnicul* (1935), putem remarca *o proustiană*, Hortensia Papadat-Bengescu, care practică romanul de analiză prin excelență, și o întemeietoare a romanului citadin în literatura noastră. Se mai poate observa și diversitatea lexicului din cadrul acestuia, care prezintă dragostea, studiul bolii – al unei ulcerații stomacale, în perioada interbelică, și epoca istorică ilustrată din punctul de vedere al înnoirilor, al civilizației și progresul în plan social, economic, tehnologic etc.

Această cercetare are la bază prelucrarea materialului (care însumează 70 de neologisme), preluat din romanul *Logodnicul* de Hortensia Papadat-Bengescu[2]. Analiza urmărește prezentarea lexicului neologic în romanul de analiză psihologică din perioada interbelică. Pentru cercetare am avut în vedere structura, proveniența, semantica, apartenența la lexicul specializat, observații de natură morfologică și stilistică.

1. După proveniență, termenii neologici sunt:

[1]Ion Rotaru, *O istorie a literaturii române (II)*, București, Editura Minerva, 1972.
[2]Hortensia Papadat-Bengescu, *Logodnicul*, București, Editura Eminescu, 1970.

a. creații interne: *amănunt* (*a + mănunt*): ,,*Amănunte* ale vieții scumpe, asupra cărora era foarte susceptibil."[3], *confruntare* (<*a confrunta*): ,,De la stânjenirea acelei *confruntări* Costel trecuse la zăpăceală..." (p. 14), *a consimți* (*con- + simți*,după fr. *consentir*): ,,...poruncea blând Ninei care, după ceva mofturi, *consimțea* să surâdă." (p. 17), *contemplare* (<*a contempla*): ,,...se mulțumise cu *o contemplare* artistică a profilului..." (p. 10), *costisitor* (*costisi + -tor*): ,,La masă nu era lacom și n-avea temperament *costisitor*." (p. 8), *exaltare* (<*a exalta*): ,,Admira cu *exaltare* pe doamna în gri..." (p. 15), *ofensat* (< *a ofensa*): ,,...Costel revenise: ea era cea *ofensată*." (p. 40), *surescitare* (<*a surescita*): ,,Nina își retrăsese apoi plângerea, ca făcută într-un moment de *surescitare*..." (p. 31), *surescitat* (<*a surescita*): ,,Față de nervii *surescitați* ai Ninei, Ana și Costel aveau aceeași atitudine..." (p. 47), *vexat* (< *a vexa*): ,,Se arătase *vexat*, mâhnit: n-ar fi crezut..." (p. 54).

b. împrumuturi de origine franceză: *a agasa* (< fr. *agacer*), *antipatic* (< fr. *antipathique*), *aparență* (< fr. *apparence*), *avantaj* (< fr. *avantage*), *brutal* (< fr. *brutal*), *carieră* (< fr. *carrière*), *a (se) compromite* (< fr. *compromettre*), *confidență* (< fr. *confidence*), *cordialitate* (< fr. *cordialité*), *delicat* (< fr. *délicat*), *a contrasta* (< fr. *contraster*), *a epata* (< fr. *épater*), *expansiv* (< fr. *expansif*), *inflație* (< fr. *inflation*), *a (se) instrui* (< fr. *instruire*), *mediocru* (< fr. *médiocre*), *migrenă* (< fr. *migraine*), *monotonie* (< fr. *monotonie*), *nefast* (< fr. *néfaste*), *obsesie* (< fr. *obsession*), *ocult* (< fr. *occulte*), *ostil* (< fr. *hostile*), *penibil* (< fr. *pénible*): ,,<<M-ai plictisit!>> - care revenea cu un refren *penibil*." (p. 37), *perfid* (< fr. *perfide*): ,,...căzuse sub apăsarea vreunui alineat *perfid*." (p. 52), *scrupul* (< fr. *scrupule*): ,,...îl reținea ceva, *unscrupul*..." (p. 12), *susceptibil* (< fr. *susceptibil*): ,,Amănunte ale vieții scumpe, asupra cărora era foarte *susceptibil*." (p. 9), *a tachina* (< fr. *taquiner*): ,,În mintea lui o judeca fără multă cruțare, iar când cineva îl *tachina* despre Ninon, lua un aer indiferent..." (19); d r g n l nă: *canalie* (< it. *canaglia*): ,,Îi era silă de Dragu și frică la drept vorbind, frica omului cinstit de *o canalie*..." (p. 37);

c. neologisme cu etimologie multiplă: *adulter* (< fr. *adultère*, it. *adultero*, lat. *adulterium*), *auditoriu* (< fr. *auditoire*, lat. *auditorium*), *calomnie* (< fr. *calomnie*, lat. *calumnia*), *capriciu* (< fr. *caprice*, it. *capriccio*), *conferință* (< fr. *conférence*, lat. *conferentia*), *confident* (< fr. *confident*, lat. *confidens, -ntis*), *debitor* (< fr. *débiteur*, lat. *debitor*), *decepție* (< fr. *déception*, lat. *deceptio, -onis*), *expansiune* (< fr. *expansion*, lat. *expansio, -onis*), *ideal* (< fr. *idéal*, lat. *idealis*), *impresie* (< fr. *impression*, lat. *impression, -onis*), *imprudență* (< fr. *imprudence*, lat. *imprudentia*), *indiscret* (< lat. *indiscretus*, it. *indiscreto*, ger. *indiskret*), *ingrat* (< fr. *ingrat*,lat. *ingratus*, it. *ingrato*), *licențiat* (< fr. *licencié*, lat. *licentiatus*, ger. *Lizenziat*), *manie* (< fr. *manie*, ngr. *mania*), *melancolie* (< fr. *mélancolie*, lat. *melancolia*, it. *melanconia*), *mister* (< fr. *mystère*, lat. *mysterium*), *patetic* (< fr. *pathétique*, ger. *pathetisch*), *pedant* (< fr. *pédant*, ger. *Pedant*), *a (se) proclama* (< fr. *proclamer*, lat. *proclamare*), *proeminent* (< fr. *proéminent*, ger. *proeminent*), *progres* (< fr. *progrès*, lat. *progressus*), *protocol* (< fr. *protocole*, lat. *protocollum*, ger. *Protokoll*), *prudent* (< fr. *prudent*, lat. *prudents, -ntis*), *prudență* (< fr. *prudence*, lat. *prudentia*): ,,...râdea spasmodic, punându-și mâna la gură din *prudență*." (p. 106), *pudic* (< fr. *pudique*, lat. *pudicus*): ,,Ana era *pudică*..." (p. 78), *ridicol* (< fr. *ridicule*, it. *ridicolo*): ,,...imagini *ridicole* o înveseleau iar..." (p. 106), *a specula* (< fr. *spéculer*, lat. *speculari*): ,,Pe furiș căutase pe fața ei urmele mâhnirii și le *speculase* în minte cu răutate..." (p. 39), *temperament* (< fr. *tempérament*,

[3]Papadat-Bengescu, 1970, p. 9;

lat. *temperamentum*, ger. *Temperament*): ,,La masă nu era lacom și n-avea *temperament* costisitor. ” (p. 8).

2. Sensul neologismelor arată că sunt cuvinte:

a. monosemantice: *adulter*: ,,Ipoteaza îl încânta și un șuier mic destinat acelui *adulter* turburase audiția.” (p. 40), *antipatic*: ,,Noroc că nu era acolo verișoara Leontina, care-i era *antipatică* cu șoptelile ei.” (p. 28), *brutal*: ,,Așadar, pedeapsa cam *brutală*, fusese aplicată pe dreptate și în chestie de morală.” (p. 23), *calomnie*: ,,...o va sili să vorbească și *calomnia* va ieși la iveală.” (p. 32), *confident*: ,,Omului, în anumite momente îi trebuie *un confident*...” (p. 122), *debitor*: ,,Nenea avea necazuri cu *un debitor* incorect!” (p. 17), *decepție*: ,,Firește, îi plăcea că nu se vorbește, dar cu *odecepție* – despre indiferența lumii.” (p. 56), *exaltare*: ,,Admira cu *exaltare* pe doamna în gri...” (p. 15), *indiscret*: ,,Se înfuria, gata să-l concedieze dacă îi abătea ei că a fost *indiscret*.” (p. 17), *inflație*: ,,E urcat pe picioroange, în plină *inflație* de valori.” (p. 232), *mediocru*: ,,...putințele lui *mediocre* s-ar putea dezvolta prielnic.” (p. 232), *migrenă*: ,,...Ninon trimisese răspuns că are *migrenă*.” (p. 18), *obsesie*: ,,Ana trăia iarăși din *obsesia*: să dispară Nina dintre ei!” (p. 98), *pedant*: ,,Ana semăna de fel cu surorile; ele prea cochete...ea prea *pedantă* cu menajul!” (p. 73), *tiranie*: ,,Firește că totul pornea de la *tirania* tutorelui.” etc.

b. polisemantice în mod curent, dar folosite numai cu un sens în roman: *auditoriu* 1. totalitatea ascultătorilor unei conferințe, unui curs etc. 2.totalitatea ascultătorilor la un concert. 3. (Fig.) totalitatea cititorilor unui scriitor. 4. sală mai mare în care se adună auditorii unei conferințe. 5. sală de prelegeri la universitate. 6. (Spc.) sală pentru audiții muzicale sau teatrale. 7. (Spc.) sală pentru emisiuni radiofonice sau înregistrări cinematografice. De exemplu, cu sensul (nr. 1): ,,El însuși se întreba ce vor fi căutând acolo cele douăzeci de personae din *auditoriu*, oameni în toată firea?” (9); *capriciu* 1. dorință trecătoare, adesea extravagantă, manifestată cu încăpățânare; gust schimbător, neașteptat; toană, farafastâcuri, bâzdâc. 2. compoziție muzicală instrumentală de formă liberă, cu caracter de improvizație, cu treceri neașteptate de la o stare emoțională la alta. Cu sensul (nr. 1): ,,…printre *capriciile* ei era și acela ca nu cumva Costel să vie la altă oră…” (p. 17); *carieră* 1. exploatare minieră de suprafață, de unde se extrag diverse substanțe minerale, materiale de construcții etc. și unde toate lucrările se execută sub cerul liber. 2. profesie, ocupație; domeniu de activitate; timp cât cineva lucrează într-un anumit domeniu. Cusensul (nr. 2): ,,Acum ai *carieră*!” (p. 8) etc.

În cadrul neologismelor utilizate de autoare, observăm preferința acesteia pentru neologismele specializate. Astfel, întâlnim termeni din domeniul economic, juridic și medical, dar și numeroși termeni abstracți.

3. Din punctul de vedere al relațiilor semantice, neologismele intră în relație de:

a. sinonimie: *a agasa–a enerva, amănunt–detaliu, avantaj–beneficiu–profit, brutal–violent–aspru, canalie–pramatie, capriciu–moft, a (se) compromite–a (se) discredita, confidență–destăinuire, a consimți–a aproba–a admite, debitor–datornic, delicat–suav, expansiv–exuberant, impresie–senzație, melancolie–spleen, mister–enigmă, ocult–misterios, ostil–potrivnic, pedant–meticulos–tipicar, penibil–jenant, perfid–ipocrit, prudent–circumspect–precaut, pudic–decent–inocent, susceptibil–sensibil, vexat–insultat–ofensat e*tc.

b. antonimie: *aparent–real, avantaj–dezavantaj, brutal–delicat, calomnie–elogiu, debitor–creditor, decepție–iluzie, delicat–brutal, expansiv–temperat, imprudență–prudență, indiscret–discret, prudent–imprudent, progres–regres* etc.

4. Din punct de vedere morfologic, lexicul neologic se clasifică, astfel:

- substantive feminine: *aparență, calomnie, canalie, carieră, conferință, confidență, confruntare, contemplare, cordialitate, decepție, exaltare, impresie, imprudență, inflație, manie, melancolie, migrenă, monotonie, obsesie, prudență, surescitare, tiranie*; neutre: *adulter, amănunt, auditoriu, avantaj, capriciu, progres, protocol, scrupul, temperament*; masculine: *confident, debitor, ingrat, licențiat*;

- adjective: *antipatic, brutal, costisitor, delicat, expansiv, indiscret, ingrat, mediocru, nefast, ocult, ofensat, ostil, patetic, pedant, penibil, perfid, proeminent, prudent, pudic, ridicol, susceptibil, vexat*;

- verbe: *a agasa, a (se) compromite,a consimți, a contrasta, a epata, a (se) instrui, a (se) proclama, a specula.*

5. Din punct de vedere stilistic, expresivitatea se realizează prin:

- epitete: „La masă nu era lacom și n-avea *temperament costisitor*." (□. 8); „...□□ mulțumise cu *o contemplare artistică* a profilului..." (□. 10); „...□□□mț□□□□m □□*unteren ostil*." (p. 38); „Cum *expresia patetică* a feții dezmințea..." (p. 39); „...*imagini ridicole* o înveseleau iar..." (p. 106)etc.

Prin roman, Hortensia Papadat-Bengescu promovează limba literară îmbogățind lexicul cu neologisme nespecializate și specializate. Ca o intelectuală fină, între neologism și cuvânt comun, aceasta preferă neologismul. Neologismele întâlnite sunt monosemantice și polisemantice. Autoarea le folosește cu ușurință într-un mod adecvat, fiind o fină cunoscătoare a realității.

În secolul al XX-lea, utilizarea neologismului a devenit o preocupare colectivă, un fenomen de împrumut necesar, determinat de importante mutații sociale. Modernizarea limbii s-a intensificat, mai ales, prin împrumuturile latino-romanice, în care s-au integrat cuvinte de origine latină savantă, italiană și, în special, franceză. Influența limbii franceze a dus la îmbogățirea vocabularului cu numeroase cuvinte, care au modernizat denumirile legate de viața spirituală și materială.

Morfologic, lexicul neologic este predominat de substantive. Acestea sunt folosite mai ales cu formele de plural. Majoritatea substantivelor neologice sunt de genul feminin.

În cadrul adjectivelor, predomină cele cu patru terminații.

Verbele neologice sunt, în general, terminate în sufixul *-a.*

După proveniență, putem remarca atât creații interne, cât mai ales împrumuturi din limbile romanice (franceză, italiană) și neromanice.

Termenii neologici analizați fac parte din domenii diferite, majoritatea fiind termeni abstracți.

Am considerat importante aspectele etimologice (observăm predominanța neologismelor cu etimologie franceză și a celor cu etimologie multiplă) și cele semantice (se remarcă mobilitatea contextuală și folosirea sensului figurat).

În concluzie, Hortensia Papadat-Bengescu prin tehnica detaliului, utilizată atât în marcarea trăsăturilor fizice, a îmbrăcămintei și a coafurii, a utilizat un lexic neologic diversificat, care a asigurat dezvoltarea limbii literare în perioada interbelică. Astfel, romanul citadin *Logodnicul* oferă o adevărată sursă de dezvoltare și de îmbogățire a lexicului existent, prin intermediul neologismelor de origine franceză, italiană, germană etc.

BIBLIOGRAPHY

Academia Română, *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Univers Enciclopedic Gold, 2009.

Academia Română, *Mic dicționar academic*, București, Univers Enciclopedic Gold, 2010.

Bidu-Vrânceanu, Angela, Călărașu, Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, *Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Nemira, 2005.

Ciolan, Alexandru, Dimitrescu, Florica (coordonator), Lupu, Coman, *Dicționar de cuvinte recente*, ediția a III-a, București, Editura Logos, 2013.

Constantinescu, Pompiliu, *Romanul interbelic românesc*, București, Editura Minerva, 1977.

Crohmălniceanu, Ov. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale I*, București, Editura Minerva, 1967.

Dimitrescu, Florica, *Dinamica lexicului românesc-ieri şi azi*, București, Editura Clusium. Logos, 1995.

Papadat-Bengescu, Hortensia, *Logodnicul*, București, Editura Eminescu, 1970.

Piru, Al., *Istoria literaturii române de la început până azi*, București, Editura Univers, 1981.

Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române*, București, Editura Minerva, 1972.

Stoichițoiu-Ichim, Adriana, *Vocabularul limbii române actuale*, București, Editura ALL, 2008.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

FRENCH BORROWINGS IN THE WORK IMPRESII ASUPRA LITERATURII SPANIOLE BY G. CĂLINESCU

Loredana-Georgiana Popescu (Tomescu)

PhD Student, University of Craiova

Abstract:The variety of Călinescu's lexis is interesting from a linguistic point of view. G. Călinescu plays an important part in the modernization of the Romanian language due to borrowings of French, Spanish, Italian origin, which he uses in his historical and critical works.
The research deals with a morphological, phonetic-orthographic and etymological analysis of the French borrowings used by the author in the work Impresiiasupraliteraturiispaniole/ 'Impressions on Spanish literature', chapter Classicism, Romanticism, Baroque.

Keywords: lexis, borrowing, etymology, etymon, influence.

Împrumutul a fost definit ca un proces de încorporare a unui element lingvistic dintr-un idiom în altul.
„Fiind un compartiment mai puțin structurat și mai puțin stabil, spre deosebire de fonologie, morfologie și sintaxă, lexicul este termenul ideal pentru împrumuturi".[1]

„Procesul de modernizare și îmbogățire masivă a lexicului românesc a început în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și în primele decenii ale veacului trecut. Acest dublu proces s-a intensificat pe la mijlocul secolului al XIX-lea și după realizarea Unirii (în anul 1859). Lunga perioadă de timp pe care o avem în vedere se mai caracterizează prin dispariția unor turcisme, grecisme și elemente lexicale de alte origini, cărora le-au luat locul neologisme de proveniență latino-romanică și franceză".[2]

Limba română a cunoscut diverse influențe care i-au diversificat lexicul, fără a altera esența latină. Cea mai importantă dintre toate influențele moderne exercitate asupra limbii române începând cu secolul al XIX-lea este limba franceză.

Afirmându-se ca poet, prozator, critic și istoric literar, dramaturg și eseist, publicist și profesor universitar, cunoscător al limbilor romanice, G. Călinescu introduce în operele sale numeroase împrumuturi din alte limbi precum franceză, italiană, spaniolă.

Studiul are la bază un corpus de 30 de cuvinte împrumutate în limba română din limba franceză, folosite de G. Călinescu în opera *Impresii asupra literaturii spaniole*, capitolul *Clasicism, romantism, baroc*. Pentru această analiză, am folosit dicționare precum: DEX, MDA, MDN.

[1]Inna, Negrescu-Babuș, *Contact lingvistic și forme de manifestare a interferenței*, 2012, p. 116.
[2]Theodor, Hristea, *Sinteze de limbă română*, 1984, p.51.

Din punct de vedere morfologic, predomină substativele feminine: *apoteoză, caritate, contingență, conversație, discriminare, impasibilitate, indiferență, insațiabilitate, insensibilitate, maternitate, monstruozitate, oscilație, placiditate, rigiditate, romance, utopie*, utilizate în contexte precum:
Clasicul face *apoteoza* omului... (p.23).
Truhanescul umoristic al lui Quevedo, cultismul lui Gòngora sunt *barroquisme*. (p.31).
Anticii n-au cunoscut *caritatea* în sens creștin față de impotent. (p.23)
Dela aceste distincții principiale putem trece la o definire mai amănunțită a noțiunilor de clasicism, romantism și baroc, ca tipuri universale, desprinse de *contingențele*istorice. (p.16)
Clasicul e social, sociabil, caută comerțul, *conversația*. (p.22)
Continuând *discriminările* putem să ne punem întrebarea de ce națiune este clasicul. (p.22)
Este explicabilă relativa *impasibilitate* și placiditate a clasicului, consecință a temperaturii sale normale. (p.20)
Am vorbit de *indiferența* ... clasicului... (p.23)
Se poate vorbi de o *insațiabilitate* romantică, în raport cu cumpătarea clasică, horațiană. (p.20)
Am vorbit de indiferența, de relativa *insensibilitate* a clasicului, am zice, de lipsa lui de caritate... (p.23)
Zeița sumeriană Ninkhursag, simbolizând *maternitatea*, avea chip de vacă. (p.11)
Trecând cu vederea *monstruozitatea* și disproporția figurilor umane ... este vădit că individul e tratat ca un simplu element decorativ fără nicio valoare în sine. (p.13)
Barocul s-ar părea că este o *oscilație* între clasicism și romantism... (p.29)
Este explicabilă relativa impasibilitate și *placiditate* a clasicului, consecință a temperaturii sale normale. (p.20)
Există însă și o falsă *rigiditate*, dar romantică... (p.20)
O călugăriță suavă dintr-o *romance* de ducele de Rivas are un anume rictus hidos. (p.20)
Individul clasic este *utopia* unui om perfect sănătos trupește și sufletește ... (p.17)
Mai rar sunt folosite substantive de genul masculin (*eleat*), sau substantivele neutre (*compromis*).
...clasicul trăiește într-un prezent etern, e un *eleat*... (p.25)
În realitate există numai *compromisuri*... (p.28)
Se observă și adjective: *anacreontic, arogant, eschatologic, inerentă, inteligibil, impotent, maladiv*, utilizate în contexte precum:
Clasicul e didactic, epic, tragic, *anacreontic*. (p.27)
Romanticul e sau un grande de España *arogant* sau un plebeu amar și pamfletar. (p.21)
Soarele clasic însă e personificat, cel romantic e mineral, aprins, dând o lumină sfâșietoare, crudă, ca în poezia spaniolă, ori stins, în viziunile *eschatologice* septentrionale. (p.25)
...e o față *inherentă* clasicismului. (p.23)
Viața clasicului ... are o durată normală, durata traiectoriei *inteligibile*. (p.23)
Anticii n-au cunoscut caritatea în sens creștin față de *impotent*. (p.23)
Romanticul se știe, este *maladiv*... (p.18)
Eroul romantic e cocoșat, orb, schiop, etc. sau în fine niciodată normal frumos, ci de o frumusețe stranie, de o delicatețe *maladivă*.(p.19)
Există, de asemenea, și verbe: *aplica, examina, imita, inventa,* folosite în următoarele contexte:
Clasicul *aplică* reguli ... (p.26)

Critica ... *examinează* în ce măsură a fost imitat modelul... (p.27)
Clasicul *imită* modelele. (p.26)
Romanticul inventează... (p.26)

Din punct de vedere fonetico-ortografic, adaptarea împrumuturilor s-a făcut prin adăugarea sufixelor românești.Fiind o limbă culturală studiată și de G. Călinescu, forma franceză a fost prima împrumutată, unele împrumuturi s-au fixat în română printr-o formă asemănătoare latinei.

Din punct de vedere etimologic, conform DEX, MDA, MDN,împrumuturile provin din franceză:
barroquism < fr.barroquism (adaptat în limba română ca *barochism*)
compromis < fr. compromis
eleat < fr. éléate
insațiabilitate < fr. insatiabilité
maternitate < fr. maternité
monstruozitate < fr. monstruosité
oscilație < fr. oscillation[3]
placiditate < fr. placidité
rigiditate < fr. rigidité[4]
romance, (termenul a fost adaptat în limba română ca *romanță*)
utopie < fr. utopie
anacreontic < fr. anacréontique
eschatologic < fr. eschatologique
inteligibil < fr. intelligibile[5]
maladiv < fr. maladif
inventa< fr. inventer

Au etimologie multiplă, pe lângă franceză și latină:
apoteoză < fr. apothéose, lat. apotheosis
caritate < fr.charité, lat. charitas-tem
contingență< fr. contingence, lat. contingentia
conversație < fr. convértation, lat. conversatio-onis
discriminare < fr. discrimination, lat. discriminatio-onis
impasibilitate < fr. impassibilité, lat. impassibilitas[6]
indiferență < fr. indifférence, lat. indifferentia
insensibilitate < fr. insensibilité, lat insensibilitas-atis[7]
arogant < fr. arrogant (MDA), fr. arrogant, lat. arrogans-tis (DEX)
inerentă < fr. inhérent, lat. inhaerens-ntis
impotent < fr. impotent, lat. impotens
aplica< fr. appliquer, lat. applicare
examina< fr. examiner, lat. examinare

[3] Conform MDN, oscilație < fr.oscillation, lat.oscillatio.
[4] Conform MDN, rigiditate < fr.rigidité, lat rigiditas.
[5] Conform MDN, inteligibil< fr.intelligibile, lat.intelligibilis.
[6]ConformMDA, termenul a fost introdus în limba română de G. Călinescu în *Impresii asupra literaturii spaniole*, p.20.
[7]Conform MDA, termenul a fost introdus în limba română de G. Călinescu Călinescu în Impresii asupra literaturii spaniole, p.23.

imita<fr. imiter, lat. imitari[8]

Franceza, fiind o limbă de cultură și de circulație, împrumuturile au fost aduse de cei care au avut contact cu franceza, prin studii și existența dusă în Franța.

Concluzii

În urma analizei efectuate se remarcă faptul că împrumuturile din limba franceză folosite de G. Călinescu în opera *Impresii asupra literaturii spaniole* sunt multe.

Se observă că din punct de vedere morfologic, predomină substantivul, dar există, în același timp, și verbe și adjective. Ușurința cu care femininele și masculinele din limba franceză s-au adaptat la limba română se explică prin faptul că ambele limbi sunt romanice.

Din punct de vedere etimologic, se găsesc atât cuvinte cu etimologie franceză dar și împrumuturi cu etimologie multiplă, franceză și latină.

Conform MDA, două dintre cuvintele exemplificate în analiza noastră, *insensibilitate, impasibilitate*, au fost introduse în limba română de G. Călinescu.

Etimologia multiplă arată că împrumuturile exemplificate fac parte din aria romanică, extinsă în țările europene, într-o perioadă de utilizare intensă și de studiu a scriitorilor români.

BIBLIOGRAPHY

Călinescu, G., *Impresii asupra literaturii spaniole*, București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă , 1946.

Hristea, Theodor, *Sinteze de limbă română*, Bucureşti, Editura Albatros, 1984.

Negrescu-Babuș, Inna, *Contact lingvistic și forme de manifestare a interferenței*, Institutul de Filologie al AȘM, Chișinău, 2012.

DEX = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Alexandru Rosetti”, *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2012.

MDA = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Alexandru Rosetti”, *Micul dicționar academic*, ediția a doua, București, Editura Univers Enciclopedic, 2010.

MDN = Marcu, Florin, *Marele dicționar de neologisme*, ediția a X a, București, Editura Saeculum Vizual, 2008.

[8] Conform MDN, imita< fr.imiter.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

FEMALE TYPOLOGIES IN THE MEDIA.BUILDING THE FEMALE MEDIA CHARACTER. EVOLUTION AND METHODS

Oana Andreea Nae

Lecturer, PhD, "Dunărea de Jos" University of Galați

Abstract:In addition to the function of watchdog of democracy, the media has the power to create, defend or destroy people and personalities on their way of conquering their personal or professional dreams. Women, either seen as muses or as a disadvantaged category, are often valuable media subjects, capable of generating rich journalistic content, often sympathetic, intriguing, moralizing or educative. In recent years, the presence of women in televised talk-shows has grown beyond that of men, the number of women's senior management positions has also increased, as well as interviews with women as experts. Instead, in films and television commercials, the presence of women has fallen, and that of men has fulminantly increased.
In the present paper, we shall analyze and exemplify the way of building and the perception on certain typologies of female media character, such as the heroine woman, the goddess woman, the courtesan woman, the cultured woman, the wife woman wife, the mother woman or the contemporary woman

Keywords: media character, mass-media, the heroine woman, the goddess woman, methods, typologies

Mass-media is the right place to create celebrities, personalities, and to change or shape people's lives. Together with the development of worldwide media, the readers, viewers' appetite for the closest knowledge of people's lives, for their personal and professional life details has grown. This appetite for voyeurism has also developed the shapping of models borrowed from the media. In this paper we'll talk about how the media builds the media characters, especially the feminine ones, and we'll identify different typologies. We chose to look at media figures such as the heroine woman, the goddess woman, the courtesan woman, the myth woman, the cultured woman, the wife woman, the mother woman or the contemporary woman. We'll take as an analytical environment both the Romanian and the international areas.

The press, like also advertising, works with symbols. Typologies, traits, framing, are based on world culture, on the popularization of literary works or famous characters. The heroine woman is an old concept, well-rooted in many cultures. It is the woman who sacrifices herself for a dream, for an ideal and chooses to face fate with dignity, in order to achieve a noble goal. The Communist period was the best time to promote the woman as the heroine, born out of the necessity of that society: "The consolidation of the communist regime in Romania implied concerted efforts to promote women and settle in the forefront, according to the Soviet model, of perfecting the identity of the beautiful sex, both socially and politically. The traditional role of mother and wife is now doubled by the right and responsibility to take up a job and to exercise

its new political attributions. Propaganda, mainly maintained by the press, portrays the woman's portrayal of communism as a heroine, reuniting fantastic powers of devoted mother, zealous worker and fierce warrior in the name of socialism."[1] It is practically required the masculinizing of the woman, and, also, to overcome the natural threshold of mother and wife in order to approach the man's capabilities and activities. At the same time, this alleged equality is highly controversial: "The new identity of a woman consists of a double polarization process: on the one hand, the woman is defeminised in the public space, becoming equal on the labor market with the man, but on the other hand, she becomes a heavily sexed subject in the domestic space."[2]

The heroine woman of the Communist era was Elena Ceausescu, who fulfilled all the criteria stated above: "On this occasion, the women of the country will pay a special homage to comrade academician engineer Elena Ceausescu, member of the Political Executive Committee of the Communist Party, Minister of the Government, President of the National Council of Science and Education, eminent revolutionary militant, highly scientific scientist."[3] Today, the heroine woman is the one who, besides the roles of mother and wife, also deals with the development of a career or a business.

But the heroine woman we chose to present in this work is Ecaterina Teodoroiu, who marked the history of Romania and who was even decorated as the heroine of her generation. She participated in the First World War, where she first went as a nurse. After the death of her brother, on the front, she decided to join the army, as a soldier, to replace him and continue his struggle. She wanted to fight in her brother's memory and take further his ideal. He died on the front, shot in his chest, where his heart beat for his country. Ecaterina Teodoroiu's motivation was so strong that the risks were secondary. She sacrificed the security, the peace that a family would give her, to defend the honor of the brother killed and to save the country.

The goddess woman is another typology, commonly found in the press and literature of all time. About goddesses we know stories since antiquity, myths are being built, roles are assigned, temple buildings are built, and offerings are dedicated. The goddesses are the ones that protect, guide and help in fulfilling dreams. Located above the earth, they are omnipotent and ubiquitous, they are models to follow and represent the dream of becoming of many women. For men, the goddesses are the supreme partners, the most beautiful women, the most wise, brave, balanced and worthy to lead the world with them. In Greek mythology, we meet "besides mother woman (Hera), the infernal woman (Persephone) and virgin women (Artemis and Athens)."[4] Mythology "also proposes the category of women as a symbol of beauty, pleasure and love, personified, of course, by Aphrodite."[5] Among the goddesses who lived on this earth was Cleopatra. She became the Queen of Egypt after using her personal charms to conquer Caesar and, along with him, all of Egypt. About this queen of Egypt there are a lot of writings, even

[1] Şerban, Alexandra, *Communist woman: heroine mother, worker, activist* https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/femeia-comunista-mama-eroina-muncitoare-activista, available at 07.05.2018.
[2] *Ibidem.*
[3] Sofronie, Madalin, *Women in Romania during communism: protective mothers and skillful workers,* http://adevarul.ro/locale/slobozia/femeile-romania-timpul-comunismului-mame-protectoare-muncitoare-iscusite-1_54fc09f6448e03c0fd5857a9/index.html, available at 07.05.2018.
[4] *The woman in mythology,*https://istoriiregasite.wordpress.com/2012/10/30/femeia-in-mitologie/, available at 07.05.2018.
[5] *Ibidem.*

today, screenings are made and a long time and space is devoted for: "Since the first decade of the twentieth century, periodic adaptations of the famous pieces signed by Shakespeare and G.B. Shaw are played, but no satire is missing. The 20s-30s abound in various approaches of the character, especially during the interwar period. In the era of glory of the epic film, the most notable productions are running. Shortly before the end of the war, came up the British production *Caesar and Cleopatra* (1945), an adaptation of Shaw."[6] The way this goddess is presented to the public is "an extrapolation of the new woman ideal of the 20s-30s, which begins to benefit from more political, economic and personal freedoms."[7]

Today, the goddess woman is an exalted beauty, an image often used in advertising: "She does not only promote a product exclusively for her, but she can promote men's products (perfumes, cars), relying on the attraction she exerts on the man: he will certainly look at a woman's ad (even more if nudity is appreciated) and will involuntarily access the message."[8] A contemporary example for the embodiment of the goddess woman is given by Mihaela Radulescu, the television star. The press sees her as a professional woman, a mother, a lover, who successfully manages to combine all these aspects and, in addition, to maintain herself in the top of the most beautiful and appealing women in Romania. Television appearances are based on sensuality, seduction, and on the promotion of love. At a simple search of her name on Google, we find 239,000 results. Most of the article's titles mention either the appealing physical appearance or details of her lifestyle: "Mihaela Rădulescu SHOKS again! How she appeared in the break from the Romanians have Talent. The fans have seen ALL", "PHOTO | How posed Mihaela Rădulescu in the backstage of "Romanians have talent". With this picture, fans have gone mad", the personal site "www.mihaelaradulescu.ro/," "Felix Baumgartner has changed his mind and still wants a child? Mihaela Radulescu is ready to become a mother again." The media character goddess woman has evolved, according to social transformations, but the basic characteristics remained the same.

The courtesan woman is a media character detached from stories with sovereigns. In its definition, the courtesan was a woman of free habits, yet elegant, of spiritual nature, living in the courts of the sovereigns. The courtesans were women trained to lure men and give them affection, manifested in all its forms. They were learned notions of general culture, the code of good manners, the art of speech, the notions of clothing and personal care. The courtesans knew how to attract love and how to enter into the minds of the sovereigns. One of the most famous courtesans of a secluded epoch was Agustina Otero: "Born Agustina Otero Iglesias, in her youth everyone knew her as "La Belle Otero". Many years before, before the two world wars, she had been known as the best courtesan in Europe - perhaps the last great courtesan of La Belle Epoque. She had known, among others, Albert I of Monaco, Edward VII of Great Britain and the great dukes of Russia, and had been the target of the envy of many women."[9] She was called Nina and she was dancing in theaters. She conquered the public in Paris and after that, the one in New York. She had a relationship with Grand Duke Petru Nikolaevich, Tsar Nicholas I's

[6]Manea, Irina-Maria, *Cleopatra, from queen to sex symbol* https://www.historia.ro/sectiune/portret/articol/cleopatra-de-la-regina-la-sex-simbol, available at 07.05.2018.
[7]*Ibidem.*
[8] Deleanu, Cristina, *The woman's image in advertising*, https://romaniancopywriter.ro/imaginea-femeii-in-publicitate/, available at 07.05.2018.
[9]*La Belle Otero, the last great courtesan of Europe,* https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/la-belle-otero-ultima-mare-curtezana-a-europei, available at 07.05.2018.

nephew. She would later know Edward, the Prince of Wales, the heir of Queen Victoria, and also the Emperor Wilhelm II. These facts have made her the most famous, but also the most envied woman in Europe. She charmed famous men who did everything for her. She led a scandalous life, based on seduction and debauchery. The media character of the courtesan woman is represented nowadays by the easy women, the mistresses, the women of mild morals. These media characters appear, as a rule, in the tabloid press as young, sophisticated women, who sometimes work as models or television assistants. The statements of the press have a pejorative tone. Even if it promotes their image, on the merchantability criteria, the tone is condemning and reproaching.

The media character woman as myth is found in television, commercials or in movies. We meet idolized women, who have built an untouchable image, an undeniable one. The myth woman is a muse, a symbol-personality, who remained alive, although she is not: "The myth of the deadly diva is as old as the hills. From biblical temptresses to blood-sucking vampires, from the sirens of Greek mythology (whose seductive singing lured many a sailor to his death) to the succubi who appear in men's dreams, women have been portrayed as man-hungry predators throughout the history of literature."[10] She is notorious and is a good model for many brand promotion campaigns. In addition to celebrity and physically pleasant look, she has qualities such as: "Intelligence, intuition, cunning, courage, seductive power, trust and self-esteem, education, virtue, integrity fit into the character of a successful woman."[11] These qualities will be induced, and then, learned, by the women who look at the commercials: "The image of the famous woman in the spots carries out in the mind of the consumer curiosity, confidence in the product and a positive attitude towards the promoted brand. The advertising pioneer, the famous woman, can promote a product as an explanation of success in the targeted field, determining a worthy model or, simply, guarantees the success of advertising and, implicitly, the sales of the promoted product, based on its notoriety and sympathy".[12]

The press and the advertising industry preferred, as most of the times, to choose Marilyn Monroe to represent the myth woman. She was actress, model, singer, sex symbol and pop diva: "The iconic actress Marilyn Monroe remains a contemporary role model even decades after her death."[13] At a simple search of her name on Google, we have 28,100,000 results. All articles talk about the turbulent life of the diva, about her lost love affairs or quotes from her statements. In the photographs, Marilyn Monroe appears provocatively dressed, seductive, while singing or playing in movies.

The woman of culture is the embodiment of the woman who possesses vast knowledge from different fields. She has a high intellectual level, based on universal knowledge. She is the opposite of the media character the plastic woman or the inflatable woman. She has emotional intelligence, dignity and respect for work and devotion. And she acquires them and practices them every day. She promotes culture through every gesture she does and often works as a teacher or as a mentor. The media character the woman of culture is embedded in our society by

[10] Heymont, George, *The Myth of the Deadly Diva*, https://www.huffingtonpost.com/george-heymont/the-myth-of-the-deadly-di_b_1208158.html, available at 08.05.2018.
[11] Deleanu, Cristina, Imaginea femeii in campaniile de publicitate, https://romaniancopywriter.ro/imaginea-femeii-in-publicitate/, available at 08.05.2018.
[12] *Ibidem.*
[13] Marilyn Monroe: The myth, the muse, the legend, http://www.dw.com/en/marilyn-monroe-the-myth-the-muse-the-legend/a-19295592, available at 08.05.2018.

women like Herta Muller or Ileana Vulpescu. As far as Ileana Vulpescu is concerned, she has 1,120,000 searches on Google, which illustrates people's lower appetite for culture, compared to scandal, love stories and drama. She is presented as a philologist, lexicographer, prose writer, novelist and Romanian translator. The press talks about her lifestyle, the love story between her and her husband, about the books she has written. There is no scandal in the articles, and the media character is treated with respect. The photos embody her with her family or at her work desk.

The media character wife woman meets the criteria set by society for what the ideal wife is. There is a wide range of media articles that define and explain what qualities the ideal wife must have. Among these are: "Learn to prepare his favorite food", "Write to him what you feel for him", "Take care of him", "Help him", "Let him help you with the house chores", "Do not lose your playful spirit", "Surprise him"[14]. And this is not all. The press is abounding in details such as: "The ideal wife must look like everyone thinks she is a mistress!", "Can we talk about the ideal husband or the ideal wife after marriage?", "7 qualities that a perfect wife must have", "How to be a perfect wife." The ideal wife is presented as omnipotent, all-knowing, devoted, good housewife, attentive to the needs of her husband. Numerous books have been written, movies and series have been produced, wives' behaviors from around the world have been analyzed. It has come to the conclusion that this ideal is different from one society to another, from one individual to another, depending on the education, culture and traditions of each area.

The media character the mother woman embodies, in fact, the perfect, devoted mother, sacrificed for raising and educating her children: "The mother is always near you. She is the guardian angel of each. You can find her in the adherence of the leaves you pass by, in the smell of the foods you remember from childhood. She's in the flowers you choose to give, she's in all your everyday smiles. You find her in the hand that touches your forehead when you have fever, in the silence of the rainy days when you feel melancholy, she is in the colors of the rainbow and in the heat you feel on Christmas mornings. The mother bears the world on her shoulders. She is the beginning of all the beginnings, the teacher of the teachers and the book of the books."[15] The mother is the only magical woman and the source of human development. From her are starting to be built the foundations of society and the consequences of children's behaviors are also coming back to her. In all societies, the mother is respected and loved, regardless of country and age. In the Romanian press, different women are presented as being suitable to fit into this category. We will take Anca Serea as an example. She was a model and a news presenter. She is mother of five children. The newspaper titles that sets her in the mother category are as follows: "Chicken pox home to Anca Serea! The star with five children is going through a hard time!", "Anca Serea, mother for the sixth time? We are young and have energy!" Searching on the Google engine, her name gives 306,000 results. Most of the photos that show up place her the midst of her children. In the shows she is attending is asked about children and their growth. She is the promoter of conferences on children's issues, as well as on humanitarian causes concerning children.

[14]How to be a perfect wife. 7 Tricks You Need to Know About Lasting Marriage!, https://www.ele.ro/relatii/dragoste/cum-sa-fii-o-sotie-perfecta-7-trucuri-pe-care-trebuie-sa-le-stii-pentru-o-casnicie-de-durata--39738, available at 08.05.2018

[15] Mother is like a liturgy, is sacrificing by sacrifying,,https://nobleteafemeii.wordpress.com/category/femeia-mama/, available at 08.05.2018.

The contemporary woman is an extended media character to several types of women. However, the characteristic of all is the independence. Contemporary women succeed in combining career, education, and family activities. There are those modern women who have financial results, regardless of husband or parents, who continue their education, independent of marriage or the birth of children, who build their careers in the fields they like to work, regardless of the financial situation at home. However, the contemporary woman postpones the marriage and the birth of children, to the detriment of professional and financial growth. In the book of *Philosophical Meditations*, Ernest Bernea is extremely tough and confesses: "The great social and moral transformations of the modern world have given the woman the freedom to manifest in full what the old traditions were stopping to manifest, meaning the sensual and peripheral data of human nature. The woman today escapes from the home, runs away from chastity, escapes from maternity, all the defining elements of her nature. Her soul life is too much engaged in sensation and pleasure and too broken of an activity of the spirit, where in the past she excelled."[16] The magazine *The Woman* considered that: "Contemporary woman is only frightened by the word "mediocrity", so she will work until exhaustion, hoping that at the end of the day her work will be significant."[17] You can find the contemporary woman working in corporations, occupying important positions, negotiating with men at the same level. The press presents her with admiration and sustains her work and progress: "Prejudices about Women in Contemporary Society", "Evolution of Women in Society".

The woman, as a media character, is subject to both praise and discredit. The press has an important contribution in building the female media character, who is more common in the media than the masculine character. Through articles, television broadcasts, advertising, photographs, the media has the power to grow or destroy the media characters. It creates them a public profile, a psychological profile and a personal profile. The female media characters are often subject to media lynching, and the image of women, their progress in life, are often in full accord with their representation in the mass-media.

BIBLIOGRAPHY

1. Bernea, Ernest, *Philosophical Meditations*, Predania Publishing House, Bucharest, 2010.
2. Comănescu, Iulian, *How to Become a Nobody - The Mechanisms of Notoriety, Personal Brands, and the Media Market in Romania*, Humanitas Publishing House, Bucharest, 2009.
3. Dobrescu, Paul, Bărgaoanu, Alina, *Mass media and society,* Comunicare.ro Publishing House, Bucharest, 2004.
4. Zimmerman, Jan, Ng, Deborah, *Social Media Marketing All-In-One for Dummies, Paperback*, John Wiley&Sons, Inc., New Jersey, 2013.

Electronic resources:

[16] https://irinamonica.wordpress.com/2010/09/11/ernest-bernea-%E2%80%93-meditatii-filozofice/, available at 08.05.2018 apud. Bernea, Ernest, *Philosophical Meditations*, Ed. Predania, București, 2010, fragments.

[17] *The contemporary woman and her challenges*, https://thewoman.ro/femeia-contemporana/, available at 08.05.2018.

1. How to be a perfect wife. 7 Tricks You Need to Know About Lasting Marriage!, https://www.ele.ro/relatii/dragoste/cum-sa-fii-o-sotie-perfecta-7-trucuri-pe-care-trebuie-sa-le-stii-pentru-o-casnicie-de-durata--39738, available at 08.05.2018
2. Deleanu, Cristina, *The woman's image in advertising*, https://romaniancopywriter.ro/imaginea-femeii-in-publicitate/, available at 07.05.2018.
3. *The contemporary woman and her challenges,* https://thewoman.ro/femeia-contemporana/, available at 08.05.2018
4. *The woman in mythology,*https://istoriiregasite.wordpress.com/2012/10/30/femeia-in-mitologie/, available at 07.05.2018.
5. Heymont, George, *The Myth of the Deadly Diva*, https://www.huffingtonpost.com/george-heymont/the-myth-of-the-deadly-di_b_1208158.html, available at 08.05.2018.
6. https://irinamonica.wordpress.com/2010/09/11/ernest-bernea-%E2%80%93-meditatii-filozofice/, available at 08.05.2018 apud. Bernea, Ernest, *Philosophical Meditations*, Ed. Predania, București, 2010, fragments.
7. *La Belle Otero, the last great courtesan of Europe,* https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/la-belle-otero-ultima-mare-curtezana-a-europei, available at 07.05.2018.
8. *Mother is like a liturgy, is sacrificing by sacrifying,*https://nobleteafemeii.wordpress.com/category/femeia-mama/, available at 08.05.2018.
9. Manea, Irina-Maria, *Cleopatra, from queen to sex symbol,* https://www.historia.ro/sectiune/portret/articol/cleopatra-de-la-regina-la-sex-simbol, available at 07.05.2018.
10. Marilyn Monroe: The myth, the muse, the legend, http://www.dw.com/en/marilyn-monroe-the-myth-the-muse-the-legend/a-19295592, available at 08.05.2018.
11. Șerban, Alexandra, *Communist woman: heroine mother, worker, activist*, https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/femeia-comunista-mama-eroina-muncitoare-activista, available at 07.05.2018.
12. Sofronie, Madalin*, Women in Romania during communism: protective mothers and skillful workers*, http://adevarul.ro/locale/slobozia/femeile-romania-timpul-comunismului-mame-protectoare-muncitoare-iscusite-1_54fc09f6448e03c0fd5857a9/index.html, available at 07.05.2018.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

DEFINING THE TEXTILE TERMS

Angelica Preda

PhD Student, University of Craiova

Abstract: In the present society, the alert rhythm of the scientific progress has a consequence the development of the terminologies. The technical textile language is in this evolution trend , being characterised through dynamism, determined by the exit of some terms and the entrance of others. The new discovered concepts need to be named, but mostly explained, in order to be assumed and then used by the specialists. The defining process is complex and has to consider numerous criteria. In the textile terminology, the defining of the notions follow the general lines of the technical languages coordinated by the international organisations.

Keywords: definition, terms, textile, terminology, lexicographical work.

Limbajul este categoria primordială a dezvoltării sociale, în sensul că orice activitate este verbalizată. O societate modernă trebuie să fie capabilă să-și prezinte elementele de evoluție, să informeze beneficiarii de rezultatele cercetării. Noile conceptele vor fi înfățișate în două moduri: prin denumire (termenul) și prin explicare (definiția).

Comunicarea lingvistică este strict legată de înțelegerea sensului lexemelor pe care le utilizăm, iar în această conștientizare un rol important îl are definirea noțiunilor, decodarea acestora. Vorbitorul trebuie să priceapă conceptele folosite și să fie capabil să le explice, la rândul său, altei persoane. Din această perspectivă socială, activitatea de definire este extrem de complexă, pentru că trebuie să răspundă unor deziderate ce vizează logica și lingvistica. Caracterul interdisciplinar al operațiilor de definire este susținut și de rolul pedagogic al produselor obținute – definițiile.

1. Definiția

Însăși noțiunea *definiție* este greu de clarificat și comportă mai multe explicații: „o analiză sau o descriere a sensului unei unități, pe baza căreia se poate identifica referentul și se pot construi mesaje lingvistice coerente.”[1] Activitatea de transpunere a unei noțiuni într-un limbaj special ce utilizează elemente de metalimbă este subliniată de autoarele DȘL: „Difinița corespunde unei operații metalingvistice sau este rezultatul ei, pornind fie de la un termen spre definiția sa (în expansiune), fie de la o sintagmă (sau de la o unitate lexicală) la denumirea sa.” (DȘL, p. 155)

Operația de definire a unei unități lingvistice se mai numește și *autonimie*.

[1]Angela Bidu-Vrănceanu, *Lexic comun, lexic specializat*, p. 15.

Definiția are o structură binară: termenul care urmează să fie explicat, numit definit, și descrierea acestuia, intitulată definitor. Între acestea intervine relația de definire, care leagă cele două elemente.

2. Tipuri de definiții

Este destul de dificil de prezentat o noțiune, astfel încât să obținem o relație de identitate între definit și definitor. Aceste transcodări ale unor concepte pot fi realizate în moduri diferite, în funcție de anumite criterii. Având în vedere publicul vizat și scopul redactării unei lucrări, distingem trei tipuri de definiții: *lexicografică*, *terminologică* și *enciclopedică*.

Definiția lexicografică urmărește „democratizarea științifică", explicarea unor noțiuni „pe înțelesul tuturor", utilizând cuvinte ce aparțin lexicului comun. . Foarte mulți termeni aparținând limbajelor tehnice sunt expuși în lucrările lexicografice generale, deoarece răspund unei tendințe actuale de „deschidere a codurilor închise"[2]. Pentru o mai bună înțelegere, mai ales a cuvintelor polisemantice, sunt menționate și exemple care să asigure însușirea noțiunii: *depănător* – 3. s.f. Dispozitiv pe care sunt așezate sculurile la mașinile de depănat. *Toate organismele sunt asemenea unei depănători.* (Eminescu).

Definițiile enciclopedice sunt vaste, cuprind toate detaliile, esențiale și neesențiale, prezentând și istoricul realității desemnate (ex. *goblen* – 1. Tapiserie, denumită astfel după produsele manufacturii Gobelins (Franța), preluată în 1662 de Colbert, care a transformat-o în manufactură regală; 2. Broderie executată într-un punct având aspectul tapiseriilor.[3]). În lucrările enciclopedice, pe lângă explicarea unor noțiuni, sunt oferite date despre personalități cultural-științifice, despre țări, orașe, evenimente istorice [Edmund Cartwright (1743-1823), inventator englez. Constructorul uni război de țesut mecanizat (1785) și al unei mașini de cardat (1789)][4].

În terminologie, explicațiile se adresează specialiștilor, utilizând și alți termeni ai domeniului respectiv, și urmărind claritatea și concizia exprimării.

Analizând definiția termenului *etirare* în trei tipuri de lucrări lexicografice, observăm modurile diferite de abordare a definirii. Dicționarul general încearcă să ofere cât mai multe elemente pentru o descriere completă și însușire adecvată a conceptului: „Operația de tragere a metalelor în fire sau de întindere a fibrelor sintetice în scopul orientării macromoleculelor și al creșterii rezistenței lor"[5]. Lucrarea enciclopedică prezintă date numerice neesențiale în formarea noțiunii: „Operația de tragere prin filieră, respectiv de întindere, până la alungire de 50-1200% a fibrelor sintetice, în scopul orientării macromoleculelor și a creșterii rezistenței lor."[6]. În dicționarul tehnic, definiția comportă două fraze. Prima este scurtă și conține informațiile esențiale pentru a înțelege operația respectivă. Partea a doua aduce elemente specifice, care i-ar interesa numai pe specialiști, referitoare la condițiile realizării acțiunii textile: „Întinderea până la limita de curgere plastică a filamantelor sintetice sau a filamentelor cu o orientare moleculară scăzută. Etirarea se poate realiza cu sau fără aport de căldură (la rece sau la cald), în diferite medii (aer, apă, soluții), imediat după filarea chimică, pentru creșterea rezistenței mecanice."[7]

[2]Angela Bidu-Vrănceanu, *Lectura dicționarelor*, p. 47.
[3]DE, vol. II, p. 470.
[4]*Mic dicționar enciclopedic*, p. 308.
[5] DEXI, p. 677.
[6]DE, vol. II, p. 250.
[7]DEX-ȘT TEX, p. 457.

Tipuri diferite de explicații întâlnim și pentru termenul *muline*. Dacă lucrarea lexicografică propune o definiție circulară (*fir de mătase, de bumbac sau de lână, obținut prin mulinare, care este folosit la cusături artistice, la broderii* - DEXI, p. 1205), destul de clară pentru neinițiați este explicația enciclopedică (*fir de mătase, de bumbac sau de lână, constituit din mai multe fire răsucite în sens contrar răsuciturilor firelor componente individuale, folositla cusături artistice, la broderii)*[8]. Specifică terminologiilor este definiția propusă de lucrarea lexicografică a domeniului textil, aceasta caracterizându-se prin precizie și laconism (*tip de fir bicolor care dă un efect marmorat în produsul textil*)[9]. Din exemplele prezentate, observăm că semul esențial este prezent în toate explicațiile, diferențele fiind menționare/ omitere a unor trăsături sau de modalitate de prezentare.

Dicționarele enciclopedice încearcă o abordare exhaustivă a vocabularului unei limbi. Sunt menționate cuvinte, chiar termeni tehnici, care nu se regăsesc în celelalte tipuri de lucrări lexicografice. Astfel, într-o astfel de lucrare vastă întâlnim lexemul politereftalat, care nu apare în dicționarele generale, nici în cele specifice industriei textile (dicționare, lexicon[10]), deși denumește un tip de fibre (*politereftalat – produs macromolecular. Se folosește la fabricarea fibrelor sintetice sub denumirile de teril, terilen, tergal, dakron*)[11].

Pe lângă semnalarea elementelor diferențiatoare între cele trei tipuri de definiții, trebuie să subliniem faptul că mult mai mulți sunt termenii care comportă aceeași explicație în toate genurile de lucrări lexicografice abordate. Fiind termeni științifici, care presupun o singură definiție, este normală explicația unică (*dejalen* – țesătură de bumbac mercerizat, de calitate superioară, folosită pentru confecționarea cămășilor bărbătești, a bluzelor).

Dacă ne referim la obiectul de studiu al celor două ramuri lingvistice, terminologia și lexicologia, diferența dintre cele două tipuri de definiții este rezumată astfel: „Definiția terminologică încearcă să descrie, să precizeze un concept (sau noțiunea) desemnat de un termen, în timp ce definiția lexicografică încearcă să descrie semnificația/ semnificațiile unei unități lexicale.”[12] Termenul, în domeniu în care este utilizat, este monosemantic, comportând o singură definiție, în timp ce cuvintele, caracterizându-se prin polisemia, necesită mai multe explicații.

Realizarea unei definiții terminologice este o problemă dificilă, dar de actualitate în condițiile dezvoltării actuale a științelor. Obiectul central al terminologiilor îl constituie *conceptul*, iar operarea cu acesta implică înțelegerea lui, a trăsăturilor distinctive, a relațiilor cu alte concepte dintr-un sistem dat. Toate aceste elemente sunt precizate în definiție, care are rolul de a valida termenul propus.

Noțiunea *definiție terminologică* este prezentată prin referire la concept: „Definiția terminologică este o scurtă formulă lexicografică care indică trăsăturile semantice distinctive ale unui concept”; „Definiția este o formulă succintă care face reconoscibil un concept specializat.”[13].

Din aceste definiri reiese rolul primordial al definițiilor, acela de a descrie și de a delimita conceptul. Pe lângă prezentarea trăsăturilor relevante ale unui concept, definiția trebuie să

[8]*Mic dicționar enciclopedic*, p. 1138.
[9]*Lexicon de fibre și finisare chimică*, p. 477.
[10]Este vorba de o lucrare complexă „Lexicon de fibre și finisare chimică”, realizată de Aurelia Grigoriu și Vasile Blașcu.
[11]*Mic dicționar enciclopedic*, p. 1337.
[12]Robert Vézina, *La rédaction de définitions terminologiques*, p. 6.
[13]Silvia Pavel, Diane Nolet, *Précis de terminologie*, p. 22-23.

delimiteze respectiva noțiune de alte concepte ale sistemului, relevându-i trăsăturile distinctive. Aceste aspecte au fost subliniate de norma ISO 1087:1990 care explică noțiunea de *definiție terminologică*: „enunț care descrie o noțiune și care permite diferențierea de alte noțiuni în interiorul unui sistem de noțiuni”[14].

Definițiile au și un rol didactic sau de normalizare. Ele transmit cunoștințe și le impun, devin norme ce dictează semnificația atribuită unui lexem. Scopul definiției îl constituie facilitarea comunicării, utilizarea termenului în deplină înțelegere.

Trebuie subliniat caracterul temporar al definițiilor, deoarece ele ilustrează stadiul dezvoltării științifice la un moment dat. Nu puține au fost situațiile în care noile descoperiri au explicat în alt mod o realitate și, în consecință, definițiile a trebuit să fie modificate, actualizate. Putem spune că ele se constituie într-o oglindă a realității.

3. Moduri de definire

Conceptul, elementul esențial în terminologii, poate fi descris în mai multe moduri. Trebuie menționate și mijloacele nonlingvistice de prezentare a unei noțiuni, amintind aici simboluri, coduri, ecuații, formule, grafice, schițe, desene, fotografii[15]. Întâlnim astfel de reprezentări îi lucrările tehnice, dar, mai nou, pentru obiectele concrete regăsim imagini și în dicționarele generale – DEXI.

Cele mai importante forme de definire rămân cele lingvistice. În funcție de elementele pe care le conțin, de relația între ele și de scopul urmărit, există mai multe tipuri de definiții.

Un prim model de definire este cel prin gen proxim și diferența specifică. Aceasta presupune identificarea celui mai apropiat concept, supraordonat în sistemul din care face parte definitul, și stabilirea elementului diferențiator. Prin raportarea la alte noțiuni, se realizează o ierarhizare a conceptului dat într-un ansamblu de cunoștințe (*Spandex - fibră textilă sintetică, elastică, cu structură chimică poliuretanică*)[16].

Un alt tip de definiție este acela în care se precizează geneza definitului, modul producerii sale, definiția numindu-se genetică: *piling – efect de suprafață, ce apare pe țesături sub forma unor biluțe, din cauza frecării în timpul purtării*).

În definiție prin enumerare sunt înșirate elementele din clasa definitului: *fibră liberiană – denumire generică pentru fibrele extrase de pe tulpinile plantelor de in, cânepă, sisal, rafie, cânepă de Manila, kenaf etc.*; *produs auxiliar de îngroșare – amidon, alginat de sodiu, îngroșători sintetici, emulsie de petrol în apă*; *produs de curățare chimică – 1. neofalină (benzină de extracție), 2. percloretilenă*; *produs de îngreunare – 1. săruri de staniu. 2. tanin. 3. glucoză. 4. silicat de sodiu. 5. sare. 6. talc*; *suport pentru fir – bobine, canete, suluri* etc.

Definiția operațională este acea construcție în care sunt precizate experimentele, operațiile ce permit identificare definitului: *a decata - a aplica țesăturilor de lână un tratament prin supunerea lor la acțiunea aburului sau a apei fierbinți, în vederea îmbunătățirii calității și a măririi stabilității dimensionale*.

Destul de multe sunt definițiile care indică utilizarea unui obiect, a unei mașini, a unui material etc: *jigher - mașină pentru vopsit pânza*; *picher - piesă (din piele) la războiul de țesut*

[14]Eugeniu Pavel, Costin Rucăreanu, *Introducere în terminologie*, p. 41.
[15] Cf. Selja Seppälä, *Composition et formalisation conceptuelles de la définition terminographique*, p. 11-12.
[16]DEX-ȘT TEX, p. 493.

mecanic, așezată la capetele suveicii, care servește la amortizarea mișcării acesteia; *suitaș - șiret (îngust) de lână, de mătase etc., folosit ca ornament la unele obiecte de îmbrăcăminte*.

Există situații când un termen este definit printr-un sinonim. Aceasta presupune găsirea, pe o axă paradigmatică, a conceptului cu sensul cel mai apropiat, „diferența dintre aceste două fiind mai mult conotativă decât denotativă"[17]. Modul de definire prin sinonimie este mai mult utilizat în dicționarele generale (*igliță – croșetă*; *canaf – ciucure*; *a drusa – a destrăma*; *drapeu – cută, fald*; *mul – muselină*; *vig – val, sul*), dar sunt cazuri când îl întâlnim și în lucrările terminologice: *aparat de evaporare – vaporizator; a calandra – a măngălui; clorură de viniliden – dicloretilenă*; *cocon – gogoașă de mătase; fibre liberiene - fibrede bast*; *a introduce firul de bătătură – a țese, a tricota*; *pliu – cută, fald*; *urzeală de mătase naturală – organsin*; *separator de urzeală – 1. spată. 2. pieptene extensibul. 3. fuscei;umectare – udare*.

Referitor la acest tip de definire, regăsit în dicționarul tehnic textil, se impun câteva precizări. O primă observație vizează faptul că sunt explicate sintagme prin alte structuri, în care numai unul din termeni este înlocuit cu sinonimul său: *efect de încrețitură – efect de creponare, de ondulare*; *efect sidefat – efect perlat; gofrare finală – calandrare finală; întărirea marginilor – întărirea liziерelor; mașină de fabricat frânghii - mașină de confecționat frânghii; mașină de fabricat dantelă - mașină de tricotat dantelă*; *Sul de tensionare – similar sul de întindere; țesătură flaușată – țesătură scămoșată*. Se substituie substantive (*gofrare – calandare, margine - lizieră*), verbe (*de fabricat – de confecționat, de tricotat*) și adjective (*flaușată – scămoșată, sidefat - perlat*).

O a doua categorie de definire este formată din termeni cărora li se oferă inițial un sinonim, iar în al doilea rând o explicație mai complexă: *a fila* – 1. *A toarce. A transforma fibrele textile în fire*. 2. *A transforma un polimer adus în stare de mobilitate în filamente*; *suint* – 1. *Usuc*. 2. *Amestec format din grăsimi și ceară ce se găsesc pe fibrele de lână nespălată*; *tratament fizic de anticontracție* – 1. *Sanforizare*. 2. *Hidrofixare prin fierbere timp de 30-40 de minute*. În aceeași grupă includem și următorul tip de definire: este notat sinonimul, iar în paranteză este explicat acest termen [*țesătură pentru tapiserii – etamină* (*țesătură rară și apretată, din fire de bumbac sau in*)].

Termenul ce urmează să fie explicat poate fi un cuvânt simplu, compus, obținut prin derivare sau o sintagma. Forma pe care o are determină fondul și modul de realizare a definiției. De cele mai multe ori conținutul definitoriu respectă organizarea internă a termenului, fie că vorbim de o structură morfo-lexicală sau sintagmatică. De exemplu, valoarea privativă a prefixului *de-/des-/ dez-* este transpusă în definiție: *degomare* – operația de eliminare a sericinei din firele sau țesăturile de mătasecrudă; *a descleia* – a îndepărta substanțele de încleiere ale unei țesături; *a dezîmpâsli* – a desface fibrele de lână dintr-un material împâslit. Aceeași transparență semantică a structurii termenului în modul de definire se observă și la cuvintele compuse: *electroplușare* – proces de realizare a plușului din fibre pe un suport textil prin intermediul unui adeziv și sub influența unui câmp electrostatic de mare tensiune; *hidrofugare*– tratarea materialelor textile cu substanțe care să împiedice absorbția apei de către fibră, *termofixare* – a trata un material textil sintetic la temperatură înaltă pentru a-i conferi stabilitate dimensională. Pentru structurile mai complexe definirea este tautologică, explicația neaducând informații suplimentare: forța de izbire - forța *fulard de apretare* – fulard utilizat pentru depunerea soluției de apretare pe țesături; *pensetă de îndepărtare a nopeurilor* – pensetă specială pentru prinderea

[17]Selja Seppälä, *Composition et formalisation conceptuelles de la définition terminographique*, p. 67.

și îndepărtarea nopeurilor din țesături; *a separa lâna de piele prin fermentație* – a realiza separarea fibrelor de lână de pielea animalelor sacrificate prin metoda fermentației.

În dicționarul tehnic textil există câteva definiții inutile, în sensul că definitorul este o reluare a definitului. Într-adevăr, termenul este o sintagmă destul de explicită, înțelesul fiind o însumare a sensurilor elementelor componente, iar notarea în lucrare ține de rațiuni tehnice, menționarea tuturor termenilor utilizați în domeniul respectiv. O serie de utilaje sunt definite în acest mod: *mașină de croșetat dantelă*– mașină de croșetat dantelă; *mașină de croșetat granjuri*– mașină de croșetat granjuri; *mașină de croșetat galoane*– mașină de croșetat galoane; *mașină de croșetat perdele*– mașină de croșetat perdele; *mașină de croșetat tul*– mașină de croșetat tul etc.

4. Concluzii

Operația de definire este în general greu de realizat, dar cu atât mai mult în cadrul terminologiilor. Pe de-o parte, dificultatea reiese din faptul că descrierea noțiunii trebuie să se caracterizeze prin rigurozitate științifică, dar și claritate lingvistică, ea fiind cea care disemineză informațiile, face ca termenul să fie „practicat". Altă cauză a problemelor din procesul de definire o constituie internaționalizarea limbajului tehnic, și, în consecință, a definiției terminologice. Aceasta trebuie să fie traductibilă și corelată cu explicațiile din celelelte limbi, ținând cont de normele universale de concepere și redactare. Inițial conceptele sunt definite de forurile terminologice recunoscute la nivel internațional, și apoi traduse și adadptate limbii și culturii naționale. În aceste condiții, trebuie acordată importanța cuvenită activității de definire a noțiunilor științifice în limba română actuală.

În lexicul textil, definirea urmează liniile generale ale limbajelor tehnice, dar comportă și câteva elemente diferențiatoare. Acestea reies din natura termenilor ce sunt prezentați. Unii cunosc o largă utilizare și în limba comună, iar explicarea lor nu este atât de specializată. Alte noțiuni poartă o „poveste", iar definirea presupune prezentarea acesteia, realizându-se definiții de tip enciclopedic. Istoria textilismului este strâns legată de evoluția culturii și civilizației lumii, iar acest aspect este reliefat și în definiții.

BIBLIOGRAPHY

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Lexic comun, lexic specializat*, București, Editura Universității din București, 2000.
Bidu-Vrănceanu, Angela, *Lectura dicționarelor*, București, Editura și Atelierele Tipografice „METROPOL", 1993.
Grigoriu, Aurelia, Blașcu, Vasile, *Lexicon de fibre și finisare tehnică*, Iași, Editura Performantica, 2010.
Pavel, Eugeniu, Rucăreanu, Costin, *Introducere în terminologie*, București, Editura Academiei Române, Editura Agir, 2001.
Pavel, Silvia, Nolet, Diane, *Précis de terminologie*, Hull, Bureau de la traduction, 2001.
Robert Vézina, Xavier Darras, Jean Bédard et Micheline Lapointe-Giguère, *La rédaction de définitions terminologiques*, Montreal, Office québécois de la langue française, 2009.
Selja Seppälä, *Composition et formalisation conceptuelles de la définition terminographique*, Université de Genève, Février 2004.
Mic dicționar enciclopedic, Ediția a III-a, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986.

SIGLE

DE = *Dicţionar Enciclopedic*, vol. II, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1996.
DEXI = Eugenia Dima (coordonator ştiinţific), Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române, Italia, Editura ARC&GUNIVAS, 2007.
DEX - ȘT TEX = Academia Română, Comisia de terminologie pentru științele exacte, *Dicționar explicativ pentru știință și tehnologie. Textile*, București, Editura Academiei Române, Editura Agir, 2006.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

'TRADITUM' AND 'TRADITIO' IN THE TRANSLATION OF GENESIS 2,4b - 3,24

Constantin Răchită

Research Assistant, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: An important branch of current biblical research aims at identifying the original meaning of the texts and understanding how religious traditions have been shaped by their multiple interpretations. From this last perspective, translations into vernacular languages are a final stage in the transmission of biblical texts, more or less directly dependent on understanding the meanings of the inherited tradition. In a situation like that of Genesis 2-3, where the narrative message is subject to different understandings over time, the majority of the modern translations have dealt not only with lexical and grammatical features of text, but also with a plethora of standardized interpretations, which function as indicators in determining the meanings. This paper aims to reveal some possible meanings, inevitably neglected in translations, which do not find a suitableexplanation in a commonly accepted exegesis of the biblical narrative.

Keywords: biblical translations, LXX Genesis, context, transmission, exegesis, semantics

Până să ajungă în forma de astăzi, textele biblice au trecut timp de mai bine de 2500 de ani prin mai multe stadii de evoluție: 1. O primă etapă, puțin cunoscută, constă în transmiterea pe cale orală a unor tradiții multiple cristalizate în zona Mesopotamiei. 2. Un al doilea stadiu este considerat cel al compilării de narațiuni, ziceri, legi, scrisori, arhive etc., reordonate, transformate și fixate în scris. 3. O a treia etapă constă în canonizarea unei părți a acestor scrieri, concretizate în ceea ce numim astăzi Vechiul Testament în limba ebraică (și parțial, aramaică). 4. Al patrulea stadiu poate fi considerat cel al multiplicării textelor biblice prin copiere, traducere, rescriere și revizuire. Toate stadiile, cu excepția transmisiei orale, unde lipsesc dovezile materiale, sunt marcate de modificări ale textului în puncte esențiale, de suprimări și adaosuri de text, menite să reflecte idei canonice din diferite epoci.

Pentru a se înțelege mai clar ce presupun stadiile de evoluție a textelor biblice, pe care le moștenim și noi astăzi, amintesc de o dihotmoie propusă de Michael Fishbane într-o lucrare devenită clasică în studiile biblice, *Biblical Interpretation in Ancient Israel* (Oxford, 1985). Referindu-se în special la textele ebraice, Fishbane susține că fixarea și canonizarea Vechiului Testament este efectul tensiunii permanente dintre *traditum* („tradiție") și *traditio* („transmitere")[1]. În practică, această dihotomie se traduce prin faptul că timp de un mileniu și jumătate israeliții antici și-au format un patrimoniu cultural propriu, printr-un vast proces de

[1]Fishbane 1985: 6-7.

sincretism al tradițiilor din Orientul Apropiat[2]. Textele rezultate de aici sunt efectul modului în care transmiterea (*traditio*) a prevalat în fața tradiției moștenite (*traditum*), într-un proces de revizuire permanentă, ce presupune deopotrivă atât tramsmiterea unor texte, cât și a unui *corpus* vast de interpretări, de care textul biblic nu a fost niciodată separat[3].

Traducerile biblice antice sunt parte a acestui proces de transmitere, ce implică, în definitv, prelucrarea tradiției pe baza interpretării. În Antichitate au existat numeroase traduceri ale textelor biblice, grecești și latinești, efectuate de regulă de anonimi sau de persoane despre a căror existență istorică nu putem cunoaște foarte multe lucruri. Pentru faptul că majoritatea acestor traduceri nu realizează traducerea direct din original, ci se folosesc de texte traduse anterior, ele sunt numite de regulă „revizuiri". În limba greacă s-au păstrat fragmentar texte din revizuirile lui Theodotion, Aquila, Symmachus, Lucian al Antiohiei, Hesychius și mulți alți traducători anonimi, despre care ni s-au păstrat informații sumare, adesea inexacte și incomplete.

Tradiția creștină moștenește textele *Septuagintei*, cea mai veche traducere grecească, efectuată într-un interval de cel puțin 150 de ani de către evrei elenizați din diaspora Alexandriei. Prima traducere grecească a textelor ebraice intră la rândul ei sub incidența dihotomiei *traditum-traditio*, deoarece textul ebraic pe care îl traduc alexandrinii este supus contextului socio-cultural aferent epocii[4]. Din perspectiva traducerii, în vechea LXX coexistă metode de traducere extrem de diferite: de la cel mai strict literalism, ce presupune redarea mecanică a fiecărui cuvânt în parte, în ordinea în care se află cuvintele în original, la parafraze ce urmăresc fie redarea idiomurilor ebraice, fie adăugarea de elemente ce influențează interpretarea[5]. Din acest motiv calitatea traducerii este dificil de cuantificat. În general, traducătorii antici preferă literalismul, pentru că, de cele mai multe ori, ei cunoșteau sensul de bază al termenilor și relațiile semantice ce se stabileau între termeni aflați în contexte biblice diferite, fiind avizați în privința tradițiilor exegetice ale vremii. Opțiunea pentru o traducere preponderent formală, ce a lăsat stabilirea sensului în sarcina cititorului, deschide poarta interpretărilor diverse din epocile următoare.

În general, traducerile moderne împrumută din traducerile antice predilecția către forma textului. Problema ce apare inevitabil, tocmai din cauza literalismului, este una de natură semantică, pentru că stabilirea sensurilor în traducerile moderne depinde într-o măsură covârșitoare de succesul traducătorilor alexandrini în a transpune cu maximă fidelitate o limbă semitică într-o limbă indo-europeană. Și aceasta nu este singura problemă; o alta, la fel de importantă, apare acolo unde cunoaștem că transferul semantic din limba greacă în limbi vernaculare este determinat de interpretări ulterioare ale textelor biblice în diferite tradiții. Traducătorii textelor biblice, în general, confruntă textul moștenit cu o serie de cunoștințe pe care le au deja despre sensul global al textului, fapt ce influențează mai mult sau mai puțin conștient

[2]Saebo 1996: 34.

[3]Relația dintre *traditum* și *traditio* este explicată de Fishbane (1985: 10) prin conceptul de „exegeză biblică internă" (*inner-biblical exegesis*), atât de bine reflectat și în studiile dedicate textelor religioase descoperite la Qumran (*e.g.* J. Maier, *Early Jewish Biblical Interpretation in the Qumran Literature*, în Saebo 1996: 108-129).

[4] Majoritatea lucrărilor generale dedicate *Septuagintei* indică numărul relativ redus de studii ce au în vedere influența elenismului asupra traducerii grecești, deși o astfel de cercetare este prezentată constant ca un deziderat pentru cercetarea viitoare.

[5] Diferențele dintre textele ebraice și cele grecești ale Vechiului Testament nu se mai explică astăzi doar pe baza prezumției că traducerea alexandrină a folosit un text sursă diferit de cel al Textului Masoretic păstrat. Studii aplicate au demonstrat că numeroase diferențe dintre cele două texte se explică prin variate „strategii de traducere" folosite de antici, în încercarea lor de a depăși bariere lingvistice și culturale (*e.g.* A. Aejmelaeus 1993).

opțiunea semantică. Din această perspectivă, orice traducere a textelor biblice implică interpretare și devine parte a lui *traditio*.

Acest lucru este ilustrat de una dintre cele mai dificile probleme pe care le ridică interpretarea biblică, anume textele din capitolele 2 și 3 din cartea *Genezei*[6], referitoare la interdicția divină de a mânca din „pomul cunoașterii binelui și răului". De înțelegerea expresiei „cunoașterea binelui și răului", ce apare în acest context narativ de patru ori, depind, în opinia mea, alte opțiuni semantice ale traducerii. Redau textele grecești ale LXX din ediția Rahlfs-Hanhart 2006:

> Gn 2, 8-9: Καὶ ἐφύτευσεν κύριος ὁ θεὸς παράδεισον ἐν Εδεμ κατὰ ἀνατολὰς καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασεν. Καὶ ἐξανέτειλεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὡραῖον εἰς ὅρασιν καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τῷ παραδείσῳ καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ.
>
> Gn 2, 17: Ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ᾽ αὐτοῦ· ᾗ δ᾽ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ᾽ αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.
>
> Gn 3, 4-5: Καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί Οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· ᾔδει γὰρ ὁ θεὸς ὅτι ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ᾽ αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοὶ γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν.
>
> Gn 3, 22: Καὶ εἶπεν ὁ θεός ᾽Ιδοὺ Αδαμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν.

În decursul vremii, textele au fost interpretate în diferite moduri, pentru că din narațiunea biblică nu reiese clar ce li se interzice primilor oameni. Dacă interpretarea potrivit căreia pedeapsa divină este consecința neascultării unei porunci este certă, semnificația „pomului cunoașterii binelui și răului" are trei interpretări:

1. Prima interpretare îi conferă narațiunii o semnificație morală. Mâncând din pomul cunoașterii, oamenii aleg să distingă singuri între bine și rău, pe baza propriului raționament, fără a mai accepta porunci din partea lui Dumnezeu. Oamenii ar fi vinovați pentru că, deși cunosc porunca divină, o încalcă intenționat. Semnificația morală a pomului cunoașterii este o teologie născută din îmbinarea a două interpretări antice, perfecționate ulterior. Este vorba despre cea a lui Teofil al Antiohiei din *Ad Autolicum* II, 25 și cea a lui Irineu de Lyon din *Adversus Haeresis* IV, 38-39 și *Epideixis* 15[7]. Teofil al Antiohiei spune că pomul cunoașterii binelui și răului desemnează cunoașterea la care omul trebuie să ajungă treptat[8]. Interdicția cunoașterii nu este altceva decât un test de supunere[9]. Ca și Teofil, Irineu de Lyon consideră că interdicția de a

[6] Contrar opiniilor tradiționale, potrivit cărora textele biblice constituie o unitate, am urmat în acest studiu împărțirea pe secvențe narative a lui Westermann 1992: 86-87, unde ni se prezintă și argumentele pentru care textul de la Gn 2, 4b-3, 24 poate fi considerat o narațiune de sine stătătoare.

[7] *Cf.* Steenberg 2005:723-741.

[8] PG 6, 1092A-B.

[9] PG 6, 1092B: Ἔτιμὴνκαὶἐβούλετοδοκιμάσαιαὐτόν, εἰὑπήκοογίνεταιτῇἐντολῇαὐτοῦ. Ἄμαδὲκαὶἐπὶπλείοναχρόνονἐβούλετοάπλοῦνκαὶἀκέραιονδιαμεῖναιτὸνἄνθρωπονννηπιάζοντα.Τοῦτογὰρὅσιόνἐστινοὐμ

mânca din copacul cunoașterii este o lucrare divină, menită să formeze caracterul omului[10]. Pentru Irineu, planul lui Dumnezeu urmărește creșterea treptată a inteligenței și rațiunii omului, deoarece cunoașterea ar fi fost ultilizată în scopuri rele dacă ar fi fost obținută deodată. Cunoașterea are nevoie de maturitate pentru a nu deriva în *hybris*[11]. Interpretările de natură morală sau gnoseologică sunt mult mai diverse în exegeza scriitorilor antici. Au fost formulate și câteva contrargumente pentru interpretarea expresiei „cunoașterea binelui și răului"în sensul moral de a discerne între bine și rău: 1. Omul are capacitatea de a discerne între bine și rău, deoarece optează să nu se supună poruncii divine, interpretare pe care o întâlnim la Augustin în teoria sa privind liberul arbitru[12]. 2. Actul de nesupunere este susținut de text (Gn 3, 17), dar accentul cade mai mult pe faptul că fructul acelui pom este rău pentru om[13]. Narațiunea Genezei nu conține o terminologie specifică pentru păcat și nici nu susține că primul om ar fi fost nemuritor înainte de păcat[14]. Din narațiune lipsește lexicul revoltei și al catastrofei, iar Dumnezeu nu-l pedepsește pe Adam cu moartea, ci îl trimite la muncă, lăsând impresia, în mod paradoxal pentru interpretările ulterioare, că șarpele a avut dreptate[15]. Sunt multe alte obiecții ce se pot aduce interpretării morale și gnoseologice a copacului cunoașterii; majoritatea rezervelor față de interpretările tradiționale au ca punct de plecare scoaterea din context a narațiunii biblice. Nu este exclus ca interpretarea morală să derive din *Charmides* (174c-d) al lui Platon, care susține în câteva pasaje că singura cunoaștere ce poate aduce fericire oamenilor este cunoașterea binelui și a răului, cu alte cuvinte discernământul moral, ridicat la rangul de știință[16].

2. A doua interpretare a expresiei biblice mizează pe faptul că Dumnezeu interzice cunoașterea absolută. Ipoteza pornește de la ideea că expresia „binele și răul"este de fapt o figură de stil, anume un merism. Prin asocierea cu termenul „cunoaștere" s-ar indica de fapt omnisciența. În acest caz, păcatul ar fi tot o formă de *hybris* antic[17], o depășire a limitelor impuse între lumea umană și cea divină și o încercare de a cunoaște ceea ce numai lui Dumenzeu îi este permis (*cf*. Gn 3, 5 și Gn 3, 22). Deși există în textele Bibliei câteva merisme construite la fel ca cel din Geneză (Dt 32, 36; Dt 29, 19), ce ar putea susține ipoteza, obiecția majoră ce i se aduce

---

όνονπαρὰΘεῷ, ἀλλὰκαὶπαρὰἀνθρώποιςτὸἐνάπλότητικαὶἀκακίᾳὑποτάσσεσθαιτοῖςγονεῦσιν. Ἔτιδὲχρὴτὰτέκνατοῖςγονεῦσινὑποτάσσεσθαι. Εἰδὲχρὴτὰτέκνατοῖςγονεῦσινὑποτάσσεσθαι, πόσῳμᾶλλοντῷΘεῷκαὶΠατρὶτῶνὅλων; („Dar [Dumnezeu] mai voia să-l și testeze, [să vadă] dacă se supune poruncii Lui. Totodată, voia ca omul să rămână pentru mult timp sincer și inocent, asemenea unui copil. Căci acest lucru este o datorie nu doar față de Dumnezeu, ci și față de oameni, ca [cineva] să se supună părinților în mod sincer și fără răutate. Copiii trebuie să se supună părinților. Iar dacă ei trebuie să se supună părinților, cu atât mai mult trebuie să se supună lui Dumnezeu, Tatăl Universului!" – tr.n.).

[10] PG 7, 1105A – 1110B.

[11] Irineu de Lyon, *Epideixis* 15: „But, lest man should conceive thoughts too high, and be exalted and uplifted, as though he had no lord, because of the authority and freedom granted to him, and so should transgress against his maker God, overpassing his measure, and entertain selfish imaginings of pride in opposition to God [...]" (traducere din armeană de J. Armitage Robinson în Irenaeus 1920: 83).

[12] *E.g*. Augustin, *De civitate Dei* XIII, 14 (PL 41, 386). O părere modernă, bazată pe aceeași idee a liberului arbitru ce presupune discernământ și cunoaștere, se întâlnește la Stern 1958: 408.

[13] V. Stern 1958: 407. Pentru o discuție detaliată a problemelor pe care le ridică relația dintre textul narațiunii biblice și interpretările ulterioare, se poate consulta Moberly 2008: 22-40.

[14] James Barr *apud* Moberly 2008: 25.

[15] *Ibidem*.

[16] Expresia folosită de Platon este ἡ ἐπιστήμη ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ.

[17] La această concluzie ajunge și Williams 1991: 240.

este textul de la Geneză 2, 19-20, unde Adam oferă nume tuturor viețuitoarelor[18]. În Orientul antic a numi este un act echivalent cu creația, cu existența, idee ce reiese clar și din primul vers al epopeei babiloniene *Enûma Eliš*: „Când în înalt cerul nu fusese încă numit,/ Iar jos pământul nu primise încă un nume [...]”[19]. O analogie se poate face cu textul de la Isaia 40, 26, unde creația universului este însoțită de indicarea numelor. Așadar, nu există nicio dovadă că lui Adam i-ar lipsi cunoașterea sau ar avea-o limitată înainte de a mânca din pomul oprit. Dimpotrivă, lexicul Genezei atribuit lui Adam oferă posibilitatea interpretărilor ulterioare, ce îl descriu pe acesta în postura de înțelept și rege al creației.

3. O a treia interpretare consideră că expresia „cunoașterea binelui și răului”ar viza sexualitatea[20]. Ipoteza pornește de la faptul că verbul ebraic *yada* (יָדַע), „a cunoaște”, este un eufemism universal pentru relațiile sexuale, conotații pe care le are și akkadianul *lamâdu* (sau *idû*), grecescul γινώσκειν și latinescul *cognoscere*. Verbul ebraic apare de mai multe ori în Geneză (4, 1; 19, 5; 24, 16), dar poate fi interpretat identic și în alte contexte de la Dt 1, 39 sau 2Regi 19, 36. Un text descoperit la Qumran (1QSa 1,9-11,9) indică faptul că un bărbat nu poate avea relații sexuale cu o femeie până ce nu împlinește vârsta de 20 de ani, atunci când „cunoaște binele și răul”[21]. De asemenea, narațiunea de la Geneză 2-3 cuprinde câteva simboluri sexuale antice: șerpii sunt în Orient asociați cu reînnoirea vieții, cu fertilitatea și cu înțelepciunea; primii oameni sunt goi, dar după nesupunere se acoperă cu frunze de smochin, un element asociat în antichitate cu orgiile sexuale. Obiecțiile majore ale acestei ipoteze constau în faptul că sexualitatea nu este interzisă de Dumnezeu în capitolele 1 și 2 ale Genezei (Gn 1, 28; Gn 2, 18; 2, 23-24). Dimpotrivă, porunca „creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul” apare de mai multe ori în textele biblice, pentru că israeliții antici considerau că procreerea este unul dintre țelurile fundamentale ale vieții. De asemenea, un alt impediment al acestei ipoteze îl constituie textul de la Gn 3, 22, ce ar presupune că divinitatea are o natură sexuală.

Am rezumat cele trei interpretări pentru a demonstra că o traducere literală este obligată să opteze pentru un singur sens al narațiunii, atunci când decide să traducă formal acest text. Evident, majoritatea traducătorilor în limbi moderne preferă sensurile morale ale textului, dar este cât se poate de clar că atât textul ebraic, cât și cel al traducerii grecești spun ceva mai mult. De-a lungul timpului, studiile au remarcat că stilul narațiunilor Genezei este poetic, încărcat de metafore și jocuri de cuvinte, pe care nici textul grecesc nu reușește de fiecare dată să le surprindă în traducere[22]. De pildă, în ebraică există un joc de cuvinte între adjectivul *arum* (עָרוּם - „șiret” sau „înțelept”; tr. φρονιμώτατος) cu care este descris șarpele (Gn 3, 1) și adjectivul *erom* (עֵרֹם - „gol”; tr. γυμνός) cu care sunt descriși oamenii după nesupunere (Gn 3, 7). De asemenea, tot o pierdere inevitabilă în traducere grecească, și implicit modernă, este jocul de cuvinte între rădăcinile ebraice ale cuvintelor „auda”, „goliciune”, „a izvorî” și „piele”. În traducerea LXX există o tensiune permanentă între numele propriu *Adam* și substantivul *adamah*, ce lasă impresia că numele propriu ar putea substitui oricând numele comun. Traducerea grecească decide uneori să-l traducă prin nume propriu, chiar și atunci când manuscrisele demonstrează faptul că substantivul este însoțit de articol, deși în textul original nu este clar dacă el apare vreodată ca

[18] Gordis 1957: 125.
[19] Heidel 1951: 18.
[20] Gordis 1957: 130.
[21] *Ibidem*, 137.
[22] V. Ausloos 2017: 10 și 13.

nume propriu în primele trei capitole ale Genezei[23]. Dacă principala preocupare a traducătorilor elenofoni pare cea de a individualiza personajele acțiunii și de a scoate narațiunea din sfera vagă a alegoriei mitologice[24], traducătorii moderni par obligați să estompeze sensurile necanonice ale lexicului narațiunii (în cel mai fericit caz, pentru că nu sunt confirmate explicit de textele biblice de mai târziu) și să le indice opțional în note și comentarii. În orice caz, pe lângă simboluri senzuale, precum „șarpele" (ὁ ὄφις; Gn 3, 1; 3, 4), „grădina plăcerii" (παράδεισος τῆς τρυφῆς; Gn 3, 23), „frunzele de smochin" (τά φύλλα συκῆς; Gn 3, 7), „hainele din piele" (χιτῶνας δερματίνους; Gn 3, 21), lexicul grecesc folosit în capitolele 2 și 3 ale Genezei are mai curând conotații senzuale decât morale. În Gn 2, 9 adjectivul ὡραῖος traduce participiul verbului *chamad* (חָמַד - „a dori", „a râvni", „a afla plăcere în"; „plăcere rezultată în urma idolatriei" la Is 1, 29)[25]. Deși LSJ indică printre sensurile adjectivului și pe cel de „frumos" sau „grațios", dominant în greaca veche este sensul de„matur", cum reiese din expresia grecească ὡραῖος γάμος („căsătorie la timpul potrivit, la maturitate"), sau „copt", mai ales când adjectivul este aplicat fructelor, indicând roadele coapte, culese la maturitate și aduse ca ofrandă divinității[26]. Verbul προσκολλάω de la Gn 2, 24, unde ni se spune că „va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va uni cu femeia sa şi vor fi amândoi un trup" nu indică, cel puțin în intenția traducătorului LXX, o instituire anacronică a căsătoriei, ci mai degrabă ideea platonistă a refacerii unității androginiei primordiale. Chiar dacă această ipoteză nu este acceptată *in corpore* de cercetători, există argumente în favoarea ei. În primul rând, faptul că traducătorul înțelege astfel textul este demonstrat de terminologia împrumutată din *Banchetul* (189d-193b) lui Platon de la Gn 1, 27 unde ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς trimite direct la mitul androginului, regăsit mai târziu și în iudaism[27]; în al doilea rând, într-o societate patriarhală precum cea a iudaismului antic este greu de presupus că intenția autorului biblic ar fi cea de indica în acest context ideea de căsătorie[28]. În Gn 3, 3 femeia reformulează puțin diferit interdicția divină: „Nu mâncați și nici nu vă atingeți de el, ca să nu muriți" (Οὐ φάγεσθε ἀπ᾽ αὐτοῦ οὐδὲ μὴ ἅψησθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε). Deși verbul ἅπτω are de cele mai multe ori în textele biblice sensul de „a atinge" altarele păgâne sau în general ceva impur (Ex 29, 37; Lv 7, 9; 7, 11; 11, 8; 11, 24-27; Lv 15, 5; 15, 10-27), nu este mai puțin adevărat că în Gn 20, 4 și 20, 6 el are conotații sexuale. În ambele cazuri ni se spune că Abimelec, regele Gherarei, nu a avut relații sexuale cu Sara, soția lui Avraam: Αβιμελεχ δὲ οὐχ ἥψατο αὐτῆς („Dar Abimelec nu *s-a atins* de ea"). Un alt verb cu conotații sexuale, ce primește sensul moral de „a înșela", „a amăgi" în majoritatea traducerilor, este ἀπατάω din Gn 3, 13. Aici femeia îi răspunde lui Dumnezeu: „Șarpele *m-a amăgit* și am mâncat". Sensurile verbului pot fi morale, dar dacă analizăm câteva contexte biblice înțelegem că aici ar putea fi vorba și despre seducție. De pildă, în Exod 22, 15 (16) citim textul unei legi, unde verbul înseamnă mai curând

[23] Brayford 2007: 230.
[24] Nu este singurul caz în care traducătorii alexandrini traduc în conformitate cu ideile religioase acceptate în epoca lor. Cele mai cunoscute modificări sunt cele legate de numele lui Dumnezeu, de evitarea antropomorfismelor și a antropopatismelor din textul sursă, dar mai există și alte intervenții ce țin de o oarecare demitologizare a textelor prin intermediul traducerii (*e.g.* Dt 32, 24, unde numele propriu Reșef (רֶשֶׁף), zeitatea canaanită ce personifica plăgile și bolile, este tradus printr-un substantiv comun, ce eludează probabil un sens mai vechi al textului).
[25] DBD, *s.v.* חָמַד.
[26] LSJ, *s.v.* ὡραῖος.
[27] *Genesis Rabbah* VIII, 1: „R. Jeremiah b. Leazar said: When the Holy One, blessed be He, created Adam, He created him an hermaphrodite [bi-sexual], for it is said, *Male and female created He them and called their name Adam*" (traducere de H. Freedman în *Midrash Rabbah:Genesis* 1939, vol I: 54).
[28] Brayford 2007: 235.

„a seduce": „Dacă *va amăgi* cineva o fată nelogodită şi se va culca cu ea, să îi dea zestre şi să o ia de soţie" (᾽Εὰν δὲ ἀπατήσῃ τις παρθένον ἀμνήστευτον καὶ κοιμηθῇ μετ᾽ αὐτῆς, φερνῇ φερνιεῖ αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα). La fel, în Judecători 14, 15 verbul tradus „a ademeni" are din nou sensul de a seduce: „Și i-au zis femeii lui Samson: «*Ademeneşte* pe bărbatul tău să dezlege ghicitoarea [...]» (Καὶ εἶπαν τῇ γυναικὶ Σαμψων ᾽Απάτησον δὴ τὸν ἄνδρα σου [...]). Inclusiv în Noul Testament, într-un context în care apostolul Pavel se referă la fecioria spirituală și face aluzie la contextul Genezei (II Corinteni 11, 2-3), verbului i se conferă metaforic conotații sexuale: „[...] pentru că v-am logodit cu un singur bărbat, ca să vă înfăţişez lui Hristos fecioară neprihănită. Dar mă tem ca nu cumva, precum șarpele *a amăgit* pe Eva în viclenia lui, tot aşa *să se corupă* şi gândurile voastre de la *cinstea*[29] şi neprihănirea cea în Hristos". ([...] ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ· φοβοῦμαι δὲ μή πως, ὡς ὁ ὄφις ἐξηπάτησενΕὔαν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἁπλότητος [καὶ τῆς ἁγνότητος] τῆς εἰς τὸν Χριστόν). Inclusiv pedeapsa femeii pentru încălcarea poruncii divine din Gn 3, 16 conține în ebraică un hapax, *teşuqah* (תְּשׁוּקָה - „dorință", „poftă", „apetit"), pe care autorii lexicoanelor ebraice nu știu cum să-l explice și spun doar că prezența lui în Textul Masoretic este neobișnuită și frapantă[30]. Textul LXX îl traduce prin termenul ἡ ἀποστροφή („întoarcere", „revenire"), pentru că, foarte probabil, traducătorul elenofon înțelege textul în cheia mitului platonist al androginului și e firesc ca el să facă o legătură logică între creația omului, interdicția de a mânca din pom și pedeapsa primită. La Platon prin acest mit este explicată probabil atracția sexuală, la traducătorii alexandrini rămânem totuși pe terenul speculației. Alte traduceri grecești sunt mai explicite aici: Aquila îl traduce prin συνάφεια („unire", probabil sexuală), iar Symmachus îl traduce prin termenul stoic ὁρμή („dorință", „poftă")[31].

În concluzie, pe baza unor sensuri latente, identificabile numai în limba ebraică biblică și parțial în limba greacă veche, este posibil ca narațiunea din capitolele 2 și 3 ale Genezei să fi avut într-o anumită etapă de evoluție a textului o interpretare cu totul diferită de cele actuale. Înțelegerea expresiei „cunoașterea binelui și răului" în termenii discernământului moral influențează opțiunile traducătorilor antici și moderni pentru sensurile legitimate de interpretările ulterioare ale întregii narațiuni. Canonizarea în Antichitate impune nu doar modificări ale textului pe alocuri, ci și un anumit tip de traducere literală, ce exilează sensurile neconvenabile ale lexicului narațiunii în imaginația scrierilor apocrife sau mistice. Privite uneori drept cópii fidele ale originalelor, dacă nu chiar originalele, traducerile biblice presupun la rândul lor opțiuni semantice și sunt inevitabil subsumate unor tradiții de interpretare consolidate în timp. Selecția semantică bazată pe interpretare în cadrul fiecărei tradiții are la bază același *modus operandi*: ignorarea încadrării textului într-un gen literar, generalizarea sau particularizarea sensurilor, opțiunea pentru sensul figurat în detrimentul celui literal sau, invers, preferința pentru literă în locul metaforei ș.a.m.d. Oricum, în traducerea unui text atât de vechi precum cel al Genezei 2,4b - 3,24, ce își află ecouri îndepărtate în textele despre Dilmun (*e.g.Enki şi Ninḫursaĝa*), paradisul terestru al anticului Sumer, astăzi a devenit mai prudentă și mai comodă acceptarea unor sensuri consacrate și legitimate de tradițiile religioase, în condițiile în care este imposibil să cunoaștem

[29] Merită menționat faptul că sensul verbului φθαρῇ (<φθείρω) din acest context este mai degrabă cel de „a corupe moral", „a ispiti" și chiar „a seduce", dacă avem în vedere că τῆς ἁπλότητος (<ἡ ἁπλότης) nu înseamnă doar „cinste" sau „onestitate", ci și „celibat", „feciorie" (v. LSJ, *s.v.* ἁπλότης).
[30] DBD, *s.v.***תְּשׁוּקָה**
[31]Field 1875, t. I: 16.

cu precizie etapele de transmitere a ceea ce pare mai curând un palimpsest, căruia i se citește numai textul de suprafață.

BIBLIOGRAPHY

Dicționare:

DBD = *The Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*, Clarendon Press, Oxford, 1907.
LSJ = Liddle, H.G.& Scot, R., *A Greek-English Lexicon*, Clarendon Press, Oxford, 1996.

Surse:

LXX = *Septuaginta. Editio altera* (eds. A. Rahlfs; R. Hanhart), Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2006.
TM = *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (eds. K. Elliger; W. Rudolph), Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1967/1977.
Field, Frederick (1875), *Origenis Hexaplorum quae supersunt sive veterum interpretum Graecorum in totum Vetus Testamentum fragmenta*,t. I, Oxonii e Typographeo Clarendoniano.
Irenaeus (1920), *The Demonstration of the Apostolic Preaching*, translation, introduction and notes by J. Armitage Robinson, Macmillan, London.
Midrash Rabbah:Genesis (1939), translation by H. Freedman and Maurice Simon, vol. 1, Soncino Press, London.

Lucrări de referință:

Aejmelaeus, Anneli (1993), *On the Trail of the Septuagint Translators*, Kok Pharos, Kampen.
Ausloos, H. (2017), "'Garden in Eden' or 'Paradise of Delight'? The Septuagint's Rendering of עדן in the Book of Genesis", *Acta Theologica*, Vol. 37, No. 1, 6-17.
Brayford, Susan (2007), *Genesis*, Septuagint Commentary Series, Brill, Leiden/Boston.
Fishbane, Michael (1985), *Biblical Interpretation in Ancient Israel*, Clarendon Press, Oxford.
Gordis, Robert (1957), „The Knowledge of Good and Evil in the Old Testament and the Qumran Scrolls", *Journal of Biblical Literature*, Vol. 76, No. 2, 123-138.
Heidel, Alexander (1951), *The Babylonian Genesis. The Story of Creation*, 2nd Edition, The University of Chicago Press, Chicago.
Moberly, R.W.L. (2008), „Did the Interpreters get it Right? Genesis 2-3 Reconsidered", *The Journal of Theological Studies*, New Series, Vol. 59, No. 1, 22-40.
Saebo, Magne (1996), *Hebrew Bible / Old Testament. The History of Its Interpretation. From the Beginnings to the Middle Ages (Until 1300)*, Vol. I, Part I. *Antiquity*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen.
Steenberg, Matthew C. (2005), „To test or preserve? The prohibition of Gen 2.16-17 in the thought of two second-century exegetes", *Gregorianum*, Vol. 86, No. 4, 723-741.
Stern, Herold S. (1958), „The Knowledge of Good and Evil", *Vetus Testamentum*, Vol. 8, Fasc. 4, 405-418.

Westermann, Claus (1992), *Genesis: An Introduction*, translated by John J. Scullion, Fortress Press, Minneapolis.
Williams, C. J. F. (1991), „Knowing Good and Evil", *Philosophy*, Vol. 66, No. 256, 235-240.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

TEXT AND ITS TYPOLOGIES IN ROMANIAN TEXTBOOKS OF FRENCH LANGUAGE

Gabriela Toma (Bănuțoiu)

Phd Student, University of Craiova

Abstract: The major role of the textbook in teaching foreign languages in school is indisputable. Each unit of the textbook is built around a text that serves as a support for vocabulary learning, grammar, language acts and civilization facts. This study aims to clarify the theoretical framework concerning the text and its typologies, to describe the five textual prototypes proposed by Jean-Michel Adam (narrative, descriptive, argumentative, explanatory and dialogical) and to verify if these typologies apply to the texts we find in the Romanian textbooks of French language. We will illustrate Jean-Michel Adam's theory by examples drawn from our corpus, consisting of French highschool textbooks, which belong to Corint publishing house. The compositional heterogeneity characterizes the texts that are used as a support for the units in our textbooks.

Keywords: linguistic approach, typology, prototype,textbook, theory.

Cette étude se propose de préciser le cadre théorique concernant le texte et ses typologies, de décrire les cinq prototypes textuels proposés par Jean-Michel Adam (narratif, descriptif, argumentatif, explicatif et dialogal et de vérifier si ces typologies s'appliquent aux textes qu'on retrouve dans les manuels roumains de FLE, manuels de français pour le lycée, appartenant à la maison d'édition Corint. On va illustrer la théorie de Jean-Michel Adam par des exemples pris de notre corpus. L'hétérogénéité compositionnelle caractérise les textes qui servent de support pour les unités de nos manuels.

Le rôle majeur du manuel dans l'enseignement d'une langue étrangère à l'école est incontestable. Toute unité du manuel est construite autour d'un texte, qui sert de support pour l'apprentissage du vocabulaire, de la grammaire, des actes de paroles et des faits de civilisation. Le texte est une présence habituelle de la classe de français langue étrangère et son importance est justifiée par sa fréquence dans la pratique didactique. Alors une meilleure maîtrise des textes de la part de l'enseignant impliquerait des progrès concernant la compréhension et l'expression chez l'élève.

En ce sens nous nous proposons d'analyser les textes des manuels de français pour le lycée appartenant à la maison d'édition Corint, L1, analyse qui sera faite du point de vue de la linguistique textuelle. Nous nous rapportons surtout à la typologie textuelle proposée par Jean-Michel Adam dans « Les textes : types et prototypes ».

Les textes des manuels ne doivent pas être abordés avec superficialité, car les textes purement narratif ou descriptif sont extrêmement rares. L'hétérogénéité compositionnelle

caractérise les textes qui servent de support pour les unités de nos manuels.Nous utilisons « discours » au pluriel car les manuels sont reconnus comme hétérogènes et complexes, ils ne contiennent pas un seul discours avec un seul émetteur, mais plusieurs, qu'il s'agit du discours de l'auteur, du discours des personnages des textes inclus dans les manuels ou du discours des auteurs de ces textes.

Le texte – approche linguistique et textuelle

Dans la perspective de l'analyse textuelle Mariana Tuțescu définit le texte comme « l'unité linguistique supérieure de la phrase », qui fait intervenir un nombre varié de critères opérationnels. Le point de départ le constitue la dimension sémantique, car, selon J. Ricardou, « toujours doit gésir, à la base du texte et comme son fondement irréductible, un quelque chose à dire ».[1] On ajoute que le texte est un enchaînement de propositions, rattachées par des rapports logico-syntactico-semantiques, qui reflète notre univers d'attente, ce qui envoie au décodage du texte, de l'intention communicative du producteur à la réception. Cet enchaînement pose les bases d'une grammaire de texte, car notre compétence de communication est textuelle et non pas phrastique. Une conversation, un article de journal, une émission radio ou un discours politique ne sont pas compris comme une suite de phrases, mais dans leur ensemble, comme un texte.

Selon W. Kintsch et T.A. Van Dijk, « on appellera texte la structure formelle, grammaticale d'un discours »[2], car le texte ne peut pas exister sans discours. Il en est le produit, la réalisation syntaxique et sémantique. Le texte, comme forme de communication par le langage, est indissociablement lié à la situation de discours qui l'engendre, à la situation qui est donnée au moment de l'acte de parole, au lieu où se trouve le locuteur ou l'auditeur.

Ainsi, le texte est une activité et une production humaine. Pratique discursive, le texte devient, selon J. Ricardou « quelque chose à faire ».[3] Pourtant, le texte est une production humaine caractérisée par deux coordonnées que Jean Ricardou appelle *le cimentaire* et *le ruptif*. Selon Mariana Tuțescu, l'essence du texte repose sur le mélange entre cohérence, isotopie textuelle, et apport de nouvelles connaissances et la contradiction entre cohésion et progression sous-tend le développement du texte. La cohésion impose l'unité du discours, tandis que la progression le fragmente.

On souligne aussi que le texte est un fait de culture, car c'est au niveau du texte « que s'investissent surtout la morale et l'idéologie d'une société ».[4] Le texte porte en lui l'empreinte de l'idéologie qui l'a engendré et en même temps il peut être un moyen de construction d'une nouvelle idéologie et morale.

On observe que le texte représente une réalité complexe, qui est définie de manière différente en fonction de l'approche adoptée. Si pour la linguistique textuelle le texte est un enchaînement de propositions ayant une dimension sémantique, une structure formelle du discours, résultat de l'activité et de la production humaine, aussi que signe et fait de culture, pour la didactique il est important de souligner qu'on appelle texte toute séquence discursive orale ou écrite et qu'on ne peut pas séparer le texte du canal utilisé.

[1] Jean Ricardou – *La révolution textuelle*, apud Mariana Tuțescu*, Le texte. De la linguistique à la littérature,* p. 16
[2]Walter Kintsch et Teun A. van Dijk – *Comment on se rappelle et on résume des histoires,* p. 100, *apud*. Mariana Tuțescu, *op. cit.* , p. 23
[3] Jean Ricardou - , *op. cit,* p. 928, *apud* Mariana Tuțescu, *op. cit*, p. 25
[4]Roland Barthes – Rhétorique de l'image, p. 45, Mariana Tuțescu, *op. cit*, p. 26

Vu que notre sujet traite des types de textes dans les manuels roumains de FLE et que nos manuels ne sont pas complétés par des supports audio, on va continuer notre analyse sur les types de textes ayant un support écrit.

Typologies textuelles

En ce qui concerne les textes écrits, les lecteurs reconnaissent intuitivement un texte comme narratif, argumentatif ou descriptif. La lecture est sélective et un texte peut être perçu comme captivant ou lent et ennuyeux selon que sa dominante est narrative ou descriptive. Ces différents types de textes exigent des stratégies et des compétences diversifiées. Il existe de nombreuses typologies qui essaient de classer les textes. Nous en citerons seulement quatre :

a. Typologie de Roman Jakobson

La typologie qui est issue des travaux de Roman Jakobson repose sur les fonctions du langage isolées par cet auteur à partir du « schéma de la communication » dont il est l'un des concepteurs à partir des travaux des cybernéticiens N. Wiener et C. Shannon. Dans cette typologie, les textes peuvent s'analyser à partir de leur fonction : référentielle – centrée sur le monde, expressive – relative à l'émetteur, conative - relative au récepteur, phatique –relative au contact physique et psychologique entre émetteur et récepteur, métalinguistique – relative au code, poétique – relative à la forme du message.[5]

b. Typologie d'Egon Werlich

Selon la typologie proposée par Egon Werlich, les textes sont classés en cinq catégories : le texte descriptif, qui présente ses arrangements dans l'espace dans la littérature, la publicité, les prospectus touristiques, on a ensuite le texte narratif, concentré sur les déroulement dans le temps – le reportage sportif ou journalistique, le fait divers, le roman, la nouvelle, le conte, le récit historique ou politique, le cinéma, la B.D., le texte expositif, associé à l'analyse et à la synthèse de représentations conceptuelles dans les discours didactiques, scientifiques, le texte argumentatif, centré sur une prise de position et le texte instructif ou prescriptif, qui incite à l'action comme dans les recettes de cuisine, les notices pharmaceutiques, les modes d'emploi, les dépliantes touristiques, les extraits de loi, les consignes en général.

c. Typologie de Jean-Michel Adam

Jean-Michel Adam garde les cinq types de textes proposés par E. Werlich, mais il ajoute trois autres, comme par exemple : le texte prédictif, celui qui développe l'acte de discours « prédire » et qui s'actualise dans la prophétie, le bulletin météorologique et l'horoscope, ensuite le texte conversationnel, qui prend en charge les actes de paroles questionner, remercier, excuser, menacer, nier, promettre et que l'on trouve dans l'interview, le dialogue et non dernièrement le texte rhétorique, retrouvé dans le poème, la chanson, la prière, le slogan, le proverbe, le dicton, la maxime ou le titre.[6]

d. Typologie du Cadre européen commun de référence

Le Cadre européen commun de référence présente quelques types de textes écrits qui peuvent être exploités en tant que supports didactiques. Il s'agit des livres, des magazines, des

[5]http : sites.estvideo. net /gfritsch/doc/rezo-cfa-2003. htm. Dernière consultation le 2 mai 2018
[6]www. oasisfle. com/documents/typologie_textuelle.HTM. Dernière consultation le 2 mai 2018

journaux, des bandes dessinées, des brochures, des dépliants, des notices, du matériel publicitaire, des étiquettes de produits, des questionnaires, des dictionnaires, des lettres personnelles, professionnelles ou d'affaires, des exercices ou des bases de données.

Parce qu'il se confronte toujours avec l'hétérogénéité des productions textuelles, on ressent le besoin de classer les textes en fonction de leur forme, leur composition, leur organisation et leur structuration. Mais il est possible de repérer dans les textes des fragments qui constituent des séquences, ce qui détermine Jean-Michel Adam de parler de « prototypes de séquences », non pas de « types de textes » et il en distingue le narratif, le descriptif, l'argumentatif, l'explicatif et le dialogal. La séquence est à son tour constituée de paquets de propositions. Habituellement les textes sont caractérisés par l'hétérogénéité.

Dans l'analyse faite par Jean-Michel Adam, on observe premièrement l'importance accordée à la **séquence narrative.** Toute unité textuelle est vue comme une suite de propositions liées progressant vers une fin, mais pour parler du récit il faut accomplir plusieurs conditions, comme par exemple : la succession d'événements, l'unité thématique, l'existence d'au moins un acteur-sujet, l'existence d'un procès avec un commencement, un milieu et une fin et il doit respecter trois règles pragmatiques : la concision, la clarté et la vraisemblance. D'autres marques du récit, selon Jean-Michel Adam seraient la densité d'anaphores pronominales et l'alternance de l'imparfait et du passé simple. Pour ce qui est de la pragmatique du récit, Jean Michel-Adam reprend la position d'Umberto Eco et de Paul Ricoeur, considérant qu'il faut envisager le récit comme le produit d'une séquence textuelle et d'une orientation pragmatique.

Donc, un texte peut comporter une ou plusieurs séquences identiques ou différentes, formées de macro-propositions, constituées à leur tour de propositions. Et si le texte est constitué habituellement de séquences hétérogènes, la séquence narrative comporte aussi des propositions descriptives, évaluatives ou des ensembles dialogaux.

Dans les manuels soumis à l'analyse on ne trouve que quelques textes proposés par le Cadre commun de référence. Par contre la typologie proposée par Jean-Michel Adam se retrouve entièrement dans les textes support des manuels. Il y a beaucoup de situations où les séquences narratives sont insérées dans d'autres types de séquences. Mais, la narration domine dans huit textes support du total de trente-deux tout au long des quatre manuels, c'est-à-dire 25% du total, répartis de manière assez équilibrée. Des huit textes mentionnés, six sont des textes ayant comme source des livres (« Je ne suis pas Marilyn », « Les secrets d'un dîner en famille », « Pour une raison fort simple », « La bénédiction, la vie », « Un parfum de génération » et « Faire fortune »), tandis que seulement deux sont extraits des magazines (« Encore devant la télé ? » et « Finis les kilos en trop »), extraits du manuel pour la IXe, à partir de la Xe, les textes à dominante narrative étant des textes littéraires.

En ce qui concerne le prototype de la séquence descriptive, selon Jean Michel-Adam la description se caractérise par : l'anarchie et la « monstruosité textuelle », ne comportant ni ordre ni limites spécialement dans les énumérations, s'opposant ainsi à l'ordre et à l'action du récit. Elle se caractérise aussi par la dépersonnalisation, la stagnation, l'hétérogénéitépar rapport au contexte où elle apparait ou la difficulté de s'intégrer dans le récit et le risque de ralentir celui-ci.

En résumant les types de descriptions, Fontanier parle de la *topographie*, dont l'objet est celui de décrire les lieux, de le *chronographie*, qui décrit les périodes de temps, de la *prosopographie*, qui a pour objet le corps, la figure, les traits, de *l'ethopée*, qui décrit le personnage du point de vue de son caractère, de ses mœurs ou qualités, du *portrait*, qui envisage la descriptions des traits physiques et morales d'un être animé, de la *parallèle,* c'est-à-dire deux

descriptions qui montrent les ressemblances et les différences entre deux objets, de t*ableau*, qui décrit des actions ou des événements vifs, animés ou *d'hypothèse,* de laquelle on parle quand l'exposition d'un objet est tellement vive qu'il en résulte une image.

La séquence descriptive apparaît dans les manuels en tant que dominante et dominée. On y trouve un total de trente-quatre texte support, c'est-à-dire 47% du total. À la différence des textes narratifs, les textes descriptifs proviennent spécialement des magazines, quatre de Label France, quatre de Phosphore et un de L'usine nouvelle (« Un lieu de partage et d'amour », « Je construis mon avenir », « Itinéraires – découvertes », « Le travail au féminin », « Les alliés du jardinier », « Le prestige de la région capitale, « L'école bouge », « Des métiers qui font rêver », « L'intranet – modes d'emploi »). Les textes descriptifs provenant des livres sont en nombre de cinq (« Le miroir vivant », « Un art de vivre », « Haut les cœurs ! », « Même eux, là-haut dans leur village », « L'homme à la bèche, sa dernière épreuve ». Les deux autres textes sont extraits d'un document officiel (« Dans la lignée d'Eiffel ») et d'un guide (« L'artillerie lourde ou la cavalerie légère ?), présents dans le manuel de la IXe.

Quant au prototype de la séquence argumentative, on ne doit pas confondre le terme de séquence argumentative avec l'argumentation en général. Un discours argumentatif vise à intervenir sur les opinions, les attitudes ou les comportements d'un interlocuteur, en rendant crédible un énoncé (la conclusion), en s'appuyant sur un autre énoncé (la prémisse). Le schéma de base de l'argumentation est une mise en relation des données avec la conclusion. La séquence argumentative se caractérise par l'hétérogénéité, car le récit peut dominer l'argumentation, les descriptions peuvent être reliées argumentativement et aussi l'argumentation peut se servir du récit ou de la description.

Dans les premiers classements typologiques on a parfois confondu texte explicatif, texte expositif et texte informatif, mais on s'est rendu compte ensuite que tout texte est, à un certain degré, informatif et que le terme d'expositif serait meilleur que celui d'informatif. Jean-Michel Adam considère qu'il faut exclure le type expositif des types textuels, le considérant fondé sur des séquences soit descriptives, soit explicatives, ne visant aucune conclusion et ne cherchant à influencer l'auditoire. Par contre, le texte explicatif implique l'existence d'une question comme point de départ, que le texte s'efforce d'élucider.

Le prototype de la séquence dialogale est moins structuré que les autres. Bien que la conversation ordinaire puisse être parfois ritualisée, la plupart du temps elle laisse l'impression de désordre et d'hétérogénéité, le dialogue étant ainsi habituellement exclu des typologies textuelles. La tendance est de mettre le dialogue à part, soit en lui accordant une position dominante, soit en l'ignorant. Jean-Michel Adam montre que le dialogue n'est pas plus hétérogène que le récit, par exemple et qu'on ne doit pas exclure la séquence dialogale parce qu'elle est prise en charge par plusieurs locuteurs. Même le monologue est un dialogue intériorisé entre un moi locuteur et un moi écouteur. Il distingue aussi la conversation, comme point de vue psycho-socio-discursif de la parole du dialogue, comme unité de composition textuelle, orale ou écrite. On appelle dialogue le produit textuel des interactions sociales et les échanges des personnages des textes de fiction. On distingue également le dialogue oral de celui écrit. Le texte dialogal peut être défini comme une structure hiérarchisée de séquences appelées « échanges » et caractérisé par la participation d'au moins deux acteurs en un temps et un lieu donnés. Si le texte dialogal est constituées de séquences, la séquence est, à son tour, constituée des échanges.

Les textes à dominante explicative se situent sur la troisième position dans le classement de la fréquence, avec six textes des trente-quatre ou environ 18% du total (« Timides en quête d'audace », « Qu'est-ce qu'une vie réussie ? », « Les jeunes entre oui et non », « Le travail au féminin », « Suis-je seul ? », Face à la communauté vivante »).

Parmi les textes des manuels analysés, au nombre de trente-quatre, il n'y en a aucun à dominante argumentative, quoique tout texte contienne des séquences ou des structures argumentatives. Le nombre des textes à dominante dialogale est aussi réduit, on trouve deux textes dans le manuel pour la IXe, un dialogue dans celui de la Xe et également un dialogue journalistique (« Pour ou contre la musique techno », « Le soleil à tout prix », « As-tu l'esprit européen ? », « Je sais gérer ma carrière d'artiste »), ces textes représentant 12% du total.

Donc, on pourrait dire que dans les textes des manuels soumis à l'analyse, donc les manuels de la maison d'édition Corint les séquences descriptives et narratives dominent, ces textes cumulant 72% du total des textes. Dans presque la moitié la description et la narration vont ensemble. Si par l'insertion des séquences narratives, la description devient plus dynamique, la narration est enrichie par la description. Habituellement les textes ne sont pas formés d'un seul type de séquence, mais au moins deux se combinent selon diverses formules. C'est pourquoi il est plus indiqué de parler de types de séquences, plutôt que de types de textes.Après avoir analysé les quatre manuels de la maison d'édition Corint, on peut dire qu'ils sont généralement construits autour des textes issus des livres et des magazines. La poésie est l'autre source constante dans les manuels, mais son poids est visiblement moins lourd. À cela s'ajoutent d'autres sources : Internet, paroles de chanson, monographie, document officiel, guide, discours. Ces pourcentages montrent la préférence des auteurs pour les sources conventionnelles, tandis que la poésie est une source constante, mais discrète. Si le « Cadre européen commun de référence » parle de types de textes, Jean-Michel Adam considère meilleure la dénomination prototypes de séquences, choix déterminé par l'hétérogénéité compositionnelles des textes, qui ne sont complètement descriptifs, narratifs, argumentatifs, explicatifs ou dialogaux, mais ils représentent des combinaisons de plusieurs types de séquences, l'une étant dominante.

BIBLIOGRAPHY

ADAM, Jean-Michel – *Les textes: types et prototypes*, Editions Nathan, Paris, 1992;
CONDEI Cecilia, 2007, « Les grandes images du vécu communautaire dans le répertoire communicatif proposé par les manuels roumains de FLE », in Colloque international AIRDF, dernière consultation le 16 decembrie 2017
Un cadre européen commun de référence pour les langues, Editions Didier, Paris, 2001 ;
NASTA, Dan Ion, SIMA, Marioara, ȘTIUBE, Tereza Lili - *Planète jeune*, Manual de limba franceză pentru clasa a IX-a (Limba modernă 1), Ed. Corint, București, 2004;
NASTA, Dan Ion - *Porte-bonheur*, Manual de limba franceză pentru clasa a X-a (Limba modernă 1), Ed. Corint, București, 2005;
NASTA, Dan Ion - *Coup de cœur*, Manual de limba franceză pentru clasa a XI-a (Limba modernă 1), Ed. Corint, București, 2002;
NASTA, Dan Ion - *Francoroute*, Manual de limba franceză pentru clasa a XII-a (Limba modernă 1), Ed. Corint, București, 2002;
Webographie
http://sites.estvideo.net/gfritsch/doc/rezo-cfa-2003.htm (dernière consultation le 22 avril 2018)

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

CONSIDERATIONS ON MACRO- AND MICROTOPONOMY IN THE UPPER VALLEY OF THE SUCEAVA RIVER

Livia Veronica Ghiațău

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: *The complex research of the socio-historical, economic and cultural framework in which the localities located on the Upper Valley of the Suceava River have been established and developed, also intends to decode the denominative significance of the toponymy in the area, especially of the newer or older oiconims , some even with a considerable length of time, but preserved until today. Throughout the ages, the constant presence in the consciousness of local speakers, of the top toponymia, also called macrotoponymy, has generated important reporting elements and for the creation of a minor toponymy, called microtoponomy.*

Keywords: *toponymy, language, macrotoponymy, microtoponymy.*

I. Precizări privind contextul cercetării

Cercetarea noastră reprezintă un segment dintr-o investigație mai complexă care vizează cadrul social-istoric, economic și cultural în care s-au constituit și s-au dezvoltat localitățile situate pe *Valea Superioară a Râului Suceava*. În demersul nostru, avem în vedere și decodarea semnificației denominative a toponimiei din zonă, îndeosebi a oiconimelor mai noi sau mai vechi, unele chiar cu o vechime considerabilă, dar păstrate pînă astăzi.

Pe de o parte, reconstituirea arealului demografic al zonei investigate, comparat cu situația lui actuală, justifică afirmația potrivit căreia cea mai mare parte a satelor cercetate face parte din așa-numita *Branişte* a *Mănăstirii Putna*. Această branişte a fost constituită de către domnii Moldovei, cuprinzînd satele existente deja sau a favorizat dezvoltarea unor sate mai noi, datorită unor intense migrații de populație românească, și nu numai, dinspre Transilvania către nordul Moldovei. Avem în vedere și colonizarea zonei cu populații aduse de Imperiul Austro-Ungar, din ariile de nord, cum ar fi rutenii și huțulii, dar și din alte regiuni ale imperiului, cum ar fi evreii, nemții și chiar maghiarii. În acest sens, stau mărturie documentele istorice, însemnările și recensămintele populației din perioada dominației austro-ungare și de mai tîrziu, precum și situația demografică actuală care confirmă existența huțulilor și a ucrainenilor în Bucovina de astăzi. Ceea ce a fost, este și rămîne concludent, poate fi considerat faptul că, pe întreg acest teritoriu cercetat de noi, sat cu sat, localitate cu localitate, majoritari au fost și au rămas românii, în ciuda faptului că, în anumite perioade de opresiune, au emigrat spre sud, fie pe moșiile mănăstirești, fie pe moșiile boierilor și ale domnitorilor moldoveni, care le asigurau înlesniri de tot felul.

Prin urmare, din această perspectivă, vom constata că, din cele 10 localități existente, unele încă din primele documente moldovenești și chiar de mai tîrziu, pînă la ocuparea acestor teritorii de către austro-ungari, astăzi mai există doar un număr de 9 sate. Așadar, descoperim și sate care s-au pierdut, fie prin asimilarea și înglobarea lor la alte sate, fie prin dispariția lor pur și simplu, fiind părăsite de întreaga populație care a emigrat spre zone mai benefice dezvoltării unei vieți libere, ori pur și simplu unei vieți sigure, dar, în același timp, vom afla și sate noi, înființate în urma aportului de populație din alte regiuni geografice, din nord sau din vest.

II. Macro- și microtoponimie pe Valea Superioară a Sucevei

Prezența constantă, de-a lungul veacurilor, în conștiința vorbitorilor locali, a toponimiei majore, numită și *macrotoponimie*, a generat importante elemente de raportare și pentru crearea toponimiei minore, numită *microtoponimie*. Astfel, după numele unor ape curgătoare mai importante sau al unor obcini, cum ar fi *Pîrîul Aluniș* sau *Obcina Aluniș*, s-au creat o serie mai amplă de toponime identificîndu-se cu ajutorul lor principalele repere geografice ale zonei. Este cazul exemplelor de tipul *Obcina Aluniș* (*-Pietroasa*): *Aluniș*, (cătun, sat *Izvoarele Sucevei*), *Pășunea Aluniș*, *DealulAluniș*, *PoianaAlunișu*, *Poiana Alunișului*, *Pîrîul Alunișului* (6,5 km), *Izvorul Aluniș* (cu apă sulfuroasă), *CulmeaAluniș*, *VîrfulAluniș*, *MăguraAlunișului*. Mai mult, cele patru fînețe din arealul comunei *Izvoarele Sucevei* se numesc *Cămările*, *Măgura Mică*, *Măgura Mare* și *Alunișul*, iar pe harta, care conține numeroase nume topice scrise în grafie germană, publicată în „Topographie der *Bukowina*" (Daniel Werenka, 1895: 28), este consemnat și toponimul *Allunesz* (*Aluniș*). Mai trebuie să precizăm și că *Rîul Suceava* izvorăște de pe versantul nordic al *Culmii Aluniș,* din localitatea *Izvoarele Sucevei*.

După același model, prin raportare la oronimul *Obcinile Brodinei*, s-au creat nu numai oiconimele *Brodina de Sus* și *Brodina de Jos* sau hidronimele *Pîrîul Brodina* și *PîrîulBrodinioara*, ci și *Pădurea Brodina* și *Pădurea Brodinioara*, *Valea Brodinei* sau chiar *Culmea Brodina*. Fără a ne propune să inventariem toate exemplele de acest fel, vom mai aminti doar cîmpurile toponimice create de la oiconimul *Lupcina* (sat în com. *Ulma*): *Biserica Lupcina*, *Culmea Lupcina*, *Vîrful Lupcina* (1.098 m.), *Pășunea Lupcina*, *Dealul Lupcina*,*Lupcina Poartă*; de la hidronimul *Remezeu* (afluent pe dreapta al *Rîului Suceava*): *Pîrăul Remezeul Mare*, *Pîrăul Remezeul Sec*, cu variantele fonetice *Remizău*, *Remizăul Sec*, *Remezău* (cătun, satul *Vicovu de Jos*) și de la hidronimul *Slatina*: *Poiana Gura Slatinii*, *Poiana Slătioara*, *Podul Slatinii*, *Poiana Podu Slatinii*, *Slatina*, *Slătioara*, *Dealul Slatinei* și *Preluca Slatinei*.

O situație deosebită apare în crearea toponimelor formate cu apelativul geografic *prund* care, avînd calitatea de entopic și reflectînd o realitate a terenului învecinat cu albia *RîuluiSuceava* de-a lungul mai multor localități limitrofe, a fost utilizat de locuitorii din satele respective pentru construirea unor toponime, cum ar fi: *Prundul Sucevei* și *Drumu Prundului*, *Lunca Prundului Sucevii*, *În Prund* (grup de case pe malul stîng al *Rîului Suceava*),*În Prundareni*, *Lunca Prundului* (satul *Frătăuții Noi*); *La Prund*, *Prundu* (teren arabil pe stînga *Rîului Suceava*), *Prund CAP* (cătun în satul *Măneuți*), *Prundul*, *Prundul de Sus*, *Prundul la Moară* (cătun în satul *Frătăuții Vechi*); *Prundul Bilcăi* și *Prundul Sucevei* (două lunci în satul *Bilca*); *Drumul Prundului*, *Prundu la Petreni* (luncă în satul *Hurjuieni*), *Prundu la Hurjuieni*, *Prundu la Topcilă* (o apă stătătoare pe locul numit *În Prundla Hurjuieni*); *Nimașul Prund* (imaş), *Prundu la Gălăneşti* și *Prundulcel Mare* (satul *Gălănești*).

Menționăm că putem observa cum, în graiurile locale din toate localitățile limitrofe *Rîului Suceava*, aceeași realitate geografică, *prundul* (locul cu *pietriș* de pe malul *Rîului Suceava*), a

fost identificată prin același termen entopic, fie însoțit de determinanți în vederea unei mai bune individualizări pe teren, fie precedat de prepozițiile *la* și *în*, în unele situații având și forme articulate, conforme normelor limbii române.

Prin urmare, dacă toate aceste nume topice prezentate și explicate mai sus vorbesc despre reperele geografice ale ținuturilor în care au trăit și pe care le-au numit locuitorii arealului cercetat de noi, vom observa că alte toponime amintesc și despre numele locuitorilor satelor din această zonă, despre ocupațiile lor străvechi, despre evenimente sau întîmplări legate de viața lor. Astfel, un număr însemnat de toponime, încadrate în microtoponimia zonei cercetate, au fost construite cu ajutorul unor termeni entopici la care, ca determinanți, s-au adăugat o serie de antroponime, de regulă nume de familie, uneori și porecle ori supranume sau chiar nume de botez, cînd aceste nume erau mai deosebite, distingîndu-se de alte antroponime din sat. Seria acestor microtoponime este mai numeroasă și deseori indică și un raport de proprietate, exprimat prin structuri gramaticale în cazul genitiv, cu articolul hotărît post-pus, cum ar fi *Pîrăul Rusului*, *GîrlaPopii*, *PîrîulRusului*(satul *Frătăuții Noi*), *Obîrșia Laurei*, *Balta Cucului*, *Dealul Doroftioaiei*, *Dealul Dumitroaiei* (satul *Brodina*), *Poiana Irimeștilor*, *Poiana Leahului* (satul *Bilca*), *Dealul Baciului* (satul *Vicovu de Sus*) dar și cu articolul ante-pus, precum *Dealul lui Timotei*, *Runcul luiBerchez* (satul *Bilca*), *Fîntîna lui Ștreangă* (satul *Frătăuții Noi*). Uneori aceste toponime sunt însoțite de prepozițiile *la*: *Poiana la Ocoale* („*Okale*") (satul *Bilca*), *Hudiţa la Băcanu* (satul *Gălănești*), *Hudiţa la Irmulai* și *Ermolai* (nume de botez *Ermolai*), *Hudiţa la Ioşcu* (satul *Hurjuieni*) și *în*: *În Brauleni* (porecla *Brauț*), *În Buraceni*, *În Bulgareni* (satul*Straja*). Dacă avem în vedere și sporirea continuă a populației din Valea Superioară a Sucevei, atunci vom constata cum numele unor întemeietori de sate sau ale unor proprietari au generat crearea unor serii de toponime noi cu care au fost identificate repere geografice importante din localitatea respectivă. Astfel, cu ajutorul oiconimului *Gălăneşti* (din antroponimul *Galan*), s-au creat toponimele *Pe Lanul Galaneşti*, *Lunca Gălănești*, *Toloaca Gălănești*, *Prundul Gălănești*, *Drumul la Gălănești*, *Dealul Gălănești*, *Bariera Gălănești*, toate acestea fiind elemente de referință pentru vorbitorii satelor vecine localității Gălănești. La fel, pornind de la antroponimul *Hurjui* a fost generat oiconimul *Hurjuieni*, iar de la acesta, locuitorii satelor din jur au creat o serie nouă de toponime, având ca element de referință acest oiconim: *Bahna Hurjuieni*, *Prundul la Hurjuieni*, *Țarina Hurjuienilor*. Se cuvine să amintim, în acest context, și toponimul *Dîmbul Hurjui*, atestat (Nicolai Grămadă, 1996: 167-168) și înregistrat însă în localitatea *Bilca*, confirmînd astfel, împreună cu frecvența mare a antroponimului *Hurjui* în această zonă, motivația denominativă a cătunului și apoi a satului *Hurjuieni*, din comuna *Gălănești*.

O altă situație înregistrată în formarea oiconimelor, denumiri de cătune sau de cuturi, este cea în care acestea sunt construite cu formele de plural ale unor nume proprii aparținînd locuitorilor din partea de sat respectivă: *Cutul Babalenilor*, *Cutul Cîmpaniţenilor*, *Cutul Iacoviţenilor*, *Cutul Iureşteni*lor, *Cutul Molocenilor*, *Cutu Sficenilor* (satul *Hurjuieni*) sau, spre exemplu, cătunele *Buzileni*, *Cazaceni*, *Covășeni* (satul *Frătăuții Noi*).

Cu toate acestea, toponimia minoră de pe *Valea Superioară a Sucevei* reflectă și o serie de aspecte privitoare la densitatea populației din această zonă. Astfel, pornind de la aprecierile specialiștilor potrivit cărora locurile cu o populație mai rară au mai puține nume topice, reperele geografice fiind denumite doar prin apelative. În acest mod se explică și polarizarea toponimică (vezi Dragoș Moldovanu, 1972: 75-100 și Ion-Horia Bîrleanu, 1999 și 2000: 132-136), în sensul că, de la un macrotoponim, oronim sau hidronim, vorbitorii au adăugat termenii entopici, adică

apelativele geografice care descriu elementele de referinţă, şi au creat microtoponimele necesare unei mai bune orientări în spaţiul înconjurător.

Astfel, pentru a da cel mai elocvent exemplu înregistrat de noi în anchetele toponimice efectuate pe *Valea Superioară a Sucevei*, vom prezenta propunerea de interpretare a legăturilor dintre elementele cîmpului toponimic *Tîrnauca*:

1. Dacă pornim de la oronimul *Tîrnauca* (munte), avem, pe de o parte:

A. oronimul *Dealul Tîrnauca*; A.1. oronimul *Vîrful Tîrnauca* cu reperele toponimice a.1. *Tîrla Tîrnauca* şi a.2. *Ţarina Tîrnauca*; A.2. oronimul *Valea Tîrnauca*; A.3. fitonimul *Păşunea Tîrnauca*; A.4. oronimul *Pasul Tîrnauca* cu reperul toponimic *Şipotul Tîrnauca* şi hodonimul *Drumul la Tîrnauca*. Pe de altă parte, avem:

B. oiconimul *Tîrnauca* şi b.1. reperul toponimic *Fîntîna Tîrnauca*.

Pentru a fi mai bine înţeleasă această situaţie, facem precizarea că fiecare toponim a fost înregistrat pe teren şi este prezentat aşa cum apare el poziţionat în spaţiul geografic care cuprinde aceste repere toponimice sau, altfel spus, pe *Dealul Tîrnauca* se află *Tîrla Tîrnauca* şi *Ţarina Tîrnauca*, iar pe *Pasul Tîrnauca* se află *Şipotul Tîrnauca* şi *Drumul la Tîrnauca*.

III. În loc de concluzii

Cercetarea noastră a scos la lumină că atunci cînd vorbim, la modul general, despre toponimia din *Valea Superioară a Sucevei*, se cuvine să amintim, în primul rînd, că numele topice din acest areal geografic, la fel ca în multe dintre regiunile ţării noastre, aflîndu-se continuu într-o intrinsecă relaţie cu oamenii din zonă, cu ocupaţiile acestora, cu credinţele lor religioase, chiar şi cu practicile şi superstiţiile lor sau cu unele evenimente care le-au marcat existenţa de-a lungul veacurilor, au o legătură deseori vizibilă, alteori doar presupusă, nu numai cu flora, fauna şi geografia spaţiului locuit, ci şi cu tot ce s-a întîmplat pe aceste locuri. În acest sens, putem să constatăm că multe dintre întîmplările importante ale trecutului atît de frămîntat al acestor meleaguri româneşti, inclusiv raporturile dintre populaţia locală şi populaţiile care au emigrat din diferite zone etnice ale fostului Imperiu Austro-Ungar, stabilindu-se aici, se regăsesc sau sunt reflectate deseori, nu numai în toponimia locală, ci şi în antroponimia care a determinat apariţia unui număr important de toponime personale.

Cu toate acestea, deşi faptele de influenţă şi de dezvoltare a unei toponimii minore au stat mereu sub presiunea valurilor de colonişti şi chiar a administraţiei austro-ungare, în cea mai mare parte oiconimele, socionimele, oronimele, hidronimele şi celelalte denumiri topice româneşti vechi şi-au păstrat forma şi sensul, alături de toponimia majoră a arealului investigat pînă astăzi, majoritatea toponimelor create de colonişti păstrîndu-se uneori doar în memoria colectivă, dar mai ales în documentele rămase în urma cancelariei aulice. Iar pentru că majoritari au fost mereu românii, chiar şi în spaţiile geografice în care s-au aşezat coloniştii străini, populaţia autohtonă, care a rămas pe locurile ei străvechi, a păstrat nealterate numele satelor, ale munţilor, ale apelor, ale dealurilor şi imaşurilor pe care-şi păşteau vitele, adică toponimia minoră a habitatului lor rural.

Prin urmare, din nevoia de a se orienta în mediul lor înconjurător sau chiar pentru a identifica locurile din jurul lor, ori pentru a marca hotarele proprietăţilor, locuitorii arealului geografic cercetat de noi au dat nume *pîraielor*, *văilor*, *dealurilor*, *pădurilor*, *fînaţelor*, *poienilor*, *păşunilor*, *ţarinilor*, *prelucilor*, *luncilor*, *rîpelor*, *bălţilor*, *iazurilor*, *fîntînilor*, *drumurilor*, *podurilor*, *părţilor de sate*, toate aceste nume alcătuind toponimia minoră care s-a păstrat nealterată în conştiinţa vorbitorilor de pe Valea Superioară a Sucevei. Mai mult, relieful

excepțional de diversificat al arealului bucovinean de nord, fiind considerat ca un teritoriu al runcurilor, al obcinelor, al muncelelor, al măgurelor, al arşiţelor, al plaiurilor, al bîtcilor, al lazurilor şi al prelucilor, a favorizat dezvoltarea unei microtoponimii locale necesară identificării exacte a fiecărui element geografic din jur.

Putem să afirmăm că această necesitate stringentă de identificare a fiecărei forme de relief din jurul habitatului rural a generat o sumă importantă de toponime create, în cea mai mare parte cu ajutorul unor elemente lexicale care, nu numai că erau utilizate în graiurile populare locale, ci mai mult, fiind simple apelative geografice, denumeau și majoritatea formelor de relief identificate astfel. Aşadar, se poate aprecia că toponimia locală oferă cercetătorilor filologi un important corpus de date lingvistice pentru că majoritatea toponimelor minore actuale au reprezentat cîndva apelative, termeni entopici, cuvinte care erau utilizate curent în limba vorbită, unele avînd astăzi doar o circulație mai rară sau fiind chiar dispărute, dar care se mai păstrează numai prin aceste toponime.

BIBLIOGRAPHY

1. Bîrleanu, Ion-Horia, 1999, *Graiurile din Valea Şomuzului Mare*, vol. I, *Formarea numelor de sate*, Iaşi, Editura Sedcom Libris; vol. II, *Fonetica*, Iaşi, Editura Sedcom Libris, 2000, p. 132-136.
2. Grămadă, Nicolai, 1996, *Toponimia minoră a Bucovinei*, Îngrijirea ediţiei, studiul introductiv, bibliografia, notele şi indicele: Ion Popescu-Sireteanu, Introducere de D. Vatamaniuc, vol. I, Editura Anima, Bucureşti, p. 167-168.
3. Iordan, Iorgu, 1963, *Toponomia românească,* Editura Academiei Republicii Populare Române, București.
4. Moldovanu, Dragoş, 1972, *Principii ale lexicografiei toponimice*, în „Anuar de Lingvistică şi Istorie Literară", Iaşi, tom.XXIII, p. 75-100.
5. Werenka, Daniel,1895, *Topographie der Bukowina (1774-1775)*, Cernowitz, p. 28.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

THE LANGUAGE OF WINE, BETWEEN POETRY AND PERSUASION - THE LEXICAL AND RHETORICAL ANALYSIS OF WINE TASTING NOTES.CASE STUDY: COTNARI

Ionela Chiru

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract:The language of wine, beyond all its technical aspects, involves the decoding of a sensory experience. Communicating this liquor is, above all, a symbolic representation and an extended metaphor. Taste, smell, color - here are the three dimensions of wine analyzed from the physical reality and aesthetic perception point of view. There is a wine lexicon and a wine rhetoric. The purpose of this study is to identify the lexical and rhetorical tools used in the descriptions and tasting notes of the Romanian wine Cotnari.

Keywords: wine language, poetry, rhetoric, persuasion, tasting notes

Istoria etichetelor de vin

În cartea sa despre vin, jurnalistul Bernard Pivot, acest erudit al vinului, preciza despre etichetă: "eticheta stă mărturie pentru gustul artistic al proprietarului sau al negociantului. Pe ea, omul și vinul sunt mai legați ca niciodată, fixați în sticlă, împreună de la achiziție până la ultima picătură."[1] Nu este exagerat să afirmăm că o etichetă poate avea un impact vizual foarte puternic pentru consumator și poate influența alegerea unui vin, fiind unul dintre cele mai importante criterii în acest sens.Notele de degustare de pe etichete au, de asemenea, un rol important în orice strategie de marketing a unui vin. Se consideră că eticheta de vin a luat naștere încă din antichitate, deși în acea perioadă este mai corect să vorbim despre „inscripții" și nu neapărat despre etichete. Aceste inscripții au fost făcute pe vase de lut pe care romanii le utilizau de regulă ca recipiente pentru vin. Cercetările arheologilor prezintă drept primă „etichetă" o inscripție găsită pe o amforă de teracotă din epoca romană: „Vesvini / Imp-Vesp ° C-S"[2]. Pe o altă amforă a fost găsită inscripția "Lun-Vet / A-III-R / X / M / Valeri Abinnerici / Cornelia" sau "Lună veche, în vârstă de trei ani, roșu, produs de Valerio Abinnerico și Cornelia"[3].

[1] Bernard Pivot, *Dicționar din dragoste de vin*, traducere de Marius Constantinescu, Editura Baroque Books & Arts, București, 2013, p. 163.
[2] Consultă "Breve Storia dell'etichetta del vino" accesibil online la http://www.aicev.it/un_po_di_storia.html consultat în 03/05/2018.
[3] Consultă "Breve Storia dell'etichetta del vino" accesibil online la http://www.aicev.it/un_po_di_storia.html consultat în 03/05/2018.

Secolul al XVII-lea a fost epoca în care recipientele din sticlă au devenit mai puțin rare și costisitoare. La început, etichetele au fost generice, prezentând doar numele vinului, scris cu fontul Bodoni sau un font gotic, imprimate pe hârtie dreptunghiulară foarte bogat ornamentată, pe care producătorul sau distribuitorul adăuga numele și anul.

Jeffrey Caldewey consideră că eticheta vinului înseamnă simbol, memorie și storytelling. În opinia sa, eticheta/ambalajul nu personifică doar vinul, ci are și puterea de a transforma "our own sens of identity"[4]. Pentru Chuck House, o etichetă de succes reprezintă "a sculpture of the moment, an authentic expression of time and place"[5].

Comunicarea vinului și funcțiile limbajului

În cartea sa despre vinurile Italiei, Mario Soldati subliniază faptul că vinul nu este doar un "obiect de consum", ci o "operă de artă în sine"[6]. Referindu-se la "cuvintele vinului", somelierul Marian Timofti afirmă că acestea " construiesc un limbaj al degustării, care nu este altceva decât un sistem de simboluri senzoriale şi de reguli ale gesturilor, proiectate pentru a exprima vinul în mod diferit în funcţie de destinaţie."[7]Bianca Bosker este de părere că gustul nu este doar o metaforă standard pentru a savura viața, ci este adânc înrădăcinat în structura gândirii noastre.[8]Pentru majoritatea somelierilor și cunoscătorilor de vin, "to taste better is to live better"[9].Iată cum descrie și Terry Theise, relația degustătorului cu vinul: "wine is like a shy dog. [...] Wine doesn't like being dominated. It prefers being loved and wondered about. It will do anything for you if you are curious and grateful."[10]

Când vorbim despre limbajul vinului, ne gândim în primul rând la limbajul descrierilor de pe etichetele de vin, a mesajelor publicitare sau a notelor de degustare, limbaj dominat într-o măsură covârșitoare de funcția poetică și cea conativă. Forța acestui limbaj se manifestă prin intermediul figurilor de stil, care transformă mesajul – dintr-o simplă unealtă purtătoare de informație – în ceva plăcut și frumos. Comunicarea vinului devine astfel o adevărată artă caracterizată de eufonie, originalitate, expresivitate, sugestie și varietate stilistică. Funcția conativă este o altă funcție reprezentativă pentru acest tip de limbaj, redată prin mesaje de tip imperativ care au drept scop persuadarea receptorului.

Iată câteva exemple care ilustrează perfect cele două funcții menționate mai sus:

Busuioacă de Bohotin demisec

" Murmurul dragostei definește acest soi ce adună păsările cerului sub asfințit de soare, dând aripi celor ce-l descoperă și clipe pur românești celor ce-l trăiesc. Ascultă ciripitul dragostei!

Grasa de Cotnari demisec

" O pasăre măiastră, cu glasul cristalin și voios, ce dobândește o rară complexitate aromatică cu frumoase nuanțe aurii, purtând iubitorul de artă prin lumea nobil înaripată. Descoperă plăcerile Moldovei!"

Tămâioasă Românească demisec

"Întreaga dibăcie oenologică, moștenită din tată în fiu, s-a contopit într-un strigăt divin, ca un murmur al păsărilor călătoare, oferind iubitorului de vin o adevărată virtute trupească, cu arome deosebite, ce merită

[4]Jeffrey Caldewey, Chuck House, *Icon: Art of Wine Label,* The Wine Appreciation Guild, San Francisco, 2003, p. 21.
[5] *Ibidem.*
[6] Mario Soldati, *Vino al vino*, Arnoldo Mondadori Editore, Milano, 2006, p. 95 (t.n).
[7]Marian Timofti, "A povesti vinul", disponibil online la http://www.artevino.ro/articol2.html accesat în 03/05/2018.
[8] Bianca Bosker, *Cork Dork: a wine-fueled adventure among the obsessive sommeliers, big bottle hunters and rogue scientists who taught me to live for taste,* Penguin Books, New York, 2017, p. 29.
[9]*Ibidem.*
[10]Terry Theise, *Reading between the wines*, University of California Press, California, 2010, p. 19.

savurată cu pioșenie alături de cei dragi. Trăiește românește!" (Exemplele au fost preluate de pe site-ul oficial al vinului Cotnari, http://www.vinuricotnari.ro/gama-colocviu/ accesat în 03/05/2018)

Limbajul vinului. Particularități lexicale

Analiza organoleptică a unui vin reprezintă procesul prin care băutura respectivă este evaluată prin intermediul dimensiunii senzoriale: văz, miros și gust.

De-a lungul timpului, specialiștii din domeniul oenologiei, somelierii și cunoscătorii vinului au creat un "jargon" al lichidului bahic. În comunicarea comercială, limbajul vinului presupune atât o terminologie tehnică, destinată oenologilor, cât și un glosar – îndrăznim să-l numim "poetic"- care are drept scop final persuadarea potențialului cumpărător. Însă acest limbaj tehnico-poetic reprezintă și un cod comunicativ utilizat de comunitatea pasionaților de vin – *masters of wine*, *somelieri*, *bloggeri de vin* sau simpli *connoisseurs*. Un neofit în domeniul degustării de vin va întâmpina, cel mai probabil, dificultăți în a înțelege termeni ca *terroir, vin baricat, tanini, aciditate, glicol, fenoli* etc. Din acest motiv, considerăm că nu este exagerat să afirmăm faptul că există un jargon al vinului mai puțin accesibil publicului larg, dar care, prin dimensiunea sa poetică, reușește să sensibilizeze chiar și un simplu consumator de vin, fără pretenții de cunoscător. Dacă un somelier, descriind un vin, ar spune că regăsește în acesta o aromă de „coapse de fecioară încinse la soare"[11] sau ar spune că vinul respectiv miroase „ca o cameră de fată care își face unghiile vineri seara"[12], în mod sigur ar fi înțeles de orice începător din domeniul degustării. Dincolo de comicul aproape ridicol al unor astfel de descrieri, limbajul rămâne totuși accesibil. Discutând despre "exotismele" notelor de degustare ale unor somelieri, Bernard Pivot consideră că "mai degrabă din umor, decât din lipsă de cuvinte, unii au descifrat arome surprinzătoare, precum *cartof în halat*, *orhidee*, *foc de lemne*, *catifea stacojie* și – oroare! – *cremă de protecție solară* sau *șiret umed*."[13] Iată cum vede Frank J. Prial distincția între metaforă și analogie în degustarea vinului:

> A wine esthete pokes his sensitive beak into a glass of Champagne. Then, head thrown back, eyes closed and visage wreathed in an otherworldly smile, he incants: "I see—I see—yes, I see a young girl in white, barefooted, running across a vast green lawn, long hair flowing." That's metaphor. Another initiate sniffs a white wine of questionable provenance. "Broccoli," he says, and tosses it out. That's analogy.[14]

Așadar, stăpânirea limbajului vinului presupune, pe lângă cunoașterea unor tehnicisme specifice, o anumită apetență pentru umor și poezie.

În literatura de specialitate se disting două terminologii care apar, de regulă, în descrierile vinurilor: unități terminologice cunoscute tuturor vorbitorilor și unități terminologice cunoscute strict specialiștilor din domeniul vinului.[15]În prima categorie intră termeni care aparțin câmpului lexical al culorilor și descriptori de senzații: *roșu, gălbui, trandafiriu, fructat, proaspăt, intens,*

[11] Vezi Stefan Teris, "Cum să descrii corect un vin", 2013, disponibil online la https://stefanteris.wordpress.com/2013/03/25/cum-sa-descrii-corect-un-vin/, consultat în 03/5/2018.
[12] *Ibidem.*
[13] Bernard Pivot, *Dicționar din dragoste de vin*, traducere de Marius Constantinescu, Editura Baroque Books & Arts, București, 2013, p. 39.
[14] Frank J. Prial, în capitolul "Wine writers and writing", *New York Times, Book of Wines. More than 30 years of vintage writing,* Sterling Epicure, New York, 2012, p. 31.
[15] Francesca Chessa, Cosimo de Giovanni, Maria Teresa Zanola, *La terminologia dell'agroalimentare,* Editura FrancoAngeli, Milano, 2014, p. 130.

catifelat etc.; denumiri ale diverselor "nuclee senzoriale descriptive"[16]: *notă, parfum, aromă, gust, palat, buchet* etc; substantive prin intermediul cărora se realizează comparații senzoriale: *condimente, cacao, fructe de pădure, fân, ciocolată* etc.[17] În a doua categorie intră termeni accesibili unei categorii mai restrânse - specialiștii din sectorul vinificației[18]: termeni care țin de gradul alcoolic/ densitate/ acumularea zaharurilor/ aciditate, termeni care țin de sfera procesului de fermentare și maturare etc. În analiza organoleptică sau "analiza senzorială" a unui vin există o "trinitate sacră" care va fi atent studiată de specialiști: examenul vizual, examenul olfactiv și examenul gustativ. Pe lângă aceste trei elemente fundamentale, specialiștii în degustare vor analiza inclusiv "statusul evolutiv" și "armonia" unui vin. Scopul examenului vizual este cel de a analiza următoarele elemente: limpiditate, culoare, consistență/efeverscență. Examenul olfactiv urmărește intensitatea, complexitatea și calitatea aromei unui vin. Examenul final, cel gustativ, presupune analiza nivelului de zahăr, gradul de alcool al vinului respectiv, echilibrul, intensitatea, persistența și calitatea gustului vinului respectiv.[19]De obicei, descriptorii implicați în prezentarea vizuală, olfactivă și gustativă a unui vin pot fi circumscriși următoarelor câmpuri lexicale: cel vegetal și cel floral, cel al fructelor, cel al condimentelor și uneori, cel mineral.

Vom analiza mai jos, principalele câmpuri lexicale identificate în notele de degustare și în descrierile etichetelor unor vinuri Cotnari. Corpusul pe care se bazează analiza noastră este alcătuit din note de degustare și descrieri/etichete preluate de pe paginile web oficiale Cotnari - www.cotnari.ro și www.vinuricotnari.ro.

Vinul Cotnari, un vin de legendă[20]

Vinul din zona Cotnari poartă în spate o istorie ce depăşeşte două milenii. Pe dealul Cotnari – Cătălina arheologii au descoperit în urma săpăturilor o cetate traco-getică datată în secolele V- lV î.e.n unde s-au găsit urme ale creşterii viţei de vie şi ale procesului de vinificaţie. Podgoriile Cotnari au înflorit în perioada domnitorilor Petru al II-lea, Ștefan cel Mare și Despot-Vodă devenind faimoase în toată Europa, vinul fiind foarte apreciat la multe case regale. Iată ce scrie Dimitrie Cantemir în cartea sa, Descriptio Moldavie:

> „Iar eu fără de aceea îndrăsnesc al socoti a fi cel mai bun decât toate celelalte vinuri ale Europei, încă și însuși decât cel de Tocaia; că ţiindu-l cineva trei ani în pivniţă adâncă și boltită, după cum este obiceiul la noi în ţară, apoi întru al patrulea an, dobândește acel fel de putere, încât arde ca rachiul, și cel mai mare beţiv, abia este vrednic să bea trei pahare să nu se îmbete; încă nu aduce durere de cap și floarea lui este osebită de ale altor vinaţuri, căci este verde și de ce se învechește, se și mai înverzește."[21]

În ceea ce priveşte terroir-ul, podgoria Cotnari se află pe aceeași latitudine cu celebrele Champagne din Franța și Tokay din Ungaria oferind vinuri de înaltă calitate prin combinaţia optimă de climă, sol, relief şi expoziţie.

Cromatica vinului – o experiență senzorială picturală

[16] *Ibidem.*
[17] *Ibidem.*
[18] *Ibidem.*
[19] Pentru o mai bună înțelegere a procesului de degustare, consultă fișa analitico-descriptivă a vinului, așa cum este propusă de AIS – Associazione Italiana Sommelier http://www.aisbrescia.it/Image/Image/Scheda%20analitica%20vino.PDF, accesat în 03/5/2018.
[20] Ionela Chiru, "Vinurile Cotnari, aurul lichid al României", publicat în ImperialTransilvania 2015, reactualizat în 11 martie 2017, disponibil online la http://www.imperialtransilvania.com/ro/citeste-stirea/argomenti/local-products-1/articolo/vinurile-cotnari-aurul-lichid-al-romaniei.html, accesat în 04/05/2018.
[21] Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei,* Editura Librăriei Leon Alcalay, București, 1909, p. 11.

În mod cert, analiza senzorială a vinului este o experiență care, dincolo de nuanțele sale ce presupun un anumit grad de cunoștințe tehnice și o anumită obiectivitate, va reprezenta mereu un act "filozofic și estetic" pur subiectiv. Culoarea unui vin poate fi percepută în mod diferit de mai mulți privitori. Dacă pentru cineva vinul poate fi "doar roșu", pentru un alt privitor, vinul poate avea nuanțe de "rubin", roșul poate fi "trandafiriu", "sângeriu", "zmeuriu" etc. În concluzie, în plan afectiv, percepția culorii unui vin este strâns legată de experiențele din viața fiecăruia, de amintirile sale, de capacitatea sa de a lega un eveniment sau o emoție de o anumită culoare.

> Busuioacă de Bohotin: "Un soi incomparabil. O culoare unică, roz antic, cu nuanțe de trandafir topit. Marii cunoscători o descriu ca și a patra foiță de ceapă. Arome tulburătoare, recoltate de pe cea mai înaltă culme a podgoriei, în ferma Cârjoaia. Un vin zămislit din atente recoltări târzii, Tâmâioasa Vânătă de Moldova trezește spiritul spre noi tentații, deschizând o nouă perspectivă a simțurilor. Ascultă-ți inima" (https://www.vinuricotnari.ro/gama-domenii-casa-de-vinuri-cotnari/)

În exemplul de mai sus, culoarea vinului este descrisă foarte poetic: rozul nu este doar un roz banal, ci este "antic", cu "nuanțe de trandafir topit". În eseul său despre experimentarea vinului, Jamie Goode trece în revistă rezultatele unui studiu realizat de Frédéric Brochet în 2001. Experimentul lui Brochet a analizat modul în care degustătorii utilizează limbajul pentru a descrie experiențele senzoriale. Legat de culoare, unul din rezultatele studiului a demonstrat că aceasta reprezintă "un factor major pentru organizarea claselor de termeni descriptivi folosiți de degustător"[22] influențând tipurile de descriptori folosiți.

Iată câteva exemple de culori predominante în cromatica vinurilor Cotnari:

Examen vizual: termeni din câmpul lexical al culorilor		
Denumire vin/tipul vinului	**Culoare/ Nuanțe**	**Exemple**
Frâncușă Cotnari (alb sec)	Galben-verzui	"Culoarea **galbenă cu nuanțe verzui** bucură ochiul"
Busuioacă (rose demisec)	Roz antic	"Busuioaca te cucerește de la prima întâlnire prin culoarea sa strălucitoare, **roz antic, cu nuanțe de trandafir**."
Grasă de Cotnari (alb-demisec/alb demidulce)	Verzui-auriu/galben-verzui auriu	"**Nuanțele sale verzui și sclipirile aurii** redau armonii voioase" / "Cu o **culoare verzuie** când este tânăr, până la **galben aurie** după învechire, asemănătoare culorii de toamnă a frunzelor de viță de vie"
Fetească albă (alb demidulce)	Galben-verzui/galben-auriu	"te cucerește prin culoarea **galbenă cu reflexe verzui**, ce devine **galbenă aurie** prin maturare și învechire"
Colocviu la Paris (gama Colocviu)	Roz-arămiu	"Roba vinului, limpede și strălucitoare, etalează o splendidă **culoare roz cu irizații arămii**."
Fetească neagră (gama Castel Vlădoianu, roșu sec)	Rubiniu-purpuriu	"În pahar, acest vin **rubiniu** cu nobile reflexe **purpurii** te întâmpină cutezător"
Fetească albă (gama Iris, sec)	Galben pai	"Privit în pahar, spre înaltul cerului, acesta are o culoare **galben pai**, asemeni unui răsărit de soare sclipitor"
Exemplele au fost preluate din notele de degustare a vinurilor Cotnari din gamele: *Colocviu, Cotnari Domenii, Iris, Castel Vlădoianu.* (Consultă https://www.vinuricotnari.ro/)		

[22]Jamie Goode, „Experimentarea vinului: de ce criticii o dau bară (uneori)" în *O mare de vin și un strop de filozofie,* coordonator Fritz Allhoff, traducere de Teodora Nicolau, Editura Baroque Books & Arts, București, 2017, p. 227.
[22]*Ibidem*, pp. 233-234.

Vinul Cotnari și experiența senzorială olfactivo-gustativă

Jamie Goode este de părere că simțurile gustului și mirosului au rolul de a colabora în scopul de a îndeplini două sarcini importante – identificarea alimentelor și băuturilor sănătoase și protejarea consumatorului de cele periculoase.[23] Același autor consideră că "perceperea aromei trebuie să fie conectată cu prelucrarea memoriei și cu emoțiile"[24]. În opinia sa, omul modelează lumea din jurul său, în loc să perceapă "o reprezentare exactă a acesteia"[25], fapt care are o relevanță deosebită în aprecierea unui vin. Pentru Jamie Goode, limbajul contribuie la modelarea reprezentărilor noastre. Anumiți cercetători lingviști consideră că ceea ce diferențiază un critic de vin profesionist de un simplu iubitor de vin este capacitatea de a transforma experiența senzorială a degustării vinului în limbaj.[26] Modelul LOC (*Lexical meaning as ontologies and construals* – "concepts are embodied and grounded in perception."[27]) presupune faptul că oamenii concep/creează lumea înconjurătoare după modul în care o percep.[28] Pentru anumiți cercetători ai limbajului vinului, mirosul unui vin, odată "capturat" în expresii lingvistice, va presupune utilizarea unor descriptori care au aceeași culoare cu vinul respectiv.[29] Astfel, descriptorii folosiți pentru vinul roșu sunt în general termeni ca *cireșe, coacăze roșii, ciocolată* etc., în timp ce descriptorii folosiți pentru vinurile albe sunt termeni ca *migdală, lămâie, grapefruit* etc.[30]

Adrienne Lehrer consideră că atunci când discutăm în termeni de gust al vinului percepem de fapt "o fuziune a gustului, mirosului și texturii (senzații tactile), numită adesea *mouthfeel* (palatul gurii)"[31]. În opinia sa, "cuvintele vinului pot fi analizate în termenii unor dimensiuni variate: aciditate, dulceață, corpolență, echilibru, vârstă, textură, activitate și calitate."[32] Iată un exemplu de notă de degustare a vinului Grasă de Cotnari (Colocviu la Moscova):

> **NOTE DE DEGUSTARE:** "Conciliantă și bun negociator, Grasa de Cotnari, aurie și iubitoare de răsărit, vă propune reconstruirea drumului făcut la Moscova de fiica lui Ștefan cel Mare, în cautarea solarității. Grasa de Cotnari vinificată în sec, a fost percepută ca o adevărată revelație în rândul pasionaților. Vin tânăr, are o culoare galben pai, cu ușoare inflexiuni verzui. Aroma complexă este dominată de mierea de pădure, de agrișe bine coapte și de pepene galben, cu note condimentate discrete de muscat, ghimbir și mosc. Gustul plin, rotund, se remarcă prin fructozitatea catifelată, susținută de o bună aciditate." *Sergiu Nedelea – sommelier* (https://www.vinuricotnari.ro/gama-colocviu/)

În exemplul de mai sus putem observa tendința somelierului de a utiliza descriptori de gust care fac trimitere la culoarea galben-auriu: *pepene galben, agrișe, miere de pădure*. În astfel de cazuri, putem afirma că percepția culorii "creează" gustul. În general, un vin alb va fi asociat cu descriptori de culoare deschisă, pe când un vin roșu va fi descris, inevitabil, cu ajutorul fructelor

[23]Jamie Goode, „Experimentarea vinului: de ce criticii o dau bară (uneori)" în *O mare de vin și un strop de filozofie,* coordonator Fritz Allhoff, traducere de Teodora Nicolau, Editura Baroque Books & Arts, București, 2017, p. 227.
[24]*Ibidem*, pp. 227-228.
[25]*Ibidem*, p. 230.
[26] Carita Paradis, Mats Eeg-Olofsson, "Describing Sensory Experience: The Genre of Wine Reviews" în *Metaphor and Symbol*, 28(1), 22-40 DOI: 10.1080/10926488.2013.742838, 2013, p. 3, disponibil online la http://lup.lub.lu.se/search/ws/files/2368859/3242175.pdf, accesat în 04/05/2018.
[27]*Ibidem*, p. 4.
[28]*Ibidem.*
[29]Charlotte Hommerberg, PERSUASIVENESS IN THE DISCOURSE OF WINE. The rhetoric of Robert Parker, Doctoral dissertation, School of Language and Literature, Linnaeus University, Växjö, 2011, p. 29.
[30]*Ibidem.*
[31] Adrienne Lehrer, *Wine and Conversation*, Second Edition, Oxford University Press, Oxford, 2009, p. 6 (t.n)
[32] Adrienne Lehrer, *op.cit.*, p. 7 (t.n).

de culoare roșie. Iată și un exemplu de notă de degustare a unui vin roșu de Cotnari (Fetească Neagră, Castel Vlădoianu):

> NOTE DE DEGUSTARE: Recunoscut ca emblemă națională a viilor românești, Fetească Neagră, soi originar din Moldova, se simte la Cotnari ca acasă. În pahar, acest vin rubiniu cu nobile reflexe purpurii te întâmpină cutezător cu o aromă unică și elegantă, deschizându-se treptat spre noi orizonturi senzoriale. Tipice soiului de Fetească Neagră, notele de prune uscate ușor afumate sunt completate de cele de cireșe negre, vișine mature, mure, afine și coacăze negre. Aromele evoluează spre frunză de tutun, ciocolată și condimente (piper verde, scorțișoară și ienibahar), cu o notă ierboasă, aproape mentolată și extrem de plăcută. Atacul gustativ este delicat, dar cu o puternică personalitate, subliniată de taninii catifelați și de caracterul fructat (mure și coacăze negre, urmate de note de cireșe negre). Sergiu Nedelea – sommelier (https://www.vinuricotnari.ro/gama-colocviu/)

Arome	
Termeni din câmpul lexical vegetal/floral	petale de trandafiri, flori de câmp; mucegai nobil, busuioc uscat, frunză de tutun, iarbă cosită; busuioc roșu, flori de soc;
Termeni din câmpul lexical al fructelor	citrice, mere, pere, mango, papaya, caise uscate, stafide, struguri, căpșune, frăguțe de pădure, fructe de pădure roșii, prune uscate ușor afumate, cireșe negre, vișine mature, mure, afine, coacăze negre, pere busuioace, ananas, pepene galben, grapefruit, miez de nucă, migdale dulci, agrișe; lychee, grapefruit roz;
Termeni din câmpul lexical al produselor de origine animală	ceară de albine, fagure de miere, miere de salcâm, miere de pădure, mosc;
Termeni din câmpul lexical al condimentelor	piper verde, scorțișoară, ienibahar, ghimbir; cacao (ciocolată)
Exemplele au fost preluate din notele de degustare a vinurilor Cotnari din gamele: *Colocviu, Cotnari Domenii, Iris, Castel Vlădoianu.* (Consultă https://www.vinuricotnari.ro/)	

Retorica degustării sau arta de "a spune" vinul frumos

Ironizând "exagerările lingvistice" ale specialiștilor în vin, Bernard Pivot scrie în cartea sa:

> "Dacă vinul tot se dovedește o desagă cu poezii sau baliverne, mi-ar plăcea să descopăr într-un pahar aroma inconfundabilă a pielii de pe gâtul unei tinere îndrăgostite, în parcul Bagatelle, într-o seară de mai, la amurg, într-o dimineață ploiasă."[33]

Cercetătorii care analizează limbajul vinului sunt de părere că degustarea acestei băuturi "necesită aproape întotdeauna folosirea limbajului figurativ."[34] Notele de degustare reproduc verbal examenul senzorial compus din cei trei pași – vizual, olfactiv și gustativ. În acest proces al

[33] Bernard Pivot, *Dicționar din dragoste de vin*, traducere de Marius Constantinescu, Editura Baroque Books & Arts, București, 2013, p. 39.
[34] Jamie Goode, „Experimentarea vinului: de ce criticii o dau bară (uneori)" în *O mare de vin și un strop de filozofie,* coordonator Fritz Allhoff, traducere de Teodora Nicolau, Editura Baroque Books & Arts, București, 2017, p. 237.

descrierii vinului, majoritatea somelierilor/degustătorilor tind să utilizeze metafore inedite și deja consacratele metonimii: "nas" pentru aromă sau buchet și „palat" pentru savoare/gust.[35]

Referindu-se la metaforă, Quintilian preciza: „metafora este într-adevăr atât de firească încât și oamenii inculți sau lipsiți de sensibilitate o folosesc des."[36] În opinia celebrului orator, metafora „nu poate fi nici vulgară, nici lipsită de noblețe sau farmec, dacă o creăm corect și cu iscusință." În mod sigur, o bună "comunicare" a vinului presupune utilizarea acestui instrument retoric (cu puternic impact persuasiv) de către toți somelierii/experții în vin. La rândul său, Aristotel considera metafora o figură retorică „lucidă, plăcută și ciudată".[37]Sinestezia, metonimia, metafora – toate aceste fenomene figurative fac parte din „arsenalul" retoric al oricărui degustător profesionist. La rândul lor, personificarea și tehnica *storytelling* își aduc contribuția importantă în comunicarea vinului:

> Colocviu la Viena: "Descriere: Bagheta a făcut semn muzicii să coboare din Olimp. În loja imperială, lângă eleganța fracului a mai sosit cineva. A curs cu distincție în cupa de cristal unde se simte în voia lui și și-a aruncat privirile verzi aurii în jur. Orchestra s-a oprit. A lăsat să picure pe strunele viorilor aromele aspre și tandre ale podgoriei moldave. Și muzica sună altfel de atunci."
>
> Colocviu la Venetia: "Descriere: Carnavalul s-a încheiat, măștile s-au dezbrăcat de parfumul personajelor, laguna este din nou stăpână dar gondola leagănă cel mai nou și misterios oaspete. Învăluit de miresme fine, unice, de culoarea surâsului înspumat al toamnei moldave, pregătit să cucerească pentru totdeauna." (https://www.vinuricotnari.ro/gama-colocviu/)

Tendința criticilor de vin și a somelierilor este aceea de a personifica vinul. Licoarea zeilor este înzestrată cu "vicii și virtuți omenești".[38] Astfel, vinul poate fi "generos, sexy, voluptuos, timid, modest, îndrăzneț sau agresiv."[39] Iată și exemplul unei frumoase note de degustare cu aer nostalgic, în care somelierul utilizează personificarea, metafora, sau comparația:

> Cu peste 2000 de ani în urmă, Tămâioasa Românească, râvnita licoare a zeilor anticei Elade, debarca la Pontul Euxin din corăbiile negustorilor greci pe care se îmbarcase sub numele de Muscat de Samos. În noua patrie, la Cotnari, a primit o nouă identitate de arome și gusturi: note de fagure de miere, de pere supracoapte și de pepene galben, catifea pe cerul gurii, subliniată de o bună aciditate. Cu Tămâioasa Românească trebuie să fi stat de vorbă celălalt mare exilat, Ovidiu, poetul Tristelor și Ponticelor, atunci când, în poemul său Fasti denumea sudul Italiei, după care tânjea, ca fiind Magna Graecia – Marea Grecie. Lui Ovidiu nu i-a mai fost dat să revadă Roma, dar acolo vă propune continuarea dialogului colocviala Tămâioasă Românească de Cotnari. *Sergiu Nedelea – sommelier*
>
> NOTE DE DEGUSTARE: Sprințară și unică, Busuioaca își etalează calitățile de verișoară primară a Muscatului de Frontignan și face furori, săltând în pahar precum dansatoarele celebrului cabaret parizian. Roba vinului, limpede și strălucitoare, etalează o splendidă culoare roz cu irizații arămii. Aromele se revarsă într-o cascadă exotică de lychee, grapefruit roz, completată de busuioc roșu și flori de soc. Gustul intens fructat e subliniat de o bună aciditate și de glicolul bine susținut de alcool, cu o balanță echilibrată. *Sergiu Nedelea – sommelier* .

[35] Consultă Rosario Caballero, Ernesto Suárez-Toste, "Translating the senses: Teaching the metaphors in winespeak" în *Cognitive Linguistic Approaches to Teaching Vocabulary and Phraseology*, Editura Mouton de Gruyter, editori Frank Boers, Seth Lindstromberg, 2008, p. 245.
[36] Quintilian, *Arta oratorica,* vol. 2*,* traducere de Maria Hetco, Editura Minerva, Bucuresti, 1974, p. 356.
[37] Aristotel, *On Poetry and Style,* Liberal Arts Press, New York, 1958, p. 70. (t.n)
[38]Jamie Goode, *op.cit*., p. 237.
[39]*Ibidem.*

În privința adjectivizării, descrierile și notele de degustare ale vinurilor Cotnari vizează calitățile estetice (cromatica vinului), „umane" (caracterul/personalitatea unui vin) și, desigur, calitățile olfactivo-gustative (aroma, gustul și textura unui vin):

Adjective care reflectă vârsta unui vin:	*tânăr;*	Exemplele au fost preluate din notele de degustare/descrierile vinurilor din Gamele *Colocviu* și *Cotnari Domenii.* (Consultă https://www.vinuricotnari.ro/)
Adjective care reflectă caracterul/spiritul unui vin - calitățile "umane" ale vinului Cotnari:	*sprințar, unic, domnesc, fin, elegant, atrăgător, cuceritor, duios, măgulitor, năvalnic, cutezător, puternic, delicat, discret, aspru, tandru, tonic, conciliant, colocvial, echilibrat, armonios, nobil;*	
Adjective care țin de aspectul estetic al vinului/analiza vizuală:	*dogoritor, sclipitor, plăcut, cald, limpede, strălucitor;*	
Adjective utilizate în analiza olfactivo-gustativă:	*intens, floral, fructat, complex, plin, divin, trupesc, tulburător, ierbos, mentolat, proaspăt, aromatic, catifelat, rotund, îmbietor;*	

Concluzii

Limbajul vinului și instrumentele sale retorice sunt strâns legate de cultura fiecărei persoane despre vin, contextul experienței/ așteptările persoanei respective în ceea ce privește degustarea vinului.[40] Biologia percepției ne arată faptul că "gustul este imprecis"[41], acesta variind de la un individ la altul. Experiențele anterioare legate de vinuri, reprezentările noastre mentale, vor dicta alegerea descriptorilor pentru un vin.[42] Cu alte cuvinte, limbajul vinului/vocabularul despre vin pe care o persoană l-a dezvoltat anterior, îi va modela percepția în degustarea unui vin nou.

Din punct de vedere lexical, analiza noastră a evidențiat predilecția degustătorilor/somelierilor de a utiliza termeni care fac parte din următoarele câmpuri lexicale: câmpul lexical vegetal/floral, câmpul lexical al fructelor, câmpul lexical al condimentelor și câmpul lexical al produselor de origine animală.

"Filozofia vinului" avansează ideea potrivit căreia această băutură reprezintă atât un liant social, cât și un obiect estetic. Limbajul vinului, prin intermediul notelor de degustare, poate fi încadrat în sfera "prozei poetice". Din punct de vedere retoric, limbajul vinului este caracterizat de *elocutio* sau stil, care „reflectă eleganța exprimării și este secvența ce pune în valoare identitatea, nu doar expresivă, a actului comunicativ."[43] Printre cele mai utilizate procedee retorico-stilistice în descrierea unui vin se numără metafora, personificarea, comparația, metonimia, dar și figuri de construcție – metataxe – precum inversiunea (figură de stil de nivel sintactic care presupune modificarea expresivă a topicii obișnuite în propoziție sau în frază: "un

[40]Jamie Goode, *op.cit*., p. 242.
[41]*Ibidem*, p. 243.
[42]*Ibidem.*
[43]Ioan Milică, *Noțiuni de stilistică*, Editura Vasiliana 98, Iași, 2014, p. 23.

vin cu *rară* complexitate aromatică"/ "*râvnita* licoare a zeilor"/ "*colocviala* Tămâioasă Românească de Cotnari"/ "etalează *o splendidă* culoare roz"/ "cu o puternică personalitate"). Adjectivizarea utilizată în notele de degustare a vinurilor Cotnari este bogată și expresivă – tendința somelierilor este aceea de a apropia (afectiv) vinul de potențialului consumator. În acest scop se vor utiliza adjective împrumutate din sfera calităților umane: *elegant, fin, delicat, conciliant, sprințar* etc.

Conchidem prin a afirma că limbajul vinului, prin varietatea sa lexicală și retorico-stlistică, și-a câștigat locul în panoplia limbajelor care merită aprofundate de cercetătorii din sfera lingvisticii.

BIBLIOGRAPHY

ARISTOTEL, *On Poetry and Style,* Liberal Arts Press, New York, 1958.
BOSKER, Bianca, *Cork Dork: a wine-fueled adventure among the obsessive sommeliers, big bottle hunters and rogue scientists who taught me to live for taste,* Penguin Books, New York, 2017.
CALDEWEY, Jeffrey, HOUSE, Chuck, *Icon: Art of Wine Label,* The Wine Appreciation Guild, San Francisco, 2003.

CANTEMIR, Dimitrie, Descrierea Moldovei, Editura Librăriei Leon Alcalay, București, 1909.

CHESSA, Francesca, DE GIOVANNI, Cosimo, ZANOLA, Maria Teresa, *La terminologia dell'agroalimentare,* Editura FrancoAngeli, Milano, 2014.
GOODE, Jamie , „Experimentarea vinului: de ce criticii o dau bară (uneori)" în *O mare de vin și un strop de filozofie,* ALLHOFF**,** Fritz (coord.), traducere de Teodora Nicolau, Editura Baroque Books & Arts, București, 2017.
HOMMERBERG, Charlotte, *Persuasiveness in the discourse of wine. The rhetoric of Robert Parker,* Linnaeus University Press, Växjö, 2011.
LEHRER, Adrienne, *Wine and Conversation*, Second Edition, Oxford University Press, Oxford, 2009.
MILICĂ, Ioan, *Noțiuni de stilistică,* Editura Vasiliana 98, Iași, 2014.
PIVOT, Bernard, *Dicționar din dragoste de vin*, traducere de Marius Constantinescu, Editura Baroque Books & Arts, București, 2013.
PRIAL, Frank J., în capitolul "Wine writers and writing", *New York Times, Book of Wines. More than 30 years of vintage writing,* Sterling Epicure, New York, 2012.

QUINTILIAN, *Arta oratorică*, Editura Minerva, București, 1974.
SOLDATI, Mario, *Vino al vino*, Arnoldo Mondadori Editore, Milano, 2006.
THEISE, Terry, *Reading between the wines*, University of California Press, California, 2010.
Articole și sitografie
CABALLERO, Rosario, SUAREZ-TOSTE, Ernesto, "Translating the senses: Teaching the metaphors in winespeak" în *Cognitive Linguistic Approaches to Teaching Vocabulary and Phraseology*, Editura Mouton de Gruyter, editori Frank Boers, Seth Lindstromberg, 2008, pp. 241-259.

CHIRU, Ionela,"Vinurile Cotnari, aurul lichid al României", publicat în ImperialTransilvania 2015, reactualizat în 11 martie 2017, disponibil online la http://www.imperialtransilvania.com/ro/citeste-stirea/argomenti/local-products-1/articolo/vinurile-cotnari-aurul-lichid-al-romaniei.html, consultat în 04/05/2018.

PARADIS, Carita, EEG-OLOFSSON, Mats , "Describing Sensory Experience: The Genre of Wine Reviews" în *Metaphor and Symbol*, 28(1), 2013, pp. 22-40 disponibil online la http://lup.lub.lu.se/search/ws/files/2368859/3242175.pdf, accesat în 04/05/2018.
TERIS, Stefan,"Cum să descrii corect un vin", 2013, disponibil online la https://stefanteris.wordpress.com/2013/03/25/cum-sa-descrii-corect-un-vin/, accesat în 03/5/2018.

TIMOFTI, Marian, "A povesti vinul", disponibil online la http://www.artevino.ro/articol2.html accesat în 03/05/2018.

www.aicev.it

www.vinuricotnari.ro
www.aisbrescia.it

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

MARITIME CONCEPTS AND TERMINOLOGY FROM LITERARY WRITINGS

Maria-Loredana Trucă (Țancu)

PhD Student, University of Pitești

Abstract: The purpose of the following article is to emphasize the defining elements of nautical terminology and to popularize this vocabulary among non-specialist readers, using the support of individual volumes belonging to writers such as Ernest Hemingway, Yann Martel, Radu Tudoran and Jules Verne.
The interpretative act involves the methodical guidance and the identification of an indicative road in the diversity and the variety of the consulted device. By an unbiased analysis, we can reach the detection and the formulation of the characteristics of the nautical terminology.

Keywords: nautical terminology, Jules Verne, Yann Martel, Ernest Hemingway and Radu Tudoran.

1. Terminologia marinărească

1.1.Navigare necesse[1]!

Fascinați de imensitatea mărilor și oceanelor, mistuiți de dorința de a descifra tainele de nepătruns ale adâncurilor, de a călători spre țărmuri îndepărtate, oamenii, din cele mai vechi timpuri, au încercat cu ajutorul mijloacelor de navigație diverse să stăpânească mediul acvatic.

Din nevoia de a explora universul marin, marinarii (cărăușii mărilor – fenicienii, grecii, cartaginezii, romanii și, ulterior, chinezii, vikingii etc.) și-au construit diferite mijloace de deplasare pe apă, reunite sub denumirile generice de ambarcațiuni, nave sau vapoare. Printre primele ambarcațiuni utilizate au fost: luntrea monoxilă, piroga, pluta din totora (în Peru), umiacul, jonca chinezească, skeidul, drakkisul/ drakkarul, snekkjurul, galera. Între timp, au apărut noi vase mult mai rapide, mai ușor de manevrat și mai rezistente la apă: galerele au fost înlocuite cu velierele (caravela, galionul, goeleta, bricul, cliperul, fregata etc), navele nu au mai fost utilizate doar pe câmpul de luptă sau pentru pescuit și transportul marfurilor ci și ca nave de agrement: gondolă, iaht, caiac, gig, iola, schif, snaip, star (cu excepția primelor două, restul sunt ambarcațiuni sportive).

1.2. Terminologia marinărească

Contextul istoric în care s-a format terminologia marinărească în limba română reprezintă cadrul explicării relației dintre împrumutul total, calc lingvistic și traducere în evoluția acestui proces de achiziții lexicale, specifice secolului al XIX-lea.Formarea lexicului marinăresc se încadrează în sfera îmbogățirii vocabularului limbii române prin mijloace externe.

[1]Navigare necesse, vivere non necesse! (Navigaţia este necesară, viaţa nu! – n.n.)afirmau romanii în urmă cu două milenii, subliniind primatul navigaţiei în defavoarea vieţii.

Pentru lărgirea câmpului de cercetare şi identificarea interferenţelor la nivelul limbii comune am urmărit relaţia lexicului ştiinţific interdisciplinar (LSI)[2] cu limbajul marinăresc în dicţionarele generale ale limbii române: DEX, DN, NDN, DOOM şi DELR.

Limbajul marinăresc, din perspectiva LSI, cuprinde cuvinte ce se regăsesc în : geografie, fizică, chimie, biologie, geofizică, meteorologie, climatologie, hidrologie, domeniul tehnic şi electronic, domeniul piscicol, religie, cinematografie, echitaţie şi pariuri; în ultimele patru domenii menţionate, interferenţele sunt izolate. În continuare, exemplificăm: ansă[3], astar[4], edec[5], guvide[6], martingală[7], sapan[8]etc.

Terminologia marinărescă înglobează termeni cu un grad ridicat de dificultate prezenţi în domenii precum: transporturi maritime şi fluviale, activităţi portuare, pescuit, construcţii şi reparaţii navale, unităţi economice de profil, înot, sport cu vele şi navomodelism. Lexicul marinăresc reuneşte sintagme[9],locuţiuni[10] şi expresii[11] ce se caracterizează prin diversitate lexico-semantică,majoritatea structurilor fiind rezultatul unor evoluţii interne ale limbii, al unor schimbări de sens produse prin procesele cognitive fundamentale – metaforă, metonimie, restrângeri şi extinderi semantice, specializări şi generalizări –, dar şi prin procedee retorico-pragmatice (ironie, antifrază, eufemism, litotă şi hiperbolă) care se stabilizează prin uz. În cele ce urmează, evidențiem varietatea lexicului marinăresc prin prezentarea câtorva unități frazeologice organizate în jurul unor cuvinte matcă: **baba**[12] (s.f.) – (locuț. vb.)*a face volta la baba*, a lega

[2]LSI este un concept care include termenii specializaţi ce se utilizează „în mai mult decât un singur limbaj specific.” (Angela Bidu- Vrănceanu, coord. „Lexic ştiinţific interdisciplinar”, Bucureşti, EUB, 2000, p.3).

[3]ansă (s.f., pl. -e) = (mar.) „acvatoriu de dimensiune mică, adăpostit şi limitat de plajă cu nisip sau pietriş” (DM, p. 33); (med.) structură anatomică în formă de buclă, inel; (biol.) „fir metalic (de platină) terminat cu o buclă, fixat pe o tijă metalică, ce serveşte la însămânţări de germeni în diferite medii de cultură” (DEX, p.42); (tehn.) tijă metalică folosită ca vârf al unui pistol de lipit electric; (geomorf.) golf mic; (geogr.) fenomen de retragere a malului unui râu [fr. *anse*< lat. *ansa*].

[4]astar (s.n.) = (mar.) „pânză de lână rezistentă, folosită pentru confecţionarea pavilioanelor (1508)” (DM, p. 43); pânză groasă utilizată în domenii ca: (ind. text.) la căptuşirea hainelor, (echitaţie) împodobirea cailor domneşti, (rel.) pentru a acoperi faţa mortului [tc. *astarmalak*].

[5]edec (s.n., pl. -uri/ -ce) = (mar.) procedeu de remorcare a unui mijloc de navigaţie; expresia *a trage la edec* înseamnă a remorca o ambarcaţiune de pe mal cu un odogon împotriva apei; (arg.) *a fi la edecul cuiva* = a depinde de cineva; lucru care se găseşte de mai mult timp într-o gospodărie; (fig.) persoană indispensabilă; (fam.) persoană care duce o existenţă fără niciun ţel, la discreţia cuiva; (echitaţie) cal de paradă [tc. *yedeck*].

[6]guvide (s.m., pl. -i) = (mar.) marinar începător; (pesc.) nume dat unor peşti mici cu capul mare, lăţit şi cu corpul subţiat spre coada [ngr. *guvidi*].

[7]martingală (s.f., pl. -e) = (mar.) bară de metal asemănătoare lancei cu ajutorul căreia sunt dirijate şi întinse parâmele ce fixează bompresul velierului; (echitaţie) curea la ham care împiedică calul să se ridice pe picioarele dinapoi; (pariuri) sistem de mizare la jocurile de noroc sau la cursele de trap, pontare dublă după fiecare pierdere; (mat.) concept utilizat în studiul probabilităţilor [fr. *martingale*].

[8]sapan (s.m., pl. -e/ -i) = (mar.) parâmă de cânepă sau lână; (zool.) mamifer rozător din America de Nord, înrudit cu veveriţa, care doarme ziua foarte adânc [engl. *sapan*< cuv. malaezian].

[9]Structuri binare, construite pe baza unor relații sintactice de subordonare stabilite între două cuvinte autosemantice – conform DȘL.

[10]Unități lexicale și gramaticale distincte care se comportă ca o singură parte de vorbire; în DȘL, Gabriela Pană Dindelegan numește locuțiune grupul neanalizabil, cu expresie fixă și sens global, caracterizat prin pierderea autonomiei gramaticale a cel puțin unuia dintre membrii grupului și funcționarea de ansamblu ca un singur cuvânt.

[11]Construcții expresive, plastice, având adesea valori metaforice, ironice sau valori marcate afectiv.

[12]Cuiburile exemplificate au fost selectate aleatoriu din următoarele lucrări: DM (*Dicţionar marinăresc* de Ilie Manole, Gheorghe Ionescu, 1982) și DMRE (*Dicționar maritim român- englez* de Anton Beziris, 1985), precum și în lucrarea EM (*Expresiile marinărești în limbile engleză și română* de Constantin Popa, 1992).

parâma în formă de opt; (sint. n.) *baba la cheu*, dispozitiv montat pe cheu; (sint.n.) *babe de grui*; (sint.n.) *babe de punte*; (sint.n.) (sint.n.) *baba dreaptă*; (sint.n.) *baba dublă*; (sint.n.) *baba înclinată*; (sint.n.) *baba simplă*; (sint.n.) *babe în cruce*, babe montate astfel încât postamenții să fie perpendiculari;(exp. s.) *gașa la baba!,* bucla parâmei este trecută peste coloană; (exp. s.) *volta la baba!,* comandă pentru a lega parâma la baba imediat; **gheară** (s.f.) – (sint.n.) *gheara ancorei*, componentă a ancorei terminată cu o parte de forma unei unghii; (sint.n.) *gheară de abordaj*, sin. *gheară de pisică*, ancoră compusă din fus și mai multe brațe de forma unor gheare arcuite; (sint.n.) *gheară de drac*, piesă cu două fălci care imobilizează lanțul ancorei; **nod** (s.n.) – (sint.n.) *nod de ancoră*, sin. *nod de pescar*; *nod de foarfecă*; *nod de pavilion*; *nod de sart*; *nodde terțarolă*, sin. *nod lat*; *nod de turban*, nod folosit în lucrări ornamentale; *nod în opt*; *nodjumătate de ochi*; *nod jumătate de ochi întors*; *nod văcar*; **ochi** (s.m.) – (sint.n.) *ochi de mură*; *ochi de terțarolă*; *ochi de cioară*, inel pe marginea unei vele pentru a o lega de ghiu; *ochi de fungă*, inel format la colțul de fungă al unei vele pentru a o întinde sau a o strânge; *ochi de punte*, geam gros; *ochi de pește*, perlă; *ochiul navei*, zonă lângă etravă, unde veghează omul din prova navei; **vânt** (s.n.) – (sint.n.) *vânt adevărat*, elementele vântului pot fi determinate grafic; (sint.n.) *vânt aparent*, vânt măsurat pe nava aflată în mișcare; (sint.n.) *vânt de bulină*, *vânt foarte strâns*; (sint.n.) *vânt de (din) pupa*, bate în pupa navei; (sint.n.) *vânt de (din) prova*, vânt care bate dinspre prova; (sint.n.) *vântul navei*; (expr.vb.) *nava pierde sub vânt*, nava este deviată sub vânt; (expr.vb.) *a prinde în vânt*, la bord se resimte vântul; (expr.vb.) *a veni în vânt,* a aduce nava cu prova în vânt; (expr.vb.) *a veni sub vânt*, sin. *a abate sub vânt*; (expr.) *nimic în vânt!,* timonierul manevrează cârma astfel încât prova navei să nu vină în vânt; (expr.s.) *săritură de vânt*, schimbare bruscă a direcției vântului.

2. Noțiuni marinărești inserate în scrieri literare

Terminologia marinărească – inventariată în operele: *Viața lui Pi* de Yann Martel, *Bătrânul și marea* de Ernest Hemingway, *Toate pânzele sus* (vol. I) de Radu Tudoran și *20000 de leghe sub mări* de Jules Verne – prezintă un interes deosebit din punct de vedere lingvistic și semantic. Pentru delimitarea sferei semantice, am dispus de cele două dicţionare specializate reprezentative, anume: DM (*Dicţionar marinăresc* de Ilie Manole, Gheorghe Ionescu, 1982) și DMRE (*Dicţionar maritim român- englez* de Anton Beziris, 1985), precum și în lucrarea EM (*Expresiile marinărești în limbile engleză și română* de Constantin Popa, 1992).

2.1. Viața lui Pi

În opera *Viața lui Pi,* scriitorul, Yann Martel, valorifică, în general, termeni marinărești cunoscuți și uzitați atât de către vorbitorii specializați precum și de către cei nefamiliarizați cu limbajul marinăresc: verbele – *a naviga* și *a pluti*; substantivele comune – *ofițer, echipaj, vas, bord, vâslă, navă, vapor, barcă* și îmbinările (construcțiile realizate din substantiv+adjectiv, respectiv, substantiv+prepoziție+substantiv) – *navă comercială, punte principală, barcă de salvare, colac de salvare, punte decomandă, ofițeri de marină.* Parcurgând opera literară, lectorul descoperă câteva componente întâlnite pe orice tip de vas: *cabină, punte de comandă, punte principală,covertă* și *babord.* De asemenea, sesizează opțiunea autorului de a întrebuința sinonimele *vas*[13] și *vapor* pentru termenul *navă*[14], respectând valoarea semantică.

[13]Vas – navă, vapor.

[14]Navă – mijloc de navigație utilizt pentru transport sau pentru alte servicii pe apă. Navă comercială – navă care aparține unui armator cf. DM, p.308.

*Vom **naviga** precum Columb![15]. Am părăsit Mandras (...) pe **nava comercială** japoneză. **Ofițerii** erau japonezi, **echipajul** taiwanez, iar **nava** era mare și impresionantă.* (idem., p.121). ***Vasul** s-a scufundat. (...) Din **barca de salvare** amvăzut ceva în apă.* (idem., p.127). *În**barcă** era un **colac desalvare** cu o frânghie legată de el.* (idem., p.128). *Amaruncat **colacul** cu putere. (...) Încâteva secundevei fi la **bord** și o să fim împreună. (...) Am înhățat **o vâslă.** (...) Am ratat și am pierdut **vâsla**. Am înșfăcataltă **vâslă**.* (idem., p. 129). *Zile întregi, **navaplutise**. (...) Cumpărasem **o hartă a lumii** (...) o atârnasem în **cabină**, pe un avizier de plută. În fiecare dimineață aflam **poziția** noastră de la **puntea decomandă** și o marcam pe hartă cu un ac portocaliu. **Am navigat**... am coborât... am înconjurat și am urcat. (...) Era palpitant să fii pe un **vapor**.* (idem., p. 130). *(...) **Vaporul** se înclina rău de tot și nu se echilibra deloc. Se apleca vizibil **de la proră la pupă**.* (idem., p.133). *(...) mi-am așezat tălpile pe **copastie**.**Copastia** este parte de sus a unei bărci, marginea, dacă doriți.* (idem., p.140). ***Ofițerii de marină**învârteau cârma până simțeau că amețesc.* (idem., p.145).

2.2. 20000 de leghe sub mări

Jules Verne mânuiește cu pricepere lexicul marinăresc, punându-l în valoare în scrierea *20000 deleghe sub mări.* Cuvinte din limba comună se specializează, dobândind sensuri noi: *coastă*[16], *cală, pavilion.* Termeni precum: *comandant, căpitan, mateloți, ofițeri* denumesc gradele militare deținute de marinarii aflați la bordul navei. Identificăm, în text, cuvinte marinărești formate prin derivare (un mijloc intern de îmbogățire): *baleniere, cârmaci*, expresii: *salonul cel mare* (compartiment al vasului destinat reuniunilor) și sintagme substantivale: *vase cu aburi* și *vase cu pânze.*

*(...)Bagajele ne fură imediat transportate pe **puntea fregatei**. M-am repezit pe **punte** și am întrebat de **comandantul** Farragut. Unul dintre **marinari** mă conduse pe **dunetă**, unde m-am găsit în fața unui **ofițer** simpatic care mi-a întins mâna.* (idem., p.19). *În acest moment, comndantul Farragut desfăcea ultimele **otgoane** care-l mai legau pe Abraham Lincoln de pe cheiul Brooklyn.* (idem., p.20). ***Ofițerii** scrutau întunecimea cu **ocheanele** lor de noapte.* (idem., p.31). *La acest strigăt, întregul**echipaj** alergă spre Ned Land, **comandantul**, **ofițerii**, **maiștrii**, **mateloții**, până și **inginerii** care lăsară mașinile, chiar **fochiștii** care părăsiră czanele. **Ordinul de oprire** fusese dat și **fregata** nu mai mergea decât în virtutea inerției.* (idem., p.33). *Ned Land era la postul lui cu **cangea**în mână.* (idem., p.38).

2.3. Bătrânul și marea

Ernest Hemingway cucerește prin accesibilitatea limbajului și fluxul povestirii, propunându-i cititorului, dincolo de narațiunea propriu-zisă, o scurtă lecție introductivă despre părțile componente ale unei bărci: *catargul, pupa, prora, vâslele, lopețile,bordul, tapla punții.*

*Hai să ducem acasă calabalâcul ca să pot să iau **prostovolul** și să ies după sardele (...) Luară tot echipamentul din **barcă**. Bătrânul căra **catargul** pe umăr (...) **cangea** și **harponul**, cu tot cu țepușă, cutia cu momeală era dedesubt, la **pupa bărcii**, laolaltă cu ciomagul pe care îl folosea ca să potolească peștii când îi trăgea **la bord**[17]. Departe **în larg**, ca să mă întorc când se schimbă vântul.* (idem., p.12). *Fixă **capacele vâslelor** în **strapazane** și aplecându-se cu toată greutatea pe **lopețile** lăsate în apă, începu **să vâslească**, ieșind din port pe întuneric.* (idem., p. 30-31). ***Trase vâslele** din apăși scose de la **prora** o undiță mică.* (idem., p.39). ***Cârmi barca** înspre licărirea*

[15] Yann Martel, *Viața lui Pi*, editura Polirom, Iași, 2012, p.118.
[16]Element de osatură transversală care asigură și menține forma navei.
[17] Ernest Hemingway, *Bătrânul și marea*, editura Polirom, Iași, 2014, p.13.

aceea. (idem., p.161). *Flutură* ***echea*** *și lovi cu ea capul rechinului...* (idem., p.162). *(...)* ***puse ambarcațiunea pedirecție.*** *Scoase* ***catargul*** *din* ***talpa punții****, înfășură* ***vela*** *pe el și o legă.* (idem., p.165).

2.4. Toate pânzele sus!

Limbajul marinăresc folosit de Radu Tudoran în capodopera *Toate pânzele sus!* impresionează prin diversitate, mergând de la noțiuni simple precum: *corabie, căpitan,* la componentele elementare ale unei nave: *catarge, pânze, ghiuri, parâme, prova, pupa, tambuchi, cabestan, etambou, bompres, ancoră*. Expresii ca: (expresie adjectivală) *marinar botezat de toate furtunile* – experimentat, priceput, (expresie verbală) *l-a culcat pe-o coastă* – a înclinat nava , (expresie verbală) *a vira o cheie de lanț*, (expresie verbală) *navigau în volte strângând vântul* – nava se deplasează cu vânt strâns, vine în vânt, *(*expresie verbală) *ancora la pic!* – ancora este aproape de a se smulge, și sintagme nominale de tipul: *serviciu de cart, vapor de fier* și *nave de război* conferă veridicitate textului. Elementele de argou completează și nuanțează lexicul marinăresc: *strapazan*[18] (marinar nepriceput), *ageamiu* (nepriceput, neexperimentat).

*(...)****Căpitanul*** *ei era Kir Iani Ghimiș, negustor iscusit și* ***marinar bătrân****,* ***botezat de toate furtunile*** *arhipeleagului grecesc*[19]*.Penelopa era o* ***corabie*** *nu prea mare, mai curând un* ***barcaz*** *(...) un* ***barcaz*** *cu două* ***catarge*** *și cu* ***pânze*** *puține.* (idem., p.30). ***(...)Cabestanul****, care iarăși nu putea folosi nimănuia, rămăsese la locul lui.* (idem., p.58). *Cu* ***chila*** *ei lungă, cu* ***pupa*** *aproape la fel deascuțită ca și* ***prova****.* (idem., p.59). *(...) moș Leon, deși era slobod în clipa aceea,* ***nefiind*** *el* ***de cart****, s-a repezit el* ***la cârmă*** *(...)* ***a întors prova în vânt*** *și îndată* ***bricul*** *s-a ridicat din valuri.* (idem., p.88). *(...)* ***Mateloții****, aplecați peste parapete, tăifăsuiau și ei.* (idem., p.110). *Să nu joci cu mine dacă ești* ***ageamiu****.* (idem., p.125). ***Navigau*** *astfel* ***în volte strângând vântul*** *cât se putea mai bine, tăind zigzaguri mari spre Mediterana.* (idem., p.400). *Alunecau greoaie****mahoane*** *negre,* ***bărci****,* ***șalupe*** *și* ***remorchere*** *(...).* ***Barcagii*** *se tocmeau cu pasagerii, mai mult prin semne.* (idem., p.411). ***Pavilionul*** *tricolor flutura leneș la* ***pupagoeletei****.* (idem., p.501). *–* ***Ancora la pic!*** *strigă Haralambie, opintindu-se în* ***manelele cabestanului****. (...) Căpitanul apucă repede* ***cavilele cârmei****.* (idem., p.510).

2.5. Proverbe și zicători marinărești

Literatura populară, la fel ca cea cultă, este și ea un izvor nesecat de inspirație. Folclorul marinăresc abundă în proverbe și zicale izvorâte din experiența de zi cu zi a lupilor de mare. Apostol D. Culea, un culegător entutuziast de folclor marinăresc, a reunit în lucrarea sa *Tradițiile vieții de apă ale poporului român* o multitudine de exemple: *Corabia veche, bogăția stăpânului; - Orice navă face apă: ba la prova, ba în magazii, ba în santine; -Oricine știe să navige cu vânt bun; -Ori principe, ori marinar; -Cine navighează rău, acostează rău; - Întâi se trasează drumul pe hartă și apoi se întinde vela; - Pe corabia pierdută, toți sunt piloți; - Corabie mare, griji mari; - Unde poate merge barca, nu poate căruța* etc. De asemenea, autorul a remarcat tendința omului obișnuit de a utiliza în exprimarea curentă proverbe marinărești. De exemplu, acel niciodată este redat prin *când o cânta știuca în baltă*, izbânda, reușita prin *se faceluntre și punte*, supărerea – *i s-au înecat corăbiile*, furia nestăpânită – *apa mare, valuri mari face* sau *talazurile dispar o dată cu vântul*, vorba multă – *bate apa în piuă*.

3. Concluzii

[18]În text: colier vegetal folosit pentru a lega rama de bara fixată în bordaj.
[19]Tudoran, Radu, *Toate pânzele sus!,* editura Art, București, vol. I, 2009, p. 28.

Evoluția uneia dintre cele mai vechi îndeletniciri ale omului, navigația pe apă și meșteșugul construcției de nave, prezintă un interes deosebit pentru cititorul avizat și constituie concomitent o lectură captivantă pentru cititorul obișnuit.

Limbajul marinarilor este, adesea, promovat prin intermediul scrierilor literare, al reportajelor sau al peliculelor fără a se acorda o atenție deosebită semanticii termenilor. Astfel o persoană necunoscătoare constată cu stupoare că marinarii nu navighează, ci navigă, vasul nu ancorează la chei, ci acostează la cheu, iar ancora nu se aruncă, se fundarisește, și nici nu se ridică, ci se virează. În spatele denumirii generice – marină există o varietate de subdomenii. Același obiect poate cunoaște denumiri diverse: barcă cu rame (denumită astfel de către marinari), lotcă sau babaică (de către pescarii din Delta Dunării).

Ca urmare a efectuării analizei textuale, am remarcat că limbajul marinăresc abundă în operele literare (culte sau populare), supuse atenției și anume: *Viața lui Pi*, *20000 de leghe sub mări*, *Bătrânul și marea*, respectiv, *Toate pânzele sus!*. Cei patru scriitori, Yann Martel, Jules Verne, Ernest Hemingway și Radu Tudoran, valorifică la maximum limbajul marinăresc, oferind lectorilor o cheie de acces în sfera terminologiei marinărești. Pe parcursul textelor, cuvintele uzuale, întrebuințate de vorbitorii nespecializați, precum: *barcă, vas, a vâsli,* sunt completate cu noțiuni marinărești cu un grad de dificultate mai ridicat: *etambou, tambuchi, cavilă, cabestan, goeletă, bompres*, expresii, sintagme, elemente de argou și serii sinonimice: *vas: vapor, navă, barcă,corabie, barcaz, fregata, ambarcațiune*. O scriitură aparte este lucrarea lui Apostol D. Culea, care reușește să împărtășească lectorilor o fărâmă din folclorul marinăresc.

Bun cart pe marea tumultoasă a vieții!

BIBLIOGRAPHY

Beziris, Anton, *Dicţionar maritim român-englez* (DMRE), Editura Tehnică, București, 1985.
Dicţionarul explicativ al limbii române (DEX), ediţia a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2007.
Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), *Dicționar de științe ale limbii* (DȘL), Editura Științifică, București, 1997.
Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), *Lexic ştiinţific interdisciplinar*, EUB, București, 2000.
Bidu-Vrănceanu Angela, *Lexic comun, lexic specializat*, EUB, București, 2000.
D. Culea, Apostol, *Tradițiile vieții de apă ale poporului român* , Editura Institutul de Arte Grafice Marvan, București.
Hemingway, Ernest, *Bătrânul și marea*, Editura Polirom, Iași, 2014.
Le Nouveau Petit Robert, Paris, 1997.
Manole, Ilie, Ionescu, Gheorghe, *Dicţionar marinăresc* (DM), Editura Albatros, București, 1982.
Marcu, Florin, *Noul dicţionar de neologisme* (NDN), Editura Academiei Române, București, 1997.
Martel, Yann, *Viața lui Pi*, Editura Polirom, Iași, 2012.
Mărănduc, Cătălina, *Dicționar de expresii, locuțiuni și sintagme ale limbii române*, Editura Corint, București, 2010.
Popa, Constantin, *Expresiile marinărești în limbile engleză și română* (EM), Editura Militară, București, 1992.
Tudoran, Radu, *Toate pânzele sus!,* Editura Art, vol. I, București, 2009.
Verne, Jules, *20000 de leghe sub mări*, Editura Cartex 2000, București, 2003.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

LA TRADUCTION DE L'IDIOLECTE PROUSTIEN. L'ÉQUIVALENCE ET LES EXPRESSIONS DE BASIN DE GUERMANTES

Anca Lungu Gavril, Doctorante, UAIC Iasi

Abstract *Our paper is part of a research about how three Proustian idiolects in* À la recherche du temps perdu *were translated into Romanian by Radu Cioculescu and Irina Mavrodin. We here discuss one of the duke of Guermantes's linguistic specificity, namely some collocations (*Ancien Regime *phrases, Latin phrases and curses), in opposition to other fixed expressions and to his stereotypes. Collocations are generally used by all speakers, while stereotypes are groups of words that Basin keeps repeating, making himself known through such interventions. His speeches are full of automatic language that is meant to sign and promote his social status, representing a constant effort to keep up with his wife's fame of wit and culture. Our thesis aims at identifying whether idiolect constituted a preoccupation for the Romanian translators, as well as at underlining the translation procedures mostly used. Successfully translating collocations supposes giving in Target Language equivalences of meaning and form, without banishing one for the sake of the other.*

Key words *Proust, Basin de Guermantes, collocation, equivalence, Romanian*

L'idiolecte de Basin de Guermantes se caractérise par une fréquence accrue des expressions figées (*un bruit qui court les ruelles, CG*[1],928) et des stéréotypies de langage(*bel et bien, Pr; que voulez-vous que je vous dise?, CG*) , fréquence issue de la répétition d'une même expression ou de l'accumulation visible de groupes lexicaux dans une intervention bien délimitée.

L'inventaire des procédés de traduction employés par les deux traducteurs roumains relève d'une préoccupation faible à rendre les expressions figées employées par le duc par des équivalences, plus ou moins consacrées. Ainsi, tout compte fait, RC emploie l'équivalence à peu près en 158 des occurrences sur les 242 entrées par nous délimitées, constituées d'expressions figées et de stéréotypies propres au duc (collocations, expressions libres et syntagmes répétés). IM emploie 133 équivalences pour les 242 expressions typiques au duc.

Ci-dessous, nous analysons quelques formules linguistiques consacrées en français et en latin, dont la traduction fut réalisée dans les deux versions par des équivalences, en listant seulement les expressions qui valent être présentées par la variété de formulation en roumain. Pour le reste, dont la traduction ne présente pas de variation significative, voir le tableau final[2].

Expressions *Ancien Régime*[3]

Le duc sème ses discours d'expressions que les dictionnaires actuels marquent comme vieillis, datant d'une époquerévolueà laquelle il se veut toujours attaché pour mettre en vedette son appartenance à l'aristocratie. Ce sont des signes de vanité et d'effort soutenu à entretenir une image, àégaler la brillance de sa femme et,

[1]Nous reprenons les abréviations usitées, *RTP* pour le titre du roman, *Sw, JF, CG, SG, Pr, AD* et *T*R pour ses volumes, tout comme, pour les noms des traducteurs roumains, nous employons RC pour Radu Cioculescu et IM pour Irina Mavrodin.

[2]Pour cet article,par manque d'espace et en guise d'illustration, nous gardons de l'*Annexe 1* de notre thèse seulement le tableau correspondant à*CG* (vol III de *RTP*) comprenant les expressions pertinentes.

[3]Les expressions analysées sont marquées comme appartenant à l'époque respective par les dictionnaires listés dans la bibliographie.

pas en dernière ligne, à impressionner pour conquérir le cœur des femmes. Le Bidois (*op.cit.*) les cite comme appartenant à l'époque d'avant la Révolution, l'Ancien Régime, ce qui justifie la neutralisation culturelle des variantes roumaines, un cas d'intraduisibilité par excellence.

Je suis fort marri(*CG*, 1069) signifie êtreextrêmementdésolé, oùl'afflictionestindiquée par la présence de l'adverbe d'intensité*fort*; RC le rend par une équivalence que nous apprécions neutre *îmi pare foarte rău*, alors que IM neutralise l'expression par un adjectif réductif*sunt foarte nefericit*; il est évident que la nuance Ancien Regime se perd, compte tenu des différences historiques interculturelles, mais nous voyons dans une équivalence du type **îmi pare nespus de rău* plus de fidélitéà l'égard de l'intensité de signification.

Le prier à dîner (*id.*) expression utilisée en relation avec Elstir que le duc aurait pu/voulu inviter àdîner pour faire plaisir au narrateur qui veut bien le connaître. L'expression est plus élégante et plus synthétique que *inviter àdîner* (*să-l invit la cină*, la version de RC), alors qu'une traduction littérale manquerait de sens (**să-l rog la cină*); pour rester complètementfidèle, l'explicitation de IM *a veni să cineze cu noi*résout le sens, mais pas la connotation culturelle; nous verrons que IM opte souvent pour des versions explicatives, diluantes, souhaitant couvrir toutes les nuances et les connotations des expressions originales.

La chère y est parfaite (*CG*, 1119) mélange de formule Ancien Régime et de *joli langage*, par laquelle le duc évalue la cuisine de Mme d'Heudicourt renommée pour sa parcimonie; des synonymes pour *chère* seraient *mets, plats, nourriture*; le sens et l'archaïsme sont rendus chez RC- *bucatele sunt foarte bune la ea*, où le mot *bucate*présente une nuance vieillotte, ce que nous voyons comme un choix heureux ; IM, en revanche, traduit *scumpa noastră verişoară este desăvîrşită*, sans référence aux plats, dans l'effort de trouver un mot justificatif pour le commentaire ultérieur de Proust "dit le duc qui croyait en employant cette expression se montrer Ancien Regime"; le texte continue par une phrase où l'idée de *nourriture*apparaît et sur laquelle pèse la signification de la phrase antérieure ("je ne connais pas de maison où l'on mange mieux"); la solution de IM peut paraîtreinfidèle, alors qu'elle se sert de l'implicitation pour mettre en vedette le mot *desăvîrşită*.

Prendre comme sigisbée (*SG*, 1303) le duc invite le hérosà la redoute où sera présente la princesse de Parme, admiratrice du narrateur. C'est elle qui prendrait le jeune héros comme sigisbée, *un homme qui entoure une femme de soins assidus* (cnrtl); le roumain présente*sigisbeu* ou *cicisbeu* (vieilli), *curtezan al unei femei căsătorite* (dex); RC choisit d'éviter le mot et de le traduire par un synonyme explicatif *v-ar fi făcut cavalerul ei*, alors que IM l'introduit carrément, gardant l'étrangeté dans le texte roumain *te-ar fi luat pe lîngă ea ca sigisbeu*; remarquons l'allongement *pe lîngă ea* que IM ressent nécessaire pour expliquer la fonction du jeune homme; les deux termes, *cavaler* et *sigisbeu*apportent un air désuète, si l'on entend *cavaler* au sens de *chevalier*; en roumain, en revanche, *cavaler* signifie souvent *amoureux*, l'unique homme qui aime une femme *(Bărbat care însoţeşte o doamnă sau o domnişoară),* ce qui introduit une nuance différemment entendue par les lecteurs des années 60 et par ceux des années 90.

En thèse générale (*SG*, 1299) locution adverbiale vieillie datée par le dictionnaire du début XIXe siècle (cnrtl), elle signifie *en règlegénérale, généralement.* Son emploi donne au duc un air ridicule, le nom *thèse* ne marchant pas avec le contexte prosaïque, celui de se couvrir avant d'aller dehors. RC opte pour une traduction mot à mot,afin de souligner l'inadvertance d'emploi *în teză generală* (expression impropre en roum.), IM modifie sensiblement par une sorte d'équivalence neutralisante, ayant plus de sens en roum. *ca teză generală*(l'expression n'existe toujours pas en roum., mais est construite sur le modèle de *ca regulă*

generală, ca regulă de bază). Nous apprécions la version de RC plus étrange et convenable au contexte et au personnage.

Je ne suis pas un féodal comme lui,je ne suis pas aussi féodal que (*CG*, 928, 1190) - le duc répète l'adjectif*féodal* comme si c'était une injure, synonyme de*démodé, vieux jeu*; il l'emploie en relation avec son cousin Gilbert pour marquer ce qui l'en sépare, car le duc se veut un homme qui marche avec son temps, ouvert aux changements et d'esprit libre; son attitude est étaléeà l'égard de l'affaire Dreyfus et de la position adoptée par son neveu Robert de Saint-Loup, dreyfusard, dont il peut accepter les idées contraires à toute sa classe, mais pas dans cette affaire; le terme*féodal* souligne à nouveau son appartenance à la classe élue, ses racines nobles, alors que la négation (*je ne suis pas*)marque sa disponibilitéà s'adapter aux temps nouveaux annoncés dans la sociétéfrançaise de l'entre-deux siècles. Nos traducteurs traduisent fidèlement le mot pour les deux entrées dans le volume *CG*, sans clarification, car le lecteur roumain, comme celui français, saura l'entendre comme se doit.

Un bruit qui court les ruelles (*CG*, 928), toujours en relation avec l'affaire Dreyfus sur laquelle on raconte des histoires, rumeurs et potins, expression considérée Ancien Régime par le duc ; le nom *ruelle* a deux significations principales, illustrées par les traductions roumaines : *petite rue* (cnrtl) qui assure la discrétion et le caractère caché du bruit - les gens racontent des potins mais pas dans la rue principale, ce que RC rend par *răspîntii*(carrefours), espace ouvert permettant le croisement des gens et désignant l'opposé de l'original (*un zvon care circulă pe la toate răspîntiile*); RC déforme le sens, connotant l'idée que le bruit est connu par tout le monde; IM entend *ruelle* comme *au XVIe et au XVIIe s., partie de la chambre à coucher, délimitée par des courtines, où les personnes de haut rang recevaient leurs invités*(Larousse), sens qui assure l'intimité et la connaissance restreinte du bruit (*aşa se spune prin alcovuri*); il estlogique que le duc emploie le mot *ruelle*au second sens,puisqu'il est difficile d'imaginer les aristocrates chuchoter dans les ruelles-petites rues, alors que la même action dans l'intimité de la chambre à coucher revêt plus de sens. La variante de IM est, de ce fait,correcte etinspirée.

Les latinismes

Rendus par des emprunts accompagnés de notes dans les éditions roumaines, ils sont occasion pour le duc d'afficher son éducation et se montrer bel esprit, comme sa femme. Remarquons que Proust lui attribue un dicton latin dans chacun des volumes représentatifs pour son personnage (*CG*, *SG* et *Pr*), par souci d'uniformisation et de constance,traits quicaractérisent personnage et idiolecte, et jouent pour nous le rôle de répétition.

Ab uno disce omnes (*SG*, 1270) traduit par « Et qu'un seul vous apprenne à les connaître tous» dicton de Virgile, l'Enéïde[4], manière de généraliser le caractère d'un peuple d'après les faits d'un seul individu. Le duc l'emploie en relation avec Swann qui, malgré le fait d'êtreconsidérédans le milieu aristocrate, "fait la boulette" d'affirmer sa position en faveur de Dreyfus. C'est occasion pour Basin d'affirmer dire que,à constater l'attitude de Swann, ona une idée de toute la race juive. Formule trouvée et lancée à point, elle donne satisfaction au personnage dont le visage s'illumine "d'un orgueilleux sourire", vengeant le "grand seigneur trahi"(*idem*). RC cite le dicton comme tel, en lui rajoutant une note de bas de page qui renvoie à la signification et à l'auteur. IM agit pareillement par une note de fin de volume, plus ample, où elle rappelle les pages roses du Petit Larousse, tout en explicitant à quoi Virgile faisait référence (le perfide grec Sinon qui

[4]https://fr.wikipedia.org/wiki/Liste_de_locutions_latines_commençant_par_A

convainquit ses citoyens d'introduire le cheval dans la cité de Troyes). La solution de traduction est correcte au niveau de la forme et de la signification, sans différencesnotables entre les traducteurs.

Un argument 'ad hominem' (*Pr*, 1633) expression employée "à tort et à travers"(*idem*) par le personnage, elle désigne une action "contre la personne", *dans une controverse, argumentation rhétorique consistant à s'en prendre à son contradicteur*(Wiki); Basin l'insère dans son discours pour informer que les Rothschild aussi sont dreyfusards, même s'ils ne le montrent pas. Leur parti-pris serait, selon le duc, un argument *ad hominem* pour montrer "la mauvaise foi des Juifs". Sa logique est brouillée, on comprendmal pourquoi le dreyfusisme des Rothschild (plusieurs personnes) constituerait un argument *ad hominem* (contre une personne) pour démontrer leur mauvaise foi. RC emprunte l'expression latine à laquelle l'éditeur rajoute la *note 2*présentant la traduction en roumain *argument împotriva omului*, alors que IM la laisse comme telle, sans explicitation. Les deux traducteurs ont considéré le dicton assez connu pour ne pas le traduire, tandis que l'éditeur de RC (Leda, 2008) adapta aux temps modernes, moins familiarisés aux expressions latines.

Le suave mari magno (*CG*, 1122) citation de Lucrèce (*De natura rerum*), employée pour des situations où l'on constate la douleur des autres sur fond d'auto-satisfaction de notre destin favorable et heureux. Le sentiment éprouvéà voir les souffrances des autres ressort de la comparaison entre ceux mis en sûreté par la vérité de la philosophie et ceux qui ne le sont pas. Il s'agit en fait d'une différence d'évolution spirituelle qui assure les plus avancés contre la souffrance. Cette fois-ci, ce n'est pas le duc qui la prononce, mais le narrateur à son égard, comme si Basin l'avait vraimentprononcée ; on y perçoit un degré d'imitation ou de dilution, de superposition entre, d'un côté, le narrateur commentant l'attitude du duc face à une pièce dramatique qu'il n'avait pas appréciée, et, de l'autre, le personnage-même. L'existence de cette expression dans le volume démontre combien Proust est *Deus ex machina*, combien il est présent derrière tout geste, toute mimique et parole de ses protagonistes. Nos traducteurs recourent aux mêmesprocédés, emprunt+note (de bas de page ou de fin de volume): RC par la simple traduction en roum. (*pe plăcuta mare întinsă*) sans aucune explicitation, tandis que IM renvoie à la citation sans la traduire (*referire la Lucreţiu, De natura rerum, II, 1-2)*. Cette fois-ci, bien que les procédés soient identiques, le contenu des notes diffère, RC se focalisant sur le sens de l'expression latine, attitudepratique, alors que IM en souligne son origine, sans en mentionner la signification, attitude intellectuelle. Une combinaison entre les deux auraitcouvert toute exigence d'emploi d'une note.

Mater Semita (*CG*, 928) formulecitéeen référenceà Saint-Loup, en raison de sa relation avec laJuive Rachel, à cause de laquelle il est dreyfusard, maiségalement par un jeu de mots concernant le nom de fille de sa mère, Mme Marsantes (Mère Sainte, MèreSémite). Par une mésinterprétation, ce qui signifie *le chemin de mère* est traduit au Club comme *la mère semita*, juive, dans une tentative d'expliquer la position de Saint-Loup par quelque ascendance juive. Nos traducteurs rendent le syntagme comme tel, IM ajoute en plus une note qui explique (notre trad.) : "en français, la fausse étymologie joue sur Marsantes/ Mar (Mère)-Sente. Sente désigne en fait en français*sentier*". RC n'explicite rien, sans doute parce que le syntagme latin avait déjàétéemployé par Rachel dans le même volume, accompagné du commentaire du narrateur "C'est bien ce qu'on dit : Marsantes, Mater Semita, ça sent la race, répondit Rachel répétant une étymologie qui reposait sur un grossier contresens car Semita signifie « sente » et non « Sémite », mais que les nationalistes appliquaient à Saint-Loup à cause des opinions dreyfusardes qu'il devait pourtant...".

Les jurons

Exclamation offensante à l'égard de Dieu qui traduit une réaction vive de colère, dépit ou surprise" souvent grossière et familière (cnrtl), le juron surgit surles lèvres de Basin de Guermantes assez fréquemment pour traduire son impatience, son intolérance, son humeur cholérique, un degré de frustration et le complexe d'infériorité (envers sa femme) et de supériorité (envers tous les autres). Les jurons transmettent que le protagoniste, mal à l'aise dans sa peau, toujours en quête d'un quelque chose, d'une redoute, d'un nouveau flirt, d'un cancan frais qui donnerait du sens à sa vie, manque de contrôle ou tout simplement joue la victime pour attirer l'attention/l'affection des autres. Les jurons contiennent des mots/syntagmes violents (*sapristi, diable, tonnerre*) ou bien remplaçant des prières (*Dieu, ciel, sacrée*), mots puissants destinésà renforcer ses attitudes et ses opinions.

Sapristi(*JF*, 619)**,** *Pop., fam. [Juron exprimant la surprise, la contrariété, l'agacement ou l'impatience]dérivé de sacristie (salle attenante à une église, qui contient des objets de valeur* (cnrtl).Basin l'emploie à l'égard de Rachel "artiste grotesque"(*idem*) invitée chez la tante de Saint-Loup pour réciter des vers. Il est énervé par sa présenceau milieu des Guermantes, par son impudence àprétendreêtre une artiste de talent. Nos traducteurs optent pour la mêmeéquivalence*Drace! (diable!)*, forme dépourvue de la connotation sacrée, mais qui transmet la colère et l'indignation du personnage.

Que diable aussi(*JF*, 619), ***Que diable*** (*SG*, 1304, *CG* 1203), ***enfin, que diable*** (*CG*, 926), ***Ah! Diable!*** (*CG*, 925) des expressions où le personnage ténébreux,révolté contre Dieu,apparaît cinq fois. Les solutions des traducteurs se valent, exception faisant l'occurrence de *JF* pour laquelle RC traduit*ce dracu!*, solution gardée tout au long du roman (var. *Ce dracu'!, drace!*); IM préfère une équivalence moins brutale *Ce Dumnezeu!*, sansjustification apparente, employée une seule fois, car pour tous les autres instances elle opte également pour *ce dracu*! *Drace*!. Nous soulignons la cohérence de RC à traduire ce juron.

Ah! Tonnerre de Dieu! (*SG*, 1304), ***Mon Dieu*** (*AD*, 2040; *CG*, 924, 1122, 1130), ***Cré nom de Dieu*** (*CG*, 1189) où *Dieu* apparaît six fois exprimant la surprise, se retrouvant dans les versions roum., respectivement, comme suit : RC- *mii de trăsnete; ei, Doamne!; Doamne; Doamne!; Doamne; Pentru numele lui Dumnezeu!*; IM- *drace!;* ellipse; ellipse*; Dumnezeule!; Dumnezeule!; fir-ar al dracului!*. On remarque la constance de RC (*Doamne, Dumnezeule*), une fidélité accrue résultée d'abord de la traduction uniforme des six occurrences et des équivalences expressives(tonnerre-*trăsnete*), et ensuite de la distinction de signification faite entre les jurons construits autourde Dieu(étonnement, de grande surprise) et ceux autour de son opposé, nuance respectée chez RC. Chez IM, d'abord il existe deux ellipses, des neutralisations idiolectales, ensuite on remarque de l'incohérence dans le choix des procédés (variation des équivalences pour le même juron) et, surtout, un mélangetroublant entre des équivalences avec *drace*(diable) pour traduire *Dieu* et vice-versa : si les jurons avec *drace* transmettent notamment la colère, ceux avec *Dieu* communiquent la surprise. Notons que pour le juron *Cré nom de Dieu*, versionde *Sacré nom de Dieu* où la sacralité est deux fois réitérée (*cré* et *Dieu*), IM choisit tout l'opposé*fir-ar al dracului!* (au diable!), expressionrenforçant la profanation et la colère, absentes de l'expression française. Il est vrai qu'au niveau des jurons la forme peut importer moins tant que l'idée d'offense reste, mais la perspective idiolectale oblige au respect de leurs présences et de leur répétition ; IM diminue l'effet et affaiblit les particularitéslangagières du duc, ce qui avance RC comme meilleur traducteur des jurons en roum.

Une sacrée veine (*CG*, 1008), ***une sacrée sauce*** (*CG*, 1203) où l'adjectif *sacrée*, à connotation positive, vient accompagner des noms pour en intensifier la signification, pour les qualifier d'exceptionnels. RC traduit

mare noroc, un blestemat de sos et IM le rend par *noroc cu ghiotura* et *un sos nemaipomenit*. Si IM entend et rend les deux entrées par des équivalences où le positif est de mise, avec en plus de l'expressivité*cu ghiotura*=grande quantité, *nemaipomenit*=inouï, RC choisit une équivalence neutre en premièreoccurrence*mare*=grande, et se trompe par rapport à ladeuxième,qu'il habille d'une nuance négative*blestemat*=maudit, alors que le texte le dit bien "il y avait bien une sacrée sauce béarnaise, mais malgré cela, je ne serais pas fâché du tout, mais du tout, de me mettre à table"(*idem*). RC commet un contre-sens évitable par **un sos grozav, extraordinar*.

Au nom du ciel (*CG*, 1102) courte prière transmettant "le mécontentement"du duc àentendre la princesse d'Epinay complimenter sa cousine sur sa toilette,invocation par laquelle il la supplie de ne pas la complimenter sur son esprit, car lui, il se "passerait fort d'avoir une femme aussi spirituelle" (*idem*). En roum.,les variantes sont presque similaires, transmettent le message sous forme de supplication, RC - *pentru numele lui Dumnezeu*, IM - *pentru Dumnezeu*, expressions où le ciel est métonymiquement remplacé par Dieu.

Conclusions

Les expressions de Basin de Guermantes en tant que marque idiolectale ne constituèrent pas de prioritépour les traducteurs roumains. Parmi ses interventions dans les cinq volumes de *RTP* (dont *CG* est le plus représentatif, pouvant à lui seul se constituer en matériel d'analyse, par la diversité et la fréquence des expressions), le duc de Guermantes emploie autour de 170 expressions figées,attestées par les dictionnaires.

1. Les expressions figées incluent des latinismes, des formules Ancien Régime et des jurons, tout autant de particularités linguistiques du personnage.
2. Les expressions *AR* perdent en version roum. la référence historique et sont, de ce fait, neutralisées, nonobstant l'effort réussi des traducteurs à rendre l'équivalence sémantique le plus fidèlement possible (*la chère*=bucatele-RC) .
3. Les latinismes sont solutionnés par des emprunts, des fois accompagnés de notes et ne posant pas de difficulté.
4. Pour les jurons, construites autour de *diable* et *Dieu*,dont les connotations principales sont l'énervement et la surprise, IM mélange formes et nuances, employant les premières pour les secondes (*drace* pour la surprise), alors que RC reste constant, se tenant près de la forme et du sens.
5. L'équivalence peut être de sens, de forme, les deux (pour les versions réussies), ou avec changement de registre .
6. Il existe des occurrences idiomatiques heureusement rendues par les deux traducteurs,notamment par des équivalences, dont le nombre dépasse la vingtaine.

Tableau des expressions en *CG*

Pag Fr	**Mot/expression**	**Radu Cioculescu**			**Irina Mavrodin**		
		Pag Ro	**Traduction**	**Procédé de traduction**	**Pag Ro**	**Traduction**	**Procédé de traduction**
924	*Mon Dieu*	229	*Doamne*	Trad.litt.	207	Ellipse--	omission
925	*Ah! Diable!*	231	*Ah! Drace!*	Mot à mot	209	*Ah! Drace!*	Mot à mot
926	*Enfin, que diable!*	232	*În sfîrşit, ce dracu!*	Mot à mot	209	*Totuşi, ce dracu!*	Mot à mot

928	*Je ne suis pas un féodal comme lui*	235	*Nu sunt un feudal ca el*	Trad.litt.	212	*Nu sînt un feudal ca el*	Trad.litt.
928	*Un bruit qui court les ruelles*	235	*Un zvon care circulă pe la toate răspîntiile*	Équivalence	212	*Aşa se spune prin alcovuri+*	Équivalence
928	*Je ne suis pas un féodal comme lui*	235	*Nu sunt un feudal ca el*	Trad.litt.	212	*Nu sînt un feudal ca el*	Trad.litt.
928	*Mater Semita*	235	*Mater Semita*	emprunt	212	*Mater semita+note 293+*	emprunt
1008	*Une sacrée veine*	335	*Mare noroc*	Équivalence	298	*Noroc cu ghiotura+*	Équivalence
1069 AR, *nespus de rău	*Je suis fort marri*	414	*Îmi pare foarte rău*	Équivalence	368	*Sunt foarte nefericit*	neutralisation
1069 AR	*Le prier àdîner*	414	*Să-l invit la cină*	Équivalence	368	*A veni să cineze cu noi*	explicitation
1102	*Au nom du ciel*	457	*Pentru numele lui Dumnezeu*	Équivalence	406	*Pentru Dumnezeu*	Équivalence
1119 AR	*La chère y est parfaite*	480	*Bucatele sunt foarte bune la ea+*	equivalence	426	*Scumpa noastră verişoară este desăvârşită--*	Trad approximative
1122	*Mon Dieu*	483	*Doamne*	Équivalence	429	*Dumnezeule!*	Équivalence
1122	*Le suave mari magno*	483	*Acelui suave mari magno+note1*pe plăcuta mare întinsă*	Emprunt+note	429	*Acea suave mari magno+note570*	Emprunt+note
1130	*Mon Dieu*	493	*Doamne*	Équivalence	438	*Dumnezeule*	Équivalence
1189	*Cré nom de Dieu!*	572	*Pentru numele lui Dumnezeu*	Équivalence	504	*Fir-ar al dracului!*	transposition
1190	*Aussi féodal que mon cousin*	573	*Atât de feudal ca vărul meu*	Trad.	506	*Atât de feudal ca vărul meu*	Trad.
1203	*Une sacrée sauce*	590	*Un blestemat de sos--*	Équivalence+ contre-sens	521	*Un sos nemaipomenit+*	Équivalence
1203	*Que diable!*	590	*Ce dracu'!*	Mot à mot	521	*Ce dracu!*	Mot à mot

Bibliographie

COMPAGNON, Antoine, *Du bruit dans Landerneau, Rumeurs de* la Recherche du temps perdu, (https://www.college-de-france.fr/media/antoine-compagnon/UPL18808_17.pdf)

ELIADE, Irina, 1970, *Limbajul mondenilor lui Proust*, rezumat teză de doctorat

LADMIRAL, Jean-René, 1994, *Traduire: Théorèmes pour la traduction*, Gallimard

LAURENS, M. ,1999, *La description des collocations et leur traitement dans les dictionnaires.* Louvain: Association des romanistes de l'Université de Louvain, pp. 44-51 (http://www.vlrom.be/pdf/994colloc.pdf)

LE BIDOIS, ROBERT, 1939, *Le langage parlé des personnages de Proust*, Le français moderne, no 3, juin-juillet,7e année

O'BRIEN, Justin, 1965, *Proust et le 'joli langage'*, PMLAA, juin, pp.259-265

NIDA, Eugene & C. Taber, 1982, *Theory and practice of translation*, Leiden

PROUST, MARCEL, 2015, *À la recherche du temps perdu*, vol.I_VII, en un volume, Gallimard, Paris

PROUST, Marcel, 2008,*În căutarea timpului pierdut*, Leda, en 7 volumes, traduit par Radu Cioculescu

PROUST, Marcel,1995, *În căutarea timpului pierdut*, Univers, en 7 volumes, traduit par Irina Mavrodin

REISS, Katharina, 2009, *Problématiques de la traduction*, Economica

SVENSSON, M. H., 2004, *Critères de figement-L'identification des expressions figées en français contemporain.* Umea: Umea Universitet.

TADIÉ, J-Y., 1971, *Proust et le roman*, Gallimard

VERNA, Marisa, 2008, *Ce lac inconnu ou vivent…*, Atti del convegno della societa universitaria per gli studi di lingue e letteratura francese, Milano

VINAY, J.P. et J. Darbelnet, 1958, *Stylistique comparée du français et de l'anglais*, Didier, Paris

Personnages proustiens, Colloque 11 mars 1993, Parme

http://www.cnrtl.fr/definition/ (février 2018)

http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/ (février 2018)

https://www.littre.org/definition/ (février 2018)

https://dexonline.ro (février 2018)

https://fr.wiktionary.org/wiki/ (février 2018)

http://www.regionalisme.ro/index.php/ (février 2018)

https://www.dictionardesinonime.ro (février 2018)